

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ПАМ'ЯТКИ
УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ
XVI ст.

*Серія актових документів
і грамот*

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI СТ.

Упорядники
В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

До видання увійшли грамоти володимирських актових книг XVI ст.— так звані кріпосні документи (духовні, дарчі, продажні, закладні та інші). Це важливі для вивчення історії мови пам'ятки ділової писемності того часу. До тексту додаються передмова, коментарі, словник застарілих слів, укладений на основі лексичного матеріалу грамот.

Для науковців — мовознавців, етимологів, істориків, юристів, етнографів, учителів, студентів.

Упорядники

В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

Відповідальний редактор

В. В. Німчук

Затверджено до друку вченою радою
Інституту української мови НАН України

*Цей том видається завдяки щедрій підтримці
Українського Наукового Інституту
Гарвардського Університету, США.
Програма українознавчих досліджень,
фундатором якої є Фонд Катедр Українознавства
при Гарвардському Університеті, фінансується
за рахунок благодійних пожертв
українських громад США і Канади.*

**Редакція видань історично-культурної
спадщини України**

Редактор С. А. Онисенко

В $\frac{4602020100-004}{221-95}$ 440-93

ISBN 5-12-002644-3

© А. М. Матвієнко, вступна стаття, упорядкування, іменний та географічний покажчик, словник малозрозумілих слів, 1995

© В. Б. Задорожний, упорядкування, 1995

ПЕРЕДМОВА

Для вивчення історії української мови першорядне значення мають ті писемні пам'ятки, що за своїм характером найбільшою мірою відбивають живомовні явища певного періоду. Такими є давні акти, дипломатичні чи правові, які пов'язані з повсякденною практичною діяльністю людей і відбивають особливості політичного і суспільного життя народу. Важливість якомога стараннішого вивчення цих документів мовознавча наука усвідомлювала ще в минулому столітті. Про це свідчить значна кількість розвідок і публікацій окремих грамот у російських і польських історичних та мовознавчих джерелах¹. Щодо величезної спадщини українського правового письменства, то її видання й ґрунтовне дослідження, можна сказати, ще попереду. Зокрема, великий інтерес становлять пам'ятки Волині часів Литовсько-Польсько-Руської держави. В них відображена вся складна система правових стосунків, традиції якої сягали ще часів Київської Русі і яка поєднувала в собі також елементи європейських устроїв. Волинь у XVI ст. була важливим осередком культурно-національного життя українського народу, яке не втратило своєї самобутності за литовсько-польського панування. Відтоді лишилася велика кількість рукописів значної історичної і лінгвістичної цінності, дослідження яких могло б мати значення для глибшого вивчення української мови XVI—XVII ст.

Прийняте дотепер в наукових посібниках визначення мови того часу за стилями — проста, канцелярсько-ділова («язичіє»), або книжна — не дає повного уявлення про колишню мовну диференціацію за сферами вживання і, що найголовніше, недостатньо наближає до чіткого уявлення про живу народну мову того часу, що дійшла до нас лише в писемному вигляді. Окремі розвідки такого напрямку, безперечно, сприяють розширенню й уточненню цього уявлення, а тому лінгвістичне видання пам'яток набуває особливого значення.

Такі документи завжди становили цінність, яка дбайливо оберігалася, коли навіть і не як історична пам'ятка, то як родинна реліквія, що могла мати і якийсь правове значення — навіть у XIX ст. Час не зберіг всього

¹ Розов В. А. Значение грамот XIV и XV веков для истории малорусского языка. — К., 1907. — С. 1 і далі.

багатства писемного матеріалу, що протягом століть нагромаджувався в архівах судових установ, канцелярій, у монастирських бібліотеках тощо. Війни, пожежі, різного роду політичні зрушення залишили нам порівняно мало оригіналів давніх актів, в більшій же кількості дійшли до нас їх копії, основним зосередженням яких є актові книги гродського і земського судів. До них «слово в слово» переписувалися документи, такі як записи на маєтки, купчі, закладні, дарчі, уступні, тестаменти тощо як головні свідчення під час судових процесів. Крім того, було прийнято переписувати в книги інші документи на індивідуальне прохання громадян, щоб мати копію на випадок втрати оригіналу. Такі записи могли бути різні щодо свого призначення, проте мали багато спільного за змістом і мовним оформленням. Їх прийнято традиційно називати грамотами, хоч по суті зміст цієї назви значно ширший від того, який вона мала, скажімо, у XII ст., коли правові стосунки відповідно до державного устрою давньої Русі ще не мали тих форм, яких набули пізніше.

Ось що конкретно становили грамоти XVI ст., подані в цьому випуску.

Духовні заповіти (Testamenta). В них людина висловлювала власну волю щодо розподілу своєї маєтності після смерті між нащадками чи родичами. Тут виявляється її моральний і освітній рівень, разом з тим з'ясовуються обставини, в яких вона живе, порушуються цікаві факти іншого порядку. Щоб усе це передати письмово, потрібні були відповідні лексика, певні форми вираження, чим і пояснюється лінгвістичний інтерес до документів такого роду.

Дарчі записи (Donatio). Форма цих документів була встановлена законом. У них формально закріплювалося дарування маєтності однією особою іншій. Для забезпечення нового власника від можливих у майбутньому претензій на одержану ним маєтність з боку дарувальника або його родичів, визначалась т. зв. «зарука». Це означало, що, коли б хто посмів вступити в дарований маєток як нібито власник, або чинити справжньому власникові якісь перешкоди у володінні («переказу чинити»), чи позивав би власника до суду, то мусив компенсувати такі кривди певною сумою грошей («зарукою») на користь короля і суду, а також власника. Зарука мала відповідати «важності речі», тобто вартості вказаної в акті маєтності. Такі умови заносилися не тільки у дарчі, а й у всі інші акти.

Продажні записи (Venditio). Форма таких записів теж встановлена законом. Склалися вони у зв'язку з продажем землі чи маєтку. За Литовським статутом 1529 р. продавати, дарувати і т. ін. можна було не більше як третю частину своєї маєтності, і то з дозволу великого князя або воеводи, маршалка чи старости повіту. Решту ж дозволялося лише закладати. Згодом таке обмеження було скасовано Сигизмундом Августом. При укладанні продажної угоди у продажні записи вносилися умови, що ні сам продавець, ні його родичі й нащадки не повинні в майбутньому посягати на продану маєтність («у тую продажу ничим уступоватися не маємь»). У разі порушення запису продавець зобов'язувався «своимь властним грошомь и накладомь» у права очищати и то оборонити» і разом з тим вернути власникові гроші «совито» (вдвічі більше), а також покрити судові витрати, скільки той скаже, «што бы правуючися положить мель безо всякого права и присяги, только на реченье слова его, што бы одно мель словом речи».

Заставні записи (Obligatio). Це був запис певного боргу із зобов'язанням виплатити його протягом певного терміну. Такий запис складали тоді, коли одна особа позичала в іншої якусь суму грошей і зобов'язувалась в разі невиклати боргу в призначений час віддати у володіння позикодавцеві частину свого рухомого і нерухомого майна, аж поки не буде виплачено всієї суми. Особливістю заставних угод було не тільки те, що маєток, відданий в заставу, гарантував виплату боргу, а й те, що позикодавець користувався ним як процентом з виданої в борг суми. Терміном виплати боргу визначався який-небудь святковий день чи якийсь інший певний час, наприклад, «на житної копѣ», тобто після збирання врожаю. Не можна було викуповувати маєтки «межи роков», тобто передчасно. Гроші сплачувались тільки певною монетою — «не золотими, ни талерьми, ани иншими жадными грошми, едно монетою литовскою».

Вінові записи, привінок (Dotalitium). У Польщі і Литві здавна існував звичай, за яким чоловік при одруженні записував жінці суму грошей, що дорівнювала вартості її посагу (привінок). Коли виходила заміж вдова, то вона вертала все майно чоловіковим родичам чи нащадкам, а сама одержувала від них гроші за посаг. Крім грошей готівкою, чоловік міг відписати дружині, як і будь-якій іншій особі, речі, рухоме майно, що було невід'ємною частиною маєтку.

Дільчі записи (Divisio) склалися дітьми після смерті батьків у зв'язку з розподілом спадщини. Відбувався він за взаємною згодою, якщо не було заповіту, або за участю підкорморія, інколи ж — на підставі ухвали вибраних сторонами «єдначей», або третейських суддів, що означало «пустить на приятелское разознанье». В окремих випадках розподіл відбувався за жеребом (бросить лесь), а той, хто б порушив прийняте рішення, мав платити «заруку» королеві або іншим претендентам на спадщину.

Уступні записи (Cessio) — юридична угода, за якою одна особа поступається своїм нерухомим майном іншій назавжди або до його викупу. Особа, якій уступлено маєток або його частину, повинна була «нести службу господарскую, земскую» тощо.

Мінові угоди (Commutatio) становили собою юридичні акти, за якими дві особи в порядку взаємної згоди обмінювалися угіддями, маєтками тощо.

Чимало залишилося з тих часів також мирових угод з найрізноманітніших причин. Такого роду документи писали за традиційним офіційно закріпленням зразком, обтяженим застарілими формулюваннями давньоукраїнської актової мови. Початок їхній був завжди однаковий. Автор запису стверджував ним від власного імені, що кожному, «кому того потреба будет ведати або чтучи его слышати» доводиться до відома факт, детальний виклад якого подається далі. Лаконізм документів не був на той час правилом, і такі листи виходили часом досить довгі. В кінці вказувалося, що лист віддається тій особі, якої він стосується, і при цьому його скріплюють своїми печатами нижче згадані особи, а також називалися місце і дата написання.

Всі перелічені грамоти становлять собою приватні угоди між різними особами і характеризують побут народу у певний період його існування. Звичайні житейські факти — основний зміст таких документів. Відповідно до цього і мовне оформлення їх характеризується тісним зв'язком з живою народною мовою, охоплюючи значний ареал живомовної лексики і фразео-

логії. Це була в основному мова з уст народу, його представників різного ступеня освіти і різного соціального стану.

Писарі судової канцелярії могли додержуватися точності в записях усних повідомлень, порушуючи умовності офіційної мови. Однак слід визнати, що ці умовності певною мірою зберігалися, оскільки писемна мова споконвіку становила здобуток передусім панівних класів, і їй, як і будь-якій іншій формі вияву духовного життя, притаманна була тенденція відрізнятись від звичайного, простонародного. Засобом такого розмежування майже завжди був потяг до іншомовності — явище, чи не найяскравіше репрезентоване поляками, які до XVI ст. в ділових і взагалі культурних сферах користувалися майже виключно латиною. Для писемної ж мови східних слов'ян тривалий час характерними були церковнослов'янізми. Нижчі верстви народу переймали від панівних класів уже готову літературну мову з усіма її умовностями, вносили до неї живомовні елементи. Мова судових актів періоду Литовсько-Руської держави, можна гадати, була не чим іншим, як живою мовою з домішкою старослов'янізмів, полонізмів і значно рідше — латинізмів. Вона використовувалася не тільки на письмі, а й побутувала серед української шляхти, в офіційних установах, навіть у канцелярії польського короля. Звучала ця офіційна мова, треба думати, не так, як могло б уявлятися, коли б цілком покластися на традиційну давньоруську графіку писемних пам'яток XV і пізніших століть.

Змішування на письмі літер ь — и, ы — и, е — ѣ, о — у, яке ще віддавна привернуло увагу вчених, було своєрідним відбиттям явищ усної мови. Оскільки традиції графіки й орфографії виявляли в давній писемній мові певний консерватизм, доказом чого може бути передача рефлексів старого о через ѓ в галицькому алфавіті ще на початку XX ст., а в словацькому ще й тепер, то послідовність вживання літер у давніх пам'ятках є серйозною підставою для певних здогадів, що з них і створюється бодай наближене уявлення про справжній стан української мови XV—XVII ст. Правда, змішування на письмі літер, що передавали ті самі звуки, виходить далеко за межі південноруських пам'яток. Наприклад, непослідовність написання ы й и О. Шахматов відзначав і в російських письмових пам'ятках, у тому числі й духовних, а також у живих російських говірках². Що ж до української писемності XVI—XVII ст., то трохи раніше В. Шимановський пояснював таке явище боротьбою церковнослов'янської традиції і живомовної тенденції, яка зрештою привела до витіснення графічного и літерою ы³.

У видаваних грамотах літера и відповідала українським звукам і, и — в сучасному звучанні, а також й. Таке узагальнення було спричинене, крім іншого, відсутністю в алфавіті давнього і, яке стало вживатися виключно в числовому значенні. Для й не було окремої літери, тому цей звук передавався як звичайне и. У багатьох грамотах досить послідовно витримуються принцип традиційного написання и та ы. Наприклад, *отдавши, ничим, делати, пни, отдати, вживати, подписа, руки, печати, вчинили, книгъ, воли, позволить, нашим, причинам, приятелей, ласки, литовское, скончило, намовил, уваживши, повинностъ, посполитое, повинного, имену,*

² Шахматов А. А. Исследование о двинских грамотах. — СПб, 1903. — С. 81.

³ Шимановский В. Очерки по истории русских наречий. — Варшава, 1893. — С. 30.

отчизнам, записати, вечистую, милости, особливий, записал, листомъ, части, личбы, личачи, ниших, полми, сеножатми, людми, паиными, живота і т. д. Разом з тим: *абы, славы, сыну, сын, досыт, готовых, быдла, чотыриста, кгда, звиклости, обычаю, дворы, набытых, чтырех, з моцы, кривды, визнаваю, слышати та ін.*

Складніше питання щодо вживання літер *ѣ* та *е*. Наукова думка на підставі відомих їй даних не змогла ще зробити остаточного висновку про те, у які звуки перейшла на українському ґрунті літера *ѣ*. У володимирських актах XVI ст. вона досить часто передається через *е*, хоча подекуди, коли писар був дбайливіший у дотриманні традицій писемності, цей архаїзм трапляється частіше, але переважно на своєму споконвічному місці (дѣтемь, имѣнье, хотѣли, мѣти, бѣлых), де він вимовлявся, треба думати, як давній український рефлекс означуваного ним звука *і* або близько до нього. Але чи вимовлявся так само *е* на місці етимологічного *ѣ* — тут будь-яке твердження мало б надто хистку точку опори. Можливо, в *е* об'єднувалось два різних звуки. Один з них дорівнював рефлексові *ѣ* — *і*, другий же валишався рефлексом споконвічного *е*. Це підтверджується деякою мірою змішуванням *ѣ* та *е* з *и* в словах *зо всимь, всих*, але в літературі такі випадки розглядаються як аналогічні утворення. Інші подібні приклади (*мисець, в повети*) теж не дають достатніх підстав для якогось певного твердження. Заміна *ѣ* на *е* спостерігається також в територіально різних пам'ятках попередніх століть. М. Антошин відзначає цю особливість як одну з найпоказовіших у грамотах молдавських послів, що жили у Вільні, доводячи, що вона зумовлена білоруським впливом⁴. Справді, в руській мові Литовської держави білоруський елемент займав значне місце, тим більше у місцевостях, прилеглих до Білорусі, в тому числі на Волині. Риси білоруської вимови звуків, слід гадати, були характерними для офіційної мови, а значить для мови бояр, писарів та інших «освічених» категорій суспільства. Звідси впливає можливість допущення орфоепічної штучності, яка могла мати місце серед певних груп, фахових або соціальних, що прагнули наслідувати мову освіченої верхівки, мову, що багатьма своїми рисами тяжіла до північно-західноруських говорів, і, природно, знаходила відбиток і на письмі. Показовими щодо цього є сучасні володимирські говори, в яких рефлекс колишнього *ѣ* має різні варіанти звучання, близькі до звуків *е*, *і* ⁵. Це дає підставу пов'язати давнє писемне *е* замість *ѣ* з діалектною особливістю, що збереглася досі, хоча на основі цього не можна робити висновку про тотожність звучання *ѣ* і *е* тоді й тепер.

Коли й справді літерою *е* позначалися різні звуки, то там, де це був споконвічний *е*, він міг мати різні фонетичні властивості, зокрема поєднуватися з твердим попереднім приголосним — *тестамент, потреба, десети, певний, себе, тепер, пересуды* і т. д., що можна стверджувати, виходячи з загальноприйнятого положення про час ствердіння приголосних перед *е*. В той же час звук *е* виконував функцію *е*. Можна з певністю сказати, що

⁴ Антошин Н. С. Система гласних фонем в языке молдавских грамот XIV—XV вв. // Наук. Зап. Ужгородського ун-ту.— 1958.— Т. 35.

⁵ Приступа П. І. Рефлекси давнього наголошеного *ѣ* на території західних говорів української мови // Дослідження і матеріали з української мови.— К., 1961.— Т. 4.— С. 149.

приголосний перед *є* вимовлявся м'яко там, де колись літера *є* входила до складу закінчення *-ъє (-иє)* і де втратилась роздільна вимова: *держа(н)є, вжива(н)є, имє(н)є*. Звучання приголосного перед *є* на місці колишнього *а* в XVI ст. (*тисечи, десети*) може бути з'ясовано на підставі історико-діалектних даних.

Щоб визначити м'якість чи твердість приголосних перед *є* в інших випадках доводиться виходити з опосередкованих даних, вдаючись до апріорних здогадів.

Питання ускладнюється тим, що не всі приголосні зазнали ствердіння перед *є* одночасно і рівномірно. До того ж у літературній, «освіченій» мові з деякою архаїзаційною штучністю вплив книжної традиційності міг виявлятися не тільки в мовних конструкціях, а й у вимові, подібно до того, як польський вплив позначався на звучанні слів *праве, колве (колвек)* і т. д.

Літера *є* означала також йотований звук, вживаний на початку і в середині слова після голосного: *моєи, єсми, єго, єсть, маєш* і т. д.

Звукосполучення м'який приголосний + йотований і твердий приголосний + йотований (з роздільною вимовою) передаються в розглядуваних граматах однаково, тобто для відтворення роздільності ще не виробилися певного орфографічного правила чи принаймні тенденцій. Інколи роздільним знаком виступає *ь* або *ъ* — в суфіксах, що мали колись вигляд *-єньє, -аньє (-єние, -аніє)* (нарощеньа), а також у закінченні ор. відм. одн. *ь-основ (смертью)*. Таке написання носить, можна б сказати, випадковий характер. Можливо, писар підсвідомо вдавався до забутої традицією давньої передачі вимови, забутої, мабуть, через те, що в другій половині XVI ст. згадані суфікси й закінчення змінили якоюсь мірою своє звучання, вимовляючись або з подвоєнням приголосного, або без подвоєння, але невіддільно від голосного. Не виключено, що в цьому певну роль відігравали і відповідні польські форми.

У багатьох випадках там, де очікуваною є роздільна вимова, попередній приголосний виноситься над рядок: *Григо(р)я, Ма(р)я* (а також *Марья*), *пла(т)я, о(б)єздєх* (також *зъехали*), хоч трапляються і такі написання, як *обовязок, плтсот, увязано, землину* і т. д.

Очевидно не мала постійного звукового значення і літера **Ѧ**. Якщо вживання її як еквівалента **я** у словах *Ѧвно, Ѧко* і т. д. не викликає сумніву, то щодо інших випадків, як наприклад, *тисѦча, десѦть, месѦць* (інколи *місец*) такої впевненості немає. Вживання **я** замість **Ѧ** (*тисѦча, десѦть*), наявне у тих же актах, а також сучасна діалектна вимова колишнього **Ѧ** як *є* у волинських говорах дозволяє зробити припущення, що ця локальна фонетична особливість була розвинена тут ще в XVI ст. Правда, на письмі вона відбивалася непослідовно.

У літерному паралелізмі **Ѧ** і **Ѧ**, мабуть, слід вбачати затерту функціональну роздвоеність, за якою **Ѧ** мало означати йотований звук, як сучасний **я**, а **Ѧ** — пом'якшувати попередній приголосний. До такого висновку прийшов О. Шахматов, досліджуючи двінські грамати XIII—XIV ст.⁶ Проте у видаваних текстах такого розрізнення не спостерігається. Пор. *Иванова, Ната(л)я, Васи(л)я, имє(н)я, Ѧко (ж), чєля(Ѧ), вшеѦякиш* і т. д.

⁶ Шахматов А. А. Исследование о двинских грамотах.— С.-Пб., 1903.— С. 69.

поряд з: *Семеноваа, шиелакую, землями, та(г)лыми, бояры, повинностями, всакими, челад, ся, дла, патсот, семдесатого, дна* і т. д.

Я і е (йотоване), як і інші голосні йотовані, майже не поєднуються з шиплячими. У старослов'янському письмі шиплячі поєднувалися не тільки з а, оу, а й з ю. У видаваних грамотах маємо завжди *ча, ша, жа, чу, жу, шу*. Напр.: *част, держаню, час, жадными, обычаем, сеножатми, належачими, межгах, муже, держан, печати, продажу, хочу, мужу*. Особливо виразний доказ ствердіння шиплячих маємо перед о < е: *Войничовое, ничого, сужони, лепшое, рожоный, утвержони* і т. д., хоч подеколи зустрічаємо також *прироженьє, чєго-колвєк, утвержена* і т. д., можливо в ненаголошеній позиції. Переозвучення е > о після шиплячих відбулося майже послідовно в дієприкметниках, мабуть, за польським зразком. Про те, що це були чужомовні, штучні елементи, свідчить факт їхнього відмирання в подальшому. Про ствердіння шиплячих перед е свідчить також відсутність чергування *є — а* в цій же позиції. Звідси випливає, що шиплячі вимовлялися твердо і перед і (графічний варіант *ы*, з яким вони поєднуються в розгляданих грамотах більш або менш послідовно).

Нові функції літер *ъ* і *ь*, що давно втратили своє звукове значення, в XVI ст. ще не зовсім усталилися. За традицією *ъ* в кінці складу позначав твердість попереднього приголосного, хоч з цього є чимало винятків (*листомъ, будучимъ, што-колвєкъ, самымъ, судовъ, земським, потомкомъ, Ванкевичъ, явно, симъ, будучимъ, сестръ, своимъ, зе(м)скомъ, семомъ, второмъ, пото(м)ковъ, здо(у)момъ, дворомъ, такъ, правомъ, бо-мъ, якиє-кольвє, земьски(х), семьдєса(т)*) і т. д.). Іноді за допомогою *ъ* позначали твердість і інших приголосних, напр.: *сьвое(м)*.

Прийменники *къ, въ, съ, безъ*, ізъ можуть втрачати *ъ* найчастіше тоді, коли за ними йде слово, що починається з одного приголосного. Напр.: *в мене, в копу, в року, з Бѣлы(м) Поле(м), с Куты, с которого, в тых, с пашнами, з винами ...*, але *въ Яковичох, зъ сыном, въ спокойном, въ его, зъ слугами, зъ их землями, зъ их выме(л)ками* і т. д. Вживання *ъ* подекуди досить обмежене, носить, можна сказати, випадковий характер і виступає в тих словах, які в тій же грамоті вживаються й без нього.

Ще обмеженіше вживання *ь*. В деяких грамотах його немає, в інших він виступає (як знак м'якшення?) в дуже невеликій кількості слів: *то єсть, мл(с)ть, братья, кольвєк* (паралельно з *колвєк*), *маєть, дасть, сєньтебра, держанью, вживанью, именью* і т. д. Іколи *ь* функціонально еквівалентне *ъ*, наприклад, у слові *листь*, що вживається подекуди у такій формі, тоді як взагалі пишеться *листвъ, лист*. І навпаки, *ъ* інколи виступає замість *ь*: *моцью, задержантя, именьє* і т. д.

Традиційність у вживанні *ъ* не витримується навіть там, де ця літера відповідала б дійсному для XVI ст. звучанню слова. Так, без *ъ* пишуться колишні *ь*-основи і слова з м'якими кінцевоскладовими приголосними, наприклад, *част, вечност, милост, пилно(и), сут, прозбою, детми* і т. д.

У середині слова знаки *ъ, ь* витіснені відповідними рефlekсами давніх редукованих *о, е*, за винятком поодиноких випадків, де наявна церковнослов'янська орфографія: *дръжати, пръвей*.

Суфіксальні сполучення *ск, зк, цк* майже ніколи не виступають на письмі з пом'якшеним свистячим. Зате приголосний, що їм передує, майже

послідовно або виноситься над рядок, або вживається з **ь**, який тут, очевидно, означає м'якість: *лито(в)ская, з(м)ский, Кози(н)ский, Лу(ц)кий, крале(ц)кий, володимє(р)ский, Го(ст)ский, малжоньский, Че(рн)чицьки(и), г(с)дрьский, литовский, Гостьский, Вербьский* і т. п.

Звук **у** ніколи не передається традиційним **оу**, а тільки однією літерою **у**: *будующим, кому, будет, увязано, тому, службу, земскую, швелажую, копу, року, слугам* і т. д.

Омега майже завжди виступає на початку слова і на початку складу після голосної, найпослідовніше — в приєднаннях і префіксах: *ω(т), ω(б)варова(л), она, ωправи(ти), ωписаных, ωписати, ω(т)писати, ω(т)дали(ти), ωповеда(л), ωсени, ωбычаєм*, але: *в оноьм, о(б)явилом, обычаєм, отчизною, одноє, в оной*.

Характерною рисою у вживанні приголосних літер у володимирських актових документах 2-ї половини XVI ст., як і в інших українських пам'ятках цього часу, є позначення вибухового **г** як **кг** у словах іншомовного походження: *екро(д)ски(и), кгрунты, кгро(ц)ких, Кграє(в)ского, Ру(д)кгеръ, кгрунт*. Проте деякі польські запозичення озвучуються на український лад: *подлугъ, ведлуг, Гневоше(м), долеглостя(х)*, як і давніші запозичення — *гроше(й), августа*. В питомих словах виступає виключно **г**, пор.: *гоны, городники, мого, могут, ничего, бог, гсдрский, гати, граничити* і т. д.

Замість африкати, позначуваної сполученням **дж**, використовується **ж**, головним чином у складах перед **о** < **е**, в дієприкметниках, про які йшлося вище (*рожоных, утвержонии*), а також перед **е**: *прироженьым, нарощеньем*. Літеру **ж** слід розглядати або як графічну передачу африкати **дж** або як відображення дійсної для того часу і для відповідного діалекту вимови.

Історичний принцип написання відступає на другий план перед тенденцією передавати живу вимову. Найхарактернішим прикладом цього може бути чергування приєдників **с** — **з**: *с которых, с того*, але *з ведомости, з немалы(м), з одноє, з малжонкою*, в інших випадках — *прозбою, князства, (княжьства)* тощо. Історичне написання зберігається інколи всередині слова — у літері, винесеній над рядок, за якою слід домислювати **ь**: *спа(д)ки*. Послідовніше витримується традиція у написанні префікса приєдника **ω** (**т**) — майже завжди через **т**: *ω(т)далю, ω(т) Суходо(л), ω(т)-нимати, ω(т) него, ω(т) его, ω(т) имене(и), ω(т) Ляхова*.

Літера **р** може пом'якшуватися — у сполученні з **л** (**я**) (двораном, гсдра), а також зберігати твердість — перед **а**, **є**, **у** (*ратунок, сентебра, октебра* і т. д.), відбиваючи можливо в останньому випадку живу вимову деяких західноукраїнських діалектів, яка збереглася й дотепер.

Ц відрізняється від інших свистячих тим, що поєднується в основному тільки з **ы** і **а** — тобто не пом'якшується (*тройцы, местицу, мсца*). **л**, а не **я**, у а не **ю** виступають завжди у відмінковій флексії навіть там, де м'який звук був би вихідним, пор. давньоруське *ωтьцю*.

Правда, зрідка можна натрапити і на очікуване, згідно з тодішньою вимовою, написання, яке в той же час відбиває і більш давні традиції: *ωтьцю, половицю*. Цікаво, що в іменниках з основою на **ц** в давальному і місцевому відм. одн. замість колишнього **ъ** зустрічаємо **ы** (*дочцы, ув Островцы*) поряд з **є**: *ма(л)жо(н)це, Егне(ж)це*; **ы** замість **и** характерне і для інших випадків: *копцы, копцами*.

Грамоти засвідчують нечисленні випадки написання *x* і *xv* замість *ф* і навіпаки: *форостов, хорощами*.

Подекуди в орфоєїї відбивається вплив польської мови. Зокрема, це стосується передачі польських носових в українському письмі — *почониши* (пол. *roszawszy*), *вземши* (пол. *wziawszy*), хоч ці приклади можна розглядати і як діалектні церковнослов'янізми, де *а, ж* передаються як *он, ем*.

Загальний огляд деяких особливостей написання і вживання літер у нижчеподаних документах закономірно підводить до завдання — за графічними закономірностями й не менш значущими випадковостями встановити реально якість того чи іншого звука взятого періоду. Це сприяло б переконливішому доведенню деяких положень історичної граматики, що досі ґрунтуються певною мірою на гіпотезах.

Вміщені в цьому випуску грамоти репрезентують один з показових періодів в історії українського скоропису, коли ще деякою мірою виявлялися традиції давнього півуставу, але разом з тим з'явилося чимало рис, що відрізняють почерк 2-ї половини XVI ст. від письма попереднього часу. За періодизацією І. Каманіна, визначеною ним в «Палеографическом изборнике» (К., 1899.— Вып. I), йдеться про другий період у розвитку скоропису Південно-Західної Русі — з 2-ї половини XVI — до початку XVII ст., тобто після Люблінської унії 1569 р. Цей період, як твердить вчений, характеризується поєднанням вітчизняних графічних традицій письма з німецько-польським впливом. Йому передувало виникнення й розвиток скоропису (перший період). За ним почався період значного польського впливу на Правобережжі і російського на Лівобережжі (третій період), потім українське письмо підпорядковується російським графічним особливостям, спершу на Лівобережжі, а потім і на всій Україні. Проте цю періодизацію не можна приймати безастережно, оскільки з міркуваннями автора інколи важко буває пов'язати характер конкретного матеріалу, вміщеного ним в «Палеографическом изборнике» і значно повніше представленого рукописними одиницями, що зберігаються в архівах. Можливо, сумніви розвіяло б ґрунтовне порівняльне вивчення історії українського і польсько-німецького письма, а також письма східноруського різного територіального походження. Непрямими доказами впливу іншомовної графіки на українську служать деякі історичні факти. В XVI ст. Україна перебувала під владою Польщі і тому практика судово-адміністративних установ зазнала тут значного впливу польського судочинства. Установи самі дбали про підготовку «урядових людей», набуваючи характеру шкіл, що звалися **палестрами**. Оскільки судочинство та інші судово-адміністративні справи, за Статутом 1518 р., велися руською мовою, то можна зробити припущення, що руське письмо стали підпорядковувати вимогам західноєвропейської каліграфії, надавши йому деякої схожості з готичним. У деяких воеводствах, наприклад у Подільському, судове діловодство велося латинською мовою, чимало з того періоду лишилося пам'яток, писаних по-польському, в тому числі й тих, що вписувалися в актові книги. Латино-польська каліграфія свідомо чи несвідомо могла застосовуватися й до руського письма. Крім судово-адміністративних установ, осередком латино-польського впливу в цій ділянці були католицькі і протестантські школи, що виникали на території України разом з поширенням католицизму та протестантизму.

За таких умов вплив готичного письма виявлявся лише подекуди і нерегулярно. Старе покоління писарів продовжувало дотримуватися традиційної каліграфії і навіть передавати її наступникам.

Чи спирався І. Каманін у своїй оцінці другого періоду історії руського письма більше на прямі факти впливу готичного письма на близькість латино-польського і руського почерків чи на ймовірність такої близькості внаслідок згаданих вище історичних умов — не беремося з'ясувати.

Почерк грамот володимирських актових книг 1560—80 рр. не однотипний. Він може бути або густий з дрібними вузькими літерами, або широкий, майже завжди нахилений вправо, інколи і прямий (більш давній), з різним натиском пера і різної міри заокругленістю. Нахиленість і заокругленість кінцевих ліній, що подекуди переходить у зв'язане написання — це і є характерна особливість почерку розглядуваних пам'яток 2-ї половини XVI ст. Значною мірою зберігається традиційне правило уставу й півуставу — роздільне написання літер. Як засіб скорочення застосовується винесення окремих літер і складів над рядок. Найчастіше пишуться над рядком останні літери складу. Вони мають свої графічні особливості. Так наприклад, **б, г, в, к, л, н, п, ч, к, ц** пишуться над рядком під дужкою з натиском пера на правому кінці, мають свою звичайну форму, але дещо зменшені. Коло літери **н** дужку заміняє часом видовжена й заокруглена з обох боків у протилежних напрямках середня лінія. Літера **р** нагадує власне зображення, але повернуте горизонтально і з головкою ліворуч; **д**, навпаки, має форму трикутника з видовженим ліворуч закінченням; **м** надрядкове не завжди відповідає усталеному для того часу типові цієї літери. Частіше воно має вигляд ліній, ледь викривлених в місцях згинів; **т** має вигляд малого скорописного **г**, видовженого у місці верхнього заокруглення; **с** зображається як крапка під дужкою. Над **х, ж, р, д** дужка не ставиться.

В такий же спосіб виносяться над рядок цілі склади. Найхарактерніші з них — закінчення дієслів і дієприслівників *-ти, -чи*, а також закінчення род. відм. прикметників чол. р. *-го*, що зображається як видовжене мало курсивне **г** або як зменшене, окремою позначкою вгорі.

Скорочення буває також за допомогою титла або й без нього, без винесення літер над рядок. Такий спосіб скорочення характерний для найдавніших пам'яток, а в грамотах 2-ї половини XVI ст. він застосовується тільки до деяких слів, а саме: *сна, пна (пана), пни (панії, пані), гсдр(с)-ки(и), мсца, влдка, кнгиня, князь*, коли скорочується літера голосного звука.

В накресленні літер поєднуються традиційність і тенденція до спрощення. Це зумовлює подеколи паралельне вживання двох зображень тієї самої літери — давнішого і новішого. В кожному з них поєднуються особливості, що пізніше диференціювалися, привівши до утворення, з одного боку, форми друкованих літер, з другого — скоропису. Накресленням, близьким до друкованого і яке є продовженням попереднього стану письма, характеризується більшість літер у згаданих грамотах; напр., **б** з укороченою верхньою горизонтальною лінією, **д** — з однокутною верхньою частиною і видовженими ніжками, права з яких заокруглена, **є** заокруглене у верхній і нижній частинах від середньої лінії, **ж** — у вигляді горизонтально перетятих кутів з вертикальною лінією в точці перетину, **з** — з

видовженою розігнутою нижньою частиною; к зображалося як дві вертикальні лінії, права з яких більш або менш увігнута; м з однаковими обома частинами без заокруглення лівої крайньої лінії; п і т зображалися у вигляді двох і трьох заокруглених внизу ліній, об'єднаних вгорі горизонтальною; т, крім того, могло мати вигляд видовженого вгору і заокругленого у верхній частині г; с писалося інколи дуже плоским, майже як пряма лінія, проте частіше воно наближене до сучасної форми. Зазнала спрощення порівняно з попереднім періодом літера ф, що стала писатися суцільною лінією без відриву пера; у писалося з дуже видовженим донизу хвостиком у вигляді заокругленої лінії; у ц видовжувався хвостик, у щ видовжувалася середня лінія; р мало загнуту всередину верхню частину і заокруглену вліво нижню лінію; майже сучасну форму мала літера в; літера а писалася двоєю — її лінія, трохи відігнута вправо, могла бути такого ж рівня, як і округла частина; інколи ж вона видовжувалася за давнім зразком, загинаючись внизу наліво. Спростилося написання омеги, в якій редукувалася до ледь вигнутої, а то й прямої лінії права половина. Наблизилися до сучасного написання літери г, и, л, ч. Отже, графічна система в українському письмі другої половини XVI ст. ще не була уніфікована. Вона допускала літерну різноваріантність, в якій відбивалася боротьба старих і нових графічних тенденцій, залишків півуставу і особливостей скоропису.

Випуск укладено з правових документів, вибраних з книг Володимирського земського суду, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України м. Києва (фонд 27, оп. 1, од. зб. 1 і 3).

Книга № 954, од. зб. 1 містить 258 аркушів, 126 актів, починаючи від 1567 до 1571 року. №№ водяних знаків за І. Каманіним та О. Вітвіцькою⁸: 122, 123, 128, 204, 211. Зовнішній вигляд пам'ятки завдячує реставрації, якої вона зазнала в середині минулого століття. Сірі картонні палітурки і прокладка з жовтого цупкого паперу належать до пізнішого періоду. Дуже багато листків, на яких особливо позначився вплив часу, проклеєно прозорим папером, на всіх листках обклеєні краї, що запобігає їхньому обтріпуванню. Пізніші елементи зовнішнього вигляду пам'ятки дозволяють, проте, уявити собі первинний її вигляд (XIX ст.) ще до реставрації. Збереглася стара прокладинка із світлого сіро-зеленого паперу з водяним знаком. На ній почерком XIX ст. вицвілою тушшю написано «Книга земская», а нижче — пізніший напис «№ 954», про що свідчить світлий колір чорнила. Краї багатьох початкових сторінок більшою або меншою мірою обтріпані, інколи аж із вищербленнями тексту. Продірявлення трапляються і всередині аркушів. І хоча вони дбайливо заклеєні білим папером, однак це заважає читати текст суцільно. Чорний колір письма, вицвівши, став коричневим. Постраждав і папір листків, покрившись у багатьох місцях темними плямами і патьоками. Це свідчить про те, що книга, можливо, зберігалася в різних умовах, а також про те, що вона тривалий час після написання була у вжитку. Підтверджують це не тільки затерті кінці й обтріпані краї, й дописки внизу латиною і по-польски почерком XVII і XVIII ст. Очевидно, ще до XIX ст. книга зберігала значення правового документа

⁸ Каманін І., Вітвіцька О. Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566—1651).— К., 1923.

для нащадків і родичів тих, чиї справи були до неї записані. У XIX ст. книга двічі підлягала перевірці, про що свідчать записи в кінці її.

Перший (на сіро-зеленій прокладці): «Комиссиею величайше учрежденною для приведения въ порядокъ Метрическихъ и Актовыхъ книгъ по губерніямъ Кіевской, Волинской и Подольской перенумеровано и препечатано в сей книгѣ листовъ двѣсти пятьдесятъ восемь. Документовъ сто двадцать шесть. Апреля 23 Дня 1839-го года». Підписи. Внизу світло-черво-на сургучева печатка.

Другий (на подвійному вклеєному білому аркуші): «В этой книгѣ первый лист оторвался отъ шнура. Въ слѣдствіе сего по предложению Г. Исправляющаго должность Кіевскаго Военнаго Подольскаго и Волинскаго Генераль Губернатора, книга сія вновь прошнурована въ присутствии членовъ Правленія Университета Св. Владимира съ приложеніемъ печатей. Правленіе Университета и Кіевскаго Центрального Архива. Сентября 13 дня 1857 года». Підписи. Дві коричневі сургучеві печатки.

В деяких текстах літери наведено пізніше чорним чорнилом, часто досить невдало, довільно, мабуть через те, що важко було розібрати напів-вицвілий текст. Певна довільність в такому відновленому тексті вноситься і в розділові знаки. В даному випуску тексти подаються без пізніших на шарувань, а по можливості у їх первинному вигляді. Ті місця, які неможливо прочитати чи то через продірявленість паперу, чи через знебарвлення написаного або через затемнення плямами, передаються крапками, без пояснення кожного випадку. Якщо в тексті книги трапляється очевидна помилка писаря, вона передається у випуску без зміни, супроводжувана знаком (!). Це не стосується сумнівних випадків написання.

Книга 924, од. зб. 3, має 241 аркуш і охоплює роки 1569—1577. 266 актів. Водяні знаки: №№ 8, 10, 11, 129, 207. Картонна палітурка, обтягнена темно-зеленою тканиною, а також жовті прокладки належать до XIX ст. В кінці на збереженій первинній прокладці, як і в попередній книзі — такий же напис від 23 квітня 1835 р. Особливо попсована початкова частина книги, решта ж її збереглася в цілому вигляді. Такі ж, як і в першій книзі, приписки в кінці сторінок латиною і по-польськи.

А. М. Матвієнко

Цей том серії «Пам'ятки української мови» видається завдяки підтримці Програми Українознавства у Гарвардському Університеті, США. Студії Українознавства при цьому університеті включають педагогічну діяльність кафедр української історії, літератури та мови і дослідницько-видавничу діяльність Українського Наукового Інституту, що був заснований 1973 р.

Упорядники та відповідальний редактор дякують директорові інституту професору Григорію Грабовичеві за допомогу у виданні цієї книжки.

*1. Угода між Олександром Федорсвичем Збаразьким
і Денисом Радовицьким про розмежування їхніх володінь.*

Акт від 20 січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг городських від 26 жовтня 1570.

Я, Алекса(н)дро Федорови(ч) Збара(з)ски(и), вы(з)наваю си(м) мои(м) 196
листо(м), кому того буде(т) по(т)реба ведати або, чтучи его, слыша(ти), ни-
нешни(м) и потомъ будучи(м), вчинили есмо сами проме(ж)ку себе вгоду
с пно(м) Денисомъ Радови(ц)ки(м) в зе(м)ля(х) нши(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) межи
его име(н)я Радови(ч)а межи моего име(н)я Пору(ц)ка по свое(и) добро(и)
воли грани положи. . . ли ко(п)цы закопали, почо(н)ши то е(ст) ѿ(т) урочища
три(с)та(н)ца ѿ(т) границы пна Федора Жа(с)ко(в)ско(г) [о]а дорогою, кото-
раа иде(т) ѿ(т) Жаскови(ч) к Ляхову(,) копцы копали по ѿбема сторонамъ
дороги и чере(з) дорогу, котораа иде(т) ѿ(т) Пору(ц)ка до Воло(д)имера до
границы, которую я маю с пано(м) Ляхо(в)ски(м), по лево(и) руце мое поле,
а по праву дуброва пна Дениса Радови(ц)кого. И вже мае(м) по ты(и) грани
и компцы де(р)жати на вечные часы. И пото(м)ки нши и ничи(м) з ни(х)
ѿди(н) чере(з) другого зе(м)лею не переступа(ти). А е(ст)ли бы(х)мо чи(м)-
ко(л)ве того листу нше(г) [о] выступили, тогда сторона стороне мае(т) за-
плати(ти) сто ко(п) гроше(и). И на то есми пану Радови(ц)кому Денису да(л)
се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и дла лепшыое тве(р)дости проси(л) есми
пна Федора Якимовича Жаско(в)ского а пна Семена Ляхо(в)ского ѿ пе-
ча(ти). И и(х) мл(ст)и на мое чоло(м) би(т)е то учинили и печати сво(и) при-
ложили к сему моему листу. Писа(н) у Пори(ц)ку(,) по(д) ле(т) бо(ж)его на-
роже(н)я тыс[яча] па(т)со(т) чоты(р)десатого року, м(с)ца мая, два(д)ца(т)
пяти(и) день, и(н)дикта трина(д)цатого.

*2. Запис Петра Яцьковича Андрузького
на суму грошей на третину маєтку його жінці Соломонії.*

Акт від 17 січня 1577, № 198, 3.
Випис з книг городських від 10 березня 1557 р.

Я, Пе(т)ръ Я(ц)кови(ч) А(н)дру(з)ски(и), земенн(и) повѣту Кремане(ц)- 221 зв.
ко(г) [о]л, вы(з)нава(м) и дава(м) вѣда(ти) си(м) мои(м) ли(с)то(м) кождому,
кому буде(т) по(т)реба то(г) [о]л вѣда(ти) або, чтучи е(г) [о]л, слыша(ти),

222 нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з ла(с)ки мило(г)ло[о] бога поня(л) є(с)ми за себе в ма(л)же(н)ство дочку в земенина Володи(м)е(р)ско(г)ло[о] повѣту пна Васи(л)я Федоровича Дриви(н)ско(г)ло[о] па(н)ну Соломонєю. Вза(л) по не(и) поса(г)у гроше(и) готовы(х) три(д)ца(т) ко(п)⟨,⟩ лито(в)ское ли(ч)бы, а (в) выправє, в золоте, в серебре, в кле(и)нота(х), в пе(р)ла(х), у шата(х) и (в)в ы(н)ши(х) рухомы(х) реча(х) другую три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)-ское ли(ч)бы.// И напроти(в)ку то(г)ло[о] внесе(н)а єє, заховываю(чи)са во(д)лє ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)ско(г)ло[о], запишу є(и), жонє мое(и), пне(и) Соломонє(и) на (т)рете(и) ча(сти) име(н)я мое(г)ло[о], которая са ча(ст) мнѣ ω(т) бра(т)и свое(и) ув о(д)дѣлє ув А(н)друзє зостала, ω(с)мѣдєся(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы. А к тому, є(ст)ли бы(х) што при(с)лужи(ти) або прикупи(ти) або є(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мене при(и)ти мєли, та(к) же на трете(и) ча(сти) в то(и) же сумє ω(с)мѣдєса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) дє(р)жа(ти) и вжива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую ω(с)мѣдєса(т) ко(п) дѣти нши, которые, є(ст)ли бо(г) да(ст), з нею мѣти буду, а є(ст)ли бы(х)мо дете(и) не мє(ли), ино бли(з)кие мои є(и) ω(т)даду(т). И во(л)на она тоє вѣно своеє ω(с)мѣдєся(т) ко(п) гроше(и) ω(т) мене є(и) запи-саное ω(т)да(ти) застави(ти), кому хочачи дарова(ти), ку свое(му) пожи(т)ку ωбє(р)нути, яко сама налєпє(и) розумєю(чи), а дє(ти) або бли(з)кие мои то(г)ло[о] є(и) заборони(ти) не маю(т). Што са тє(ж) дотычє(т) ста(т)ку мое(г)ло[о] рече(и) рухомы(х), яко гроше(и) готовы(х), та(к) злота, сре(б)ра, ша(т), конє(и), є(з)дны(х) и и(н)ши(х) рече(и) рухомы(х), которые ку име(н)ю не прилегаю(т), то все є(и), жонє мое(и) мило(и) Соломонє, на вє(ч)но(ст) запи(с)ую. Во(л)на жона моя Соломонєя по животє мое(м) тые рухомые речи к рука(м) свои(м) мѣти и (в)жива(ти) часы вє(ч)ными, а (в) то ни(х)то ся з дете(и) ани бли(з)ки(х) мои(х) уступова(ти) са не маю(т). Што са дотычє стада свєрепєго, которое она за собою в до(м) мо(и) принє(с)ла, три свєрепы, то она яко влє(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) будє(т) мє(ти), а в то са ни(х)то вступова(ти) не має(т). На што є(с)ми жонѣ мое(и) Соломонє(и) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю да(л). А при то(м) бы(ли) и того до(б)ре свєдоми па(н) Павє(л) Слє(х)нови(ч) Шпаковъски(и), па(н) Ива(н) Гри(ц)кови(ч) Бугетицки(и) а па(н) Енъко Федорови(ч) ωбынє(з)ски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(сти) ты(х) выше(и) писаны(х) пно(в) ω приложє(н)є печатє(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчини(ли) и печа(ти) сво(и) к сєму моему ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Володимери року бо(ж)єго на-роже(н)я тисєча пя(т)со(т) пє(т)дєса(т) сємо(м), м(с)ца ма(р)та, дєсато(г)ло[о] дня.

*3. Віновий запис Прокопа Степановича Гуляницького
на сорок коп грошей і рухомі речі, дані його жінці Овдотії.*

Акт від 17 січня 1577, № 199, 3.
Випис з книг гродських від 7 березня 1560 р.

223 Я, Проко(п) Степанови(ч) Гула(л)ни(ц)ки(и), повѣту Лу(ц)ко(г)ло[о] зе-мени(н), вы(з)нава(м) и дава(м) вєда(ти), або, чтучи єго, слыша(ти) ко(ж)до-му доброму, кому будє(т) по(т)рєба того вѣда(ти), нине(ш)ни(м) и на потомѣ будучи(м), и(ж) з ла(с)ки мило(г)ло[о] бога понє(л) єсми за себе в ма(л)же(н)-

ство дочку в земенина Воло(ди)ме(р)ско(г)ло повѣту в пна Васи(л)я Фе(д)о(р)овича Дриви(н)ско(г)ло па(н)ну Ѡ(в)до(т)ю и (в)за(л) по не(и) поса(г)у гроше(и) готовы(х) соро(к) копъ литовское ли(ч)бы. И напроги(в)ку того внесе(н)я еѣ, заховываю(чи) са во(д)ле ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)-ско(г)ло, запи(с)ую е(и), жоне мое(и), пне(и) Ѡвдо(т)и на третє(и) ча(с)ти име(н)я мое(г)ло, котораа са ча(ст) мнѣ ѡ(т) брата моего И(л)яша ув о(д)дѣ(л)е у Гула(л)нико(х) зо(с)тала, соро(к) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы. А ку тому, е(ст)ли бы(х) што ме(л) прикупи(ти) а(л)бо е(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мене при(и)ти мело, та(к) те(ж) на третє(и) ча(сти) в то(и) же сумѣ в сороку копа(ч) гроше(и) лито(в)ски(х) де(р)жати и (в)жива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую соро(к) ко(п) де(т)и) њши, которые, е(ст)ли бо(г) да(ст), з нею мети буду; а е(ст)ли бы(х)мо дете(и) не ме(ли), ино бли(з)кие мои е(и) ѡ(т)даду(т). И во(л)на она тоѣ вѣно свое соро(к) ко(п) гроше(и), ѡ(т) мене е(и) записаное, ѡ(т)да(ти) и за(с)тави(ти), кому хотечи дарова(ти), ку (с)воему пожи(т)ку ѡбе(р)нути, яко сама налєпе(и) розумею(чи). А де(т)и або бли(з)кие мои того е(и) заборони(ти) не маю(т), што са те(ж) дотыче(т) ста(т)ку мое(г)ло рече(и) рухомы(х), яко гроше(и) готовы(х), та(к) ша(т), коне(и) е(з)дны(х) и и(н)ши(х) рече(и) рухомы(х), которые ку име(н)ню не прилегаю(т), то все жоне мое(и) мило(и) Ѡ(в)до(т)и на вечно(ст) запи(с)ую. Во(л)на жона моя Ѡ(в)до(т)я по животе мое(м) тѣѣ рухомы(и) // речи к

223 зв.

4. Дарчий запис Михайла Михайловича Свинуського на маєток войниа,
що відписується службеникові Павлові Яцьковичу Черневському.

Акт від 7 жовтня 1569, № 28, 1.
Випис з книги гродських від 3 листопада 1560.

Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Сви(н)у(с)ки(и), чиню я(в)но и бы(з)на(в)а(м) ты(м) моймъ листомъ, кому буде(т) потребъ то(г)ло ведати або, чтучи его, слышати, нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), иж-е(м), дозна(в)ши веръные послуги служе(б)ника моего Па(в)ла Яцковича Черневъско(г)ло(.) которы мнѣ з молодо(с)ти ле(т) свои(х) вѣрне(.) а пра(в)диве служил, и не хотечи я ты(х) послугъ его ве(р)ны(х) ку себе до(з)налы(х) даре(м)не ѡтпусти(ти), име(н)е мое вла(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное Во(и)ни(н), которое ку Сви(н)ухо(м) прислухало, з дворо(м), с пашнею дво(р)ною, с по(л)ми и сеножа(т)-ми, з лю(д)ми и (з) ихъ зе(м)лями(.) и зо (в)сими платы и доходы тому слу-

40 зв.

41 жєбнику моему Па(в)лу Яцковичу Че(р)невському даю, дарую и записую ему самому, жонє, и дѣтє(м), и пото(м)комъ его ⟨,⟩ на ве(ч)ныє чсы. А, чоґо выше(и) речєны(м) Вои(ни)но(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пнє Федоре Федоро(в)нє до живота єє служи(ти) має(т)⟨.⟩ А жона моя того име(н)я Во(и)нина в не(г)ло] ѡты(и)мовати и з него руша(ти) нє має(т)⟨.⟩ яко(ж) и сама ма(л)жо(н)ка моя на то по(з)волила⟨.⟩ А по животѣ єє то(т) служебни(к) мо(и) Паве(л) Че(р)невски(и), жона, дѣти и пото(м)кове его с ты(м) име(н)ємъ Во(и)нино(м) кому хотячи служити буду(т) во(л)ни⟨.⟩ А є(ст)ли бы жона моя вѣсхотєла заму(ж) по(и)ти, а бли(з)киє мои хотєли бы суму пнєє(и), ѡ(т) менє є(и) записаную, ѡ(т)ложи(ти), а име(н)я кѣ свои(м) рука(м) мѣти, тоґды также то(т) служебни(к) мо(и) Паве(л) Че(р)нє(в)ски(и) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки его прє(д) са тоє име(н)є де(р)жати и (в)живати має(т) вѣчнє во(д)лу(г) сєґо листу моего запи(с)ного⟨,⟩ И волє(н) ѡ(н) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки его тоє име(н)є Во(и)ни(н) ѡ(т)да(ти), прода(ти), записа(ти) и ку своему лє(п)шому а пожито(ч)ному ѡбє(р)нути та(к), яко са(м) налєпє(и) розумѣючи, а бли(з)киє мои з о(т)ца и (з) ма(т)ки мое(и) ни(х)то з ни(х) то(г)ло] имєна в него ѡты(и)мовати⟨.⟩ и никоторы(м) право(м) в не(г)ло] того име(н)я по(и)скива(ти) нє маю(т), ѡдно то ѡ(н) споко(и)нє маєт де(р)жати ве(ч)ными чсы⟨.⟩ На то єсми служебнику моему Павлу Че(р)невскому да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печат(т)ю⟨.⟩ А при то(м) были и того добре сведоми его мл(ст) кнзь Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгу(ш)кови(ч), староста житомє(р)ски(и), пань Петрѣ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шалок(к) г(с)дрски(и), пнѣ Паве(л) Слє(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) а пань Я(ц)ко Федорови(ч) Рогачо(в)ски(и), и за про(з)бою моею и(х) мл(ст) печат(и) свои к сєму моему листу⟨.⟩ приложити рачи(ли). А на (т)вє(р)до(ст) и свою печат(т) єсми приложи(л) к сєму моему ли(ст)у. Писа(н) у Свинусє(х) лѣта бо(ж)є(г)ло] нарожє(н)я тисѣячя пѣ(т)со(т) шє(ст)дєсяты(и), м(с)ца ѡктє(б)ра, три(д)цатого дня.

5. Дарчий лист Михайла Свинуського,
даний Павлові Черневському на маєток Войнин.

Акт від 17 січня 1570, № 63, 1.

Випис з книг гродських від 3 листопада 1560.

126 зв. Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свинуски(и), чиню явно и вы(з)навамъ ты(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) по(т)рєба то(г)ло] веда(ти) або, чту(чи) его, слыша(ти), нишєшни(м) и на потомъ будучи(м), иж є-(м) [...], знавши вѣрныє послу(ги) служебника мое(г)ло] Павла Чер(н)євско(г)ло], // кото-
127 ры(и) мнє з молодости лє(т) свои(х) вернє а правдивє служи(л), и нехотѣячи я ты(х) послу(г) его верны(х) ку себе дозналы(х) дарємнє ѡпусти(ти), име(н)є мое вло(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное Во(и)нинѣ, которое к Свинюха(м) прислуха(ло), з дворо(м), з пашнєю дво(р)ною, з по(л)ми, з сєножа(т)ми, з люд(и)ми и ихъ землями и зо вѣми платы и доходы тому Павлу Че(р)невському записую, даю и дарую ему само(му), жонє, дѣтємъ и пото(м)комъ его на ве(ч)ныє чсы. А, чоґо оже вхова(и), на менє ча(с)у смє(р)тєлно(г)ло], тоґды ѡ(н) самъ с ты(м) имѣнѣє(м) свои(м), выше(и) речєны(м) Воинино(м), малжо(н)це

моє(и) пне(и) Федоре Федоровне до живота єе служи(ти) має(т). А жона моя то(г)ло] имѣнья Воинина в не(г)ло] ѡты(и)мова(ти) и з не(г)ло] руша(ти) не має(т), яко(ж) и сама ма(л)жонка моя на то по(з)волила. А по живото(тє) єе то(т) служебни(к) мо(и) Павє(л) Чє(р)невски(и), жона, дѣти и потомки єго с ты(м) имѣньє(м) Воинино(м) кому хотєчи служи(ти) буду(т) волни. А єсли бы жона моя схотѣла заму(ж) по(и)ти, а бли(з)киє мо(и) хотѣли бы суму пнє(и) ѡ(т) менє є(и) записа(н)ую ѡ(т)ложити, а имѣньє к рука(м) свої(м) мѣти, тогда так же то(т) служеб(ни)к мо(и) Павє(л) Чєрне(в)ски(и), жона, дѣти и потомки єго, прє(д) ся тоє имѣньє дє(р)жа(ти) и вжива(ти) має(т) вѣчнє по(д)лу(г) сєго ли(с)ту моє(г)ло] записно(г)ло]. Воле(н) ѡ(н) самѣ, жона, дѣти и пото(м)ки є(г)ло] тоє имѣньє Воинино(м) ѡ(т)да(ти), и прода(ти), и записати, и ку своє(му) липшо(му) а пожиточному ѡбє(р)ну(ти) такѣ, яко са(м) налепи(и) розумєючи. А бли(з)ки[...] // з о(т)ца и (з) ма(т)ки, ни(х)то з ни(х) то(г)ло] имѣнья в не(го) ѡты(и)мовати и никоторы(м) право(м) в не(г)ло] то(г)ло] имѣнья по(и)скивати не маю(т), ѡдно то ѡ(н) споку(и)нє має(т) дрѣжа(ти) вѣчньми часы. На то єсми служебнику моему Па(в)лу Чє(р)невско(му) да(л) сє(с) мо(и) ли(с)т по(д) мою печат(ю). А при то(м) бы(ли) и то(г)ло] добре свєдоми єго мл(с)тѣ кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, староста житоми(р)ски(и), па(н) Пє(т)рѣ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и), па(н) Павє(л) Ѡлєхнови(ч) Шпакѡвски(и), па(н) Яцко Федорови(ч) Рогачо(в)ски(и). И за про(з)бѡю мою и(х) м(л) печат(и) сво(и) к сєму моему ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и на твє(р)дѡсть свою печат(и) єсми приложи(л) к сєму моє(му) листу. Писа(н) у Свинюсє(х) року бо(ж)го тысяча пя(т)со(т) шє(ст)дєсяты(и), м(с)ца ѡк-тєбря, три(д)цатого дня.

*6. Привітковий запис Дмитра Долматовича,
даний його жінці Федорі Єлівні.*

Акт від 23 січня 1567, № 19, 1.

Я, Дмитрѣ До(л)матови(ч), ѡзна(и)мую самѣ на сєбє си(м) моимѣ листомѣ, кому будєть потреба того ведати або, чтучи єго, слышати, и(ж) з воли бо(ж)єє а с порады приятєлє(и) мои(х) пона(л) єсми сєбє в ма(л)жє(н)ство па(д)чєрицу пна А(н)дрєа Ти(х)новича Кисєла а до(ч)ку жѡны єго мл(с)ти пнєє Марины Русино(в)ны па(н)ну Федору Ело(в)ну, по которо(и) вза(л) єсми вы(п)равы в пна А(н)дрєа и (в) єго мл(с)ти панєє в золотє, в сєрєбрє, в пє(р)ла(х), в шата(х) и (в) ы(н)ши(х) рухомы(х) рєча(х) сто копѣ гршє(и) на лито(в)скую ли(ч)бу, по дєсати пнєє(и) у грѡшѣ. А та(к) а напроти(в)ку того внесє(н)а жѡны моєє па(н)ны // Ело(в)ны записую є(и), жѡнє моє(и), дарую на ѡ(т)чи(з)нє моє(и) на Иса(и)ко(х) а на Чигиро(х), и к тому єсли бы(х) прикупи(л) або выслужи(л) або якимѣ-ко(л)вєкѣ ѡбычаємѣ набы(л) и на всємѣ ста(т)ку моемѣ и всю маєтнѡсть мою, злото, сєбрє, шаты, кони и (в)си рухомыє рєчи є(и), жѡнє моє(и), записую и дарую. Маєт жѡна моєа Федора Ело(в)на по моє(м) живѡтє тѣє имє(н)а мои, и стато(к), и всю маєтнѡсть мою к рукамѣ своимѣ дє(р)жати и вживати и ку налепшѡму пожи(т)ку своему ѡборочати, а бли(з)киє и вси кре(в)ныє мои в то са ничи(м) вступовати не маю(т). А єсли бы заму(ж) пошла, то(г)ды бли(з)киє и кре(в)ны

мои, естли похота(т) тые име(н)а мои к рукамъ своимъ мети, маю(т) е(и) ѿ(т)дати сто ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, а стато(к) и вса мае(т)ность моя маеть при не(и) зостати. А естли бы бли(з)кие и кре(в)ные мои, не ѿ(т)-
давши е(и) тое сумы пнзе(и), с ты(х) имене(и) чимъ-ко(л)векъ рушити мели або
якую кри(в)ду и перека(з)у е(и) в томъ чинити мели, то(г)ды маю(т) заруки
заплати(ти) господару королю сто ко(п) грше(и). А жонѣ мое(и) Федоре Елов-
не другую сто ко(п) грше(и). А заплати(в)ши тую заруку, пре(д) са мае(т)
она споко(и)не ты(х) имене(и) мои(х) вживати, поки заму(ж) по(и)деть.
И на то(м) даль есми жонѣ мое(и) Федоре Еловне се(с) мо(и) листь з моею
печа(т)ю и с подьпи(с)ю властное руки моеѣ. А при томъ были и(х) мл(с)ть
пань Тимофе(и) Кисе(л) До(л)гини(ц)ки(и), па(н) Фалели(и) Лвови(ч) Ма(р)-
ко(в)ски(и) а па(н) Паве(л) Федоровичъ Корысте(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло
Григо(р)еви(ч) Привередо(в)ски(и), па(н) Думитръ Иванович(ч) Рогози(н)-
ски(и) < . > а па(н) Василе(и) Григо(р)еви(ч) // Привередо(в)ски(и). И про-
си(л) есми и(х) мл(с)ти ты(х) ве(р)ху писаны(х) пно(в) ѿ приложе(н)е печат-
те(и) к сему моему листу. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то вчинили и печати
свои приложили. Пса(н) у Дорогиничо(х) лета бо(ж)его нароже(н)а тисача
па(т)сотъ ше(ст)десать пе(р)вого, м(с)ца июня, пе(р)вого дна.

*7. Уступний запис Єпестимїї Васи́лівни Дривинської
на частину спадщинного маєтку, від якого вона відреклась
на користь батька і братів.*

Акт від 17 січня 1577, № 195, 3.
Випис з книг гродських від 7 січня 1563.

217 Я, Епе(с)ти(м)я Васи(л)євна Дриви(н)скаа, ве(с)поло(к) из муже(м)
мои(м) Миха(и)ло(м) Семеновичо(м) вы(з)наваем сами на себе си(м) нши(м)
ли(с)то(м), кому буде(т) по(т)реба того веда(ти) або, чтучи его, слыша(ти),
ко(ж)дому, тепере(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), што (ж) ѿте(ц) мо(и)
па(н) Василе(и) Дриви(н)ски(и), выдаю(чи) мене у ма(л)же(н)ство за мужа
мое(г) [о] Миха(и)ла Семено(ви)ча, да(л) мнѣ вѣна готовы(х) гроше(и) соро(к)
ко(п). А я ѿ(т)цу своему па(н)у Васи(л)ю Дриви(н)скому за (т)ую суму по-
(с)тупила и записала до живота е(г) [о] ча(ст) свою матери(с)тую з делу ров-
но(г) [о] ѿ(т) бра(т)и и ѿ(т) се(ст)рѣ мои(х) вы (и)ме(н)ю в Дривини, котораа
на мене право(м) приржоны(м) приходить. А по животе ѿ(т)ца мое(г) [о]
тую ча(ст) свою в Дривини бра(т)и свое(и) Федору а Е(в)гению по(с)тупи(ла)
и за(писала) вечными часы, вырекаючиса с тоѣ ча(с)ти. А я сама, и муж(ж)
мо(и), и де(ти) нши не маемо в тую ча(ст) вступова(ти) са ани по(д) ними
по(и)скива(ти) на ве(ч)ные часы. Во(л)ни они тую ча(ст) ѿ(т)да(ти) и про-
да(ти), за(с)тави(ти) и записа(ти) и куды хочечи ку своему до(б)рому а по-
житочне(и)шому обе(р)нути. На што я, Епе(с)ти(м)я, з муже(м) мои(м) Ми-
ха(и)ло(м) Семеновичо(м), даю се(с) мо(и) ли(ст) вла(ст)ного писа(н)а руки
мужа моего. А при то(м) бы(л) и того добре сведо(м) па(н) Лаври(н) Богу-
шеви(ч) Ивани(ц)ки(и). И за (п)ро(з)бою ншою печат(т) свою приложи(л)
к сему ншо(му) ли(с)ту. Писа(н) у Дривини лѣта бо(ж)его нароже(н)а ти-
сеча па(т)со(т) ше(ст)деся(т) второ(г) [о], м(с)ца июля, два(д)ца(т) семо(г) [о]
дна.

8. Повноважний лист Жигимонта Августа
володимирському городничому Михайлові Козинському
щодо дарування чотирьох волок землі Стахею Дмитровичу
в нагороду за боротьбу з московським військом.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.

Жигимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)ю мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), ве(ли)ки(и) 229 зв.
кня(з) ли(тв)ски(и), ру(с)ки(и), пруски(и), жомон(т)ски(и), мазове(ц)ки,
лифля(нт)ски(и) и ины(х). Ма(р)ша(л)ку ншому горо(д)ничому володime(р)-
скому па(н)у Миха(и)лу Ти(х)нови(ч)у Кози(н)скому. Поведае(м) тебе,
и(ж) мы з ла(с)ки нашег г(с)дрьское за чоло(м) би(т)емъ землянина ншо(г)ло
Стахея Дми(т)ровича для служ(ж)бъ его цно(т)ливы(х), же о(н), буду(чи)
у би(т)ве сее прошлое зимы, кгда з ла(с)ки бо(ж)ее во(и)ско неприятел-
ское моско(в)ское з ге(т)mano(м) его Шу(и)ски(м) чере(з) во(и)ска нши по-
ражно, добре себе та(м), яко на члвка рыце(р)ского належи(т), почина(л),
где и (з)ране(н)е непомалу шко(д)ливое з вло(м)но(ст)ю чло(н)ко(в) его
по(д)ня(л), ле(д)ве жи(в) о(с)та(л), да(ли) ему чоты(ри) волоки зе(м)ли
пу(с)тые, лю(д)ми не оселье, кгру(н)ту ме(с)та ншо(г)ло Володime(р)ско-
(г)ло. А и(ж) справа померы а(л)бо ревизие воло(ч)ное кгру(н)то(в) о(н)-
(г)ло за(м)ку и ме(с)та ншо(г)ло Володime(р)ского тебе о(т) на(с) поручо-
но про то, абы еси, зъеха(в)ши о(в)де до Володimeра, тую чотыри волоки
пу(с)ты(х) кгру(н)ту ншо(г)ло воло(к) ме(ст)ски(х), где на о(д)но(м) ме(ст)цу
ему о(т)мери(л), заве(л) и пода(л) и в то его увеза(л). Писа(н) у Па(р)цове
лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) че(т)ве(р)то(г)ло,
м(с)ца авгу(с)та, девято(г)ло на(д)ца(т) дня. Тут по(д)пи(с) руки его к(р) м(л)
а пото(м) писа(р)ское тыми словы: Я(н) Ши(м)кович, ма(р)шало(к), писа(р).

9. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт № 15, 3.

Во (и)ме бо(ж)е ста(н) са. Ами(н). Я, Оникє(и) Богданови(ч) Буте- 12
ти(ц)ки(и), будучи еще при добро(и) памяти, ведаючи те(ж) тоє, што ка(ж)-
дому хреста(н)скому члвку належи(т) учини(ти), росказа(л) есми вла(ст)не
самъ усты своими то(т) тестамент(н) мо(и) написати, на што е(ст) вла(ст)наа
вола моя, иж-е(м) упроси(л) и(х) мл(с)ти пна Ивана Пе(т)ровича Калу-
со(в)ского, су(д)и володime(р)ского кгру(д)ского, а пна Федора Васи(л)еви-
ча Калусо(в)ского (,) и да(л) есми и(х) мл(с)ти в опеку у мо(ц) и ув оборону
ото (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дете(и) мои(х) двое — Олену
а Ма(к)гдалену — и всю ча(ст) име(н)а моего у Бутетича(х), у повете Воло-
дime(р)скомє а в повете о(в)руцко(м) Велавьско, которы(и) ув о(д)дѣле
маю о(т) брата моего ста(р)шого пна Романа, и всю мае(т)но(ст) мою, што
они яко опекунове маю(т) ты(м) та(к) шафовати и владнути, якъ на и(х)
ста(н) приналежи(т) (.) А жона моя бе(з) воли и ведомости и(х) не мае(т)
ничи(м) шафовати а(ж) што буде(т) з волею и(х), што (ж) те(ж)есми записа(л)
жоне мое(и) Га(н)не по(л)тораста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) еє вла(ст)ного
внесе(н)я в до(м) мо(и). Я е(и) тую по(л)тораста ко(п) гроше(и) записа(л)

на третє(и) части име(н)я моего ты(х) частє(и) мой(х) у Бутетичо(х) и у Вела(в)ску, што ширє(и) а достаточнє(и) є(ст) на листє вєно(в)номь ѿ(т) мене дано(м) ѿписано, которы(и) єсми ли(ст) вєно(в)ны(и) да(л) сво(и)ми вла(ст)-ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повету Воло(ди)ме(р)ско(г)ло мнє з ураду на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) єсми єго самь устнє, абы то(т) ли(ст) указавши єго мл(с)ти пану по(д)старостему воло(ди)ме(р)скому пану Миха(и)лу Павловичу и каза(л) у книги кгр(о)дские записа(т). А записавши, никому и(н)шому до ру(к) не да(л), ѿ(д)но ѿпекуномь пну Ивану а пну Федору Калусо(в)скимь. А є(ст)ли бы жона моя хотєла по(и)-ти заму(ж), тогда має(т) ѿ(д)но на третє(и) части, яко в листє вєновно(м) ѿписано, сєдє(ти) до живота своего а до то(г)ло часу, покуле заму(ж) не по(и)дє(т), з дє(т)ми моими сєдє(ти) и (в) моцы свое(и) мети и и(х) уживати вси части име(н)а я(к) в Бутетичо(х), та(к) тє(ж) и в Вела(в)ску. А є(ст)ли бы тє(ж) дєти мо(и), доро(с)ши лє(т) свои(х), хотєли тую третюю часть ѿ(т) мене у вѣнє ѿписаную к рукамь своимь мети, то(г)ды маю(т) наперє(д) тую суму пнзє(и) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) вси спо(л)на ѿ(т)-давши, то(ж) тую част(с) к рука(м) свои(м) мети, а што са дотычє(т) до(л)-говь мой(х), то є(ст) наперє(д), што єсми винє(н) пану Ворисцькому па(т)-дєса(т) ко(п) и двє копє грошє(и) лито(в)ски(х), ты(и) пнзи маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вєла(в)ские ви(н)ни дати два(д)ца(т) копь грошє(и) лито(в)ски(х) готовы(х), а и(н)шєє тє(ж) ми ви(н)ни мє(д) дати. И то(т) до(л)гь має(т) жона моя з вєдомо(ст)ю ты(х) ѿпекуно(в) плати(ти), а жиду володимє(р)скому Шмо(и)лу винє(н) єсми па(т) копь грошє(и), пнє(и) Федорово(и) Со(л)тановича пнєє Га(н)ны двє копє грошє(и), а и(н)-шєму тє(ж) єсми никому не винє(н), ѿ(д)но богу мл(сти)вому дшєю, а зє(м)-ли тєло(м). И має(т) то(т) тастамє(нт) мо(и) и (в)ла(ст)наа воля моа ѿста(т)-няа при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко вышє(и) написано. А (х)то бы ко(л)-вєкь хотє(л) то(т) тастамє(нт) мо(и) чимь-ко(л)вє с кро(в)ны(х) борони(ти) або дєтє(и) мой(х) нарушати, то(т) будє(т) повинє(н) на вра(д) замьку Володимє(р)ско(г)ло заплати(ти) сто копь грошє(и), а заплативьши прє(д) са, має(т) то(т) мо(и) тастамє(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж) єсми то(т) тастамєнть даль пну Ивану а пну Федору Калусо(в)ски(м) по(д) моею печатью // и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) тє(ж) были и, того добре свєдомы, за про(з)бою моею и пєча(ти) свои приложили и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулеви(ч), па(н) Миха(и)ло Роса(л)-ски(и), а па(н) Василє(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч), возны(и) повету Воло(ди)ме(р)ского, мнє на то(т) ча(с) з ура- (д)у приданы(и). Писа(н) у Володимери лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисача па(т)со(т) шє(ст)дєса(т) ѿсмого, м(с)ца сє(н)тєбра, третєго днєа.

10. Привінковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1579, № 25, 1.

Я, Єникиє(и) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), чиню явно и ѿзна(и)мую то си(м) мой(м) листо(м), кому будє(т) потреба того вєда(ти), тепє(р) и на по- то(м) будучи(м), ижъ з ласки а милосє(р)дья бо(ж)єго з радою приятєлє(и)

и вло(с)ною волею моею поня(л) єсми за себе в ма(л)же(н)ство до(ч)ку не-
бо(ж)чика пна Ивана Федоровича Ключского па(н)ну Га(н)ну и (в)зя(л)
єсми по не(и) яко ма(л)жо(н)це свое(и) вена, посагу я(к) готовыми гро(ш)-
ми, та(к) в золоте, в серебре, в пе(р)лахъ, в шатахъ, в коне(х) и ув ы(н)ши(х)
реча(х) по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ской монеты, личе(чи) по дес- 34 зв.
ти // пнзе(и) белы(х) у грошъ. А та(к) я, до(з)на(в)ши и маю(чи) ку собъ
ѡ(т) своеє милои ма(л)жонки пнеє Га(н)ны великое доброе(и)ство и учти-
вое захова(н)є в ма(л)же(н)стве, которое ѡна ку мнѣ, мужу своему, має(т)
и ѡ(т)казує(т) та(к) напроти(в)ку того вена готовы(х) гроше(и) и (в)си(х)
рече(и) внесе(н)я єє, которое ѡна изъ собою в до(м) мо(и) внесла, яко те(ж)
з осо(б)ливо(и) ласки а милости своеє ма(л)же(н)ско(и), которую ку не(и)
ма(м), даю, да(р)ую и си(м) листо(м) мой(м) запишю ма(л)жо(н)це мое(и)
мило(и) пне(и) Га(н)не на третє(и) ча(сти) всего име(н)я моего в Бутеточо(х)
и у повете Ѡвруцко(м) у Вела(в)лску, на то(и) ча(сти) мое(и) которую ѡ(т)
брати своеє ув о(т)деле маю, по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ское моне-
ты, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у грош). И, чо(г)о пне бже ухава(т)
рачи, на мене чсу смертнго, тогда жона моя пни Га(н)на по животе мое(м)
має(т) на то(и) третє(и) части всего име(н)я моего, на которо(и) я є(и) по(л)-
тораста ко(п) гроше(и) записа(л), споко(и)не седе(ти) и то к рука(м) свои(м)
де(р)жати и вживати до живота свое(г)о[л]. А дети мои, которы(и) с нею
ме(ти) буду, бра(т)я и нихто с кре(в)ны(х) и приржоны(х) мои(х) не маю(т)
ма(л)жо(н)ки моеє пнеє Га(н)ны с тоє третєє части всего име(н)я моего ру-
ша(ти) и никоторыми причинами ѡ(т)то(л) єє вытиска(ти) и жа(д)но(и) кри(в)-
ды на то(м) єи делати не маю(т). А є(с)ли бы заму(ж) по(и)ти всхотела, тог-
ды де(ти) або бра(т)я и кре(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни будутъ пе(р)ве
тую суму по(л)тораста копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), которую я ма(л)жо(н)це
свое(и) пне Га(н)не да(л), дароваль и си(м) листо(м) мой(м) записа(л), ни-
чи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но готовыми грошми до ру(к) єє ѡ(т)да(ти). То(ж)
тую третюю ча(ст) во (в)сємь име(н)и мое(м) до ру(к) свои(х) мети а не за-
пла(ти)вши ѡное сумы по(л)тораста копъ гроше(и) ма(л)жо(н)це мое(и)
пне(и) Га(н)не, де(те), бра(т)я, кре(в)ны(и) и нихто з бли(з)ки(х) мои(х)
не маю(т) ся в тую третюю ча(ст) всего име(н)я моего в Бутетичохъ и у Ве-
ла(в)ску, што я в де(р)жа(н)и свое(м) маю ѡ(т)чи(з)ного и набытого, ничи(м)
вступова(ти) и никоторы(и) переказы и трудности на то(м) є(и) дела(ти)
не маю(т). Але має(т) то ма(л)жо(н)ка моє ув оно(и) сумє выше(и) менено(и)
споко(и)не де(р)жати и (в)живати. И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моя пни
Га(н)на тую суму по(л)тораста ко(п) гроше(и), ѡ(т) мене є(и) дарованую и
записаную, та(к) при животе, я(к) и по животе мое(м) ѡ(т)да(ти), даровати,
записа(ти), або где-ко(л)вє ѡбе(р)нути, я(к) сама наленє(и) // розумеючи, 35
яко влосно(ст) свою. А то(г)о[л] є(и) якъ я са(м), та(к) те(ж) ни(х)то з бли(з)-
ки(х) мои(х) заборони(ти) и в то ся жа(д)ными причинами вступовати не
має(т). И на то єсми да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и)
ли(ст) по(д) печат(ю) моею и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеє. При чо(м)
те(ж) бы(ли) и то(г)о[л] добре су(т) вадоми и(х) млсть пнъ Гаврило Зброхо-
ви(ч) Воюти(н)ски(и), пнъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)де(н)ски(и), пнъ
Иванъ Ванькови(ч) а пнъ Ива(н) Яць(ко)ви(ч) Ле(ти)ньски(и). И проси(л)
єсми и(х) мл(сти) ѡ приложе(н)є печате(и). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею
то вчини(ли) и печат(и) сво(и) приложили к сєму моему листу. Писа(н)

у Буте(ти)чо(х) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) че(т)ве(р)того, м(с)ца декабрия, сѣмы(и) днь.

11. Привітковий запис Оникія Богдановича Ставецького на суму грошей на третині маєтку, даровану його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1569, № 14, 3

- 11 Я, Сники(и) Богданови(ч) Ставе(ц)ки(и), чиню я(в)но и озна(и)мую то си(м) мой(м) листо(м), кому буде(т) по(т)ребъ того ведати, тепе(р) и на по(т)ом) будучи(м), и(ж) з ласки а милосе(р)дѣа божего з радою приятеле(и) и вло(ст)ною волею моею пона(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство дочку небо(ж)чика пна Ивана Федоровича Ключ(с)кого па(н)ну Га(н)ну и вз(л) есми по не(и) яко ма(л)же(н)це свое(и) вѣна, посагу яко готовыми грошѣми, та(к) в золотѣ, в серебре, в пѣ(р)ла(х), в шата(х), в коне(х) и в ы(н)ши(х) реча(х) по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)ское монеты, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у грошѣ. А та(к) а, до(з)навши и маю(чи) ку себе ѿ(т) свои мило(и) ма(л)же(н)ки пне(и) Га(н)ны великое добродѣ(и)ство и (в)чтвое захова(н)е в ма(л)же(н)стве, которое она ку (м)не, мужу своему, мае(т) и ѿ(т)казуе(т), та(к) напроти(в)ку того вена готовы(х) гроше(и) и (в)сих рече(и) внесе(н)а еѣ, которое она и(з) собою в до(м) мо(и) внесла, яко те(ж) з особливое ласки а милости своеѣ ма(л)же(н)ское, которую ку не(и) ма(м), даю, дарую и симъ листо(м)ъ моимъ записую ма(л)же(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Га(н)не на третѣ(и) части всего име(н)а моего в Бутатича(х) и в повете Свруцко(м) у Велавьску, на то(и) части мое(и), которую ѿ(т) бра(т)и своеѣ ув одѣбѣ маю по(л)тораста копъ гроше(и) лито(в)ское монеты, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у грош. И, чо(г)ло[о] пне бже // уховати рачи, на мене часу сме(р)тного, то(г)ды жона моя пни Га(н)на по животе моемъ мае(т) на то(и) третѣ(и) части всего име(н)я моего, на которо(и) а е(и) по(л)тораста ко(п) гроше(и) записа(л) споко(и)не седе(ти) и то к рукамъ свои(м) де(р)жати и (в)жива(ти) до живота своего, а де(ти) мои, которые с нею мети буду, бра(т)я а никто с кре(в)ны(х) и приржоны(х) мои(х) не маю(т) ма(л)жо(н)ки моеѣ пнеѣ Га(н)ны с тоѣ третѣе части всего име(н)а моего рушати, никоторыми причинами ѿ(т)го(л) еѣ вытискати и жа(д)ное кры(в)ды на то(м) е(и) делати не маю(т) < . > А если бы заму(ж) по(и)ти хотела, то(г)ды де(ти) або бра(т)а и кре(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) пе(р)ве тую суму по(л)трета ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), которую а ма(л)же(н)ци свое(и) пне(и) Га(н)не да(л), дарова(л) и си(м) листомъ моимъ записа(л), ничи(м) и(н)ши(м), ѿ(д)но готовыми грошѣми до ру(к) е(и) ѿ(т)дати, то(ж) тую третюю ча(ст) во всемъ име(н)ю мое(м) до ру(к) свои(х) мети, а не запла(т)и(в)ши оноѣ сумы по(л)тораста копъ гроше(и) ма(л)жонце мое(и) пне(и) Га(н)не, де(ти), бра(т)а, кре(в)ны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) не маю(т) са в тую третюю ча(ст) всего име(н)а моего в Бутатичо(х) и у Велавьску, што в де(р)жа(н)и своеѣ маю ѿ(т)чи(з)ного и набытого ничимъ вступовати и никоторое переказы и тру(д)ности на томъ е(и) делати не маю(т), але мае(т) ма(л)жо(н)ка моя ув оно(и) суме выше(и) поменено(и) споко(и)не де(р)жати и (в)живати. И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моа пни Га(н)на тую суму полтораста копъ гроше(и), ѿ(т) мене е(и) дарованую и записаную, такъ при животе,

яко и по животе моемъ ѿ(т)дати, даровати, записати або где-ко(л)ве(к) ѿбе(р)нути, якъ сама налепе(и) розумяючи яко влостьно(ст) свою (<.) А того, якъ а самъ, такъ те(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) забороняти и в то(м) са жа(д)ными причинами вступовати не мае(т). И на то есми да(л) ма(л)же(н)ци мое(и) пне(и) Ганъне се(с) мо(и) листь // по(д) печат(т)ю и с по(д)пи(с)ю 12 вла(с)ное руки моее. Причо(м) те(ж) были и того добре су(т) вадомы и(х) мл(ст) Гаврило Зброхови(ч) Воюти(н)ски(и), панъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)де(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ванкови(ч), а па(н) Ива(н) Я(ц)ковичъ Лѣти(н)ски(и). И проси(л) есми и(х) мл(с)ти ѿ приложе(н)е печате(и). И(х) мило(ст) за про(з)бою моею то вчини(ли)(<.) и печати сво(и) приложи(ли)(<.) к сему моему листу. Писа(н) у Бутатичо(х)(<.) ле(т) бо(ж)его нароже(н)а тисача патсо(т) ше(ст)деса(т) че(т)ве(р)того, м(с)ца декабрия, сегомо дна.

*12. Увяжчий лист Михаила Тихоновича Козинського
щодо видачі Стахею Дмитровичу за його військові заслуги
чотирьох волок землі*

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Я, Миха(и)ло Ти(х)нович Кози(н)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дря к(р) 229 зв.
м(л) городни(и) (!) воло(ди)ме(р)ски(и), ѿ(з)на(и)мую си(м) мои(м) ли(с)-
то(м) ко(ж)дому, хто бы ѿ то(м) вѣда(ти) хоте(л), и(ж) што г(с)дрь к(р)
его мл(ст) па(н) на(ш) мл(сти)вы(и) з ла(с)ки своее г(с)дрьское за чоло(м)
би(т)е(м) земнина его м(л) г(с)дрьско(г)ло пна Стахея Дми(т)ровича и (д)ля
по(ц)тivity(х) служо(б) его, которые ѿ(н), будучи в би(т)ве проти(в)ку не-
приятеля его м(л) г(с)дрьско(г)ло во(и)ска мо(с)ко(в)ско(г)ло, яко члвкъ
рыще(р)ски(и) з себе оказыва(л) и чини(л), чоты(ри) волоки зе(м)ли кгру(н)-
ту ме(с)та Володимер(ско)г)ло ему да(ти), ѿ чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дрь-
ски(и) до мене, яко до того, которо(му) помера // а(л), бо ревизея воло(ч)ная 230
кгру(н)то(в) то(г)ло мѣста Володимер(ско)г)ло ѿ(т) его к(р) м(л) злецена
есть, писа(ти) и росказа(ти) рачи(л), абы(х) я, зъеха(в)ши ѿ(в)де до Воло-
димера, оную чотыри волоки зе(м)ли, где на ѿ(д)но(м) ме(ст)цу ему ѿ(т)ме-
ри(в), заве(л) и пода(л) и в то его увеза(л). А та(к) я, чина(чи) досы(т) воли
и росказа(н)ю его м(л) г(с)дрьскому, будучи са(м) у Воло(ди)мери, тые чо-
тыри волоки зе(м)ли на пе(в)но(м) ме(ст)цу в за(д)ню(м) ѿбрубѣ воло(к)
то(г)ло мѣста г(с)дрьско(г)ло Володимер(ско)г)ло в рочищо(м), меновите
на Стривья(жу), почо(н)ши ѿ(т) воло(к) и ко(п)цов и кгру(н)ту пна Миха(и)-
ла Ду(б)ни(ц)кого, а(ж) до выпо(л)не(н)я вси(х) чотыро(х) воло(к), то е(ст)
резо(в) двана(д)ца(т) ѿде(н) по(д)ле другого на ши(р) и на до(л)жь, як)
ѿ(д)но тые волоки за(и)ти и досе(г)ну(ти) могли, а(ж) до границы кгру(н)ту
име(н)я земля(н) г(с)дрьски(х) Малое Ве(р)бое па(н)у Стахею е(с)ми заве(л)
и пода(л) и в то его увеза(л) и (д)ля лепшое ему в то(м) певно(сти) тые чоты-
ри) волоки его як) ѿ(т) воло(к) и ко(п)цов пна Миха(и)ла Дубни(ц)ко-
(г)ло, та(к) и ѿ(т) воло(к) ме(ст)ски(х) ему заграничи(л), ко(п)цы е(с)ми
закопа(ти) веле(л), и закопаны ест. И на то е(с)ми да(л) ему се(с) мо(и)
ува(ж)чи(и) ли(ст) з моею печат(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее.

Писа(н) у Воло(ди)мери лета бо(ж)ею нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)-деся(т) пято(г)ло, м(с)ца ма(р)та, десятого дня. Миха(и)ло Кози(н)ски(и), вла(ст)ная рука.

13. Запис Івана Семеновича Ляховського його дружині Галені Граєвській на суму грошей на третині маєтків Ляхова і Щенятина.

Акт від 12 січня 1570, № 50, 1.

99 Я, Иванъ Семенови(ч) Ляховски(и), земляни(н) г(с)дрьски(и) повету Володими(р)ского, визнавамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ з волею бже(и) а порадюю приятє(л) свой(х), ро(з)мысли(в)шися на то добре, поня(л) есми собе за ма(л)же(н)ку па(н)ну Галєну Крає(в)скую, по которо(и) взя(л) есми ѿ(т) брата єе мл(с)ти пна Станислава Кграєвско(г)ло посагу готовыхъ пнзе(и) тисечу ше(ст)со(т) ше(ст)деся(т) и чотыри копы гроше(и) лито(в)скихъ, ли-ча(чи) по десе(ти) белыхъ у гро(ш). Которую суму пнзе(и) описа[...] мальжонце свое(и), то єсть на третє(и) части имє(н)я своего Ляхова и Щенятина, на вечныє и пото(м)ныє часы самъ ѿ(т) себе и ѿ(т) всихъ бли(з)кихъ, кре(в)-ныхъ и приятєль своихъ тымъ обычаемъ, чого бже ухава(и) // тогды жаде(н) с приятеле(и), кре(в)ныхъ и потомства мое(г)ло не маю(т) єе рушати в то(и) третє(и) части имє(н)я мое(г)ло Ляхова и Щенютина такъ на (д)ворє по(д)-даны(х), млыне(х), поля(х), дуброва(х), сєножатєхъ, и ыными пожи(т)ками, якимъ-колвєкъ именємъ або про(з)выскомъ названными. Ажъ первє(и) ѿ(т)-давши и заплативъши ма(л)жо(н)це мое(и) тую суму пнзе(и) тисечу ше(ст)со(т) ше(ст)деся(т) и чотыри копы гроше(и) литовськихъ. А хотя бы те(ж) при животє моемъ на мене якая-колвєкъ по(т)реба пришла, тогды на то(и) третє(и) части не маю ани буду воле(н) жадно(г)ло ѿпису чинити и заставо-ва(ти), а хотя быхъ на(д) то(т) ѿбвяза(к) сво(и) кому записати або застави-ти) ме(л), тогды тоє не має(т) моцы жа(д)ное мети такъ в земски(х), яко и въ за(м)ковыхъ книга(х). А естли ж бы те(ж) по животє моемъ ма(л)жонка моя панъна Галєна Кграє(в)ская, будучи потребна сумы пнзе(и), кому заста-вити тую третюю часть в то(и) сумє хотєла, то(г)ды я є(и) то(г)ло позволяю, проти(в)ко чому яко дети мои, естли намъ ихъ панъ бо(г) узычити рачи(т), такъ кре(в)ныє и бра(т)я мои не маю(т) то(г)ло заборонити, кгда (ж) она тымъ вєно(м) своимъ будє(т) волна шафовати, што я з ли(с)та а пови(н)ности проти(в)ко ма(л)жо(н)це свое(и) чиню и тымъ листомъ своимъ ѿписую та(к), яко ся ма(л)жонце мое(и) мило(и) подоба(т) будє(т). Яко (ж) я, хотячи тоє тымъ мо(ц)нє у(т)вє(р)дити, зєхал-ом до замку г(с)дрско(г)ло Володи-ме(р)ского и тую[...] с того запису свое(г)ло, не с примуше(н)я жа(д)но-100 (г)ло, // ѿ(д)но з добро(и) воли свое(и) до кни(г) замьковы(х) записати ка-за(л), хотєчи, абы тоє зоставало при моцы на ве(ч)ныє и потомныє часы, утвє(р)жаючи тымъ способомъ, естли бы ся што в томъ листє не доложило водлє права по(с)политого и статуту зємьского, тогды жадная причина не має(т) бы(ти) вина давана, штобы тому записо(ви) моему, добрымъ размыс-ломъ учинєному, шкодити мєла, ѿпу(с)каючи кождую рєчь правную и не-пра(в)ную на сторону, и хотя быхъ я самъ, дети и пото(м)ковє, и бра(т)я мои при животє и по животє мое(м) хотєли што проти(в)ко тому записови

моему чини(т) и его которы(м)-ко(л)векъ обычае(м) узрыва(ти), тогда то не
мае(т) намъ по(и)ти в жа(д)но(г)ло] права и тое, што бы(х)мо собе на по-
мо(ц) бра(ли), тое все ку переказе ншо(и) мае(т) по(и)ти. Кгды жъ тымъ
записомъ, которы(и) я даю ма(л)жонце мое(и), всякихъ оборонъ и во(л)-
носте(и) ншихъ, што бы тому записови шкодити мело, о(т)ступую, даючи
то малъжонце свое(и) в мо(ц) о(т) дете(и), потомъко(в), бра(ти) и кре(в)ныхъ
моихъ тымъ всихъ, што ся ту(т) в томъ записе моемъ описано во(д)лугъ ба-
че(н)я и нале(п)шо(г)ло] уподоба(н)я ма(л)жонце мое(и) оборочати, яко ся
е(и) подобати буде(т), а для ле(п)шого сведомья се(с) мо(и) листь вено(в)-
ны(и) з вла(ст)ною печатю и с по(д)писаньемъ руки свое малъжонце свое(и)
панъне Галени Кграе(в)ско(и) даю на вечные и потомъные часы. При томъ
бы(ли) и то(г)ло] добре сведоми его мл(с)ть па(н) Лаври(н) Богушеви(ч)
Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дми(т)ръ Козека, а панъ Семень Че(р)нчи(ц)ки(и),
па(н)ъ // Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а панъ Я(н) Кгруше(в)ски(и), де(р)-
жа(в)ца негнєвицьки(и), о(т) его мл(с)ти пна воеводы виле(н)ско(г)ло], ко-
торы(и) за прозбою моею печати свои приложити рачили к тому моему листу.
Писанъ у Фалимичохъ лета бо(ж)его наро(ж) тисеча пя(т)сотъ шестьдеся(т)
пято(м), мисєца априля, семо(г)ло]на(д)ца(т) дна. Иванъ Ляхо(в)ски(и).

100 зв.

*14. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського
його жінці Галені.*

Акт від 12 січня 1570, № 50, 1.

Випис з книг гродських від 18 квітня 1565.

Я, Иванъ Семенови(ч) Ляховъски(и), земени(н) г(с)дръски(и) повіту
Володимєрьского, вы(з)навамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ што з мл(с)ти
проти(в)ку ма(л)жоньки свое(и) пне(и) Галене з Кграева Ляхо(в)ско(и),
дознавши еє пово(л)ность и ху(т) ма(л)же(н)скую, з учти въ дому и выхо-
ва(н)я дарую и записую пне(и) ма(л)жоньце мое(и) рухомые рєчы по животе
свое(м) яко золото, сребро, перла, кле(и)ноты и шаты, стадо конъное, бы(д)ло
и ве(с) добытокъ домовы(и), што тепе(р) маю, и, дасть бо(г), з малжонкою
своею бо(л)шо(и) придобудемъ, што тыхъ вси(х) рєче(и) при ма(л)жонце
мое(и) зоставати мае(т). Уже она (и) во(л)на буде(т) в томъ дарова(н)емъ
о(т) мене шафовати и ку налепшому пожи(т)кови своему оборочати, яко
ся е(и) на(и)лепе(и) подоба(ти) буде(т). А яко дети(и), естли ихъ на(м) панъ
богъ узы(ч)ати рачи(т), такъ пото(м)кове, бра(т)я, крєвные и приятели мои
не маю(т) в томъ ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) затруд(н)яти, што я проти(в)ко
не(и) с хути з мл(с)ти свое(и) оную дарую и записую на вечные и потомъные
часы, яко жъ я, хотя(чи) тоє мо(ц)но zde(р)жати, до запису г(с)дръско(г)ло]
Володime(р)ско(г)ло] ехал-о(м) и туоу волю того запису свое(г)ло] неприму-
ше(н)я [...] дного, о(д)но з добро(и) воли свое(и) до кни(г) замъ // ковыхъ
записати каза(л), хочєчи, абы тоє зостало при моцѣ на вечные и потомъ-
ные часы. А для лепъшо(г)ло] сведо(м)я е(ст) мо(и) листь з вла(с)ною пе-
ча(т)ю и с по(д)писа(н)емъ руки свое(и) ма(л)жонце свое панє(и) Галене
з Кграева Ляхо(в)ско(и) даю. При томъ были и того добре сведоми его м(л)
панъ Ла(в)ри(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дмитръ Козека, а па(н)
Семе(н) Че(р)нчи(ц)ки(и), а панъ Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а па(н) Янъ

100 зв.

101

Кгрушевськи(и), де(р)жавца негневи(ц)ки(и) ѿ(т) его м(л) пна воеводы ви-
ли(н)ско(г)[o], которые на про(з)бу мою печат(и) свои приложи(ли) к тому
моему листу. Писа(н) у Фалимичахъ ле(т) бо(ж) наро(ж) тисеча пя(т)со(т)
шестьдесят пятого, м(с)ца априля, семогона(д)ца(т) дня. Иванъ Ляховски(и).

*15. Привітковий запис Лавріна Семеновича Оранського
на суму грошей на третині маєтку, яку він дарує
своїй жінці Марії Черницькій.*

Акт від 9 січня 1567, № 6, 1.

9 Я, Лаври(н) Семенови(ч) Ора(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю самъ
на себе симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому бы была потреба ѿ томъ ве-
дати або, чту(чи) сесь листь мо(и), слышати тепе(р) и на потомъ будучи,
9 зв. и(ж) // не (з) жадное намовы або принуше(н)а, але з осо(б)ли(вои) ласки
милосе(р)дѣа и справы бо(ж)ское а по(з)воле(н)а его мл(с)ти пна ѿ(т)ца мое-
го пна Семена Григо(р)євича Ора(н)ского, ведаючи а ѿ добро(и) справе
мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)ливомъ захова(н)ю его мл(с)ти пна Семена Лас-
ковича Че(р)нѣчицкого и вживаю(чи) собе та(к) его мл(с)ти самого, яко и
приятеле(и) пови(н)ны(х) дому его мл(с)ти с правое мысли а ѿхоты своеє,
хотечи мети, абых себе в мило(ст), повинность и приязнь вечистую пна
Че(р)нѣчицкого завель, яко(ж) з властное мысли и ѿхоты своеє за по(з)во-
ле(н)емъ его мл(с)ти пна ѿ(т)ца своего, доради(в)шиса приятеле(и) свои(х),
споле(ч)не зъ его мл(с)тью пномъ ѿ(т)цемъ своимъ и и(н)шими прияте(л)ми
своими приеха(в)ши в домъ его мл(с)ти пна Семена Ласковича Че(р)нѣциц-
кого, нашо(л) и проси(л) есми его абы во(д)ле звыклости и доброе славы
своеє п(н)у ѿ(т)цу моему и мне самому сприя(з)ливе са показа(л), а мне
ку себе пово(л)не в мл(с)ть и приязнь вечистую взаль, што его мл(с)ть па(н)
Семень Че(р)нѣцицки(и), не мне(и) в себе уваживши и приемши насъ
вда(ч)не до дому своего з волею и справою бо(з)скою, на то позволи(л) и за
нашимъ вла(ст)ны(м) проше(н)емъ и причинами приятеле(и) наши(х) до(ч)ку
свою па(н)ну Ма(р)ю за мене в ста(д)ло светое ма(л)же(н)ское даль. За ко-
торою па(н)ною, до(ч)кою своею па(н)ною Ма(р)ею, з ласки и да(н)а та(к)
его мл(с)ти самого, яко и ма(л)жо(н)ки его датку вз аль есми досы(т) немало,
то есть готовы(х) грше(и) злота, сре(б)ра, перель, шатъ, коне(и), бы(д)ла,
10 платѣа белого // и и(н)ши(х) рече(и) та(к) много, яко чотыриста ко(п) грше(и)
лито(в)ское монеты. Которы(и) дато(к) ѿземши, я з дому пна Че(р)нѣцицко-
го до ру(к) свои(х) в домъ та(к) свои(и), яко и пна ѿ(т)ца своего, внесъ, и кгда
(ж) са за ласкою а справою бо(з)кою то все статечне ско(н)чило, и бачечи
не мне(и)шую мл(с)ть, ласку и доброе(и)ство его мл(с)ти пна Семена Че(р)-
нѣчицкого, которое ѿ(н) па(н)у ѿ(т)цу моему и мне показа(л), маючи те(ж)
мл(с)ть и ѿхотную скло(н)ность ку его мл(с)ти за вла(ст)ною ху(т)ю и по-
зволе(н)емъ пна ѿ(т)ца моего, уважаючи доброе(и)ство цта своего пна
Семена Че(р)нѣчи(ц)ко(г)[o] а милуючи ма(л)же(н)ку свою, до(ч)ку его
мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, хотечи з себе пово(л)ность показати во(д)ле ѿбычаю
пови(н)ного и звыклости ншое посполитое в то(м) са заховати, даю, дарую
и си(м) листомъ моимъ записую, за вла(ст)нымъ по(з)воле(н)емъ и волею
пна ѿ(т)ца моего пна Семена Ора(н)ского, ма(л)же(н)цы мое(и) пне(и) Ма-

(р)и за оны(и) дато(к) и внесе(н)е, которое я з дому о(т)ца ее за нею вз(а)л(л) на (и)ме(н)ю своемъ вла(ст)номъ о(т)чизномъ и набытомъ Оране(х), Ла(з)кови и Лине(в)це, на третє(и) части вла(ст)ное части своеє, чотыриста копъ грше(и) мониты и ли(ч)бы лито(в)ское, личели по десати пнзе(и) белы(х) в грошъ. В которо(и) суме в чотыре(х)сотъ копъ грше(и) лито(в)ски(х) маєт ма(л)же(н)ка моа пни Ма(р)а третюю часть во (в)си(х) име(н)я(х) мой(х) та(к) о(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х), з дворы, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з лю(д)ми и (з) ихъ дворищами, зе(м)лами па(ш)ными и бо(р)тными и со всимъ тымъ, што к оно(и) части третє(и) принадлежить та(к) тепе(р), за живота моего, яко и по животе моемъ, к рука(м) // своимъ де(р)жати и того вжива(ти) яко вла(ст)ности своеє. А па(и) отецъ мо(и) и я самъ при животе своемъ, пото(м)ки и бли(з)кие нши по животе ншо(м), не о(т)да(в)ши тоє сумы пнзе(и) чотыре(х)сотъ ко(п) грше(и) лито(в)ски(х) в тую третюю часть вы (и)ме(н)я(х) нши(х) Ора(н)е(х)⟨,⟩ Ла(з)кова и Лине(в)ца ничи(м) са вступовати з мошы и вла(д)ности ее вы(и)мовати и никоторое кри(в)ды на томъ е(и) делати не маємъ. И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моа пни Ма(р)а та(к) за живота своего, яко и по животе своемъ оную суму пнзе(и) чоты(ри)ста копъ грше(и) за по(з)воле(н)емъ пна о(т)ца моего и мой(м) е(и) записаную к рукамъ своимъ сама де(р)жати и ее вживати або кому хотя о(т)дати, дарова(ти) и записати, кгде-ко(л)ве(к) обе(р)нути яко властность свою. А мы сами, пото(м)ки и бли(з)кие нши, е(и) то(г)ло] заборонати и на жа(д)но(и) шкоде и переказе быти не маємъ. И на то а с позволе(н)емъ и властною волею пна о(т)ца моего ма(л)жо(н)це свое(и) до(ч)щы пна Семена Че(р)нчицкого даю се(с) мо(и) листь по(д) печат(т)ю моею с по(д)ни(с)ю властное руки моеє. А при томъ бы(ли) и то(г)ло] добре вадоми приятели нши и(х) мл(с)ть панъ Василе(и) Гулевица, по(д)старости(и) володимер(р)ски(и), пнь Федо(р) Солта(н), писа(р) земьски(и) повєт Володимер(р)ского, пнь Иванъ Петровичъ Калусо(в)ски(и) а па(и) Василе(и) Дрвын(и)ски(и), которы(х) есмо с пномъ о(т)цемъ своимъ просили, жебы и(х) мл(с)ть за про(з)бами ншими печати свои приложити рачи(ли). И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншою то вчинили и печати свое // приложи(ти) рачи(ли) к сему ншму листу, яко ж а то вдєла(в)ши остане(ч)не постанови(в)ши для ле(п)шого умоцьне(н)а и вадомости лю(д)ское в раду земскому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю и позволе(н)е о(т)ца моего и свое визна(л), о(п)оведа(л) и до кнѣ записати даль. Писанъ в Че(р)нчыч(о)х) лѣта бо(ж)его нароже(н)а тисача па(т)со(т)ше(ст)дєсать шєстого, м(с)ца маа, второго дна.

10 зв.

11

16. Підтвердження Семена Григоровича Оранського, що його син Лаврін записав своїй жінці Марії Чернчицькій суму грошей на третині мавтків, одержаних від батька.

Акт від 9 січня 1569, № 4, 1.

Я, Семен(н) Григо(р)єви(ч) Ора(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю тымъ моимъ листомъ⟨,⟩ ко(ж)дому, кому бы была потреба о томъ ведати або, чтучи сєсь листь мо(и), слышати тепе(р) и на потомъ будучи, и(ж) не (з) жа(д)ное намовы або примуше(н)я але з осо(б)ливое ласки, милосє(р)дья и справы бо(з)ское ведаючи я о добро(и) справе мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)-

6 зв.

ливомъ захова(н)ю его мл(с)ти пна Семена Ласковича Че(р)нчицкого и вживаю(чи) собе та(к) его самого, яко и приятеле(и), пови(н)ны(х) дому его, с правое мысли а ѡхоты своеѣ хочечи мети, абы(х) самъ себе и сына своего Ла(в)рина в мило(с)т а пови(н)ность и приязнь ве(ч)ную пна Че(р)нчи(ц)ко(го) заве(л), яко(ж) з ула(ст)ное мысли и ѡхоты своеѣ дорадивши(с) приятеле(и) свои(х), ѡземши сына своего Ла(в)рина и и(н)ши(х) приятеле(и) свои(х), приеха(в)ши в до(м) его мл(с)ти его мл(с)ти (!) пна Семена Ласковича Че(р)нчицкого, нашо(л) и просиль есми его, абы во(д)ле // [...] сти и до(б)рое славы своеѣ мнѣ самому и сыну моему сприязливѣ са показа(л) а сына моего ку собе в мило(ст) и прия(з)нь нечистую взал(л), што его мл(с)ть па(н) Семень Че(р)нчи(ц)ки(и), не мнѣ(и) у себе уважи(в)ши и прине(з)ши (!) на(с) вда(ч)нѣ додому своего з воли и справоу бо(ж)ского, на то позволю(л) и за нашимъ вла(ст)нымъ проше(н)емъ и причинами приятеле(и) нши(х) до(ч)ку па(н)ну Марью за сына моего в ста(д)ло светое ма(л)же(н)ское даль, за которою па(н)ною до(ч)кою пна Че(р)нчицкого сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н) з ласки и дан(а)та(к) его самого, яко и пнѣ ма(л)же(н)ки его мл(с)ти да(т)ку взал(л) досы(т) немало, то естъ готовы(х) грше(и), золота, сребра, перель, шать, конѣ(и), бы(д)ла, пла(т)я белого и и(н)ши(х) рече(и) та(к) много, яко чотыриста копъ грше(и) лито(в)ское мониты, которы(и) дато(к) сы(н) мо(и) ѡземъши, з дому пна Че(р)нчицкого до ру(к) свои(х) в домъ такъ мо(и) яко и свои(и) внесъ, и кгда(ж) са за ласкою а справоу бо(з)скою то все стате(ч)не ско(н)чило, ѡбачечи не мнѣ(и)шую мл(с)ть, ласку и доброе(и)ство его мл(с)ти пна Семена Че(р)нчи(ц)кого, которое ѡ(н) мнѣ и сыну моему показа(л), маючи те(ж) мл(с)ть и ѡхо(т)ную скло(н)ность ку его мл(с)ти, намови(л) есми сына свое(г)lo Ла(в)рина, абы ѡ(н), уваживши доброе(и)ство цта своего пна Семена Че(р)нчицкого а милую(чи) ма(л)же(н)ку свою до(ч)ку его мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, пови(н)ность а себе показа(л) во(д)ле ѡбычаю пови(н)ного и звыкло(сти) ншое посполитое, ма(л)же(н)ку свою сумою пнзе(и) дарова(л) и на име(н)ю моемъ и своемъ властно(м) // ѡ(т)чи(з)номъ записа(л), в чомъ я самъ буду(чи) до[...] причи(н)цою сыну моему Лаврину волность и до(з)воле(н)ѣ да(л) и суму пнзе(и) чтыриста копъ грше(и) на име(н)ю своемъ влостномъ ѡ(т)чи(з)номъ С(р)ане(х), Ла(з)кове в повете Володимер(р)скомъ и Линеvцы на третѣ(и) части записа(ти) допусти(л). А та(к) сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н), за вла(ст)ною волею и дозволе(н)емъ моимъ, показуючи з себе па(н)у Семену Че(р)нчи(ц)кому пово(л)ность вечистую, а ма(л)же(н)це свое(и) мл(с)ть пови(н)ную, з милости своеѣ, которую понемаеть за тую суму пнзе(и), которую сы(н) мо(и) в дому пна Че(р)нчицкого взалъ, да(л), дарова(л) и ѡсобливыв(м) листомъ своимъ записаль ма(л)же(н)це свое(и) до(ч)цы пна Семена Че(р)нчи(ц)кого пнѣ(и) Ма(р)и на име(н)и моемъ и своемъ властномъ ѡ(т)чи(з)но(м) С(р)ане(х), Ла(з)кове и Лине(v)це, на третѣ(и) части, вло(ст)ное части своеѣ, чтыриста копъ грше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, личачи по десати пнзе(и) в гро(ш). В которо(и) суме чотыре(х)сотъ копахъ грше(и) лито(в)ски(х) маеть ма(л)жо(н)ка сына моего невестка моя пни Ма(р)а третюю часть во вси(х) име(н)я(х) нши(х) такъ ѡ(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х) з дворы, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з лю(д)ми и з(и) и(х) дворищами, и з(и) землями па(ш)ными и бо(р)тны(ми), и зо всимъ ты(м), што к оно(и) третѣ(и) части приналежи(т), такъ тепе(р),

7 зб.

8 за живота ншого, яко и на потомъ по животе ншомъ к рука(м) свои(м) //

[...] мѣ дѣ(р)жати и того вживати яко вла(ст)ности своеѣ. А я самъ, сы(н) мо(и), ма(л)жено(к) еѣ, при животе свое(м) и по животе ншомъ, пото(м)ки и бли(з)ки (!) наши, не ѡ(т)да(в)ши тоѣ сумы пнзе(и) чтыре(х)сотъ копь грше(и) лито(в)ски(х) в тую третюю ча(ст) вы(и)ме(н)я(х) нши(х) С(р)ане(х), Ла(з)кова и Линѣв(ц)ѣ ничи(м) са вступова(ти) з моцы и вла(д)ности еѣ вы(и)мова(ти) и некоторое кривды на томъ е(и) делати не маѣ(м). И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка сына моего, неве(ст)ка моѣ пни Марья та(к) за живота своего, яко и по животе свое(м) ѡную суму пнзе(и) чтыриста ко(п) грше(и) за по(з)воле(н)е(м) моимъ, ѡ(т) сына моего е(и) записаную, к рукамъ своимъ сама дѣ(р)жати и еѣ вживати або кому хотя ѡ(т)дати, дарова(ти), записати, кгде-ко(л)ве ѡбе(р)нути яко властность свою. А мы сами, пото(м)ки и бли(з)кие ншиѣ того е(и) заборона(ти) и на жа(д)но(и) шкоде и переказѣ быти не маѣмъ. И на то я даю пна Семена Ла(с)ковича Че(р)нъчи(ц)кого, пне(и) Ма(р)и сѣсь мо(и) листь по(д) моею печатю и (з) вла(ст)ною по(д)пи(с)ю руки моеѣ. А при томъ были и того добре вадомо пнове прияте(ли) нши и(х) мл(с)ть па(н) Василе(и) Федорови(ч) Гулевича, по(д)старости(и) володимѣ(р)ски(и), пнъ Федо(р) Солта(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Воло(д)имѣ(р)ского, пнъ Ива(н) Петровичъ Калусо(в)ски(и) а пнъ Василе(и) Дриви(н)ски(и), которы(х) есмо просили, жебы и(х) мл(с)ть // за про(з)бами ншими печат(и) свои приложити рачили. И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншею то вчинили и печати свои приложили к сему ншому листу. Якож я то вдела(в)ши и стате(ч)не постанови(в)ши для ле(п)шого вмоцова(н)а и вадомо(сти) люд(с)кое владу зе(м)скому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю, позволе(н)ѣ и запи(с) свои и сына своего визна(л) и ѡпведа(л) и до кн(г)ъ записати даль. Писа(н) в Че(р)нъчи(ч)о(х) лета бо(ж)е(го) нароже(н)а тиса(ча) па(т)сотъ шесть(де)сятъ ше(с)то(г)ло, м(с)ца маѣ, второго дна.

8 зв.

*17. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського,
даний його дружині Галені на суму грошей
на третині маєтків у Ляхові і Щенютині.*

Акт від 12 січня 1570, № 51, 1.
Випис з книг городських від 13 червня 1566.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и), даю ведати и визнава(м) са(м) на себе си(м) листо(м) мой(м), и(ж), узнавъши есми се(р)де(ч)ную мл(ст) и великую скло(н)но(ст)ку себе ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) пане(и) ¹ Галены з Кграева Ляхо(в)ское, з добро(и) во(ли) и мило(с)ти свое(и) даю, и дарую, и записую еѣ мл. ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пане(и) Галене на имения(х) мой(х) — на Ляхове ² и Щенютине — се(м)со(т) ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литвское, кро(м) вена, которое есми пнѣ ма(л)жо(н)це мое(и) ѡсобливыви(м) листо(м) мой(м) описа(л) и добре ѡ(б)варова(л), гдѣ ѡна, будучи споле(ч)не зо (м)ною, на ты(х) имения(х) мой(х), выше(и) поменены(х), во всехъ пожи(т)ко(х), чы(м)-ко(л)ве(к) ³ поменены буду(т), ужива(ти) маемо. А если бо(г) сотворите(л) на мене пе(р)ве(и) ча(с) смер(т)ны(и) допусти(ти) рачы(л) и з сего света ⁴ зы(и)ти бы(х) ме(л), то(г)ды жона моя пни Галена на (в)се(м) име(н)ю мое(м) Ляхове и Щенютине ме(ш)ка(ти) и вжива(ти) маѣ(т) до живота своего зо (в)сими пожи(т)ками того име(н)я, и ниhto з

103

бли(з)ки(х), бра(т)и и пото(м)ковъ мой(х) еѣ руши(ти) с ты(х) имене(и) и до права еѣ позыва(ти) не маю(т) по(д) закладо(м) на г(с)дря⁵ к(р)⁶ млсть пя(т)стами копами⁷ гроше(и), а на замо(к) г(с)дрски(и) Володиме(р)ски(и) на(в)ря(д) та(к) же пя(т)со(т)⁸ копь гроше(и). А еѣ м(л) пане⁹ [со]вито(ст) и все¹⁰ шкоды и наклады, што бы¹¹ собе мени(ла) бы(ти), кро(м) присяги¹², на прирече(н)я слова еѣ¹⁴ м(с)ти ѡправи(ти), а то вши(ст)ко заплати(в)ши, пре(т) ся¹⁵ то(т) запи(с) мо(и) при мощы... [в]ую¹⁶ у ко(ж)дого права. А еѣли бы те(ж) бо(г) сотворите(л) на ма(л)жонку мою напере(д) смер(т)ны(и) ча(с) спусти(ти) рачы(л)¹⁷, то(г)ды та[...]¹⁸ се(м)со(т) ко(п) гроше(и) на (и)ме(н)я(х) мой(х), выше(и) ѡписаны(х), п[...]¹⁹ зостати мае(т) во(л)на. А кгда бо(г) сотворите(л) з ласки [...]²⁰ своего светого мне з ма(л)жо(н)кою моею пото(м)ст[во]²¹ // рачы(т), ма(л)жо(н)ка моя которому налепе(и) з дете(и) нши(х) тую суму пнзе(и) ѡписати и даровати во(л)на буде(т). А кгда бы е(и) вши(с)цы²² дети нши, иле и(х) бо(г) да(ст) на(м), угрожати и услугова(ти) ма(т)це свое(и) не уме(ли) и проти(в)ни бы(ли), тогда е(и) во(л)но буде(т) кому хоча(чи), тому ѡную се(м)со(т) ко(п) гроше(и) ѡ(т)писа(ти) и ѡ(т) дете(и) непослу(ш)ны(х) ѡ(т)дали(ти). А еѣли бы(х) пото(м)ства з ма(л)жо(н)кою моею не ме(л), тогда она по мое(м) и по свое(м) животе тую суму пнзе(и) се(м)сотъ ко(п) гроше(и), кому хоча(чи)²³, ѡ(т)писа(ти) во(л)но е(и) буде(т), яко(ж) есми тое мое дароване жоне мое(и) на (в)ряде зе(м)ско(м) володиме(р)ско(м) ѡповеда(л) и до кни(г) зе(м)ски(х) записа(ти) да(л). И на то ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Галене з Кграева Лахо(в)ско(и)²⁴ даю се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и по(д) печатми и(х) м(с)ти ве(л)можны(х)²⁵ пано(в) пна Миха(и)ла Ти(х)новича Кози(н)ского, ка(ш)таляна²⁶ лу(ц)кого, городничого володиме(р)ского, пна Григо(р)я Воловича, старосты мстибго(в)ского и ме(л)ни(ц)кого, пна Петра Бо(г)данови(ч)а Загоро(в)ско(го), ма(р)шала г(с)дпского²⁷, князя²⁸ Януша и князя²⁸ Але(к)са(н)дра Але(к)са(н)дровичо(в) Збара(з)кихъ²⁹ и Пори(ц)кихъ³⁰, пна Бо(г)дана Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товъского, суди и повету Володиме(р)ского, пна Ба(р)тоша Ви(т)ви(н)ского, пна Па(в)ла Шпако(в)ского, пна Семена Чер(н)чи(ц)кого, где и(х) м(л) за чоло(м) би(т)е(м) мой(м) печати свое к сему листу моему плиложи(ти)³¹ (!) рачи(ли). Пса(н) у Фалимичо(х) по(д) ле(т) бо(ж)³² наро(ж)³³ тысяча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т)³⁴ шостого, м(с)ца³⁵ июня³⁶, десятого³⁷ дня. Ива(н) Ляхо(в)ски(и)³⁸ руку вла(с)ну. Иван Ляхо(в)ски(и).

В городській книзі № 923: ¹ У па(н)иы; ² Лахове; ³ чим-ко(л)ве(к); ⁴ свѣта; ⁵ г(с)дрА; ⁶ корола; ⁷ ко(п); ⁸ па(т)со(т); ⁹ е(и) м(л)сти пане(и) Галене; ¹⁰ все; ¹¹ которые в; ¹² присАги; ¹³ прирече(н)е; ¹⁴ е(и); ¹⁵ сА; ¹⁶ зоста(в)ую; ¹⁷ рачи(л); ¹⁸ та(м); ¹⁹ при мне; ²⁰ и мл(с)дья; ²¹ пото(м)ст[во] да(т); ²² вши(ст)ци; ²³ хочечи; ²⁴ Лахо(в)ско(и); ²⁵ ви(л)можны(х); ²⁶ ка(ш)талАна; ²⁷ господа(р)ского; ²⁸ кизА; ²⁸ Збара(ж)скихъ; ³⁰ Пору(ц)кихъ; ³¹ приложити; ³² бо(ж)его; ³³ наро(ж)еия; ³⁴ ше(ст)деса(т); ³⁵ м(с)ца; ³⁶ иуна; ³⁷ деса(т)ого; ³⁸ Лахо(в)ски(и).

18. Продажний запис Фалелія Львовича Марковського
на ділянку землі, яку він продає
Богданові Костюшковичу Хоболтовському.

Акт від 16 січня 1577, № 190, 3.
Випис з книг гродських від 13 вересня 1566.

Я, Фалелі(и) Лвови(ч) Ма(р)ковски(и), вы(з)наваю ты(м) мой(м) ли(с)- 206 зв.
то(м) ко(ж)дому, кому бы была потреба то(г)о вѣдати або, чтучи его, слыша-
ти, вси(м) нынѣшни(м) и на пото(м) // будучи(м), и(ж) прода(л) есми пля(ц) 207
сво(и) в ме(с)те Володиме(р)ско(м) на пере(д)ме(ст) и Засмо(л)ок проти(в)ку
дому пно(в) Киселе(в) и проти(в)ку дому Гораина попа, по(д)ле огорода Ти-
вунова а по(д)ле дворища Шаповалова, лежащи(и) зо вси(м) на (в)се, яко се
то(т) пля(ц) в собѣ мае(т), его м(л) па(н)у Бо(г)дану Костюшковичу Хобо(л)-
товскому, су(д)и зе(м)скому повѣту Воло(ди)ме(р)ского за суму пизе(и) за
два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) личбы ли(тв)ское вѣчно и наве(ки) непорушно
его м(л) само(му), жоне, дѣте(м) и пото(м)ко(м) его мл(сти). Мае(т) его м(л)
са(м), жона, дѣти и пото(м)ки его мл(сти) то(т) пля(ц) зо вси(м) на (в)се,
яко ся в себе маеть, вечны(ми) часы на себе де(р)жа(ти) и вжива(ти) и на
не(мъ) са будова(ти). А я са(м), жона, дѣти и вси пото(м)ки мои вже ѿ то
ве(ч)не мо(л)чати мае(м). И на то есми его мл(сти) да(л) се(с) мо(и) вы(з)на-
ны(и) ли(ст) з моею печатію и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее. А при
то(м) бы(ли) и того добре сведоми и за очевистою устною про(з)бою моею
печа(ти) свои к се(му) моему вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х)
м(л) пнове а приятели мои па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), па(н)
Василе(и) Меле(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н) А(н)дре(и) Ти(х)нови(ч) Ки-
се(л) Дорогини(ц)ки(и). Писа(н) у Володимери лѣта божє(г)ло[нарече(н)я
тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деса(т) шо(с)того, м(с)ца се(н)тебра, третегона(д)-
ца(т) дня. Фалелі(и) Лвови(ч) ма(р)ко(в)ски(и), вла(ст)ная рука.

19. Віновий запис Марії Олехновни Борзобогатого.

Акт від 13 жовтня 1569, № 34, 1.

Я, Алє(к)са(н)дровая Лесотиная Ма(р)я Слє(х)но(в)на Бо(р)зобогато- 62
(г)ло[Красє(н)ско(г)ло], вы(з)наваю сама на себе симъ мой(м) листо(м) ка(ж)-
дому, хто бы хоте(л) сего листу мое(г)ло[ведати або, чтучи его, слыша(ти),
што (ж) которое внесє(н)є свое принє(с) в до(м) мо(и) ма(л)жоно(к) мо(и)
пань Алєк(с)а(н)дро Лесота такъ готовыми гро(ш)ми, якъ золото(м), сереб-
ро(м) и и(н)шими рє(ч)ми и до(л)ги ма(л)жонька мое(г)ло[пє(р)шо(г)ло[
небо(ж)чика пна Ивана Сєнюты и мои своими вла(с)ными гро(ш)ми плати(л),
такъ те(ж) всякие по(т)рєбы домовые накладо(м) и коштомъ свои(м) ѿправо-
ва(л) и ѿправує(т) и в ме(ш)ка(н)ю ма(л)жо(н)ско(м) мл(с)ть и ласку ма(л)-
жоньскую противко мене показывалъ и показывати не переставає(т).
А та(к) я, бачечы накла(д) ко(ш)тъ в ты(х) рєчахъ пє(р)вопоменєны(х) не-
малы(и) и к тому знаю(чи) ласку мл(с)ть его ма(л)женьскую ку себе, а не
маючи чи(м) иньши(м) ему, ма(л)жо(н)ку своему, то(г)ло[нагороди(т) за ѿныє
наклады и коштъ его, такъ те(ж) з милости моеє ма(л)же(н)ское, // даю, 62 зв.
дарую и си(м) листо(м) мой(м) ему, ма(л)жо(н)ку моему, па(н)у Алє(к)сань-

дру Лесоте, записую ѡправу моему вено(в)ную, которую маю ѡ(т) ма(л)-
жонька мое(г)ло пє(р)шо(г)ло небо(ж)чика пна Ивана Сенюты, то есть
тися(ч)у ко(п) гроше(и) личбы и монеты лито(в)ское, личачы ко(ж)ды(и)
грошъ по деся(ти) пизе(и) белы(х) ѡ(д)но (ж) на то(т) ча(с) то(г)ло листу за-
пи(сно)г)ло ѡправы своеє в себе не маю, иж-є(м) дала з ы(н)шими многими
рє(ч)ми ку бє(з)печне(и)шому захова(н)ю бра(т)и моеє па(н)у Ива(н)у а
па(н)у Степа(н)у и па(н)у И(л)яшу Слє(х)новичо(м) Бо(р)зобогато(м) Кра-
се(н)ски(м), которы(и) жь ли(ст) записны(и) ѡправу свою, ничо(г)ло не
ме(ш)каю(чи), у бра(т)и мое(и) ѡты(с)кати и єму, ма(л)жо(н)ку моему,
ѡ(т)дати и знову и(н)ши(м) записо(м) мои(м), сєго тепєре(ш)него ничы(м)
не нарушаючи и єго не ѡ(т)ступуючы, по(т)вє(р)дити и меновите тую суму,
которая есть на листєхъ малъжо(н)ка мое(г)ло пє(р)шо(г)ло, небо(ж)чика
пна Ивана Сенюты, ѡписана, ѡписати и до кни(г) врядо(вы)хъ вызнати и
дати записати маю тымъ право(м) и мо(ц)ю, яко на ѡно(м) листє мое(м)
вєно(в)но(м) ѡписано есть. И на то єсми ма(л)жо(н)ку моему па(н)у Але(к)-
са(н)дру Лесоте дала сє(с) мо(и) вызнаны(и) листъ з мою печат(ю). При то(м)
63 были и того добре сведоми и печати // свои за про(з)бою мою къ сєму ли-
сту моему приложи(ли) и(х) мл(с)ть Прохо(р) Во(л)чькови(ч) Жа(с)ков-
ски(и), суди(н) володимє(р)ски(и), а князь Дми(т)рь Аньдрєєви(ч) Козєка,
а па(н) Василє(и) Слє(х)новичъ Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н)
Сємє(н) Ласкови(ч) Чє(рн)чицьки(и). Писанъ у Володимери лєта бо(ж)
наро(ж)лєнїя тисєча пя(т)со(т) шєстьдєсє(т) шєсто(г)ло, м(с)ца дєка(б)ра,
ѡсмогона(д)ца(т) днєя.

*20. Борговий запис Михайла Івановича Курцевича,
даній Ярофею Гостському*

Акт від 9 січня 1569, № 9, 1.

14 зв. Я, Миха(и)ло Иванови(ч) Ку(р)цеви(ч), ви(з)нава(м) самъ на себе си(м)
моимъ ли(с)томъ, што (ж) зоста(л) єсми винє(н) єго мл(с)ти пну Я(р)офею
15 Го(ст)ському комагу, вдо(л)жъки дєсєти сажє(н), а вцєлую пяти сажє(н) и
ло(к)та(и), а в головє по(л)пата са(ж)на збудованую, за ко//торую єсьми
въ єго мл(с)ти супо(л)ную за(п)лату, то є(ст) соро(к) ко(п) гроше(и) лито(в)-
ски(х), вза(л). А маю єго мл(с)ти тую комагу вси(м) на(к)ладо(м) и ко(ш)-
то(м) своимъ зготови(ти) и збудова(ти) з дерева правє до(б)рого и до ру(к)
єго мл(с)ти пну Го(ст)ському або слузє єго мл(с)ти, которому єго мл(с)ть
ѡ(д) себе злєци(т), о(т)да(ти) на рокъ и ча(с) пє(в)ны(и), то есть в збо(р)
я(р)маро(к) Володимє(р)ски(и) при(и)дучи(и), которы(и) має(т) быти в ро-
ку бо(ж)ємъ нароже(н)и тисєчо(сно)м) па(т)со(т)но(м) шє(ст)дєсє(т) сє-
мо(м). А па(к)ли бы(х) єго мл(с)ти на то(т) ро(к) комаги, збудованє до(б)-
рое на берегу Буга в Стилузє, не пода(л) и за то за (в)сє єг(о) мл(с)ти досы(т)
не (в)чинилъ, тогъды маю и повинєнъ буду є(г)ло мл(с)ти бє(з) всєкого пра-
ва и позыва(н)я ѡ(д)но до(б)ровольнє в дє(р)жанє, и (в)жива(н)є, и (в) моцъ
а владъно(с)ть єго мл(с)ти пода(т) чотыре(х) члвко(в) мои(х) вла(ст)ны(х)
по(д)ворищъны(х) во (и)мєнъи моемъ в Новосє(л)кахъ, коли єго мл(с)ть
ѡ(д)но похочє(т), и которое са єго мл(с)ти подобати буду(т), з дворищи, с
по(л)ми, з сєножа(т)ми, с платы, доходы и зо вьсєкими пови(н)но(с)тами

и(х), ничего на себе не заставляючи. Которы(х) его м(л) в мо(ц) свою взе(м)-ши, маеть на себе де(р)жа(т), вживать и кому похота в той суме застави(т) до тыхъ часо(в), поко(л) са его мл(с)ти або тому, кому его мл(с)ть то з ру(к) свои(х) поступи(т) и за то за (в)се досы(т) его мл(с)ти чинити не ме(л) и (в) чо(м)-ко(л)векъ противень былъ, то(г)ды вине(н) буду за(к)ладу на (в)радъ за(м)ку г(с)дръского Володиме(р)ского соро(к) ко(п) гроше(и) литовъски(х), а пну Гостъскому другую соро(к) копь гроше(и) запълатити и (в)си накълады и шькоды на (с)лово его мл(с)ти ѿ(т)ложи(т), не (з)бранаючи са в то(м) жадъными причинами та(к) пра(в)ными, яко и непъра(в)ными, што ко(ж)ды(и) вра(д) на мене за пе(р)въшими по(з)вы бе(з) всакое лито(с)ти всказа(ти) и ѿ(т)праву его мл(с)ть на мене вчинити маеть, бо(м) вже былъ ѿ(т) его мл(с)ти ѿ тую комагу по(з)вы по(з)ва(н), и за то(м) его мл(с)ти в право не (в)ступаючи, проси(л) и едъна(л) и тотъ увесь ѿбовазо(к) // на себе до(б)рово(л)не при(и)мую и хотечи то все на себе теръпливе поне(с)ти. А е(с)тли бъ па(н) богъ в то(м) часе допу(с)ти(л) на мене ча(с) сме(р)тъны(и), то(г)ды жона моя и дети мои пови(н)ни буду(т) его мл(с)ти за то за (в)се досы(т) чинити во(д)ле ѿписа(н)я и ѿбова(з)ку сего моего ли(с)ту, которы(и) есми его мл(с)ти на то да(л) по(д) вла(ст)ною моею печатъю. При то(м) были и того до(б)ре сведоми и печати свое за про(з)бою моею к сему моему листу приложили и(х) мл(с)ть па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч), на то(т) ча(с) будучи(и) на ме(ст)цю его мл(с)ти пна Васи(л)я Гулевича, во(и)ского и подьстаро(с)тего володиме(р)ского, а па(н) Василе(и) Ва(н)кеви(ч) Ве(р)бъски(и). Писа(н) у Володимери року ше(ст)деса(т) сегомо, ге(н)вара, деватого дна.

21. Привітковий запис Богдана Костюшковича Хоболтовського його жінці Олені Тимофіївні Кисілівні на суму грошей на третині маєтку.

Акт від 23 січня 1967, № 20, 1.

Я, Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) по-вету Володиме(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, ко(му) буде(т) по(т)реба того ведати або, чтучи, слыша(ти), нинешне(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што которую суму пнзе(и) сто и ѿ(с)мьдєся(т) ко(п) гроше(и) ли(т)вско(е) ли(ч)бы ма(л)жо(н)ка моя пни Ѡлена Тимофеє(в)на Киселе(в)на ѿправы своеє(и) вено(в)но(и) ѿ(т) мужа своего пе(р)вшого пна Миха(и)ла Якови(ц)кого напроти(в)ку внесе(н)я своего на трети(и) час(с)ти име(н)я его въ Яковича(х) е(и) записаную мѣла. Тую суму пнзе(и) на то(и) трете(и) части име(н)я небо(ж)чика пна Миха(и)ла Якови(ц)кого ма(л)жо(н)ка моя пе(р)вомєненая Ѡлена мнѣ даровала и записала ли(ст) его запи(с)ны(и) вено(в)ны(и), ѿ(т) него на то даны(и), та(к) те(ж) и сво(и) листь вы(з)наны(и) по(д) печат(ю) своею и по(д) сведо(м)ємъ и печат(и)ми люде(и) добры(х) мнѣ то дала, а я напроти(в)ку тоє сумы пнзе(и) з милости своеє(и) ма(л)же(н)ско(и) тоє сумы пнзе(и) з милости своеє(и) ма(л)же(н)ско(и), ба-чачи еє, ма(л)же(н)ки моеє(и) пне(и) Ѡлены, ку себе у мл(с)ти ма(л)же(н)ско(и) доброе а (ц)нотливое захова(н)є и (в)пере(д) хотя(чи) еє // во тако-во(и) же мѣри и мл(с)ти захова(т) и ме(т), на трете(и) части име(н)я моего ѿ(т)чи(з)ного Хобо(л)то(в)ского суму совитую, то е(ст) триста и ше(ст)дєся(т)

ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, ε(и) есми записа(л) и ли(ст) мо(и) вы-
знаны(и) на то даль, ни(ж)ли тыε все листы яко фны(и) запи(с) мужа еε перъ-
вшого пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, такъ те(ж) еε вла(ст)ны(и) мне ф(т) неε
подаваныε, и те(ж) мо(и) ли(ст) ма(л)жо(н)це мое(и) ф(т) мене на то даны(и),
которы(и) она уж осо(б)ливо(и) скрыне свое(и) в захова(н)ю своею мѣла,
зо (в)сею маε(т)но(ст)ю нашею и с привилеями и и(н)шими многими листы
по(т)ребными тоε фсени прошлое в дому нашом в Хобо(л)тове, я(к) до(м)
ншь горе(л), погоре(ли). Которое погоре(н)е листо(в), привилее(в) я на
(в)ряде за(м)ку г(с)дрѣско(г)lo Володимер(р)ского фповеда(л) и (в) книги
за(м)ковыε записати да(л). На(ш) то(и) выпи(с) с кни(г) в себе маю, а и(ж)
то(т) ли(ст) мо(и), которы(и) я ма(л)жо(н)це мое(и) на тую суму пнзе(и) ε(и)
да(л), згоре(л). Я, утве(р)жаю(чи) то во(д)лу(г) пе(р)вшого записа(н)я мо-
его, и тепе(р) тую суму пнзе(и) триста и ше(ст)деся(т) ко(п) гроше(и) ли-
(тв)ское ли(ч)бы на третє(и) части име(н)я моего в Хобо(л)тове ма(л)жо(н)-
це мое(н) пнє(и) Ѡлены по животѣ мое(м) дарую и си(м) листо(м) мои(м) за-
писую. Маε(т) она, ма(л)жо(н)ка моя пни Ѡлена, в то(и) сумε пнзе(и), в
тре(х)со(т) и шести деся(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), по животѣ мое(м),
ε(ст)ли бы на мене пришо(л) вперед) ча(с) смер(т)ны(и), третюю часть всего
име(н)я мое(г)lo Хобо(л)то(в)ского з дворо(м), лю(д)ми, зъ зε(м)лями, по(л)-
ми, сеножа(т)ми, га(и), запусты, ду(б)ровами и зо всима платы, доходы и
пожи(т)ки на себе де(р)жати и (в)живати и кому хотечи ф(т) себе тую суму
пнзе(и) на то(и) третє(и) части того име(н)я моего по животе свое(м) ф(т)да-
ти, даровати и записати и ку своему ле(п)шому и пожито(ч)не(и)шому фбе(р)-
нути, я(к) сама налєпе(и) разумеючи. И на то ε(с)ми ма(л)жо(н)це мое(и)
панє(и) Ѡлены да(л) се(с) вы(з)наны(и) ли(ст) зъ моею печатью и (с) по(д)-
пи(с)ю руки моеε властное. При то(м) были, и то(г)lo добре сведомы, и пе-
чати сво(и) за прозбою моею к сему листу моему приложи(ли) пнѣ Паве(л)
Ѡлє(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) подьсудо(к) зε(м)ски(и) повету Володимер(р)-
ского, пнѣ Василє(и) Меле(ш)кови(ч) Микули(ц)ки(и) пнѣ Семє(н) а пнѣ
Паве(л) Григоровичи Ѡра(н)ские. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)εго на-
роже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) сємого, м(с)ца ге(н)варя, ф(с)мо-
гона(д)ца(т) дня.

*21. Продажний запис Радка Гнєвошевича Битєньского
на частину маєтку в Оранях, продану братам Оранським.*

Акт від 20 січня 1567, № 25, 18.

- 25 Я, Радко Гнєвошевичъ Быте(н)ски(и), земани(н) зємли Во(л)ны(н)ское
повету Володимерского, з жоною моею Евѣврси(н)єю Федоро(в)ною и (з)
де(т)ми ншими Во(в)дотьєю а Матреною чинимъ явно симъ ншимъ листомъ,
хто на него посмотрить або, чту(чи) его, услыши(т), ныне(ш)нимъ и на по-
томъ будучимъ, кому будетъ потреба того ведати, и(ж) прода(л) εсми часть
свою вла(ст)ную ф(т)чи(з)ну вы (и)ме(н)ю фране(х) в повете Володимер(р)-
скомъ братъи свое(и) кре(в)нымъ па(н)у Семєну а пну Па(в)лу Григо(р)єви-
чамъ Ѡра(н)скимъ з лю(д)ми, и землами, и сеножатми, гаи и дубровами,
и зъ дворищами лю(д)скими и (в) ста(в)у и в м(л)ыне и зо всимъ с тымъ, я(к)
са таа часть здавна сама в себе маєть, никому ничимъ не пе(н)ую, за пол-

тораста копь гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы монеты, личачи по десати пизе(и) в грошъ. Маю(т) они, жоны и дети и на пото(м) будучие ща(д)ки, бли(з)кие и кре(в)ные и(х) тую часть ув Оране(х) яко свою властную куплю на себе де(р)жати и ее живати ве(ч)но и навеки непорушно. А я вже самъ, Ра(д)ко, и жона, и дети, потомки и бли(з)кие нши в тую часть ув Оране(х) ничимъ всту(по)вати са и ничего к тому мети не мемь и ѿ томъ ве(ч)ное мо(л)ча(н)е мети и того по(д) ними по(и)скивати не маемъ, и того са **вырекаемъ ве(ч)не**. Которую (ж) продажу мою и то(т) запи(с) мо(и) ѿ(б)явил-омъ на **враде** замку Володиме(р)ского судо(м) земски(м) по(д) часъ роковъ судовы(х), которые были справованы ѿ тре(х) кроле(х) в року тепере(ш)немъ ше(ст)десать семомъ. Которое (ж) ѿповеда(н)е ѿчевистое мое до кнгъ земъски(х) записано и выпи(с) с кнгъ пномъ С(в)ра(н)скимъ дано есть, и(ж) то есми па(н)у Семену и пану Па(в)лу Григо(р)евичо(м) С(в)ра(н)скимъ далъ сесь мо(и) листь по(д) моею печатю, а к тому еще просил-о(м) ѿ приложе(н)е печати(и) до сего листу моего и(х) мл(с)ти пано(в) г(с)дна владыки володиме(р)ско(г)о[о] и бересте(и)ского Феѡдосиа а пна Миха(и)ла Васи(л)евича Ду(б)ницкого, дьяка ка(н)цлерее г(с)дръское, побо(р)цы земли Во(л)ы(н)ское, войта володиме(р)ского, а пна Якима Васи(л)евича, писара замку Володиме(р)ского. И(х) мл(с)ть на прозбу мою то вчинили и печати свое приложили к сему ншому листу. Писанъ у Володимери(,) року бо(ж)его нароже(н)я тисача патьсотъ ше(ст)деса(т) семы(и), м(с)ца ге(н)вара, два(д)цаты(и) де(н).

23. Уступний запис Радка Гнѡвошевича Битенського на маєток Лазково, який він уступає братам Оранським.

Акт від 24 січня 1567, № 23, 1.

Я, Ра(д)ко Гневошевичъ Быте(н)ски(и), зємяни(н) зе(м)ли Во(л)ы(н)-ско (1) повету Воло(д)име(р)ского, и(з) жоною моею Е(в)фроси(н)ею Федоро(в)ною и (з) де(т)ми на(ш)ими Во(в)до(т)ею а Ма(т)реною, визнавае(м) сами на себе си(м) нши(м) ли(с)то(м), што есми жаловаль г(с)дру королю его мл(с)ти, будучи в Па(р)цове, на пна Семена и пна Па(в)ла Григо(р)евичо(в) С(в)ра(н)скихъ ѿ име(н)е Ла(з)ково, где (ж) и ли(ст) г(с)дра короля его мл(с)ти справы пна Яна Ши(м)ковича, ма(р)ша(л)ка и писаря г(с)дръского, до пновъ С(в)ра(н)ски(х) прине(с). Ино ѿбачил-о(м) то, и(ж) есми невинъне в томъ на нихъ жаловаль и ѿслави(л) а звлаща и(ж) то ре(ч) есть да(в)ная и не могу вже до того при(и)ти. Тогды я и(м) в то(м) даю поко(и) и маю ѿ то, што-(м) на ни(х) жалова(л), ве(ч)ное мо(л)ча(н)е мѣти, яко (ж) ѿбецую и **прирека(м)** пно(м) С(в)ра(н)ски(м) ѿ то до жа(д)ного **права** позова(ти) и **поволока(ти)**. И тру(д)ности для того нѣкоторое и(м) чини(ти) не маю, ани буду, и с того ся вже **вырекаю** ве(ч)ными часы по(д) зарукою на г(с)дря короля его мл(с)ти пя(т)юдеся(т) копа(ми) гроше(и), а пномъ С(в)ра(н)ски(м) другую пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и). Которое (ж) **вырече(н)е** з Ласкова и то(т) запись мо(и) ѿ(б)явил-о(м) на **вряде** зе(м)скомъ повѣту Володиме(р)ского подча(с) роко(в) судовы(х), которые были справованы ѿ тре(х) кроле(х) в року тепере(ш)немъ ше(ст)деся(т) семо(м). Которое (ж) ѿповеда(н)е и ѿчевистое мое до кни(г) зе(м)ски(х) записано. И выпи(с) с кни(г) пно(м) С(в)ра(н)ски(м) да(н) есть, и(ж) то есми пну Семену и пну Па(в)лу // Григо(р)евичо(м) С(в)ра(н)-

ски(м) да(л) сєсь мо(и) ли(ст) по(д) мою печат(т)ю. А к тому еще просил-о(м) ѿ приложе(н)є печат(и) до сего листу моего и(х) мл(с)ти пновъ г(с)дна вл(д)-ки володими(р)ского и бересте(и)ского Феѡдосея а пна Миха(и)ла Васи(лѣ)евича Дубни(ц)кого, дѣяка ка(н)цлере(и) г(с)дрьское, побо(р)цы зе(м)ли Во-лы(н)ское, во(и)та володими(р)ского а пна Якима Васи(лѣ)евича, писара за(м)ку Воло(ди)ме(р)ского. И(х) мл(с)ть на про(з)бу мою то вчини(ли) и печат(и) сво(и) приложи(ли) к сему ншему листу. Пса(н) у Воло(ди)мери року бо(ж)ею наро(ж)я тысяча пя(т)сотъ ше(ст)дєся(т) сємого, м(с)ца ге(н)-варя, два(д)цаты(и) днь.

*24. Заставний лист Василя Болобана Осекровського,
який віддав у заставу за 80 коп грошей панові Дубровському
маєток дочок Івана Осекровського, звірений йому в опіку.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 33, 3.

- 31 Я, Василе(и) Болоба(н) Сєскро(в)ски(и), визнаваю самъ на себе си(м) мой(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)рєба ведати або, чтучи, слышати, што ж которые дети, две де(в)ки братанича мое(г)ло небо(ж)чика пна Ивана Болобановича Сєскро(в)ского з жоною его Алекса(н)дрою Бе-ре(ст)ского, А(н)ну, С(в)до(т)ю, спложонєє, име(н)є и(х) ѡ(т)чи(з)ное у
- 31 зв. Сєкrove, // на ни(х) приходячое, з дворомъ, з лю(д)ми, з кгру(н)ты земельны-ми, по(л)ми, сєножат(ми), платы, доходы, пожитки и зо (в)симъ, я(к) сє тоє име(н)є, ча(ст) и(х) ѡ(т)чи(з)наа, в себе мае(т), с причи(н) слушны(х) правны(х), вынемъши з моцы ма(т)ки и(х), а и(ж) по животе мужа своего пе(р)вшого, ѡ(т)ца ты(х) дочо(к) свои(х), за и(н)шого заму(ж), за члвка заграничного кору(н)ного ниякого Ца(т)ко(в)ского, пошла и име(н)є шко-дила, пустошила и до(ч)камъ свои(м) нежиточна была, с права суду земъ-ского повету Воло(ди)ме(р)ского мнє ведле права прироженого, яко и(х) кре(в)ному ѡпекуну ув опеку до ле(т) и(х) зупо(л)ны(х) дорослы(х) прису-дили и сказали, ни(ж)ли справа к суду, то знашли. А ко(л)векъ ѡна ѡпра-ву слушную во(д)ле статуту ѡ(т) мужа своего не мела, але бы(х) а за вене(ц)єє пане(н)ски(и) три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) є(и) да(л), абы вже ѡна до (и)ме(н)а ничо(г)ло не мела, а иж-єм а на то(т) ча(с) тоє сумы пнзе(и) в себе не ме(л), тєды-м, позычи(в)ши в пна Миколаа Дубровського тую всю суму три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, Алекса(н)дре за вене(ц)єє в суду заразомъ ѡ(т)да(л), на што на все ли(ст) судовы(и) ѡ(т) пна Бог-дана Костюшковича хобо(л)то(в)ско(г)ло су(д)и земъского повету Володи-ме(р)ско(г)ло, а пна Па(в)ла С(л)е(х)новича Шпако(в)ского, по(д)су(д)ка земъско(г)ло повету Володими(р)ско(г)ло, по(д) печат(т)ми и(х) и с по(д)-пи(с)о руки пна Федора Со(л)тана Бутети(ц)кого, писара земъского повету Володими(р)ского, мнє є(ст) да(н), на которомъ шире(и) а достаточне(и) ѡписано є(ст). А ѡсобливе позычи(л) єсми въ его мл(с)ти пна Миколаа Дуб-ровського дєсе(т) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), правуючи са и доходєчи тоє ѡпеки, и к тому на выкупова(н)є по(д)даны(х) мой(х), которы(х) єсми бы(л) пну Ивану Вори(ст)скому застави(л), в пна Миколаа Дубровського два(д)-цати копъ гроше(и) лито(в)ски(х) єсми позычи(л), а други(х) два(д)цати
- 32 ко(п), въ его мл(с)ти позычи(в)ши, затю моему // Матушу Лине(в)скому по

до(ч) це свое(и) посагу да(л), то е(ст) того всего сумою ѿсмыдеса(т) ко(п) ли(тв)ское ли(ч)бы пну Миколаю Дубро(в)скому есми винѣ(и) зоста(т). В которо(и) же сумѣ пнзе(и), в ты(х) ѿсмыдеса(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)-ски(х), застави(л) есми его мл(сти) тую ча(ст) име(н)а в Секровѣ, которая на мене ѿпекою пришла, ѿ(т)чи(з)ны дочо(к) братанича моего пе(р)вопомененных, з дворо(м), з лю(д)ми, з кгру(н)ты земельных, по(л)ми, сеножа(т)-ми, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) ты(м), я(к) сѣ тоѣ име(н)ѣ, ча(ст) и(х) ѿ(т)чи(з)наа, в собе маѣ(т) ѿ(т) гро(м)ни(ц) близкопри(и)дучи(х) свата римьского року теперешне(г)ло шѣ(ст)деса(т) сѣмо(г)ло до ѿсми го(д). Маѣ(т) па(н) Дубро(в)ски(и) тую всю ча(ст) того име(н)а ѿ(т)чи(з)ного ѿны(х) дево(к), дочо(к)ъ братанича моего, в Секровѣ з дворо(м), лю(д)ми и зо всими рѣ(ч)ми пе(р)вопоменеными, зо вси(м) на (в)се ѿ(д)но што-ко(л)ве на тую ча(ст) и(х) приходи(т) до року ѿписаного, до ѿ(с)ми го(д), на себе де(р)жати и уживати, я(к) са(м) налепе(и) розумеючи. А я самъ, жона моя и сынове мои и ни(х)то и(н)ши(и) бе(з) року ѿписаного(г)ло тоѣ части в пна Дубро(в)-ского ѿкупова(ти), не ѿ(т)давши ему тоѣ сумы пнзе(и) ѿсмыдеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), ничи(м) са в то вступовати и никоторое переказы и(м) в то(м) чинити не маѣ(т), ни(ж)ли на ро(к) ѿписаны(и). Я са(м) або е(ст)ли бы в ты(х) годѣ(х) з бо(ж)его доущѣ(н)а з сѣго свѣта зшо(л), то(г)ды жона и сынове мои маю(т) пну Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)це и дете(м) тую ѿсмыдеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) всю спо(л)на заплати(ти). А панъ Дубро(в)ски(и) або ма(л)же(н)ка и дети его пови(н)ни буду(т) на ѿны(и) рокъ пнзи взати, а то(и) части име(н)я поступити, ни(ж)ли пашню свою та(к) у гум(н)ѣ спратаную, якъ и на поли засеаную, та(к) те(ж) бы(д)ло и и(н)-шие вси речи сво(и), што бы ко(л)ве на то(т) ча(с) у дворе и на кгру(н)те тоѣ части мѣли, то все маю(т) собе доброво(л)не я(к) свое вла(ст)ное, кромъ всакого гамова(н)я, побрати. А я самъ и жона моя, такъ те(ж) сынове мои пну Дубро(в)скому, ма(л)жо(н)це и дете(м) его того заборонати и при ѿ(т)-даваню пнзе(и) ничи(м) тоѣ сумы ѿ(т)тручати, або е(ст)ли бы которы(и) члвкъ за де(р)жа(н)а и(х) с то(и) ча(сти) // про(ч) пошо(л) и чи(м) и(н)ши(м), е(ст)ли бы са што та(м) ушкодило, того всего я са(м), жона и сынове мои и ни(х)то и(н)ши(и) на ни(х) никоторыми причинами по(и)скивати не маѣ(м), але своимъ вла(ст)ны(м) ты(м) девкамъ то нагороди(ти) буде(м) пови(н)ни. А е(ст)ли бы а або жона, або сынове мо(и), кро(м) року ѿписаного(г)ло, в пна Дубро(в)ского або в жоны и дете(и) его тую ча(ст) ѿкупити не хотѣли або, не ѿ(д)да(в)ши сумы пнзе(и), чи(м) се ко(л)ве в тую ча(ст) вступовати и якую переказу и(м) в то(м) чинити мѣли, то(г)ды маѣ(м) заплати(ти) закладу на замо(к) г(с)дрьски(и) Воло(ди)ме(р)ски(и) чотыриста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), а пану Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)це и дете(м) его та(к)же другую чотыриста ко(п) гроше(и). И заплати(в)ши тыѣ заклады пре(д) са, маѣмъ са в томъ заховати водлу(г) сѣго листу ншого. Такъ если те(ж) бы са пну Дубро(в)скому в то(и) части в чо(м) кольве ѿ(т) кого в сусѣ(д)стве якаа кри(в)да и шкода деати мѣла, або те(ж) хто с тоѣ части его выби(л) и (в) шкоду приве(л), тогды а накладо(м) и коштомъ мои(м) маю ему то все ѿчищати и (ш)коды нагорожати. А где бы(х) тому досы(т) не вчини(л), то(г)ды в таковы(е) заклады, яко выше(и) написано, впада(м) и винѣ(н) буду на собе понести и то все на (и)ме(н)ю моемъ в Секровѣ пану Дубро(в)скому ѿпису-ючого всего. Па(н) Дубро(в)ски(и) я(к) истизны своеѣ ѿсмыдеса(т) ко(п)

32 зв.

гроше(и) ли(тв)ски(х), та(к) зару(к), я(к) и шко(д) свои(х), мае(т) смо(т)рети на (и)ме(н)ю мое(м) Ѡсекрове. Воле(н) и моце(н), кромъ всакого права и позыва(н)а, ѱ(д)но взавъши возного кгро(д)з(л) кгро(д)ского воло(ди)ме(р)ского уво (в)сю ча(ст) име(н)я моего Ѡсекровского в дво(р) и люди зо (в)симъ, я(к) се тоє име(н)є мое в себе мае(т), мо(ц)но се увезати и на себе де(р)жати и (в)живати а(ж) до супо(л)ное єму заплаты всеє сумы, яко се поменило(.) А я са(м), жона и дети мо(и) и ни(х)то и(н)ши(и) то(г)ло уве-за(н)а ничи(м) борони(ти) и по уваза(н)а а(ж) до зупо(л)ное заплаты та(к) же ничи(м) се в то вступовати не мае(м) по(д) совито(ст)ю всеє сумы истиз-ны, зарукъ и шко(д), я(к) же єсми тую заста(в)у мою // и се(с) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) дла записа(н)а в книги кгро(д)ские на враде кгро(д)скомъ Володиме(р)ском ѱповеда(л) и вы(з)нал(л). Которы(и) запи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) до зе(м)ски(х) кни(г) на пе(р)вшы(х) роко(х) судовы(х), которые по семъ теперешне(м) часе пе(р)вщие у Володими(ри) судити буду(т), перенести маю по(д) тыми (ж) заклады, выше(и) поменеными(.) И на то єсми пну Миколаю Дубро(в)скому да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) моею печат(т)ю. При то(м) были и того до(б)ре сведомы и печат(и) свои за про(з)бою моею к сему ли(с)ту моему приложили па(н) Фєдо(р) Васи(л)є-ви(ч) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лити(н)ски(и), возны(и) повету Володичи(м)е(р)ско(г)ло. Писа(н) у Володими(ри) лета бо(ж)єго наро-же(н)а тисаца па(т)со(т) ше(ст)дєса(т) сємо(г)ло, м(с)ца гє(н)вара, три(д)ца-то(г)ло дна.

25. *Запис Щасного Волковича Луковского на продаж і заставу частини свого маєтку Лазкова братам Оранським.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 36, 1.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

68 зв. Я, Щасны(и) ¹ Ва(л)кови(ч) ² Луко(в)ски(и), земляни(н) коруны полское повету Хо(л)мьско(г)ло, и(з) ³ жоною и де(т)ми ншими визнаваю самъ на себе си(м) мой(м) листо(м), хто на не(г)ло посмо(т)ри(т) або, чтуты єго, услыши(т), нинешнимъ ⁴ и на потомъ будучи(м), кому буде(т) потреба того ведати, што пе(р)во сєго продалъ ⁵ бы(л) // єсми име(н)я мое(г)ло ѱ(т)чи(з)но(г)ло у повете Володими(р)скомъ на (и)мя Ла(з)кова третью ча(ст) на ве(ч)ность брати свое(и) крєвьно(и) двораномъ ⁶ г(с)дря короля є(г)ло мл(с)ти па(н)у Семєну, па(н)у Павлу Григо(р)євичомъ Ѡран(н)скимъ ⁷, а две части того (ж) именъя моего Лазкова у заставу в сумє пнзе(и) ве(д)ле ⁸ пе(р)вшо(г)ло статуту старо(г)ло имъ же єсми застави(л). Которого (ж) име(н)я моего Ла(з)кова ѱ(т) мене имъ продано(г)ло оноє третєє части на вечность и двухъ частє(и) заставны(х) де(р)жати они в споко(и)номъ де(р)жанью больше(и) сорока летъ а(ж) до сєго ча(с)у. А кгда ⁹ у статуте новомъ описано єсть, и(ж) волно ко(ж)дому шля(х)тичу именъє все ѱгуломъ прода(ти), яки(м) хотячи ѱбычаємъ завести, ино я ѱпустившы ¹⁰ бра(т)ю свою пно(в) Ѡранських а хотя(чи) больше(и) зычы(ти) ¹¹ сєстре(н)цу своему Станиславу Во(и)тєхови(ч)у ¹², постанови(в)шы ся на роце(х) прошлы(х) ѱ трє(х) кроле(х) в року шєстьдєсят(т) сємо(м) пере(д) врядомъ зємьски(м) у Володимери, ѱ(з)на(и)ми(л) и вы(з)наль, спускаючи и вльиваючи ѱную ча(ст) заста(в)ную

в Ла(з)кове и в Воране(х) ¹³, ему, сестре(н)цу своему, у пно(в) С(ра)н(ски)х
 вы(и)скати и выку(пи)ти, на што и выпи(с) ω(т) суду земъско(г)loI ¹⁴ повету
 Володимер(р)ско(г)loI ему, сестре(н)цу своему, даль, ино пнове С(ра)н(ски)е
 доведавшы ся ¹⁵, же тые две части заста(в)ные у Ла(з)кове ω(т) нихъ ω(т)да-
 ляю, указовали мне и сестре(н)цу моему Станиславу Го(л)ку листы и тве(р)-
 дости, которые я по(д) сведомъемъ и печат(т)ми вря(д)нико(в) г(с)дрскихъ
 // даль, пото(м) есми обачи(в)шы и вырозуме(в)шы з листовъ тве(р)дости 69 зв,
 пновь С(ран)ъски(х), и вчини(в)шы объмову зъ сестре(н)це(м) свои(м), и не
 могучи вже к тому при(и)ти, даль есми тому поко(и) и во(д)ле теперешне-
 (г)loI статуту тое име(н)е свое ω(т)чизное на и(м)я Ла(з)ково продалъ есми
 уперед меновано(и) бра(т)и(и) свое(и), кре(в)нымъ, па(н)у Семену а па(н)у
 Павлу Григо(р)евичо(м) С(ра)н(ски)м) и землю пашную дво(р)ную и(з) се-
 ножа(т)ми, га(и) и дубровами, и(з) ставками и те(ж) з лю(д)ми (з) ихъ дво-
 рицы ¹⁶, и сеножа(т)ми, и зо(в)сими служъбами и пожи(т)ками и(х), и зо
 всимъ с тымъ, какъ ся тое име(н)е здавна яко в себе мае(т), ничего на себе
 и на кре(в)ные и на пото(м)ки свои не zostавую за двана(д)ца(т) со(т) копь
 гроше(и) литовское личбы и монеты, личачи по деся(ти), пнзе(и) у грошъ.
 Маю(т) ихъ мл(с)ти ¹⁷ панъ Семень и панъ Павелъ С(ран)ъские, жоны, и дети
 и на пото(м) будущые ща(д)ки, близкие и кре(в)ные ихъ тое име(н)е Ла(з)ко-
 во яко свою вла(с)ную куплю на себе де(р)жати и ее вживати вечно и на
 веки непорушно. И тое име(н)е Ла(з)ково во(л)ни они ω(т)дати, продати,
 даровати и кому хотячы ¹⁸ записа(ти) и тымъ не иначе(и) ω(д)но яко // вла(с)- 70
 ную свою по(д)лугъ воли своее шафовати. А я, Щасны(и), жона и дети, по-
 то(м)ки, ани сестрене(ц) мо(и) Станиславъ Голка, ани сестра моя Га(н)на
 Во(н)ковна и до(ч)ки е(и) в томъ ¹⁹ ничимъ вступова(ти) не маю(т) и с то(г)loI
 ся вже имения Ла(з)кова вечърыми часы вырекае(т). А пакли бы(х) я, Щас-
 ны(и), або сестра моя Ганъна Ва(н)ковна, або сестрене(ц) мо(и) Стани(с)-
 ла(в) Го(л)ко або дочки е(и) и и(н)шие кре(в)ные мои хотели ²⁰ в тое име(н)е
 Лазково уступовати ся ²¹ и право(м) або которы(м)-колве(к) обычаемъ по(д)
 ними доходити и ω то ку пра(в)у позыва(ти) и и(х) ку шко(де) и наклад(у)
 приводити, тогда я або хто с ²² кре(в)ны(х) мой(х) маемъ г(с)дрю королю
 его мл(с)ти заруки заплати(ти) пя(т)со(т) копь гроше(и) а старосте на замо(к)
 Влодимер(р)ски(и) двесте ко(п) грше(и), а пномъ С(ра)н(скимъ) бра(т)и(и)
 свое(и) маю заплати(ти) двесте ко(п) гроше(и), а заплати(в)шы ²³ тую зару-
 ку, пре(д)ся ²⁴ мае(т) то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) ве(ч)ными часы при
 мощи захова(н) быти и ничимъ не маѣть быти нарушо(н) вечными часы.
 Которую (ж) прода(ж)у и вырече(н)е мое с того име(н)я Лазкова и се(с) за-
 пи(с) мо(и) ωчевисте на вря(де) замъку г(с)дръско(г)loI Влодимер(р)ского ²⁵
 у Володимери // до кни(г) к(ро)д(ски)х) ωповеда(л) и визна(л) и записа(ти) 70 зв.
 да(л) и выпи(с) с кни(г) па(н)у Семену и па(н)у Павлу Григо(р)евичо(м)
 С(ран)ъски(м) данъ естъ. И на тое есми пано(м) С(ра)н(скимъ) даль се(с) мо(и)
 листъ запи(с)ны(и) по(д) печат(т)ю моею ²⁶. А к тому еще просил-е(м) ω при-
 ложе(н)е до се(г)loI листу моего и(х) мл(с)ти пано(в) пна Ивана Пе(т)ро-
 вича Калусовского, су(д)ю к(ро)ц(и)кого володимер(р)ского, пна Лаврина Бо-
 гушевича Ивани(ц)кого а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирави(ц)кого Вохънов-
 ского, и и(х) мл(с)тъ на мою про(з)бу то учинили ²⁷, печати свои приложили ²⁸
 къ сему моему листу. Писа(н) у Володимери по(д) ле(т) бо(ж)его наро(же)нъя
 тисеча пя(т)со(т) шестъдеся(т) семо(г)loI, м(с)ца апреля ²⁹, ωсмого дня.

В гродській книзі № 934: ¹Ща(ст)ны(и); ²Ва(н)кови(ч); ³З; ⁴нынешнимъ; ⁵продал; ⁶двораномъ; ⁷Оранским; ⁸вод(л)е; ⁹кгда(ж); ¹⁰опусти(в)ши; ¹¹зычи(ти); ¹²Во(и)техо-ви(ч)у Голку; ¹³и в оране(х); ¹⁴земско(г)о[о]; ¹⁵доведа(в)шися; ¹⁶дворищи; ¹⁷мл(ст)ти; ¹⁸хотячи; ¹⁹в том са; ²⁰хотѣли; ²¹вступава(ти) са; ²²С; ²³заплатившы; ²⁴пре(д)са; ²⁵Володиме(р)ского; ²⁶моею печа(т)ю; ²⁷вчини(ли); ²⁸приложили; ²⁹априля.

Поєднанню приголосного з ъ, ь у тексті земської книги майже завжди відповідає надрядкова подача приголосного у гродській книзі; потомъ — пото(м), ве(ч)ность — ве(ч)но(ст) (2 рази); крєвно(и) — кре(в)но(и), Григорєвичомъ — Григо(р)євичо(м); де(р)жанию — де(р)жа(н)ю, больше(и) — бо(л)ше(и), летъ — ле(т), новомъ — ново(м), именье — име(н)е, огуломъ — огуло(м), обычаемъ — обычае(м), якимъ — яки(м), опустивши — опусти(в)ши, Оранскихъ — Ора(н)ски(х), врьдомъ — врьдо(м), земьско(г)о[о] — зе(м)-ско(г)о[о], даль — да(л), сведомъемъ — сведо(м)емъ (2 рази), доведавшися — доведа(в)-шыся, нихъ — ни(х), пновъ — пно(в), Обьмову — Об(м)ову, продалъ — прода(л), кре(в)-нымъ — кре(в)ны(м), Павлу — Па(в)лу, всимъ — вси(м), тымъ — ты(м), какъ — ка(к), маеть — мае(т), копь — ко(п) (2 рази), грошь — грош), Семень — Семенъ(ч), панъ — па(н), Павель — Паве(л), Оранские — Ора(н)ские (2 рази), вечными — ве(ч)ными, Ганъна — Га(н)на, Ва(н)ковна — Ванко(в)на, Оранскимъ — Ора(н)ски(м), ничимъ — ни-чи(м), замьку — за(м)ку, нароженья — нароже(н)я.

Така ж графічна відповідність характерна і для інших грамот книг земських і гродських, там де тексти цих останніх використані для зіставлення.

26. Продажний запис Щастного Ванковича Луковського на дві частини маєтку Лазкова, віддані колись у заставу братам Оранським.

Акт 10 жовтня 1569, № 31, 3.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

28 зв.

Я, Ща(ст)ны(и) Ва(н)кови(ч) Луко(в)ски(и), земєни(н) ¹ коруны по(л)-ское повету Холмського, з жоною и де(т)ми нашими, вы(з)наваю самъ на себе симъ мой(м) листомъ, хто на не(г)о[о] посмо(т)ри(т), або, чтучи его, слыши(т), нынешни(м) и на потомъ будучи(м), кому буде(т) потреба того ведати, што пе(р)ве(и) ² сего прода(л) бы(л) е(с)ми име(н)а моего о(т)чизного у повете Володиме(р)скомъ на (и)ма Лазкова третюю часть на вечно(ст) бра(т) и свое(и) крєвно(и) двораномъ г(с)дра короля его мл(с)ти пну Семену а пану Павѣлу Григо(р)євичомъ Ора(н)ски(м), а две части того (ж) именъа моего Лазкова и заставу в суме пнзе(и) ве(д)ле пе(р)вшого статуту старого и(м) же есми застави(л) (. .) Которого (ж) име(н)а ³ моего Лазкова, о(т) мене имъ продано(г)о[о], оноє третее части на ве(ч)но(ст) и дво(х) частє(и) заставны(х) де(р)жали они // у споко(и)номъ де(р)жа(н)ю бо(л)ше(и) сорока ле(т) а(ж) до сего часу, а кгда (ж) въ статуте новомъ описано е(ст), и(ж) во(л)но ко(ж)дому шля(х)тичу име(н)е все огуломъ продати якимъ хотачи ⁴ обычаемъ за двесте ко(п) гроше(и), ино а, опусти(в)ши бра(т)ю свою пно(в) Ора(н)ски(х) а хотечи бо(л)ше(и) зычити се(с)трє(н)ицу своему Станиславу Во(и)теховичу Го(л)ку, постанови(в)шиса на роце(х) прошлы(х) о (т)ре(х) кроле(х) в року ше(ст)деса(т) сємо(м) пере(д) врьдомъ земьски(м) у Володимери, озна(и)ми(л) и вы(з)на(л), спускаючи и вливаючи оную ча(ст) заста(в)-ную в Ла(з)кове и ув Оране(х) ему, се(с)трє(н)ицу своему, у пно(в) Ора(н)-ски(х) вы(и)скати и выкупити, на што и выпи(с) о(т) суду земьского повету Володиме(р)ского ему, сестрє(н)ицу своему, да(л). Ино пнове Ора(н)ские, доведавшиса, же тые две части заста(в)ные у Лазкове о(т) ни(х) о(т)далаю, указовали ⁵ мне и се(с)трє(н)ицу моему Станиславу Го(л)ку листы тве(р)-

29

дости, которые а⁶ по(д) сведо(м)еъ и печ(т)ми вра(д)нико(в) г(с)дрьски(х) да(л), пото(м) сами⁷ ѡбачи(в)ши и вырозумевъши з листо(в) тве(р)дости(и) пно(в)⁸ Ѡра(н)ски(х) и вчини(в)ши ѡ(б)мову зъ сестре(н)цеъмъ свой(м) и не могучи вже к тому при(и)ти, да(л) есми тому поко(и) и ве(д)ле теперешне(г) [о] статуу тое име(н)е свое ѡ(т)чи(з)ное на (и)ма Лазково прода(л) есми упер(д) меновано(и) бра(т)и свое(и), кривны(м) пну Семѣну а пану Па(в)лу Григо(р)евичо(м) Ѡра(н)скимъ изъ землю, пашнею⁹ дво(р)ною, и(з) сеножа(т)ми, гаи и дубровами, и(з) ставками¹⁰ и те(ж) з лю(д)ми и (з) и(х) дво-рищи, и сеножа(т)ми, и зо (в)сими слу(ж)бами и пода(т)ками и(х), и зо всимъ с тымъ, яко се¹¹ тое име(н)е зда(в)на само в собе мае(т), ни(ч)ога на себе, и на кре(в)ные, и на пото(м)ки свои не зоставуючи, за двана(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы и монеты, личичи по десети пнзе(и) у гро(ш). Маю(т) и(х) мл(ст) па(н) Семѣ(н) и па(н) Паве(л) Ѡра(н)ские, жоны и дети и на потомъ будучие ща(д)ки, и¹² бли(з)кие, и кре(в)ные и(х) тое име(н)е Лазково яко¹³ вла(ст)ную ку(п)лю на себе де(р)жати и ее ужива(ти)¹⁴ вечно¹⁵ навеки непорушно и тое име(н)е Лазково во(л)ни¹⁶ ѡ(т)да-ти, продати¹⁷ и кому хочечи записа(ти), и ты(м) не (и)наче(и), яко¹⁸ вла(ст)но-стью своею подлу(г) воли своее шафовати. А я, Ща(ст)ны(и), жона и де-ти¹⁹, потомъки, ани сестрене(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, ани се(с)тра // 29 зв. моя Га(н)на Ва(н)ковна и до(ч)ки е(и) в то(м) се²⁰ ни(ч)и(м) уступовати ве(ч)-но и (с) того са вже име(н)а Лазкова вечными часы вырекае(м). А па(к)ли бы(х) а самъ, Ща(ст)ны(и), або сестра моя Га(н)на Ванько(в)на, або се(с)-трене(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, або до(ч)ки ее и и(н)шие кре(в)ные мои хотели²¹ в тое име(н)е Лазково уступовати²² са и право(м) або которы(м)-ко(л)ве обычае(м) по(д) ними доходити и ѡ то ку праву позывати и и(х) ку шкоде и накладу приводити, то(г)ды а або хто с кре(в)ны(х) мой(х) ма-еъ г(с)дрю королю его мл(с)ти заруки заплатити па(т)со(т) копъ гроше(и), а стороне²³ на замокъ Володимер(р)ски(и) двесте копъ гроше(и), а пномъ Ѡра(н)ски(м), бра(т)и свое(и), маю заплатити двесте копъ гроше(и) (. . .) А заплативши тую заруку пре(д) се²⁴, мае(т) то(т) ли(ст) мо(и) записны(и) вечными часы при мощи захова(н) быти, ни(ч)и(м)²⁵ не мае(т) быти нарушо(н) вечными часы. Которую (ж) продажу и вырече(н)е мое с того име(н)а Лаз-кова, и се(с) запись мо(и) ѡчевисте на враде замъку г(с)дрьского Володи-ме(р)ского у Володимери до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡповеда(л) и визна(л) и записати да(л) (. . .) и выпис с кни(г) пну Семѣну и пну Павлу Григо(р)е-вичо(м) Ѡра(н)ски(м) да(н) ест. И на то есми пномъ Ѡраньски(м) да(л) се(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моею печ(т)ю, а к тому еще просил-омъ Ѡприложе(н)е до сего ли(с)ту моего и(х) мл(с)ти пано(в) (. . .) пна Ивана Пе(т)-ровича Калусо(в)ского, су(д)ю кгро(д)ского володимер(р)ского, пна Лаврина Богушевича Ивани(ц)кого (. . .) а пна Васи(л)а Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г) [о], Во(х)но(в)ского (. . .) И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то учинили,²⁶ печ(т)и свои приложили к сему моему листу (. . .) Писа(н) у Володимери (. . .) по(д) ле(т) бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) семо(г) [о], м(с)ца апри-ля, ѡсмого дня.

В гродський книзі № 934: ¹ земани(н); ² пе(р)во; ³ име(н)я; ⁴ хочечи; ⁵ указывали; ⁶ я; ⁷ есми; ⁸ пано(в); ⁹ пашною; ¹⁰ ставками; ¹¹ ка(к) са; ¹² немає; ¹³ яко свою; ¹⁴ уживати; ¹⁵ вечно; ¹⁶ волни ѡни; ¹⁷ продати, дарова(ти) и; ¹⁸ ѡ(д)но яко; ¹⁹ дѣти; ²⁰ в то са; ²¹ хотѣли; ²² всту-повати; ²³ старосте; ²⁴ са; ²⁵ и ни(ч)и(м); ²⁶ вчинили.

27. Уступний запис Станіслава Войтеховича Голка,
який зрїкається частини лазковського маєтку
на користь панам Оранським.

Акт від 10 жовтня 1569, № 30, 3.
Випис з книг городських від 20 квітня 1567.

26 Я, Станисла(в) Во(и)техови(ч) Го(л)ко, вы(з)нава(м) симъ мой(м) лис-
26 зв. то(м), хто на его посмо(т)рети ¹ або, чтучи его, слыша(т) ², ныне(ш)ни(м) //
и на потомъ будучи(м), кому буде(т) по(т)реба то(г)ло] ведати, и(ж) што на
роце(х) прошлы(х) ѿ тре(х) кроле(х) ³, в року ше(ст)деса(т) семо(м), да(л)ко
мо(и) рожоны(и), па(н) Ща(ст)ны(и) ⁴ Ва(н)ковичъ Луковъски(и), земени(н)
повету Хелмьского, стоачи пере(д) урадомъ ⁵ земъски(м) Володими(р)ски(м),
вы(з)на(л), спускаючи мне ча(ст) заста(в)ную в Ла(з)кове. Которое имене
ѿ(т)чи(з)ное Лазково па(н) Ща(ст)ны(и) ѿ(т) давны(х) часо(в) водле старого
статуту зе(м)ского продалъ третюю ча(ст) Лазкова ⁶ на вечно(ст) бра(т)и
свое(и) кре(в)но(и) ⁷, дворано(м) г(с)дра корола его мл(с)ти — пну Семѣну
а пну Павлу Григо(р)евичомъ Ора(н)скимъ, а две части того (ж) име(н)а
Лазкова и(з) бра(т)ею ⁸ своею заста(в)и(л). < . > А кгда (ж) коро(л) его мл(с)ти
рачи(л) стату(т) теперешъни(и) ⁹ выдати и озна(и)мити в немъ, и(ж) вольно
ко(ж)дому шла(х)тичу име(н)е, люди и землю, — все заразъ пустити и
продати, ино па(н) Ща(ст)ны(и) ты(х) дво(х) часте(и) заставны(х) лазко(в)-
ски(х) ѿ(д)ну ча(ст) спусти(л) и влилъ мне, се(с)тре(н)цу своему, а скоро
по визна(н)ю пна Ща(ст)ного пни ма(т)ка моя Во(и)теховаа Го(л)коваа
Га(н)на Ва(н)ковъна, ту (ж) стоачи ¹⁰ на то(м) же враде, спустила и вы(з)-
нала, спускаючи мне, сыну моему ¹¹, ѿ(т)далаючи ѿ(т) (в)сихъ дете(и), сы-
но(в) и дочо(к), на што и листы ѿ(т) суду с кни(г)и земъски(х) па(н) Ща(ст)-
ны(и) мне, се(с)тре(н)цу своему, да(л) и то(и) части в Лазкове по(д) паны
ѿра(н)скими позволилъ мне доходити и до(и)скивати са ¹², яко (ж) а, тую
справу до рукъ свой(х) взавъши ¹³, люде(и) добры(х) допусти(в)ши и в ни(х)
порады и науки спытавши, вырозумел-омъ по справе, которую пнове Ора(н)-
ские мне на листе(х) давны(х), ѿ(т) пна Ща(ст)ного и(м) даны(х), а набо(л)-
ше(и) ¹⁴ и(з) вла(ст)ного ли(с)ту ѿ(т)ца моего вырече(н) небо(ж)чика пна
Во(и)теха Го(л)ка с то(г)ло] име(н)я Лазкова, и(ж) вже к тому не при(и)ду,
яко давно(ст)ю, такъ и за тыми листы, тве(р)до(ст)ми ¹⁵, которые ¹⁶ па(н)
27 Ща(ст)ны(и) на то пно(м) // Ора(н)скимъ подава(л) и вы(и)скати и при(и)ти
не мо(г), где и самъ па(н) Ща(ст)ны(и) потомъ вы(з)на(л) < , > и(ж) ѿ(т)ца
мо(и), небо(ж)чикъ панъ Ванько, и ѿ(н) самъ ув Оране(х) части никгда не
ме(л), кроме в Лазкове < . > Я с ты(х) причи(н), не хотечи с пны Ора(н)скими
у ме(р)зачъце быти < , > и проти(в)ку ни(х) стоя(ти), дал-омъ то(и) речи по-
ко(и) и тые выписы ѿ(т) пна Ща(ст)ного и пне(и) ма(т)ки мое(и), у суду земъ-
ского мне даны(х), имъ есми ве(р)ну(л) и ѿ(т)да(л) и тое все право, которое
ѿ(т) пна Ща(ст)ного ме(л), есми вже вечно < , > пномъ Ора(н)скимъ пуска(м)
и на нихъ то вливаемъ и с то(г)ло] са вже вырекаю и то(г)ло] права ѿ(т)сту-
пую ве(ч)ными часы и (в) тую ча(ст) вы (и)ме(н)ю Лазкове не маю са всту-
повати ¹⁷ и по(д) пны Ора(н)скими по(и)скивати ве(ч)не и навеки непоруш-
но. И (в)же а, Станисла(в) Го(л)ко, жона и де(ти), естли ми и(х) богъ да(ст),
и се(с)тры, и и(н)шие кре(в)ны(и) мо(и), не мае(м) са вступовати. Которую
(ж) волю мою и се(с) запи(с) мо(и) ѿповеда(л) и вызналъ на враде за(м)ку

г(с)дрьского у Володимер(ри), до кни(г) кгро(д)ски(х) очевисте ¹⁸ оповеда(л) и записа(ти) да(л)⟨.⟩ И выпи(с) с кни(г) па(н)у Семену и пану Павлу Ораньски(м) дань естъ ¹⁹. И а те(ж) то(т) выпи(с) о роде(х) прошлы(х) о тре(х) кроле(х) мне с кни(г) земьски(х) вы(з)на(н)а ²⁰ и вли(т)а да(д)ка моего пна Ща(ст)ного Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)ло пномь Ора(н)ски(м) а ²¹ о(т)да(л) и ве(р)нулъ. И на то есми пномь Ора(н)ски(м) да(л) се(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моею печат(ю)⟨.⟩ А к тому еще просил-омъ о приложе(н)е печате до сего листу моего и(х) мл(ст)и пно(в) пна Ивана Пёт(р)овича Калусовьского, су(д)ю кгро(д)ско(г)ло воло(ди)ме(р)ского, а пна Га(в)рила ²² Богушевича Ивани(ц)кого⟨.⟩ а пна Васи(л)а Ва(н)ковича Мирнови(ц)кого — Во(х)но(в)ского. И(х) мл(ст) на мою прозбу то учини(ли) и печат(и) свои приложили к сему моему листу⟨.⟩ Писа(н) у Володимер(ри)⟨,⟩ лета бо(ж) его нароже(н)а ²³ тисеча па(т)со(т) ²⁴ ше(ст)деса(т) сегого, м(с)ца априла ²⁵, осмогона(д)ца(т) дна. Я, Станисла(в) Во(и)техови(ч) Го(л)ко, вла(ст)ную руку ²⁶ по(д)писа(л).

В гродскій книзі № 934: ¹ посмо(т)ри(т); ² слыша(т); ³ круле(х); ⁴ Щасны(и); ⁵ урА-домъ; ⁶ Лазкова; ⁷ кре(в)ны(и); ⁸ и им же з; ⁹ тепереший(и); ¹⁰ стоячи; ¹¹ своему; ¹² ся; ¹³ взявши; ¹⁴ наболе(и); ¹⁵ тве(р)достьми; ¹⁶ которыи; ¹⁷ вступовати; ¹⁸ очевисто; ¹⁹ естъ; ²⁰ вы(з)нанья; ²¹ немає; ²² Лаврина; ²³ бо(ж)его нароже(н)а; ²⁴ па(т)со(т); ²⁵ априла; ²⁶ вла(ст)ную рукою.

28. Уступний запис Станіслава Голка, даний панам Ораньским.

Акт від 13 жовтня 1569, № 37, 1.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

Я, Станисла(в) Во(и)техови(ч) Го(л)ко, вы(з)навамъ симъ моимъ листо(м), хто на него по(с)мо(т)рить або, чтучы его, услыши(т), нинешъни(м) 73 и на пото(м) будучи(м), кому буде(т) по(т)реба то(г)ло ведати, и(ж) што на роцехъ прошлы(х) о тре(х) кроле(х) ¹ в року шестьдеся(т) ² семо(м) дя(д)ко мо(и) рожоны(и) па(н) Щасны(и) Ва(н)ковичъ Луковьски(и), земляни(н) повету Хо(л)мско(г)ло, стоячы пере(д) врядом земьски(м) Володимер(р)скимъ, вызналь, спускаю(чи) мне ча(ст) заставную в Ла(с)кове ³. Которое име(н)е о(т)чи(з)ное Ла(з)ково панъ Щасны(и) о(т) давъны(х) ⁴ часо(в) ве(д)ле ⁵ старо(г)ло статуу земьско(г)ло прода(л) третюю ча(ст) Ла(з)кова на вечно(ст) брати(и) свое(и) кре(в)но(и) ⁶, дворяно(м) г(с)дрьски(м) ⁷, па(н)у Семене(н)у а пану Па(в)лу Григо(р)евичо(м) Ораньски(м), а две ча(сти) того (ж) имениа Ла(з)кова имъ же, бра(ти)и ⁸ свое(и), заставиль. А кгда (ж) коро(л) его м(л) рачи(л) статутъ теперешни(и) выдиди ⁹ и о(з)на(и)мити в немъ, и(ж) волно ко(ж)дому шля(х)тчу име(н)е, люди(и) и земли все зара(з) пустити и продати, ино панъ Щасны(и) с тыхъ дву(х) ча(сте)и заста(в)ныхъ ла(з)ковьски(х) о(д)ну часть спустилъ и влилъ мне, сестре(н)цу своему, а скоро по вы(з)нанью пна Щасно(г)ло пни ма(т)ка моя Во(и)теховая // Го(л)ковая 73 зв. Га(н)на Ва(н)ковна ту(т) стоячы на томъ же вряде, спустила и вы(з)нала, спускаю(чи) мне, сыну своему, о(т)даляю(чи) ото всьих дете(и), сыновъ и дочокъ, на што и листы о(т) суду с кни(г) земьскихъ[...], панъ Щастын(и) мне, сестренъцу своему, да(л) и тое ча(сти) в Ла(з)кове по(д) панъми Ора(н)скими по(з)воли(л) мне доходити и до(и)скивати ся. Яко (ж) я, тую спра(в)у до рукъ свои(х) взя(в)шы, люде(и) добры(х) допусти(в)шы и въ ни(х) пора-

ды и науки спыта(в)шы ¹⁰, вырозумел-о(м) по справе, которую пнове Ѡра(н)-ские мне на листах да(в)ны(х), ѡ(т) пна Щасно(г)лоу имь даны(х), а наболе(и) и(ж) ¹¹ вла(с)ного листу ѡ(т)ца мое(г)лоу выреченья небо(ж)чика пна Во(и)тєха Голка с того име(н)я Ла(з)кова, и вже к тому не при(и)ду я ¹² да(в)ностю такъ и за тыми листы тве(р)достми ¹³, которые ¹⁴ панъ Щасны(и) на то(м) пано(м) Ѡра(н)ски(м) подави(л) ¹⁵, вы(и)скати и прити не мо(г), где и самъ пнъ Щасны(и) пото(м) вы(з)налъ, и(ж) ѡте(ц) мо(и) небо(ж)чикъ панъ Ва(н)ко и ѡ(н) самъ ув Оранєхъ части никгды не мель, кромя в Ла(з)кове. Я с тыхъ причи(н), (не) хотєчи с пны Ѡра(н)скими у ме(р)зят(ц)є бы(т) ¹⁶ и проти(в)ку ни(х) стояти, дал-є(м) то(и) рєчы(и) ¹⁷ поко(и). И тые выписы ѡ(т) пна Ща(с)но(г)лоу // и пни ма(т)ки мое(и), в суду земьско(м), мне даны(х), имь єсми ве(р)нулъ и ѡ(т)далъ. И тоє все право, которєє ѡт пна Щасного мель, єсми вже вечнє пано(м) Ѡраньски(м) пускамъ и на ни(х) то вливамъ и с то(г)лоу ся вырекаю и того права ѡ(т)ступую вечными часы и в тую часть увы * (и)ме(н)є ¹⁸ Ла(з)кове не маю ся вступовати и по(д) паны Ѡра(н)скими по(и)скивати вечнє и наве(ки) непорушно И вже я, Стани(с)лавъ Го(л)ко, и жона, и дєти, єстли ми и(х) богъ дастъ < . > и сєстры, и и(н)шыє ¹⁹ кре(в)ныє мои не маємъ ся вступовати. Которую (ж) волю мою и се(с) запи(с)мо(и) ѡповєда(л) и вы(з)нал(л) на врьє за(м)ку г(с)дрьско(г)лоу в Володимери, до кни(г) крго(ц)кихъ очевисто ѡповєдалъ и записа(ти) да(л). И выпи(с) с кни(г) па(н) у сєму ²⁰ а па(н)у Павлу Ѡра(н)скимъ данъ єсть ²¹. И я те(ж) то(т) выпи(с), которы(и) ѡ роцє(х) прошлы(х) ѡ тре(х) кроле(х) мне с кни(г) земьски(х) вызнанья ²² и вєли(т)я дя(д)ка моего пна Щасно(г)лоу Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)лоу пнамъ ²³ Ѡра(н)скимъ, ѡ(т)далъ и ве(р)нулъ. И на то єсми пномъ Ѡра(н)ски(м) да(л) се(с) мо(и) листь запи(с)ны(и) по(д) моею печатю. А к тому єщє просил-ємъ ²⁴ ѡ приложє(н)є печатє(и) до сєго моего листу ²⁵ и(х) мл(с)ти пновъ пна Ивана Пє(т)ровича Калусо(в)ского, су(д)ю крго(ц)кого володимє(р)ского, а пна Ла(в)ри(на) // Богуєвича Ивани(ц)кого, а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мерови(ц)кого ²⁶ Во(х)новьско(г)лоу. И и(х) мл(с)ть на мою прозбу то учини(ли) ²⁷ и печати свои приложили къ сєму моему листу. Писа(н) у Володимери по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожєнья тисєча пя(т)со(т) ²⁸ шєстьдєсят(т) сємого, м(с)ца апрѣля, ѡсмогона(д)ца(т) дня. Я, Станиславъ Во(и)тєховичъ Го(л)ко, вла(с)ною рукою по(д)писа(л).

В гродськїй книзі № 934: ¹ круле(х); ² шєстьдєсят(т); ³ Ла(з)кове; ⁴ давны(х); ⁵ во(д)лє; ⁶ кре(в)ны(и); ⁷ г(д)ря короля єго мл(с)ти; ⁸ бра(т)и; ⁹ выдати; ¹⁰ спытавшы; ¹¹ и(з); ¹² яко; ¹³ тве(р)достми; ¹⁴ которыи; ¹⁵ подава(л); ¹⁶ бы(ти); ¹⁷ рєчы; ¹⁸ вы(и)ме(н)и; ¹⁹ и(н)шыє; ²⁰ Сємену; ²¹ єсть; ²² вы(з)нанья; ²³ пномъ; ²⁴ просил-омъ; ²⁵ листу моего; ²⁶ Мирови(ц)кого; ²⁷ вчини(ли); ²⁸ пє(т)со(т).

29. Підтвердження дяка королївськїй канцелярїї Михайла Васильовича Дубницького, що король дав пану Михайлові Тихновичу Козинському 15 волок ґрунту під м. Володимиром.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

159 зв. Я, Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и), дья(к) ка(н)цлєре(и) єго к(р) мл(с)ти, ѡ(з)на(и)мую си(м) мой(м) листо(м), што єго короле(в)скаа мл(ст) г(с)дръ на(ш) милостивы(и) з ласки своєє рачи(л) дати на ве(ч)но(ст)

*тобто ув имене.

па(н)у Миха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скому, кашталану лу(ц)кому, кгру(н)-ту его мл(с)ти г(с)дрьско(г)ло по(д) место(м) Воло(ди)ме(р)ски(м) воло(к) па(т)на(д)ца(т) и ли(ст) сво(и) г(с)дрьски(и) оособливы(и) на то его мл(с)ти мене, слуги и по(д)даного своего г(с)дрьско(г)ло, писати расказати [...] тую па(т)на(д)ца(т) воло(к) его мл(с)ти заве(л) и, ко(п)цами окопа(в)ши [...] ода(л), яко(ж) и до вря(д)у володиме(р)ского за(м)кового кгру(н)ту за ме(с)то(м) // Володиме(р)скимъ ли(ст) г(с)дрьски(и) даючи ѿ то(м) знати бы(л) и оказыва(л). А та(к) а во(д)лугъ росказа(н)а г(с)дрьско(г)ло з ведомо(м) вра(д)у володиме(р)ского [...] нового кгру(н)ту зе(м)лами поезни(ц)кими и попо(в)скими, которы [...] локи его кроле(в)ски(и) мл(с)ти взяти, маючи при собе ме(р)ника[...] ѿ(т)мери(в)ши дубровою, сеножа(т)ми и мало што проро(б)ко(в) всего[...] па(т)на(д)ца(т) в тое есми пна Лу(ц)кого уве(з)а(л) и, ко(п)цами окопа(в)ши и ѿграничивши, его мл(с)ти пода(л), то е(ст) почо(н)ши напе(р)ве(и) два ко(п)цы у паты ѿны(х) воло(к) по(д)ле доро(ж)ки, котораа иде(т) с Ко(р)та(н) до Гру(н)ское гати[...] таа (ж) доро(ж)ка граничи(т) зе(м)лю пна Лу(ц)кого и(з) землею пна Оле(х)новое Загоро(в)ское Острове(ц)кою, ѿ(т) тое паты Дубниками и проро(б)ками па(т) ко(п)цо(в) усыпаны до стены поперечное, положоное з места Володиме(р)ского ѿ(т) кгру(н)ту пна Загоро(в)ское. А ѿ(т) тое стены попере(ч)но(и) вже стеною боковою, пу(с)каючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого на право(и) руце, а по леву — кгру(н)ту ме(ст)кого дубинами ше(ст) ку(п)цо(в) усыпаны к дорозе, котораа идетъ з Володимера до Пи(н)ского мосту, чере(з) тую (ж) дорогу тою (ж) стеною дубинами те(ж) деса(т) ко(п)цо(в) усыпано до паты другое, по дорогу гное(н)скую. Таа дорога Гное(н)ская граничи(т) землю пна Лу(ц)кого и(з) зе(м)лею ме(ст)кою. У тое дороги Гное(н)ское, ѿ(т)мери(в)ши поперек, яко тая па(т)на(д)ца(т) воло(к) вы два ко(п)цы усыпаны по(д)ле дороги, ѿ(т) ты(х) ко(п)цо(в), пускаючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого по (п)раву, а ме(ст)ски(и) по (ле)ву, дубинами и проро(б)ками па(т)на(д)ца(т) ко(п)цо(в) ѿсыпано до границы пна Копле(н)ского, та(м) ужо граница пну Лу(ц)кому с пано(м) Копле(н)ски(м). И на то есми е(г)ло мл(с)ти пну Лу(ц)кому даю се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печатю и с по(д)пи(с)ю руки моее. Писа(н) у Володиме(р)и лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) семо(г)ло, м(с)ца мая, семогона(д)ца(т) дна. Миха(и)ло Васи(л)еви(ч) Дубни(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою.

*30. Дарчий запис Мотрони Семенівни Іваницької
її чоловікові Богушевичу Іваницькому на маєток.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 43, 1.

Я, Лавринова Богушевича Івани(ц)кого Матрена Семеновна Ива- 84
ни(ц)кая, визнаваю и чиню авно симъ моимъ листомъ всимъ посполите и ко(ж)до(му) зособна, хто на него посмотри(т) або, чтучи его, услыши(т), ныне(ш)нимъ и на потомъ будучимъ, кому буде(т) потреба того ведати, ш(т)о пе(р)во сего подле статуу старого справуючиса записала и даровала е(с)ми была упере(д) менованому малжо(н)ку моему пну Лаврину Богушевичу Івани(ц)кому на вечно(ст) третью часть всего именьа моего Іваничъ з дворомъ и зо вси(мъ), ако ся тое именье мое Іваничи в себе маеть,

а особливе, ижъ то(т) же менованы(и) малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Иванички(и) по смерти деда моего пана Грицка а отца моего пана Семена и дадка моего пана Олехна Гри(ц)ковичо(в) Иваницкихъ, которые были в немалыхъ суммахъ тое име(н)е Иваничи порозну завели, окупуючи своими вла(ст)ными пнзми и к тому дочка(мъ) нши(м) своимъ властнымъ накладомъ выправу даючи и иные потребы того жъ име(н)а Иваничъ опатруючи, выложилъ и выда(л) на тое име(н)е мое Иваничи свои(х) пнзе(и) то есть всего сумою тисеча двесте сорокъ чотыри копы и гроше(и) десе(т) личбы и монеты Великого Кнзства Литовского. Которое жъ сумы не маючи а чимъ его мл(с)ти пану ма(л)жо(н)ку моему заплатити в то(и) во все(и) суме в тисеча в двохъсо(т) в сороку в чотыро(х) копахъ[...] // десети оособливы(м) листо(м) своимъ записала есми его (ж) мл(с)ти пну ма(л)жо(н)ку моему на двоухъ частехъ того ж име(н)а моего Иваничъ, яко шире(и) а достаточне(и) пе(р)вше записы мой та(к) на третюю часть, ако на две части о(т) мене [е]го мл(с)ти даные, в себе обмовляли. Але ижъ тые обадва записы мой неда(в)но минулыхъ часовъ з допуще(н)я божего погорели у приятела нашего пана Якима Васильевича, которые в захова(н)ю в дому его у Володимери малжонокъ мо(и) ме(л), прето и(ж) а, упере(д) менована Матрена Ивани(ц)кая, по увесь часть мешка(н)я мое(г)ло в ма(л)женстве зъ его мл(с)тью паномъ Лавриномъ Богушевичомъ Ивани(ц)кимъ, знаячи о(т) его мл(с)ти ласку и мл(с)ть до себе и доброе захова(н)е в ма(л)женстве, умыслила есми сама по мое(и) добро(и) воли, ни с чиее намовы и примуше(н)а лепшую склонность проти(в) его мл(с)ти показати и на то(м) име(н)ю Иваничо(х) его мл(с)ти лепе(и) на(д) пе(р)вше записы мой укгрунтовати по(д)луг тое волности, которая вси(м) стано(м) и обывателе(м) Великого Кнзства Литовского на прошломъ вално(м) со(и)ме Бересте(и)скомъ дана, ако в ро(з)деле семо(м) а ув артыкуле второ(м) описана. И(ж) волно ко(ж)дому зо становъ шляхе(т)скихъ не то(л)ко третюю часть име(н)я свое(г)ло, але и все, з домо(м), кому хотечи, о(т) дете(и), пото(м)ковъ и бли(з)кихъ свои(х) о(т)даляю(чи), на ве(ч)ность записати, акожь и а, справуючиса подле [с]та(т)уту и тое новое уфалы и те(ж) во(л)ности, вси(м) стано(м) даное, тое име(н)е мое Ивани(чи) все з домо(м) ма(л)жо(н)ку моему его мл(с)ти па(н)у Лаврину Ивани(ц)кому даю, дарую и симъ листомъ мои(мъ) записую вечне и навеки непорушно з дворомъ, с пашнею дво(р)ною, с полми, з сеножа(т)ми, з ставы, з млыны, и з людьми и зъ ихъ дворищами, с платы, роботами, и зо всеми доходами и пожитки, з ган, з дубровами и зо всимъ на все, акъ са тое именье мое Иваничи само в себе в границахъ и обыходехъ своихъ маеть, и што-колвекъ к тому именью моему Иваничомъ зда(в)на и теперь прислухаеть ничего на себе, на дети, потомки, бли(з)кие и кре(в)ные мои не зоставуючи, и о(т) нихъ то о(т)далаючи, маеть, его мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Богушевичъ Ивани(ц)ки(и) такъ при животе, яко и по животе мое(м) оное именье Иваничи ако свою властность зо (в)симъ на все на себе держати и вживати и всякие пожитки подлугъ воли своее о(т)то(л) привлащати и прибавлати и ты(м) неначе одно ако своею властною о(т)чизною шафовати. И, маючи то в мощи свое(и), волень будетъ его мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) тое именье Иваничи потому жъ з домо(м) або и поро(з)ну, в коего мл(с)ти вола буде(т), кому хотечи продати, о(т)дати и даровати, променя(ти), на церковъ божую записати и ку своему лепшому а

пожитне(и)шому ѿбе(р)нути, акъ самъ налече(и) розумети будеть так ижь вечными часы. Я сама, дети, пото(м)ки наши и нѣкоторые бли(з)кие и кре(в)-ные мои в тоѣ име(н)ѣ Иваничи, ѿ(т) мене его мл(с)ти вечне дарованое и записаное, ничим ся вступова(ти) // и никоторыми причинами с того его мл(с)ти 85 руша(ти) и того по(д) его мл(с)тью никторы(м) способомъ по(и)скивати не мають вечне. И на то есми его мл(с)ти малжонку моему пну Лаврину Богушевичу Ивани(ц)кикому (!) дала се(с) мо(и) ви(з)наны(и) листь з моею печатью. При то(м) были и того добре сведоми и печат(и) свои за чоло(м) битье(м) моимъ к сему листу моему приложили пнѣ Базилиусъ Енковичъ Древински(и), писарь и секретарь его кролевское мл(с)ти, панъ Иванъ Петровичъ Калусовски(и), судья крго(д)ски(и) володиме(р)ски(и), панъ Семе(н) Григо(р)евичъ Ъра(н)ски(и), дворенинъ его кролевское мл(с)ти, пнѣ Яки(м) Васи(л)евичъ, на тотъ часъ будучи(и) на местцю пана Миха(и)ла Павловича, подстаростего володимерского. Писа(н) у Иваничахъ лета бо(ж)јега нароже(н)а тисача патъсотъ шестьдесятъ сегомо, мца июня, ѿсмогонадда(т) дня.

31. Дарчий запис Орини Андрієвни Колпитовської її чоловікові Якимові Линеvському на повне і нероздільне володіння маєтком Колпитовим.

Акт від 12 жовтня 1569, № 33, 1.

Я, Ърина А(н)дрее(в)на Ко(л)пыто(в)ская Якимовая Лине(в)ская, чы- 60
ню явно и сознаваю тымъ мой(м) листомъ ко(ж)дому, кому бы то(г)ло по-
(т)реба была ведати або, чтучы его, слышати, нине и на пото(м), завсе(г)ды,
и(ж) маючы я милое, ве(р)ное а ла(с)кавое захованье проти(в) себе ма(л)-
жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло пна Якима Лине(в)ско(г)ло, даю, дарую и симъ
листо(м) моимъ записую его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему мило(му) п(н)у
Якиму Лине(в)скому ве(д)ле бегу права теперешне(г)ло и уфалы со(и)му
Бересте(и)ско(г)ло именьє свое Ко(л)пыто(в) зо все(м) на вси(м) по животе
свое(м), ѿ(т)даляючи ѿ(т) усихъ се(с)тръ, бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мо-
и(х), кромъ дете(и), которые зъ его мл(с)тью если мети буду, часть всю
ѿгуло(м), которая ми ся ѿ(т) ѿпекуновъ ншихъ с поро(в)на(н)я ѿ(т) сестръ
мой(х) рожоны(х) панъны Пола(г)и и панъны Марины А(н)дреев(н), ѿстало
до делу вечысто(г)ло зо все(м) на все ѿгуло(м) з дворо(м), с па(ш)нею дво(р)-
ною, з лю(д)ми и (з) ихъ пови(н)ностями, с пол(л)ми, сеножа(т)ми, ставъка- 60 зв.
ми и ѿзе(р)цами, запусты и рощами, зо всяки(ми) // пожи(т)ки, не ѿставую-
чы ничо(г)ло на се(с)тръ, бли(з)кихъ, кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мой(х).
Воле(н) его мл(с)ть па(н) Якимъ Лине(в)ски(и), мальжоно(к) мо(и) милы(и),
тоѣ име(н)ѣ Ко(л)пыто(в) ѿ(т)дати, продати, замєнити, прибавити, розшы-
рити куды хотячы ку своему ле(п)шому а пожите(ч)не(и)шуму ѿбе(р)нути.
И на то есми его мл(с)ти п(н)у Якиму Лине(в)скому, ма(л)жо(н)ку моему
милому, даль се(с) мо(и) лист з моею печат(ю). А при томъ были и то(г)ло
до(бр)е сведоми и(х) мл(с)ть панове а приятели мои во(и)ски(и) володи-
ме(р)ски(и) панъ Василе(и) а панъ Ива(н), побо(р)ца володиме(р)ски(и)
з Гулевичы, деве(р) мо(и) панъ Во(и)на Васи(л)єви(ч) Лине(в)ски(и), а панъ
Ива(н) и па(н) Юри(и) Семеновичы Ъко(р)ские, которые и(х) мо(с)ты за

про(з)бою моею печа(ти) свои приложы(ти) рачыли къ сему моему листу. Писаны в Зату(р)цохъ лета божего наро(ж)ѣнїя $\alpha\phi\lambda\theta$ *, м(с)ца фе(в)раля, $\tilde{s}\tilde{i}$ ** дня.

32. *Продажний запис Павлової Шпаковської,
яка продала свою спадкову частину маєтку у Біличах
князю Олександрю Чорторизькому.*

Акт від 1 жовтня 1569, № 24, 1.
Випис з книг гродських від 7 червня 1568.

32 зв.

Я, Па(в)ловая Шпаковская¹, по(д)судковая володиме(р)ская Лю(б)-ка Федоровъна Вору(с)цького², визнаваю и чиню явно ты(м) мой(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы ѿ то(м) потребно было ведати або, чтучи его, слышати, нине(н)не(м)³ и на пото(м) будучи(м), што которая че(т)ве(р)тая ча(ст) всего име(н)я нашего матерыстого⁴, у Былича(х)⁵ лежачого, у повете Володиме(р)ско(м), за право(м) приржоны(м) зостала мне въ де(лу)⁶ ве(ч)ны(м) ѿбычае(м) ѿ(т) сестръ мой(х) рожоны(х) на (и)ма Га(н)ны Ма(р)ковое Жоравни(ц)кое, Ма(р)и Фѣдоровое Гла(д)ское⁷, Ѡ(г)ре(н)ки Васи(л)евоє Гдра(н)ское, зо всѣмъ на все, яко ся сама в собе тая че(т)ве(р)тая ча(ст) всего имения Были(ч) мае(т). На которо(и) же части после делу, як дво(р) собе поселивши, ѿ(т) немалого(г)ло часу з ма(л)жо(н)ко(м) сво(м) Павло(м) Шпаковскимъ // ме(ш)кала и то(г)ло споко(и)не в де(р)жа(н)и была и вживала яко свое(и) вла(ст)ности. Але зоста(в)ши ми са удовою⁸ по сме(р)ти мужа своего Павла Шпако(в)ско(г)ло а будучи ви(н)на немалую суму пнзе(и)⁹ до(л)гу небо(ж)чика мужа своего, которымъ ся небо(ж)чи(к) задо(л)жи(л) на слу(ж)бе г(с)дръско(и) и речи посполито(и) вое(н)но(и), и, не маючи чи(м) того заплатити, продала есми тоє име(н)е свое, то е(ст) че(г)ве(р)тую ча(ст) всего име(н)я Были(ч) яко властивую свою никому ничи(м) не пе(н)ную матери(з)ну, которая ми ся на дѣлу¹⁰ зостала ѿ(т) се(с)тръ моихъ выше(и)¹¹ поменены(х) право(м) ве(ч)ны(м), е(г)ло мл(ст) князю Алексан(д)ру Фѣдоровичу Чо(р)торыському¹², воеводе во(л)ы(в)скому, за триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты Великого Кна(з)тва Лито(в)ского, личачи по десати¹³ пнзе(и)¹⁴ бѣлы(х)¹⁵ за гро(ш) на ве(ч)но(ст), то е(ст) дво(р) мо(и) в Былича(х) зо всѣмъ его будова(н)е(м), з огорода ѿвощовыми и яры(н)ными, с по(л)ми, з сеножа(т)ми дво(р)ными и незасеянными, с че(р)тежами, и (з) дубровами, и с проро(б)ка(ми), зъ (с)тавы, и зъ ставищами, и (з) млыны, и (з) и(х) выме(л)ками, и зо всакими пожи(т)ками, лю(д)ми¹⁶ по(д)ворищъными¹⁷ пусто(в)скими, и¹⁸ (з) ѿгоро(д)никами, и зъ и(х) землами¹⁹, слу(ж)бами и пода(т)ками, и зо всакими и(х) звы(к)лыми а старожит(н)ными пови(н)ностями²⁰, и зо всѣ(м)²¹ кгру(н)то(м) зѣмены(м) и водены(м), та(к) те(ж) зо всакими того име(н)я пожи(т)ка(х)²²(1) и доходами яким-ко(л)ве(к) име(н)емъ названы(м) або поменены(м) быти могут, ничего з ни(х) на себе, на дети, на бли(з)кие мои не зоставуючи, ѿбе(л)ве(ч)не²³ и непору(ш)не²⁴ е(г)ло мл(ст) <, > самому, кнегини ма(л)же(н)ци²⁵ его млсти

* тобто 1569.

** тобто 16.

и пото(м)комъ ²⁶ его ²⁷ и(х) мл(ст) вѣчными ²⁸ часы ⟨.⟩ Мае(т) е(г)ло] мл(ст) кна(з) воевода са(м), кнгина, ма(л)же(н)ка ²⁹ его мл(сти) и потомкове и(х) мл(сти) тоє имє(н)є моє у Былично(х) ³⁰ де(р)жати ³¹ и живати ве(ч)не, маючи во(л)но(ст) то ѿ(т)дати, продати, даровати, замєнити, на ³² це(р)ковъ записати и ку свое(му) нале(п)шому а пожито(ч)ному ѿбе(р)нуть ³³, яко сами налепе(и) розумею(чи) ⟨,⟩ а я сама, дѣти и бли(з)кие мои до того ничого мєти и в тоє имє(н)є никоторыми причинами уступовати ³⁴ не має(м) ве(ч)ными часы // по(д) закладомъ на г(с)дра корола е(г)ло] мл(сти) тремасты ³³ зв. копами гроше(и). А и(х) мл(сти) яко стороне другими тремасты копами гроше(и). А заплати(в)ши заклады, пре(д) са ³⁵ то(т) ли(ст) мо(и) при mocy зоставе(н) быти маєт, ни в чомъ не нарушоны(и), яко (ж) ³⁶ ѿ(н)ла] тую продажу свою доброво(л)не сама на враде за(м)ку г(с)дрьского Володимє(р)ского вызнала, и ѿповедала, и до кни(г) вradoвы(х) ³⁷ записати дала. И на то єсми е(г)ло] мл(сти) кнзю Алексєса(н)дру Чо(р)торыскому, воеводе во(л)ны(н)скому, дала то(т) мо(и) ли(ст) з моею печатью. А при томъ были и того добре сведомы е(г)ло] мл(сти) ³⁸ па(н) Пе(т)рь Богданови(ч) Загоровьски(и), ма(р)шало(к) е(г)ло] к(р) мл(сти), а па(н) Жда(н) Копле(н)ски(и), а па(н) Василє(и) Калосовьски(и) ³⁹, и за ѿчевисты(м) проше(н)ємъ моимъ и(х) мл(сти) печати своей приложити къ сєму моему листу. Писан у Сє(л)цы по(д) лето бо(ж)его нарже(н)є тисача па(т)со(т) ше(ст)дєса(т) ѿсмого, м(с)ца мая, два(д)ца(т) трете(г)ло] дня.

В городській книзі № 935: ¹ Шпаковьско(г)ло]; ² Воры(с)кого; ³ нинє(ш)ни(м); ⁴ материстого; ⁵ Быличохъ; ⁶ в де(л)у; ⁷ Бря(н)ское; ⁸ вдовоно; ⁹ пнзе(и); ¹⁰ на дєлу; ¹¹ выше; ¹² Чо(р)торы(и)скому; ¹³ десєти; ¹⁴ пнзе(и); ¹⁵ бєлы(х); ¹⁶ из лю(д)ми; ¹⁷ по(д)вори(ш)чными ѿсєлы(ми) и дворищами; ¹⁸ немає; ¹⁹ землями; ²⁰ пови(н)ностя(ми); ²¹ вси(м); ²² пожи(т)ками; ²³ ѿбе(л)ве(ч)но; ²⁴ непору(ш)но; ²⁵ ма(л)же(н)це; ²⁶ пото(м)комъ; ²⁷ немає; ²⁸ вечными; ²⁹ ма(л)жо(н)ка; ³⁰ Былича(х); ³¹ де(р)ати (!); ³² и на; ³³ ѿбе(р)нути; ³⁴ сєя вступовати; ³⁵ сєя; ³⁶ яко ж-ємъ; ³⁷ вrado(х); ³⁸ мл(с)ть; ³⁹ Калусовьски(и).

33. Заставний запис Лева Сангушковича Кошерського на маєток, даний в заставу Іванові Гапличу Шпановському до часу сплати його грошового боргу.

Акт від 12 жовтня 1569, № 31, 1.
Випис з книг городських від 5 серпня 1568.

Я, Ле(в) Са(н)кгушкє Коше(р)ски(и) ¹, ѿзна(и)мую и чиню явно си(м) ⁵¹ мой(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)реба ведати, и(ж) ку велико(и) а праве пилно(и) потребе моє(и) позычи(л) єсми и до ру(к) свои(х) вз(а)л) ⟨.⟩ вѣ его мл(с)ти пана Івана Гаплича Шпано(в)ского, ву(и)ского ² земли Во(л)ны(н)ское Луцкого ³, три тисєчи и чотыриста копъ гроше(и) ли(ч)бы литвское ⟨.⟩ личачи по десєти пнзе(и) бєлы(х) // у гро(ш), а по ше(с)тидєса(т) ⁵¹ зв. гроше(и) в копу. Которую суму пнзе(и) маю єго м(л) ѿ(т)дати на ро(к) певны(и) на де(н) свтого Семіѿна м(с)ца сєньтебра, пе(р)во(г)ло] дна, на я(р)ма(р)кѣ лу(ц)ки(и) в року тисєча па(т)со(т) сємьдєса(т) пе(р)ваго ⁴, на мє(ст)цу певно(м) в дворе єго мл(с)ти ⁵ Милу(в)ша(х) ⁶ єго мл(с)ти самому або кому то єго м(лст) ѿ(т) мене самого або ѿ(т) умоцованого моего при вradнику которомъ-ко(л)ве(ч)но(м), а в небы(т)но(с)ти вradу ⁷ ино привозно(м) за си(м) листо(м) мой(м) в дворе своемъ Милувша(х) на ро(к) в сємь

листе моемъ выше(и) описано(м) взати роскаже(т)⟨.⟩ И в то(и) сумѣ заста-
ви(л) есми пану Ивану Гапличу име(н)е мое⟨.⟩ — дво(р) и село Конюхи,
зо всеми бояры, лю(д)ми таглыми, с присе(л)ки, то есть з Млиновы(м), з
Бълы(м) Поле(м), с Куты, и (з) ⁸ Защитово(м), с которого служит боярин
Слѣ(х)но, та(к)же з слугами путными и лю(д)ми таглыми, в ты(х) присе(л)-
ка(х) осельми, с пашнами дво(р)ными, на пола(х) засеянными, з сеножа(т)-
ми, зъ слугами путными, з лю(д)ми таглыми⟨.⟩ в тыхъ име(н)я(х) осельми,
зъ и(х) землами и пови(н)но(ст)ами, зо всеми пода(т)ки того двора моего
Коню(х) и присе(л)ко(в), выше(и) менены(х), з винами, пересуды, заруками,
з ставами, з млынами, зъ и(х) выме(л)ками, з спустами ставовыми, з дуб-
ровами, з гаями, з сады, зъ зарослами и с ка(ж)дою деди(ч)но(ст)ю кгру(н)-
ту земельного того именья моего Коню(х) и присе(л)ко(в) поменены(х), я(к) ⁹
са тоѣ име(н)е⟨.⟩ Конюхи с присе(л)ки и врища менеными и неменеными
само в себе в граница(х) свои(х) здавна маѣ(т), яко (ж) кольве(к) в себе
широки, до(л)ги и пожито(ч)ны су(т)⟨.⟩ ничего себе не оставуючи. Которо-
го (ж) то име(н)я моего Коню(х) и присе(л)ко(в), выше(и) менены(х), вже
я заразо(м) за си(м) листо(м) записо(м) мой(м) в сумѣ вы(ш)ѣ(и) описано
зо вси(м), якъ ся выше(и) поменило, па(н)у Ива(н)у Гапличу Шпано(в)ско-
му поступи(л) в мо(ц), в де(р)жа(н)ѣ и вжива(н)ѣ подаль зо всеми пожи(т)ки
с того именья Конюх, с присе(л)ко(в), поменены(х) приходачими, которые-
ко(л)ве(к) тепе(р) су(т) и вына(и)дены бы(ти) могу(т), ничего на себе в то(м)
име(н)ю не оставуючи, але яко я самъ де(р)жа(л) и вжива(л), та(к) па(н)
Ива(н) Гапли(ч) самъ або то(т), хто о(т) него се(с) мо(и) листь ме(ти) буде(т),
та(к) же ма(л)жо(н)ка, дети або бра(т)а ¹⁰, бли(з)кие его мл(с)ти по животе
его того име(н)я моего Коню(х) и с присе(л)ками, и зо вси(м), яко са выше(и)
поменило, яко своего власно(г)ло де(р)жати и вживати, а ведла воли и по-
доба(н)я своего, яко са(м) налѣпе(и) розумеючи, шафова(ти) маѣ(т), бе(з)
52 жадное о(т)мены ¹¹ самого и о(т) ко(ж)до(г)ло // ста(н)у, та(к) при живо-
те, яко и по животе моемъ переказы до року пе(в)но(г)ло дня и свта свтого ¹²
Семифона Сто(л)пника, я(р)ма(р)ку Лу(ц)кого, которое буде(т) в року тисеча
па(т)со(м) семьдеса(т) пе(р)во(м), то есть о(т) сего пришлого свто(г)ло Се-
мена ¹³ а(ж) до тро(х) лѣтъ ¹⁴ супо(л)ны(х), поки я за три лета тую суму три
тисечи и чотыриста копъ гроше(и) до(л)гъ сво(и) позычоны(и) уве(с) спо(л)на
па(н)у Ива(н)у Гапличу на ро(к) описаны, на де(н) свто(г)ло Семифона в ро-
ку се(м)деса(т) пе(р)вомъ о(т)да(м) и заплачу, то(ж) тоѣ име(н)ѣ к рука(м)
свои(м) взати маю, а пакли бы(х) и на то(т) рокъ за три годы на де(н) свто-
(г)ло Семена мисеца ¹⁵ се(н)тебра, пе(р)вого дна, ты(х) пнзе(и) о(т)дати и
заплатити не мо(г) и того име(н)я своего не окупил⟨.⟩ тогда панъ Ива(н)
Гапли(ч) другие три роки целые до свтого Семена року се(м)деса(т)ого ¹⁶
де(р)жати маѣ(т), а пото(м) о(т) року, до року, то е(ст) о(т) тро(х) го(д) до
тре(х) годъ року меновите описаного, тоѣ имение ¹⁷ мое Конюхи и с при-
се(л)ками поменеными де(р)жати и вживати ¹⁸ маѣ(т) а(ж) до того ча(с)у,
поки я на ро(к) описаны(и) на день свтого Семена, личачи по три годы ро(к)
о(д) року тую суму три тисечи и чотыриста ко(п) гроше(и) па(н)у Ивану
Гапличу о(т)дамъ и заплачу и(н)шимъ ничи(м), о(д)но тала(р)ми добрыми,
которые иду(т) по золотому и по три гроши або че(р)леными золотыми доб-
рыми уго(р)скими, або монетою по(л)скою, або полугро(ш)ками и широкими
гро(ш)ми монеты литвское, а ¹⁹ не дукаты ани гро(ш)ми почво(р)ными, ани

потро(и)ными, ани подво(и)нными, тые хотя бы на то(т) ча(с) в па(н)стве г(с)дра нашего шли, па(н) Гапли(ч) и(х) ѿ(т) мене при(и)мовати не буде(т) повинень, бо его мл(с)ть мне тую суму пнзе(и) тала(р)ми добрыми и че(р)леными золотыми добрыми до ру(к) мой(х) ѿ(т)да(л), а я межи роко(в) того име(н)я моего Коню(х) и с присе(л)ками заставы моее не маю в него окупа(ти), ѿдно на ро(к) выше(и) ²⁰ ѿписаны(и), а хотя бы(х) и гроши межи роко(в) дава(л) пань Гапли(ч) и(х) ѿ(д) мене пре(и)мовати ²¹ ⟨.⟩ и того име(н)я мне поступи(ти) не буде(т) повине(н), а ве(д) же на ро(к) ѿписаны(и), окупивши розогна(н)я люди(и) ²², ани жадны(х) шко(д), которые бы ся мне або по(д)даньнымъ мой(м) ку кривде видело, на па(н)у Ивану Гапличу, ани на то(м), хто то ѿ(д) него де(р)жати буде(т), по(и)скивати не маю. // А поки па(н) Гапли(ч) самъ або хто-ко(л)вѣ при ни(м) и по немъ за си(м) листо(м) мой(м), яко надале(и) быти може(т), тое име(н)е мое Конюхи и с присе(л)ками, заставу мою, в де(р)жанью и вживанью своемъ мети буде(т), завжды не повине(н) с того име(н)я на во(и)ну выправова(ти) и слати, але я самъ ко(ж)дую во(и)ну на послугу его мл(с)ти г(с)дрскую ѿ(т)тола на себе пере(и)мую, заступова(т) и служи(т) ²³ повине(н) буду своимъ власны(м) кошто(м) и накладомъ та(к) много, ко(л)ко кро(т) того по(т)реба вказывати буде(т), кро(м) ко(ж)дое шкоды и накладу его, та(к) те(ж) и пода(ч)ки г(с)дрские за прошлые лета, если бы с того име(н)я Коню(х) чере(з) пана Загоро(в)ского неплачоны были, я самъ своими власными грошъми ²⁴ до ска(р)бу г(с)дрского, або хто ту(т) буде(т) зосла(н), ѿ(т)правова(т) ²⁵ заплатит ²⁶ и в то(м) пана Гаплича заступити маю и, што бы па(н) Ива(н) Гапли(ч) на то(м) шкодова(л), нагородити буду повине(н). А што са те(ж) дотыче(т) того, если бы хто хоте(л), то име(н)я моего заставу мою, ѿ которых(и) кгру(нт) и(х) пана Ивана Гаплича або того, хто то ѿ(д) него де(р)жати буде(т) ⟨.⟩ яко де(р)жачого мощью або право(м) тру(д)нити и чо(г)о по(д) ни(м) с того име(н)я ²⁷ моего доходити, тогда я маю и повине(н) буду свои(м) гроше(м) и накладо(м), працю ²⁸ и вщѣлаки(м) кошто(м) такъ право ведучи, яко и мощы ка(ж)до(и) ѿ(т)по(р) даючи, то(л)ко кро(т), ко(л)ко кро(т) того потреба вказывати будетъ, боронити, ѿчищати и выслобожати, на што его мл(с)ть па(н) Гапли(ч) не повинень буде(т) власно(ст)ю ²⁹ своею некоторого накладу чинити ⟨.⟩ А если бы хто-ко(л)вѣ(к) якимъ правомъ тое именье на ни(м) ³⁰ презыскаль, тогда я пе(р)во(и) ³¹, ни(ж) тое име(н)е з ру(к) пана Гапличовы(х) взато буде(т), повине(н) буду вдво(и)на собъ ³² ле(п)шее име(н)е мое, которое пань Гапли(ч) похоче(т), ему в то(и) суме поступити. А вже я, Ле(в) Коше(р)ски(и) ³³, в тое име(н)е Конюхи и в присе(л)ки ³⁴ его, в жадные пожитки, в люди, в кгру(нт)ы того име(н)я па(н)у Ивану Гапличу ѿ(д) ³⁵ мене в суме вы(ш)ше(и) ³⁶ ѿписано(и) поступленое, самъ чере(з) себе и чере(з) приатели, слуги, врадники и по(д)даньные мои вступовати и жадное // переказы ⁵³ в то(м) пану Ивану Гапличу самому, та(к)же и ма(л)жо(н)це, и дете(м) его мл(с)ти або хто то ѿ(д) его мл(с)ти за симъ записо(м) де(р)жати буде(т) по не(м), чинити не маю, а(ж) до ѿ(т)да(н)я сумы вы(ш)ше(и) писаное ⟨.⟩ на ро(к) ѿписаны(и) — де(н) свтого ³⁷ Семиѿна — ничи(м) инши(м) ³⁸, ѿдно ты(м), якъ са вышше(и) ѿписало. А если бы(м) я зъ сего свта ³⁹ пе(р)ве(и), ни(ж) тое име(н)е мое Конюхи с присе(л)ки ⟨.⟩ у пана Ивана Гаплича окуплю, зъшо(л) ⁴⁰, тогда дети, если ми и(х) бо(г) дать, а в недо(с)та(т)ку пото(м)ства ино братья, бли(з)кие мои, кому право(м) прирожены(м) име(н)я мой

52 зв.

при(и)ду(т) ⟨.⟩ не маю(т) того име(н)я моего. Коню(х) и присе(л)ко(в) выше(и) помененыхъ з моцы пана Ивана Гаплича брати або в того, хто ⁴¹ то ѿ(т) него де(р)жати буде(т) ⟨.⟩ А если бы ѿ(н) зъ сего свѣта зышо(л), тогда у ма(л)жо(н)ки ⟨.⟩ або в дете(и) и бли(з)ки(х) его мл(с)ти, а(ж) пе(р)ве(и) ѿтъдавши спо(л)на тую всю суму, ѿ(т) мене позычоную, — три тис(е)ч(и) ⁴² и чтрыста ⁴³ копь ли(ч)бы литвское на ро(к), в семь листе описаны(и), во (и)менею его мл(с)ти Мило(в)ша(х), то(ж) тоє име(н)е Конюхи и присе(л)ки к рука(м) свои(м) взати маю(т) ⟨.⟩ а до ѿ(т)да(н)я сумы во всемь проти(в) пана Гаплича и жоны пото(м)ства и бли(з)ки(х) его по не(м), я(к) я са(м) ведле сего листу и вси(х) а(р)тыкуло(в) в немь описаны(х) заховати маю(т), ничи(м) с того не выступуючи по(д) заруками, которые на ѿсобу мою в се(м) листе описаны. А если бы(х) я самъ чере(з) себе або чере(з) кого-ко(л)векъ ѿбчого або и ближного, та(к) те(ж) чере(з) слу(г), боя(р) и по(д)да(н)ны(х) мой(х) па(н)у Ива(н)у Гапличу в то(м) уживанью того име(н)я Коню(х) и присе(л)ко(в) переказу якую чини(л), бе(з) року тую суму и хо(т) на ро(к), але не тымь, якъ са выше(и) описано, ѿ(т)давалъ або тоє име(н)е ⟨.⟩ з моцы его мл(с)ти ѿ(т)нима(л) и в чо(м)-ко(л)векъ сего листу моего записного выступи(л) и в которо(м)-ко(л)векъ а(р)тикуле, выше(и) и ниже(и) описано(м), се(с) листь наруши(л), або тому всему досы(т) не вчини(л), а в то(м) бы па(н) Ива(н) Гаплич, кривду и шкоду якую пере(д) себе беручи, до враду са ме(л) втечи на мене // и поведаючи. Тогда я, не вдаючи са в жадное право, повине(н) буду заплатити заруки г(с)дру королю его мл(с)ти па(т) тисече(и) копь гроше(и), а па(н)у Ивану Гапличу чотыри ⁴⁴ тисечи копь гроше(и) ⟨.⟩ к (т)ому вси шкоды и наклады ⟨.⟩ на рече(н)я слова его мл(с)ти и ко(л)ко бы(х) кро(т) с того листу запису моего выкרוци(л) и чи(м)-ко(л)векъ в которо(м) артикуле се(с) листь мо(и) наруши(л), то(л)кокро(т) заруки, яко выше(и) описаны, платити буду повинень. А в то(и) заруцѣ шкода(х) и накладѣ(х), не вдаючиса в жадное право моч(н)о ⁴⁵, буде(т) его мл(с)ть па(н) Иванъ Гаплич уехати и увезати са во (и)мене мое, в которое па(н) Гаплич самъ похоче(т) ⟨.⟩ не позываючи мене до жадного права, ѿдно з возны(м) владовы(м). А если бы(м) увазыва(н)я не поступи(л), тогда совито заруки, выше(и) писаные, г(с)дру королю его мл(с)ти и па(н)у Ивану Гапличу заплатити буду повинень, а по заплаче(н)ю зарукъ, такъ и пере(д) заплаче(н)емь пре(д) са се(с) листь во всемь во вси(х) а(р)тыкуле(х) и ѿбова(з)ка(х) его при моцы зупо(л)но(и) в ко(ж)дого права де(р)жа(н)ю захова(н) быти маеть, а панъ Иванъ Гаплич в суме вышо(и) ⁴⁶ описано(и) име(н)я Коню(х) и съ ⁴⁷ присе(л)ками до заплаче(н)я сумы ѿ(т) мене тро(х) тисече(и) и чотыро(х) со(т) копь гроше(и) лито(в)ски(х) в де(р)жа(н)ю бы(ти) маеть ⟨.⟩ А если бы после сего запису его мл(с)ть па(н) Ива(н) Гаплич бо(л)шое ⁴⁸ сумы пнзе(и) на тоє (ж) именье мое Конюхи мне узычити рачи(л), на которую бы его мл(с)ть ѿсобливые квити мои в себе ме(л), тогда я самъ або дети, бра(т)а, бли(з)кие мои по мне то(т) долгъ водле квити(в) мой(х) при ѿ(т)данью ѿное сумы пнзе(и) его мл(с)ти па(н)у Ива(н)у Гапличу ѿ(т)дати буду повине(н), а не ѿ(т)давши зара(з) ты(х) вси(х) пнзе(и), которы(и) са долгъ и на други(х) квите(х) мой(х) покаже(т), не маю въ его мл(с)ти, та(к) же в ма(л)жо(н)ки дете(и) и бли(з)ки(х) его мл(с)ти, по немь ѿного име(н)я своего з моцы вы(и)мовати и к рука(м) свои(м) брати по(д)

53 зв.

54

бы те(ж), чо(ж) бже вхова(и) ⁴⁹, спале(н)я або зо(ж)же(н)я ⁵⁰ двору моего коню(с)кого або зо(р)ванья гребе(л) за де(р)жанья пана Ивана Гаплича, тогда я тое шкоды моее никоторы(м) правомъ на па(н)у Ивану Гапличу по(и)скивати и жа(д)ное тру(д)ности ему в то(м) чинити не маю. Которое постанове(н)е мое заразо(м) есми постановившиса на враде г(с)дрскомъ Володиме(р)скомъ, вызнал(и) и тымъ всѣмъ ⁵¹ шова(з)комъ, выше(и) написанимъ по(д) заруками, выше(и) менеными, добры(м) слово(м) кнже(т)ски(м) ⁵² прирекамъ досы(т) чинити. И на то есми пану Ива(н)у Гапличу Шпановскому даль се(с) мо(и) листь по(д) моею печат(ю) и с по(д)писо(м) влосное руки мое(и) ⁵³. А при то(м) были, и того добре сведоми и за прозбою моею печати свои к сѣму листу моему приложити рачили и(х) мл(с)ть ⁵⁴ влдыка володима(р)ски(и) и бересте(и)ски(и) ште(ц) Феодосе(и) ⁵⁵, панъ Василе(и) Пет(р)ови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шалок(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничий(и) володима(р)ски(и), па(н) Григоре(и) Гулеви(ч), хоруже(и) земли Волы(н)ской, кнзь Янушь Ма(т)феевичъ Че(т)ве(р)тєнски(и), кнзь Миѡа(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и), па(н) Паве(л) Григо(р)єви(ч) Сѡра(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрски(и), а панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) ⁵⁶. Писа(н) у Володимери ⁵⁷ лета бо(ж) наро(ж) тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) шмого, мисеца авгу(с)та, патого ⁵⁸ дня(.) По(д)пи(с) руки его мл(с)ти кнза Лва Алекса(н)дровича Са(н)кгушька Коше(р)ского ⁵⁹.

В гродскій книзі № 935: ¹ Коши(р)ски(и); ² во(н)ского; ³ Луцкого; ⁴ пе(р)во(м); ⁵ м(л); ⁶ в Мило(в)ша(х); ⁷ в раду; ⁸ немає; ⁹ яко; ¹⁰ бра(т)я; ¹¹ ш(т)мене; ¹² светого; ¹³ Семишона; ¹⁴ деть; ¹⁵ м(с)ца; ¹⁶ че(т)ве(р)того; ¹⁷ име(н)е; ¹⁸ вѣживати; ¹⁹ але; ²⁰ выше; ²¹ при(и)мовати; ²² люде(и); ²³ служити; ²⁴ вло(ст)ными грошми; ²⁵ ш(т)правовати; ²⁶ заплатити; ²⁷ имене(н)а; ²⁸ працею; ²⁹ влосно(ст)ю; ³⁰ не(м); ³¹ пе(р)ве(и); ³² водво(и)насо(б) (?); ³³ Коши(р)ски(и); ³⁴ присе(л)ки; ³⁵ ш(т); ³⁶ вы(ш)є(и); ³⁷ светого; ³⁸ инѣши(м); ³⁹ свѣта; ⁴⁰ шпо(л); ⁴¹ кто; ⁴² тиса(ч); ⁴³ чотыриста; ⁴⁴ чтырн; ⁴⁵ моц(н)е; ⁴⁶ выше(и); ⁴⁷ с; ⁴⁸ бо(л)шеи; ⁴⁹ ухава(и); ⁵⁰ зо(з)же(н)я; ⁵¹ вси(м); ⁵² кнажа(ц)ки(м); ⁵³ мое(е); ⁵⁴ и(х) мл(с)ть ште(ц) Феодосе(и) его м(л); ⁵⁵ ште(ц) Феодосе(и) — див. ⁵⁴; ⁵⁶ а панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) — пропушено; ⁵⁷ Луцку; ⁵⁸ пе(р)вого; ⁵⁹ Коши(р)ского.

34. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт від 3 жовтня 1569, № 26, 1*

Во (и)мя бо(ж)є стань ся ами(н). Я, Сѡнике(и) Богданови(ч) Бутети(ц)ки(и), будучи еще при добро(и) памяти и ведаю(чи) тежъ тое, што ка(ж)дому хрестия(н)скому члвку належи(т) учинити, розказа(л) е(с)ми вла(ст)не са(м) усты своїми то(т) дастаме(нт) мо(и) написати, на што е(ст) вла(с)ная воля моя, иж-в(м) упросиль и(х) мл(с)ти пна Ивана Пе(т)ровича Ка(л)усо(в)ского, су(д)н володима(р)ского кгро(д)ского, а пна Федора Васи(л)євича Калусо(в)ского и да(л) есми и(х) мл(с)ти в опеку, у мо(ц) и ув оборону ото (в)си(х) кри(в)дѣ жону мою Га(н)ну и дете(и) мой(х) двоє — Сѡлену а Макгдалену — и всю ча(ст) имє(н)я моего у Бутетича(х) у повете Володима(р)ско(м) а в повѣте Сѡ(в)ру(ц)ко(м) Велавско, которые ув о(д)дѣле маю(т) ш(т) брата моего ста(р)шого пна Романа, и (в)сю мае(т)ность мою, што они яко шпекунове маю(т) ты(м) та(к) шафовати и (в)ла(д)нути, я(к) на ихъ ста(н) приналежи(т). А жона моя бе(з) воли и ведомости и(х) не мае(т) ничи(м) шафовати, а(ж) што буде(т) з волею и(х), што(ж) те(ж) есми записа(л)

35 зв.

жонѣ мое(и) Га(н)нѣ по(л)тораста копѣ гроше(и) ли(тв)скихъ еѣ вла(ст)ного внесенья в до(м) мо(и). Я е(и) тую по(л)тораста ко(п) гроше(и) записа(лѣ) на третѣ(и) ча(сти) име(н)я моего ты(х) частѣ(и) мой(х) у Бутетичо(х) и у Вела(в)ску, што шире(и) а достато(ч)не(и) е(ст) на листѣ вено(в)но(м), ѿ(т) мене дано(м), ѿписано. Которы(и) // есми ли(ст) вено(в)ны(и) да(л) своими вла(ст)ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повету Володи-ме(р)ского, мне з уряд(у) на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) есми его са(м) устне, абы то(т) ли(ст) ѿказа(в)ши его мл(сти) пну по(д)старотему володи-ме(р)скому пну Миха(и)лу Павлови(чу) и каза(л) у кни(ги) крго(д)ски(и) записати, а записа(в)ши никому и(н)шому до рук не да(л), ѿдно ѿпекуно(м) пну Ива(н)у а пну Федору Калусо(в)ски(м). А если бы жона моя хотела по(и)ти замужъ, тогда мае(т) ѿ(д)но на третѣ(и) ча(сти), яко в листѣ вено(в)но(м) ѿписано, седети до живота своего. А до того часу, покуле замужъ не по(и)де(т), мае(т) з де(т)ми моими седе(ти) и (в) моцы свое(и) мети и и(х) ужива(ти) уси ча(сти) име(н)я моего я(к) в Буте(ти)чо(х), та(к) и у Вела(в)ску. А е(ст)ли бы те(ж) де(ти) мо(и), доро(с)ши ле(т) своихъ, хотели тую третью ча(ст), ѿ(т) мене у вене ѿписаную, к рука(м) свои(м) ме(ти), тогда маю(т), напере(д) тую суму пнзе(и) по(л)тораста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) уси спо(л)на ѿ(т)да(в)ши, то(ж) тую третью ча(ст) к рука(м) свои(м) ме(ти). А што ся дотыче(т) до(л)говъ мой(х), то е(ст) напере(д) што есми винѣ(н) пну Вори(с)цкому пе(т)деся(т) ко(п) и двѣ копѣ гроше(и) ли(тв)скихъ, тѣе пнзи маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вела(в)ски(и) ви(н)ни дати два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) готовы(х), а и(н)шее те(ж) ми ви(н)ни ме(д) дати. И тотъ долгъ мае(т) жона моя з ведомо(ст)ю ты(х) ѿпекуно(в) плати(ти). А жиду володимер(с)кому Шмо(и)лу винѣнь есми пя(т) ко(п) гроше(и), пне(и) Федорово(и) Со(л)тановича пне(и) Га(н)нѣ две копе гроше(и). А и(н)шому те(ж) есми никому не винѣ(н), ѿдно бгу мл(с)тивому душею, а зе(м)ли тело(м). И мае(т) то(т) дастаме(нт) мо(и) и (в)ластная воля моа ѿста(т)няя при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко выше(и) написано. А (х)то бы ко(л)ве хоте(л) то(т) тастаме(нт) мо(и) чи(м)-ко(л)ве с кро(в)ны(х) бра(т)и або дете(и) мой(х) нарушити, то(т) буде(т) повинѣ(н) на вря(д) за(м)-ку Володимер(с)ко(г)ло заплати(ти) сто ко(п) гроше(и). А заплати(в)ши пред ся, мае(т) то(т) мо(и) тастаме(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж) есми то(т) тастаме(нт) да(л) пну Ивану а пну Федору Калусо(в)ски(м) по(д) моею печат(ю) и (с) подпи(с)ю вла(ст)ное руки моеѣ. А при то(м) те(ж) бы(ли), того добре сведоми, за про(з)бою моею, и печат(и) свои приложил и(х) мл(ст) пнѣ Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулеви(ч), пнѣ Миха(и)ло Руса(л)ски(и), а пнѣ Васи(л)е(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а пнѣ Хацко Чуватови(ч), возны(и) повету // Володимер(с)ского, мнѣ на то(т) ча(с) з уряду при-даны. Писа(н) у Володи(м)ери лета бо(ж)его нароже(н)я тысяча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) ѿсмого, м(с)ца се(н)тебря, третего дня.

35. Продажний, заставний і уступний запис Романа Васильовича
Марковського, даний Павлові Яцьковичу Черневському
на половину маєтку Марковичів.

Акт від 7 жовтня 1569, № 27, 1.

Я, Рома(н) Васи(л)єви(ч) Ма(р)ковски(и), поспо(л) з ма(т)кою моєю 37 зв. Васи(л)євою Ма(р)ковскою пнею Ма(р)єю Федоро(в)ною олизаро(в)ского и(ж) ¹ жоною моєю Ма(р)єю По(д)городе(н)ского чини(м) явно и вы(з)нава-є(м) сами на себе си(м) нши(м) листо(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того по(т)реба веда(ти) буде(т), што небо(ж)чикъ ѿте(ц) мо(и) Васи-ле(и) Ма(р)ковски(и) для никоторы(х) ² потре(б) свои(х) заста(л) бы(л) ви-не(н) немалую суму пнзе(и) люде(м) посторо(н)ны(м) и (в) оно(й) суме пнзе(и) заве(л) бы(л) ча(ст) име(н)я своего Ма(р)кови(ч), та(к) те(ж) по смер-ти ѿ(т)ца моего ма(т)ка моа еще бо(л)шую суму пнзе(и) на тоє (ж) име(н)є Ма(р)ковичи набрала, в которы(х) до(л)зехъ увазано са было в тоє име(н)є Ма(р)ковичи. А к тому (ж) тежъ и я са(м), Рома(н), частокро(т) выправую-чися на слу(ж)бу г(с)дрьскую зе(м)скую и не маючи поратова(н)я ѿ(т) жа(д)-ного приятела // моего, ѿстато(к) того (ж) име(н)я моего Ма(р)кови(ч) му-сил-о(м) в руки ѿ(б)чие заста(в)ны(м) ѿбыває(м) пусти(ти), которые за за-воже(н)ємъ мои(м) немалы(и) чсь того име(н)я моего Ма(р)ковичъ в де(р)-жа(н)ю свое(м) были, и не могучи я жа(д)ны(м) ѿбыває(м) до того име(н)я моего Ма(р)кови(ч), не ѿ(т)да(в)ши сумы пнзе(и), при(и)ти и (в)гляну(в)ши в ста(ту)ть по праву со(и)му Бересте(и)ского, в которо(м) пише(т), и(ж) ко(ж)дые ѿбыватели Ве(ли)кого Кнзства Ли(тв)ского имениє(м) своим) ѿ(т)чи(з)ны(м) и материсты(м) яки(м)-кольве ³ ѿбыває(м) набыты(м), не смотрячи ⁴ третее ча(сти), ако пере(д) ты(м) бывало, а не яко хто хоче(т), бу(д) те(ж) и половицу а(л)бо все во(д)луг доброе воли и баче(н)я свое(г) ѿ(т)дати, прода(ти), дарова(ти), заставити во(л)но(,) А та(к) я, Рома(н) Васи(л)єви(ч) Ма(р)ковски(и), з ма(т)кою и (з) жоною моєю Ма(р)єю, ро(з)-мысли(в)шися на то добре и (в)за(в)ши статочную рад(у) ѿ(т) стрые(в) и ѿ(т) споле(ч)ны(х) приятеле(и) нши(х), бе(з) жа(д)ного принузе(н)я, ле(ч) с ты(х) причи(н), выше(и) поменены(х), и по свое(и) добро(и) воли(,) прода(л) и заразо(м) заве(л) (,) и поступи(л) єсми половицу име(н)я ншого Ма(р)ко(в)-ского, в зе(м)ли Во(л)ы(н)ско(и) в повете Володими(р)ско(м) лежачого, кото-рое ѿ(т) дядка моего пна Фалелея Ма(р)ко(в)ского во ѿ(т)деле маю, земля-ни(ну) г(с)дрскому пну Па(в)лу Я(ц)кови(ч)у Че(р)невському и жоне его пне(и) Катерине Якубо(в)не, дете(м), пото(м)комъ и ща(д)ком) ⁵ ихъ ѿбе(л) ве(ч)не и на веки непору(ш)не за пє(в)ную суму пнзе(и) ⁶ ѿсмьсо(т) ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты Ве(ли)кого Кнзства Ли(тв)ского, личачи по десе(ти) пнзе(и) бѣлы(х) въ ⁷ гро(ш), то є(ст) ча(ст) половицу всего име(н)я моего Ма(р)кови(ч) и Плискова с по(л)ми, сеножа(т)ми дво(р)ными, з гаи, лєсы, дубровами, заросли, проро(б)ки и те(ж) з ставы, ставищи, млыны и ихъ выме(л)ки, з мыто(м) гребє(л)ны(м), та(к) в Ма(р)ковичохъ ⁸, яко и на Плискове, к тому з лю(д)и и ѿ(т)чи(з)ны(ми) тя(г)лыми, и ѿгоро(д)ники зъ и(х) землями и сеножа(т)ми, та(к) яко ся само в себе, в широкостахъ, и (в) граница(х), и (в) ѿбыходе(х) свои(х) тоє име(н)є мое Ма(р)ковичи має(т), ничого на себе в то(и) половици, которую-(м) пну Че(р)невскому прода(л)

и заве(л) на жону, де(ти), пото(м)ки и бли(з)кие мо(и), изо ω(т)ца и ма(т)ки моеε не застаю(чи). Которое име(н)е мое // Ма(р)ковичи вже ω(т) сего чсу маю сь⁹ пно(м) Па(в)ло(м) Че(р)не(в)скимъ ω(т) мала до велика, яко пола дво(р)ные, сеножати, гаи, лєсы, дубровы, ставы, ставища, млыны, мыто гребє(л)ное, лю(д)и ω(т)чи(з)ные и прихожие и и(х) зе(м)ли, поля и сеножа(ти), ро(в)но на полы в лыко ро(з)делити. Што ся дотыче(т) люде(и) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х) и прихожи(х), тые маю я са(м), поро(в)ня(в)ши¹⁰ на (д)ва реєстра, пописати и ωба(д)ва реєстра пну Че(р)не(в)скому подати, а ω(н) с ты(х) дво(х) реєстро(в), на которы(х) люди буду(т) пописаны, має(т), вы-розуме(в)ши которы(и) хотєчи реєстръ, з людми собе ωстави(т), а други(и) рєстръ (!) мне ω(т)дати. И тые люди роздїление¹¹ на ωбєдвє стороне вє(ч)не дє(р)жати має(м). И воле(н) будє(т) пнъ Паве(л) Че(р)нєвски(и) и єго жона пни Катєрина, та(к) жє и по ни(х) будучиє ща(д)ки¹², яко дєти и пото(м)ки и(х) в то(м) име(н)ю своє(м) ω(т) [мє]нє, Романа Ма(р)ковско(г)о, проданы(м), мешкаючи, вживати, прибавити, ро(з)робити, ро(з)ширати, ω(т)дати, про-да(ти) и ко(му) хотачи записати ку своєму лє(п)шому а пожиточному ωбо-рочати и и(м) шафовати, яко сам(и) налєпє(и) розумеючи(.) А я, Рома(н) Ма(р)ковски(и), та(к) тє(ж) и жона моя Ма(р)я По(д)городе(н)ская, дєти, пото(м)ки, и по на(с) будучиє ща(д)ки, и (в)си бли(з)кие мо(и) половицу¹³ того име(н)я Ма(р)кови(ч), которую є(с)мо є(г)л(о) мл(сти) пну Па(в)лу Че(р)-нєвскому продали, ω(т) сего чсу яко пну Че(р)нєвскому самому, та(к) жо-нє, дєтє(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) ихъ в то(м) име(н)ю Ма(р)ковско(м) купли и(х) жа(д)ное тру(д)ности и переказы чинити и ничи(м) ся вступовати не має(м)(.) А гдє бы(х) я, Романъ Ма(р)ковски(и), жона, дєти, пото(м)ки и бли(з)кие мои в тую половицу име(н)я Ма(р)кови(ч), которую є(с)мо, про-да(в)ши заразо(м) пну Че(р)нєвскому (!), завєли и поступили, мєли чи(м)-ко(л)вєкъ в поля дво(р)ные, сеножати, в лєсы, дубровы, ставы, млыны и и(х) вымє(л)ки, в мыто гребє(л)ное, в люди ω(т)чи(з)ные и прихожие, и (в) и(х) зе(м)ли, и во (в)сякиє пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) названы бы(ти) могуть, мєли вступова(ти) а(л)бо, якую переказу чинячи, до (п)рава по(з)вати¹⁴, то(г)ды таковы(и) ко(ж)ды(и) має(т) заплатити вины г(с)дру королю єго мо(с)ти двєстє ко(п) грошє(и), а на судъ зе(м)ски(и) а(л)бо к(р)од-ски(и) // гдє-ко(л)вєкъ по(з)вани будє(м), двєстє ко(п) грошє(и) а пну Па(в)-лу Че(р)нєвско(му), жонє, дєтє(м) двєстє ко(п) грошє(и) и (в)си шкоды и наклады ωправити зъ ко(ж)дого права прися(ж)ного, ω(д)но нарєчєнъє слова єго мл(сти). А заплати(в)ши тые заруки и (в)си шкоды и наклады, ако ся выше(и) помєнило, ωправи(в)ши прєд(д) ся то(т) запи(с), и продажа моя при моцы в о(ж)дого¹⁵ захова(н) быти маєть. А если бы ся¹⁶ ω(т) мєнє, Романа Ма(р)ковско(г)о, и ω(т) ма(т)ки моеε рожное а(л)бо ω(т) жоны моеε пє(р)вшєє, та(к) тє(ж) и тепєрє(ш)нєє Ма(р)и По(д)городе(н)ское яки(и)-ко(л)вє(к) запи(с) на до(л)гъ а(л)бо на якую-ко(л)вє(к) суму пнє(и) в ко-го(ж) ко(л)вє(к) показатися мє(л), ω(т) такового ко(ж)дого запису в права маю(.) я, Рома(н), з¹⁷ жоною моею пна Че(р)нєвско(г)о ω(т) кождого до(л)-гу и запису заступовати и то все на мою вла(ст)ную¹⁸ ча(ст) име(н)я своєго Марко(в)ско(г)о перенєсти и кождому запи(с)у своєму досыт чини(ти), а не пнъ¹⁹ Че(р)нєвски(и)(.) А (г)дє бы тє(ж) пна Че(р)нєвско(г)о само(г)о, жону, дєти єго мл(сти) мє(л) хто ω яки(и) жє ко(л)вє(к) до(л)гъ мо(и) до права по- (з)вати²⁰ и ку яко(и) шкодє и накладу приводи(ти), а я бы(х) єго у права

заступовати не хоте(л), а ѿ то до права кгро(д)ского а(л)бо зе(м)ского, где вола его буде(т), по(з)вати ся да(ст), тоды повине(н) буду тую (ж) заруку, в се(м) листе мое(м) у ве(р)ху описаную, яко г(с)дру королю е(г)го[л] мл(сти), и на су(д) кгро(д)ски(и) а(л)бо зе(м)ски(и), где по(з)ва(н) буду, и те(ж) па(н)у Черне(в)скому заплати(ти) и вси шкоды и наклады ѿправи(ти) <.> Которы(и) же то(т) ли(ст) мо(и) прода(ж)ны(и) и запи(с)ны(и) маю я з ма(т)кою и (з) жоною моею до кни(г) кгро(д)скихъ володимер(р)ски(х), очевисто ста(в)ши, сознати и записати. А пото(м) та(м) же на пе(р)вы(х) роко(х) зе(м)ски(х), которые сужоны будутъ у Володимер(ри), пере(д) су(д) зе(м)ски(и) перене(сти) и то до кни(г), вы(з)навши, записати <.> по(д) тыми (ж) ѿбоя(з)ка(ми) и заруками выше(и) поменеными <.> А при то(м) были и того добре сведоми и(х) м(лст) пнове па(н) Станисла(в) Кграе(в)ски(и), пнъ Семє(н) Кози(н)ски(и), пнъ Василе(и) Пузо(в)ски(и), пнъ Ива(н) Вориски(и) а пнъ Ю(х)но Якови(ц)ки(и). Которые пнове выше(и) помененые за очеви(с)тсю про(з)бою ншою печат(и) свои к сему ншому листу прода(ж)ному прило(ж)ити рачили, а для ле(п)шого тве(р)дости и я, Рома(н) Васи(л)єви(ч) Ма(р)ко(в) // ски(и), 39 зв. печат(т) свою к сему ншому листу приложи(л) и рукою моею вла(ст)ною по(д)писа(л). Писа(н) в Ма(р)ковичо(х) лета бо(ж)его нароже(н)я тысяча пя(т)со(т) ше(ст)деса(т) ѿсмо(г), м(с)ца ѿ(к)тебра, три(д)цатого дня. Рома(н) Васи(л)євичъ Ма(р)ков // ѿски(и) руку вла(ст)ную подписа(л).

В гродській книзі № 935: ¹ изъ; ² нѣкоторы(х); ³ яки(м)-кольве(к); ⁴ не смотречи; ⁵ сча(д)комъ, сча(д)ком(м); ⁶ пенезе(и); ⁷ в; ⁸ Ма(р)ковичахъ; ⁹ маю я с; ¹⁰ поро(в)на(в)ши; ¹¹ розделение: ¹² сча(д)ки; ¹³ половицу; ¹⁴ позывати; ¹⁵ ко(ж)дого права; ¹⁶ бых ся; ¹⁷ зъ; ¹⁸ власную; ¹⁹ па(н); ²⁰ позывати.

36. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка Кошерського на три дворища, даровані Станіславу Даменському.

Акт від 2 жовтня 1570, № 71. 1.

Я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(нк)гушко Коше(р)ски(и) и вы(з)нава(м) са(м) на себе ты(м) мон(м) листо(м), кому потреба ведати буде(т) або, чтучи его, слышати, иж-емъ я по добро(и) воли свое(и), дозна(в)ши ве(р)ные а цнотливые слу(ж)бы служебника моего Станислава Дамє(н)ско(г)го[л], 145 зв. которы(и) ѿ(н) про(д)ко(м) моймъ и мне, пану своему, чини(л) и чини(т), и, нагорожаячи слу(ж)бы е(г)го[л], жалова(л) есми и записа(л) з ласки моеє ему самому, жоне и пото(м)ко(м) его // вы (и)ме(н)ю мое(м) ѿ(т)чи(з)номъ, 146 на Миха(и)ло(в)цы лежачое, при месте Воло(ди)ме(р)ско(м) три дворища ѿсєлы(х), то е(ст) на (и)мя дворище Лукъяно(в)ское, а другое Я(ц)ковъское, а третье Ива(ш)ко(в)ское, з огороды, зъ сады, с по(л)ми, и (з) сеножа(т)ми, и зо (в)си(м) с ты(м), яко са само в себе тые три дворища маю(т), на вечно(ст) дла будова(н)я двора, которы(х) має(т) де(р)жати, и уживати, и продати, и ку ле(п)шому пожи(т)ку своему ѿбе(р)нути. Которы(х) дворищъ я самъ, ани кн(г)на ма(л)жо(н)ка моя, ани жаде(н) з бли(з)ки(и) мой(и) ѿ(т)нимати не має(т) ѿ(т) него на ве(ч)ные часы. И на то есми да(л) Станисла(в) у Дамє(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) с печат(ю) и спо(д)писо(м) вла(ст)но(и) руки моеє. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисєча па(т)со(т) ше(ст)дєса(т) ѿсмо(г)го[л], м(с)ца декабра, патогона(д)ца(т) дня. Ле(в) Са(нк)гушко Коши(р)ски(и), вла(ст)ная рука.

37. Межова угода між панами Ключьськими
і Михайлом Елом Малинським щодо розмежування володінь.

Акт від 10 січня 1570, № 48, 1.

94 Я, Ма(т)фе(и) а Ива(н) и Бо(г)данъ Ивановичи Ключ(и)ские, визнавае(м) на себе си(м) ншмъ листо(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучы(м), кому бы потреба того веда(ти), што (ж) которие за(ш)тѣя и кривды ме(ли) есмо ѿ(т) пна Миха(и)ла Ела Мали(н)ского, ма(р)шалъка его к(р) мл(с)ти, пна Бо(г)дана Патрикѣя Радогощького а ѿ(т) пна И(л)и Золотоли(н)ского у забра(н)я и споко(и)ного выби(т)я кгру(н)ту зе(м)ляного име(н)я ншого посполитого Ключ(и)ска у ква(л)тѣ(х), у бое(х), у грабежо(х), у покоше(н)ю сеножатѣ(и), и в пожа(т)ю и побра(н)ю збо(ж)я, и в ы(н)ши(х) многи(х) рѣча(х), ѿ што есмо з obu сторо(н) и (з) ихъ мл(ст)ю [...] звы уряду Володимѣ(р)ского позывалися. Которые кривды и за(ш)тѣя шире(и) а меновите(и) на позве(х) ѿписаны су(т). За которими по(з)вы стану(в)ши, есмо пере(д) врядо(м) Володимѣ(р)ски(м) кгро(д)ски(м), не (в)ступуючы в право доброво(л)не[...] //

94 зв. себе ро(к) праву на тые кгру(н)ты и ро(з)ницы, взѣ(в)ши по два прияте(л)я, хто кого звести може(т), та(к) выехати, то естъ ѿ(т) че(т)ве(р)га м(с)ца ноябра пе(р)вогона(т)ца(т) дня за пѣ(т) неде(л). А што бы тые прияте(л)и нши проме(ж)ку на(с) зна(и)ти ме(ли), то мы з obu сторо(н) приняти и того те(р)пети ме(ли). А если бы приятели нши згодитися не мо(г)ли, а на обе стороне мели бы листы свое судовые подава(ти), тогда вря(д) Володимѣ(р)ски(и) кгро(д)ски(и), угляну(в)ши ув оные листы судовые и (в)зна(в)ши, которое стороны уска(з) будетъ, ведле права слу(ш)не(и)ши(и), тую сторону при то(м) всказе зостави(ти) ме(л). А если бы которая сторона на ро(к), проме(ж)ку себе доброво(л)не приняты(и), сама не ста(ла) и приятеле(и) свои(х) не вывѣ(ла) або, хотя бы ста(в)ши, а по ѿио(м) року по справе з листо(м) свои(м) судовы(м) пере(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) за две неде(л)и не постанови(ла), тая ре(ч) свою трати(т), яко(ж) тое застанове(н)е нше доброво(л)ное приня(т)ѣ року до кни(г) вряду Володимѣ(р)ского кгро(д)ского записа(ти) есмо да(ли), где естъ шире(и) а достато(н)не(и) на выписе(х) врядовы(х) ѿписано. И кгда то(т) ро(к), доброво(л)не приняты(и), припа(л), то естъ сегоднѣ, у че(т)вергъ, м(с)ца декабра шостогона(т)ца(т) дня року ше(ст)деся(т) ѿсмого. А та(к) мы, взѣ(в)ши и(з) своеѣ руки дву(х) приятеле(и) свои(х) суд(я)ми — его мл(ст) ве(л)мо(ж)ное княжа князя Лѣа Але(к)са(н)дровича Са(н)кгу(ш)ка Коше(р)ского а пна Петра Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товского — а и(х) мл(с)ть па(н) Миха(и)ло Ело Мали(н)ски(и), ма(р)шало(к) его к(р) м(с)ти, па(н) Бо(г)да(н) Патрики(и) Радогощи(и), а па(н) И(л)я Золотоли(н)ски(и), взѣ(в)ши з руки своеѣ пна Миха(и)ла Федоровича Хорохори(н)ского, по(д)коморе(г)о лу(ц)кого, а пна А(н)дрѣя Кивере(ц)кого, та(м), на тые кру(н)ты, где кому ся кри(в)да дея(ла), выеха(ли) и, не хотечы есмо у право вступовати а у бо(л)ши(и) за(ш)тѣя и шкоды приходи(ти), але хочачи проме(ж)ку себе прияте(л)ски(м) и сусѣ(д)ски(м) заховати а вечысты(и) поко(и) ме(ти), сами е(с)мо пере(д) и(х) м(л)ю пны прияте(л)ми ншими выше(и)

95 поменеными, погоди(л)и ся и на то(м) застанови(ли) и все // шкоды, ква(л)ты, бое, грабежи, побра(н)ѣ збо(ж)я пана и всякие кри(в)ды, которые пере(д) ты(м) до сего ча(с)у межи на(с) и по(д)даны(х) ншхъ на пану Мали(н)-

ско(м), на пну Патрикееу а на пну И(л)и(.) а на панове[...], на на(с) и на по(д)даны(х) нши(х), по(и)скива(ти) не мае(м), ни(ж)ли што ся дотыче(т) кгру(н)ту зе(м)ляного. Мы, зъ и(х) м(л)ю пны по(с)по(л) згоди(в)шися и хотячы споко(и)не на (в)си пото(м)ные часы захова(ти), грани есмо заруба(ли) и ко(п)цы засыпа(ли) проме(ж)ку име(н)е(и) ншхъ Клю(и)ска и Радови(ч), почав(ш)и проти(в) Белевы гори на сеножа(ти) пе(р)ши(и) копе(ц) закопа(ли), а и(з) того ко(п)ца наложетое лозы копе(ц) други(и) закопа(ли), о(т) того ко(п)ця и лозы болоте(м), лозами и сеножа(т)ми на колодези(к) на (в)голь Лу(ч)чыны сеножа(ти), о(т)гу(л) до тре(х) вер(б), о(т) тре(х) вербъ чере(з) лозу копе(ц) по коне(ц) це(р)ковное сеножати радови(ц)кое це(р)кви, а о(т) тое сеножа(ти) чере(з) плужни(н)ское поле и к дорозе, которая иде(т) з Радови(ч) до Туре(и)ска и Клю(и)ска, чере(з) тую дорогу и к бо(р)ку Престоногы проти(в) со(с)ны великое в ду(б)нику по коне(ц) поля копе(ц) закопа(н), о(т)то(л) бере(г) по убору ко(п)цы закопа(ли) и в дереве грани руба(ли) проми[...], поля по право(и) руце — до Клю(и)ска, а по лево(и) руце — к Радопи[...]. Простико(м) справи(ли) есмо боро(м), а(ж) до Прибыполя. Тое бы поле по половине ни(в)ка до(л)гая Клю(и)ския Шю(р)шни(в)ка к Радовичо(м), о(т)то(л) в Ло(з)ку, з Ло(з)ки в боло(т)це, а ты(м) боло(т)це(м) посередине а(ж) у великое болото и до ре(ч)ки Ре(б)реницы, што з Све(т)чина ставу иде(т), яко почав(ш)и проти(в) Беловы гори на сеножате(х), лоза(х), на болоте(х) до сухое зе(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х), до сухое зе(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х) (!) [...] а гране(и) в дереве чере(з) пом[...] ку ко(п)цо(в)[...] а чере(з) бо(р) до Прибы(л)[...] не(и) и ко(п)цовь[...] на Прибыполи и на велико(м) болоте ко(п)цовь[...], а па[...] болоте [...] по ты(м) гране(м) и ко(п)цо(м) выше(и)..., почав(ш)и о(т) пе(р)шое пя(ти) проти(в) Беловы горы[...] // остано(ч)ное пяты до ре(ч)ки Серебре(н)ки, кото- 95 зв.
рая о(т) Све(т)чина о(т) ставу иде(т). Та(к) мы сами, яко и па(н) Мали(н)ския(и), па(н) Патрикее(и) и па(н) И(л)я и пото(м)ки нши мае(м) ве(ч)не а споко(и)не де(р)жа(ти) и вжива(ти), а о(д)и(н) на другого кгру(нт) чере(з) тые грани ко(п)цы переходи(ти) и ничы(м) ся вступова(ти) пра(в)ны(м) и непра(в)ны(м) обычае(м) не мае(м), ани по(т)данные нши. А которие кри(в)ды, к(г)ва(л)ты, бое, грабежи, за де(р)жа(н)я нашего межи на(с) самы(х) и по(д)даны(х) ншхъ пере(д) ты(м) до сего ча(с)у ста(ли), о што буде(т) жалоба бы(ла) на (в)ряде Володимер(р)ско(м) и в кни(ги) записано або и по(з)вы бра-
но, тые вси кри(в)ды и выписы с кни(г) и по(з)вы уморяе(м) и вниве(ч) оборо-
рочае(м), хотя бы на пото(м) о тые кри(в)ды про(ш)лые выписы и по(з)вы
оказа(ли), то(г)ды в жадного права мощи ме(ти) не маю(т). А если бы кото-
рая сторона з на(с) чере(з) сее постанове(н)е и в(г)оду ншу чере(з) тые гране
у яки(и)-ко(л)ве(к) кгру(нт) зе(м)ляны(и) уступоватися яки(м)-ко(л)ве(к)
обычае(м) мели, тогды тая сторона, которая с того постановеня выступи(т),
тая мае(т) г(с)дру королю его мл(с)ти на замо(к) Володимер(р)ски(и) заруки
заплати(ти) пя(т)со(т) копь гроше(и), а то(и) стороне, которая с того по-
становеня и в(г)оды ншое споко(и)не заховыва(ти) буде(т), другую пя(т)со(т)
ко(п) гроше(и) заплати(ти) мае(т). А заплати(в)ши заруки пре(т) ся, тое
постановене и в(г)оду ншу по ты(м) граня(м) и ко(п)цо(м), в(р)очищо(м) выше(и)
менены(м) мае(м) мы сами и пото(м)ки нши ве(ч)не и непору(ш)не де(р)жа-
ти на ве(ч)ные часы. И на то есьмо да(ли) пну Миха(и)лу Елу Мали(н)ско-
мы ма(р)ша(л)ку его к(р) м(л) а пну Бо(г)дану Патрикееу Радогощко(му),

96 [...] пну И(л)и Золотоли(н)скому сѣ(с) на(ш) ли(ст) доброво(л)ное [...] и за-
годне(н)я ншго з ншми печа(т)ми и с по(д)писа(ми) // рукъ ншхъ власны(х).
А для лѣ(п)шое твѣ(р)дости и свѣдо(м)я его м(л) княжи кня(з) Ле(в) Са(н)-
кгу(ш)ко Коше(р)ски(и) и и(х) м(л) панове приятели нши, на то з obu сто-
ро(н) взятыѣ, па(н) Миха(и)ло Сѣ(р)би(н), по(д)комори(и) лу(ц)ки(и), а па(н)
Петръ Ко(с)тю(ш)ко, а па(н) А(н)дре(и) Киваре(ц)ки(и) и свое печа(ти) при-
ложи(ли) к сѣму ншѣму листу. Пса(н) в Ключ(и)скую ле(т) бо(ж) наро(ж)
тысяча пя(т)со(т) ше(ст)деся(т) ѡсмого, м(с)ца декабра, шостогона(т)ца(т)
дня.

*38. Виновий запис Ганни Николаївни Остиковичівни
на суму грошей на маєтках, яку вона дає її чоловікові
Левкові Сангушковичу.*

Акт від 8 жовтня 1569, № 30, 1.

45 зв. Я, Львовая Алекса(н)дровича Санькгушко//вича Коше(р)скаа, Га(н)на
46 Миколаевна Остиковича, вызнаваю и чиню явно сама на себе симь мой(м)
листо(м) каждому, кому буде(т) потребъ того веда(ти) або, чтучи его, слы-
шати, ненешнемъ и на пото(м) завжды будучи(м)⟨.⟩ што ма(л)жоно(к)
мо(и) милы(и) ве(л)можны(и) кнзь⟨.⟩ его мл(с)ть кнзь Ле(в) Алекса(н)дро-
ви(ч) Санкгу(ш)кови(ч) Коше(р)ски(и), понемъши мене за себе у свтое мал-
же(н)ство по сме(р)ти ѡ(т)ца моего небо(ж)чика пана Миколая Остика у
ма(т)ки моеи панее Миколаевоѣ⟨.⟩ Остиковоѣ⟨.⟩ кнжны Га(н)ны⟨.⟩ Ро-
мановны Любе(ц)кого, взА(л) по мне вено ѡ(т) панее ма(т)ки моеѣ суму
пнзе(и), которую пани ма(т)ка моя, маючи записаную ѡ(т) ма(л)жо(н)ка сво-
его ѣ(и) ѡ(т) ѡ(т)ца моего пана Миколая Остика на име(н)я(х) его м(л) на
Косове две тисечи копь гроше(и) а на Упите волости Шадо(в)ско(и) две ти-
сечи копь гроше(и), тую чотыри тисечи копь гроше(и) на Косове⟨.⟩ и на
Упите пани ма(т)ка моя выше(и) меновая (!) его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)к-
гушку, малжоньку моему, за мною у посагу записала и на имению своеѣмъ
ѡ(т)чизно(м) на половицы Лю(б)ча, которое ѣѣ мл(с)ть⟨.⟩ ѡкупила въ его
мл(с)ти ве(л)можного пана (!) пана Остафья Воловича, по(д)ка(н)цлерого Ве-
ликого Кнзства Лито(в)ско(г)lo, записа(ти) рачила две тисечи копь и сто копь
гроше(и), того всего сумою учинила ше(ст) тисе(ч) и сто копь гроше(и) ли-
то(в)ское ли(ч)бы, а напроти(в) того вена внесѣ(н)я моего в до(м) его кнжа(т)-
ское мл(с)ти записа(л) мне его мл(с)ть кнзь Левъ Санкгушко, ма(л)жоно(к)
мо(и) нами(л)ши(и) водлу(г) права посполитого и статуту земского совито,
то естъ двана(д)ца(т) тися(ч) копь и двесте копь гроше(и) монеты и ли(ч)бы
Великого Кнзства Лито(в)ского, личачи по десети пнзе(и) бѣлы(х) у гро(ш),
на име(н)ю своеѣмъ замку и месте своеѣмъ Каме(н)скомъ и на селе(х) ку тому
за(м)ку и месту належаче(х) и прислухуючи(х), а ку тому што его млсть
кнзь Левъ Санькгушко, ма(л)жоно(к) мо(и), рачи(л) позычити у панее ма(т)-
ки моеѣ сѣ(м) тиса(ч) копь гроше(и)⟨.⟩ на замо(к) сво(и) Переми(л)ски(и)
ино его мл(с)ть с ты(х) семи тисе(ч) копь гроше(и) рачила его мл(с)ти ѡ(т)-
пусти(ти) две тисечи копь гроше(и), а па(т) тиса(ч) копь гроше(и) еще его
46 зв. м(л) // пане(и) ма(т)ци мое(и) до(л)жо(н) бы(л), вста(л) тогды тую па(т)

тиса(ч) копь гроше(и) знемши его мл(с)ть с Переми(л)я на тое (ж) име(н)е свое Каме(н) узнести и до ты(х) двана(д)ца(ти) тисачи(и) копь и до дву(х)-со(т) копь гроше(и) прилучити и приписати рачи(л), того всего сумою на Камени чинило семъна(д)ца(т) тиса(ч) копь и двесте копь грош). А та(к) я, дознавши ку себе его мл(с)ти кнжати Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего намилишого, великую ласку и пра(в)ую, ве(р)ную, се(р)дечную и на все(м) статье(ч)ную мл(с)ть ма(л)женьскую и мл(с)тивую зычливую з набо(л)шими доброе(и)ствы его мл(с)ти, которые (.) доброе(и)ства его м(л) ку мне рачи(л) показыва(ти) з немалыми кошты и наклады его мл(с)ти, маючи ста(н) ма(л)же(н)ски(и) у зацно(м) а у по(ц)тиво(м) стато(ч)но(м) ѿномъ выхованью своемъ кнжа(т)скомъ, та(к) те(ж) бачечи его мл(с)ти мл(с)тивую скло(н)но(ст) и великую лито(ст) до хоро(б) мои(х) часты(х), и(ж) на лека(р)ства и на докторы, улечаючи здоро(в)е мое, велики(и) кошть немалыми (.) сумами пнзе(и) для мене, ма(л)жо(н)ки его мл(с)ти, прина(л) та(к) те(ж) доходячи имене(и) мои(х) ѿ(т)чизны(х) по(д) паны, да(д)ки мои, и(х) мл(с)тью паны ѿстиками, рачи(л) его мл(с)ть мае(т)ности своее много утрати(ти) и уронити и для мене, ма(л)жо(н)ки своее (.) з мило(с)ти своее (.) ма(л)же(н)ское (.) многие скарбы дому своего кнжа(т)ско(г)lo] утратити, на ѿстато(к) именья свои ѿ(т)чизные зоставуючи и тепе(р) того всего великие утраты ведучи для мене (.) ма(л)жо(н)ки своее, чинити не переставает (.) не брыдачи ся ни в чо(м) форобы моеи сродзе страшливое (.) ѿ(т) пана бга створителя з воли его свтое на ма допушоное, яко належи(т) ве(р)ному, цнотливому, правому ма(л)женкову. Которое та(к) великое доброе(и)ство его мл(с)ти не то(л)ко мае(т)но(ст)ю моею есте(м) ви(н)на его мл(с)ти ѿ(т)дава(ти), нагорожати, але бы(х) рада и здоро(в)емъ мои(м) такие ласки его мл(с)ти ѿмевала, а ве(д)жо хочечи те(ж) мое ху(т)ливые (.) слу(ж)бы и нагороже(н)е за его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего намили(и)шого доброе(и)ство (.) за та(к) великие мл(с)тивые ласки и утра(ты) его м(л) з себе показати и нагороже(н)е вчинити. Тогда не будучи я, Га(н)на Миколаевна ѿ(т)стикова(в)на, ни ѿ(т) кого намовлена и ничи(м) примушена, ѿдно власне по свое(и) добро(и) воли и ве(р)ное милое хути свое и доброво(л)ного умыслу моего, милующи ве(р)не его мл(с)ти // кнза, ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, намыслившиса сама доброво(л)не и ростропне (.) трезво и здорово и зупо(л)ную паме(т)ю и (з) цалымъ розумо(м), тую всю суму пнзе(и) семъна(д)ца(т) тиса(ч) копь и двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, вѣно мое его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему нами(л)шому, даю и дарую и симъ листо(м) мои(м) записую на ве(ч)ные часы, которою сумою пнзе(и) се(м)на(д)ца(т)ма тисе(ч)ма копами и двемасты копами гроше(и), вѣномъ мои(м) его мл(с)ти, кнзю ма(л)жо(н)ку моему, ѿ(т) мене дарованы(м), во(л)но его мл(с)ти шафовати и на свои можи(т)ки ѿборочати водлу(г) воли и мысли и налепшого подоба(н)я своего, якъ самъ налепе(и) розумеючи та(к) при животе, яко и по животе моемъ, ве(ч)но и навеки, непорушно. И вжо я сама, та(к) и ма(т)ка моя пани Миколаева ѿ(т)стикова, теперешняя кнзина Павлова Соколи(н)ская, кнгина Га(н)на Романо(в)на Любецкая, и никто с кре(в)ны(х), бли(з)ки(х) и повинатых мои(х) ты(х) семъна(д)ца(ти) тисече(и) копь и дво(х)со(т) копь гроше(и) у его мл(с)ти кнза Лва Санкгушка Коше(р)ского, у ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, упоминати са, и ку пра(в)у его мл(с)ти позыва(ти), и на его мл(с)ти по(и)скивати не мае(м)

47

некоторыми причинами, та(к) правными и в статуте чере(з) прокураторо(в)
 вына(и)денными, о(т) сего ч(с)у а(ж) навеки ни(чи)мъ непорушно. А если
 бы(х) я, Га(н)на Миколаевна С(т)ико(в)на, або ма(т)ка моя пре(д)реченая
 и хто (ж) ко(л)ве(к) с крѣвны(х), бли(з)ки(х), повиноваты(х) мои(х) се(с)
 подаро(к) мо(и), его мл(с)ти кнзю Лву, малжоньку моему милому, дарова-
 ны(и) и записаны(и), хотѣли зрушити и сего запису моего о(т)ступити и яки-
 ми (ж) ко(л)векъ причинами смели тое се(м)на(д)ца(ти) тисече(и) копь и
 дву() со(т) копь гроше(и) на его мл(сти) кнзю, ма(л)жо(н)ку моему мило(м),
 по(и)сквати албо о то ку пра(в)у якому (ж) ко(л)ве(к) его мл(сти) позы-
 вати, тогда я, Га(н)на Миколаевна С(т)иковича, и ма(т)ка моя выше(и) ме-
 нованая, и ко(ж)ды(и) таковы(и) упо(р)ны(и), хто бы са того важити сме(л),
 мае(м) и пови(н)ни будемъ г(с)дру королю его мл(с)ти заплатити заруки
 семна(д)ца(т) тисече(и)〈.〉 А кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку мое-
 47 зв. му // милому, другую семна(д)ца(т) тисече(и) копь гроше(и) и вси шкоды
 и наклады, которые бы его мл(с)ть кнзъ Ле(в) Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и)
 милы(и), для мене и для зрушенья сего дару моего его мл(сти) кнзю, ма(л)-
 жо(н)ку моему, вчиненого чере(з) кого (ж) ко(л)ве(к) з на(с), прина(л),
 тогда я и ко(ж)ды(и) прятяе(л) мо(и), хто бы се(с) запись мо(и) зрушети
 сме(л)〈.〉 в которо(м)-ко(л)ве(к) артикуле, в се(м) записе описано(м), мае(м)
 и пови(н)ни буде(м) его мл(с)ти кнзю Лву Санкгушку заплатити вси шкоды
 и наклады его мл(сти) зъ совито(ст)ю бе(з) жадны(х) позво(в) и бе(з) жадного
 права, бе(з) жадного доводу и присеги его мл(с)ти самого, та(к) и шафара
 его м(л), то(л)ко на голое слово его мл(с)ти, што-ко(л)ве(к) его мл(с)ть ра-
 чи(л), буде(т) слово(м) свои(м) речи о набо(л)шую суму нзе(и) замирети,
 не выламуючи са з сего запису моего и обовяз(з)ко(в), в не(м) описаны(х),
 та(к) те(ж) не о(т)ступуючи о(т) зару(к), ви(н) и накладо(в), в се(м) листе
 записе мое(м) выше(и) поменены(х), некоторыми причинами правными,
 ерадовыми и в статуте вына(и)денными, та(к) те(ж) и тыми причинами, ко-
 торые люде (!) звыкли чере(з) прокураторо(в) вымышля(т) и право бори(т) (!)〈.〉
 ани боронечи са во(л)но(с)тю права своего шляхе(т)ского, ани закрываючи
 са урадо(м) г(с)дрскимъ дво(р)нымъ и кгр(о)д(с)ки(м) и земски(м), и не вы-
 мовляючи са форобою своею и послугою г(с)дрскою, ани жадною припалую
 и(з)мышленною пригодою, то(л)ко вже мощно и навеки непорушно се(с) за-
 пи(с) мо(и) заслушны(и) загодны(и), замо(ц)ны(и) у ко(ж)дого права де(р)-
 жа(н) и захованъ быти мае(т)〈.〉 И вря(д) ко(ж)ды(и) дво(р)ны(и), г(с)др-
 ски(и), кгр(о)д(с)ки(и), земски(и) то(л)ко за о(т)казаньемъ на враде сего
 запису моего, а не за позвы мае(т) мо(ц) супо(л)ную мети его мл(с)ть кнза
 Са(н)кгу(ш)ка, ма(л)жонька моего милого, при се(м) записе мое(м) захова-
 ти, и в чо(м) бы(х) я проти(в) сего запису моего ку школе его мл(с)ти кнза
 Лва Санкгушка выступила и которы(и) а(р)тыку(л), у се(м) записе мое(м)
 48 описаны(и), нарушила, тогда те(ж) вря(д) ко(ж)ды(и), не позываючи // ме-
 не перед) себе, тые вси заруки, выны, шкоды и наклады его мл(сти) кнзю
 Льву Санкгушку на мне всказати маеть, яко бы(х) те(ж) и очевисто, пе-
 ре(д) урадо(м) стоячи, справа ви(н)на зостала и по(д) такие я всказы и вы-
 роки ерадовыы сама доброво(л)не по(д)даючи са и всказо(м) ерадовы(м) во
 все(м) чинити маю досы(т), яко бы ся во всемъ шко(д)номъ о(т) мене его
 мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку моему, за платою досы(т)
 стало, яко есть в семъ записе моемъ выше(и) достате(ч)не описано. А если

бы(х) я, Ганъна Миколаевна Ѡстиковна, ѡ вска(з) и вырок(к) врадовы(и) бу(д)-якого (ж) ко(л)ве(к) ураду не (д)бала, и заплаты его мл(с)ти кнзю Льву Санкгу(ш)ку зару(к), ви(н), шко(д) и накладо(в) не поплатила, и сему запису своему досы(т) не вчини(л)а, тогда я ку ты(м) пе(р)вы(м) зарукамъ и вина(м) и шкодамъ, што-(м) выше(и) сего в семь записе моемъ поменяла, еще на себе по(д)ношу ѡсобную вину на вра(д), которому бы(х) са спротивила и всказу его пошлушна (!) не была, тисечу копь грше(и), што все бе(з) милосе(р)дья мае(т) бы(ти) на мае(т)ности мое(и) ѡ(т) ураду справлено(.). А заплативши тые заруки г(с)дру королю его м(л) и его мл(с)ти кнзю Лву Санкгушку, таковыя (ж) заруки, яко и господарю его мл(с)ти, та(к) те(ж) вси шкоды и наклады, на словорече(н)е, его мл(с)ти, яко выше(и) ѡписано, и те(ж) заплативши вину врадовую, пре(д) са се(с) мо(и) листь на се(м)на(д)ца(т) тысячъ копь и на двесте копь гроше(и), которыми я его мл(с)ти кнза Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего милого, даровала, прицило(и) супо(л)но(и) mocy у каждого права захова(н) мае(т) бы(ти), яко ясное а на все(м) мощное право его млсти кнза Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего милого, на ве(ч)ные часы ѡ(т) мене доброволне его мл(с)ти дарованое(.). И которы(и) я ли(ст) записны(и) его мл(с)ти кнза Лва, ма(л)же(н)ка моего, // ѡправны за внесе(н)е мое на се(м)на(д)ца(т) тисаче(и) копь и на двесте копь гроше(и), у которы(х) мне его мл(с)ть замо(к) сво(и) Каме(н) записати рачи(л), у себе мела по(д) печат(т)ю и с по(д)писо(м) руки его мл(с)ти и по(д) печат(т)ми люде(и) добры(х) и те(ж) выпи(с) с кни(г) враду за(м)ку Лу(ц)кого, созна(н)е его мл(с)ти, и(ж) мне его мл(с)ть за внесе(н)е мое ѡпра(в)у учини(л), тые я листь в захованье была дала ма(т)це мое(и), выше(и) меновано(и) пане(и) Миколаево(и) Ѡстиково(и) кнжне Га(н)не Романо(в)не Любе(ц)ко(и). Ино я на то(т) ли(ст) его мл(с)ти кнза малжо(н)ка(.). моего записны(и) и выпи(с) врьдовы(и) созна(н)я его мл(с)ти маю у панее ма(т)ки мое ѡтыскати и его мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моему тые листь ѡ(т)дати яко па(н)у а дѣдичу ѡное сумы семьна(д)цать тиса(ч) копь и дву(х)со(т) копь гроше(и), которыми есми его мл(ст) доброво(л)не на ве(ч)ные часы даровала, а если бы(х) я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, того листу записного его млсти кнза Лва, ма(л)жо(н)ка моего милого, такъ те(ж) и выпису с кни(г) враду Лу(ц)кого созна(н)я его мл(с)ти у ма(т)ки свое(и) ѡты(и)скати и его мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моему милому ѡ(т)дати не могла, ино я, Га(н)на Миколаевна Ѡстикова(н)а, то(т) листь(.). его мл(с)ти кнза, ма(л)жо(н)ка моего, и выпи(с) враду Лу(ц)кого на се(м)на(д)ца(т) тиса(ч) копь и на двесте копь гроше(и), которые те(ж) то листь пе(р)в(ы), не прислухали, си(м) листо(м) моимъ умораю, и ни уво што и(х) ѡборочаю, и пустыми и непотребными листь(.). собе, и матце свое(и), и всимъ крвны(м) свои(м) тые ѡбадва листь чиню, и хота (ж) бы са пото(м) у ма(т)ки мое(и) и в кого с крвны(х) приято(л) мои(х) тые два выше(и) мененые листь гдѣ-ко(л)ве(к) у якого права показали, тые некоторое mocy ани ко(ж)дое вѣры у ко(ж)дого права не маю(т) мѣти яко листь непотребные, а чере(з) мене спущошеные (!) (.). Бо-(м) я того рѣна своего ани тое сумы пнзе(и) // семина(д)ца(т) тиса(ч) копь и дво(х)со(т) копь гроше(и), которую мне его мл(с)ть кнзь Левъ Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), напроте(в) внесе(н)я моего на замку Камени и на мѣстѣ и селе(х) каме(н)ски(х) записати бы(л) рачи(л), никому иному — ани ма(т)це свое(и), ани крвны(м), бли(з)кимъ, прияте-

48 зв.

49

лємъ свои(м) — не записывала, ани даровала, ани до(л)го(м) завела, то(л)ко одному самому его мл(с)ти кнзю (. .) Лву Санкгушъку, ма(л)жо(н)ку моему намиле(и)шому, тую се(м)на(д)ца(т) тисаче(и) копь и двесте копь гроше(и) дала, даровала и симъ листо(м) мои(м) вызнаны(м) запишу с правое мл(с)ти и доброво(л)ное хути моеи яко влосно(ст) свою, до которое (ж) то вла(д)ности моеи нихто ины(и) на(д) его мл(с)ти кнза Льва Санкгушъка Коше(р)ского, ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, жадного вступу и жадного права и никоторое причины не мае(т) и не може(т) мети такъ при животе, яко и по животе мое(м) на векуистые часы. И вже я, Га(н)на Миколаевна Остиковича, с того име(н)я его мл(с)ти кнза ма(л)жо(н)ка моего милого зъ за(м)ку Камена и места и се(л) каме(н)ски(х) и зо всякое власности каменъское (. .) и зо всаки(х) приходо(в) и пожн(т)ко(в) каме(н)ски(х), и с тое сумы пнзе(и) се(м)на(д)ца(ти) тиса(ч) копь гроше(и) и дво(х)со(т) копь гроше(и) выше(и) писаны(х), вырекам са и права своего, которое-(м) на Каме(н) ω(т) его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего милого мела, симъ мои(м) листо(м) ω(т)ступую и до того вжо ничего не маю (. .) Я сама, и пани ма(т)ка моя, и кривные (. .) близкие мои вжо до того не маю(т) ничего ве(ч)ными часы. И на то я, Га(н)на Миколаевна Остиковича, доброво(л)не з мило(с)ти и (з) с(!) правое хути моее ма(л)же(н)ское (. .) дала его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгушку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему нами(л)шому, се(с) мо(и) ли(ст), припечатавши его власны(м) сѣкгнето(м) мои(м). // А при то(м) были и того добре сведоми и за про(з)бою мою ωчевистою устною печати свои к сему моему вызнаному листу приложити рачили и (мл(с)ть панове па(н) Алекса(н)дро Богданови(ч) Семашко, по(д)коморе(и) володимер(р)ски(и), панъ Василе(и) Гулеви(ч) Затуре(ц)ки(и), во(и)ски(и) володимер(р)ски(и), панъ Станисла(в) Кграе(в)ски(и), дворани(н) его кроле(в)ской мл(с)ти, панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), панъ Семе(н) Дрозде(н)ски(и), панъ Андре(и) Кивере(ц)ки а па(н) Ма(т)фе(и) Клюски(и), яко (ж) есми то(т) да(р) мо(и) доброво(л)ны(и) кнзю Лву его мл(с)ти Коше(р)скому, ма(л)жо(н)ку моему нами(л)шому, ω(т) мене дарованы(и), пере(д) врадо(м) кгро(д)ски(м) замъку г(с)дрского Володимер(р)ского ставши, ωчевисто сама ωсобою своею доброво(л)не а в цело(м) розуме и в зупо(л)но(и) памети будучи, ωповедала и сознала власными словы своими и тые слова свои до кни(г) кгро(д)ски(х) ту(т) жо на враде уписати дала и, взавши выпи(с) с кни(г), кнзю его мл(с)ти Лву Са(н)кгушку, ма(л)жонъку моему милому, до рук(и) его мл(с)ти подала. Которе созна(н)е и се(с) листь мо(и) такъ те(ж) и выпи(с) враду кгро(д)ского Володимер(р)ского пере(д) судо(м) земски(м) замоцне приня(т) и до кни(г) земъски(х), хотя и бе(з) бытности моее ω роко(х) земски(х) судовы(х) перенесено, уписано быти мае(т). А вра(д) земски(и) враду кгро(д)скому в то(м) во все(м) постанове(н)ю и вы(з)на(н)ю мое(м) зупо(л)ную досконалую вѣру мае(т) дати и то казати до кни(г) зе(м)ски(х) достаточне уписа(ти) (. .) Писа(н) у Володимери(. .) по(д) леты бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) дева(т)ого, м(с)ца мая, пе(р)вогона(д)ца(т) дня.

39. Продажний запис Михайла Андрійовича Збаразького
на частину маєтку в Бобичах, що продається
Гаврилові Яковицькому та його жінці.

Акт від 13 жовтня 1569, № 35, 1.

Я, Микола А(н)дрееви(ч) Збара(ж)ски(и), староста **кремяне(ц)ки(и)**, 64 зв.
вызнава(м) самъ на себе симъ мои(м) листо(м), хто на не(г)ло] **посмо(т)ри(т)**
албо, чтучы его у(с)лыши(т), нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж),
будучи есми по(т)ребе(н) // пнзе(и) ку велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе сво- 65
е(и), бавячыся послугами г(с)дрьскими военными, не будучы **принужонъ**
ани **о(т) люде(и)** намовенъ некоторыми¹ намовами и причинами², **то(л)ко**
самъ по **свое(и) добро(и) воли** и³ **вла(с)но(г)ло] доброво(л)но(г)ло]** умыслу
моего, продалъ есми часть **име(н)я мое(г)ло] вла(с)ного** у Бобичохъ, влас-
ную куплю⁴ мою, никому **ничи(м)**⁵ **непе(н)ную** и ни в чомъ **незаведеную**.
Которую-(м) часть купи(л) у **пне(и) Га(н)ны Древи(н)ско(г)ло]** у повете Во-
лодима(р)ско(м) па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому и ма(л)жонъце его **мл(с)ти**
пне(и) Марине Васи(л)евне Я(н)чы(н)ско(г)ло]⁶ за **пе(в)ную суму пнзе(и)**,
за **триста ко(п) гроше(и) литовское личъбы**, личачы по десяти **пнзе(и) бе-**
лы(х) у грошъ, у копу **таки(х)**, яко ся⁷ **выше(и) поменило**, по шестидесять
гроше(и). Которые-(м) я **грошы**⁸, **всю суму выше(и) поменую(!)**⁹ **о(т) рукъ**
пна Гаврила Иванови(ча) Якови(ц)ко(г)ло] и **пне ма(л)жо(н)ки** его **мл(с)ти**
пне(и) Марины сполна о(т)личы(в)шы, до **рукъ свои(х) взя(л)**¹⁰ и на свою
по(т)ребу¹¹ **о(б)е(р)нулъ**. Которую¹² часть **именя**¹³ **моего Боби(ц)ко(г)ло]**
зо **всею вла(с)но(ст)ю** и **широкостью** ее, з **лю(д)ми о(с)елыми** и з **ихъ земля-**
ми, с¹⁴ **по(л)ми**, и (з) **сеножа(т)ми моими дво(р)ными**, и зо **всяки**¹⁵ **пожы(т)-**
ки, **яки(м) ся ко(л)векъ имене(м) поменя(т)** и **названы быти могут**, и **яко ся**
тая вся ре(ч) в широкости и **(в) граница(х)** и **о(б)ыходя(х)**¹⁶ **свои(х) зда(в)на**
в себе мае(т)но(ст) мае(т), **панъ Га(в)рило Иванови(ч) Якови(ц)ки(и)** и **ма(л)-**
жонъка его **мл(с)ти пни Марина Васи(л)евна [...]** // **ско(г)ло]** они сами, и 65 зв.
дети, и **пото(м)ки** и **(х) мл(с)ти** тую **всю часть именья Боби(ц)кого**, зъ мене
на **вечно(ст)** **проданую**, **де(р)жати** и **вжывати**¹⁸, **буду(чи) волни**, тую часть
о(т)дати, **продати**, **заменяти** (<,> на **це(р)ко(в)** **записати**, **розъширити**, **при-**
бавити и **ку своему ле(п)шому а **пожыто(ч)ному****¹⁹ **о(б)е(р)нути во(д)лугъ воли**
а на(и)лепъшо(г)ло] **подоба(н)я свое(г)ло]** **яко сами на(ле)пе(и) розумеючи**
о(т) сего ча(с)у аж навеки вечно и **непорушно**. И **вже** я самъ, и **ма(л)жонка**,
дети, **пото(м)ки** и **бли(з)кие**, **кре(в)ные мои** не **мае(м) ся** в тую часть **именья**
Боби(ц)кого выше(и) поменено(г)ло], в **люде**²⁰, и **(в) ихъ земли**, и **во всякие**
пожы(т)ки, и **во всю вла(д)ность** и **широкость** **тоє части** **ничи(м) ся** **вступо-**
вати²¹ **ани жа(д)нымъ правомъ** — **прирожонымъ**, **куплены(м)**, — **яким-ко(л)-**
векъ о(б)ычае(м) набыты(м) не **мае(м) ся** **вже чере(з)** то до того **именья** **нихто**
з **на(с) приповедати** и до **тоє части (и)ме(н)я Боби(ц)кого** у **пна Га(в)рила**
Якови(ц)ко(г)ло], и **въ ма(л)жо(н)ки** его **мл(с)ти**, и в **дете(и)**, и **(в) пото(м)-**
ковъ ихъ мл(с)ти **поискивати** и **наме(н)шое зме(н)ки** до **уступу [...]**²² **тую**
всю ча(ст) и **во всю вла(с)ность** ее **чынити**²³ **не маемо вечными** **часы**. А **е(ст)-**
ли²⁴ **бы** // **до тоє части име(н)я Боби(ц)ко(г)ло]** **або** до **ширости**²⁵ (!) и **вла(ст)-**
ности **тоє части** **хто (ж) ко(л)векъ з стор ны я и(м) право(м)** **приповядаль**
а пана Га(в)рила Якови(ц)ко(г)ло] у **право** **позваль**, **тогда** я маю **сам** **осо-**

бою своєю и повинє(н) буду тую часть име(н)я Боби(ц)ко(г)[о], ω(т) мене па(н)у Гаври(л)у проданую, ωто всяки(х) кри(в)дѣ и по(з)вовѣ пна Гаврила Якови(ц)кого у ко(ж)дого права боронити и заступовати ²⁶ тую продажу свою ωчищати, и, где бы бы(л) ω(т) кого (ж) колвекъ ку праву ω то позва(н) и по(з)вы бы(л) залажо(н) ²⁷, має(т) мене в то(м) пере(д) ²⁸ роко(м) ведомы(м) учинити, а я буду повинє(н) у ко(ж)дого права пна Гаврила Якови(ц)кого и пнюю ма(л)жо(н)кою ²⁹ его заступовати и ему тую мою продажу кош-то(м) и всимъ накладомъ и грош(м) мои(м) ωчищати має(м). А естли бы(х) я, Микола(и) Аньдрееви(ч) Збара(ж)ски(и), або ма(л)жо(н)ка моя, дете(и) и пото(м)ки мои смели ³⁰ ся то(г)[о] важыти а в тую част) име(н)я Боби(ц)ко(г)[о], ω(т) мене проданую, якими (ж) ко(л)векъ причыны и вымысли ³¹ хотєли вступоватися ³² и чимъ-ко(л)векъ всю ³³ мою продажу нарушити або у кри(в)да(х) тоє части имения Боби(ц)кого не хотєли бы(х)мо пна Га(в)рила Якови(ц)кого и в права заступа(т) ³⁴, то(г)ды має(м) и пови(н)ни будємъ вины г(с)дрю ³⁵ королю его мл(с)ти ³⁶ на вряди во(л)олимерском ³⁷ триста ко(п) гроше(и) ³⁸ а па(н)у Якови(ц)кому ³⁹ // и пне(и) ма(л)жо(н)це его, и дете(м) ихъ мл(с)ти другую триста копѣ гроше(и), не даючы ся ω то позва(т) у ⁴⁰ жа(д)ное право и вси шко(ды) и наклады па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому, и пне(и) ма(л)жо(н)це его, и дете(м) ихъ мл(с)ти поплати(т) ⁴¹ то(л)ко, ко(л)ко ω(д)но ихъ мл(с)тє словомъ своимъ смею(т) речы ⁴² бе(з) жа(д)но(г)[о] права и доводу ихъ бе(з) прися(ги). А заплати(в)ши то все, то(т) ли(ст) мо(и) и тая продажа моя, вечно навеки непорушно и ведлугъ сего запису мое(г)[о] па(н) Гаврило и пни ⁴³ ма(л)жо(н)ка его, дети и пото(м)ки ⁴⁴ ихъ мл(с)ти тую част) име(н)я Боби(ц)кого, ω(т) мене имъ прода(н)ую, яко вла(с)ную ω(т)-чи(з)ну свою ⁴⁵ де(р)жати и вжывати маю(т). Яко (ж) я, заховываючыся в то(м) во(д)лу(г) права посполитого и статуту земьско(г)[о] ⁴⁶, ставшы ⁴⁷ на вряде замьку г(с)дрьского Володимер(р)ско(м) ⁴⁸, тую мою прода(ж)у вы(з)наль, и пере(д) урядо(м) к(г)ро(ц)кимъ ωповеда(л), и в книги к(г)ро(ц)киє записати да(л). На што (ж) и выпи(с) с кни(г) врядовы(х) к(г)ро(ц)кихъ па(н) Га(в)рило Якови(ц)ки(и) собе ⁴⁹ взя(л). И на то есми па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому и пне(и) ма(л)жо(н)це его // пне(и) Марине Васи(л)евне Я(н)-чы(н)ско(г)[о] то(т) мо(и) листь по(д) печат(ю) моею и с по(д)пи(с)ю вла(с)-ное руки моеє да(л). А для лепшого сведо(м)я ⁵⁰ и (т)вє(р)дости того моего листа ω приложє(н)є ⁵¹ печатє(и) проси(л) есми и(х) мл(с)ти ⁵² пано(в) а приятєлє(и) моихъ пна Миха(и)ла Федоровича Се(р)бина Хохорохи(н)ского, по(д)ко(мо)рьего ⁵³ повету Лу(ц)кого, пана Гаврила Бокия ⁵⁴, суд(ю) ⁵⁵ зе(м)ско(г)[о] повету Луцько(г)[о], а пна Пе(т)ра Ти(х)новича Кисєля, горо(д)ничо(г)[о] вите(б)ско(г)[о]. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу вчини(ли) ⁵⁶ и печати свои к тому моему листу приложы(ти) ⁵⁷ рачили. Писа(н) у Во(и)-ковичє(х) ⁵⁸ року бо(ж) наро(ж)єн)ья тисєча ⁵⁹ пят(т)со(т) ше(ст)дєся(т) девят(о)г)[о], м(с)ца мая, к. дня. Микола(и) А(н)дрєєви(ч) Збара(ж)ски(и) рє(н)-ко вла(с)но ⁶⁰ по(д)писа(л).

В гродськїй книзі № 919: ¹никоторыми; ²причинами; ³н(э); ⁴ула(ст)ную куплю; ⁵ничимъ; ⁶Я(н)чи(н)ско(г)[о]; ⁷а у колу таки(х) гроше(и); ⁸гроши; ⁹поменєную; ¹⁰узья(л); ¹¹свое по(т)ребы; ¹²которую (ж); ¹³имєнья; ¹⁴и(с); ¹⁵всяки(ми); ¹⁶ωбыходе(х); ¹⁷Е(н)чи(н)ско(г)[о]; ¹⁸вживати; ¹⁹пожито(ч)ному; ²⁰в люде; ²¹уступовати; ²²у; ²³чинити; ²⁴естли; ²⁵широко-сти; ²⁶заступати; ²⁷заложе(н); ²⁸пере(д); ²⁹ма(л)жо(н)ку; ³⁰мое, смєли; ³¹вымы(с)лы; ³²уступо-ватися; ³³сюю; ³⁴заступати; ³⁵г(с)дру; ³⁶м(л); ³⁷во(л)олимерском; ³⁸гроше(и) заплатити;

³⁹Гаврилу Якови(ц)кому; ⁴⁰позвати в; ⁴¹поплатити; ⁴²речи; ⁴³пану Гаврилу и пни; ⁴⁴и по-то(м)ки; ⁴⁵вла(с)ное о(т)чи(з)ны свое(и); ⁴⁶земско(г)[o]; ⁴⁷ставши; ⁴⁸замку гдрь(с)кого Володими(р)ского; ⁴⁹собъ; ⁵⁰свядо(м)я; ⁵¹приложе(н)я; ⁵²мл(с)те(и); ⁵³по(д)ко(мо)ре(г)[o]; ⁵⁴Бокъя; ⁵⁵суди; ⁵⁶учинили; ⁵⁷приложи(ти); ⁵⁸Во(и)ковичо(х); ⁵⁹бо(ж)е(г)[o] иароже(н)я тисеча; ⁶⁰рукою вла(ст)ною.

*40. Заставний запис Івана Гаплича Шпановського,
який дав у заставу Якову Івановичу Колпитовському
свій маєток до повної сплати боргу.*

Акт від 19 січня 1570, № 67, 1.

Я, Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), во(и)ски(и) земли Во(л)ны(н)ское лу(ц)-ки(и), явно чиню си(м) листо(м) мои(м) и со(з)наваю ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)ло веда(ти) або, чтучи его, слышати, тепе(р) и на потомъ будучи(м), и(ж) позычи(л) есми ку мое(и) велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе у его м(л) приятеля мое(г)ло пна Якова Ивановича Ко(л)пыто(в)ско(г)ло чотыриста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское, личачи по десети пнзе(и) бъл(ы)х у грошъ а по ше(с)тдеся(т) гроше(и) литвски(х) у каждую копу. Которы(и) пнзи маю и есте(м) повине(н) е(г)ло м(л) пну Якову Ко(л)пыто(в)скому на ро(к) и де(н) певны(и), то е(ст) о(т) сего ча(с)у за годъ на де(н) свтго пророка [И]лъи в року пришы(м) семъдесяты(м), о(т)да(ти) в дому е(г)ло м(л) Ко(л)пытове, в которо(м) выше описано(и) сумы до о(т)да(н)я ты(х) всъ(х) пнзе(и) о(т) мене пну Колпыто(в)скому застави(л) есми его м(л) зо всъмъ име(н)е мое Куты, село при дворѣ мое(м) Коноско(м), которое дръжю и в заставе маю о(т) его м(л) велмо(ж)но(г)ло князя Лва Са(н)кгушковича Коше(р)ского, в повѣте Володими(р)ско(м) лежачое и нико(му) ничи(м) не пе(н)ное, з боярино(м), которы(и) у Куте(х) мешкае(т), Богдано(м) Соку(л)нико(м), та(к) те(ж) и (з) людми его, и (з) людми моими тяглыми и новошеслы(ми), зо всими платы, и доходы, и роботами, которые они па(н)у свое(му) чини(ти) и дава(ти) пови(н)ни, к то(му) с пашнями на поля(х) засеяными, с полями пашными, з сыножа(т) // ми та(к) па(н)скими, яко боярьски(ми), и всъ(х) по(д)даны(х) тамошни(х) ку(т)ски(х), ставо(м), зо млыно(м) и зъ е(г)ло выме(л)ки, з дубовою, з гаями, (и) запусты, и (з) сады, и с каждою дѣдичностью кгру(н)ту земельного того имѣнья мое(г)ло Кутовъ, яко-ко(л)ве(к) в собѣ широкие, и до(л)гие, и пожиточные е(ст). Которого жъ того имения мое(г)ло Куто(в) уже я заразо(м) за си(м) листомъ записо(м) мои(м) у сумѣ, выше(и) описа о(и), зо всъмъ, яко са выше(и) поменило, па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому поступи(л), в мо(ц), в дръжа(н)е и (в) ужива(н)е пода(л) зо вси(ми) пожи(т)ки, с то(г)ло имѣнья мое(г)ло приходячими, которы(и)-ко(л)векъ тепе(р) суть и вы(и)на(и)дены бы(ти) могу(т), ничо(г)ло на себе в то(м) имѣнью Кута(х) не оста(в)уючи, але яко са(м) дръжа(л) и вжива(л), та(к) же и пнъ Яко(в) Колпыто(в)ски(и) са(м) або то(т), хто о(т) не(г)ло се(с) мо(и) ли(ст) ме(ти) буде(т), то(г)ло имѣнья мое(г)ло Куто(в) зо всъмъ на все, яко са выше(и) помени(ло), яко свое(г)ло вла(ст)но(г)ло дръжати и вжива(ти) во(д)ле во(ли) и подоба(н)я свое(г)ло, яко са(м) налепи(и) розумѣючи, шафова(ти) мае(т), бе(з) жадное о(т) мене само(г)ло и о(т) кождо(г)ло ста(н)у переказы до року певно(г)ло дня пророка Илъи, которое свто буде(т) в року. *α. Ф.* се(м)десято(м), то е(ст) о(т)

се(г)ло] близу пришлого свта стго Ильи до году, поки на то(т) выше(и) опи- саны(и) ро(к) тую суму пнзе(и) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и), длгъ сво(и) позычены(и), уве(с) спо(л)на п(н)у Якову Ко(л)пытовскому ѿ(т)да(м) и то(ж) тоє имѣнье свое к рука(м) свои(м) взяти маю... // На то(и) выше(и) описаны(и) ро(к) на де(н) свтго Ильи в року приидучомъ се(м)десято(м) то- (г)ло] имѣнья мое(г)ло] Куто(в) не ѿкупи(л), тогда па(н) Яко(в) тоє имѣнье мое Куты дрѣжа(ти) ѿ(т) року до року мае(т), а межи роки в не(г)ло] то(г)ло] имѣнья мое(г)ло] ѿкупа(ти) не маю, а хотя бы за дрѣжа(н)я е(г)ло] которы(и) члкъ або и бояри(н) про(ч) по(и)ти ме(л), ты(х) жадного на не(м) поискыва- (ти) и при ѿ(т)да(н)ю пнзе(и) на ро(к) ничи(м) ѿное сумы пнзе(и) вытручати не маю, одно всю суму спо(л)на ѿ(т)да(ти) и заплати(ти) повине(н) буду. А што ся дотыче(т) кгру(н)ту то(г)ло] имѣнья мое(г)ло] Куто(в) у граница(х) ѿ(т) ѿбапо(л)ны(х) суседа(в) ѿ(т) ко(г)ло]-ко(л)ве(к), если бы ся хто усту- пова(ти) або якую перека(з)у ему в дрѣжа(н)ю чини(ти) не ме(л), то я тоє имѣнье ѿ(т) всѣ са(м) власны(м) накладо(м) и працею своею ѿчища(ти) и борони(ти) маю и въ каждого права пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)ло] засту- повати буду. И кгда ро(к) ѿ(т)да(н)ю пнзе(и) припадеть, тогда я маю на то(т) ро(к) тую суму пнзе(и) в до(м) пна Ко(л)пыто(в)ского до Ко(л)пытова ѿ(т)ве(з)ти або ѿтослати и ѿ(т)да(ти) ему самому при во(з)ному, а в не- бы(т)ности его самого ино ма(л)жо(н)це, або дѣте(м) его, або тому, хто на то(т) ча(с) ѿ(т) е(г)ло] мл(с)ти в Ко(л)пытове буде(т), маю и буду повине(н), в ко(г)ло] се(с) мо(и) ли(ст) записаны(и) буде(т), а до ѿ(т)да(н)я ему ѿ мене тоє сумы пнзе(и) мае(т) ѿ(н) тоє име(н)е мое Куты зо всѣмъ на все споко(и)не де(р)жати и вжива(ти) ѿ(т) року до року. А я самъ, ни ма(л)же(н)ка моя, ани вря(д)ники и слуги мо(и), и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ани жаде(н) с по(д)- даны(х) мои(х) в тоє име(н)е Куты и в кгру(нт) ку(т)ски(и) ничи(м) ся всту- пова(ти) и никоторое переказы ему в де(р)жа(н)ю и вжива(н) // ю е(г)ло] чини(ти) не мае(м). А кгда бы я са(м) або малжо(н)ка моя, вря(д)никъ, и слуги, и по(д)даны(и) мо(и) або хто з бли(з)ки(х) мои(х) в тоє имѣнье мое Куты и в кгру(нт) того имѣнья якими-кол(л)ве причинами, не ѿ(т)давши ему тоє сумы пнзе(и), вступава(ти) або з мо(ци) и дрѣжа(н)я е(г)ло] вы(и)- мова(ти) ме(л), тогда я маю и повине(н) буду, не выступуючи з ни(м) в жа(д)- ное право, заруки г(с)дрю королю е(г)ло] мл(с)ти заплати(ти) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и), а п(н)у Якову Ко(л)пытовскому, яко стороне ѿбражоно(и), другую чоты(ри)ста ко(п) гроше(и), к тому шкоды и наклады, што бы в томъ себе шкодова(ти) ме(л), мене ѿ то до права позываю(чи) и вряду жа(л)уючи, кро(м) жа(д)но(г)ло] права, и доводу, и присяги, ѿдно на слово е(г)ло] ему заплати(ти) повине(н) буду. А заплати(в)ши заруки, штоды (шкоды?) и наклады е(г)ло] пре(д) ся, се(с) ли(ст) мо(и) при моци ве(з)де (?) ка(ж)дого права захова(н) бы(ти) мае(т), водлу(г) которо(г)ло] се(г)ло] листу мое(г)ло] записано(г)ло] пнѣ Яко(в) Колпытовски(и) тоє имѣнье мое выше помененое Куты споко(и)не дрѣжа(ти) и въживати до супо(л)ное заплаты мае(т), а в ты(х) зарукахъ, шкода(х) и накладе(х) свои(х) воле(н) буде(т) па(н) Яковъ Ко(л)пыто(в)ски(и) и, взявши во(з)ного з уряду луцкого, у и(н)шое которое имѣнье мое увеза(ти) са, в которое ѿ(н) похоче(т), и дрѣжа(ти) то имѣнье мое в то(м) презыску до зупо(л)ное заплаты ему ѿ(т) мене. А я са(м), ни ма(л)жонка моя, ни вря(д)ни(ки), слуги и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) то(г)ло] ѿ ему борони(ти) не мае(м) и по узяза(н)ю с то(г)ло] име(н)я мое(г)ло] .и в

чо(м) руша(ти) ани в то вступовати, з дръжа(н)я и вжива(н)я є(г)ло] вы(и)-мова(ти) не має(м). Ажъ учини(в)ши ему за то досы(т), то(ж) ты(и) име(н)я мо(и) к рука(м) свои(м) взяти(и) маю[т](.) // по(д) такую(ж) зарукою, выше ѡписаню. А если бы в то(м) часе на мене само(г)ло] па(н) богъ смрти допусти(ти) рачи(л), тогды то(т)ь, хто-ко(л)векъ име(н)я мои дръжати буде(т), пну Якову Ко(л)пытовско(му) тую суму пнзе(и) всю спо(л)на ѡ(т)да(ти) и запла(ти)ти має(т). А если бы те(ж) на пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)ло] па(н) бгъ в то(м) часе смрти допусти(т) рачи(л), тогды ма(л)жонце є(г)ло], або дѣтемъ, або то(му), в ко(г)ло] се(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) буде(т), тая вся зупо(л)на сума пнзе(и), яко є(ст) выше(и) и ниже(и) в се(м) листе мое(м) записно(м) ѡписана, заплачона бы(ти) має(т) на ро(к) певны(и), в се(м) листе ѡписаны, и ничи(м) и(н)ши(м), ѡдно готовыми грошми, монетою або таляръми добрыми, а бе(з) року ниhto в не(г)ло] ѡкупа(ти) ты(х) именє(н) мой(х) не має(т). А если бы те(ж) пнь Ко(л)пытовъски(и) хотѣль тоє имѣнье Куты в оно(и) сумѣ заставити, то є(г)ло] м(л) волно буде(т) учини(ти), а я са(м) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) ани вря(д)ники и слуги мои є(г)ло] мл(с)ти заборона(ти) не має(м). Те(ж) дозво(ли)лъ есми є(г)ло] м(л) па(н)у Ко(л)пыто(в)скому на дво(р) его, та(к) те(ж) и по(д)даны(м) его мл(с)ти Ко(л)пытовъски(м) вье(ж)дча(ти) и дрыва бра(ти) и з дубровы моеє коню(ш)ское. И вже я самъ, вря(д)ник, слуги и бояре мо(и), та(к) же и по(д)даны(и) мои в томъ уезде и ку бра(н)ю дро(в) переказы имѣ чинити не маю(т), ѡдно па(н) Ко(л)пыто(в)ски(и) ни має(т) ни з и(н)шо(г)ло] в тую дуброву мою конюскую впускати, та(к) же и по(д)даны(и) его м(л) ко(л)пытовские не маю(т) дерева по(т)ребно(г)ло] стоячо(г)ло] псова(ти). И на то я, Ива(н) Гапли(ч), пну Якову Ко(л)пыто(в)скому да(л) се(с) мо(и) ли(ст) записны(и) по(д) моею печат(т)ю и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки мое(и) по-ру(с)ки. А при // то(м) были, и, будучи тоє речи добре сведоми, и за ѡчевистою и устною про(з)бою моею печати свои к сему листу моему приложи(ти) рачили и(х) м(л) пнь Пе(т)ръ Загоро(в)ски(и), ма(р)шалок(к) его к(р) м(л), пнь Петръ Кисє(л), городнич(и) витебски(и), па(н) Микита Сѣшо(в)ски(и), пя(н) Яки(м) Лине(в)ски(и) а па(н) Ива(н) Путоши(н)ски(и), во(з)ны(и) Лу(ц)кого повѣту. Писа(н) у Ко(л)пытове лѣта бо(ж) наро(ж) .ѡ.Ф.З.ѡ., м(с)ца июля, пято(г)ло] дня. Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), воиски(и) лу(ц)ки(и), вла(с)ною рукою.

139 зв.

140

41. *Продажний запис Андрія Васильевича Калусовського,
даний стрієчним братам Гнєвошу та Іванові
на Вербиченську частину маєтку.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 45, 1.
Випис з книг городських від 25 серпня 1569.

Я, А(н)дре(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мой(м) листо(м) всимъ ныне(ш)немъ и на пото(м) будучи(м), ко(ж)до-му, кому бы была потреба то(г)ло] ли(ст)у моего ведати або, чтучи его, слышати, што (ж) которая ча(ст) име(н)а¹ моего ѡ(т)чи(з)ного, в повете Володимє(р)скомъ лежачого, у Ве(р)бичне, ѡ(т) брата моего ста(р)шого рожоного пна Федора Васи(л)євича Калусо(в)ского право(м) прирожоны(м) на мене приходи(т). А та(к) я тую ча(ст) име(н)я моего з дво(р)о(м), з людми

87 зв.

подворищъными² и ѡгородники, з кгру(н)ты землеными, дво(р)ными и
 подъданы(х) по(л)ми, сеножа(т)ми, новинами, че(р)тежами, дерево(м) бо(р)т-
 ны(м), боры, лѣсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы звери(н)ными, пта(ш)и-
 ми, гоны бобровыми и зо всеми платы, доходы, пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)-
 векъ ѡбычае(м) названые або менены³ е(ст) и бы(ти) могу(т), зо⁴ (в)си(м)
 на все, акъ са⁵ тая ча(ст) моя сама в себе и (в) пожи(т)ко(х) свои(х) маеть
 и што на нее приходи(т), ничего на себе, на жону, дети и пото(м)ки мо(и),
 которые, е(ст)ли бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) на бра(т)ю мою, рожного
 пана Федора Васи(л)евича Калусо(в)ского, стрые(ч)ны(х)⁶ и никоторы(х)
 з бли(з)кихъ, крѣвны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на кого и(н)шого не
 вы(и)мую(чи), ани заставуючи неѡбычае(м) старого ста(т)уту зе(м)ского
 Великого Кнзъства Лито(в)ского, жебы третью ча(ст) тое части моее на ве(ч)-
 но(ст) прода(ти), а дзе в сумѣ пнзе(и) заставити мое(л)⁷, але по(д)луг тое
 во(л)ности котораа⁸ вси(м) стаю(м) и ѡбывате(л)е(м)⁹ Великого Кнзъства¹⁰
 Лито(в)ского на про(ш)ло(м) ва(л)но(м) со(и)ме Бересте(и)ско(м) и(з) добро-
 во(л)ны(м) зволе(н)емъ и уфале(н)емъ вси(х) стано(в) дана, и ѡ(т) его кро-
 ле(в)ское мл(с)ти утвержона, и (в) статуть прилучона [...] и (в)писана, ако
 88 в ро(з)деле семо(м) ув а(р)тыкуле второ(м) поправки статуту // нового ѡпи-
 сано. И(ж) во(л)но ко(ж)дому з стано(в) шляхе(т)ски(х) име(н)я свои ѡ(т)-
 чи(з)ныѣ, зе(м)скиѣ, материстыѣ, выслужоныѣ, купленые и аки(м)-ко(л)-
 ве(к)¹¹ ѡбычае(м) набытыѣ и названыѣ, несмотречи третее части и(з) дву(х)
 ча(ст)е(и), ако¹² пере(д) ты(м) было в статутѣ ѡбычае(м) старод(в)ны(м),
 але вси здо(и)мо(м), хто и(х) што мае(т), бу(д) те(ж) половицу, або которую
 и(х) ча(ст), або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люди, або зе(м)лю, што хота¹³ ѡ(т) ни(х)
 во(д)ле доброй¹⁴ воли и мысли своеѣ ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и
 записа(ти), ѡ(т) дете(и), бли(з)ки(х) ѡ(т)дали(ти) и по(д)ле баче(н)я своего
 тыми¹⁵ шафовати, што шире(и) в оно(м) артикуле е(ст) доложено, ако(ж)¹⁶
 и а, заховываючи ся в то(м) по(д) таки(м) ѡбычае(м) и во(л)ностью, не бу-
 дучи ни ѡ(т) кого ничи(м) принушо(н), са(м) по добро(и) воли свое(и) на
 ве(ч)но(ст) ѡбе(л)ве(ч)но навеки непоручно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст)
 мою име(н)я моего Ве(р)бича(н)ского¹⁷ ѡ(т) брата моего пна Федора Ва-
 си(л)евича Калусо(в)ского, на мене приходячую, бра(т)и мое стрые(н)но(и)
 пну Гневошу а пну Ива(н)у молод(д)шому Петровичомъ Калусо(в)ски(м) за
 суму пе(в)ную пнзе(и) за по(л)третаста ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы¹⁸
 прода(л) и за плату всю спо(л)на в ни(х) взял(л) и тую ча(ст) мою со (в)си-
 ми¹⁹ на все вже ѡ(т) сего дня и часу ве(ч)не и(м) пусти(л) и (в)се право свое
 прирожное на них вли(л) и (в)лива(м). Которое ча(сти) мои²⁰ пе(р)ве(и)
 сего та(к) брати мое(и) роженому и стрые(ч)ным, никому и(н)шому ве(ч)-
 но(ст)ю есми не заводилъ и никоторы(х) листо(в) на то не дава(л). Маю(т)
 и(х) мл(с)ть па(н) Гневошь а пнъ Ива(н) молодши(и) Петровичи Калусо(в)-
 скиѣ, ма(л)жо(н)ки, де(ти), пото(м)ки и ща(д)ки и(х) ве(ч)ными часы тую
 ве(р)ху помененую ча(ст) мою Ве(р)бича(н)скую зо (в)си(м) на (в)се на себе
 де(р)жати и еѣ вжива(ти), и во(д)ле воли и баче(н)я своего его шафова(ти),
 ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(т)²¹ и кому хотечи записати и ку своему ле(п)-
 шому а пожиточне(и)шо(му) ѡбе(р)ти²² (!), ак сами налѣпе(и) розумеючи.
 А я са(м), ве(р)ху поменены(и) А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и),
 жона, де(ти) и пото(м)ки мои, е(ст)ли бы ми бо(г) да(л), ани бра(т)а моя
 рожны(и) па(н) Федо(р) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и) и стрые(ч)ныѣ де(ти),

пото(м)ки и ни(х)то з близки(х) кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м)
 никоторы(м) ани жадными причинами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гнево-
 шо(м) а пно(м) Ивано(м) моло(д)ши(м) Пе(т)ровичи Калусо(в)скими самими,
 де(т)ми, пото(м)ками и ща(д)ками и(х) тое ча(сти) моее по(и)скивати ²³,
 та(к) те(ж) и того запису моего ничи(м) нарушати не мае(м). А е(ст)ли бы-(м)
 я, А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, де(ти) и потомки[...]//²⁴,
 если бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) бра[т]я моя рожоны(и) и стрые(ч)ные або
 те(ж) хто-ко(л)век з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х),
 акими ж ко(л)век причинами то(т) ли(ст) мо(и) записны(и), хотечи и(х)
 ку яко(и) шкоде и накладо(м) привести, в чо(м) нару(ши)ти мели, тогды
 то(т) мае(т) заплати(ти) закладу на замо(к) гдр(с)ки(и), Володими(р)ски(и)
 по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)скихъ, а стороне нарушоно(и), то е(ст)
 пну Гневошу а пну Ивану молодшому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)скимъ, та(к)
 те(ж) дете(м), пото(м)комъ, ща(д)ко(м) ²⁵ хъ, другую по(л)тораста ²⁶ ко(п)
 гроше(и) личбы ли(тв)ское заплати(ти) и (в)си шкоды и наклады и(х), што
 бы они на то наложити мели, кроме жадного права, и ²⁷ доводу, и присаги,
 о(д)но на рече(н)е слова и(х) и(м) о(п)рави(ти) и нагородити та(к), яко бы
 они ничего себе в то(м) не шкодовали, а заплативши тые заклады, шкоды
 и наклады и(х) и(м) о(т)прави(в)ши ²⁸, пре(д)ся тую ча(ст) мою Ве(р)би-
 ча(н)скую ничи(м) са вступовати не мае(м) и ве(ч)не о то мо(л)чати мае(м)
 ве(д)ле тое теперешнее продажи моее и сего ли(ст)у моего вы(з)наного, ко-
 торы(и) во (в)семъ ве(ч)не при mocy захова(н) быти мае(т). Которую (ж)
 продажу мою и се(с) ли(ст) мо(и) вы(з)нананы(и) маю я на вряде за(м)ку гдр(с)-
 кого Володими(р)ского до кни(г) кгро(д)ски(х) вы(з)на(ти) и дати записати,
 а пото(м) до кни(г) земьски(х) того (ж) повету Володими(р)ского на роко(х)
 судовы(х) зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти ве(д)ле поря(д)ку ста(т)уово-
 го в року тепе(р) идучо(м) ше(ст)деса(т) девято(м) на светы(и) Миха(л) ри(м)-
 ского свята, тотъ запись с книгъ кгро(д)ски(х) перенести и то вы(з)нати
 и дати записати маю и буду повине(н). А е(ст)ли бы(х) за послугою гдрскою
 земьскою або за хорообю або за якими-ко(л)век причина(мы) на ты(х)
 роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису моего с кни(г) кгро(д)ски(х)
 до зе(м)скихъ перенести не мо(г), теды на роки, которые припасти маю(т)
 в року при(ш)ло(м) се(м)десято(м) на три кроле свята ри(м)ского перенести
 маю. А где бы(х) и на тые роки та(к)же за якими ж ко(л)век ²⁹ причинами пе-
 рене(с)ти не могъ, теды коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причи(н) на тре-
 ти(х) роко(х) по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенести
 повине(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) о све-
 то(и) тро(и)цы свята ри(м)ского ³⁰. А где бы(х) и на тые роки за чи(м)-ко(л)-
 ве досы(т) тому не (в)чини(л) и того до кни(г) земьски(х) не перене(с) або
 бы те(ж) пнь бо(г) в то(м) часе на мене сме(р)ть перепустилъ, теды они на
 тые роки сами маю(т) запи(с) ³¹ с кни(г) кгро(д)ски(х) // до зе(м)ски(х) себе
 перенести и да(ти) записати, а вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) того[...]³² и то о(т)
 ни(х) до кни(г) земьски(х) приняти, што мае(т) им быти та(к) мощно, аковы
 и при бы(т)ности мене самого о(ч)евистого вы(з)на(н)я моего и на то е(с)ми
 пну Гневошу и пну Ивану моло(д)шому Петровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л)
 сесь мо(и) вы(з)нананы(и) ли(ст) з моею печат(ю) и с по(д)пи(с)о(м) вла(ст)ное
 руки моее. При то(м) были и того добре сведоми и печати свои за про(з)бою
 моею к сему листу моему приложили и(х) мл(ст) вл(д)ка володими(р)ски(и)

88 зв.

89

и бересте(и)ски(и), ѿте(ц) Феѡдосе(и), па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) володиме(р)ски(и), а пнѣ Ива(н) Гулеви(ч). Писа(н) у Воло(ди)мери ³³ лета божего ³⁴ наро(же)нья тисеча ³⁵ па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девятого, м(с)ца августа, два(д)ца(т) пято ³⁶ (!) дня. А(н)дре(и) Васи(л)ѣви(ч) Калусо(в)ски(и) руку вла(ст)ную свою по(д)писа(л).

В гродьскій книзі № 919: ¹име(н)я; ²по(д)ворищними; ³мененые; ⁴и зо; ⁵се; ⁶и стрые(ч)ны(х); ⁷застави(т)и мл(л); ⁸которая; ⁹ѡбователе(м); ¹⁰кнежства; ¹¹якимь-ко(л)векъ якими ж ко(л)ве(к); ¹²яко; ¹³хотя; ¹⁴доброе; ¹⁵ты(м); ¹⁶доложою, яко(ж); ¹⁷Ве(р)биче(н)ского; Ве(р)биче(н)скую; ¹⁸ли(ч)бы лито(в)ское; ¹⁹зо всимъ; ²⁰моее; ²¹даровати; ²²ѡбе(р)нуги; ²³по(и)скива(т); ²⁴мое; ²⁵и ща(д)комъ; ²⁶по(л)трѣ(т)яста; ²⁷и доводу; ²⁸ѡправи(в)ши; ²⁹якими ж ко(л)векъ; ³⁰то е(ст) которые... вжито вище, після слів по се(м) часе; ³¹то(т) запи(с); ³²допустити; ³³Ве(р)бич(н)е; ³⁴божего; ³⁵тысяча; ³⁶пятого.

42. *Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського на землю, продану братам Гнѣвошу та Івану Калусовським.*

Акт від 25 серпня 1569, № 32, 1.

⁵⁶ зв. Я, А(н)дре(и) Васи(л)ѣви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю самъ на // себе симъ моимъ листо(м) всимъ нинешни(м) и на пото(м) буду[чим], ко(ж)дому, кому бы была по(т)реба то(г)ло листу мое(г)ло ведати або, чтучи его, слышати, што (ж) которая часть име(н)я мое(г)ло ѡ(т)чизно(г)ло в повете Володиме(р)ско(м) лежачо(г)ло, у Ве(р)бичне, ѡ(т) брата мое(г)ло ста(р)шо(г)ло пна Федора Васи(л)ѣвича Калусо(в)ско(г)ло правомъ приржонны(м) на мене приходи(т). А такъ я тую ча(ст) име(н)я мое(г)ло з дворо(м), з лю(д)ми подворищными и ѡгоро(д)ники, з кгру(н)ты земляными, дво(р)ными и по(д)даныхъ, по(л)ми, сеножа(т)ми, новинами, че(р)тежами, дерево(м) бо(р)тными, боры, лѣсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы зве(ри)нными, пта(ш)шими, гоны бо(б)ровы(ми) и зо всеми платы, доходы, пожитки, которы(м)-колвекъ обычаемъ названые або мененые ест и быти могу(т), и зо всимъ на все, якъ ся тая ча(ст) моя сама в себе и (в) пожитко(х) свои(х) мае(т) и што на нее приходи(т), ничо(г)ло на себе, на жону, дети и пото(м)ки мои, которые естли бы ми бо(г) да(л), такъ те(ж) и на бра(т)ю мою рожною пна Федора Васи(л)ѣвича Калусо(в)ско(г)ло и стрые(ч)ныхъ и никоторы(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на ко(г)ло и(н)шого не вы(и)мучюкы ани заставую(чи) неѡбычае(м) старо(г)ло статисти зе(м)ско(г)ло Велико(г)ло Кнзства Лито(в)ско(г)ло, жебы третюю часть тое части моее на ве(ч)но(ст) продати, а две в суме заставити ме(л). Але по(д)лугъ тое во(л)ности, которая всимъ станомъ и ѡбывателе(м) Велико(г)ло Кнзства Литовско(г)ло на про(ш)ломъ ва(л)но(м) со(и)ме Бересте(и)ско(м) з доброво(л)нымъ зъволе(н)емъ и уфале(н)емъ всихъ // стано(в) дана, и ѡ(т) его кроле(в)ске(и) мл(с)ти утве(р)жона, и (в) стату(т) прилучона и вписана, яко в ро(з)деле семо(м) ув а(р)тыкуле второ(м) поправки статисти ново(г)ло ѡписа(но), и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ становъ шляхе(т)ски(х) име(н)я свои(х) пиш(з)ные, зе(м)ские, материстые, высужонные, купленные и яки(м)-колвекъ обычае(м) набытые и названые, не смо(т)речи третее части и(з) дву(х) части(и), яко пере(д) тымъ было в статуте обычае(м) старода(в)нымъ, але

вси здо(и)мо(м), хто ихъ што мае(т), бу(д) те(ж) половицу або которую и(х) часть або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люде(и) а(л)бо землю, што хотя ѡ(т) ни(х) ве(д)ле добро(и) воли и мысли своеѡ ѡ(т)дати, продати (,) даровати и записати, ѡ(т) дѣте(и), бли(з)кихъ ѡ(т)да(ли)ти и по(д)ле баче(н)я своего тьми шафовати, што шире(и) в ономъ а(р)тыкуле доложено. Яко (ж) и я, заховываючы ся в то(м) по(д) таки(м) ѡбычае(м) и во(л)ностю, не буду[чи] ни ѡ(т) ко(г)ло[] ничымъ принушо(н), самъ по добро(и) воли свое(и) на вечно(ст) ѡбе(л)вечно навеки непорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст) мою име(н)я мое(г)ло[] Ве(р)бичы(н)ско(г)ло[], ѡ(т) брата мое(г)ло[] пна Федора Васи(л)евича Калусовьско(г)ло[] на мене приходячую, брати мое(и) стрые(ч)но(и) па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) за суму пе(в)ную пнзе(и) за по(л)третяста ко(п) гроше(и) лито(в)ское личбы продалъ и заплату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою зо всимъ на все вже ѡ(т) сего дня и ча(с)у вечно имъ пусти(л) и все право свое прироженое на и(х) вѣли(л) и вливамъ и второе части моеѡ пе(р)ве(и) сего такъ бра(т)и мое(и) рожоному и стрые(ч)//ны(м) и никому и(н)шому ве(ч)ностю есми не заводил) и никоторыхъ листовъ на то не давал). Маю(т) ихъ мл(с)ть па(н) Гневошъ а панъ Ива(н) моло(д)шы(и) Пѣ(т)ровичи Калусо(в)ские, ма(л)жонька, дети, пото(м)ки и щадъки и(х) ве(ч)ными часы тую верху помененую ча(ст) мою Ве(р)бича(н)скую зо всимъ на все на себе держати и еѡ вжывати и во(д)ле воли и баче(н)я свое(г)ло[] его шафовати, ѡ(т)да(ти), продати, даровати и кому хотячы записати а ку своему лепъшому а пожитечне(и)шому ѡбе(р)нути, як сами налѣпе(и) розумею(чи). А я са(м), ве(р)ху поменены(и) А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, естли бы ми богъ далъ, ани бра(т)я мои рожоны(и) па(н) Федо(р) Васи(л)евичъ Калусо(в)ски(и) и стрые(ч)ные, дети, пото(м)ки и ни(х)то з бли(з)ки(х), крѣ(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м) никоторы(м) ани жа(д)ными причинами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гневоше(м) а пно(м) Ивановъ моло(д)ши(м) Пе(т)ровичы Калусо(в)скими самими, де(т)ми, пото(м)ками и щадъками ихъ тоѡ части моеѡ по(и)скивати, такъ те(ж) и то(г)ло[] запису мое(г)ло[] ничи(м) нарушати не мае(с). А естли бы я, А(н)дре(и) Васи(л)евичъ Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, естли бы ми бо(г) дал), та(к) те(ж) бра(т)я моя роженые и стрые(ч)ные або те(ж) хто-ко(л)векъ з бли(з)кихъ, крѣвъны(х) и повиноватыхъ моихъ якими-колвекъ причинами то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), хотячы ихъ ку яко(и) шкоде и на // кладо(м) привести, в чомъ нарушити мели, то(г)ды то(т) мае(т) заплати(т) закладу на замо(к) г(с)дрьски(и) Володимер(р)ски(и) по(л)тораста копъ гроше(и) литовьскихъ, а стороне нарушоно(и), то естъ па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Петровичо(м) Калусовьски(м), такъ те(ж) дѣтемъ, пото(м)комъ и щадъкомъ ихъ другую по(л)тораста ко(п) гроше(и) личбы лито(в)ское заплатити, и вси шкоды и наклады и(х), што бы ѡни на то наложити мели, кромя жа(д)но(г)ло[] права и доводу и присяги, ѡ(д)но нарече(н)е слова и(х) имъ ѡправи(ти) и нагородити такъ, яко бы ѡни ничо(г)ло[] собе в то(м) не шкодовали. А заплати(в)шы тые заклады, шкоды) и наклады и(х) имъ ѡпра(ви)вшы пре(д) ся, в тую часть мою Ве(р)бичи(н)скую, ничы(м) ся вступовати не маемъ и ве(ч)не ѡ то мо(л)чати мае(м) ве(д)ле тоѡ тепере(ш)неѡ продажы моеѡ и сего листу мое(г)ло[] вы(з)нано(г)ло[], которы(и) во вьсе(м) ве(ч)не при мощи захова(н) быти мае(т), которую (ж) прода(ж)у мою в се(с)

57 зв.

58

ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), маючи на вряде за(м)ку г(с)дрьско(г)lo Володи-
 ме(р)ско(г)lo до кни(г) кгро(ц)ки(х) вызнати и дати записати и потом до
 кни(г) зе(м)ски(х) того (ж) повету Володиме(р)ского на рокохъ судовы(х)
 зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти, ве(д)ле поря(д)ку статutowого в року
 тепе(р) идучо(м) шестьдесе(т) девято(м) на светы(и) Миха(и)ло ри(м)ского
 58 зв. свята то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)кихъ перенести и то вы(з)нати и дати
 записати маю и буду повинень. // А если бы(х) за послугою г(с)дрьскою
 и зе(м)скою або за хоробую (!) або за якими-колвекъ причынами на ты(х)
 роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису мое(г)lo с кни(г) кгро(ц)кихъ
 до зе(м)скихъ перенести не могъ, тогды на роки, которые припасти маю(т)
 в року пришло(м) се(м)десято(м), на три кроле свята ри(м)ско(г)lo, пере-
 нести маю(т). А где бы и на тые роки та(к) же за якими(ж) ко(л)векъ при-
 чынами перене(с)ти не мо(г), те(д)ы коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причы(н)
 на третихъ рокохъ по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенес-
 ти повине(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) ѿ све-
 то(и) Тро(и)цы свята ри(м)ско(г)lo. А где бы(х) и на тые роки за чимъ-ко(л)-
 векъ досы(т) тому не вчини(л) и то(г)lo до кни(г) зе(м)ски(х) не перене(с),
 або бы те(ж) па(н) богъ в то(м) часе на мене сме(р)ть перепусти(л), те(д)ы они
 на тые роки сами маю(т) то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)ки(х) до зе(м)ски(х)
 собе перенести и дати записати. А вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) и(м) то(г)lo до-
 пустити и то ѿ(т) ни(х) до кни(г) земьски(х) приня(ти), што мае(т) имъ
 бы(ти) такъ мо(ц)но, яко бы и при бы(т)ности мене само(г)lo ѿчевисто(г)lo
 59 вы(з)на(н)я мое(г)lo. И на то есми па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)-
 шо(му) Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) //
 листь з моею печат(ю) и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. При то(м) были
 и того добре сведоми и печати свои за прозбою моему (!) къ сему листу мое-
 му приложыли и(х) мл(с)ть вла(д)ка в(о)лодимер(р)ски(и) и бересте(и)ски(и)
 ѿте(ц) Феѿдоси(и), па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)ша-
 ло(к) г(с)дрьски(и) горо(д)ничы(и) владиме(р)ски(и), а панъ Иванъ Гуле-
 ви(ч). Писа(н) у Володимери лета бо(ж)е(г)о наро(же)нья тисеча пя(т)со(т)
 шестьдесе(т) девято(г)lo, м(с)ца августа, два(д)ца(т) пятого дня. А(н)дре(и)
 Калусовски(и) руку вла(с)ную свою по(д)писа(л).

43. Тестамент Павла Черневського.

Акт від 7 жовтня 1569, № 29, 1.
 Випис з книг гродських від 21 вересня 1569.

42 Я, Паве(л) Че(р)невски(и), вы(з)нава(м) неспосо(б)но(ст) свою, и(ж),
 кгды — (м) бы(л) еще вси(х) ты(х) прошлы(х) ле(т) в зупо(л)но(м) здоро(в)ю,
 ро(з)мышля(л) есми частокро(т), яко бы(х) мо(г) стато(ч)не а порядне до(м)
 сво(и), жону и детьки ¹, на сме(р)ть паметаючи, расправи(ти), а што на-
 бо(л)шо(г)lo ² и напо(т)ребне(и)шого, и(ж) я, ме(ш)каю(чи) чере(з) та(к)
 чсь немалы(и) в ма(л)же(н)стве з ве(р)ною и милою жоною моею Катериною
 Якубо(в)ною Вакгле(н)скою ³ и видечи по не(и) ве(р)ное, по(ч)тывое и ста-
 то(ч)ное захова(н)е и послуги ку (м)не, ма(л)жо(н)кови ее, та(к) въ упре(и)-
 мо(и) а щиро(и) мл(сти) ⁴, яко те(ж) в по(ч)тыво(м) а стато(ч)но(м) выхова-
 (н)ю дето(к) нши(х), та(к) те(ж) в спо(л)но(м) набыва(н)ю убогое мае(т)нос-

ти ншое, еще есми бы(л) и до сего чсу е(и) того ничи(м) не нагороди(л) и шправы присто(и)ное, што ко(ж)ды(и) му(ж) жоне повине(н), на мае(т)ности свое(и) не (в)чини(ль)⟨.⟩ А и(ж) чсу тепере(ш)него бгъ ⁵ сотворите(л) з во(ли) и презре(н)я своего свето(г)ло̄ мене хоробою до(т)кну(ти) рачи(л)⟨.⟩ в которо(и) ѿ(н) яко всемогучи(и) пнѣ ведае(т) ⁶, што ся со (м)ною деяти буде(т). А прото я, видечи ⁷ в то(и) хоробе небе(з)печны(и) живо(т) сво(и) и паметаю(чи) на то, и(ж) вси справы и мы(с)ли // человекне ⁸ сме(р)тью до ко(н)че(н)е при(и)мую(т), для чого посполите звы(к)ли люде мысль и волю свою звлаща ѿста(т)нюю на писме ку ведомости на чсы ⁹ пото(м)ные зоставла(т), ты(м) обычае(м) и с таковою пре(и)могою ¹⁰ волею жону, де(ти) и ве(с) до(м) свое(и), яко са ту(т) ниже(и) на то(м) писме покаже(т), росправую. Напе(р)ве(и) то е(ст), и(ж) жона моя Катерина мае(т) споко(и)не де(р)жати и (в)жива(ти) до живота своего име(н)е нше Ма(р)кови(чи), лежачое в повете Воло(ди)ме(р)ско(м), которую ча(ст) купили е(с)мо ве(с)поло(к) з нею, жоною моею, у пна Романа Ма(р)ко(в)ского на ве(ч)но(ст). А де(ти) нши, доро(с)ши ле(т) свои(х), та(к) те(ж) бра(т)а ¹¹ або бли(з)кие мо(и) с то(г)ло̄ име(н)я ее стискать и доброво(л)но(г)ло̄ ужива(н)я е(и) борони(ти) не маю(т) до живота ее⟨.⟩ И ку тому на то(м) же име(н)ю ншом(м) Ма(р)ковичо(х) запи(с)ую и да(р)ую е(и), жоне мое(и) мило(и), суму пнзе(и) — триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, то е(ст) пол(л)скихъ золоты(х) пол(л)ѿ(с)маста, лича(чи) в ка(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)ца(ти) гроше(и) пол(л)ски(х)⟨,⟩ Во(л)на она буде(т) тую триста ко(п) гроше(и) на то(мъ) име(н)и ¹² Ма(р)ковичахъ ¹³, ѿ(т) мене е(и) записаную, такъ при животе, я(к) и по животе свое(м) ѿ(т)да(ти), дарова(ти), кому хотечи записати и ку своему лепшому а пожито(ч)ному ѿбе(р)нути. К тому показую(чи) а ¹⁴ зособна ¹⁵ еще ѿхот(н)е(и)шую мл(ст) жоне мое(и) мило(и) Катерине, дарую и записую е(и) ¹⁶ вси речи мои рухомые, та(к) гроши готовые и на до(л)зехъ⟨,⟩ яко и золото, серебро, пе(р)ла, цы(н) ¹⁷, мѣдъ, шаты, кони е(з)дnye и (в)се, што ѿ(д)ноко(л)ве(к) рухомою ре(ч)ю на(з)ваную ¹⁸ бы(ти) и по (с)ме(р)ти мое(и) в дому мое(м) показати са можетъ. Во(л)на она буде(т) ты(м) шафовати, яко вла(ст)но(ст)ю своею, водле воли и уподобе(н)я своего, а дети нши ¹⁹ або бра(т)а мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) и природ(н)ны(х) мои(х) того е(и) боронити и никоторы(ми) причина(ми) переказы чини(ти) не маю(т)⟨.⟩ А што са дотыче(т) име(н)я ншого Во(и)нина, которое на(м) да(л) за ве(р)ные по(с)луги нши небо(ж)чи(к) пнѣ Миха(и)ло Свину(с)ки(и), а пото(м) и е(г)ло̄ королевская мл(ст) тое име(н)е(ч)ко ѿ(т) ²⁰ столу своего г(с)дского (!) по(т)ве(р)ди(ти) и уприви(л)евати рачи(л), — на то(м) име(н)е(ч)ку жона моя Катерина мае(т) седе(ти) и споко(и)не е(г)ло̄ ужива(ти) до ле(т) дете(и) нши(х), а коли де(ти) нши ле(т) доросту(т), на ча(с) она и(м) буде(т) пови(н)на тое име(н)е непе(н)но поступи(ти) ²¹⟨.⟩ ни(ж)ли ли(ч)бы никоторое дете(м) и нико(му) с то(г)ло̄ име(н)а чини(ти) не буде(т) пови(н)на⟨.⟩ А если бы са притрафило по зеш(т)ью ²² мое(м), жебы жона моя в ры(х)ло(м) ²³ чсе с то(г)ло̄ свѣта зы(ш)ла, а дети нши зостали бы ле(т) недоро(с)лые, тогда по(д) ти(м) трафу(н)ко(м) де(т)ки нши, та(к) же ²⁴ име(н)е нше Ма(р)ковичи и (в)сю мае(т)но(ст) поручаю в ²⁵ моцъ, ѿборону и ѿпеку зяту своему пну Во(и)не Лине(в)скому⟨.⟩ Мае(т) ѿ(н) яко милы(и) и ве(р)ны(и) прияе(л) мо(и) тою всею ѿпекою шафова(ти) во(д)ле бога и пови(н)ности своее хрестя(н)ское и дочки нши Раи(н)ку а Макгдалену с ²⁶ жи(т)ко(в) того име(н)я заму(ж) повывавати⟨.⟩ //

42 зв.

43

А са(м) ѡ(н) має(т) тоє име(н)є нше Ма(р)ковичи де(р)жати и (в)жива(ти) на себе до то(г)ло[і] чсу, поко(л) то(т) накла(д) сво(и), што на до(ч)ки ниши, выправую(чи) и(х) замужъ, наложи(т), выберє(т). А поко(л)ся тому накладу е(г)ло[і] досы(т) не стане(т), до того чсу сынове мои, хотя и ле(т) доросту(т)⟨.⟩ того име(н)я з mocy де(р)жа(н)я и вжива(н)я его бра(ти) не маю(т). А если бы име(н)є до ру(к) своихъ мети ²⁷ хотели, то(г)ды, чо(г)о пнъ Во(и)на накладу з ыме(н)я не выберє(т), повинни будутъ ²⁸ то(т) накла(д) уве(с) спо(л)на ему ѡ(т)ложити, то(ж) на то(т) ча(с) к свои(м) рука(м) ²⁹ име(н)є взя(ти). А при то(м) были и того добре сведоми их мл(ст) кнзъ Дми(т)ре(и) ³⁰ Ружи(н)ски(и), пнъ Ива(н) Ше(л)во(в)ски(и), пнъ Семє(н) Кози(н)ски(и), а пнъ Миха(и)ло Лине(в)ски(и), а во(з)ны(и) повету Володимє(р)ского, приданы(и) з уряду к(р)о(д)ского, пнъ Ти(х)но С(р)а(н)ски(и). И за ѡчевистою про(з)бою моею и(х) мл(ст) ве(р)ху менєны пнове печати сво(и) до сєго тастамє(н)ту мое(г)ло[і] приложи(ти) рачи(ли). А дла ле(п)шое тве(р)дости и а, Паве(л) Че(р)невски(и), печат(т) свою к сєму тастамє(н)ту ³¹ моему приложи(л) и рукою своєю по(д)писа(л). Писа(н) у Во(и)нинє лета бо(ж)єго нарожє(н)а тисєча ³² па(т)со(т) ше(ст)дєся (!) девято(г)ло[і] ³³, м(с)ца сє(н)тєбря ³⁴, деватогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Паве(л) Че(р)невски(и) вло(ст)ную руку по(д)писа(л)⟨.⟩

В гродській книзі № 919; ¹дети; ²набо(л)ше(г)ло[і]; ³Вакгле(н)ского; ⁴въ упрє(и)мо а широ(и) мило(сти); ⁵бо(г); ⁶видя(т); ⁷ведаючи; ⁸челове(ч)не; ⁹часы; ¹⁰таковою упри(и)мою; ¹¹бра(т)а; ¹²на то име(н)ю; ¹³Ма(р)ковичохъ; ¹⁴я; ¹⁵особьна; ¹⁶иємає; ¹⁷це(н); ¹⁸на(з)ваио; ¹⁹ниши; ²⁰мнєѡ(т); ²¹поступи(ти) непе(н)но; ²²зе(ш)тью; ²³ро(х)ло(м); ²⁴та(к)тє(ж); ²⁵у; ²⁶сє; ²⁷меты; ²⁸будуть; ²⁹рука(м) свои(м); ³⁰Дми(т)ръ; ³¹тєстамє(н)ту; ³²тисєча; ³³ше(ст)дєсят девятю; ³⁴сє(н)тєбра.

44. *Продажний запис Григорія Гнєвошевича Кисєля на маєток, проданий Петрові Тимофійовичу Кисєлю.*

Акт від 9 жовтня 1569, № 29, 3.

24 зв.

Я, Григоре(и) Гнєвошеви(ч) Кисє(л), земєни(н) г(с)дръски(и) земъли Во(л)ы(н)ское, повету Володимє(р)ского, сознаваю симъ мои(м) листомъ, хто бы хоте(л) того веда(ти), нынєшни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што котораа ча(ст) третая пля(ц)у у фо(л)ва(р)ку ншо(м) у Володимєри на перє(д)ме(ст)ю за Смочєю пришла на на(с) з брато(м) моло(д)ши(м) Епимахо(м) ѡ(т) да(д)ко(в) ниши(х) пна Пє(т)ра и пна А(н)дрєа Тимофєєвичо(в) Кисєлєвъ. А и(ж) то(т) плацы(к), што на на(с) пришлъ, ве(л)ми малы(и), и двора будовати ни на чомъ. А ку тому не е(ст) спору(ч) я(к) ку приєзду на(м) самы(м) и по(д)даны(м) ниши(м) з ыме(н)а ншо(г)ло[і] Ни(з)кини(ч). А про тую причину, хотєчи себе на и(н)шо(м) мє(ст)цѹ, гдє спору(ч), купи(ти) дла приє(з)ду намъ и по(д)даны(м) ншимъ, то(т) пла(ц), што на на(с) ѡ(т) пано(в) да(д)ко(в) при(ш)ло в то(м) фо(л)ва(р)ку выше(и) поменєно(м), спусти(л) и прода(л) єсми на ве(ч)но(ст) да(д)ку своєму пну Пє(т)ру Тимофєєвичу Кисєлю, горо(д)ничому витебъскому, за три копы гроше(и) на лито(в)скую ли(ч)бу. Которы(и) то(т) пла(ц) выше(и) менєны(и) має(т) па(н) Пє(т)ръ самъ, жона, дети и пото(м)ковє его ве(ч)нє на себе де(р)жати и (в)живати и дво(р) собе на не(м) будовати. А я вжє самъ ани бра(т) мо(и) Епима(х)

до того ве(ч)не ничего мети не маємъ. А е(ст)ли бы бра(т) мо(и) моло(д)ши(и) Епима(х) мє(л) по(д) пано(м) Пе(т)ромъ, по(д) жоною а(л)бо де(т)ми е(г)ло[і] того плацу продажи мое(и) по(и)скивати а(л)бо переказу в томъ чинити, тогды а маю пна Пе(т)ра, и панею ма(л)же(н)ку, и дети и(х) в то(м) заступовати, а (з) брато(м) своимъ ѿ то се погоди(т) маю. И на то е(с)ми да(д)ку моему пну Пе(т)ру Тимофеевичу Киселю, горо(д)ничому вите(б)скому, да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печата(т)ю и с по(д)писо(м) руки, моеє. А (д)ла лепшого сведо(м)а проси(л) есми ѿ приложе(н)є печате(и) и(х) мл(ст) // 25 пна Ждана Копле(н)ского а пна Кирика Дривни(н)ского. И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати сво(и) приложили до сєго моего листу. Писа(н) у Володимє(ри) ле(т) бо(ж)єго нароже(н)а тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)ло[і], м(с)ца ѿ(к)тебра, девато(г)о дна.

*45. Угода, за якою Михайло Дубницький заповідає своїй жінці
Томилі Данилівні своє володимирське войтовство замість того,
щоб вернути їй грошовий борг.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) Володимє(р)ски(и) визнава(м) самъ 80
на себе симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) потреба того ведати
албо, чути єго, слышати, (и)ж ѿкупуючи мне в немало(и) суме пнзе(и)
во(и)то(в)ство Володимє(р)ское, позычилъ есми на ѿкупе(н)є того во(и)то(в)-
ства в мальжо(н)ки моеє милое пнеє Томили Данило(в)ны Попелевича ти-
сачу золоты(х) по(л)ски(х), то е(ст) чотыриста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х),
и, не маючи єє оноє сумы пнзе(и) чимъ заплатити, на то(м) же во(и)то(в)стве
мое(м) Володимє(р)скомъ тую суму пнзе(и) тисачу золоты(х) по(л)скихъ єє,
ма(л)жо(н)цы мое(и), симъ листо(м) моимъ записую и вношу. Має(т) ма(л)-
жо(н)ка моя пни Томила по животе мое(м) в то(и) суме пнзе(и) в тисачи зо-
лоты(х) по(л)ски(х) во(и)то(в)ство мое володимє(р)ское зо всею справою
и владно(ст)ю и зо всеми доходы и пожитки де(р)жати и вживати до живота
своего, а естли бы замужъ не пошла. А где бы она по животе мое(м) заму(ж)
пошла, а, чо(г)ло[і] боже вхова(и), естли бы з нею пото(м)ства не мель, тогды
бра(т)я и бли(з)кие мои маю(т) е(и) тую суму тисачу золоты(х) по(л)скихъ
сполъна дати и заплатити, а тоє во(и)то(в)ство к рука(м) своимъ взяти.
А не ѿ(т)давши е(и), жоне мое(и), тоє сумы пнзе(и) — тисачи золоты(х), — не
має(т) бра(т)я моя // и бли(з)кие мое того во(и)то(в)ства моего володимє(р) 80 зв.
ского съ неє брати, з моцы и де(р)жа(н)я єє ѿты(и)мовати некоторымъ ѿбы-
чаємъ такъ пра(в)нымъ, яко и неправнымъ. А естли бы пакъ она, жона
моя, зо мною пото(м)ство мела, тогды по животе мое(м) хотя бы она и за-
му(ж) пошла, а пото(м)ство бы мое живо было, маєть она тоє во(и)то(в)ство
мое володимє(р)ское зо всимъ на все де(р)жати и ужива(ти) до живота свое-
го або, естли сама она похоче(т), дете(м) мон(м) тоє во(и)то(в)ство поступи-
ти при животе своемъ, естли бы которое дєта мое ле(т) доросло, и ѿ(д)но
бы во(и)то(в)ствомъ справовати. А де(р)жачи е(и) тоє во(и)то(в)ство с по-
житко(в) во(и)то(в)ски(х), маєть она и пови(н)на буде(т) де(ти) мое вше-
лакими доста(т)ками вховывати и на науку давати. А ве(д) жо она по жи-
воте своемъ тоє сумы тысачи золоты(х) по(л)ски(х) не маєть и не може(т)

никому записати ани даровати, то(л)ко дете(м) мой(м), которые з нею, да(ст) бо(г), мети буду. А здаючи тоє во(и)то(в)ство або бли(з)ки(м), або дете(м) моимъ, кому при(и)де водлугъ сего запису моего, не маеть и не пови(н)на она буде(т) никому ли(ч)бы чинити и ничего ся справовати. И на то(м) жоне мое(и) мило(и) пне(и) Томиле далъ се(с) мо(и) листь по(д) моею печат(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моеє. А при то(м) были и того добре сведоми за про(з)бою моею печати свое к сему моему листу приложити рачили, па(н) Павелъ Ѡра(н)ски(и), а па(н) Яки(м) Васи(л)евичъ, писа(р) кгро(д)ски(и) замку Володиме(р)ского. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисача па(т)со(т) ше(ст)деся(т) девятого, м(с)ца ѱ(к)тебра, второгона(д)ца(т) дня. Миха(и)ло Васи(л)евичъ Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ володиме(р)ски(и), рука власная.

46. *Дарчий запис Михайла Дубницького його жінці
Томилі Данилівні на маєтки Дубники і Ворчин.*

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

- 81 Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) володиме(р)ски(и), визнавам симъ мой(м) листомъ, кому буде(т) потреба то(г)ло вєдати а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), и(ж), беручи за себе в ма(л)жо(н)ство у єго мл(с)ти ѱ(т)ца Феѡдо-сея, владыки володиме(р)ского и бересте(и)ско(г)ло, внуку єго мл(с)ти па(н)ну Томилу Данило(в)ну Попєлевича, взал-о(м) у єго мл(с)ти ѱ(т)ца вл(д)ки за тою жоною своею, панєю Томилою, посагу готовыми пене(з)ми двесте ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, а у выправе сто ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское (ж). А так дозна(в)шися по не(и), ма(л)жо(н)цы свое(и), ку себе до(б)рое, ве(р)ное а цно(т)ливое в ма(л)жо(н)стве захва(н)є и мило(ст) малжо(н)скую, тоє внесе(н)є єє вла(ст)ное в до(м) в [...] триста ко(п) грше(и), я си(м) листо(м) мой(м) на име(н)ю мое(м) выслужоном [...] и на Во(р)чине купленое є(и), жоне мое(и), пане(и) Томиле записую[...] она, жона моя милая, по животе мое(м) в то(и) сумє пнзе(и) [...] мое пє(р)вопоменєное
- 81 зв. Дубники и Во(р)чинъ з дворо(м), з люд(д)ми[...] // и зо вси(м), яко ся в себе має(т), де(р)жати и вживати до живота своего, естли бы заму(ж) не пошла(.) А где бы она по животе мое(м) заму(ж) пошла, а, чого боже вхова(и), естли бы з нею пото(м)ства не мель, тогда бра(т)я и бли(з)кие мой маю(т) тую суму триста ко(п) грше(и) ли(ч)бы лито(в)ское спо(л)на ѱ(т)дати и заплати(ти), а тоє име(н)є к рука(м) свои(м) взати, а не ѱ(т)давши є(и), жоне мое(и), тоє сумы пнзе(и) тро(х)со(т) копь грше(и) лито(в)ски(х), не маю(т) бра(т)я и бли(з)кие мо(и) того име(н)я моего, выслужоного и купленого, Дубникъ и Во(р)чина в неє з моцы брати и держа(н)а є(и) ѱты(и)мовати никоторы(м) ѱбычаємъ такъ правны(м), яко и неправны(м). А естли бы па(к) она, жона моя, зо мною пото(м)ство мела, тогда по животе мое(м), хотя бы она и заму(ж) по(ш)ла, а пото(м)ство бы мое живо было, має(т) она тоє име(н)є мое Дубники и Во(р)чинъ зо вси(м) на все де(р)жати и (в)жива(ти) до живота свое(г)ло(.) або если она сама похоче(т), дете(м) мой(м) тоє име(н)є мое Дубники и Во(р)чинъ поступи(ти) при животе своемъ, естли бы которое дєтє мое ле(т) доросло, а де(р)жачи тоє име(н)є, с пожи(т)ко(в) того име(н)а маєт она и пови(н)на буде(т) дѣтки мое вшелакими доста(т)ками

виховувати и на науку давати. А ве(д)жо она по животе свое(м) тоє сумы тро(х)со(т) ко(п) грше(и) лито(в)ское ли(ч)бы не має(т) и ни може(т) никому записа(ти) ани дарова(ти), то(л)ко дете(м) мои(м), которые я з нею мети буду. А где бы(х) з нею дете(и) мети не мо(г), тогды она та(к) при животе, яко и по животе свое(м) во(л)на буде(т) в то(и) суме пнзе(и) в тро(х)со(т) копа(х) гроше(и) тоє име(н)е Дубники и Ворчи(н) кому хотачи записати, ѿ(т)дати и даровати. А бра(т)я и бли(з)кие мое не маю(т) є(и) того борони(ти), а здаючи тоє име(н)е мое выше(и) помененоє Дубни(ки) и Во(р)чинь дете(м) або бли(з)кимъ мои(м), кому при(и)де(т) водлугъ сего запису моего, не має(т) и не пови(н)на она буде(т) с того име(н)а мое(г)lo] никому личьбы чини(ти) и ничого ся справова(ти). И на то(м) даль жоне мое(и) мило(и), пне(и) Томиле, сєсь мо(и) ли(ст) по(д) мою печатю и с по(д)писо(м) руки моеє. А при то(м) были и того добре свадоми за про(з)бою мою печати свое к сему моему листу приложити рачи(ли) па(н) Павель С(р)а(н)ски(и) а па(н) Яки(м) Васи(л)євич(ч), писаръ к(г)ро(д)ски(и) замку Воло(ди)ме(р)ского. Писа(н) у Воло(ди)мери лета божего наро(ж) (!) тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)lo], м(с)ца ѿктября, второ(г)lo]на(д)цать дня. Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), воитъ володимер(р)ски(и), рука власная [...]

*47. Віновний запис Івана Петровича Калусовського
дружині Настасії на суму грошей на третині його маєтків.*

Акт від 16 січня 1570, № 62, 1.

Я, Ива(н) Петрови(ч) Ка(л)усовський, чиню явно и вы(з)наваю ты(м) 124 зв.
мои(м) ли(с)то(м) кождому, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи є(г)lo], слыша(ти), нинє и на потомъ завсєгда, ижъ што з во(ли) божє(и) и милости мое(и) з волею и порадокъ бра(т)и мое(и) мило(и) и те(ж) крєвны(х) и повиноваты(х) моихъ поня(л) єсми за себе в ма(л)жеңство до(ч)ку у єє мл(с)ти пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) пне(и) Полаги(и) Ма(т)ясовны Суропятовны, па(н)ну Наста(с)ю, по которо(и) єсми узя(л) поса(г)у ѿ(т) матки єи пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) ве(д)лугъ гастамє(н)ту ма(л)жонка єє м(л) небо(ж)чика пна Романа Гулевича сто ко(п) готовы(х) гроше(и). А ку тому на(д)то з ласки єє мл(с)ти у выправе двѣсте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы. Проти(в) которо(г)lo] внесе(н)я єє, ма(л)жо(н)ки моє(и) мило(и), заховываючиса водлугъ ѿбычаю права посполито(г)lo] и статуту, записую малъжонце мое(и) мило(и) пне(и) На(с)тась(и) Гулевичо(в)не на трете(и) ча(с)ти име(н)я свое(г)lo] ѿ(т)чи(з)ного яко Ка(л)усовського, та(к) и Ве(р)би//че(н)ского, которое ми ся zosta(ло) в ро(з)де(л)ку ѿ(т) бра(т)и мое(и), то є(ст) проти(в) рече(и) рухомы(х) двѣсте ко(п) гроше(и) литовское ли(ч)бы, а проти(в) готовы(х) гроше(и) совитость сто ко(п) гроше(и) литовськи(х). А што ся дотыче(т) исти(з)ны ста ко(п) готовы(х) гроше(и), которы(и) єсми по не(и) ѿ(т) ма(т)ки єє взя(л) прѣве(и), нижли єсми єи за себе в ма(л)же(н)ство поня(л), за ты(и) пнзи купи(л) єсми имѣньє на имя свое ве(д)ле тепєрешне(г)lo] права на вѣчно(ст) ча(ст) имѣнья у Вѣрбичне у брата свое(г)lo] стрые(ч)но(г)lo] пна Андрѣя Васи(л)євича Ка(л)усо(в)ско(г)lo], тую купленую ча(ст) Вєрбыче(н)скую записую є(и), ма(л)жонце мое(и) мило(и) пне(и) Наста(с)и Романовне Гулевичовне ты(м) пра- 125

вомъ, яко-мъ еѣ са(м) на (и)мя свое купи(л). Маѣ(т) жона моя милая На(с)-
та(с)я Романовна, яко третюю ча(ст) имѣне(и) мои(х), за внесе(н)е еѣ опи-
саную, та(к) и тую выше(и) помененую куплю мою ведле сего опису мое-
(г) [о] дрѣжати и вживати и его шафовати яко вла(ст)ностью своею, та(к),
якъ на(с) статуть права литовсько(г) [о] учи(т), которы(и) е(ст) на(м) о(т)
ошподаря к(р) его м(л) на со(и)мѣ Любе(л)ско(м). И на то есми е(и), мал-
женце мое(и) мило(и), пне(и) На(с)та(с)и Романовне Гулевичовне, да(л)
се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и с по(д)писо(м) вла(ст)но(и) руки мое.
А при томъ бы(ли) и то(г) [о] добре свѣдомы и(х) м(л) пнове и приятели ниши
125 зв. па(н) Гаври(ло) Боки(и) Печих[...], // су(д)я зе(м)ски(и) повѣту Лу(ц)кого,
па(н) Микола(и) Дубро(в)ски(и), па(н) Богда(н) Дро(з)денъски(и), бра(т)
мо(и) па(н) Гневошъ Ка(л)усовски(и), па(н) Василе(и) Павлови(ч), па(н)ю
Григорей(и) Кисе(л) а панъ Иванъ Лити(н)ски(и), которы(и) за про(з)бою
моею печати свои приложити рачи(л) к сему моему листу. Писа(н) у Ра-
дошине лѣта бѣ(ж)го наро(ж). ѡ. Ф. ше(ст)деся(т) девятого, м(с)ца ноября,
шосто(г) [о] дня.

48. Підтвердний запис Михайла Павловича на грунт
під м. Володимиром, належний дочці небіжчика Козинського,
який купив його у Михайла Павловича.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

160 зв. Я, Миха(и)ло Па(в)лови(ч), по(д)старости(и) володиме(р)ски(и), со(з)на-
ва(м) то ко(ж)дому, кому бы была по(т)реба ведати, и(ж) за листо(м) и ро(с)-
каза(н)емъ княжати его мл(с)ти Косте(н)тина Косте(н)тиновича Остро(з)-
ского, воеводы кие(в)ского, ма(р)шал(к)а Волю(н)ское зе(м)ли, старосты
воло(ди)ме(р)ского, пна моего мл(с)тиво(г), пода(л) (!) есми то(т) кгру(нт),
што по(д) место(м) Володиме(р)ски(м) его кроле(в)скаа мл(ст) за ла(с)ки
свое(и) г(с)дрьское дати и уприви(л)евати рачи(л), небо(ж)чику пну Ми-
ха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скому, кашталану лу(ц)кому, а по сме(р)ти
его мл(с)ти тые кгру(н)ты право(м) прирожены(м) до(ч)це его мл(с)ти кнгни
Миколаево(и) Ярославовичаво(и) Ба(р)барѣ спали, в которые са по(д)да-
ны(и) г(с)дрьски(и) пое(з)ники воло(ди)ме(р)ски(и) вступовали, и ты(м)
пое(з)нико(м) росказа(л) есми, абы са в то бо(л)ше(и) ничимъ не уступовали,
а што которы(и) ко(п)цы о(г)раниче(н)емъ оного кгру(н)ту о(т) пое(з)нико(в)
были по(п)сованы, тые-м) направи(ти) по ты(м) же ме(ст)ца(м), где бы(ли)
пе(р)ве(и). Яко (ж) са(м) вые(з)ди(л), росказа(л), маѣ(т) его мл(ст) кня(з)
Микола(и) Ярославови(ч) [...] кнегинею, ма(л)жо(н)кою своею, ты(х) кгру(н)-
то(в), споко(и)не де(р)жачи, ужива(ти) [...] г(с)дрьское и листу ува(ж)чого
о(т) его кроле(в)ское мл(с)ти [...] в то(м) знала пе(в)ные и ко(п)цы по до-
ста(т)ку меновите описаны(и) [...] его мл(с)ти кнзю Миколаю и кнегини,
161 ма(л)жо(н)це его его (!) мл(с)ти, // то(т) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю), по(д)-
писа(в)ши вла(ст)ную руку. Писа(н) у Володимери ле(т) бѣ(ж) наро(ж)
тисеча па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г) [о], м(с)ца ноября, два(д)ца(т) чет-
ве(р)того дня. Миха(л) Павлови(ч) властною рукою по(д)писа(л).

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Кози(н)ского, каштала(н)ка луцкая Мико- 124
лаевая Ярославовича, ѿ(з)наимую то ты(м) моимъ листо(м) нинешни(м) и
на пото(м) будучимъ, и(ж) кна(з), ма(л)жоно(к) мои кна(з) Миколаи Яро- 124 зв
славовичъ (<, > // узавши мене себе въ ста(н) светыи ма(л)женьски(и), проти(в)
внесе(н)я моего в домъ его мл(с)ти вси мои рухомые речи ѿ(т) мала до ве-
лика не во(д)лугъ ва(ж)ности належачое и пристоинное шацуючи, кгдаы -е(м)
такъ много в домъ его мл(с)ти ты(х) вси(х) рухомы(х) речей не внесе-
ла, але з милости и доброты своее, которую противку мне показова(т) ра-
чилъ, за две тисачи ко(п) грошей тое мое внесе(н)е ошачовавши, другую
две тисачи ко(п) грошей до того приложи(в)ши, то е(ст) чотыри тисачи ко(п)
грошей вена и приве(н)ку на третей части именеи свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х),
которыє на его мл(ст) з ровного вечистого делу зъ бра(т)ею его мл(с)ти ро-
жоною приити маю(т), записати и мне на то ли(ст) свои по(д) печатю и с
по(д)писо(м) вла(ст)ное руки своее, такъ тежъ по(д) печатюми людии доб-
ры(х) пано(в) задныхъ, дати рачиль (<, > То па(к) я, знаючи до себе ѿ(т) его
мл(с)ти скло(н)ность и присто(и)нную великую мальженскую мл(с)ть, не
с принуженья и намовы якое, ле(ч) сама, по доброй воли своен, на то са
добре ро(з)мысли(в)ши, проти(в) такое ма(л)же(н)ское мл(с)ти во(д)лугъ
уфалы со(и)му ва(л)ного берестеиского в року ше(ст)деса(т) шостомъ с по-
правы статуту, в ро(з)деле семомъ ѿ записехъ учинено(м), и во(л)но(ст)ю,
ко(ж)дому має(т)ностью своею, лежакою и рухомою, шафовати даною, ты(м)
приве(н)комъ и вено(м), внесе(н)емъ вси(м) своимъ в до(м) его мл(с)ти ма(л)-
жонка моего милого кнза Миколая Ярославовича, тепе(р), за живота, и по
животе своемъ да(р)ую и даю и ты(м) листомъ моимъ записую, то е(ст) зо-
лото(м), серебро(м) тагнены(м) и нетагнены(м), роблены(м) и нероблены(м),
перлы, клеинотами, каме(н)ями дорогими, шатами, цыною, ме(д)ю, ры(н)-
штуко(м) вое(н)ны(м), зброєю, па(н)це(р)ми, шишаками, при(л)бицами,
ручницами (<, > ощепы (<, > коньми е(з)дъными, по(ч)товыми и во(з)никами,
се(д)лы, возами и всими моими рухомы(ми) рече(н)и ѿ(т) мала до велика,
ничого на себе ани на кривны(х) и повиноваты(х) и набыты(х) прияте(л)
мои(х) на потомные часы не зоставуючи (<, > его мл(с)ти кнза Миколая Яро- 125
славовича, ма(л)жонка моего мило(г)го], // дарую. Во(л)но будетъ его мл(с)-
ти тыми всеми вышеи поменеными моими речи и рухомыми тепе(р), за жи-
вота и по животе мое(м), яко вла(ст)но(ст)ю своею, шафовати и, кому по-
хоче(т), во(д)лугъ воли своее ѿ(т)дати, продати, замѣнити, даровати и ку
своему налепшому и пожито(ч)ному ѿбърнути (<, > А естли бы которыи-ко(л)-
векъ з бли(з)кихъ, кривны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) прияте(л)
мои(х) в томъ уживанью ты(х) вси(х) рухомы(х) речей мои(х), ѿ(т) мене его
мл(с)ти записаныхъ, перенагаба(н)е и перека(з)у якую тепе(р), за живота,
и по животе моемъ чинити ме(л), таковы(и) ка(ж)дыйи має(т) заруки г(с)дрю
королю его мл(сти) две тисачи ко(п) гроше(и) заплатити, шкоды и наклады
его мл(с)ти, которыє, естли бы для того принати ме(л), кромъ жа(д)ного
права, доводу и присаги, ѿ(д)но на слово рече(н)е заплатити и нагороди(ти)

маеть. Которые заруки заплативши ⟨,⟩ вси шкоды и наклады нагороди(в)ши, пре(д)са то(т) ли(ст) и запи(с) мой в ко(ж)дого права при зупо(л)ной mocy и тве(р)дости своєї захова(н) и за мощно де(р)жа(н) быти маеть ⟨.⟩ А што са доты(ты) четь (!) листу албо запису его мл(с)ти на тую чотыри тисачи ко(п) грошей, на вено и привено(к), вышей мне ѿ(т) его мл(с)ти княза ма(л)жонка моего даного, иж-е(м) его мл(с)ти на то(т) ча(с) ве(р)нути и ѿ(т)дати не могла, кгда ж-е(м) при себе не мела, але в захова(н)ю у велмо(ж)ное панее пани Михайловоє Кози(н)ское, кашталановое лудкое, пани Ма(р)и Ю(р)евны ѿ(л)ша(н)ского, пани ма(т)ки моеє, маю. Которыи поменены ли(ст), на то мне ѿ(т) его мл(с)ти даныи, ужо ты(м) теперешни(м) листомъ моимъ умораю, ка(с)ую и вниве(ч) оборочаю, же вже ѿ(т) сего ча(с)у и дна то(т) запи(с), мне ѿ(т) его мл(с)ти даныи, жадное mocy, вла(д)ности и никоторое тве(р)дости в жа(д)ного права тепе(р) за живота и по животе мое(м) мети не мае(т) и мочи не будеть. И на то(м) дала его м(л) князю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жонку моему милому, то(т) мой ли(ст) по(д) печат(ю) и с по(д)писо(м) руки моеє вла(ст)ное. При чо(м) бы(ли) и, того добре будучи зведоми, за про(з)бою моею дла лепшое тве(р)дости печати свои до того моего листу приложити // рачили ве(л)мо(ж)ные панове его мл(ст) пань Станиславъ Станиславович Довоино, воевода полоцкии ⟨,⟩ пань Єронимъ Ивилицкии, писарь корола его мл(с)ти, ска(р)бньи де(р)жавца Ясво(н)скии, па(н) Ма(р)тинъ Подьсендько(в)скии, конюшии тро(ц)ки(и), по(д)судокъ зе(м)ски(и) повету Къве(л)ского. Писанъ у Ерьне лета божого нарже(н)я тисача пя(т)сотъ ше(ст)деса(т) деватого, м(с)ца декабра, три(д)цатого дня. Ба(р)бара Михайловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

125 зв.

50. Уступний запис Лева Олександровича Сангушка на чотирнадцять волок ґрунту, які він дає своєму служебникові Станіславу Даменському, за що той має пожиттєво служити військову службу.

Акт від 9 січня 1576, № 170, 3.

169

Я, Ле(в) Алекса(н)дрович Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), чиню и я(в)но и вы(з)наваю то са(м) на себе си(м) мой(м) ли(с)то(м), кому то(г)ло по(т)реба буде(т) вѣда(ти) а(л)бо, чтучи его, слыша(ти), тепе(р) и на пото(м) будучи(м)ъ, и(ж) есми да(л) служе(б)нику моему Стани(с)ла(в)у Даме(н)скому вла(ст)ного кгру(н)ту мое(г)ло зе(м)ли Коши(р)ское застано(к) врочищо(м) Медвежое, в которо(м) заста(н)ку земли деся(т) воло(к). Має(т) ся ѿ(н) на то(м) заста(н)ку сели(ти) и ста(в) заня(ти), привлаща(ти) и шири(ти) для пожит(т)ку свое(г)ло. И к тому (ж) заста(н)ку ве(р)ху мене(н)ному прида(л) есми ему чотыри волоки з лю(д)ми ѿселыми по(д) Стары(м) Кошаро(м) на Сухо(и) Воли Ма(т)фея, Ивана а Ко(н)драта Миневичо(в) а Никона Рыболовича до живота его ку по(с)лузе зе(м)ско(и) вое(н)но(и), то в(ст) чоты(р)на(д)ца(т) воло(к). Має(т) онъ с ты(х) чо(р)ты(р)на(д)цати (!) воло(к) мне, па(н)у своему, та(к) те(ж) и пото(м)комъ мой(м) а(ж) до живота своего слу(ж)бу зе(м)скую вое(н)ную служи(ти) и ку по(ч)ту два кони стави(ти) збро(и)но. Ку тому те(ж) на ты(х) жо чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х), ве(р)ху ѿписаны(х) вла(ст)ного до(л)гу моего, што-м(б) был(л) на квитє(х) свои(х), зоста(л) ему

виненъ сто золоты(х) по(л)ски(х), то е(с)ми ему до о(т)да(н)я ста золоты(х) записа(л). Мае(т) о(н) тую чоты(р)на(д)ца(т) волокъ, ве(р)ху описаны(х) и о(т) мене ему да(н)ны(х), якъ в слу(ж)бе зе(м)ско(и) вое(н)но(и), та(к) и в то(и) сумѣ, в сту золоты(х), споко(и)не а(ж) до живота своего де(р)жати и (в)жива(ти) во(д)ле сего ли(с)ту мое(г)ло, я(к) налепе(и) вырозумевши, спожиточны(м) собе, а по животе свое(м) кому бы о(н) по добро(и) воли свое(и) та(к) будова(н)е, сели(т)бы, вла(ст)но(ст) накла(д)у и мае(т)ности своеѣ, яко те(ж) и тую суму сто золоты(х) по(л)ски(х) на ты(х) чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х) кгру(н)ту коше(р)ского, о(т) мене ему записа(н)ны(х), ве(р)ху мененны(х), кому хочечи записа(л). То(г)ды я са(м), яко и кнегиня ма(л)жо(н)ка моя, та(к) те(ж) и пото(м)ки мое во(д)ле запису и подоба(н)я его де(р)жачому, такъ будова(н)е, сели(т)бы кошть, я(к) и тую сто золоты(х), кро(м) жа(д)но(г)ло пра(в)но(г)ло по(с)тупку, все спо(л)на о(т)давши и заплативши. То(ж) тую чоты(р)на(д)ца(т) волок(к) ве(р)ху опи[.....] з людьми ве(р)ху мене(н)ными и сели(т)бу его з моцы и де(р)жа(н)а до руки // 169 зв. свои(х) мае(м) взяти водле то(г)ло моего запи(с)но(г)ло ли(с)ту. А на то е(с)ми ему да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и (с) по(д)писо(м) вло(ст)ное руки мое. Писа(н) у Камени року бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ше(ст)деса(т) девято(г)ло, м(с)ца дека(б)ря, че(т)ве(р)тогона(д)ца(т) дня.

*51. Дарчий запис на рухоме майно, дане Барбарою Михайлівною
Козинською її чоловікові Миколаєві Ярославовичу.*

Акт від 21 січня 1571, № 99, 1.
(Текст наведений пізніше, можливі розбіжності з оригіналом)

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Ко(з)и(н)ского, каштала(н)ка лу(ц)каа Миколаєваа Ярославовича, о(з)на(и)мую то ты(м) мой(м) листо(м) нинешни(м) и на потомъ будучи(м), и(ж) кна(з), ма(л)жоно(к) мо(и), кна(з) Микола(и) Ярославови(ч), взавши мене собѣ в ста(н) светы(и) ма(л)жо(н)ски(и), проти(в) внесе(н)а моего в до(м) его мл(сти) всѣ мое рухомые речи о(т) мала до велика не водлу(г) ва(ж)ности належачое и присто(и)ное шацуючи, кгда ж-е(м)ъ та(к) мно(г)ло в до(м) его мл(сти) ты(х) вси(х) рухомы(х) рече(и) не внесла, але з милости и доброты своеи, которую проти(в)ку мне показовати рачи(л), за две тисачи ко(п) гроше(и) тоѣ мое внесе(н)е ошацова(в)ши, другую две тисачи ко(п) гроше(и) до того приложи(в)ши, то е(ст) чотыри ко(п) гроше(и) вена и приве(н)ку, на трете(и) части имене(и) свои(х) о(т)чи(з)ны(х), которые на его мл(ст) з ровного вечистого делу з бра(т)ею его м(л) рожоною при(и)ти маю(т), записа(ти) и мене на то(т) ли(ст) сво(и) по(д) печатю и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки свое, та(к) те(ж) по(д) печатми люде(и) добры(х) пио(в) за(ц)ны(х), дати е(ст) рачи(л). То па(к) я, знаючи до себе о(т) его мл(сти) скло(н)но(ст) и присто(и)ную великую ма(л)же(н)скую мило(ст) не с принуژه(н)а и намовы якоѣ, ле(ч) сама по добро(и) воли свое(и), на то са добре ро(з)мысли(в)ши проти(в) такое ма(л)жо(н)ское мл(сти) его мл(с)ть ве(д)лу(г) уфалы со(и)му ва(л)ного Бересте(и)ско(г)ло в року ше(ст)деса(т) шостомъ с поправы ста(т)уту, в ро(з)дѣле семо(м) о

записе учиненомъ, и во(л)но(ст)ю, ко(ж)дому мае(т)но(ст)ю своею, належачою и рухомою, шафова(ти), даною, ты(м) приве(н)комъ и веномъ, внесе(н)емъ вси(м) свои(х) (!) в до(м) его мл(сти) и ма(л)жо(н)ка мое(г)[o] милого кнзѧ Миколаѧ Ярославовича, тепе(р), за живота, и по животе свое(м) даю и дарую и ты(м) листо(м) мой(м) запи(с)ую, то е(ст) золото(м), серебромъ тагнены(м) и нета(г)нены(м), роблены(м) и нероблены(м), пе(р)лы, кле(и)нотами, каме(н)ми дорогыми, шатми, ценюю, мѣ(д)ю, ры(н)штуко(м) вое(н)ны(м), зброєю, па(н)це(р)ми, шишаками, при(л)бицами, ручницами, ошцы, ко(н)ми е(з)дными, по(ч)товыми и во(з)никами, се(д)лы, возами, всѣми моими рухомыми рече(н)и ѡ(т) мала до велика, ничего на себе ани на кре(в)ны(х)

12 и повиноваты(х) и набыты(х) // приате(л) мой(х) на пото(м)ные часы не зоставуючи, его мл(сти) кнзѧ Миколаѧ Ярославовича, ма(л)жо(н)ка моего мило(г)[o], дарую. Во(л)но буде(т) его мл(сти) тыми всѣми выше(и) поменеными моими рухомыми речами тепе(р), за живота, и по животе мое(м)ъ, яко вла(ст)но(ст)ю своею, шафовати и, кому похоче(т), вед(л)угъ воли свое(е) ѡ(т)дати, продати, замени(ти), даровати и ку своему налепшому и пожиточному ѡбе(р)нути, а е(ст)ли бы которы(и)-ко(л)век з бли(з)ки(х) и крвны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) приате(л) мой(х) в то(м) ужива(н)ю ты(х) вси(х) рухомы(х) рече(и) мой(х), ѡ(т) мене его мл(сти) записаны(х), и перенагаба(н)е, и переказу якую тепе(р), за живота, и по животе мое(м)ъ чини(ти) ме(л), таковы(и) кажды(и) мае(т) заруки г(с)дру королю его мл(сти) две тисачи ко(п) гроше(и). А князю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моему милому, тиса(ч)у ко(п) гроше(и) заплати(ти) шкоды и наклады его м(л), которы(м), е(ст)ли бы для того принати ме(л), кро(м) жа(д)ного права, доводу и присаги, ѡ(д)но на словорече(н)е заплати(ти) и нагородити мае(т). Которые за(р)уки заплативши, вси шкоды и наклады нагородивши, пре(д)са то(т) ли(ст) и запи(с) мо(и) в ко(ж)дого права при зупо(л)но(и) мощи и тве(р)дости свое(и) захова(н) и за мо(ц)но де(р)жа(н) быти мае(т). А што са дотыче(т) листу а(л)бо запи(с)у его мл(сти) на тую чоты(ри) тисечи ко(п) гроше(и), на вено и привено(к), выше(и) мне ѡ(т) его мл(сти) кнзѧ ма(л)жо(н)ка мое(г)[o] даного, иж-е(м) его мл(сти) на то(т) ча(с) ве(р)нути и ѡ(т)дати не могла, кгда ж-е(м) при себе не мела, але в захова(н)ю у ве(л)мо(ж)ное пне(и) пни Миха(и)лово(е) Кози(н)ское, каштановое лу(ц)кое, пни Ма(р)и Ю(р)евны Го(л)ша(н)ского, пни ма(т)ки мое(е) маю. Которы(и) поменены(и) ли(ст), на то мне ѡ(т) его мл(сти) даны(и), ужо ты(м) теперешни(м) листо(м) мой(м) умораю, скасую и вниве(ч) ѡборочаю, же ужо ѡ(т) сего часу[...]. // запи(с) мне ѡ(т) его мл(сти) даны(и) жа(д)ное мощи, вла(д)ности и некоторое тве(р)дости у жа(д)ного права тепе(р) за живота и по животе мое(м) мети не мае(т) и мочи не буде(т). И на то(м) дала его мл(сти) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моему милому, тогда то(т) мо(и) ли(ст) по(д) печатью и с по(д)пис(ом) руки мое(е) вла(ст)ное. При чо(м) были и, того добре будучи сведоми, за про(з)бою моею для ле(п)шое тве(р)дости печати свои до того моего ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) ве(л)мо(ж)ные пнове его мл(ст) па(н) Станисла(в) Станиславови(ч) Дово(и)но, воевода поло(ц)ки(и), па(н) Ерони(м) Ивиле(ц)ки(и), писа(р) короля его мл(сти), ска(р)бны(и) де(р)жавца Ясмо(н)ски(и), па(н) Ма(р)ти(н), По(д)се(н)ко(в)ски(и), конюши(и) тро(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) повету Ковелского. Писа(н) у Езне лета божого нароже(н)я тисеча патсо(т) ше(ст)де-

са(т) деватого, м(с)ца дека(б)ра, два(д)цатого дня. Ва(р)вара Миха(и)ловна
Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

52. *Дарчий запис Михайла Ярославовича Раполовського
на фольварок, який він дарує своєму службеникови
Юрію Щастновичу Милянвському за вірну службу.*

Акт від 6 жовтня 1570, № 77, 1.
Випис з книг городських від 11 січня 1570.

Я, Микола(и) Ярославови(ч) Раполо(в)ски(и), ω(з)на(и)мую ты(м) мо- 154 зв.
и(м) листо(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж), ω(т) немало(г) [о]
часу молоды(х) лѣтъ дознавши ве(р)ны(х) по(ч)стивы(х) и пожи(то)чны(х)
службъ службеника моего Ю(р)я Ща(ст)новича Милановича, которые з
дети(н)ски(х) лѣтъ, служачи славное памяти кнзю ω(т)цу, а пото(м) и є(и)
мл(с)ти панє(и) [...]є мое(и) и тепє(р) мнѣ самому, на все(м) са скромьне,
стате(ч)не и по(ч)стиве // захова(л), и, не хотєчи таковы(х) слу(ж)бъ его 155
мимо себе да(р)ма прети(ти) и чинєчи его собѣ ку слу(ж)ба(м) мои(м) напо-
то(м) хутли(в)шого и скло(н) [...], фо(л)варо(к) мо(и), при мѣсте Володи-
ме(р)ско(м) на Волянню лежачи(и), з мещаны и (з) люд(м)и, ку тому фо(л)-
ва(р)ку прислухаючими, з будова(н)є(м) и пашнею [...]ною, ставы и (з)
сажа(в)ками, з дубровами, сєножа(т)ми и проро(б)ками, зо вси(м) ты(м),
яко са по ма(л)жо(н)це мое(и) кнегини Ба(р)баре Миха(и)ло(в)не Кози(н)-
ского, каштала(н)це лу(ц)ко(и), доста(л) (!), и што небо(ж)чи(к) па(н) каш-
тала(н) лу(ц)ки(и), те(ст) мо(и), волокъ пя(т)на(д)ца(т) на г(с)дрю королю
его мл(с)ти выслужи(л), и к тому, што ωсобливе кгру(н)то(в), земль пашны(х),
и непашны(х), сєножате(и), садо(в), ωгоро(д)о(в) ку тому фо(л)ва(р)ку прику-
пи(л), прибави(л) и розшири(л), будь те(ж) меною або и даро(в)ны(м) и яки(м)-
ко(л)вєкъ ωбычаємъ набы(л) со вси(м) ты(м), яко са то(т) фо(л)варо(к) мо(и)
са(м) в собѣ, в пожи(т)ка(х), в доходе(х), в межа(х), в граница(х) ст[...]
одавна и тепє(р) має(т), ничого с того на себе, на ма(л)жо(н)ку, естли да(ст)
бо(г), дѣти мои не zostавуючи, тому єсми служе(б)нику моему Ю(р)ю Ща(ст)-
новичу, жонѣ и, естли мети буде(т), дѣте(м) и пото(м)ко(м) его на вечно(ст)
ω(т)да(л). Которы(и) ω(н) фо(л)варо(к) на себе вечными часы де(р)жати и,
(в)шєлаки(х) пожи(т)ко(в) споко(и)не уживаючи, має(т) и починє(н) буде(т)
ку слу(ж)бе г(с)дрьско(и) вое(н)но(и) зє(м)ско(и) и мое(и) те(ж), кгда того
по(т)рєба укажа(т), коня ω(д)но(г) [о] збро(и)но ставити. На которо(м) фо(л)-
ва(р)ку двєсте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монѣты лито(в)ское с тоє сумы
пнзе(и) с тисєча ко() гроше(и), которую ω(т) ма(л)жє(н)ки моеє кнгни Ба(р)-
бары Миха(и)ловны Кози(н)ского за певны(и) до(л)гъ на (и)ме(н)ю єє ω(т)-
чи(з)но(м) на Голо(в)ба(х) и на то(м) фо(л)ва(р)ку Володимє(р)ско(м), што
я и єє мл(с)ти zostала была ви(н)на, ωписаную маю, єму єсми самому, жонѣ
и, естли мѣти буде(т), дете(м) и пото(м)комъ его ωписа(л). Которо(г) [о] фо(л)-
ва(р)ку ω(т) него самого, жоны, дете(и) и пото(м)ко(в) его а(л)бо и ω(т) того,
кому бы тую суму пнзе(и) двєсте ко(п) гроше(и) за то(ю) во(л)ностью на немъ
кому бы по животе свое(м) записа(л), тоє сумы пнзе(и) спо(л)на[...] // копъ 155 зв.
гроше(и), не ω(т)давши и не заплативши некоторыми причинами, ω(т)ни-
мати и ничи(м) са в то(т) фо(л)варо(к), в кгру(н)ты и пожи(т)ки ма(л)жо(н)-

ка и, естли да(ст) бо(г), дѣти мо(и) не мае(м) уступовати, на (ш)то [...]юли(в)-
шиса з ма(л)жо(н)кою мою кн҃гнєю Ба(р)барою Миха(и)ло(в)ною Кози(н)-
ского, каштала(н)кою лу(ц)кою, то(т) ли(ст) на(ш) по(д) печа(т)ми ншими
и с по(д)писо(м) рукъ нши(х) вла(ст)ны(х) тому служебнику ншому Ю(р)ю
Ща(ст)новичу, жонѣ, дете(м) и пото(м)комъ его дали(.) Писа(н) в Новго-
ро(д)ку лѣта бо(ж)его нароже(н)я тисеча лѣ(т)со(т) се(м)десатого, мца ге(н)-
вара, десатого дна(.) Микола(и) Ярославови(ч) рукою вла(ст)ною(.) Ба(р)-
бара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

*53. Дарчий запис Федора Солтана на дві третини маєтку
Бутятичів, відданих дружині Ганні замість грошового боргу.*

Акт від 12 січня 1570, № 53, 1.

106 зв. Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Володиме(р)ского,
вызнава(м) и я(в)но чиню тымъ мои(м) листо(м) са(м) на себе и ко(ж)дому
зособна, хто бы того потребова(л) або, читаючи ѿ том, веда(т)и хоте(л), и(ж)
будучи есми потребе(н), служечи слу(ж)бу г(с)дрскую вое(н)ную и выпра-
вующи на во(и)ну слу(г) не по ѿднокро(т) и на и(н)шие многие никоторые
потребы мое, не маючи ѿ(т)ку(л) чо(г)ло[] взя(ти), у ма(л)же(н)ки мое(и) ми-
лоє, пане(и) Га(н)ны Макаро(в)ны, поэчи(л) и взя(л) есми в нее сто ко(п)
гроше(и) монеты и ли(ч)бы Велико(г)ло[] Кн(з)тва Лито(в)ского, личачи по
деся(ти) белы(х) у гро(ш), и, не маючи ты(х) ста ко(п) гроше(и) е(и), ма(л)-
жо(н)це ое(и) мило(), чи(м) заплати(ти) и ѿ(т)да(ти), застави(л) есми е(и)
две части име(н)я моего Бутяти(ч) з лю(д)ми, по(л)ми та(к) дво(р)ными, яко
107 и лю(д)скими, з сѣножа(т)ми, зъ гає и зъ запусты, // зо (в)си(м) на (в)се,
ничо(г)ло[] на себе не зоставуючи, к тому дво(р) мо(и) зо (в)сею вселюю и зъ
гу(м)но(м), и са(д) мо(и), которы(и) по(д) дво(р)ом() есть, яко мою вла(с)ную
працу, же я накладо(м) и кошто(м) свои(м) дво(р) на сыро(м) корени збу-
дова(л) и по-єли(л), садъ те(ж) на сыро(м) корени посади(л) и ро(з)мно-
жи(л). Мае(т) пни Га(н)на, ма(л)жонка моя милая, тые две части име(н)я
моего Бутяти(ч) зо (в)си(м) на (в)се де(р)жа(ти) и его ужива(ти), у дворе
ме(ш)каючи, саду яко вла(с)ное працы мое(и) уживаючи та(к) при животе,
яко и по животе мое(м). А если бы па(н) бо(г) рачы(л) на мене смер(т) до-
пусти(ти), ма(л)же(н)ка моя милая по животе мое(м) на ты(х) дву(х) час-
те(х) име(н)я моего Бутяти(ц)кого, ме(ш)каючи у дворе мое(м) так, яко
во вла(ст)но(м) свое(м), и з гу(м)но(м) и те(ж) са(д), и двору моему в ты(х)
сту копа(х), в нее пожичоны(х), де(р)жачи того всего дву(х) часте(и) име(н)я
моего Бутяти(ч), па(ш)ню, себе та(к), яко и я на себе роблюва(л), роби(ти),
ужива(ти), пла(ти)ты и вшилякиє пожи(т)ки на себе бра(ти) и ку пожи(т)ку
своему то ѿбороча(ти) и ты(м) шафова(ти) и владну(ти), яко налепе(и) сама
розумеючи. А бра(т)я моя с ты(х) дву(х) часте(и) пе(р)вопоменены(х) Бутя-
ти(ч) не маю(т) ма(л)же(н)ки моеє ничи(м) кри(в)ди(ти) и ты(х) [...] часте(и),
ѿ(т) мене е(и) записаную, з моцы и де(р)жаня еє вы(и)мова(ти), переказы
е(и) чини(ти) жадное не маю(т) и во все(м) ся присто(и)не а споко(и)не за-
ховыва(ти) буду(т) пови(н)ни. А де(ти) мое, доше(д)ши ле(т) упо(л)ны(х),
ма(т)ки своеє а ма(л)же(н)ки моеє с ты(х) дву(х) часте(и) име(н)я моего Бу-
тяти(ц)кого та(к) же ничи(м) руши(ти), з моцы де(р)жаня еє вы(и)мова(ти)

и переказы е(и) жадное чинити не маю(т), а(ж) пе(р)ве(и) сто ко(п) гроше(и) тую спо(л)на е(и), ма(т)це свое[...] даду(т) и заплатя(т). А она буде(т) на о(н) ча(с) о землю о(т) ни(х) п[...] пови(н)на ты(х) дву(х) часте(и) ему поступи(ти) и до ру(к) и(х) то[...], нижли если бы пнве бра(т)я моя па(н) Бо(г)-да(н), па(н)[...] // Ива(н), па(н) Паве(л), не ожидаючи дете(и) мои(х) ле(т) зупо(л)ны(х), та(к) в о(в)ру(ц)ки(х) име(н)яхъ, яко и в тутошьне(м), на Во-лыни в повете Володими(р)ско(м) лежачое Бутетичи, которое я ещо о(т) о(т)ца своего небо(ж)чика за листо(м) его та(к) и о(т) ни(х) самы(х) бра(т)и моее с поро(в)нания до делу вечистого за листо(м) те(ж) ихъ де(р)жу, што шире(и) а достаточне(и) на тыхъ листе(х) и выписе вряду о(в)ру(ц)кого стои(т) описано, де(л) вечисты(и) з собою ме(ти) хоте(ли), тогды пе(р)ве(и) подели(в)ши и поро(в)на(в)ши ведле обычаю права посполитого и статусу земского, што бы мя(ло) на мою ча(ст) при(и)ти, пе(р)ве(и) выдели(в)ши до ру(к) у де(р)жане и вживане е(и), ма(л)же(н)це мое(и), пода(в)ши и тую сто ко(п) гроше(и) ее вла(с)ную, на мою потребу в нее позычоную, о(т)да(в)ши ты(и) две части вы (и)ме(н)ю мое(м) Бутетичо(х), маю(т) до рук свои(х) взя(ти) и где бы вжо де(л) вечисты(и) дошо(л), а не о(т)да(в)ши ты(х) сту ко(п) гроше(и) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), и делу в ч с ого не учини(в)ши, з ру(к) ее ты(х) дву(х) часте(и) брати не маю(т) и ме(ти) моцы не буду(т). А што ся дотыче(т) двора и саду моего яко вла(с)ное пращы, ко(ш)ту и накладу моего, ж-е(м) я споле(м) з нею на сыро(м) корени дво(р) знову посели(л) и са(д) ро(з)множи(л), двора и саду у де(л) бра(т)и мое не есть пови(н)на по(с)туповати ани буде(т). Яко (ж) если до ру(к) ма(л)же(н)ци мое(и) мило(и) та(к) ли(ст) небо(ж)чика пна о(т)ца моего пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана, ли(ст) те(ж) брата мое(г)ло, небо(ж)чика, старшого, пна Стрета, ли(ст), те(ж) копею з выпису вряду кгро(ц)кого за(м)ку о(в)ру(ц)кого под печат(т)ми вси(х) бра(т)и мое(и) для ведомости пе(в)не(и)шое того ншого поро(в)-на(н)я и доча(с)но(г)ло ро(з)де(л)ку ме(жи) на(ш) до делу вечистого учине-но(г)ло, мне о(т) ни(х) // даное при то(м) мое(м) листе, до ру(к) ма(л)же(н)-це мое(и) есми пода(л), с котори(х) латве буде(т) ко(ж)дому вырозуме(ти), хто и(х) буде(т) читати, если того потреба вказывати будетъ, ни(ж)ли ма(л)-же(н)ка моя за живота своего и по животе свое(м) никому иному о(с)чому ты(х) ста ко(п) гроше(и) да(ти), дарова(ти) ани о(т)писа(ти) не мае(т) и моцы ме(ти) не буде(т), кроме дете(и) свои(х). А если бы те(ж) па(н) бо(г) упрел на ма(л)же(н)ку мою ани(ж) на мене смер(т) допусти(ти) рачи(л), то(г)ды запи(с) о(и), е(и) на то учинены(и) и до ру(к) ее даны(и), за(с) на мене и на мое де(т)ки в до(м) мо(и) при(и)ти мае(т), никому не мае(т) моцы, брату ани бли(з)ки(м) свои(м) и кому(ш) ко(л)ве(к), того записыва(ти) не мае(т), а хот-я и записали бы кому, а то бы ся пото(м) где и(н)де показа(ло), мо(ц)но то бы(ти) и в права жадного то принято и мо(ц)но бы(ти) нема и не мае(т). И на то(м) да(л) ма(л)же(н)це мое(и) мило(и) то(т) мо(и) ли(ст) под моею печат(т)ю и с под(д)писо(м) вла(с)ное руки моее е(и) да(л). А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми, и за про(з)бою моею к тому моему листу приложи(ти) печат(т)и свое рачи(ли) и(х) м(л)сть в бозе велебны(и) о(т)е(ц) Феодосе(и), владыка володими(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Васи(л)е-ви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) володими(р)ски(и), а па(н) Сем(е)н Иванович Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимири. Федо(р) Со(л)та(н), писа(р), вла(с)ная рука.

107 зв.

108

54. Віновий запис на третину маєтку Бутятичі,
даний Федором Солтаном його дружині Ганні.

Акт від 12 січня 1570, № 52, 1.

104 зв.

Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Володиме(р)ского, визнава(м) и чиню я(в)но ты(м) мой(м) листо(м) са(м) на себе и ко(ж)дому зособна, хто бы того потребова(л) або, читаючи, ѿ то(м) веда(ти) хоте(л), и(ж) што за волею божею и радою прияте(л)скою понял — о(м) за себе у ма(л)же(н)ство светое до(ч)ку небо(ж)чика Макара Ку(с)тицкого и в ма(л)же(н)ки его небо(ж)чицы пане(и) Слены па(н)ну Га(н)ну, за которою взя(л) есми посагу, вена, гроше(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)ское ли(ч)бы, личачи по деся(ти) пнзе(и) больше(х) у гро(ш), к тому в золоте, серебре, в пе(р)лахъ, в шата(х) по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, к тому тѣ(ж) кони ездные, быдло рогатое, волы, коровы, ѿ(в)цы, сви(н)и и уве(с) спра(т) домовы(и), стато(к) ѿ(т) мала до велика. И мешкаючи мнѣ з ма(л)жо(н)кою моею милою два(т)ца(т) и по(л)пята року, знаючи по не(и) у ма(л)же(н)стве свето(м) по(ш)тливое заховане, и маючи ее ку себе зы(ч)ливую и на (в)се(м) милую ма(л)жо(н)ку, и хотячи упре(д) ле(п)шую и способне(и)шую и на (в)се(м) зы(ч)ли(в)шую ме(ти) и ты(м) ее бо(л)ш способности, которое име(н)е мое имене(м) Бутятичи в повете, Володиме(р)ско(м) лежачое, ѿ(т) небо(ж)чика пна ѿ(т)ца моего пна Федора Сте(ц)кевича Со(л)тана за волею и листо(м) его, ѿ(т) него мнѣ на // то даны(м), ме(ш)каю. и Тое име(н)е еще ѿ(т) ѿ(т)ца моего де(р)жу, та(к) тѣ(ж) с поро(в)наня ѿ(т) бра(т)и моее пна Бо(г)дана, пна Петра, пна Ивана а ѿ(т) пна Па(в)ла, поро(в)на(в)ши и подели(в)ши до ча(с)у та(к) ѿ(в)ру(ц)ки(и) име(н)я, яко и ту(т) на Больни ты Бутетичи до делу вечисто(г)ло, мнѣ ся ѿ(т) Бра(т)и моее пе(р)вопоменены(х) zostало. А та(к) я на то(м) име(н)ю мое(м) Бутетичо(х) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Га(н)не ведле обычаю права посполитого и статуту зе(м)ского на третє(и) части то(г)ло моего име(н)я Бутети(ч) вена ее сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы записую. А што ся дотыче(т) рече(и) е(и) и(н)ши(х) рухомы(х) пе(р)вопоменены(х), золота, серебра, пере(л), ша(т) и и(н)ши(х) многих рече(и), што ся выше(и) помени(ло), проти(в) того всего вено ее с приве(н)комъ записа(ти) на то(и)же третє(и) части подле права посполито(г)ло годилося бы, але и(ж) тая третяя ча(ст) имене(ч)ка моего такое сумы, штобы е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), все вено спо(л)на бы(ло) ведле статуту записано, не внесе(т), нагорожаючи е(и) тое вено проти(в)ко ты(х) вси(х) рече(и) ее, ма(л)жо(н)цы мое(и) мило(и), все свои речи рухомые, гроши готовые, злото, серебро, пе(р)ла, шаты, цену, медь, кони ездные, всю быдла рогатого все(г)ло и ста(д)ца моего всего третью част е(и), ма(л)же(н)це мое(и) мило(и), та(к) при животе, яко и по животе мое(м) даю, дарую, и записую, кроме рече(и) мои(х) вое(н)ны(х), зброи, па(н)цero(в) и вшеляки(х) таки(х) рече(и), што во(и)не належи(т), то при де(т)ка(х) мои(х) ѿстатисъ мае(т). А если бы па(н) бо(г) на мене рачы(л) допусти(ти) смер(т), по животе мое(м), ни(м) де(т)ки мои дорусту(т)(!) ле(т) зупо(л)ны(х), пнве бра(т)я моя ма(л)же(н)ки моее с тое третее части ничи(м) ее рушати, з моцы и де(р)жаня ее вы(и)мова(ти) и ничы(м) ся в тую третью ча(ст) уступова(ти) и переказы е(и) жадное чини(ти) не ма(ют) и во (в)се(м) ся споко(и)не и при-

105

сто(и)не [...] яко ма(л)жо(н)це мое(и) заховати ся маю(т). Ни(ж)ли если бы // бра(т)я моя га(к) в ѿ(в)ру(ц)ки(х) имена(х), яко и в то(м) мое(м) име(н)ю 105 зв. Бутетичо(х), де(л) вечисты(и) з собою ме(ти) хотели, тогъды тую сто ко(п) гроше(и) ма(л)жо(н)це мое(и), ѿ(т) мене е(и) на третє(и) части записаную, пе(р)вє(и) маю(т) ѿ(т)да(ти) и заплати(ти). А заплати(в)ши е(и) тую сто ко(п) гроше(и), не маю(т) еє с тоє третєє части ничи(м) руша(ти), з моцы и де(р)жання еє тоє третєє части бра(ти), а(ж) пе(р)вє(и) поро(в)навъши и достато(ч)не ведле права посполитого подели(в)ши та(к) ѿ(в)ру(ц)киє име(н)я, яко и туто(ш)ниє в повете Володимє(р)ско(м) лежачое Бутетичи, штобы на (в)се(м) ро(в)но бы(ти)⟨.⟩ На ѿ(н) же ча(с), где все буде(т) ро(в)но поделено, має(т) ма(л)же(н)ка моя, третюю ча(ст) ѿ(т) бра(ти) мое з делу вечистого ѿзе(м)ши, на то(и) третє(и) части ажъ до живота своего на (в)се(м) споко(и)не седе(ти). Де(ти) мои, доше(д)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), ни (в) чо(м) бра(т)я и бли(з)ки(и) мое руша(ти), кри(в)ды жадное е(и) чинити, з моцы и де(р)жання еє вы(и)мова(ти) не маю(т), а дети мое на въсе(м) по(ц)тйиве п присто(и)не яко и ма(т)це свое(и) заховыва(т) и е(и) служи(ти), ничи(м) ся е(и) не противячи. А ма(л)же(н)ка моя милая, пни Га(н)на, тую сто ко(п) гроше(и), ѿ(т) мене е(и) на третє(и) части име(н)я моего Бутяти(ч) записаную, и все речи мое рухомые пе(р)вопоменены(и), ѿ(т) мене те(ж) на то(м) записе мое(м) еи записаны(и), при животе и по животе своемъ ѿ(п)чому жадному ани своему которому кре(в)ному дарова(ти), записыва(ти), кромя дето(к) свои(х), никому не має(т) и мети моцы не буде(т). Кроме того, если бы котори(и) з ни(х) або, чого боже ухова(и), и ѿбадва не бы(ли) бы мату(х)ны свое(и) послу(ш)ни е(и) служи(ти) и проти(в)ни бы(ти) и в чо(м) — ко(л)вє(к) ма(т)ку свою гнєви(ти) ме(ли), с таковы(х) причи(н) во(л)но то е(и) буде(т) учини(ти), кому хотячи з ласки своеє ѿ(т)дати, записа(ти), ты(м) вси(м) дарова(ти), кому буде(т) ѿдно // на то воля еє. А где бы те(ж) па(н) 106 бо(г) рачи(л) уперє(д) на ма(л)же(н)ку мою смер(т) допусти(ти), ани(ж) на мене, тоє все, што е(и) в то(м) мое(м) листе выше(и) поменено(м) ѿписа(л), по животе еє ко(м)не и де(т)ка(м) ншмъ зася в до(м) мо(и) має(т) ся тоє все ве(р)ну(ти), не має(т) и мети моцы не буде(т) кому иному, бу(д) бра(т)и або которому с кре(в)ны(х) свои(х), або те(ж) кому и ѿ(п)чому записыва(ти) дати, даровати никому не має(т), хотя бы те(ж) кому и записа(ла) то мо(ш)но и де(р)жано бы(ти) не має(т) и ме(ти) моцы в жадного права не буде(т). И на то есми ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Га(н)не то(т) мо(и) ли(ст) по(д)печа(т)ю моею и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки мое(и) е(и) да(л). А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми и за прозбою моею к тому моему листу приложи(ти) печата(ти) свое рачы(ли) и(х) мл(с)ть в бозе велебны(и) ѿте(ц) Феѿдо-се(и), владыка володи(мє)рски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Васи(лє)ви(ч) Дубни(ц)ки(и), вои(т) володимє(р)ски(и), а па(н) Семє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимери. Феѿдо(р) Со(л)та(н), вла(с)ная рука.

55. «Лист упоминальний межи князят чорторыйскими»,
писаний суддею Богданом Костюшковичем Хоболтовским
до князя чорторизького, щоб вернув княгині Івановій Федорівні
чорторизькій незаконно присвоєні ним маєтки.

Акт від 30 січня 1570, № 60, 3.

- 56 Вє(л)мо(ж)ному князю его мл(с)ти князю Алекса(н)дру Федоровичу Чо(р)-
торы(з)скому, воеводе волы(н)скому ⟨,⟩ Богданъ Костюшкови(ч) Хобо(л)-
товский, су(д)я земск(и) повіту Володимє(р)ского, а Гаврило Яковицки(и),
по(д)судокъ земск(и) же повіту Володимє(р)ского. Тыхъ часо(в) присыла-
ла и писала до на(с) єє мл(ст) кнжна Ивановая Федоровича Чо(р)торыска
кнегина Га(н)на Ку(з)минича кне(ж)на Жєсла(в)ская неве(ст)ка вѣм, жа-
56 зв. луючи) // сама ѿ(т) себє и имене(м) сыно(в) свои(х), кнза Ивана и кнза
Ю(р)а Ивановичовъ Чо(р)торыски(х), братаничо(в) вше(и) мл(с)ти, ѿ то(м),
што(ж), де(и), вѣм манасты(р) Земє(н)ский, его мл(с)ти князю Ивану, бра(т)у
вѣм, ма(л)жо(н)ку єє мл(с)ти, небо(ж)чику, зъ вшою мл(ст)ю посполитыи
и неро(з)дельны(и) зо всими пожи(т)ки и сєлы, к тому манастыру здавна
належащими, по животе брата своего, его мл(с)ти кнза Ивана, ма(л)жо(н)ку
єє мл(с)ти в мо(ц) свою вєзмши ⟨,⟩ я(к) до ѿного манастыра а(р)хима(н)дри-
ты бє(з) воли и ведомости кнегини, неве(ст)ки своеє, которо(и), деи, то з
де(т)ми єє мл(с)ти братаничи вѣм, яко и вѣм, належить подавати, та(к) же и
именья цє(р)ковные того манастыра, в меновите: село Земно ⟨,⟩ село Бры-
не(в) с ко(р)чмою, ста(в) и млы(н), чотыры кола, село, деи, Горечовъ з
фо(л)ва(р)ками и пашнею, при которо(м), деи, ставо(в) спустны(х) два, село,
деи, Тишковичи с фо(л)варко(м) и пашнею, село Ме(н)чичи ⟨,⟩ село Ма(р)-
ковъ, ста(в) с фо(л)варки, па(ш)нами, млыны и ставами в мо(ц) свою взати ⟨,⟩
и з оны(х) именеи, с фольва(р)ковъ, сь ставо(в) и по(д)даны(х), такъ свою,
яко и єє мл(сти), и детємъ єє мл(с)ти, братаничо(м) вѣм, ча(ст) належачую,
вси(х) пожи(т)ковъ, якимъ — ко(л)вєкъ имене(м) на(з)ваныи, поменєны
быти могу(т), на себє брати и ѿны(х) по(д)даны(х) ты(х) имене(и) и сє(л)
вышеи менєны(х) по(д)водами не(з)мерными, роботами и воженьємъ до Буга
попеловъ, збо(ж)я и кома(г) ѿ(т) ча(с)у немалого ѿ(б)тежати, деи, рачи(т).
А єє, деи, мл(с)ти и дете(м) єє мл(с)ти, братаничо(м) вѣм, яко в манастыри
Земє(н)скомъ, такъ и во вси(х) фольварко(х), пашна(х) и имє(н)яхъ, ста-
ве(х), млыне(х) и во вси(х) пожи(т)ка(х) половицы до шафунку и ужива(н)я
поступити не хочєшь ⟨,⟩ яко(ж), деи, єє мл(ст), хотачи свою и детеи свои(х),
братаничо(в) вѣм, ча(ст) манастыра направовати, и порадокъ с части своеє
и дете(и) свои(х), якии напристойнейшии быти може(т), в то(м) манастыри
вдєлати, пє(р)во сєго посылала, деи, до вѣм в року прошломъ шє(ст)дєса(т)
57 дєвато(м) до имє(н)я вѣм Чорторыска приятєлии свои(х) // пана Васи(л)я
Загоро(в)ского, ма(р)шалка его кроле(в)ское мл(с)ти, горо(д)ничого воло-
димє(р)ского, ѿлекуна своего ⟨,⟩ а пана Сѿстафья Го(р)ностая, вєвовдича
новгоро(д)ского, зѿта своего ⟨,⟩ проса(чи) и упоминаючи вшео мл(с)ти,
абы — (с) вѣм, яко половицу манастыра Земєньского, такъ же фо(л)варко(в)
и пашє(н), млыно(в), ставо(в), сєль и по(д)даны(х), к тому манастыру при-
слушачуи(х) в ча(ст) єє мл(с)ти, з де(т)ми єє мл(с)ти, братаничи вшео мл(с)ти
належащи(х), в моць и шафуно(к) єє мл(с)ти выдєли(л) и поступи(л) и са(м)

са в то вступовати не рачи(л), ни(ж)ли, деи, вм за ты(м) жеда(н)е(м) и нав-
 помина(н)е(м) е(е) мл(с)ти приятелски(м) в то(м) манастыри Земеньско(м)
 и в ты(х) вышеи менены(х) фолва(р)ко(х) и име(н)яхъ части е(е) мл(с)ти и де-
 те(м) е(е) мл(с)ти, братаничо(м) свои(м), выдели(ти) и до сего ча(с)у поступити
 не рачи(л), што е(е) мл(ст), розумеючи бы(ти) ку немалой шкоде своеи и
 детеи свои(х), чере(з) ли(ст) свои просила на(с), абы(х)мо з ураду нашего
 листо(м) свои(м) вшу мл(ст) ѿ то навпоменули ⟨,⟩ А такъ, кгда(ж) е(е) мл(ст)
 ты(м) ѿбычае(м) жалобу свою до на(с) донести рачила, мы з ураду нашего
 вшу мл(ст) в томъ навпоминаемъ симъ листомъ нашимъ ⟨,⟩ абы вм половицу
 манастыра Земеньского и ты(х) фо(л)варко(в), паше(н), ставо(в), млыно(в)
 и се(л), до ѿного манастыра прислухающихъ а меновите в се(м) листе ѿписа-
 ны(х), е(е) мл(с)ти и братаничомъ вше(и) мл(с)ти, дете(м) е(е) мл(с)ти, посту-
 пати, у вла(д)но(ст) и шафунокъ е(е) мл(с)ти подати рачи(л), жебы е(е) мл(ст)
 з де(т)ми своими в томъ не шкодовала и чере(з) то до вра(д)у жалобы ѿ то
 не доносила. Писа(н) у Володимери лета бо(ж) наро(ж) ѿфом(с)ца генвара,
 л ** дня.

*56. Дарчий і віновий запис Федора Солтана
 його дружині на третині рухомого майна.*

Акт від 30 вересня 1570, № 69, 1.

Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Воло(ди)ме(р)ского, 142 зв.
 вы(з)наваю и явно чиню си(м) мои(м) листо(м), ко(ж)дому, кому буде(т)
 потреба того ведати, тепе(р) и на пото(м) будучи, и(ж) не (з) жа(д)ное намо-
 вы або примуше(н)я, е(д)но са(м) по свое(и) добро(и) воли, дознавши и
 маючи ку себе ѿ(т) свое(е) милое ма(л)жо(н)ки пне(и) Га(н)ны Макаро(в)ны
 пово(л)ную а великую прия(з)нь, доброе(и)ство и учтвое захова(н)е
 в ма(л)же(н)стве нашо(м), которое ѿна проти(в) мене, ма(л)жо(н)ка своего,
 завжды мае(т) и оказуе(т), а (з)влаща паметаючи на то, и(ж) беручи з дому
 ѿ(т)ца и ма(т)ки е(е) за себе в ма(л)жо(н)ство, вз(а)л есми по не(и) рече(и)
 рухомы(х), ста(т)ку домово(г)о, коне(и), е(з)дъны(х), стада свере(п)его,
 бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в), ѿве(ц), свине(и) и и(н)шо(г)о досы(т)
 немало. А та(к) я за ѿны(е) вси доброе(и)ства и (в)споможе(н)е е(е) з ласки
 а милости мое(е), которую ку не(и) яко ма(л)жо(н)це свое(и) ма(м), даю, дарую
 и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не вси
 речи мо(и) рухомы(и), то е(ст) золото, серебро, пе(р)ла, шаты, гроши гото-
 вые, пла(т)е белое, цы(н), мѣдъ и уве(с) стато(к) мо(и) домовы(и), кони
 ездъные, бы(д)ло рогатое, возы, коровы, ѿ(в)цы, сви(н)и, куры, гуси и
 што-ко(л)векъ в дому свое(м) ма(м), ѿ(т) мала и до велика. А ѿсобливе стада
 свере(п)его даю и дарую е(и) третью ча(ст) на ве(ч)ные часы. Мае(т) ма(л)-
 жо(н)ка моя пни Га(н)на та(к) ты(и) вси выше(и) поменены(и) рухомы(и)
 речи и (в)сю мае(т)но(ст) мою, золото, сре(б)ро, пе(р)ла, шаты, гроши гото-
 вые, пла(т)е белое, цы(н), мѣдъ, яко и (в)ве(с) стато(к) домовы(и), кони
 ездъные, бы(д)ло рогатое, волы, коровы, ѿ(в)цы, сви(н)и, // гуси, куры, 143

* Тобто 1570.

** Тобто 30.

та(к) те(ж) стада моего свере(п)его третью ча(ст) ве(д)ле сего запису моего к рука(м) свои(м) мети, де(р)жа(ти) и (в)живати яко вла(ст)ности своее на вечно(ст). И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на ты(и) вси рухо-мы(и) речи, мае(т)но(ст) мою и ве(с) стато(к) домовы(и), та(к) и третью ча(ст) стада свере(п)его и тое все, яко-(м) листе мое(м) выше(и) помени(л), сама де(р)жати, вжива(ти), ѿ(т)дати, продати, даровати або где-ко(л)-ве(к) ѿбе(р)нути, яко вла(ст)но(ст) свою, якъ сама налече(и) розумеючи. А дети мо(и), бра(т)я, кривны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) во вси тые речи и мае(т)но(ст) мою, яко-(м) выше(и) помени(л), ничи(м) са вступовати, з моцы вы(и)мовати в нее того по(и)скивати, жа(д)ное кри(в)ды и переказы на то(м) е(и) делати и ничо(г)[o] к тому ме(ти) и мовити не маю(т). А если бы дети мои, бра(т)я рожоная або хто с кре(в)ны(х) и бли(з)ки(х) мои(х) в тые вси речи, мае(т)но(ст) мою, в стато(к) домовы(и), в третью ча(ст) стада свере(п)его и во (в)се тое, што-(м) ма(л)жо(н)це мое(и) дарова(л) и на се(м) листе мое(м) ѿписа(л), чи(м)-ко(л)ве(к) са вступовати, з моцы ее вы(и)мова(ти) и ее ѿ(т) того ѿ(т)тискати або якую кри(в)ду и шкodu на(д) се(с) запи(с) мо(и) на то(м) е(и) делати мели, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(л), мае(т) и буде(т) повине(н) заруки заплатити его кроле(в)ско(и) мл(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а ма(л)жо(н)це мое(и) другую двесте ко(п) гроше(и). А за(п)лати(в)ши заруки, пре(д)ся ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на при все(м) то(м) ве(д)ле сего запису моего зостати(ти)(!) и на ка(ж)до(м) ме(ст)цу при моцы захована быти мае(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. А при то(м) бы(ли) и того до(б)ре вадомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Петрови(ч) Калусо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставе(ц)ки(и), а па(н) Семе(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, кото-ры(и) за жада(н)е(м) и про(з)бою моею к тому моему листу печати сво(и) приложити рачили. Писа(н) у Бутатичо(х), лета бо(ж)е(г)о нароже(н)я ти-сеча па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца апрела, друго(г)она(д)ца(т) дня. Федо(р) Со(л)та(н), власная рука.

*57. Дарчий і віновий запис Федора Солтана
його дружині Ганні на третину свого маєтку.*

Акт від 30 вересня 1570, № 68, 1.

140 зв.

141

Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Володи(м)е(р)ского, вы(з)навамъ и явно чиню на семь листе моемъ каждому, хто бы того по(т)ребовалъ або, чтучи, ведати хоте(л), тепе(р) и на пото(м) будучи, и(ж) кгда волею бо(з)кою а радою прияте(л)скою и вла(ст)ною хо(т)ю моею поня(л) // есми за себе у ма(л)жо(н)ство сватое до(ч)ку небо(ж)чика пна Макара Кусти(ц)кого и (в) ма(л)же(н)ки его пнее Ѡлены па(н)ну Га(н)ну, за которою вза(л) есми вена, посагу, гроше(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)ское ли(ч)бы, личечий по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш), к тому в золоте, в сребре, в пє(р)ла(х), в шата(х) по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) а коне(и) е(з)дъных/, бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в) и ста(т)ку дробно(г)[o] домового, ѿве(ц), ко(з), свине(и) вза(л) есми те(ж) по не(и) досы(т) немало, и, на ѿ(н) ча(с) беручи ее з дому ѿ(т)ца и ма(т)ки ее ве(д)ле пови(н)ности и пора(д)ку

статутowego, никоторое шправы и запи(с)у на (и)мен(н)ю свое(м) ма(л)жо(н)-
 це свое(и) есми не вчини(л). И ме(ш)каючи мне з нею, ма(л)жо(н)кою мсею
 милою, ω(т) часу до(л)гого и ле(т) немалы(х) а знаючи по не(и) се(р)де(ч)ную
 мило(ст), сприязливое а скло(н)ное и по(ч)тливое захова(н)е и мешка(н)е
 зь собою в ма(л)же(н)стве сватомъ, не з жа(д)ное намовы, але самъ по доб-
 ро(и) воли, та(к) за ωное вено поса(т) и внесе(н)е ее, яко те(ж) з осо(б)ливое
 ласки а милости моее, которую ку не(и) ма(м), даю, дарую и си(м) листо(м)
 мон(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Га(н)не, на трете(и)
 части име(н)я моего вла(ст)ного ω(т)чи(з)ного, ω(т) ω(т)ца моего мне на
 листе в де(р)жа(н)е дано(г)lo| и ω(т) бра(т)и моее с порсвна(н)я проти(в)
 имене(и) ω(в)ру(ц)ки(х) нши(х) ω(т)чи(з)ны(х) до делу вечистого поступле-
 но(г)lo| Бутатичо(х) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, личечи по
 десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш), то е(ст) на люде(х) и и(х) дворища(х), по-
 ля(х), сеножате(х), гае(х) и запусге(х), и на вси(х) пожи(т)ко(х) тое третее
 части моее мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тую третью ча(ст) в оно(и)
 суме сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) зь лю(д)ми, зь и(х) дворищами,
 по(л)ми и сеножа(т)ми, платы, и доходы, и всякими псжи(т)ки к рука(м)
 свои(м) де(р)жати и ее уживати яко вла(ст)ности своее. А кды бы па(н)
 бо(г) рачи(л) на мене допустити(ти) сме(р)ть, тогда по животе мое(м), ни(м)
 дети мо(и) доросту(т) ле(т) зуполны(х), пнове бра(т)я моя, кре(в)ные и
 ни(х)то з бли(з)ки(х) мой(х) ма(л)жо(н)ки мсее пне(и) Га(н)ны с тое третее
 части рушати з mocy, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати и ничи(м)
 са в тую третью часть уступова(ти) и жа(д)ное переказы в де(р)жа(н)ю и
 пожи(т)ко(х) е(и) делати не маю(т). Але во все(м) ка(ж)ды(и) з бра(т)и [...]

141 св.

ны(х) мой(х) к ма(л)жо(н)це мое(и) маю(т) са споко(и)не а присто(и)не
 заховати. // Если бы пнове бра(т)я моя роженная та(к) в овру(ц)ки(х) име-
 (н)я(х), яко и в то(м) моемъ име(н)ю Бутетичо(х), по животе мое(м) де(л)
 вечисты(и) зь собою мети хотели, тогда пе(р)ве(и) маю(т) тую сто ко(п)
 гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не, которую я
 е(и) далъ, дарова(л) и на трете(и) части записа(л), спо(л)на ω(т)да(ти) и
 заплатити. А и заплати(в)ши е(и) тую сто ко(п) гроше(и), пре(д) ся не маю
 ее заразомъ с тое третее части ничи(м) рушати, з mocy и де(р)жа(н)я тое
 третее части вы(и)мовати, а(ж) пе(р)ве(и) та(к) ωвру(ц)кине име(н)я, яко и
 тутошнее в повете Володими(р)ско(м) лежачое, Бутетичи, поровнавши и
 достато(ч)не ведле права посполитого справедливе подели(в)ши та(к), яко
 бы на (в)се(м) ровно(ст) была, на ω(н) ча(с), кды вже ровно буде(т) по-
 делено, мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на третью ча(ст) ω(т) бра(т)и
 моее, которая на мене приходи(т), з делу вечистого ωзе(м)ши, на то(и) тре-
 те(и) части а(ж) до живота своего на все(м) споко(и)не седети. А дети мо(и),
 доро(с)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), и ни(х)то з бра(т)и и(з) бли(з)ки(х)
 мой(х) з оное части ее рушати и ни в чо(м) кривды жа(д)ное е(и) чинити,
 з mocy и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати не маю(т) а(ж) до живота ее. А што са
 дотыче(т) двора моего вла(ст)ного в Бутатичо(х), зь гумно(м), збо(ж)емъ,
 в гу(м)не и на поля(х) засеяны(м), з огородами, з броваро(м) и сажо(в)кою,
 зо вси(м) будова(н)е(м) и ωселеи, которы(и) я з ма(л)жо(н)жою своею на
 сыро(м) корени працею, кошто(м) и накладо(м) свои(м) посели(л) и збудо-
 ва(л), а при то(м) дворе свое(м) са(д) та(к) же на сыро(м) корени посади(л)
 и ро(з)множи(л), то(т) дво(р) мо(и) со вси(м) ты(м), яко-(м) выше(и) помени(л)

и яко ся в собе маеть, з ласки а милости моеє даю, дарую и си(м) листо(м) мой(м) запи(с)ую ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Га(н)не. Має(т) ма(л)жо(н)ка моя та(к) тепе(р) при животе, яко и по животе мое(м), з де(т)ками моими в то(м) дворе мое(м) мешкати и его со (в)си(м) ты(м), яко выше(и) поменено, к рука(м) свои(м) де(р)жати и ужива(ти), пашню поха(т) и всакие пожи(т)ки та(м) собе мети яко во вла(ст)ности свое(и) аж до живота своего. А бра(т)я, кре(в)ные и ни(х)то з бли(з)ки(х) мой(х) в то(т) дво(р) мо(и), сад(и) и во (в)се тоє, што к двору при(с)лухає(т), ничи(м) са вступова(ти), з моцы, вла(д)ности єє вы(и)мовати и некоторое переказы и шкоды ни в чо(м) є(и) дела(ти) и ничего к тому мети и мовити не маю(т). А если бы бра(т)А моя або хто з бли(з)ки(х), кривны(х) мой(х) та(к) ув оную третью ча(ст) мою вы (и)ме(н)ю Бутатичо(х) ако[...].сто копъ гроше(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) записа(л), яко те(ж) и (в) дво(р) мо(и), кото[...]. животе єє дарова(л) и записа(л), чи(м) — ко(л)векъ са вступова(ти), а єє ѿ(т)то(л) 142 выти // скати або якие кривды на чо(м) делати мели, тогда то(т), хто бы то вчини(л) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(л), має(т) и буде(т) повинє(н) заплатити заруки г(с)дру королю его мл(с)ти сто ко(п) гроше(и). А ма(л)же(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не другую сто ко(п) гроше(и). А заплати(в)ши, пре(д)ся, ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) часте(х) мой(х), которы(и) я є(и) застави(л), о зупо(л)ное заплаты сумы пнзе(и) єє зостати и во (в)си(х) ме(ст)ца(х) ве(д)ле сего запису моего мо(и)не захована быти має(т). И на то да(в)ма(л) жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и с по(д)пи(с)ую вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) были и того добре вадомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Пе(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставе(ц)ки(и), а па(н) Семє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, которы(и) за жада(н)є(м) и про(з)бою моею к тому моему листу печати свои приложити рачили. Писа(н) у Бутатичо(х) лета бо(ж)его наро(ж) тисеча па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца апрела, другогона(д)ца(т) дна. Федо(р) Со(л)та(н), власная рука.

58. Заставний запис Федора Солтана його жінці Ганні на дві частини маєтку в Бутятичах, даних їй в заставу до сплати грошей.

Акт від 30 вересня 1570, № 70, 1.

143 зв. Я, Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Воло(ди)ме(р)ско(г) [о], вы(з)нава(м) то са(м) на себе си(м) мой(м) листо(м), и(ж), будучи єсми потребе(н) та(к) на выправы служо(б) г(с)дръски(х) вое(н)ны(х), яко и на частую єзду до(д)вору его кро[левское] мл(с)ти и на и(н)шие по(т)ребы сво(и), и не могучи где и(н)де ку ты(м) // вси(м) потреба(м) свои(м) та(к) прудко пнзе(и) доста(т), поэчи(л) и вза(л) єсми руками своими в ма(л)жо(н)ки моеє милоє пни Га(н)ны Макаро(в)ны вла(ст)ны(х) пнзе(и) єє сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское, ли(ч)бы, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у грошь. А в то(и) суме пнзе(и) у сту копа(х) гроше(и) лито(в)скихъ застави(л) єсми ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не и заразо(м) в де(р)жа(н)є пода(л) две части име(н)я моего с части своеє в Бутетичо(х), то є(ст) з лю(д)ми и (з) и(х) дворицами, с по(л)ми и (з) сеножа(т)ми, та(к) дво(р)ными, яко и лю(д)скими,

з гаи, запустами, с платы, и доходы, и всакими пожи(т)ками, и со (в)си(м), яко са тые две части сами в себе мают, ничого з ни(х) на себе не оставуючи. Мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тые две части с части моее в Бутети-чо(х) у оно(и) суме пнзе(и) свои(х), у сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), которую я в нее позычи(л), со (в)си(м), яко-(м) выше(и) помени(л), к рука(м) свои(м) де(р)жати и того вживати, платы, доходы з люде(и) тамо(ш)-ни(х) к рука(м) свои(м)ъ брати, пашню, пахати и всакие пожи(т)ки такъ себе мети и привлащати яко во вла(ст)ности свое(и), якъ сама налеле(и) хотети буде(т) а(ж) до зупо(л)ны(х) ле(т) дете(и) мои(х). А кгда, да(ст) бо(г), дети мо(и) ле(т) своихъ доросту(т), тогда ты(х) дву(х) часте(и) въ Бутати(ч)о(х), которые я ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не в суме пнзе(и) застави(л), напере(д), не о(т)да(в)ши ма(т)це свое(и) ста ко(п) гроше(и), ее мне позычены(х), не маю(т) з моцы, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)-мовати ани са в то вступовати и никоторое переказы в де(р)жа(н)ю и(в) по-жи(т)ко(х) е(и) делати, але пе(р)ве(и) доросши ле(т) свои(х), маю(т) и ви(н)-ни буду(т) тую сто ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) а ма(т)це свое(и) всю спо(л)на заплатити и о(т)дати, то(ж) тые две части к рука(м) свои(м) мети. А бра(т)я те(ж) моа рожоная и ни(х)то з бли(з)ки(х) и крвны(х) мои(х) ее с того вытискати, з моцы, вла(д)ности и де(р)жа(н)я е(и) вы(и)-мовати и никоторое кри(в)ды на то е(и) делати и ничого к тому мети и мовити не маю(т). Нижли естли бы по животе мое(м) пнове бра(т)я моа рожонаа во (в)си(х) // име(н)я(х) о(т)чи(з)ны(х) нши(х) такъ в овру(ц)-ки(х), яко и (в) тутошне(м) Бутати(ц)ко(м), которое я за листо(м) о(т)ца своего и те(ж) за листо(м) бра(т)и своее де(р)жу, де(л) вечисты(и) зъ собою мети хотели, тогда, не вы(и)муючи з моцы и де(р)жа(н)я ма(л)жо(н)ки моее, с ты(х) дву(х) часте(и) в Бутати(ч)о(х), которые я е(и) застави(л) и в де(р)-жа(н)е е(и) пода(л), пе(р)ве(и) маю(т) и ви(н)ни будутъ тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и), кро(м) жа(д)ное тру(д)ности, ее всю спо(л)на заплатити и о(т)дати. То(ж) тые две части з ру(к) ее взе(м)ши и во (в)си(х) име(н)я(х) поровна(в)ши, справе(д)ливе ро(з)делити, и кото-раа ча(ст) в ты(х) име(н)я(х) нши(х) о(т)чи(з)ны(х) з вечного розде(л)ку на мене при(и)де(т), тую ча(ст) мою пнове бра(т)я мо(и), скоро выдели(в)ши ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не и дете(м) мои(м), поступи(ти) и де(р)жа(н)е подати маю(т). А не о(т)да(в)ши ма(л)жо(н)це мое(и) ста ко(п) гроше(и) ее позычены(х) и делу вечисто(г)[о] во (в)си(х) име(н)я(х) справе(д)ливе не вчини(в)ши, з ру(к) ее ты(х) дву(х) часте(и) вы(и)мова(ти) и в то са вступо-вати не маю(т) и моцы жа(д)ное мети не буду(т). А если бы, доро(с)ши ле(т), дети мо(и) або бра(т)я моа рожонаа, и хто-ко(л)векъ с крвны(х) и бли(з)-ки(х) мои(х), не о(т)давши оное сумы ста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), которую я в ма(л)жо(н)ки моее пнее Га(н)ны позычи(л), и в то(и) суме две части име(н)я моего застави(л), не справуючи ся ве(д)ле сего запису моего, ме(ли) ее с ты(х) дву(х) часте(и) вытискати, з ру(к) ее вы(и)мовати або якую кри(в)ду и переказу на то(м) е(и) делати, тогда то(т), хто то учини(т) а се(с) запи(с) мо(и) наруши(ти) мае(т), и буде(т) повине(н) заруки заплатити его кроле(в)ское мл(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а ма(л)жо(н)це мое(и) другую двесте копь гроше(и). А заплати(в)ши за(ру)ки, пре(д)са ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) часте(и) мои(х), которые я е(и) застави(л) до зупо(л)ное заплаты сумы пнзе(и) ее, зостати и во (в)си(х) ме(ст)ца(х) ве(д)ле сего запису

144 зв.

моего мо(ц)не захована быти мае(т)⟨,⟩ И на то дава(м) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Га(н)не се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печат(ю) моею. А при то(м) были и того добре вадомы и(х) мл(ст) па(н) Гнево(ш) Пе(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и),
145 а па(н) Рома(н) Бо(г)данови(ч) Ставе(ц)ки(и), а па(н) Семе(н) // Иванови(ч) Ши(ш)ша(!), которы(и) за жеда(н)емь и про(з)бою моею к тому моему листу печати свои приложити рачили⟨,⟩ а (д)ля ле(п)шое тве(р)дости при печати мое(и) в того моего листа руку мою вла(ст)ную по(д)писаль. Писанъ у Бутатичо(х). Лета бо(ж) наро(ж)(!) тисеча па(т)со(т) семьдесато(г)⟨o⟩ м(с)ца апрела, друго(н)а(д)ца(т) дня, Федо(р) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука.

59. Продажний запис Тихна Щасновича Яковицького на половину Охновської частини Яковицького маєтку, продану двоюрідним братам Юрію і Яцькові Яковицьким.

Акт від 5 жовтня 1570, № 76, 1.

152 зв. Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), земани(н) повіту Володиме(р)-ского, вы(з)наваю и чиню я(в)но самъ на себе си(м) мой(м) листо(м) всьмъ посполите и кож(д)ому зосо(б)на, нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), кому буде(т) по(т)реба того ведати, што ѿ(т) немалого часу ме(л) есми заштѣ бра(т)єю моею, с пано(м) Ю(р)емь а пано(м) Яско(м) Якововичи Якови(ц)ки-ми, ѿ ча(ст) име(н)я ѿ(х)но(в)скую, въ Яковиче(х) лежачую. А та(к) я з ведомо(ст)и и порадою вси(х) приятеле(и) и кре(в)ны(х) мой(х), ведачи то, и(ж) бра(т)я мо(и) па(н) Юре(и) и па(н) Ясно естъ бли(ж)ши(и) во(д)ле права прироженного до тое части ѿ(х)но(в)ское, прото а дале(и), не заводечи са зъ и(х) мл(ст)ю, яко бра(т)єю и кре(в)ными своими, а хотечи в мислосты бра(т)-ско(и) з ними мешкати, по добро(и) воли мое(и), ни(з) якого принуژه(н)а [...] и неволе(н)я половицу тое части ѿ(х)но(в)ское во (и)ме(н)ю въ въ акви-
153 че(х) або яки(м) же ко(л)векъ ѿбычае(м) набытую небо(ж)чика ѿ(т)ца // моего пна Ща(ст)ного Якови(ц)кого, которую вже и(х) мл(ст) давно естъ в де(р)жа(н)ю, то е(ст) на (и)ма люди(и) Сѡме(л)яна Скоблеа и (з) де(т)ми, А(н)дрѣя Сѡме(л)яновича, Павлюковую вдову зъ и(х) де(т)ми, пото(м)ки и бли(з)-кими и(х), зо всими кгру(н)ты, землами, зъ сеножа(т)ми, зъ зарослами, з водами и зо (в)си(м) на (в)се, яко са половица тое части Сѡ(х)но(в)ское сама в себе, въ граница(х), во ѿбыходе(х) и во (в)се(х) пожи(т)ко(х) и доходе(х) свои(х) мае(т), и с чи(м) и(х) мл(ст) пнове бра(т)а мо(и) тепе(р) де(р)жа(т), прода(л) есми и симъ листомъ мой(м) продаю на вечно(ст) пере(д) менованы(м) бра(т)и мое(и) па(н)у Ю(р)ю и пану Яску Якови(ц)кимъ на певную суму, то е(ст) за два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), личачи по десети пнзе(и) белы(х) у грошъ. И то вже и(х) мл(ст) пано(м) бра(т)и мое(и) вѣчными а непору(ч)ными часы пуска(м) и продаю ве(д)ле постанове(н)я и уставы и у(х)валы со(и)му Бересте(и)ского, которы(м) дано во(л)ность вси(м) стано(м) шлахѣ(т)ски(м) име(н)ями своими шафовати, продавати и даровати все здо(и)момъ и по часте(х), яко хто похочет(т). Маю(т) бра(т)я мо(и) па(н) Юре(и) а па(н) Яско Якови(ц)кие сами, жоны дети и пото(м)ки будучие, счад(к)и, и всь бли(з)кие, кре(в)ные и(х) мл(ст) половицу ѿное части ѿ(х)-но(в)ское въ Яковиче(х) з лю(д)ми, наве(р)ху имени, ѿчизными и зо (в)си-ми де(т)ми, пото(м)ками, бли(з)кими, кре(в)ными ихъ и зо (в)сиами кгру(н)ты

землеными, пашнами и непашными, зъ сеножа(т)ми, зъ зарослами, з водами и зо (в)си(м) на (в)се, яко са половица оное части **Ω(х)но(в)ское** сама в себе и (в) граница(х) и въ во **ωбыходе(х)** в пожи(т)ко(х) и (в) доходе(х) свои(х) маеть и с чи(м) тепе(р) и(х) мл(ст) де(р)жать де(р)жати(!) и (в)живати вечными и непору(ч)ными часы во(л)ни будучи, то зо (в)сими пото(м)ками своими яко свою вла(ст)ную вечистую куплю кому хочечи **ω(т)дати**, даровати, заменати, записати и ты(м) неначе **ω(д)но** яко вла(ст)но(ст)ю своею под(д)лугъ воли своее **шафовати**. А я вже то(и) половици части **Ω(х)но(в)ское**, и(х) мл(с)ти **ω(т)** мене на вечно(ст) проданое, ничего не[...]**жону**, **дѣте(и)**, пото(м)ко(в), **бли(з)ки(х)**, кривны(х) свои(х) не zostавуючи[...]**// и навѣки** непорушно. **Я самъ**, жона, дети, пото(м)ки, **бли(з)кие** и **кре(в)ны(и)** **его вступовати** и до **того** вже некоторого дѣла мети не маемъ и яко ж-емъ **вечными** часы по(д) **закладо(м)** на пно(в) бра(т)ю мою пна Ю(х)на и пна Яска Якови(ц)ки(х) стама копами гроше(и). Котораа [сума] хотя и(х) мл(с)ти заплачона **буде(т)**, пре(д)са се(с) запи(с) и продажа моя во (в)се(м) при моцы в каждого права захована и де(р)жана быти мае(т) ве(ч)не к тому. Если бы са пото(м) у мене або у когоко(л)векъ якие листы на тую ча(ст) **Ω(х)но(в)скую** показати мели, тогда вжо я тые всѣ листы умораю и касую и вниве(ч) и(х) **ωборочаю**, яко (ж) у жа(д)ного права некоторое моцы мети а ни при(и)мованы **ω(т)** всакого враду быти не маю(т). А на(д)то маю и буду повине(н) на пе(р)ши(х) роко(х) **земьски(х)** в року божо(м) тисача па(т)сотъ семъдесатого **ω свате римьско(м) свато(м) Михале** бли(з)ко пришло(м) пере(д) **судо(м)** **земьски(м)** се(с) запи(с) и продажу мою вынати и перенести и дати записати. А где бы(х) того на пе(р)ши(х) роко(х) **земьски(х)** не вчини(л), тогда **вине(н)** буду и(х) мл(с)ти бра(т)и мое(и) пну Ю(р)ю и па(н)у Яску Якови(ц)ки(м) **закла(д)** заплатити сто ко(п) гроше(и). А заплати(в)ши и и(х) мл(сти) то(т) **закла(д)**, пре(д)са за(в)жды за припо(з)ва(н)емъ и(х) мл(с)ти до суду зе(м)ского на пе(р)шо(м) року, яко на завито(м), на ты(х) же пе(р)вши(х) або на други(х) роко(х) **земьски(х)**, на которы(х) и(х) мл(с)ти того **ω(т)** мене потребовати буду(т), маю и повине(н) буду се(с) запи(с) и продажу мою, пере(д) **судо(м)** **земьски(м)** очевисто ставши, вызнати и до кни(г) **земьски(х)** принести, дале(и) того не **ω(т)кладаючи** жа(д)ными причинами, такъ правными, яко и неправными, **вымо(в)латися** не маю. И на то есми и(х) мл(с)ти бра(т)и мое(и) пну Ю(х)ну и пану Яску Яковичо(м) Якови(ц)ки(м) **да(л)** се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печат(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моее вла(ст)ное, а **при то(м)** были и того добре свядоми и за про(з)бою моею печати **сво(и)** приложити **рачили** люди добрые за(ц)ные его мл(ст)ть па(н) **Петръ Костюшкови(ч) Хобол(л)то(в)ски(и)**, па(н) **Василе(и) Мирови(ц)ки(и)**, па(н) **Ти(х)но Ωра(н)ски(и)**, **возны(и)** повету **Володимер(р)ского**. Писа(н)⟨,⟩ у **Володимери** в року божого **нароже(н)я** тисеча // па(т)сотъ семъдесатого, **мца юна**, па(т)того дня. **Ти(х)но Ща(ст)новичъ Якови(ц)ки(и)**, **вла(ст)наа** **рука**.

153 зв.

154

60. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на маєток,
проданий його дядькові Гаврилові Івановичу Яковицькому.

Акт від 13 жовтня 1570, № 82, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1570.

- 167 Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) ¹ Якови(ц)ки(и), земени(н) повіту Володими(р)ско(г)ло, вы(з)нава(м) самъ на себе си(м) мои(м) листомъ вси(м) нынешни(м) и на пото(м) будучимъ, кому бы того была потреба вѣдати ² або, чтучи е(г)ло, слышати, што (ж) котораа ча(с)т имѣнья, то е(с)т въ Якови(ч)о(х) ³ люди, пола и сеножати небо(ж)чика пна Ю(х)на Івановича Якови(ц)кого, заведена была небо(ж)чику ѿ(т)цю ⁴ моему пну Ща(ст)ному
- 167 зв. Якови(ц)кому ⁵ и у мене была по ѿ(т)ци мое(м) зостала и чере(з) [...] ⁶ // в мене въ споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю была. Котораа ча(с)т право(м) прирожоны(м) ни на ко(г)ло иного вечно(ст)ю при(и)ти не мо(г)ла, то(л)ко на пна Гаврила Івановича Якови(ц)кого, брата ро(д)но(г)ло небо(ж)чика пна Ю(х)нова(.). А та(к) а тую ча(с)т име(н)а ⁷, котораа ⁸ на пна Га(в)рила приходила з вынала(з)ку при ате(л)ского, которы(и) ⁹ то(г)ло дознали и застановили напе(р)ве(и) люди и меновите Нестеревую зъ сыно(м) Тишко(м), Ха(р)ка з жоною, з де(т)ми, то е(с)т Татариновичи, Стаса з жоною, з дѣ(т)ми, та(к) те(ж) пола и сеножати та(к) дво(р)ны(и), яко и се(л)ски(и), ты(х) ¹⁰ люде(и) поменены(х), та(к) же з гаи, запусты, ставы, ставищи, (мл)ыны, млынищами ¹¹, з новинами и че(р)тажами ¹², с приро(б)ками, платы, доходы, с чи(н)шами, роботами, зо всакими ¹³ пови(н)ностяами, з ловы ры(б)ными и (з)вери(н)ними и зо вси(м) на все, што-ко(л)векъ к то(и) части ю(х)но(в)ско(и) ¹⁴ належи(т) и належати буде(т), не во(д)лестату старого, жебы третюю ча(с)т на вечно(ст), а две части заставою, але во(д)лестату нового и уфалы со(и)му Бересте(и)ского всю ¹⁵ тую ча(с)т ѿбе(л), ничо(г)ло собе в то(м) не вы(и)муючи ани зоставуючи, спустил-о(м) его мл(с)ти пну да(д)ку своєму пну Га(в)рилу Іванови(ч)у Якови(ц)кому, по(д)су(д)ку зе(м)скому повіту Володими(р)ско(г)ло, та(к) те(ж) пане(и) ма(л)жо(н)це и пото(м)ко(м) его за пе(в)ную суму за (д)ва(д)ца(т) ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы ли(тв)ское ¹⁶, яко (ж) заразомъ вза(в)ши есми въ ихъ мл(сти) тую суму пнзе(и) два(д)ца(т) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х), тую всю ча(с)т на и(х) мл(ст) прислухающую ю(х)но(в)скую, яко вла(ст)но(ст) ¹⁷ ѿ(т)чи(з)ны пна да(д)ка мое(г)ло, зара(з) до мощы и вла(д)но(сти) де(р)жа(н)а, (в)жива(н)я и(х) мл(с)ти зо вси(м) ¹⁸, яко са ¹⁹ выше(и) в се(м) ли(с)те мое(м) поменило, ступи(л) и ве(ч)но(ст)ю пода(л). Воле(н) па(н) да(д)ко мо(и), па(н) Гаврило Якови(ц)кии, та(к) тежъ пни ма(л)жо(н)ка его мл(с)ти пни Марина Васи(л)евна // Я (н)чи(н)ского и пото(м)ки и(х) мл(с)ти тую всю ча(с)т помененую ю(х)но(в)скую [...] пола и сеножати на себе де(р)жати, вживати и яко ²⁰ хочечи [...] пожи(т)ку своєму привлащати, ро(з)ширати, ѿ(т)дати, прода(ти), дарова(ти) и замѣнити, записати яко вло(ст)но(ст) свою ѿ(т)чи(з)ную. А а вжо са(м), та(к) те(ж) пото(м)ки мо(и), которы(и) ²¹ если бы мне па(н) бо(г) да(л), и ни(х)то з бли(з)ки(х) крвны(х) мои(х) не мае(м) са вжо в тую ча(с)т ничи(м) вступовати, жа(д)ное тру(д)ности и переказы и пренагаба(н)а ²² та(к) и(х) мл(с)ти самы(м)ъ и пото(м)ко(м) и(х) и ты(м) по(д)даны(м) и(х) мл(с)ти чинити не мае(м). И

хотя бы яки(и) ²³ записы на тую ча(ст) стороны моее або в ко(г)ло] ино(г)ло] показа(ти) ме(ли), таковые записы в ко(ж)дого права при(и)мованы бы(ти) и жа(д)ное моцы мѣти не буду(т) и не маю(т) вечными и непорушными часы. Яко (ж) утве(р)жаючи я пану да(д)ку ²⁴ своему ты(м) лепи(и) тое постановле(н)е, опуще(н)е части тое и се(с) запи(с) мо(и), маю и(х) мл(с)ти часу роко(в) судовъ ²⁵ зе(м)ски(х) до кни(г) пере(д) судом(ъ) земъски(м), та(к) те(ж) впере(д) до кни(г) врадовы(х) к(р)о(д)ски(х) воло(д)име(р)ски(х) вы(з)на(л) ²⁶ и да(л) ²⁷ записа(т). На то есми пну да(д)ку ²⁸ своему пану Га(в)рилу Якови(ц)кому, по(д)су(д)ку зе(м)скому, ма(л)жо(н)це и пото(м)комъ его мл(с)ти да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) лист по(д) печат(ю) моею и с по(д)писо(м) ²⁹ вла(ст)ное руки своее(.). При то(м) были и того добре сведоми и печати сво(и) за про(з)бою моею к сему листу приложили и(х) мл па(н) Миха(и)ло Иваночи(ч) Роса(л)ски(и) а пан Василе(и) Ва(н)кевичъ Мирови(ц)ки(и), пнове С(х)но(в)ские ³⁰— Ве(р)бъски(и). Писа(н) Воло(д)имери лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча пя(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца июня, осмо(г)ло] дна. Я, Тихно Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), вла(ст)наа [рука].

У гродській книзі № 966: ¹ Сшасновичъ; ² ведати; ³ Яковича(х); ⁴ о(т)цю; ⁵ Яковицкому; ⁶ ки(л)ка лѣтъ; ⁷ имѣ(н)а; ⁸ которая; ⁹ которы(е); ¹⁰ тыхъ; ¹¹ млиницами; ¹² че(р)тежами; ¹³ всакими; ¹⁴ Ю(х)но(в)ско(и); ¹⁵ усю; ¹⁶ ли(тв)ское; ¹⁷ вла(ст)но(ст); ¹⁸ всѣмъ; ¹⁹ се; ²⁰ яко; ²¹ которы(х); ²² пренагабанья; ²³ якие; ²⁴ де(д)ку; ²⁵ судовы(х); ²⁶ вы(з)на(т); ²⁷ да(т); ²⁸ дя(д)ку; ²⁹ по(д)писью; ³⁰ Вохно(в)ские.

61. Уступний запис на маєток, даний Василем Радовицьким панові Станіславу Граєвському в нагороду за вірну службу.

Акт від 14 жовтня 1570, № 85, 1

Я, Василе(и) Васи(л)евичъ Радови(ц)ки(и), земенинъ повету Володимерьско(г)ло], вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому того будет по(т)реба ведати або, чтучи его, слышати, и(ж) до(з)навши я в немалы(х) по(т)реба(х) и долеглоста(х) свои(х) великую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ѿ(т) его мл(сти) пна Станислава К(р)ає(в)ского, дворенина его к(р) мл(с)ти, приходило з немалы(м) коштомъ и накладо(м) его мл(сти), иже(м) [...] дете(х) свои(х) и кривны(х), приятеле(и) таковое в чи(н)ности не до(з)на(л), // ино нагорожаючи я такую ласку и в чи(н)но(ст) его мл(с)ти, продал-о(м) за пе(в)ную суму пнзе(и) за тисачу ко(п) гроше(и) ча(ст) свою име(н)я моего, в Радовича(х) лежачое, в повете Володиме(р)скомъ, што право(м) прироженнымъ на мене прислухае(т) со всеми спа(д)ки и всею вла(ст)но(ст)ю та(к) до(л) [...] роко, яко ся тое име(н)е в себе мае(т) во(л)ное и никому не пе(н)ное въ граница(х) сусе(д)о(в) ѿбапо(л)ны(х), то е(ст) ѿ(т) имене(и) кнзе(и) Пори(ц)ки(х) Порыцка а ѿ(т) Лахова и Шенютина, з одное стороны, ѿ(т) Двориць и Жасковичъ, з другое стороны, в граница(х) и в обые(з)де(х) пвны(х), яко са здавна тое име(н)е в себе мае(т), вечно и навеки ѿбе(л) непорушно пану Станиславу К(р)ає(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти спустил-емъ, яко (ж) заразомъ ведле змовы и постанове(н)я ншого спо(л)ного взал-емъ въ его мл(с)ти пна Станислава К(р)аєвського зупо(л)ную заплау и суму пнзе(и) всю по(д) не(и) есми вла(ст)не и в руки сво(и)

вза(л), которое заплаты ⟨.⟩ я его мл(сти) пна Кграе(в)ского и пото(м)ко(в) его мл(с)ти квитую вечными часы и того права прирощеного с того име(н)я и ча(с)ти свое(и) в Радовича(х) и спа(д)ко(в) и зо вси(х) вла(ст)носте(и), што бы се на пото(м) оказало и припало, уступую. И на пна Кграе(в)ского и на пото(м)ки его мл(с)ти вечными часы вливаю. Во(л)но буде его мл(сти) па(н)у Кграе(в)ского ты(м) име(н)ею, продажою моею, и спа(д)ки яко вжо вла(ст)ны(и) ѿ(т)чи(ч) и деди(ч) име(н)я того запрода(т), вечне замени(т), дарова(т) и ку своему лепшыому ѿбе(р)нуть, яко са его м(л) и пото(м)комъ налеле(и) подобати буде(т). А я то яко са(м) ѿ(т) себе, та(к) и ѿ(т) бра(т)и своее, бли(з)ки(х) и крвны(х) ѿ(т)писую и ѿ(т)далаю вечными часы. Мае(т) его мл(с)ть па(н) Кграе(в)ски(и) с пото(м)ками своими або кому бы то право спусти(ти) не хоче(т) того име(н)я вживати зо (в)сими пожи(т)ками яко с по(д)даньми таглыми и по(д)сусе(д)ками и(з) и(х) платы и чи(н)шами, доходы и пови(н)ностямы, с по(л)ми и (з) сеножа(т)ми, добровами, запустами, га(и)ми, га(и)ми (!), з лесы[...] и (з) хорошами, проро(б)ками, ставы и млинами, лу(щ)ками[...] во(д)ками и зо (в)симъ кгру(н)томъ, яко са тая ча(с)т[...]

174 зв. // И што на потомъ припаде(т), в себе мае(т) та(к), и(ж) меноване неменованому а неменоване менованому ничего шкодити не мае(т). А я заразо(м) того имения его мл(сти) поступую, вечно даю и тую продажу а вечное постанове(н)е мое на враде его к(р) мл(с)ти записати и ѿповедати ѿчевисто маю на де(н) свата ри(м)ского светого Яна в року тепере(ш)не(м) семьдесато(м), м(с)ца июня, два(д)ца(т) четве(р)то(г)го[о] дня в Лу(ц)ку або яко на-ры(х)ле(и) бы(ти) можеть... А его мл(ст) па(н) Кграе(в)ски(и) и пото(м)кове его мл(с)ти ви(н)ни будут то(т) запи(с) перевести до кни(г) судовы(х) зе(м)ски(х) повету Володиме(р)ского, хотя и бе(з) мене. А то буде(т) та(к) важно, яко бы(х) а самъ вы(з)нати по(в)торе ме(л). А е(ст)ли бы была то(г)го[о] по(т)реба, тогда я ѿбецую па(н)у Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти), буду виненъ самъ ехати на пе(р)вые земьски(и) роки и тую продажу свою вечную до кни(г) земьски(х) вы(з)нати и записати. А е(ст)ли бы(х) а с пото(м)ками або на пото(м) хто з бли(з)ки(х) мои(х) тое вечное по(с)танове(н)е мое взрушити мели або же бы(х) ся в чомъ тому записови недосы(т) стало во (в)си(х) а(р)тыкуле(х), яко выше(и) ѿписаное, то е(ст) то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с того постанове(н)я моего с пото(м)ками и (б)ли(з)кими своими выступити и того нарушити ме(л), на вра(д) его к(р) мл(сти) Володиме(р)ки(и) земьски(и) чотыриста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), а па(н)у Станиславу Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти другую чотыриста ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) буду повинне(н). И по заплаче(н)ю заруки то(г)ды ка(ж)ды(и) су(д) и ка(ж)ды(и) вра(д) мае(т) то(т) запи(с) мо(и) при моцы зоставити вечными часы. А е(ст)ли бы(х) ся я с пото(м)ками своими бли(з)кими его мл(сти) пна Кграе(в)ского и пото(м)ковъ его мл(сти) ѿ якую (ж) ко(л)векъ речъ тое вла(ст)ное его мл(ст), што-(м) вечне а ѿбе(л) прода(л), позывати ме(л), то(г)ды не буде(т) повинне(и) его мл(ст) ни с пото(м)ками своими ѿ(т)казыва(ти), а(ж) не(р)ве(и) другие заруки заплати(ти) маю, то е(ст) враду зе(м)скому Володи(м)е(р)скому па(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), а его мл(сти) па(н)у Станисла(в) Кграе(в)скому[...] его другую па(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). А по заплаче(н)ю зару(к)[...] мо(и) мае(т) бы(ти) захова(н) мо(ц)но в ко(ж)дого права, а которы(и) при(з)-

175 ви(л)я // тве(р)дости листы на тое име(н)е Радовичи у брата моего рождо-

го пна Ти(х)на Радови(ц)кого в захова(н)ю су(т). То(г)ды до ка(ж)до(и) справы и по(т)ребы его мл(с)ти пану Кграе(в)скому с потомьками его мл(сти) маю(т) та(к) власне служити, яко вла(ст)иому ѿ(т)чичу име(н)я того Радови(ч), и коли... па(н) Кграе(в)ск(и) похоче(т) ведомости ты(х) привиле(въ) и листо(в) ѿ(т) брата моего мети, то(г)ды во(л)но буде(т) его мл(с)ти ты(м) право(м) прирочены(м), што а его мл(сти) спусти(л), доходити, яко са его мл(с)ти налече(и) подобати и мочи буде(т). Коли (ж) вжо не мне, але его мл(сти) па(н)у Кграе(в)скому стала вся справа вечными часы служити буде(т), а я с того не (з) жа(д)ного принуше(н)я, але намысли(в)шися на то добре, с того ся **вырекаю** и зо всего права своего уступаю вечне и **навек**. И на то(м) да(л) его мл(сти) па(н)у Станиславу Кграе(в)скому се(с) **мо(и)** ли(ст) по(д) **моею** печат(ю). А при то(м) бы(ли) и то(г)ло добре сведоми и(х) мл(ст) па(н) **Я(н)** Ру(д)кгеръ, а кна(з) Дми(т)ре(и) Козика, а панъ Фронциъ Крушь а па(н) Во(и)на Лине(в)ски(и). И за ѿчевистою про(з)бою моею и(х) мл(ст) петачи сво(и) до сего листа моего приложити рачили. Писа(н) в Лу(ц)ку(.) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семьдесато(г)ло, м(с)ца юна, ѿсмо(г)ло(д)ца(т) дня.

*62. Приятельська угода між Курпським і Матієвськими
щодо мирного володіння землями і маєтками, без чвар і кривд.*

Акт від 11 січня 1571, № 104, 3.

Сталаса вгода пре(з) велмо(ж)ного пана Петра зе Зборова, воеводы **ее(н)доми(р)ского**, и и(х) мл(с)ти пана Богуша, по(д)коморого любе(л)ского, **93**
Миколая Матее(в)ского, старосты спиского сына зе Зборова, старосты ѿделано(в)ского, **Миха(и)ла Гарабу(р)ду**, писара его к(р) м(л) лито(в)ского, старосту(!) свислоцкого, и Гаврила Бокея, су(д)и луцкого, межи и(х) мл(с)тами пны кназами А(н)дреемъ Миха(и)ловичо(м) Ку(р)пськимъ, зъ ѿ(д)ное стороны, а Станиславо(м) и Каспоромъ Матее(в)скими, з другое стороны. А то ѿколо ро(з)ницъ, кривдъ и шко(д), которые межи преречеными паны были ѿ(т) именеи кнза его мл(с)ти Кове(л)ского а и(х) мл(с)ти пано(в) Матее(в)скихъ ѿ(т) Матеева. А такъ преречоные и(х) мл(ст) панове е(д)начи хотачи тые ро(з)ницы и права межи сторонами въспокоити, то(г)ды такую **93 зв.**
приятел(л)скую вгуду за прия(з)ливы(м) нала(з)комъ межи и(х) // листами вчинили, и(ж) кнзь его мл(ст) Ку(р)пський мае(т) вживати кгру(н)товъ и именеи ты(х), которые в сусе(д)стве с паны Матее(в)скими де(р)жить и ѿ которы(х) такъ тые ро(з)ницы были. **Мае(т)** и(х) вживати спокоине, бе(з)печне ты(м) способомъ(,) яко пере(д) ты(м) его пре(д)кове, старостове, де(р)жавцы ты(х) именеи, и па(н) Та(р)ло де(р)жали, яко са(м) кна(з) его мл(ст) по(л)тора лета пе(р)вви вжива(л) споко(и)не, яко дотуль, а(ж)бы комисары с рамена его к(р) (,) м(л) (,) выведеные **коиець** то(т) та(к) кгру(н)товны(м) ро(з)ницамъ вчинили. А што са дотыче(т) шко(д), кнзю его мл(с)ти ѿ(т) пано(в) Матее(в)ски(х) починены(х), за тые вси шкоды знала(з)ку приятел(л)ского маю(т) панове Матее(в)ские дати кнзю его мл(с)ти тисачу и пя(т)сотъ золоты(х) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское на бли(з)ко пришлое свато трехъ кролеи и комагу те(ж) добрую новую мае(т) дати кнзю его мл(с)ти. А што бы спо(л)ные приятели, выеха(в)ши, въ бчола(х) шко(д)

узнали, то те(ж) маю(т) нагородити ⟨,⟩ и по(д)даные кнзѧ его мл(с)ти, естли бы которые, втекши ѿ(т) кнзѧ его мл(с)ти, по(д) ними были, маю(т) и(х) ве(р)нути кнзю его мл(с)ти. Што кгда выпе(л)ня(т) мае(т) кна(з) его мл(ст) с паны Матее(в)скими квитова(т) зо вси(х) по(з)вовъ и презыско(в) и зо всего права выпустити с по(з)вовъ, маю(т) вси правне поступки межи собою, маю(т) з обу(д)ву сторо(н) вморити на ве(ч)ные часы, а вже зго(д)ливѣ и прия-те(л)ски(и) межи собою жити. А естли бы на то(т) ча(с) поменены панове Матее(в)ские тоѣ заплаты кнзю Ку(р)пъскому не вчинили, тогда кна(з) Ку(р)пъский мае(т) во (и)ме(н)ѣ пановъ Матее(в)скихъ, в которое буде(т) хоте(л) увазатиса, во вси(х) ты(х) пенеза(х), в тисачи и в петисо(т) золо-ты(х), и што бы пришло за комагу плати(ти), и мае(т) то де(р)жати до зу-по(л)ное заплаты тоѣ сумы. А панове Матее(в)ские того уваза(н)я боронити и спрети(в)ненья в то(м) жа(д)ного чинити не маю(т) по(д) закладо(м) на его к(р)⟨,⟩ м(л), тре(х) тисаче(н) золоты(х), а на кнзѧ его мл(ст) две тисачи золоты(х). А и(ж) его мл(с)ти пана Каспора Матее(в)ского не ма(ш), его 94 мл(с)ти па(н) Станисла(в) мае(т) са за него записа(т) записы мо(ц) // ными, же все то постанове(н)ѣ де(р)жати буде(т). А тыѣ пререченные речи во(д)ле тоѣ вгоды рекли собе з обу сторо(н) по(ч)тивыми словы не ѿ(т)ме(н)не де(р)-жати, такъ и(ж) за его мл(ст) пана Матее(в)ского ту прирекли его мл(ст) па(н) воевода се(н)доми(р)ский, его мл(ст) па(н) по(д)коморы(и) любе(л)-ски(и)⟨,⟩ его мл(ст) па(н) староста списки(и)⟨,⟩ его мл(с)ть па(н) староста адола(н)о(в)ский⟨,⟩ а за кнзѧ его мл(ст) Ку(р)пъского его м(л) па(н) писа(р) староста свислоцкии и его мл(ст) па(н) судья луцки(и) вышеименованые. А на ты(х) реча(х) лепшую певно(ст) всему на тои и(н)те(р)цезѣ печати свои приложили и руками вла(ст)ными са по(д)писали у Ва(р)шаве два(д)цатого дна, че(р)вца, року тиса(ч)ного пя(т)сотъного семьдесатого.

63. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького на частину маєтку — проданого панові Гравєському.

Акт від 14 січня 1570, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

196, Я, Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радовицки(и), земени(н) повіту ¹ Володи-
196 зв. ме(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) того по(т)реба ведати або, чтучи е(г)⟨о⟩, слыша(ти), и(ж), дознавши я в немалы(х) потреба(х) и долеглостя(х) свои(х) великую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ѿ(т) его мл(с)ти пна Станислава Кграє(в)ско(г)⟨о⟩, дворанина короля его мл(с)ти, што приходило немалымъ кошто(м) и накладо(м) его мл(с)ти, иж-емъ по брате(х) свои(х) и кре(в)ны(х) приятеле(и) таковое вчи(н)ности ² не дозна(л), ино, нагорожаючи я таковую ласкавую учи(н)но(ст) его мл(с)ти, продал-ѣ(м) за пе(в)ную суму пнзе(и), за тисачу ко(п) гроше(и) лито(в)-ски(х) в ка(ж)ды(и) гро(ш) по десе(ти) пнзе(и) белы(х) личачи, ча(ст) свою име(н)я моего, в Радовича(х) лежачое, в повѣте Володими(р)ско(м), што правомъ прироже[ны]мъ на мене прислухае(т) зо всеми спа(д)ки и всею вла(ст)но(ст)ю такъ до(л)го и широко, я(к) ³ са тоѣ име(н)ѣ в собе мае(т), во(л)ное и никому не пе(н)ное в граница(х) сусе(д)о(в) ⁴ ѿбапо(л)ны(х), то е(ст) ѿ(т) имене(и) кнзе(и) Поры(ц)ки(х) Поры(ц)ка а ѿ(т) Ляхова и Щеню-

тина з одное стороны въ граница(х) и в о(б)езде(х) певны(х), якъ са здавна тое име(н)е в себе маеть вечно навеки обе(л) непорушно па(н)у Станисла(в)у Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) спустил-е(м), яко(ж) заразо(м), ве(д)ле змовы и постанове(н)а ншо(г)ло(л) спо(л)ного, взал—о(м) въ его мл(сти) пана Станислава Кграе(в)ского зупо(л)ную заплату и суму пнзе(и) всю подь-несль есми вла(с)не ⁵ и в руки сво(и) взал, с которое заплаты я, Ти(х)но Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(н), его мл(ст) пна Кграе(в)ского и пото(м)ковъ его мл(сти) квитую вечными часы и то(г)ло(л) права приожоного с того име(н)я и части сво(и) в Радовича(х) и спа(д)ковъ и зо вси(х) вла(ст)носте(и), што бы ся на пото(м) оказало и (п)рипало, уступую, а на пна Кграе(в)ского и на пото(м)ки его мл(сти) вечными часы вливаю. Во(л)но буде(т) его мл(с)ти пну Кграевъскому ты(м) име(н)е(м) и прадажою ⁶ (!) моею и спа(д)ка[...] вжо ⁷ вла(ст)ны(и) ѡ(т)чи(ч) и деди(ч) име(н)я то(г)ло(л) запро[...]⁸ вечне замени(т), дарова(т) и ку своему ле(п)шому обе(р)ну(т), яко са его мл(с)ти и пото(м)комъ налеле(и) подобати буде(т)⟨.⟩ // А я то ясно са(м) ѡ(т) себе 197 и ѡ(т) бра(т)и своєе, бли(э)ки(х) и кро(в)ны(х), ѡ(т)писую и ѡ(т)даляю вечными часы. Моце(н) его мл(ст) па(н) Кграе(в)ски(и) с потомки ⁹ своими або кому то право спусти(т) похоче(т), то(г)ло(л) име(н)а вживати зо всими по-жи(т)ками яко с по(д)даными таглыми и по(д)суседки и и(х) платы и цы(н)шами, доходы и пови(н)ностями, с по(л)ми, нивами и с пашнею, которая на ты(х) поля(х) и нива(х) посеяна ¹⁰ естъ⟨,⟩ и (э) сеножа(т)ми, з дубровами, загустами, з бо(р)тною землею, га(и)ми, з лесы, боры и (э) хорощами, про-ро(б)ками, ставы, млинами, лу(ж)ками, ѡзе(р)цами, во(д)ками и зо вси(м) кгру(н)то(м), якъ са таа ча(ст) име(н)я ¹¹ моего в Радовича(х), што на пото(м) припаде(т), в себе мае(т) та(к), и(ж) менованое менованому, а не-менованое менованому ничего шкодити не маеть. А я заразо(м) того име(н)я его мл(сти) поступую и вечне даю и тую продажу а вечное постанове(н)е мое на (в)ряд его короле(в)ское ¹² мл(с)ти записа(ти) и ѡповедати ѡчевисто маю на де(н) свата светого И(л)и в року теперешне(м) семьдесатомъ, м(с)ца июла, два(д)цатого дня⟨.⟩ Або яко нары(х)ле(и) бы(ти) можеть, в Лу(ц)ку на враде кгро(д)ско(м) вы(з)нати маю а его мл(ст) па(н) Кграе(в)ски(и) и пото(м)кове его мл(сти) во(л)ны буду(т) то(т) запи(с) перенести до кни(г) судовы(х) земски(х) повету ¹ Воло(ди)ме(р)ско(г)ло(л) хотя бе(з) мене. А то буде(т) такъ ва(ж)но, яко бы(х) я са(м) вы(з)нати по(в)торе ме(л)⟨.⟩ А е(ст)ли бы была того по(т)реба⟨.⟩ тогды ѡбецую пану Станиславу Кграе(в)скому и пото(м)комъ его мл(с)ти буду винє(н) самъ ехати на пе(р)вы(и) земские роки и тую прода(ж)¹³ свою ве(ч)ную до кни(г) земски(х) ¹⁴ вы(з)навати и записа(ти)⟨.⟩ А е(ст)ли бы(х) а с пото(м)ки або на пото(м) хто з бли(э)ки(х) мой(х) тое ве(ч)ное постанове(н)е мое възруша(ти) мели, або же бы(х) ся в чомъ тому записови недосы(т) стало, во (в)си(х) ¹⁵ а(р)тыкуле(х), яко выше(и) ѡписано стон(т), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с то(г)ло(л) постанове(н)я моего с пото(м)ками и бли(э)кими своими // выступити и того наруши(ти) ме(л), на вра(д) его кроле(в)ское мл(с)ти Володимер(ски)и) земски(и) чотыриста копъ гроше(и) ¹⁶, а па(н)у Станиславу Кграе(в)скому и потомъкомъ его мл(с)ти другую чтыриста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) запла(ти) буду повинє(н), и по заплаче(н)ю заруки тогды ко(ж)ды(и) ¹⁷ суд) и ка(ж)ды(и) вра(д) мае(т) запи(с) мо(и) при моцы зоставити вечными часы. А е(ст)ли бы(х) са ¹⁸ я с пото(м)ками своими и бли(э)кими его мл(ст)

197 зв.

пна Кграє(в)ского и пото(м)ко(в) его мл(с)ти ѿ якую (ж) ко(л)векъ речъ тоє вла(ст)ное его мл(сти), што-(м) вечно а ѿбе(л) прода(л), по(з)вати ме(л)⟨,⟩ тогда не буде(т) повине(н) его мл(ст) ни с пото(м)ками¹⁹ ѿ(т)казывати, а(ж) пе(р)ве(и) другіє заруки заплатимо, то е(ст) в раду земскому²⁰ Володими(р)скому па(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), а его мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ его другую па(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). А по заплаче(н)ю зарукъ то(т) запи(с) мо(и) мае(т) быти захова(н) мо(ц)но в ка(ж)до(г)ло права. А которые приви(л)я, тве(р)дости, листы на тоє име(н)е²¹ Радовичи я в себе маю и на то(т) же ча(с) и(х) на враде Лу(ц)комъ к(г)ро(д)ско(м)²² при ѿно(м)²³ же вы(з)на(н)ю моемъ его мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому подати и(х) маю⟨,⟩ а е(ст)ли бы(х) я на то(т) ча(с) подати и(х) не хоте(л)⟨,⟩ тогда я маю заруки заплати(ти), якъ выше(и) ѿписано²⁴ есть⟨,⟩ а заплативши тые заруки, пре(д)ся па(н) Кграє(в)ски(и) тую продажу мою вечными часы де(р)жати маеть. А што са дотыче(т) ѿ вено ма(л)жо(н)ки моеє пани Катерины Сла(в)ское Радови(ц)кое, што (ж) я еє напере(д) прода(ж)и моеє вечносте ѿправи(л) и записа(л)⟨,⟩ тогда ку то(и) ѿ(п)раве и запису моему на то(и) справе вечное²⁵ продажи мое(и)²⁶ ничого мети не мае(т) вечными часы. А ма(л)жо(н)ку мою панюю Катерину Радови(ц)кую маю и буду повине(н) привести, же ѿнана то(т) запи(с) доброво(л)ны(и) мо(и) при(з)воли(ти) маеть и то(г)ло вена²⁷ своего уступи(ти) маеть вечными часы его мл(с)ти па(н)у Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти)⟨.⟩ по(д) заруками другими и третими, в семь листе выше(и) ѿписаны(и), на то²⁸ да(л) его мл(сти) пану Станисла(в)у Кграє(в)скому се(с) мо(и) ли(ст) // по(д) печатю моею и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) были и того добре сведоми и(х) мл(ст) кна(з) Дми(т)рѣ Козѣка²⁹⟨,⟩ а па(н) Ива(н) Семенович Ляхо(в)ски(и)⟨,⟩ а па(н) Василе(и) Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(и). И(х) мл(ст) на ѿчевистую про(з)бу мою печатти сво(и) до сего листу моего приложити рачили⟨.⟩ Писа(н) у Лу(ц)ку ле(т)³⁰ бо(ж)его нароже(н)я³¹ тисеча³² па(т)со(т) семьдесатого, м(с)ца июля, пе(р)во(г)ло дня. Ти(х)но Радови(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966: ¹ повѣту; ² таковой учи(и)ности; ³ яко; ⁴ сусѣдо(в); ⁵ власне; ⁶ име(н)емъ и продажою; ⁷ спа(д)ками яко вже; ⁸ запрода(ст); ⁹ пото(мъ)ки, пото(мъ)ками, пото(мъ)комъ; ¹⁰ посябяна; ¹¹ имѣ(н)я; ¹² к(р); ¹³ продажу; ¹⁴ земськихъ; ¹⁵ (в)сехъ; ¹⁶ гроше(и) ли(тв)ски(х); ¹⁷ ка(ж)ды(и); ¹⁸ се; ¹⁹ потомъками; ²⁰ земському; ²¹ имѣ(н)я; ²² к(г)ро(д)ско(мъ); ²³ ѿно(мъ); ²⁴ ѿписано; ²⁵ вечны; ²⁶ мои; ²⁷ вѣна; ²⁸ выше(и) помененыє и на то(мъ); ²⁹ Козѣка; ³⁰ лѣта; ³¹ иаро(ж)нѣа; ³² тисеча.

64. Угода між Павлом Рикальським та Оленою Рикальською, з одного боку, і дворянином Граєвським з другого боку, за якою подружжя Рикальські поступаються Граєвському ґрунтом, що мав входити до віна Олени Рикальської, одержавши від нього взамін коштовні речі.

Акт від 13 жовтня 1570, № 84, 1.
Впис з книг гродських від 6 серпня 1570.

170 зв. Я, Павел) Рыка(л)ски(и), споле(ч)не з ма(л)жо(н)кою своею Оленою
171 Васи(л)євною Рыка(л)скою Радови(ц)ко(г)ло, вы(з)навае(м) // сами на себе си(м) ншимъ листомъ, кому того буде(т) по(т)реба веда(ти) або, чтучи

его, слышати, и(ж) мы не (з) жа(д)ного примуше(н)я⟨,⟩ ω(д)но намысли(в)-
 шися¹ на то добре а с порадою приятеле(и) свои(х)[...] чи² мне, Ѡлене
 Васи(л)евне Радови(ц)кого Рыка(л)ско(и), с че(т)ве(р)тоє[...]³ по сме(р)ти
 небо(ж)чика ω(т)ца моего пна Васи(л)я Радови(ц)ко(г)|o| ω(т) бра[т]и
 своеє пно(в) Ти(х)на, Романа, Васи(л)я, Ивана Радови(ц)ки(х) водле права
 вывенованое, ω(д)но седечи на пе(в)но(и) части име(н)я Радовича(х), в
 томъ вѣне своемъ з ма(л)жо(н)комъ свои(м), видечи⁴ на(м) спо(л)не, и(ж)
 тоє име(н)е Радовичи бра(т)я мо(и) яко заставою, та(к) ве(ч)но(ст)ю⁵ в
 ро(з)ны(и) руки пускаю(т), не вчинивши на(м) за вено мое досы(т)⟨,⟩ а мы,
 де(р)жачися⁶ на то(и) части, наделаючи са ры(х)лоє⁷ ω(т)правы ω(т) пно(в)
 бра(т)и свое(и), до до(л)го(в) немалы(х) пришли и, не маючи ся⁸ чи(м)
 бо(л)ше(и) ратовати⁹, а ведаючи ω то(м), и(ж) пнове бра(т)я мо(и) пустили
 вечно(ст)ю части свое(и) его мл(сти) па(н)у Станиславу Кграє(в)скому,
 дворенину его к(р)¹⁰ мл(сти), и видечи на(м) ласко(в)ую прихи(л)но(ст)
 ω(т) его мл(сти) ку собе а не хотечи тоє части своеє в ы(н)шие руки попусти-
 (ти), абы са тоє име(н)е ро(з)нити мало, удали есмо ся за про(з)бами своими
 ку его мл(сти) па(н)у Станисла(в)у Кграєвскому¹¹, дворенинови его к(р)
 мл(с)ти, абы его мл(ст) з нами побо(ж)не и ласкаве постановы(ти) окол
 заплаты вена моего и выправы моеє рачи(л), яко (ж) его мл(ст) па(н) Кграє(в)-
 ски(и), видечи та(к) долеглу¹² по(т)ребу нашу, и(ж) ся⟨.⟩ мы дале(и)¹³
 на то(и) части ωде(р)жати не мо(г)ли⟨,⟩ ласкаве а правє хрестия(н)ски(м)¹⁴
 ωбычае(м) з нами ся расправити рачи(л), такимъ ωбычаемъ, и(ж) во(д)ле
 ωшацова(н)я пно(в) а приятеле(и) нши(х) спо(л)ны(х), на тоє высажоны(х),
 яко тая ча(ст) че(т)ве(р)тая ве(д)ле права посполитого и статуту зе(м)ского
 на мою сторону стояла. Тогда мне ω(т) его мл(сти) пна Станислава Кграє(в)-
 ско(г)|o| яко готовыми гро(ш)ми, та(к) золото(м), серебромъ, пе(р)лами,
 шатами и (в)сякою вы(п)равою на тоє належачою¹⁵, зо мъною¹⁶, Павломъ
 Рыка(л)ски(м), досы(т) ся стало. С чого я, Паве(л) Рыка(л)ски(и), и я,
 Ѡлена Васи(л)евна // Рыка(л)ская, его мл(с)ти пна Станислава Кграє(в)ско-
 го и пото(м)ковъ его мл(с)ти зупо(л)не а неω(т)во(з)не квитиємо с пото(м)-
 ками своими ве(ч)ными. [...] ¹⁷ во(л)но буде(т) его мл(с)ти пану Станиславу
 Кграє(в)скому с потомъками¹⁸ своими тоє право, которое мы на его мл(ст)
 вечно вливаемъ, никоторое вла(ст)ности та(к) в то(и) справе, яко спа(д)-
 ко(х), на себе не зоставуючи, тою ча(ст)ю в Радовича(х), которую мы зара-
 зомъ его мл(сти) вечно подаемъ и поступуемъ, продати, заменити, даровати
 и ку своему пожиточному с пото(м)ками своими ωбе(р)нути, яко са нале-
 пе(и) его мл(с)ти подобати буде(т). А мы с пото(м)ками своими, ани жаде(н)
 в бли(з)ки(х) нши(х) не маемъ ани будемо мочи переказы никоторое его
 мл(с)ти пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) чинити, кгда (ж)
 са зо всего права своего вырекае(т) вечно и навеки. А если бы(х) а, Паве(л)
 Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлена Васи(л)евна Радовицкого Рыка(л)ская, с по-
 то(м)ками своими, а(л)бо хто з бли(з)ки(х) наши(х) бу(д) по ω(т)ца(х) або
 matka(х) нши(х) хотели тоє постанове(н)е ншее[...] [...] и(с)тоє¹⁹ яки(м)-ко(л)-
 ве ωбычаемъ зрушати, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы с того постано-
 ве(н)я выступити есмо мѣли, двѣсте ко(п) гроше(и) ли(т)в)ски(х) на вра(д)
 его к(р) мл(с)ти кгро(д)ски(и) або земьски(и), в которомъ(и) бы ко(л)векъ
 за якими поступки владовыми и в которомъ-ко(л)ве²⁰ пове(т)е тая справа
 приточитися мела²¹, заплати(ти), а его мл(сти) па(н)у Станиславу²² дру-

171 зв.

гую двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) и пото(м)комъ его мл(сти) та(к) же
 заплатити будемъ пови(н)ни. А заплати(в)ши ты(и) за(р)уки, вы(ш)ше мено-
 ваные, тогда па(н) Кграе(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми де(р)жачи туоу
 ча(ст), которую его мл(сти) доброво(л)не а вечне подаемо, та(к) до(л)го и
 широко, я(к) са тое име(н)е в о(б)е(з)де(х) и (в) граница(х) староавны(х) в
 собе мае(т), зо всякими пожи(т)ки, малыми и великими, та(к), и(ж) менова-
 ное неменованому, а неменованое менованому шкодити не мае(т), у ко(ж)-
 дого права при mocy[...] при томъ записе ншо(м) зоставле(н) бы(ти) мае(т).
 А если бы са ²³ хто потомъ яко з ²⁴ бли(з)ки(х), та(к) те(ж) и з о(б)чи(х) сто-
 роны зъ яки(м) право(м) // ѱ(т) на(с) с пе(р)вшимъ ²⁵ або с последни(м) про-
 ти(в)ны(м) тому записови показати мели, тогда того на на(с) самы(х) по(и)-
 скивати маю(т), што мы на себе доброво(л)не беремо, а тому записови не
 маем ничего шкодити вечными часы по(д) заруками выше(и) описаными.
 А то(т) запи(с) вечисты(и) заразомъ ставши на враде г(с)дръско(м) Воло-
 (ди)ме(р)скомъ кгро(д)ски(м) ѱповедали есмо и ѱчевисто со(з)нали.
 Я, Паве(л) Рыка(л)ски(и), и я, Слена Васи(л)евна Радови(ц)кого Рыка(л)ская,
 с приятелемъ свои(м) кривны(м) ²⁶ его мл(ст)ю пано(м) ²⁷ Федоромъ Со(л)та-
 номъ, писаромъ земъски(м), и брато(м) своимъ рожоны(м) пно(м) Васи(л)емъ
 Васи(л)евичо(м) Радови(ц)ки(м) з ведомо(ст)ю и при(з)воленемъ и(х) мл(с)-
 ти ²⁸, а его мл(ст) па(н) Станисла(в) ²⁹, с потомъками своими або на кого
 бы тое право свое вли(ти) похоте(л), во(л)ни буду(т) то(т) запи(с) на(ш)
 перенести до кни(г) судовы(х) земъски(х) повету Воло(ди)ме(р)ско(г)lo
 хотя и бе(з) на(с) самы(х), а тое мае(т) быти такъ ва(ж)но, яко бы(х)мо сами
 ѱсобами своими вы(з)навати мели. А если бы того была по(т)реба, абы(х)мо
 и сами до враду земъско(г)lo зъеха(ли) и вы(з)нали, то(г)ды за ѱбосла-
 (н)емъ его мл(с)ти пна Кграе(в)ско(г)lo и пото(м)ковъ его мл(сти) будемъ
 пови(н)ни на пе(р)вши(х) роки зе(м)ски(и) повету Володиме(р)ского прие-
 хати и во(д)ле потребы до кни(г) земъски(х) вы(з)нати и записати по дру-
 ги(и) кро(т) заруқъ, в семь листе нашо(м) ³⁰ ѱписаны(х). И на то дали есмо
 се(с) на(ш) ли(ст) по(д) печат(т)ми ншими ³¹. А и(ж) при то(м) были и того доб-
 ре сведоми его м(л) в бозе веле(б)ны(и) владыка володиме(р)ски(и) и бере-
 сте(и)ски(и) ѱте(ц) Феѱдоси(и) а его м(л)ст па(н) Паве(л) Григореви(ч)
 С(ра)нски(и), по(д)старости(и) Володиме(р)ски(и) а кна(з) Федо(р) Миха(и)-
 лови(ч) Ку(р)щевича. Которые и(х) мл(ст) за про(з)бами нашими печати свои
 приложити рачили. Писа(н)⟨.⟩ у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я
 тисеча па(т)со(т) семьдесатого, м(с)ца а(в)густа, шостого дня.

У гродській книзі № 966: ¹ са; ² не будучи; ³ ча(с)ти; ⁴ ведечи; ⁵ чъно(ст)ю (l); ⁶ де(р)-
 жачиса; ⁷ надеваочи(с) са ры(х)ло; ⁸ маючи(с) ся; ⁹ ротовати; ¹⁰ кроле(в)ско(и); ¹¹ Краевъско-
 му; ¹² доле(г)луо; ¹³ и(ж) есмо ся да(лн); ¹⁴ хрестя(н)ски(м); ¹⁵ то належачо; ¹⁶ мною; ¹⁷ часы;
¹⁸ потомъками; ¹⁹ ише вечи(с)тое; ²⁰ ко(л)век; ²¹ прнто(т)чи(т)ся мала; ²² Станиславу Краевъ-
 скому; ²³ ся; ²⁴ изъ; ²⁵ пе(р)шимъ; ²⁶ рожоны(м); ²⁷ мл(ст); ²⁸ мл(с)ти; ²⁹ Станиала(в) Кграе(в)-
 ски(и); ³⁰ наше(м); ³¹ ншими печат(т)ми.

65. Уступний запис Михайла Федоровича Ружинського
його сестрі й зятю на частину спадщинного маєтку

Акт від 4 жовтня 1570, № 75, 1.

Я, Миха(и)ло Федорови(ч), кна(з) Ружи(н)ски(и), визнаваю са(м) на себе ты(м) листо(м) мой(м), и(ж) кому бы потреба того была ведати, о котору ча(ст)ку маю право вести о(т)чи(з)ны моеє вла(ст)ное с кнзе(м) Состафъемъ, с кнзе(м) Григо(р)емъ, с кнзе(м) Миха(и)ло(м), с кнзе(м) Дмитрие(м) Ружи(н)скими, бра(т)єю моею стрые(ч)ною, котораа ча(ст)ка на мене о(т)чи(з)ны мое(и) правомъ прирожены(м) спадываєть в Городе(л)цы. Не будучи ни о(т) кого примушоны(м), о(д)но розмило(ва)вши са сестры моеє рожоное Сгафъи пне(и) Станиславо(и) Даме(н)ское и мужа єє пна Станислава Даме(н)ского, зата моего, и все право свое вливаю и в мо(ц) даю, па(к) сестра моя пни Станиславовая и па(н) Станислав маю(т) мо(ц) [...] тоє ча(ст)ки в Городе(л)цы право(м) доходити, яко я са(м), и маю(т) и(х)мл(ст), // а сестра моя и па(н) Станисла(в), зать мо(и) милы(и), тоє ча(ст)ки доста(в)ши в брати мое(и) пе(р)вопоменено(и) ве(ч)ными часы де(р)жати оны сами, и и(х) [...] дети, и по(м)ки и вживати со (в)сими пожи(т)ками, яки(и) мели бы(т), не оставуючи ничего са(м) на себе и на жону, и дети, и пото(м)ки свои. А при то(м) были люди добрыє, и(х) мл(ст) кна(з) Стефа(н) Ружи(н)ски(и), бра(т) мо(и) рожоны(и), па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), и дла ле(п)шое веры и сведо(м)я а са(м) печат(т) свою и и(х) мл(с)ти кнза Стефана и пана Калусо(в)ского о печати проси(л). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати свое поспол(л) з моею печат(т)ю к сему листу приложи(ли). Писа(н) у Володимери м(с)ца окте(б)ра, че(т)ве(р)то(г)ло дня, року семьдесато(г)ло.

66. Дарчий запис Марії Федорової Ружинської
синові Михайлові на частину маєтку в Ружині.

Акт від 3 жовтня 1570, № 72, 1.
(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту).

Я, кнегина Ма(р)я Федороваа Ружи(н)скаа, вы(з)наваю сама на себе симъ мой(м) листо(м) иж-є(м), выдели(в)ши ча(ст) име(н)я в Ружиню, яко люде(и) осель(х), та(к) те(ж) по(л) дво(р)ны(х), и сеножате(и), половину дала сыну своему ме(н)шому кназю Миха(и)лу, которое части его о(т) мене выделены и приате(и) нши(х) реєстръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печат(т)ю моею и по(д) печат(т)ми оны(х) приате(и) нши(х) яко кнзю Миха(и)лу, та(к) те(ж) и мене єсть даны(и). А где бы-(м) я о(т) сего часу кнзю Миха(и)лу в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дить и (в) тоє вступовати са и листу сего мое(г)ло нарушити мела, то(г)ды сама доброво(л)не по(д)везую са на зако(н) володиме(р)ски(и) заруки заплатити — сто ко(п) гроше(и), а стороне нарушено(и) другую сто ко(п) гроше(и). О которые заруки, где бы-(м) се дала припозвати пере(д) ура(д), которому тоє буде(т) належало, // тогды напере(д) пови(н)на буду тыє заруки выше(и) поменены(и) заплатити. То(ж) ув о(т)казє маю быти, а ура(д) мо(ц)не на (м)не має(т) вьсказати. А при то(м) выде(л)ку части его были и(х) мило(ст) пнове па(н) Федо(р) Ка(л)усо(в)-

ски(и), па(н) Ива(н) Ключки(и), па(н) Станисла(в) Даме(н)ски(и)⟨,⟩ А для ле(п)шое тве(р)дости просила-мъ и(х) милости ѿ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) тоє за про(з)бою моею учинити и печати по(с)по(л) з моею печат(ю) приложити рачили⟨,⟩ Писа(н) у Володимер(и), лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца ѡкте(б)ра, четве(р)то(г)о[о] дня.

67. *Розписка Михайла Федоровича Ружинського в тому, що він отримав від своєї матері у володіння частину маєтку в Ружині.*

Акт від 3 жовтня 1570, № 73, 1.

(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту)

147 зв.

Я, кна(з) Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и) вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) листо(м) иж-є(м) взА(л) ѡ(т) кнегини Ма(р)и Федорово(и) Ружи(н)ское, ма(т)ки сво(и), часть имє(н)я своего в Ружинью. Котораа ча(ст) з делу пе(р)вого zostала была при мое(и), то па(к) кнегина ма(т)ка моя, не приводечи, мене, сына своего, ку бо(л)шому накладу, выделила мне ча(ст) ро(в)ную во (в)се(м) в Ружи(н)ю яко в люде(х) ѡсель(х), та(к) те(ж) и (в) пола(х) дво(р)ны(х) и лу(д)ски(х) (?) и (в) сеножате(х) дво(р)ны(х), и (в) дворе, и во (в)се(м) ѡ(т) мала и до велика кнегини ма(т)ка моя досы(т) мне учинила до живота свое(г)о[о]. Которо(и) части, мое(и) ѡ(т) кнегини ма(т)ки выделены(и) реєстръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печат(ю) моею и по(д) печат(т)ми приятеле(и) нши(х) яко кнегини ма(т)це мое(и), та(к) те(ж) и мне є(ст) даны(и). А где бы-(м) я ѡ(т) сего ча(с)у кнегини ма(т)це свое(и) в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дити и (в) поко(и)но(м) мешка(н)ю⟨.⟩ яко в дворе, та(к) те(ж) и (в) ыны(х) реча(х) сваки(х) а на реєстра(х) выше(и) поменены(х) даны(х) ме(л) и се(и) ли(ст) сво(и) наруши(л), то(г)ды са(м) доброво(л)не по(д)везуюса на замо(к) Володимер(р)ски(и) заруки заплатити сто ко(п) кгроше(и), а стороне нарушоно(и) другую сто ко(п) гроше(и). Ѡ которы(и) заруки, // где бы-(м) седа(л) припо(з)вати пере(д) ура(д), которому тоє буде(т) належало, тогды напере(д) повинє(н) буду тые заруки, выше(и) поменєныє, записати, то(ж) ув о(т)казе маю быти, а ура(д) мо(ц)не на (м)не має(т) вьсказати. А при то(м) выделе(н)ю части мое(и) были и(х) мл(ст) пнове па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), а па(н) Ива(н) Ключки(и), а па(н) Станисла(в) Даме(н)ски(и). А (д)ла ле(п)шое тве(р)дости просил-омъ и(х) мл(с)ти ѿ приложе(н)е печати. И(х) мл(ст) тоє за прозьбою моею учинити и печати по(с)по(л) з моею печат(ю) приложити рачили. Писа(н) у Володимер(и) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)десато(г)о[о], м(с)ца ѡкте(б)ра, че(т)ве(р)того дня*.

* Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту.

68. Присяжний запис Івана Семеновича Войського і Наталії Василівни Курцевич про те, що вони зобов'язуються братові Наталії Василівни князю Дмитрові, коли він дійде літ, виділити четверту частину рухомого і нерухомого майна з її спадщини.

Акт від 4 жовтня 1570, № 74, 1.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Во(и)ски(и), горо(д)ничи(и) кремане(ц)ки(и), 149
а я, Ивановая Семеноваа Во(и)скаа и горо(д)ничаа кремане(ц)кая Ната(л)я
Васи(л)евна Ку(р)цевича, вы(з)навае(м) ты(м) нши(м) листомъ ко(ж)дому,
кому того по(т)реба буде(т) вѣдати се(с)ча(с) и на пото(м) за(в)жды, и(ж)
будучи я, Ната(л)я, в сиро(т)стве по смє(р)ти кнза Васи(л)я Ку(р)цевича,
ѡ(т)ца своего, при еє мл(с)ти кнгни Васи(л)ево(и) Ку(р)цевичово(и) кнгни
Марины Ши(м)ко(в)не, еє мл(ст) мене в ма(л)же(н)ство да(т) рачила пану
Ивану Семеновичу Во(и)скому и горо(д)ничому кремане(ц)кому, и на вы
хова(н)е еє мл(ст) мне до лѣ(т) дорослы(х) брата моего кнза Дми(т)ра Ва
си(л)евича Ку(р)цевича у дво(х) име(н)я(х), в Ко(р)сове а в Сестратине и (в)
ко(з)е(и) Волицы, в повете Кремане(ц)комъ лежачие, части ѡ(т)чи(з)ные
поступити рачила. Которые части ты(х) имене(и) я до зупо(л)ны(х) лє(т)
брата свое(г)lo! есми де(р)жала, яко(ж) его мл(ст) кна(з) Дми(т)рѣ Васи(л)е
ви(ч) Ку(р)цевича, бра(т) мо(и), доше(д)ши лє(т) свои(х) зупо(л)ны(х), за
че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имене(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), право(м) прирожены(м)
на мене належачую, и к тому за вѣно мое, што на мене належало, и те(ж)
за вѣно небо(ж)чицы кнгни матки мое и за ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то е(ст)
за золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони е(з)дъные стадо сверепъе,
бы(д)ло, челя(д) нево(л)ную и за вшелакую ре(ч) лежачую, рухомую, што
ко(л)ве на мене приналежало, досы(т) учини(л), то е(ст) часть име(н)я в
Корсове з дворо(м), з гумно(м), а в Сестратине с пашнею и (в) Ко(з)е(и)
Волицы зъ землами дво(р)ными, с пол(ми), сеножа(т)ми, з лю(д)ми та(г)лыми,
боары и и(х) пови(н)ностами всакими, зо (в)сими кгру(н)ты ... // з гаи, 149 зв.
запусты, дубровами и (з) дерево(м) бо(р)тны(м), з реками, з речками и зо
всими доходы и пожи(т)ки, яки(м) бы ко(л)векъ имене(м) названы або по
менены быти могли, ничого того всего на себе самого и (в)си пото(м)ки
бли(з)кие и кре(в)ные свои не зоставуючи, мнѣ, сестрѣ свое(и) Ната(л)и Ва
си(л)евне Ку(р)цевича и ма(л)жо(н)ку моему пану Ива(н)у Семеновичу,
ты(и) части имене(и) выше(и) поменены зо (в)си(м) на (в)се на ве(ч)ные часы
дати и поступити рачи(л). Прото вже я сама, Ната(л)я, ани ма(л)жоно(к)
мо(и) па(н) Ива(н) Семенови(ч) и никоторые пото(м)ки, бли(з)кие и кре(в)
ные нши за че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имѣне(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), на мене
право(м) прирожены(м) приналежачи(х), и ѡ вѣно мое, и ѡ (в)несе(н)е не
бо(ж)чицы кнгни ма(т)ки мое(и), та(к) те(ж) ѡ ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то
е(ст) ѡ золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони ездъные, стадо сверепе,
бы(д)ло, челя(д) нево(л)ную и ѡ и(н)шие вшелакие речи, лежачие и рухо
мые домовые, которые бы ко(л)ве на мене по ѡ(т)цу и по ма(т)це мое(и)
при(и)ти мѣли, его мл(с)ти кнза Дми(т)ра Васи(л)евича Ку(р)цевича, брата
моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х), крвны(х) его мл(с)ти право(м) никото
ры(м) по(и)скивати ани са ѡ то впоминати не мае(м) на вечны(и) часы с того

всего, яко са пе(р)во поменило. Я, Ива(н) Семенови(ч), а я, Иваиоваа Ната(л)я Васи(л)евна Ку(р)цевича, на вси пото(м)ные а ве(ч)ные часы выре-
каемъ за пото(м)ки и вси кре(в)ные, бли(з)кие нши, вырече(н)е чинимъ и ѿ
то все мо(л)чати маемъ (.) А если бы(х) я, Ива(н) Семенови(ч) (.) або те(ж) я,
Ивановаа Семеновича Ната(л)я Васи(л)евна Ку(р)цевича, або пото(м)ки
нши четве(р)тую ча(ст) вси(х) имене(и), право(м) прирожоны(м) на мене
належащи(х), и ѿ вено мое, и те(ж) ѿ вѣно кнги ма(т)ки мое, такъ те(ж) и ѿ
ска(р)бѣ ѿ(т)цо(в)ски(и), золото, серебро, шаты, пе(р)ла, и со и(н)ши вше-
лакие речи, зброю, кони ездъные, стадо свере(п)е, бы(д)ло, чела(д) нево(л)-
ную, и ѿ и(н)шую (!) вшеляки(и) речи, лежачие и рухомы(и) домовы(и),
150 ѿ(т)цю моему и по ма(т)це мое(и) // при(и)ти мели, его мл(с)ти кнза Дми(т)ра
Васи(л)евича Ку(р)цевича, брата моего, або пото(м)ко(в) его мл(с)ти право(м),
которы(м) по(и)скивати мели и то(т) запи(с) нашъ чи(м)-ко(л)ве нарушили,
тогда таковы(и) ко(ж)ды(и) з на(с) [пови]нѣ(н) буде(т) заруки г(с)дрю королю
его мл(с)ти тисачу копь гроше(и), а его мл(с)ти кнзю Дми(т)ру Ку(р)цевичу
(.) або пото(м)комъ его мл(с)ти та(к)же тисачу копь гроше(и) заплатити.
А заплати(в)ши тые заруки, пре(д)са ве(д)ле сего опису иного ѿбо (в)си
речи пе(р)вопомененые вѣчное мо(л)ча(н)е маемъ мѣти, и то(т) ѿпи(с) на(ш)
в ко(ж)до(м) правѣ и на ко(ж)до(м) ме(ст)цу при mocy свое(и) на ве(ч)ные
часы захова(н) во (в)си(х) чло(н)ка(х) и а(р)тикуле(х) выше(и) ѿписаны(х),
буд(д) пра(в)ны(х) и непра(в)ны(х), де(р)жа(н) быти мае(т). И на то есмо
дали се(с) нашъ ли(ст) кнзю Дми(т)ру Васи(л)евичу Ку(р)цевича по(д)
нашими печатми и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеи Ивана Семеновича
Во(и)ского, кгород(д)ничого кремане(ц)кого. А для ле(п)шого тве(р)дости
сего ншо(г)ло листу, за про(з)бою ншою, и(х) мл(с)ти пнове кна(з) Дми-
тре(и) А(н)дрееви(ч) Козька, па(н) Василе(и) ѿле(х)нови(ч) Мелешко Ми-
кули(ц)ки(и) (.) а па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулеви(ч) к сему листу ншо-
му печати сво(и) приложити рачили. Писа(н) (.) у Володимери (.) лѣта
бо(ж)его нароже(н)я тисача па(т)со(т) се(м)десатого, м(с)ца ѿктября, че(т)-
ве(р)того дня.

69. Дарчий запис Романа Федоровича Сангушка
на суму грошей з маєтку, дану його служебникові
Енькові Федоровичу Дривинському та його синові Кирикові.

Акт від 7 жовтня 1570, № 78, 1.

156 зв. Я, Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воевода брасла(в)ски(и), ге(т)-
ма(н) дво(р)ны(и) Ве(ли)кого Кна(з)ства Ли(тов)ского, староста житоме(р)-
ски(и), де(р)жавца речи(н)ски(и), ѿ(з)на(и)мую ты(м) листо(м) моимъ ни-
не(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м) вси(м) по(с)полите и ко(ж)дому зособна,
кому то вѣдати належить, што которы(и) люди мо(и) ѿ(т)чи(з)ны(и) у Воло-
димери на Миха(и)ловцы з манастыро(м) свето(г)ло Миха(и)ла и зо (в)сими
пожи(т)ки, ѿ(т)то(л) приходачими, за ве(р)ные и учтивые заслуги сво(и)
де(р)жа(л) ѿ(т) мене старожит(н)ы(и) и ве(р)ны(и) служе(б)ни(к) дому
моего Са(н)кгушкова па(н) Енько Федорови(ч) Дриви(н)ски(и), а по не(м)
и сын(н) его служебни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и), тые (ж) лю(ди)

мо(и) у Воло(ди)ме(ри) на Миха(и)ловцу де(р)жачи во(д)лугъ ве(р)ное
звы(к)лости дѣда и ѿ(т)ца свое(г)ло [...] своеэ [...] то(г)ло служил [...] но.
Я ты(и) лю(ди) миха(и)ло(в)ские ѿ(т) него взА(л) не прото, абы(м) и(х)
ѿ(т) него згола ѿ(т)нати мѣль, але ми того по(т)ребА[...] с короле(м) его
мл(ст)ю мену Миха(и)ловцо(м) на Суши(ч)но вчини(л), та(к) то(т) служеб-
ни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и) не то(л)ко абы(х) и мне, па(н) у свое(му),
боронити имѣль, але яко ку ко(ж)до(и) слу(ж)бе и по(т)ребе мое(и) не литу-
ючи[...]сти своеэ, ху(т)ливы(м) бы(л), чиначи то все, што ему, по(ч)тивому
щля(х)тичу а ве(р)ному служебнику, належало, та(к) и в то(т) ча(с), // ни-
чи(м) са не вымо(в)лаючи, ты(х) люде(и) мне, пану своему, ку по(т)реб[е]
мое(и) хтиве з ру(к) свои(х) пусти(л). А та(к) а, яко на заслуги ѿ(т)ца его
пна [...] паметаючи, та(к) те(ж) на всакіе ве(р)ные слу(ж)бы и заслуги са-
мого Кирика Дриви(н)ского, а не мне(и) и на тую ху(т)ливую учи(н)ность
его бачно(ст) маючи, вже ты(х) люде(и) мне, пану своему, уступи(л), тогда
нагорожаючи ему тые всѣ службы и учи(н)ности его для мене, пна своего,
з ласки моеэ даю, дарую, записую, яко (ж) и си(м) листо(м) мой(м) да(л),
дарова(л) и записа(л) есми ему пѣ(в)ную суму пнзе(и) чоти(ри)ста ко(п)
гроше(и) ли(тв)ски(х), то е(ст) тисачу золоты(х) по(л)ски(х). И тую суму
пнзе(и) яко обычае(м) до(л)гу чере(з) то(т) ли(ст) мо(и) възношу и (в)зне(с)
есми на (и)ме(н)е мое ѿ(т)чизное, [...] которое пере(д) ты(м) ѿте(ц) его ѿ(т)
небо(ж)чика ѿ(т)ца мое(г)ло и ѿ(т) мене само(г)ло а ѿ(н) самъ до сего часу
ѿ(т) мене за слу(ж)бы свои де(р)жати мае(т). Кирикъ самъ тоэ име(н)е
Ѿбыне(ж) з дворо(м) и пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо(в)сими и(х) кгру(н)-
ты, з да(н)ю медовою, кгрошовою и зо(в)сими пожи(т)ками, с то(г)ло име-
(н)я Ѿбынежа приходачими, де(р)жати и (в)живати до живота свое(г)ло,
а по животе его якъ а самъ, ма(л)жо(н)ка, дѣти, пото(м)ки и бли(з)ки(и)
мо(и), ѿ(т) жоны, дете(и), и пото(м)ко(в) и бли(з)ки(х) его не ѿ(т)давши и
его ѿ(т)ложи(в)ши и(м) тоэ выше(и) помененоэ сумы пнзе(и) чотыро(х)
со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), то е(ст) тисача золоты(х) по(л)ски(х),
з mocy, де(р)жа(н)а и вла(д)ностью его, а по немъ у жоны, дете(и), пото(м)-
ковъ и бли(з)ки(х) его бра(т)и не маемъ по(д) закладо(м) на его кроле(в)-
скую мл(ст) тиса(ч)ю золоты(х) по(л)ски(х). А заплати(в)ши тые заруки,
пре(д)са то(т) ли(ст) мо(и) ни в чо(м) не нарушоны(и) де(р)жати и захо-
ва(н) быти маеть. А по(д)даны(м) мой(м) туриски(м) во(л)но будетъ в пуци
ѿ(б)ыне(ж)ско(и) дрова брати, то(л)ко сеножате(и) и дерева добро(г)ло
кази(ти) не [...] И на то есми да(л) тому служебникови моему Кирику Дри-
ви(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печатюю и с по(д)писа(н)е(м) руки
моеэ вла(ст)ное. При то(мъ) былъ и, того до(б)ре будучи сведо(м), за про(з)-
бою моею печатюю свою к [...] моему листу приложи(л) его мл(ст) кна(з)
Яну(ш) Збара(ж)ски(и) [...] ѿбыне(ц)ки(и). А для ле(п)шого тве(р)дости и
сведо(м)я, заховывуючи [...] // статуту права зе(м)ского по(с)полито(г)ло,
то(т) мо(и) ли(ст), па(н)у Кирику даны(и), [...] земьски(х) самъ ѿбли(ч)не
зо(з)навши, записати даль. Писанъ [...] лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча
па(т)со(т) се(м)десато(г)ло, м(с)ца ѿ(к)те(б)ра, сегомо дна. Рома(н) Са(н)к-
гушко, рука вла(ст)ная.

157

157 зв.

70. Продажний запис Марини Васи́лівни Радовицької
на третину свого віна, продану панам Граєвським.

Акт від 19 січня 1571, № 94, 1.

Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

199 зв. Я, Марина Васи(л)еваа Радови(ц)каа ¹ По(р)ване(ц)кого, вы(з)нава(м) и явно чиню ты(м) листо(м), и(ж) што ѿ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моего пна Васи(л)я Радови(ц)кого мела есми ѿправу вено(в)ную на (и)ме(н)ю небо(ж)чика мужа моего на третє(и) части Радови(ч) сто ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы Великого Кна(з)ства Лито(в)ского, личачи по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш)⟨.⟩ А та(к) я з ведомо(ст)ю и волею сыно(в) мои(х) и те(ж) пови(н)ны(х), приятеле(и) и крєвны(х) мои(х), будучи есми по(т)ребна пнзе(и), а (з)влаща и(ж) те(ж) дети ² мо(и) па(н) Ти(х)но а па(н) Василе(и) // части своеє в Радовича(х) и те(ж) девки, до(ч)ки мо(и), Слена Рыка(л)скаа а Га(н)на, котораа па(н)на тепе(р) еще е(ст)⟨.⟩ ведле права по(с)политого и ста(т)уту земского ³, взавши ѿ(т) пна Станислава Кграє(в)ского, дворенина ⁴ его кроле(в)ское мл(сти), пнзе(и) и (з) вынами выше(и) помєненными взє(м)ши, пустили его мл(сти) в то(м) име(н)ю Радовича(х) части свое(и) вечности, а до(ч)ки мо(и) четве(р)тую ча(ст) в Радовича(х), на ни(х) ве(д)ле права приходачая, ве(ч)но(ст)ю те(ж) его мл(сти) пустили и поступили⟨.⟩ а я те(ж), Марина Радови(ц)каа, будучи по(т)ребна пнзе(и), ѿправу и вєна мое ѿ(т) небо(ж)чика мужа моего а ѿ(т)ца и(х) пна Васи(л)я Радови(ц)кого на третє(и) части того име(н)я Радови(ч), то е(ст) сто копъ гроше(и) ѿписано, и тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) з ведомо(ст)ю пно(в) приятеле(и) мои(х) и сыно(в) выше(и) помєнены(х) ѿ(т) его мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского всю спо(л)на ѿ(т) его мл(сти) взєла. С которо(г)го[о] вєна своего, с третє(и) ⁵ части име(н)я Радови(ч), яко з упоко(и)ного де(р)жаня и вжива(н)а своего уступую и вечне са вырекаю и заразо(м) тую третюю ча(ст) зо вси(м) право(м), яко ми служило, его мл(сти) пну Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) подаю вечными часы. Воле(н) буде(т) его мл(ст), жона и потомковє его мл(сти) тымъ вєно(м) шафовати, дати, даровати и во(д)ле ⁶ воли свое(и) ѿборочати, я(к) ⁷ са его мл(сти) налєпе(и) подоба(т) ⁸ буде(т)⟨.⟩ А е(ст)ли бы са ⁹ яки(и) запи(с) ме(л) показати на тоє мое вєно, то(г)ды не має(т) жа(д)ное мощи мети ¹⁰ у ко(ж)дого права и никому служити не має(т), едно ¹¹ его мл(сти) пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ его мл(сти) вечными часы. А е(ст)ли бы(х) а сама, дети ¹² и пото(м)ковє або приатели по ѿ(т)цу и по ма(т)це мое(и) чи(м)-ко(л)вєкъ ¹³ то(т) запи(с) мо(и) зрушити хоте(ли), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы которы(и) зна(л), выступи(ти) мєли на вра(д) его к(р) мл(сти) сто ко(п) гроше(и)⟨.⟩ а пану Кграє(в)скому другуую сто ко(п) гроше(и) с пото(м)ками его мл(сти). Або в кого сє(с) мо(и) ли(ст) буде(т), за(р)уки заплати(ти) будє(м) пови(н)ны, кро(м) жа(д)ное в права(х) вымовы и ѿбороны пра(в)ное и непра(в)ное, которє си(м) ли(с)том мой(м) уступую... // ¹⁴ заруки, пре(д)ся то(т) запи(с) мо(и) має(т) бы(ти) при мощи захова(н) в ко(ж)дого права. Которую тую волю свою, на то(м) листе ѿписаную, на (в)раде к(ро)д(ско)м Володимє(р)ско(м) ѿчевисто ро(з)мысли(в)ши са, на то добре ѿповєдала и ¹⁵ доброво(л)нє ... ѿповєдавши⟨.⟩ просила есми пна Ивана Калусо(в)ско-

го, су(д)ю к(р)о(д)ского, а пна Па(в)ла С(р)а(н)ского, по(д)старостего на то(т) ча(с) володиме(р)ского(.) абы и(х) мл(ст), ку ведомости свое(и) припустивши врадова(и), то(т) мо(и) ли(ст) до кни(г) к(р)о(д)ски(х) записа(ти) казали(.) А при то(м) были и того добре сведомо, за про(з)бою моею к тому моему листу печати свои приложити рачили(,) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) земъски(и) володиме(р)ски(и), а па(н) Федо(р) Со(л)та(н), писа(р) земски(и) володиме(р)ски(и). С которы(х) з ведомо(ст) и яко приятеле(и) и кре(в)ны(х) свои(х) то(т)... запи(с) сво(и), справи(в)ши его ве(д)ле по(т)ребы, и на тое его мл(сти) пану К(р)ае(в)скому по(з)воле(н)е да (!) ему самому и пото(м)комъ его, и(ж) буде(т) воле(н) то(т) запи(с) мо(и) хотя в небы(т)ности мое(и) с кни(г) к(р)о(д)ски(х) до кни(г) зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) часо(в) ¹⁶ роко(в) перенести(.) А то буде(т) та(к) ва(ж)но и мо(ц)но, яко бы(х) я сама особю своею вы(з)нати и переноси(ти) ¹⁷ мела(.) А дла ле(п)шое тве(р)дости то(г) [о] моего листу, не маючи на то(т) ча(с) печат(и) свое(и) ¹⁸ при собе, сы(н) мо(и) за про(з)бою моею ста(р)ши(и) па(н) Ти(х)но Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(и), то(т) ли(ст) уве(с) вла(ст)ною рукою своею написа(в)ши, и печат(т) свою за себе и за брата своего пна Васи(л)я приложи(л) (,) И то(т) есми ли(ст) мо(и) зупо(л)ны(и) его мл(сти) пану Станиславу К(р)ае(в)скому на вечные часы дала(.) Писа(н) у Володиме(р)и року божого ¹⁹ нароже(н)я тисеча ²⁰ па(т)со(т) се(м)деса(т)ого, м(с)ца октебра, два(д)цато(г) [о] дна.

У гродській книзі № 966: ¹Радови(ц)кая; ²дѣти; ³земьского; ⁴дворАнина; ⁵третее; ⁶ве(д)ле; ⁷яко; ⁸подобати; ⁹се; ¹⁰мѣти; ¹¹одно; ¹²дѣти; ¹³чимъ-ко(л)векъ; ¹⁴заплати(в)ши; ¹⁵немае; ¹⁶часу(у); ¹⁷перенести; ¹⁸своее; ¹⁹бжего; ²⁰тисАча.

71. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького і Катерини Славської на Радовицький маєток, проданий пану Граевському.

Акт від 19 січня 1571, № 96, 1.
Впис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Ти(х)но Васи(л)еви(ч) Радови(ц)ки(и), и я, Катерина Сла(в)скаа 206
Ти(х)новаа Радови(ц)кая, вы(з)навае(м) ¹ симъ нши(м) листо(м) кому того по(т)реба вѣдати и, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што ^{2*} есмо са пере(д) судо(м) земски(м) ³ (.) на роко(х) ѿ свето(м) ⁴ Михаиле ⁵ были по(д)нали и записали, згодилися с пно(м) Федоромъ Калусо(в)ски(м), умоцованы(м) приятеле(м) его м(л) пна Станислава К(р)ае(в)ского, дворенина ⁶ его к(р) м(л) ⁷, в до(м) ⁸ его м(л) ⁹ па(н)а Гаврила Ивановича Якови(ц)кого, по(д)судка зе(м)ско(г) [о] володиме(р)ского, до Боби(ч) зъехати на нинешни(и) де(н) м(с)ца ѿ(к)тебра деватогона(д)ца(т) дна в че(т)ве(р)гъ ¹⁰ на поми(р)кова(н)е и ро(з)зна(н)е вси(х) ¹¹ ро(з)ни(ц) с постанове(н)а пно(в) приятеле(и) яко стороны ншое, та(к) стороны его м(л) пна К(р)ае(в)ско(г) [о]. Ино зъеха(в)шиса ту(т) до Боби(ч) и ро(з)зна(н)емъ и(х) мл(сти) пано(в) приятеле(и) нши(х), ниже написаны(х), вси ро(з)ницы што-ко(л)векъ ¹² межи нами

* Можливо, помилкове написання замість початкового Ако під час поновлення зіпсованого тексту.

было, тогда са поє(д)нало и за все досы(т) учинило с (?) ¹³ до(б)рое хреста(н)-ское прия(з)ни (.) ¹⁴ А што са ¹⁵ дотыче(т) яко-(м) са бы(л), Ти(х)но Радови(ц)ки(и), описа(л) на свтого И(л)ю приви(л)а и ли(с)ты, вси ¹⁶ тве(р)дости на име(н)е ¹⁷ части моеє в Радовича(х), што-(м) вечно єго мл(сти) па(ну) Кграє(в)скому прода(л), на (враде) єго к(р) м(л) в за(м)ку Лу(ц)ко(м) ѿ(т)-дати и ма(л)жо(н)ку свою ку тому запису на вырече(н)є вечноє ве(д)ле запису мое(г)о[о] станови(ти), што про хоробу и неспосо(б)но(ст) ¹⁸ (?) здо(р)ове має ско(н)чатиса и до досы(т) вчини(ти) на (ис)по(л)не(н)е ¹⁹ (?) запису мое(г)о[о] не мо(г)ло ве(д)же ту(т) зъеха(н)ємъ нши(м) споле(ч)ны(м) во(д)лу(г) ласки ²⁰ воли * и(х) мл(сти) // ино(в) приателе(и) нши(х) и не ѿ(т)ступуючи запису свое(г)о[о] вечистое продажи та(к), яко а, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), та(к) я, Катєрина Радови(ц)каа ²¹, на то доброво(л)не за (з)волє(н)ємъ (.) и(х) на пришлы(и) де(н) м(с)ца ѿ(к)тебра два(д)ца(т) че(т)ве(р)того дна у ²² во(л)торо(к) маємо и будє(м) повинни до за(м)ку єго к(р) м(л) ²³ Володи-ме(р)ско(г)о[о] зъеха(ти). А та(м), пере(д) врадо(м) ²⁴ кгро(д)ски(м) ²⁴ ставши, ѿчєвисто ²⁵ с тоє вечно(сти) име(н)а части ншое Радови(ч) споле(ч)не са выречи и продажу вечи(ст)ую вы(з)нати, а приви(л)а, ли(с)ты и тве(р)дости на тоє име(н)е ²⁶ Радовичи заразо(м) до ру(к) єго м(л) пану Станисла(в)у Кграє(в)скому ѿ(т)да(ти) и записови своему пе(р)вшому досы(т) чинити по(д) заруками, и заклады, и всими вару(н)ки, в записе мене Ти(х)на Радови(ц)кого, на вечистую продажу вчинены [ми], што шире(и) в то(м) записе мое(м) ѿписано и доложено стои(т). А в то(т) же ча(с) єго м(л) па(н) Станисла(в) Кграє(в)ски(и) на враде єго к(р) мл(сти) ѿ суму пнзе(и), которую обычаємъ заставны(м) то(г)о[о] име(н)а Радови(ч) ²⁷ на певны(и) ча(с) заплати(ти) ве(д)ле запису сво(єго) та(м) ²⁸ ѿписа(л) (.) має(т) и будє(т) тако(ж) повинє(н) на враде єго к(р) мл(сти) кгро(д)ско(м) ²⁹ у Володимери тую суму со(з)нати ³⁰ и записа(ти), якобы єсмо тоє заплаты своеє ѿ(т) єго мл(сти) были певны. А што ся дотыче(т) выправы сєстръ нши(х) (.) ино пни Слєна Радови(ц)каа Рыка(л)скаа, сєстра нша моло(д)шаа зупо(л)не ве(д)ле вырече(н)а ³¹ и вы(з)на(н)а своєго на враде г(с)дръско(м) Володи(м)е(р)ско(м) кгро(д)ско(м), которое вчини(л)а з ведомо(ст)ю на(с), бра(т)и и приателе(и) свои(х), пови(н)ны(х) єго м(л) пану Станиславу Кграє(в)скому, є(ст) ѿ(т)правлєна и выпосажона с че(т)ве(р)тоє ча(с)ти име(н)а ³² Радови(ч) з мужо(м) свои(м) ни(ж)ли другаа сєстра нша, па(н)на Га(н)на Радови(ц)каа, будучи в стане пане(н)скомъ (.) а хотєчи свою вла(ст)ную выправу в рука(х) свои(х) мети ³³ и потреби свои(и) ѿпатровати за ведомо(ст)ю и по(з)воле(н)ємъ бра(т)и рононы(х) яко мене, Ти(х)на, и Васи(л)а Радови(ц)ки(х) с че(т)ве(р)тоє части име(н)я ³⁴ Радови(ч) на єє сторону право(м) приржонны(м) межи // нами, бра(т)єю, єи при(ш)ло ѿ(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ско(г)о[о], зупо(л)не дошло и заплатило ве(д)ле вла(ст)ивого запису и вызна(н)а сєстры ншое па(н)ны Га(н)ны Радови(ц)коє (.) А долгъ небо(ж)чика ѿ(т)а ста(г)о[о] пна Васи(л)а Радови(ц)кого и пнєє ма(т)ки ншое панєє Марины Васи(л)євое Радови(ц)коє и на(с) бра(т)и ста(р)шое ³⁵, Ти(х)на, Романа, Васи(л)а, Ивана спо(л)не яко са записо(в) нши(х) єго м(л) па(н)у Ива(н)у Воры(ст)скому покаже(т) то на ко(ж)дого ча(ст) до(л)гу ѿного, што ³⁶ при(и)де(т), и на де(н) божого нароже(н)а в року тепе(р) иду-

* Вписано при наведеннї тексту вдруге.

чо(м), семдесато(м) ³⁷, коли до(л)гъ па(н)у Вору(ст)скому мае(т) са платити, тогда повине(н) ве(д)ле записо(в) свои(х) заплати(ти), абы таа ча(ст) в Рядовича(х), которую а ³⁸ е(г)ло[л] м(л) па(н)у Кграе(в)скому прода(л), вечно на все(м) была во(л)ная ³⁹ по(д) другими за(р)уками, в листе мое(м) описаными. Которы(и) запи(с) на(ш) пе(р)в[ш]и(и) зо (в)сими окова(з)ками з ма(л)жо(н)кою своею Катериною Сла(в)ского доброво(л)не при(и)муемо(. .) А при то(м) были и того до(б)ре сведоми ⁴⁰ пнове приатели нши, споле(ч)не до тое справы ншоє обрание, и(х) мл(ст) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) воло(д)ме(р)ски(и) а па(н) Федо(р) Со(л)та(н)⟨,⟩ писа(р) зе(м)ски(и)⟨,⟩ ⁴¹ а князь ⁴² Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и) ⁴³, а кна(з) Стефа(н) Федорови(ч) Ружи(н)ски(и). Которы(и) пнове выше(и) помененые яко любовны суд(и), едначи а приатели нши, на тую справу о(т) на(с) и о(т) его мл(с)ти пна Кграе(в)ского обрание(и), вчини(в)ши вгуду и постанове(н)е межи нами ве(д)ле листу ншо(г)ло[л] за про(з)бами нашими печат(и) сво(и) приложи(ти) рачи(ли)⟨.⟩ А я, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), са(м) ⁴⁴ за себе и за жону свою руку свою по(д)писа(л) и печат(т) приложи(л)⟨.⟩ Писа(н) у Бобича(х)⟨.⟩ року бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) се(м)десато(г)ло[л], м(с)ца о(к)тебра, два(д)цат(т) пе(р)вого дна⟨.⟩ Ти(х)но Радови(ц)ки(и) за себе и за жону свою руку свою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966; ¹визнавае(мь); ²яко; ³земьскимь; ⁴свтомь; ⁵Михале; ⁶дворанна; ⁷кроле(в)ское млсти; ⁸до(мь); ⁹мл(ст); ¹⁰че(т)вер(г)ь; ¹¹всѣ(х); ¹²што ко(л)векъ; ¹³в; ¹⁴хре(с)тия(н)ское приА(з)ни; ¹⁵се; ¹⁶всѣ; ¹⁷имѣнѣ; ¹⁸неспособное; ¹⁹на испо(л)нене; ²⁰ве(д)лу(г) зда(н); ²¹Радови(ц)кая; ²²немае; ²³мл(с)ти; ²⁴вредо(м) кгро(д)ски(мь); ²⁵очевисте; ²⁶имѣнѣ; ²⁷Радови(ч)и; ²⁸на(м); ²⁹кгро(д)ско(мь); ³⁰зо(з)нати; ³¹вырече(н)я; ³²име(и)я; ³³мѣти; ³⁴име(н)а; ³⁵ста(р)шо(го); ³⁶нас (?); ³⁷се(мь)десато(мь); ³⁸я; ³⁹во(л)ная; ⁴⁰свѣдоми; ⁴¹земьски(и); ⁴²кнзъ; ⁴³збара(ж)ски(и); ⁴⁴са(мь).

72. Продажний запис Ганни Василівни Радовицької на частину маєтку, продану Граєвському.

Акт від 19 січня 1570, № 95, 1.

Впис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Га(н)на Васи(л)євна Радови(ц)кая, вы(з)наваю си(м) моимъ листомъ **202 зв.** нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, zostавши въ стане пане(н)ски(м) по сме(р)ти небо(ж)чика о(т)ца свое(г)ло[л] пна Васи(л)а Радови(ц)кого и мешкаючи при брате свое(м) рождоно(м) па(н)у Ти(х)ну ¹ Радови(ц)комъ, которы(и) дла по(т)ребы и баче(н)а а воли свое(и) ² ча(ст) свою его мл(сти) пану Станиславу Кграе(в)скому, дворенину ³ его к(р) мл(сти), в Радовича(х) ⁴ прода(л)⟨,⟩ обачи(в)ши а великое захова(н)е и добродѣ(и)ство ⁵ ку домови ншому его мл(сти) пна Станислава Кграе(в)ского, которы(и) сестри ⁶ мое(и) пне(и) Слени Радови(ц)кого Рыка(л)ское вено, выправу ⁷, што на ее ча(ст) зы(и)ме(н)я то(г)ло[л] Радови(ч) ⁸ ве(д)ле права по(с)политого и статуту зе(м)ского принадлежало⟨.⟩ вчини(л)⟨,⟩ и во(д)ле по(т)ребы а присто(и)ности о(т)ложи(л), тогда таки(м) же обычаемъ я, намысли(в)шися на то добре и с порадю пно(в) бра(т)и и приателе(и) свои(х), яко пна Ти(х)на и пна Васи(л)а // Радови(ц)ки(х)⟨.⟩ а его мл(сти) пна Гаврила Якови(ц)кого, по(д)судка зе(м)ско(г)ло[л]⟨,⟩ а пна Со(л)тана Федора ⁹, писара зе(м)ского володи- **203** ме(р)ско(г)ло[л] ¹⁰, а пнее Марины Васи(л)євое Радови(ц)кое, пнее ма(т)ки

моєе милое, и ведомо(ст)ю и при(з)воле(н)ємъ и(х) мл(сти), бачечи ¹¹ то(,) и(ж) тоє име(н)є в руки его мл(сти) пна Кграє(в)ского припадає(т)⟨.⟩ тогды я, ѿшацова(в)ши черезъ пно(в) брате(и), приятеле(и), ма(т)ки, выше(и) в се(м) листе ѿписаны(х), што бы мне на мою ча(ст) з Радови(ч) право(м) прирожоны(м) на вено мое пришло с че(т)ве(р)тоє части яко выправы ¹² вса-кое⟨,⟩ та(к) в готовы(х) гроше(х) ¹³ и в реча(х) рухомы(х), ведле которого шацу(н)ку, яко са и(х) мл(ст)и ¹⁴ видело ¹⁵, бе(з) кривды моєе мне заразо(м) ѿ(т) его мл(сти) ¹⁴ пна Станислава Кграє(в)ского зупо(л)не а доста-точне досы(т) ст [...] ¹⁶, с чоґо его мл(сти) пна Кграє(в)ского⟨,⟩ жону, по-то(м)ки его мл(сти) квитую ве(ч)ными часы и заразо(м) его мл(сти) уступую права своего четве(р)тоє части на сторону и ча(ст) мою, належачую в Радо-вича(х), и право все⟨,⟩ которое мне служило, на его мл(с)ть жичу и пото(м)-ки вливаю ведле права посполито(г)lo и статугу зе(м)ско(г)lo на вечные часы⟨.⟩ Воле(н) будетъ его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками свои-ми того ча(ст) име(н)я шафова(ти), ѿ(т)дати, продати, заменати и ку своему нале(п)шому и баче(н)я своего ѿборочати ¹⁷, на косте(л) або це(р)кво(в) ѿ(т)писати⟨.⟩ ¹⁸ А я ани жаде(н) з бра(т)и и бли(з)ки(х), кре(в)ны(х), при-теле(и) мои(х) по ѿ(т)цю ¹⁹ и по ма(т)це мои(х) не має(м) то(г)lo ѿ(т)мена(ти) ани переказы жа(д)ное в споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю тоє ча(сти) моєе, которое ся яко вла(ст)ная дедичка вырекаю, вечне чини(ти), не беру-чи себе жадны(х) оборо(н), правны(х) и неправны(х), которы(х) самъ (!) листо(м) моимъ ѿ(т)ступую доброво(л)не⟨.⟩ А є(ст) ли бы(х) а або кото-ры(и) з бра(т)и, приятеле(и) мои(х), та(к) по ба(т)ку або по ма(т)це мое(и) бли(з)ки(х), хто (ж) бы ко(л)векъ с право(м) пере(д) ни(м) и после(д) ни(м) до тоє части припытова(ти) и ѿ тоє позывати мели, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы єсмо се(с) запи(с) на(ш) взруши(ти) мели, на короля его мл(с)ти двесте ко(п) гроше(и)⟨.⟩ а пану Кграє(в)скому другую двесте ко(п) гро-ши(и) ²⁰ с потомъками его мл(с)ти заплати(ти) буде(м) [повинни], не ѿ(т)хода-чи ѿ(т) права⟨.⟩ А по заплаче(н)ю ты(х) зару(к) тогды[...] // запи(с) мо(и) має(т) при моцы зостати в ко(ж)дого права⟨,⟩ А є(ст)ли ²¹ ми па(н) бо(г) з ласки своеє приятеля которого зослати ²² ма(л)жо(н) светое ^{23*} рачи(т)⟨,⟩ тогды вжо зо (м)ною на то(и) выправе, которую я ѿ(т) его мл(с)ти пна Кгра-є(в)ского взяла⟨,⟩ переставати має(т) и (в)жо до тоє части моєе⟨,⟩ с котореє а уступила и вырекла вечне в Радовича(х) право(м) мои(м) прирожоны(м)⟨,⟩ ничего не має(т) мети вечными часы по(д) другими заруками, та(к) же ва(ж)-ными, яко выше(и) ²⁴ в се(м) листе ѿписано стои(т). И, чоґо боже вхова(и), часу сме(р)те(л)но(г)lo ²⁵ на мене, то(г)ды то(т) ли(ст) мо(и) не має(т) ни в чо(м) нарушо(н) бы(ти)⟨,⟩ але при моцы заставе(н) ве(д)ле того запису моє-го⟨,⟩ которы(и) а буду пови(н)на перенести до владу его кроле(в)ское мл(сти) и выречиса с тоє части Радови(ч) сама ѿ(т) себе и пото(м)ко(в) мои(х), є(ст) ли ми и(х) па(н) бо(г) взычи(т), на замо(к) г(с)дръски(и) Волод(и)ме(р)ски(и) донести и то(т) запи(с) мо(и) до кни(г) кр(о)д(с)ки(х) вы(з)нати и записа-ти⟨,⟩ а его мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми, коли по-хоче(т), буде(т) мочи то(т) запи(с) то(и) до кни(г) зе(м)ски(х) перенести и записа(ти)⟨.⟩ у Володимери⟨.⟩ ²⁶ А тоє перенесе(н)є и записа(н)є его мл(сти) має(т) быти та(к) важно, яко и ѿчевистое со(з)на(н)є моє⟨.⟩ И ²⁷ была то(г)lo

203 зв.

* Кінець слова ма(л)жо(н)стве виправлено на початок наступного слова светое.

на пото(м) потреба, то(г)ды за ѿбосла(н)ємъ его мл(сти) пна Кграе(в)ского с пото(м)ками его м(л) врадовны(м) буду пови(н)на до кни(г) зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х), приехавши, и ²⁸ со(з)нати, и записа(ти) во(д)ле права посполитого и ста(т)уту земьского, не (в)зрушаючи ни в чо(м) того запису моего, по(д) руками выше(и) ѿписаными. А я, на то(т) ча(с) печат(ти) своее не маю(чи), просила есми пно(в) бра(т)и рожоны(х), то е(ст) пна Ти(х)-на а пна Васи(л)я Радови(ц)ких(.) а и(х) мл(сти) пно(в) : пна Гаврила Якови(ц)ко(г)ло, по(д)судка зе(м)ского(,) а пна Федора Со(л)тана, писара воло(ди)ме(р)ского зе(м)ского(,) ²⁹ а его мл(сти) кнза Станислава Во(и)ны Збара(з)ско(г)ло, а его м(л) кнза Стефана Ружи(н)ского, которые, будучи то(г)ло до(б)ре сведоми, за ѿчевисты(м) зада(н)ємъ и про(ж)бою ³⁰ (л) моею, печат(ти) сво(и) приложити рачи (л) ³¹ ку тому моему ли(с)ту(.) которы(и) я з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) а при(з)воле(н)ємъ пно(в) бра(т)и мои(х) и приателе(и) даю пану Кграе(в)скому и пото(м)комъ е(г)ло мл(сти). Писа(н) у Радовича(х) лета божего нароче(н)а тисеча па(т)со(т) се(м)десато(г)ло, // ²⁰⁴ м(с)ца ѿктебра, два(д)ца(т) пе(р)вого дна (.) Федо(р) Со(л)та(н), вла(ст)наа рука, Ти(х)но Радови(ц)ки(н), вла(ст)наа рука(,) Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и), вла(ст)наа рука ³².

У городській книзі № 966: ¹ Ти(х)ну; ² своее; ³ дворянину; ⁴ Радовичо(х); ⁵ доброде(и)-ство; ⁶ сестре; ⁷ всю выправу; ⁸ Радовичи; ⁹ Хведора; ¹⁰ володимо(о)ско(г)ло зе(м)ско(г)ло; ¹¹ бачачи; ¹² выправе; ¹³ гроша(х); ¹⁴ м(л); ¹⁵ видило; ¹⁶ стало; ¹⁷ ѿбороча(т); ¹⁸ церко(в) ѿ(т)писа(т); ¹⁹ ѿ(т)цу; ²⁰ гроше(и); ²¹ если; ²² зослати; ²³ в малже(н)стве; ²⁴ вы(ш)ше(и); ²⁵ сме(р)тного; ²⁶ Володимеру; ²⁷ а; ²⁸ немає; ²⁹ володимерскихъ земськихъ; ³⁰ прозбою; ³¹ рачили; ³² (писан) в Бобничяхъ м(с)ца ѿктебра 21 дня. я Федор Солтан властна рука. Я, Тихно Радовичий, властна рука.

73. Тестамент Івана Яцковича Летинського його дружині та дітям.

Акт від 12 січня 1571, № 87, 1.

Во (и)ме б(ж)ее светое живонача(л)ное и неразделимое тро(и)цы ста(н)ся. ¹⁷⁷ Кгды (ж) ко(ж)ды(и) хре(с)тия(н)ски(и) человекъ часу и години ничего не е(ст) певне(и)ши(и), ѿ(д)не сме(р)ти, котораа члвкка николи ѿминути не може(т), а (з)влаща ко(ж)ды(и) хрестия(н)ски(и) человекъ, сподеваючиса часу сме(р)тного, мае(т) мае(т)но(ст) и пора(д)но(ст) межи приате(л)ми, жоною и де(т)ми слушне на писме значне постанови(ти), бо, што бе(з) пи(с)ма заставляю(т), часо(м) с паме(ти) лю(д)ское выходи(т)(,) в што на писме доложено бывае, ты(м) люде(м) при(ш)лого ча(с)у ку паме(ти) с пи(с)ма при(х)оди(т) и (в) вадомо(ст) заховывае(т). Прото я, Ива(н) Я(ц)кови(ч) Ле(т)и(н)ски(и), будучи зв[...], але еще за до(б)рое паме(ти) и в супо(л)но(м) разуме, добре са // тестаменто(м) и ѿстато(ч)ною волею моею застано(в)ляю и записую напере(д), дшу мою поручаю гду бгу моему, створителю неба и зе(м)ли, а тело мое грѣшное, если мя в то(и) хоробе сме(р)ть за(и)де(т), жона моя милая Федора, дочка пана Якова Ко(л)пыто(в)ского, звычайемъ хрестя(н)ски(м) мае(т) поховати в це(р)кви боже(и) у Радовича(х) по(д)ле ѿ(т)ца моего и поминати дшу мою, яко належи водле це(р)кви светое греческое. Ку тому жону мою милую Федору з де(т)ми моими ув опеку поручаю и даю тестеви моему его мл(с)ти па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому а брату моему па(н)у Семену Дрозде(н)скому и ѿпекунами и(х) мл(с)ти пна ¹⁷⁷ зв.

Якова Ко(л)пыто(в)ского, теста моего, а пна Семена Дро(з)де(н)ского жонз и дѣте(м) мой(м) сею ѡстаточною волею моею учини(л). Которы(и) тые пнове и(х) мл(с)т ѡпекунове маю(т) жону и дети мо(и) ѡ(т) всаки(х) кри(в)дѣ борони(ти) и справе(д)ливости имѣ доходити, а ѡсобливѣ мешкаючи мне з жоною моею милою Федорою Ко(л)пытовъского в ма(л)же(н)стве ча(с) немалы(и) и (з)плодивши з нею пото(м)ство, до(з)на(л)и и досве(т)чил-о(м)са ве(р)ную а цно(т)ливую ма(л)жо(н)ку и ку собе мило(ст) а скло(н)но(ст), а хотачи я тое(и) ма(л)жо(н)це свое(и) нагородити си(м) тастеме(н)то(м) и ѡстаточною волею моею, не будучи ни ѡ(т) кого принушо(н), даю, дарую и запи(с)ую е(и), ма(л)жо(н)це свое(и) Федоре Ко(л)пыто(в)ского, на (и)ме(н)ю моемѣ ѡ(т)чи(з)но(м), ѡ(т)деленомѣ мне ѡ(т) брата моего стрыечного пна Ивана Ва(н)ковича Лѣти(н)ского, на все(и) половицы мое(и) Лѣтина, ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и) Великого Кна(з)ства личбою лито(в)скою. Мае(т) жона моя милаа Федора Ко(л)пыто(в)ского по животе мое(м) тое име(н)е мое, половицу Лѣтина, з дворомѣ, с пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо вси(м), яко ся те име(н)е само в собе и в пожи(т)ко(х) свои(х) маеть (,) и ци(м) а де(р)жа(л), ув оно(и) сумѣ пнзе(и) шестисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) де(р)жати жона моя Федора мае(т), яко вла(ст)ного своего уживати зо всеми речми рухомыми и нерухомыми, ста(т)ки домовыми и (з) стадомѣ, з бы(д)ломѣ малы(м) и велики(м), с ко(н)ми ездными[...], [...] по животе моемѣ в дому мое(м) зостане(т). До того[...] дети мое, леть доро(с)ши, тую суму ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и), // ѡ(т) мене е(и) дарованую и записаную, ѡ(т)даду(т) и зупо(л)на заплатА(т), а дети мо(и), не ѡ(т)давши е(и) тое сумы шестисо(т) ко(п) гроше(и), не маю(т) и не могу(т) того име(н)я моего, половицы Лѣтина, в нее брати, з мошы и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати, и поки жона моя милая того име(н)я моего, половицы Лѣтина, в оно(и) сумѣ шестисо(т) копа(х) гроше(и) выде(р)жа(н)ю будеть, тогда она, жона моя, за уве(с) ча(с) де(р)жа(н)А своего не маеть и не буде(т) пови(н)на ни щого, якѣ з ыме(н)я, с пашни, та(к) и зо вси(х) рече(и) рухомы(х) и ста(т)ко(в) домовы(х) детемѣ моимѣ ни в чо(м) ли(ч)бы давати и никому иному, але во все(м) во(л)на она споко(и)не тое име(н)е мое, половицу Лѣтина, на себе де(р)жати и, живяючи в то(и) сумѣ шестисо(т) копа(х) гроше(и), и во(л)на буде(т) тую суму ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и) кому хотечи записа(ти) и даровати, завести и заставить, никого а ничего са в томѣ не ѡстерегаю(чи), ѡкромя рече(и) рухомы(х), стада и бы(д)ла, коне(и) е(з)дны(х), и то при (и)ме(н)ю ве(д)ле статуту детемѣ оставлено бы(ти) мае(т). Што я то все ты(м) тастаме(н)томѣ и ѡстаточною волею моею застановиль и умо(ц)наю. До которого сего тастаме(н)ту мое(г) [о] и печач(т) свою приложи(л) есми, а при справова(н)ю того тастаме(н)ту и ѡстаточно(и) воли мое(и) бы(ли) и(х) мл(ст) за(ц)не врожены(и) пнове: па(н) Гневощъ Пе(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), па(н) И(л)я Гри(ц)кови(ч) Радови(ц)ки(и) (.) а во(з)ны(и) з ура(д)у замѣку Володимер(р)ского, на то мне приданы(и), па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч) Туличо(в)ски(и), которы(и) буду(чи) того добре сведоми и за про(з)бою моею печач(т)и) сво(и) к сему тастаменту моему приложити рачили (.) Писа(н) (.) у Лѣтине лѣта бо(ж)его нарощенъя тисеча па(т)со(т) семьдесато(г) [о], м(с)ца дека(б)ра, шосто(г)на(д)цать дня.

74. Дарчий запис Євдокиї Юр'ївни Вербської Вохнович на частину маєтку,
дану їй чоловікові Василеві Ванковичу Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Ве(р)бская Во(х)нови(ч) Васи(л)єваа Мир- 192
ви(ц)кая, визнаваю сама на себе симъ мой(м) листомъ, и(ж) которое имене
мое ѡ(т)чи(з)ное, материстое половицу Ве(р)бое-Во(х)но(в)ское де(р)жачи
мне в рука(х) свои(х), не (з) жа(д)ного принуژه(н)а ани с которое лю(д)-
ское намовы, ани (з) яко(г)[о] поневоле(н)я, ѡ(д)но сама, по до(бро)(и)
своє(и) воли, знаючи ку себе великую приязнь и доброе захова(н)є ма(л)-
жо(н)ка своего милого пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)[о], и(ж)
ѡ(н) мне, ма(л)жо(н)ку свою, в добро(м) хова(н)ю и прия(з)ни ма(л)жо(н)-
ско(и) мѣти и мнѣ великую зычливо(ст) показыва(ти) рачи(т), а тє(ж) знаю-
чи по нє(м), ма(л)жо(н)ку своє(м) мило(м) пану Васи(л)ю, такуюю мл(ст) и
вє(р)ное а цно(т)ливое захова(н)є ку себе, даю и дарую и ѡ(т)[...] зара(з),
при животе моемъ, яко и по животе моемъ, [...] вє(ч)н(и) а непорушне того
имє(н)я своего ѡ(т)чи(з)ного, материстого Ве(р)бо(и)-Во(х)нови(ч) третюю
ча(ст) на вечно(ст), то є(ст) з двором(м) и зо (в)сєю [...] дво(р)ною, з лю(д)ми,
по(л)ми и сеножа(т)ми, з гаи и лесы, дуброва(ми), ставы и ставищами, млы-
ны и млынищами[...]их, з бы(д)ломъ и зо всими ста(т)ки домовыми[...]
рухомыми и нерухомыми, и зо (в)сими заросляями, [...] зо вси(м) кгру(н)-
томъ и про(з)вищами того имє(н)а // моего, меновнаны(м) и немєнованы(м) <.) 192 зв.
яко са тоє имє(н)є мое Ве(р)баа в граница(х) и межа(х) и ѡбходе(х) свои(х)
має(т). Воле(н) па(н) Василє(и), ма(л)жоно(к) мо(и) миль(и), будєть тую
третюю ча(ст) в то(м) имє(н)ю мое(м) Ве(р)бе-Во(х)новъско(и) зо вси(м) с ты(м)
на себе де(р)жати и вжива(ти), ѡ(т)да(ти), продати и даровати, замени(ти) и
ку своему лє(п)шому а пожиточне(и)шому ѡбе(р)нути, где похочє(т), яко
воля єго будє(т) ты(м) шаfoва(ти), яко свои(м) вла(ст)ны(м), ѡ(т)далаючи
дєтє(и) и бли(з)ки(х) свои(х) на вє(ч)ные часы. А я вже при животе моемъ,
дєти ани бли(з)киє по животе моемъ не маю(т) са в тую третю ча(ст) того
имє(н)я моего Ве(р)бо(и)-Во(х)новско(и) ничи(м) ся вступовати, не маю(т)
на вечные часы, (в)же тую третюю ча(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) миль(и) па(н)
Василє(и), де(р)жачи то [имєнє] ведде сєго запису моего вѣчнє, воле(н) с
ты(м) та(к) учини(ти), яко воля єго будє(т). И на то єсми дала ма(л)жо(н)ку
своему па(н)у Васи(л)ю Мирови(ц)кому сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) с
печа(т)ю моею. А при то(м) были и того до(б)ре свєдоми и(х) мл(ст) фале(б)-
ны(и) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), владыка воло(д)имє(р)ски(и) и берєстє(и)ски(и),
па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и) Во(х)но(в)ски(и), па(н) [...] Пузо(в)ски(и),
па(н) Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и). И за прозбою моею и(х) мл(ст)
пєчати своє приложити рачили к сєму моему вы(з)наному ли(ст)у. Писа(н)
у Ве(р)бо(и) ѡ(т) нароже(н)я сына бо(ж)єго тисача па(т)со(т) сємьдєса(т)
пє(р)вого, м(с)ца гє(н)вара, шостого дня.

75. Межова угода Михаила Ивановича і Дмитра Васильовича Курцевичів,
дана Василеві Петровичу Загоровському.

Акт від 14 січня 1571, № 90, 1.

186 Ми, Миха(и)ло Иванови(ч) а Дми(т)ръ Васи(л)еви(ч) Ку(р)цевичи, ѿзна(и)муємъ а вы(з)наваемъ то си(м) нши(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)реба буде(т) веда(ти), нынешнимъ и на потомъ будучимъ, и(ж) што которы(и) розницы и за(и)штѣа ѿ(т) немалого часу деялися межи нами а его мл(с)тю паном Васи(л)емъ Пе(т)ровичо(м) Загоро(в)ски(м), ма(р)ша(л)комъ его к(р) мл(сти) [...] володиме(р)ски(м), ѿколо добръ и кгру(н)то(в) имене(и) и(х) и(ж) его мл(сти) ма(р)ша(л)кового Суходо(л) < . > а (и)менья ншо-го Новосело(к), же [...] тымъ име(н)ямъ нши(м) жа(д)ны(х) грани(ц) певны(х) 186 зв. [...] // яко его мл(с)ть па(н) ма(р)шалок(у) собе и тому име(н)ю своему Суходоло(м) в посега(н)ю кгру(н)то(в), боє(в) и грабежо(в) немалю кри(в)дѣ и шко(д) ѿ(т) на(с) бы(ти) менилъ и ѿ то на(с) до права и суду позыва(л), та(к) те(ж) и мы в оныхъ кгру(н)техъ неро(з)граничоны(х) кривду собе бы(ти) ѿ(т) его мл(сти), розумеючи правне, ѿ то зъ его мл(ст)ю пномъ ма(р)ша(л)комъ расправитиса мели, то па(н) з намовы приате(л)ское и своее доброе воли и хоти, не заводечиса зъ его мл(ст)ю пномъ ма(р)ша(л)комъ в да(л)шие заи(ш)тѣа и затрудне(н)а, але прагнучи згоды, мл(с)ти, пруд(ш)ого а сна(д)не(и)шого успокое(н)я, зузна(н)я и поме(р)кова(н)я до того ве(з)ваны(х) приателе(и) нши(х) спо(л)ны(х) и(х) мл(сти) пна Ивана Семеновича, во(и)ского и горо(д)ничого кремане(ц)кого, пна Миколаа Дубро(в)ского, а пна Фро(н)цка Круша. И то(ж) за доброво(л)ны(м) по(з)воле(н)е(м) та(к) есмо зъ его мл(ст)ю паномъ ма(р)ша(л)комъ границу вечистую [...] имене(и) нши(х) выше(и) поменены(х), его мл(сти) Суходо(л) а нашего Новосело(к), сего дня в дате ниже(и) ѿписаного постановили, учинили, ско(н)чили и ко(п)цы закопали. То е(ст) напе(р)ве(и) почавши ѿ(т) петы кгру(н)ту ѿра(н)ского име(н)я пано(в) Сѡра(н)ски(х), где при долине два ко(п)цы наро(ж)ники, ѿди(н) селу его мл(сти) Суходоломъ, а други(и) селу ншому Новоселе(л)комъ усыпаны, ѿ(т)толе недалекю трети(и) и та(к) иные по(в)зго(р)камъ и по долина(м) < . > яко са пришло чере(з) гостинець, которы(и) иде(т) ѿ(т) Суходо(л) до Воло(ди)мера, ко(п)цы посыпали, и знаки крыжо(в) в дереве(х) починены а(ж) до дороги а(л)бо гости(н)ца с Калусова до Володимера, где те(ж) при дорозе проти(в) долины великое два наро(ж)ные ко(п)цы усыпаны суть. И тамъ са граница усыпа(н)емъ ко(п)цо(в) поменены(х), которы(х) вси(х) ко(п)цовъ и з наро(ж)ными, поча(в)ши ѿ(т) петы ѿра(н)ское а(ж) до гости(н)ца с Калусова, до Володимера идучого, деве(т)на(д)ца(т), и (с) почине(н)емъ знако(в) ско(н)чила. Которую то границу, чере(з) и(х) мл(л) паны приатели нши и на(с) самы(х) сторо(н) та(к) учиненую, мы и пото(м)кове нши вечне а непорушне де(р)жати и во(в)семъ са про [...] его мл(сти) пна ма(р)ша(л)ка и по(д)даны(х) его мл(с)ти суходо(л)скихъ [...] не 187 заховати має(м) и буде(м) пови(н)ни. Та(к) и(ж) его м(л) па(н) ма(р)шалок(у) // и пото(м)ки его мл(с)ти с по(д)данными своими всего того кгру(н)ту, по(л), гає(в), дубро(в), запусто(в) и форосто(в), што-ко(л)ве(к) стороне або селу его мл(сти) Суходоло(м) за тыми ко(п)цами е(ст), поча(в)ши ѿ(т) петы ѿра(н)ское и долины, где при не(и) два ко(п)цы наро(ж)ны(х) усыпаны, а(ж) до

ѡста(т)нее петы гости(н)ца, с Калусова до Володимера идучого, те(ж) где проти(в) долины два ко(п)цы усыпаны, едучи ѡ(т) тоє петы ѡра(н)ское, тамь до того гости(н)ца по право(и) руке ку име(н)ю своему Суходоло(м), то е(ст) уве(с) кгру(нт), споко(и)не де(р)жати и (в)живати и ты(м) яко вла(ст)но(ст)ю своєю по(д)ле уподоба(н)а своего шафовати воле(н) и моце(н) буде(т). А мы и пото(м)ки нши сами чере(з) себе, слу(г) и по(д)данных нши(х) в жа(д)ные кгру(н)ты, до(б)ра и пожи(т)ки е(г)ло мл(сти) пна ма(р)ша(л)ковы вступова(ти), шкоды, переказы никоторое чинити не маємъ и ѡ(в)шемъ ты(х) ко(п)цо(в), тепе(р) усыпаны(х), где бы поправки по(т)ребовали на весну бли(з)ко пришлоу и на пото(м), коли-ко(л)векъ скоро его мл(ст) пна ма(р)шалок(к) врадо(в)не або и приате(л)ски(и) [...] ѡбошле(т), того (ж) часу выеха(в)ши, посыпати(и) и поправити и всему тому, што са выше(и) поменило, досы(т) чинити и по(д)лу(г) того са заховати має(м) и буде(м) пови(н)ни, та(к) же и пото(м)ки нши по(д) закладомъ на г(с)дра его мл(сти) пе(т)масты копами гроше(и), а на его мл(ст) пна ма(р)ша(л)ка и пото(м)ки его мл(сти) другими пе(т)масты копами гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, и по(д) винами, въ статуте ѡписаными. А где бы(х)мо мы або пото(м)ки нши в чо(м)-ко(л)векъ з сего застанове(н)я и ѡпису ншо(г)ло выступили, а его в которо(и) речи не (з)де(р)жали або нарушили, то(г)ды будучи ѡ(т) его мл(с)ти пна ма(р)ша(л)ка або пото(м)ковъ его мл(сти) ѡ закла(д) поменены(и) и вины ста(т)утовое до которого-ко(л)векъ права и суду зе(м)ского або кгро(д)ского Володимер(р)ского по(з)ваны, тогды та(к) за пе(р)шимъ по(з)вомъ и на пе(р)вшо(м) року его на завитомъ, не закладаючи са жа(д)ными причинами, пра(в)ными и непра(в)ными, на то(м) року пере(д) ѡны(м) судо(м) стати и ничи(м) са згола не вымо(в)ляючи ани апелюючи, то(т) таковы(и) закла(д) и ви[...]статутово(и) то(л)ко кро(т), иле бы была по(т)реба, плати(ти) зара(з), завжды // досы(т) чинити має(м) и по(д)везує(м)са си(м) ншимъ листо(м), которы(и) есмо дали его мл(сти) пну ма(р)ша(л)ку по(д) печат(м)и ншими (.) а с по(д)писо(м) руки мене, Дми(т)ра Ку(р)цевича, до которого те(ж) листу ншого и(х) мл(сти) пнове приатели нши, ве(р)ху поменены(и), за про(з)бою ншоу печат(и) сво(и) приложили. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, ѡсмого дна. Дми(т)ре(и) Ку(р)цеви(ч), рука вла(ст)наа.

187 зв.

76. Мінова угода, за якою Іван Ванкович Летинський відписує своїй дружині півмаєтку замість того, щоб сплатити їй грошовий борг.

Акт від 12 січня 1571, № 88, 1.

Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)ски(н), земей(н) повету Воло(ди)-ме(р)ского, со(з)нава(м) си(м) мой(м) листо(м), кому буде(т) по(т)реба того ведати, и(ж) ку велики(м) а пи(л)нымъ по(т)ребамъ мой(м) вла(ст)ны(м) вза(л) и позычи(л) есми пе(в)ны(х) а рукода(и)ных пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) в ма(л)жо(н)ки мое(и) пнее Екгне(ж)ки з Те(р)нова, дочки пна Яна Та(р)но(в)ского, земенина зе(м)ли Хо(л)мьское. Которую (ж) суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), позычи(в)ши есми в ма(л)жо(н)-

178 зв.

ки моеѣ на мо(и) вла(ст)ные по(т)ребы, и ку своему пожи(т)ку ѡбе(р)ну(л) и ро(з)шафова(л). А в то(и) сумѣ пнзе(и) у дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) заста-
 вую и застави(л) есми е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), половицу име(н)я моего
 179 ѡ(т)чи(з)ного, никому ни в чо(м) не заведеного, Лѣтина в дворе, в пашни
 дво(р)но(и), кгру(н)те(х), в поля(х) и сеножате(х), яко са половица того [...] моего
 сама в собе мети и вынести може(т). Яко (ж) а, Ива(н) // Лѣти(н)ски(и),
 половицу того име(н)я моего Лѣтинского в дворе, в пашни дво(р)но(и), в
 люде(х) и (в) и(х) в кгру(н)те(х), а поля(х), и сеножате(х) в то(и) сумѣ, у
 дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)номъ моемъ до(л)гу,
 е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), тепе(р) заразо(м) в мо(ц), в де(р)жа(н)е и вжива(н)е
 даю и поступую. Маѣ(т) и во(л)на буде(т) она, ма(л)жо(н)ка моя пни Егне(ж)-
 ка Та(р)но(в)ская, половицу того име(н)я мое(г)ло Лѣтина ув оно(и) сумѣ
 у дво(х)сотъ копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)ны(х) пнзе(х)
 свои(х), тепе(р), при животе, и по животе моемъ кому хочечи застави(ти),
 записати и завести або кого-ко(л)векъ даровати по(д)лугъ воли и подоба(н)а
 свего. А а самъ, дѣти, бли(з)кие и вси кровны(и) мо(и), не ѡ(т)давши е(и),
 ма(л)жо(н)це мое(и), тоѣ сумы пнзе(и) дво(х)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х)
 ничи(м) са в тую половицу име(н)я моего Лѣтина уступова(ти) и переказы
 некоторое е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), в то(и) половицы име(н)я моего Лѣ-
 тина чинити не маемъ ани будемъ мочи. А кгды на мене, Ивана Ва(н)ковича
 Лѣти(н)ского, па(н) бо(г) ча(с) сме(р)тны(и) зошлеть, а не мели бы(х)мо з
 ма(л)жо(н)кою моею пото(м)ства, а дети пе(р)шое жоны моеѣ або близкие и
 кровны(и) мое хотели бы с того име(н)я мое(г)ло Лѣтина еѣ, ма(л)жо(н)ку
 мою, выпосажити, теды пе(р)ве(и) тую суму пнзе(и), двесте ко(п) гроше(и)
 лито(в)ски(х), яко вла(ст)ны(и) до(л)гъ позычены(и), маю(т) и пови(н)ни
 буду(т) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), пне(и) Егне(ж)це Яно(в)ни с Та(р)нова
 Лѣти(н)ско(и), дати и заплати(ти) и то(ж) напроти(в)ку е(и), ма(л)жо(н)це
 мое(и), ве(д)ле статуту заховати ся маю(т). А поки тоѣ сумы пнзе(и) дво(х)-
 со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), не ѡ(т)даду(т)
 и не заплата(т), теды у тую половицу име(н)а моего Лѣтина ничимъ ся усту-
 повати и некоторое переказы и тру(д)ности е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), пне(и)
 Егне(ж)це Лѣти(н)ско(и), чинити не маю(т)ъ по(д) закладо(м) на еѣ, ма(л)-
 жо(н)ку мою, с тоѣ сумы пнзе(и) (. . .) И на то а, Ива(н) Ванъкови(ч) Лѣти(н)-
 ски(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Егне(ж)це з Та(р)нова Лѣти(н)-
 ско(и) да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печат)ю моею и с по(д)писо(м) вла(ст)ное
 руки моеѣ. А для ле(п)шого сведо(м)я и тве(р)дости сего листу моего про-
 сил-омъ ѡ приложе(н)е печати и(х) мл(с)ти пно(в) а приателе(и) мой(х)
 его мл(с)ти кнза [...] А(н)дреевича Козеки, пна Гневоша Пе(т)ровича Ка-
 лусо(в)ского, Тирина Гричинича. Их мл(ст) за про(з)бою моею ѡчевистоу
 179 зв. [...] // в печати свои к сему моему листу приложи(ти) рачили. Писа(н) у
 Володимери в роко(х) судовы(х) земьски(х) по тре(х) кроле(х) у па(т)ницу,
 м(с)ца ге(н)вара второгон(д)цать дня, року ѡ(т) нароже(н)я сына божего
 тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) пѣ(р)вого (. . .) Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)-
 ски(и), вла(ст)ная рука.

77. Дарчий запис Олександрової Богдановичевої Загоровської на маєток,
записаний їй у віні чоловіком Олександром Загоровським.

Акт від 18 січня 1571, № 124, 3.

Я, Алекса(н)дрова Я Богдановича Загоро(в)ская Зофя Ивано(в)на 113
Жєславского, вы(з)наваю то симъ мой(м) листо(м), кому буде(т) потреба
того ведати або, чтучи его, слышати(,) и(ж) што первей сего, до(з)навши
ку себе немало доброго почтывого захованья и великую скло(н)но(ст) бра-
танича небо(ж)чика пана ма(л)жонка моего пана Алекса(н)дра Загоро(в)ско-
го его мл(с)ти пана Васи(л)я Петровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка его
к(р) м(л) горо(д)ничого володимє(р)ского, дала, даровала и записала есми
его мл(с)ти имє(н)я, мне ѿ(т) небо(ж)чика пна ма(л)жонка моего, поме-
неного въ вене, ѿсмысо(т) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское за-
писанные, то е(ст) третью ча(ст) в Суходоле(х), в Дегтеве и в Перева(л)ка(х),
по животе мое(м), к рука(м) свой(м) вз(а)в(ш)и, зо вси(м) на все де(р)жати и
(в)живати. Которою сумо(ю) пнзе(и) его м(л) по животе мое(м) шафовати во-
ленъ по(д)ле набо(л)шого уподоба(н)я своего, яко то во ѿны(х) листе(х),
записе(х) пе(р)вши(х), его мл(с)ти па(н)у ма(р)шалку ѿ(т) мене даны(х),
шире(и) е(ст) описано, ни(ж)ли и(ж) в записе небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)-
ка моего, и третая ча(ст) именья Островецкого поменена и описана мне
е(ст), чого в записе моемъ, ѿ(т) мене его м(л) па(н)у ма(р)шалку дано(м),
не е(ст) доложено(,) прото я яко // ѿные части в Суходоле(х), в Дегтеве 113 зв.
и (в) Перева(л)ка(х) и суму ѿсмысо(т) ко(п) грошей лито(в)ски(х) его м(л)
пану ма(р)ша(л)ку, яко сѧ то поменило пе(р)вєи, записала, такъ и тепє(р),
знаючи неѿ(т)ме(н)ную а ѿвше(м) ѿ(т) часу бо(л)шую скло(н)но(ст) и зы(ч)-
ливо(ст) ку себе вперє(д) менованого его м(л) пана Васи(л)я Загоро(в)ского,
ма(р)ша(л)ка его кроле(в)ское мл(с)ти, горо(д)ничого володимє(р)ского,
по(в)торе тые части выше(и) менованые в Суходоле(х), в Дегтеве, в Пере-
ва(л)ка(х) и (в) Востро(в)цы в той сумє ѿсмысо(т) копахъ грошей ли(ч)бы
и монеты лито(в)ское(,) во(д)ле листу и запису небо(ж)чика пана ма(л)жон-
ка моего, мне даного, его м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку
его кроле(в)ское мл(с)ти горо(д)ничому володимє(р)скому помененому, даю,
дарую и записую и все право мое, ѿ(т) небо(ж)чика пана ма(л)жонка моего
даныи (!), его мл па(н)у ма(р)шалку до рукъ дала. За чимъ має(т) его мл(ст)
па(н) Василен самъ, жона, дети и пото(м)ки и(х) тую третью ча(ст) сухо-
до(л)скую, дегте(в)скую, перева(л)скую и ѿстрове(ц)кую в оной сумє пнзе(и)
восмысо(т) копахъ грошей лито(в)ски(х), ѿ(т) мене дарованы(х), в моцъ и к
рукамъ свой(м) по животе моемъ вз(а)л(ш)и, з дворомъ и дворными, по(л)ми,
сєножа(т)ми и (з) лю(д)ми, дубровами, гаими и (з) запустами, зъ ставами,
млынами и и(х) выме(л)ками и зо всеми платы, доходы и пожи(т)ками,
якимъ-ко(л)вєкъ имене(м) на(з)ваны або менованы бы(ти) могу(т) и зо вси(м),
яко сѧ в себе тая третєя ча(ст) має(т)(,) де(р)жати и вживати, будучи
во(л)ны та(м) прибавлати, ро(з)ширати, лю(д)ми ѿсаживати и пожи(т)ки
ро(з)множати, а кому хотачи в той сумє пнзе(и) ѿсмысо(т) копа(х) гроше(и)
лито(в)ски(х) ѿ(т)дати, записати и куды хотачи ку своему лепшому и (в)жи-
точнейшому ѿбє(р)нути(,) а бли(з)киє и кре(в)ные ма(л)жонка моего не-
бо(ж)чика пана Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мой ѿ тую суму пнзеи

114 о́смьсо(т) ко(п) грошеи, о(т) мене его м(л) па(н)у ма(р)шалку на трете(и) части // ты(х) поменены(х) име(н)яхъ записа(н)ую, никоторого затру(д)ненья его мл(с)ти ма(л)жонце, пото(м)комъ и щца(д)ко(м) его мл(с)ти чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. Але тая сума пре(д)речоная о́смьсо(т) ко(п) грошеи при его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, ма(л)жо(н)це и пото(м)ко(х) его мл(с)ти ве(ч)не зостати мае(т)⟨,⟩ такъ же те(ж) в тые части именованы(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пана ма(л)жонка моего и мои(х) вступоватиса з моцы и де(р)жа(н)я моего выимовати и никоторое переказы в де(р)жанью ты(х) именованы(х) его мл(с)ти самому, жонѣ, дете(м) и пото(м)ко(м) ихъ чинити жа(д)ными причинами, в статуте описаными, и те(ж) причинами непра(в)ными чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. А те(ж) и я вжо не маю и моцы мети не буду тое сумы пнзе(и) о́смисо(т) ко(п) грошеи на оной трете(и) части суходо(л)ской, дегтевско(и), перева(л)ской и о́строве(ц)кои никому иному з бли(з)ки(х), кривны(х) ма(л)жонка моего и мои(х) и и(н)ши(м) людемъ о́бчи(м), мимо его мл(ст) пана ма(р)шалка, о(т)давати и записовати, а хота (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзеи на оной части записала, тогды таковы(и) запи(с) мои в жа(д)ного права моцы и ме(ст)ца мети не мае(т) и не може(т) ⟨,⟩ И на то есми его м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку кроле(в)ское мл(с)ти горо(д)ничому володиме(р)скому, дала се(с) мой ли(ст) по(д) печат(т)ю⟨,⟩ моею и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моее. А при то(м) были, и того добре сведоми, и за про(з)бою моею печати свои к сему моему листу приложи(ти) рачили и(х) мл(ст) о́те(ц) Феодосе(и), вл(д)ка володиме(р)ский и бересте(и)ский а кна(з) Дмитръ Козека, панъ Фронць Крушь, па(н) Паве(л) Григо(р)евичъ О́ра(н)ский, дворани(н) г(с)дрьский, па(н) Андреи Романо(в)ский, па(н) Гневошь Стако(р)ский а па(н) Тихно О́ра(н)ский, во(з)ныи повету Володиме(р)ского. Писан у Володимере лета божего нароже(н)я тисача пя(т)со(т) семьдеса(т) первого, м(с)ца генвара, патогона(д)ца(т) дня.

78. Угода Тимофія Черневського і його опікунів, за якою його маєток передається новому опікунові — майбутньому тестеві Данилові Попелю, з дочкою якого він заручився.

Акт від 24 січня 1571, № 139, 3.

127 Мы, о́пекунове прирожонные пана Тимофея Че(р)невского, Богушевая О́леская О́лена Веремо(в)ско(г)ло, и мы, сыны еѣ мл(с)ти, Василия а Семе(н) Богушевичи О́лескиѣ, земане земли Холмское, а я, впере(д) менованыи Тимофеи Григо(р)еви(ч) Че(р)невски(и), земани(н) г(с)дрьский повету Володиме(р)ского, о(з)на(и)муемъ и чини(м) явно симъ наши(м) листо(м) нинешни(м) и на пото(м)будучимъ, кому буде(т) потреба того ведати, и(ж) я, Тимофеи Че(р)невский, з воли а пре(з)ренья бо(ж)его и за по(з)воленье(м) и порадою ты(х) выше(и) менены(х) пано(в) добродее(в), приятеле(в), кро(в)ны(х) и о́пекуно(в) мои(х), еѣ мл(с)ти панее Богушовое О́леское, панее бабки моеѣ, и сыно(в) еѣ мл(с)ти пано(в) О́лески(х), да(д)ковъ мои(х), змови(л) есми за себе выма(л)же(н)ство дочку пана Данила Попеля, старости купечо(в)ского, внуку владыки его мл(с)ти володиме(р)ско(г)ло и бересте(и)ского о(т)ца Феодосея па(н)ну О́лену и рокъ весе(л)ю нашому с

па(н)ною Ѡленою з обею(х) сторонъ з доброе хути и воли моее а с порадою и позволе(н)емъ ты(х) впере(д) менованы(х) приятелен и опекуно(в) мои(х) прина(л) есми ѡ(т) сего час(у) и даты сего листу моего, то е(ст) м(с)ца те-перешнего генвара, пятогона(д)ца(т) дна, року нине(ш)него тисача пя(т)-сотъ семъдесать первого, а(ж) за ше(ст) неде(л)⟨,⟩ На то(т) же ча(с) и де(н) м(с)ца генвара пятогона(д)ть дна, который будетъ в року тиса (!) // пя(т)-сотъ семъдеса(т) семомъ⟨,⟩ а па(н) теств мой панъ Данило, староста купече(в)ский, за до(ч)кою своею па(н)ною Ѡленою вена мне дати маѣ(т) ше(ст)-деса(т) копь грошей пена(з)ми готовыми. А въ выправе, што ласка и вола его мл(с)ти буде(т)⟨,⟩ яко(ж) па(н) те(ст) мои з особливое ласки и добродейства своего, тепе(р), зара(з) тое вено выкупуючи, име(н)е мое Че(р)невь, которое было в до(л)зехъ заведено, напро(д) неякому Станиславу Кипневи два(д)цать ко(п) гроше(н), а па(н)у Тихну Васи(л)евичу Радовицкому соро(к) копь гроше(н), то е(ст) всю тую суму ше(ст)деса(т) копь грошей лито(в)ское ли(ч)бы, мне и до ру(к) моихъ ѡ(т)да(л) и заплати(л) и тое име(н)е мое Че(р)нево ѡслободилъ. А такъ и(ж) я еще дочки его мл(с)ти в ма(л)же(н)ство не пональ, а е(г)ло мл(ст) впере(д) вено всю тую суму ше(ст)деса(т) копь грошей з особливое доброты своее, выслобожаючи тое име(н)е мое⟨,⟩ вжо мне заплати(л) и до рукъ мои(х) ѡ(т)далъ и таковое доброе(и)ство мне за себе показаль, прото я напро(д) з по(з)воленье(м) тих же приятелей и опекуно(в) мои(х) самъ себе и с ты(м) име(н)емъ мои(м) Черневомъ ув опеку, в моць и в оборону его мл(с)ти па(н)у Данилу, старосте купече(в)скому, теств моему, дава(м) и ѡ(т)давамъ⟨,⟩ и пото(м) вжо и(н)ши(х) опекуно(в) собе ѡбира(т) и никому са ув опеку дава(ти) не маю, яко (ж) и мы, опекунове его, я, Богушова Ѡлеская, и мы, сыны ее мл(с)ти Василей а Семе(н) Ѡлеские, тепе(р) заразомъ опеку, та(к) прирочоную або хотя бы(х)мо якую и набытую на пана Тимофея Че(р)невского и име(н)е его мели, зъ себе здавамы и складамы⟨,⟩ и тому (ж) па(н)у Данилу Попелю старосте купече(в)скому приятелю и сва(т)у нашому яко пана Тимофея Че(р)невского, такъ и име(н)е его Че(р)нево ув опеку, в моць и въ ѡборону даѣ(м) и поступуемъ и вжо са в тую опеку ничи(м) и некоторыми причинами вступовати не мае(м). А што-(с) дотыче(т) того, и(ж) па(н) Данило, староста купече(в)ский, впере(д), ни(ж)ли я еще, Тимофей Че(р)невъский, дочку его мл(с)ти па(н)ну Ѡлену пона(л), вено мне ѡ(т)да(л) и заплатиль, тогда те(ж) я, // упевнаючи его мл(с)ти тую суму ше(ст)деса(т) копь грошей, с по(з)воленье(м) и порадою ты(х) впере(д) менованыхъ пе(р)вши(х) опекуно(в) и приятелей моихъ такъ есми постанови(л) и постано(в)лаю и тое име(н)е мое Че(р)нево з дворо(м), з лю(д)ми и зо всимъ, яко са в себе маѣ(т), па(н)у Данилу Попелю, старосте купече(в)скому, теств моему, и ма(л)жонце его мл(с)ти паней Настасьи, тещи моеи, в той суме в шестидеса(т) копа(х) грошей поступую и (в) де(р)жанье и(х) мл(с)ти зара(з) подаю. Маѣ(т) и воле(н) будетъ панъ Данило, те(ст) мои, з ма(л)жонкою своею тое име(н)е Че(р)нево з дворо(м), з пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо всеми кгру(н)тами пашными и непашными, и(з) сеножа(т)ми, и зо (в)симъ, яко са тое име(н)е мое само в себе, в граница(х), в пожит(к)а(х) и в обыходе(х) сво(их) маеть, в той суме пнзе(н) шестидеса(т) копа(х) грошей тую ше(ст) леть, то е(ст) до вышей менованого ча(с)у, весе(л)ю моему с па(н)ною Ѡленою, дочкою и(х) мл(с)ти, зложонму ѡ(т) сего ча(с)у и даты сего листу моего м(с)ца генвара пятогона(д)цать

127 зв.

128

дна року нинешне(г)[о] семъдеса(т) первого а(ж) до того (ж) дня, генвара м(с)ца, пятогона(д)ца(т) дня, в року тисача пя(т)сотъ семъдеса(т) сегомо, де(р)жати и вживати, пашню и на себе пахати, з людеи цы(н)ши и и(н)шиє пода(т)ки брати и яко своего вло(ст)ного уживати (.) Так жо буду(т) волны и(х) мл(ст) панъ те(ст) мои и пани теща моя в ты(х) летехъ, поки и(х) мл(с)ть буду(т) того в де(р)жанью в то(м) име(н)ю мое(м) Черневе прибавити, ро(з)ширати, лю(д)ми ѡсадити, будовати, ро(з)множити и всакіє пожи(т)ки, яко са могу(т) назвати, причинати (.) а мы вжо ничи(м) и никоторыми причинами до выишьстья ты(х) шести леть в тоє име(н)е мое Тимофеево Че(р)нево вступовати ся и переказы и(х) мл(с)ти в де(р)жанью чинити не має(м) (.) А (к)гда я вжо на то(т) ча(с) и рокъ вышеи поменены за ше(ст) рокъ дочку и(х) мл(с)ти па(н)ну Ѡлену в ма(л)же(н)ство ѡ(з)му, тогды маю(т) и волны и(х) мл(ст) буду(т), кромъ ѡ(т)клада(н)я тоє сумы шестидеса(т) ко(п) грошей, мне тоє име(н)е мое Чернево вцале зда(т) и поступи(т) с ты(м), с чи(м) тепе(р) его м(л) ѡ(т) мене в де(р)жанье свое взаль (.) И на ѡ(н) же ча(с) 128 зв. маю(т) и(х) мл(с)ть по // до(ч)це своей панъне Ѡлене выправу, яко на то належи(т), мне дати, а я и(ж) маю и vine(н) буду тоє все вено, яко вышеи ѡписаную суму ше(ст)деса(т) ко(п) грошеи(и), которую вжо есми въ и(х) мл(сти) взаль и што еще у выправе мне и(х) мл(ст) даду(т), до(ч)це и(х) мл(с)ти панъне Ѡлене а жоне моеи на то(м) же имению мое(м) Че(р)неве записати и ѡпра(в)у ей во(д)ле права и ста(т)уту врадовне вчинити. А его мл(ст) панъ Данило з ма(л)жонкою своею за тую ше(ст) ле(т) де(р)жанья своего не буду(т) повинъни мне ничего плати(т) и никоторое ли(ч)бы с того име(н)я моего мне чинити (.) А е(ст)ли бы(х) я, Тимофе(и) Че(р)невский, на то(т) ча(с) и рокъ вышеи менованыи дочки и(х) мл(с)ти па(н)ны Ѡлены в ма(л)же(н)ство не пона(л) и понати не хоте(л), тоды я маю и буду повине(н) па(н)у Данилу, старосте купечо(в)скому, и ма(л)жонце его мл(с)ти ѡную вышеи менованую суму пнзеи ше(ст)деса(т) копъ грошей лито(в)ское ли(ч)бы яко вла(ст)ныи позыченныи долгъ мой ѡ(т)дати и заплатити готовыми грошми. Такъ же и будова(н)е, што-ко(л)векъ и(х) мл(ст) в то(м) имению мое(м) Че(р)неве прибудоу(т) або яки(х)-ко(л)векъ пожи(т)ко(в) причиня(т) и (ш)то-ко(л)векъ и(х) мл(с)ть на то наложа(т), буду vine(н) и(х) мл(с)тамъ ѡ(т)ложити и заплатити. И к тому за недосы(т) вчине(н)е сего ѡбвья(з)ку моего маю и повине(н) буду их мл(с)ти заруки заплатити ше(ст)деса(т) копъ грошей и вси шкоды и наклады, которые бы колвекъ и(х) мл(с)ть дла того ѡ(т) мене принали бе(з) присаги, то(л)ко на рече(н)е слова и(х) мл(с)ти имъ нагородити и заплатити (.) А не заплати(в)ши тоє сумы шестидеса(т) ко(п) грошей, такъ же ѡ забудованье и за пожи(т)ки, што ихъ мл(ст) на тоє имение наложа(т), не ѡ(т)ложивши заруки, и не заплативши шко(д), и накладо(в) и(х) мл(с)ти не нагородивши, не маю того име(н)я з рукъ, з моцы и (з) де(р)жанья ихъ мл(с)ти выимовати и брати. К тому те(ж), если бы(х) я, Че(р)невский, до того ча(с)у вышеи тому весе(л)ю моему на(з)начоному вперед) выишьстья ты(х) шести леть // зъ сего света зшо(л), дочки и(х) мл(с)ти 129 в ма(л)женьство не поне(м)ши (.) тогды бли(з)кие и кривные мои, которы(м) тоє име(н)е мое Че(р)нево правомъ прирожены(м) по мне прииде, не маю(т) и не буду(т) мочи до ты(х) ве(р)ху менены(х) шести ле(т) того име(н)я з моцы и(з) де(р)жанья и(х) мл(с)ти выимовати (.) а кгда ше(ст) ле(т) выидуть, тогды так(же) они, бли(з)кие и кро(в)ные мои, маю(т) и ви(н)ны буду(т)

па(н)у Данилу и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти оную суму пнзе(и) ше(ст)деса(т) копь грошей лито(в)ски(х) яко то властного долгу моего заплатити и те(ж) за будова(н)е и за пожи(т)ки, што и(х) мл(с)ть за де(р)жанья своего прибудую(т) и причиня(т) нагородити и заплатити и потому (ж) вси шкоды и наклады и(х), што бы они для того принали на слово и(х) бе(з) присаги, заплатити и нагороди(ти)⟨.⟩ А тому всему досы(т) не вчини(в)ши, не маю(т) и не могу(т) в нихъ того име(н)я моего Че(р)нева з моцы и де(р)жа(н)я брати и вымовати⟨,⟩ особливе где бы те(ж) тая до(ч)ка и(х) мл(с)ти впере(д) выишьть ты(х) шести ле(т) з сего света зы(шла), в ма(л)же(н)ство за мене не поше(д)ши, тогда я або бли(з)кие и кро(в)ные мои виньны буду(т) пану Данилу и ма(л)жонце его мл(с)ти тую суму ше(ст)десать ко(п) грошей лито(в)ски(х) ѡ(т)да(т) и заплати(ти), та(к)же за будова(н)е и за пожи(т)ки, што они на то наложа(т), нагородити и заплатити⟨.⟩ Але где бы до(ч)ка и(х) мл(с)ти была жива, а они бы з упору на то(т) часъ и рокъ, вышеи на(з)начоныи, за ше(ст) ле(т) тое дочки своее па(н)ны Слены за мене в ма(л)же(н)ство не ѡ(т)дали и да(т) не хотели, тогда я маю и мо(ц) мети буду, и кро(м) ѡ(т)ложенья, тое сумы шестидеса(т) копь гроше(и) и нагороже(н)я за будова(н)е и за пожи(т)ки, што бы они напра(в)уючи тое именье наложили⟨,⟩ тое име(н)е Чернево по вси(м) доброво(л)не на себе взати и де(р)жати⟨.⟩ Але еще вине(н) буде(т) па(н) Данило и ма(л)жонка его мл(с)ти и вси шкоды и наклады, которые бы(х) я ѡ(т) ни(х) для того принал, кромь присаги, и на рече(н)е // слова моего мне нагородити и заплатити⟨,⟩ на(д)то е(ст)ли бы(х)мо мы вси, наве(р)ху ѡписаные, намней в которо(м)колвекъ а(р)тыкуле⟨,⟩ або понькте се(с) листь, запи(с) и доброво(л)ное ѡбѡванье нше хотели в чомь нарушати якими-ко(л)векъ причинами, такъ правными, яко и неправными, тогда особливе маемь и виньны буде(м) на вр(ад), до которо го бы насъ ѡ то панъ Данило и ма(л)жонка его мл(с)ти по(з)вали, заруки сто ко(п) грошей заплатити и, заплати(в)ши заруки, предьса се(с) ли(ст) запись нашъ в ко(ж)дого права во все(м) при моцы захова(н) и де(р)жанъ быти маеть. И на то всми па(н)у Данилу Попелю, старосте купечо(в)скому и ма(л)жонце его мл(с)ти паней Наста(с)и дали се(с) нашъ ли(ст) по(д) нашими печат(т)ми⟨.⟩ А при то(м) были и того добре сведоми и за про(з)бами нашими печати свои к сему нашо(му) листу приложити рачили и(х) мл(ст) панъ Жда(н) Томкови(ч) Копле(н)скийи, панъ Миха(и)ло Дубницки(и), воить володиме(р)скийи, а па(н) Иванъ Ворыцьскийи⟨,⟩ Писа(н)у Володимери року тисача пя(т)сотъ семьдеса(т) первого, м(с)ца генвара, пятогона(д)ца(т) дня.

129 ав.

*79. Дільчий запис Прохора Волчка
щодо поділу спадщинними маєтками з братом Григорієм.*

Акт від 14 січня 1571, № 89, 1.

Я, Прохо(р) Вольчко Жаско(в)ски(и), чиню явно и со(з)наваю ты(м) 180 мо(и)мь листомь ка(ж)дому, кому бы того по(т)реба была ведаючи або, чту-чи его, слышати, и(ж) што ѡста(в)шиса мне по сме(р)ти сла(в)ное памети ѡ(т)ца моего пана Сле(к)сея Во(л)чка на всемь именъ(и) нашомь ѡ(т)чи(з)номь и всако(и) маєтности рухомо(и), а моло(д)ши(и) бра(т) мо(и) рожо-ны(и) панъ Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) бы(л) заданы(м) еще ѡ(т)

о(т)ца моего[...] на науки до нѣме(ц)кихъ кра(и)нь, пото(м) коли вы-
шо(л) [...] // з нѣме(ц), упоминаючиса мнѣ делу, припо(з)валь мя бы(л) пе-
ре(д) судь земьски(и) володѣме(р)ски(и), не обачи(в)ши то, ж-есть брату
своему яко в заруки бы(л) впа(л), такъ и (в) личбе немало виненъ остати
бы(х) ему мусе(л). Але пере(д) прияте(л)ми нашими угодливѣмъ брате(р)-
ски(м) обычаемъ такъ есмо застанови(ли), што ся дотыче(т) розде(л)ку
уво все(и) мае(т)ности ншо(и), напере(д) ро(з)нели есмо собѣ для выведа(н)я
пѣ(в)ного в ка(ж)домъ имѣ(н)ю нашомъ по три човеки в Жасковичохъ. Я,
Прохо(р) Во(л)чко, взя(л) есми собѣ дво(х) боя(р) колоно(в)ски(х) — да-
выда Ро(ж)ка а Ма(р)тина съ сыномъ — и човека тамъ же в Колоно(и)
Гри(н)чука, а бра(т) мо(и) проти(в) того такъ же для выведа(н)я в Жаско-
вичохъ взя(л) собѣ в селѣ великомъ дво(х) боярино(в) — Ти(ш)ка а Ма(р)-
тинька — а челоувѣка третего тяглого Грицька Ми(н)чича. А в Хмелеви я,
Прохо(р), взя(л) есми собѣ боярина Гри(ц)ка Дро(з)да, которого есмо
звели з дворища Я(ц)ковьского на дворище Пусто(в)ское, которое за ко(р)-
чмою лежи(т), и човека тяглого За(н)ка. А проти(в) того панъ Григоре(и)⟨,⟩
бра(т) мо(и), такъже взя(л) себе боярина Максима и човека тягло(г)⟨о⟩
Ива(н)чука, которы(х) вже о(т) того часу маемъ вѣчне де(р)жати. К тому я,
Прохо(р), взя(л) есми собѣ дво(х) хмеле(в)ски(х) зо всею о(с)елею, и з огоро-
ды, и (з) задво(р)емъ на(д) рекою, и Хмелеву, сено⟨жа⟩лтину, а пану Григо-
р(ю), брату, о(с)талоса дворище Я(ц)ковское, где Дро(з)дъ быва(л) зо всею
о(с)елею, и з огороды, (з) задво(р)емъ вверхъ ставу Хмеле(в)ского к Мису-
lichemъ [...] было такъ широко в ро(в)ности пляцу, яко и дво(р) [...], кото-

181 ры(и) ся мнѣ о(с)та(л), и(в)Жасковичо(х) дво(р) о(т)цо(в)ски(и) // посту-
пи(л) есми брату своему, пану Григо(р)ю зо всею о(с)елею, и о(г)ородами, и зо
всѣми садами коло двора и коло цѣ(р)кви и зад(в)о(р)е выше(и) ставка по
о(б)ею(х) сторон того потоку, и собѣ есми взя(л) проти(в) того на дво(р)
пла(ц)ни Ви(ц)ко(в)ски(и), которы(и) ма бы(т) такъ широко вымере(н), яко
дво(р) о(т)цо(в)ски(и). Которы(и) ся па(н) Григо(р)е(и) з сотамы (?) ставокъ
по(д)дво(р)ны(и) и други(и) ставокъ в то(м) же селѣ великомъ, што его
Гидою прозываютъ, поступи(л) есми пану Григо(р)ю, брату, в собѣ есми
проти(в) того взя(л) ставо(к) Околоно(в)ски(и) и ставокъ Ви(ц)ковьски(и),
што по(д) мо(и)мъ дворищемъ, Ни(ж)ли што са дотыче(т) ставовъ велики(х),
яко в Хмелеви и (в) Жасковичохъ, такъ то есмо з братомъ сво(и)мъ постано-
вили, иж-емъ я и(х) пѣ(т) лѣтъ по сме(р)ти о(т)цо(в)ско(и) вжива(л), зо
всѣмъ, яко млива, такъ и спусто(в), я брату своему такъ же поступаю и
поступи(л) о(т) сего ча(с)у на три лѣта. Мае(т) панъ Григоре(и), бра(т)
мо(и), ты(х) о(б)ие(х) ставо(в) уживати до тре(х) лѣтъ зо всѣмъ яко з млына-
ми, и (з) ихъ выме(л)ки, и (з) спусты. А выде(р)жавши три лѣта, маемъ
пото(м) тѣе ставы [...] держати а(л)те(р)натомъ, то е(с)т) панъ Григоре(и)
ста(в) Хме(л)евски(и) зо всѣмъ на все мае(т) де(р)жати, и зо млинами, и (з)
вымелками до спусту, а взя(в)ши спуст о(с)ередопо(с)ти, то е(с)т) пере(д) ве-
лико(д)немъ, за три недели мае(т) ми его вступити, а я его самъ, застави(в)-
ши, маю его такъ же чотыри годы де(р)жати зо всѣмъ, з млыны и (з) выме(л)-

181 зв. ки, и (в) ты(х) чотыро(х) год спустъ мети и о(с)ередопость(и) также за тре[...]//
па(н) Григоре(и) мае(т) его собѣ самъ заняти и его та(к)же чотыри годы
де(р)жати. А я, Прохо(р), также по выде(р)жа(н)ю ты(х) же тре(х) [...], на
которы(и) е(с)ми ты(х) вы(ш)ше менены(х) ставо(в) нши(х) пану Григо(р)ю,

брату своему, поступи(л) ста(в) Жаско(в)ски(и), таки(м) же пор(а)домъ де(р)жати, яко па(н) Григоре(и) Хмеле(в)ски(и) зо млиномъ и (с) спустомъ, а по спусте такъже па(н)у Григо(р)ю, брату своему, ку зана(т)ю пере(д) великоднѣ(м) за три недѣли поступити маю. И (в)же ѿ(т) того ча(с)у мы сами и пото(м)ки ни ведле сего постанове(н)я и пор(а)дку нашего а(л)те(р)на[...] навеки де(р)жати и (в)живати ты(х) ѿбѣхъ ставо(в) нши(х), Жаско(в)ского и Хмеле(в)ского, маемъ, не чинячи ѿди(н) другому в де(р)жа(н)ю его жадное переказы ани (в)ступу жадно(г)ло, яко в млыне(х), такъ и (в) ро(з)мерехъ, ани (в) ставе(х), ани в лове(н)ю рыбы, и не выступуючи ни (в) чомъ с того пор(а)дку по(д) зарукою, ниже(и) в семь листе ѿписаною. А што ся дотыче(т) ста(в)ка Хмеле(в)ского на ѿ(т)нозе, которы(и) по(д) тымъ дворищемъ, што оя брату моему па(н)у Григо(р)ю zostało, того маемъ ѿбавда вживати на двory свои(и) устави(ч)не. Сажо(в)ка ѿ(т)цо(в)ская по(д) ставо(м) великимъ мнѣ, Прохору, ѿстала, которую мнѣ во(л)но ро(с)ширати и прибавлати, а пану Григорью, [брату] моему, ѿсталася сажо(в)ка Я(ц)ко(в)ская, которую[...] во(л)но ро(с)ширити и приба(в)лати. Што са дотычет ро(з)ныхъ люде(и), такъ в Жасковичо(х) и в Колоно(и), яко // яко (!) в 182
 Хме(ле)ви и (в) Поя(р)де(х), яко слобо(д)ны(х) такъ и зас(т)авныхъ [...] Прохо(р) Во(л)чко, яко бра(т) ста(р)ши(и), повине(н) буду всѣ люде[...]
 пописа(ти), кромѣ ты(х), которы(х) есмо вже вѣчне ро(з)няли [...] и дворищи всѣ пусто(в)ские, с которы(х) ся люде ро(з)бѣгли [...], и ѿбавда ре(и)стра по(д) печат(у)ю моею и с по(д) писомъ руки мое(и) пере(д) брато(м) сво(и)мъ, пано(м) Григо(р)емъ, положи(л) в року тепе(р) идучо(м) семьдеся(т) пе(р)вомъ, м(с)ца ге(н)вара, два(д)ца(т) ѿсмого дня, повине(н) буду. А панъ Григоре(и), бра(т) мо(и), взя(в)ши ѿбее(х) ре(и)стро(в) и на ни(х) ся ро(з)мысли(в)ши, которо(г)ло похоче(т), того собѣ взяти мае(т), и которы(и) дворищи пусто(в)ские брату моему на ре(и)стри ѿстану(т), которы(и) за де(р)жа(н)я моего по сме(р)ти ѿ(т)цо(в)ско(и) про(ч) ѿтошли, то я маю пану Григо(р)ю, брату своему, заразо(м) люде с части свое(и) такъ много и такъ добры(х) и мо(ж)ныхъ поступи(ти), а дворища тые пусто(в)ские к собѣ побрати маю. А ес(т)ли бы спо(р) межи нами ѿ ты(х) люде(и) ѿ(т)беглы(х) бы(л), то на чо(м) Тишко або [...] приса(г)неть [...] брата моего за ты(и) дворища не буду повине(н) люде(и) ве(д)ле сего постанове(н)я (.) и ѿпису моего брату своему того (ж) ча(с)у поступи(ти), а дворища до рукъ свои(х) взя(ти) маю, и который люде(и) брату моему ѿ(т) мене з ро(з)де(л)ку ѿстану(т), сли бы которы(и) собѣ (т) мене мени(л) быти грабе(ж), ка(ж)дому [...] буду повине(н) усправе(д)ливити и што буде(т) [...] ве(р)нути и нагородити буду повине(н) [...] // [...] ничому бы(х) ся не (з)на(л) то за доводо(м) слу(ш)нымъ або [...] сегою зара(з) нагороджати и плати(ти) буду повине(н) [...] дотыче(т) пашнѣ дво(р)ное, яко в Жасковичо(х) и (в) Хме(ле)ви, же бра(т) мо(и) поведи(л), и(ж) пашна ѿпущана и не пошрама, ни тому, што зорано, а не засеяно, то да(ст) бо(г) ѿ свето(м) Ю(р)и в року тепе(р) идучомъ семьдеса(т) пе(р)шомъ, апреля два(д)ца(т) третего дна, напе(р)ве(и) маемъ розказати всѣ поля дво(р)ные яко в Жасковичохъ, такъ и в Хмелеви переливати и половицу всѣ(х) по(л) засеяны(х) повине(н) буду брату своему пану Григо(р)ю або тому, кого ѿ(н) на то вышле(т), поступи(ти), а незапаханы(и) повине(н) буду на свою ча(ст) приняти. И коли вже брату моему се(в)ба выделена буде(т) [...] скоро ты(м) же дне(м) маемъ померу по всѣхъ име(н)яхъ

182

182 зв.

183(188)

во всѣхъ кгру(н)тѣхъ наши(х), гае(х) и запусте(х), такъ в дво(р)ны(х), яко и межи по(д)даными пустити, яко бы одна друго(и) половици не перевы(ш)шали. А ве(д)же и на потомные часы, е(ст)ли бы са з ни(х) кому о(д)ному о(т) другого в кгру(н)тѣ неро(в)ность навидели, тогда маемъ того межи собою лыкомъ досве(т)чити, што са те(ж) дотыче(т) ли(ч)бы за тую пя(т)лѣть, што есми имѣнъя ужива(л) и к тому рѣче(и) рухомы(х) име(н)я заста(в)ного Радови(ц)кого, што на [...] его сто и пя(т) копь приходили, которыя я до ру(к) мой(х) взя(л), стада, бы(д)ла, коне(и) е(з)дны(х), ша(т), и(н)ши(и) мае(т)ности, за то есми брата своего една(л), маю его млсти // стада сверѣпъ дати пя(т)на(д)цать поголо(в)я, а е(ст)ли бы было бо(л)ше(и), то и то(т) о(ст)ато(к) его ж) млсти брату своему дати маю, волова(т) деся(т) добрыхъ, которы(и) бы стояли по две кове (?), коро(в) десе(т), о(в)е(ц) три(д)цать, гусе(и) три(д)цатеро, ку(р) пя(т)десять, свине(и) пя(т)деся(т), на то(т) же де(н), коли маемъ собѣ люде(и) розы(и)мовати, ге(н)варя два(д)цать о(с)мого дна до ру(к) его млсти брату своему о(т)дати маю. А сѣна бра(т) мо(и) панъ Григоре(и) двѣ сты(р)ты у Хмелеви, которы(х) похоче(т), мае(т) соб[...]. тепе(р) вже зара(з) на(з)накомитити и побрати, а третюю, передели(в)ши наполю, маемъ собѣ побра(ти). А [...] вже не маю его млсти того заборонати стогъ жита, которы(и) стои(т) в гумнѣ хмеле(в)скомъ, то(т) те(ж) есми брату своему па(н)у Григо(р)ю пода(л). К тому пя(т)сотъ золотыхъ ли(ч)бы и монеты коруны по(л)ское маю его млсти пану Григо(р)ю, брату своему, о(т)дати, о(д)но и(ж) есми то(и) сумы пятисо(т) золоты(х) не ме(л) чимъ заплати(ти), проси(л) есми брата своего пна Григо(р)я, абы о(н) долгъ мо(и), то е(ст) двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, па(н)у Ива(н)у Вору(ст)скому за мене заплати(л), в которомъ я бы(л) все име(н)е нше Жаско(в)ское пану Вору(ст)скому заве(л) и к тому сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы кнзю С(т)афью Ружи(н)скому заплати(ти) мае(т), в которы(х) есми такъ же име(н)е наше послито(е) Жаско(в)ское ж) Колоную на рокъ пе(в)ны(и) до месопе(ст) в року тепе(р) идучо(м) // семьдеся(т) пе(р)шомъ, м(с)ца фе(в)рала, о(с)могона(д)ца(т) дна заве(л), то е(ст) до(л)гу моего яко пану Вору(ст)скому, тако кнзю Ружи(н)скому п(о)лосма ста золоты(х) заплати(в)ши, а половицу всего имѣ(н)я Жа(с)ко(в)ского, которая на мене о(т) брата моего з ро(з)де(л)ку при(и)ти мае(т) и приходи(т) вже уво(в)се(и) то(и) сумѣ выше(и) поменено(и), яко в то(и), што есми его млсти брату моему о(ста)л) вине(н) пя(т)со(т) золоты(х), такъ и в то(и) по(л)осмаста золоты(х), которую мае(т) за мене пану Вору(ст)скому и кнзю Ружи(н)скому заплатити, то е(ст) у двана(д)цати со(т) золоты(х) и (в) п[...]. и деса(т) золоты(х) мае(т) его млсть па(н) Григоре(и), бра(т) мо(и), половицу всего имѣнъя Жаско(в)ского, которая на мене о(т) брата моего в ро(з)де(л)ку приходи(т) зо всѣмъ на все, яко с пляцо(м), которы(и) ми ся на дво(р) о(ста)л), с по(л)ми, сѣножа(т)ми, дво(р)ными, сѣ ставы, млыны и и(х) выме(л)ками, з га(и), и (з) запустами зо всякимъ деревомъ о(в)ошовы(м) и зо всѣми лю(д)ми и и(х) пови(н)ностями, платы и доходы, с пересуды, и винами, и зо всякими пожн(т)ки, якие о(д)но с того име(н)я моего Жаско(в)ского быти могу(т), в ты(х) двана(д)цатисо(т) и (в) петидеса(т) золоты(х) де(р)жати рокомъ, почо(н)ши о(т) року тепере(ш)него, яко ся пише(т), по рожествѣ Хрыстовомъ семьдеся(т) пе(р)шого, м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого дна до тре(х) лѣть, то е(ст) до року (,) семьдеся(т) четве(р)того, такъже м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого дна. И е(ст)ли бы(х) на то(т)

183
(188) зв.

рокъ у его млсти пна Григо(р)я, // брата моего, того име(н)я моего Жаско(в)-ского не выкупи(л), тогда его млсть до други(х) тро(х) лѣтъ мае(т) тое име(н)е мое Жаскови(чи) де(р)жати, и такъ ѿ(т) тро(х) лѣтъ до тре(х) лѣтъ, а бе(з) такого року не маю у его млсти пна Григо(р)я, брата свое(г)[o], того име(н)я своего Жаско(в)ского, части своее, ѿкуповати, и, е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я брата мое(г)[o] с тое части мое(и) люде зь яки(х) же ко(л)векъ причи(н)я про(ч) розышли, тогда я на брату моемъ ты(х) люде(и) по(и)скывати не маю и ме(ти) [...] е(ст)ли бы те(ж) бра(т) мо(и), яко чоловекъ молоды(и), хоте(л) тое име(н)е мое кому застави(ти), то мнѣ ѿ(з)на(и)ми(в)ши. Е(ст)ли ж не похочу пнзе(и) ѿ(т)ложити, буде(т) ему во(л)но застави(ти) и варовати, е(ст)ли бы са люде про(ч) ро(з)бе(г)ли, то я не маю на брате своемъ и на томъ, хто тое име(н)е мое ѿ(т) брата моего де(р)жати буде(т), по(и)мовати, ѿдно простерегаючи року тро(х) лѣтъ, яка бы мнѣ у выкупе(н)ю моемъ переказа не была. А што са дотыче(т) по(д)воре(и) наши(х) у Володимери, такъ в замьку, яко и (в) месте, чотыро(х) плацо(в), тые маемъ по половицы себе ро(з)ня(ти), и коли вже, да(ст) бо(г), зьеха(в)шися до (и)ме(н)я нашего Хмелева, делу ведле сего ѿпису и поставнове(н)я нашего dokonъчи(в)ши и люде ве(д)ле ре(и)стро(в) и (в)станове(н)я нашо(г)[o] доко(н)чи(в)шы, и во (в)се име(н)я межи собою розо(и)мемо, то я, Прохо(р), повине(н) буду знову листы де(л)чи(и) достато(ч)ные пописати и (з) брато(м) мо(и)м межи собою ро(з)на(ти) [...] // те(ж) ѿсобливы(и) ли(ст) на то(т) до(л)гъ мо(и), в семь листе ѿписаны(и), по(л)третяна(д)цать ста золоты(х) по(л)ски(х), што намо(ч)не(и) и ѿбаро(в)не(и) бы(ти) може(т) такимъ рокомъ на три лѣта, яко есмо ту(т) застанови(ли) пану Григо(р)ю, брату моему, дати маю и буду повине(н). Которое застанове(н)е наше и се(с) ли(ст) мо(и) во(в)сѣхъ а(р)тикуле(х) его выпо(л)ни(ти) маю и повине(н) буду, ничимъ намне(и) з него не выступючи. А е(ст)ли бы(х) с того листу моего чимъ-ко(л)векъ выступи(л) або его чимъ-ко(л)векъ наруши(л) <, > в де(р)жа(н)ю его част[...] брата моего переказу якую учини(л) <, > або ре(и)стро(в) ведле сего постанове(н)я ку ѿбира(н)ю ему не пода(л) або люде(и) розогнаны(х) ему не нагороди(л), такъ те(ж) и листо(в) де(л)чихъ и на до(л)гъ брату своему не подава(л), и чимъ же ко(л)векъ бы намне(и) сего ѿпису моего не выпо(л)ни(л) и ему досы(т) не вчини(л) <, > повине(н) буду г(с)дру королю его млсти заруки заплатити триста ко(п) гроше(и), а на (в)ря(д) городовы(и) володимер(с)ки(и) сто ко(п) гроше(и) <, > а брату своему па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку такъже заруки сто ко(п) гроше(и) и всѣ шкоды и наклады его, што бы ѿдно на то(м) шкодова(л); заплати(ти) буду повине(н) бе(з) жадного доводу, ѿдно што слово(м) повѣди(т) и што все дла пруд)шее справедливости и выпо(л)ненья всѣхъ ты(х) рече(и), в семь листе ѿписаны(х), мае(т). Мы, его млсть па(н) Григоре(и), бра(т) мо(и), пере(д) ура(д) городовы(и) // володимер(с)ки(и) по(з)вати на ро(к) завиты(и) на ты(и) де(н), а я повине(н) буду брату моему па(н)у Григо(р)ю ку ѿ(т)казу за тыми по(з)вы его становити, не вымо(в)ляючися форобою, слу(ж)бою г(с)дрьскою и земьскою, ани врадо(м) земьски(м), ани во(л)ностью статутною, не беручи проти(в)ку тому и такому по(з)ва(н)ю собѣ жадны(х) причи(н) на помо(ч) <, > але яко на року завито(м) ста(в)ши, повине(н) ся буду брату моему па(н)у Григо(р)ю во (в)семъ ве(д)ле жалобы его усправедливити. А е(ст)ли бы(х) за тымъ и [та]ковы(м) по(з)вомъ брата моего, яко на року завито(м), нести (в) вра(д) городовы(и), не складаючи

184 зв.

185

заплате жадны(х) роковъ мо(ц)ю зви(р)хности свое(и), яко непослушно(м), бе(з)жа(д)ного доводу брата моего, ѿдно ве(д)ле по(з)ву его, зара(з) всѣ вины и шкоды брата моего пна Григо(р)я на (и)ме(н)ю моемъ, половицы Хмелева и По(д)гае(ц), ѿ(т)прави(ти) мае(т), а я ни (в) чомъ томъ спротиви(н) бы(ти) ураду и брату моему не маю и мочи не буду (,) И на то есми па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку Жаско(в)скому брату своему да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и по(д)писомъ вла(ст)ное руки моеѣ литерами рускими. А при томъ бы(ли) и того добре свѣдоми и(х) млсть панове а приятели нши его м(л) панъ Ѡлиза(р) Ки(р)де(и), ма(р)шалок(к) г(с)дра корола его млсти, кна(з) Дми(т)ре(и) Козека, па(н) Янъ Боки(и) Печихво(ст)ски(и) а па(н) Паве(л) Ѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и) по(д)старости(и) воло(ди)ме(р)ски(и), которые и(х) м(л) панове за про(з)бою моею печати сво(и) приложили // к сему моему листу. Писа(н)ъ у Володимери лѣта ѿ(т) нароже(н)я Ису(с) Хрыстова тисеча пят(т)со(т) семьдесе(т) пе(р)вого, м(с)ца генъваря, третегона(д)ца(т) дна. Прохо(р) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

185 зв.

80. Дарчий запис Олександрової Богдановича Загоровської на третину грошей і маєтків, яку вона дарує Олександрові Загоровському.

Акт від 18 січня 1571, № 91, 1.
(Поплутана пагінація, початок тексту на с. 187 зв.)

188 зв.

Я, Алекса(н)дровая Богдановича Загоро(в)ская Зофѣя Ивано(в)на Жеславского, вы(з)наваю то си(м) мои(мъ) листомъ, кому буде(т) потреба того ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што пе(р)ве(и) сего, до(з)навши ку себе немало добро(г)ло по(ч)тнвого захова(н)а и великую скло(н)ность братанича небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего пана Алекса(н)дра Загоро(в)ского его млсти пана Васи(л)а Петровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка е(г)ло к(р) м(л), горо(д)ничого воло(ди)ме(р)ского, дала, даровала и записала есми его м(л) именья, мне ѿ(т) небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего поменено(г)ло въ вене ѿсмисо(тъ) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты литовское записаны(и), [...] третью ча(ст) в Суходоле(х), въ Дюгтеве и (в) Перевалкахъ // по животе моемъ, к рука(м) свои(м) взевши, зо всѣмъ на все де(р)жати и (в)живати. Которою сумую пнзе(и) его м(л) по животѣ мое(м) [...]вати воле(н) по(д)ле налепшого уподоба(н)а своего, яко то в оныхъ листе(х), записе(х) пе(р)ши(х), его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку ѿ(т) мене даныхъ, шире(и) е(ст) описано, ни(ж)ли и(ж) в записе небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка дано(м), не е(ст) доложено, прото я яко оныѣ части в Суходолехъ, в [...]ви и в Перева(л)ка(х) и суму на и(х) ѿсмѣсо(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) его м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, яко са то поменило пе(р)ве(и), записала, та(к) и тепе(р), знаючи неѿ(т)ме(н)ную, але ѿвше(м) ѿ(т) ча(с)у бо(л)шого и скло(н)ность и зы(ч)ливо(ст)ку себе впере(д) менованого е(г)ло млсти пна Васи(л)я Загоро(в)ского, ма(р)шалка е(г)ло к(р) м(л) горо(д)ничого володимер(р)ского, по(в)торѣ тые части выше(и) менованые в Суходоле(х), в Де(г)теви, в Пере(ва)лька(х) и (в) Ѡстро(в)цу в то(и) сумѣ ѿсмисо(т) капахъ (!) гроше(и) ли(ч)бы и монеты литовское ве(д)ле листу и запису небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мое(г)ло (!) единого е(г)ло пану Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку е(г)ло к(р)м(л), горо(д)ничому

володимер(р)скому помененному даю, дарую и записую и все право мое, ѿ(т) небо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моего даное, на его м(л) вливаю, яко (ж) есми и запи[...] пна ма(л)жонка моего даны(и), его м(л) пану ма(р)ша(л)ку [...] // дала. За си(м) мае(т) его м(л) па(н) Василе(и) самъ, жона, дети и потомки и(х) тую третюю ча(ст) суходо(л)скую и де(г)те(в)скую, перева(л)скою(!)и ѿстрове(ц)кую в оно(и) сумъ пнзе(и) ѿсмисо(ть) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), ѿ(т) мене дарованы(х), в мо(ц) и к рука(м) сво(и)мъ. по животъ мое(м) вз(а)в(ш)и, з двор(м) и дво(р)ными по(л)ми, сеножа(т)ми, з лю(д)ми, дуброва(ми), га(и)ми и (з) запустами, з ставами, млынами и и(х) выме(л)ки, и зо (в)семи платы, доходы и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)векъ имене(м) названы або менованы бы(ти) могу(ть), и зо всъмъ, яко са в собе тая третая, ча(ст) мае(т), де(р)жати и (в)живати, будучи во(л)ни такъ прибавлати [...] рати, лю(д)ми ѿсажати и пожи(т)ки ро(з)множати и кому хотечи в то(и) суме пенезе(и) ѿсмисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)скихъ ѿ(т)да(ти), записа(ти) и куды хотечи ку своему лепшому и вжиточне(и)шому ѿбе(р)нути. А бли(з)кие и кре(в)ные ма(л)жонка моего небо(ж)чика пна Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мо(и) ѿ тую суму пенезе(и) ѿсмьсо(т) ко(п) гроше(и), ѿ(т) мене его м(л)па(н)у ма(р)ша(л)ку на трете(и) части ты(х) поменены(х) име(н)яхъ записаную, никоторо (!) затрудне(н)а его м(л) ма(л)жо(н)це, потомко(м) и ща(д)комъ его м(л) чини(ти) не маю(т) а буду(т) мочи. Але тая сума пре(д)рочная ѿсмьсо(ть) копь гроше(и) при е(г)ло] м(л) па(н)у ма(р)шалку ма(л)жо(н)це и потомъко(х) его млсти ве(ч)не зостати мае(т), так же те(ж) в тые ча(с)ти имене(и) поменены(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пна ма(л)жонка моего и мои(х) вступоватиса, з моцы и де(р)жана его вы(и)мовати и никоторое переказы в де(р)жа(н)ю [...] имене(и) е(г)ло] м(л) самому, жонѣ, детемъ и пото(м)камъ // и(х) чини(ти) жадными причинами, в статутѣ ѿписаными, и те(ж) причинами непра(в)ными чинити не маю(т) и не буду(т) мочи. И те(ж) и я вжо не маю и моцы ме(ти) не буду тоѣ сумы [...] ѿсмисо(т) ко(п) гроше(и) на ѿно(и) трете(и) части суходо(л)ско(и), де(г)те(в)ско(и), перева(л)ны(и) (!) и ѿстрове(ц)ко(и) никому иному з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моего и мои(х) и и(н)шимъ люде(м) ѿбчи(м) мимо е(г)ло] м(л) пна ма(р)ша(л)ка ѿ(т)дава(ти) и записава(ти), а хотя (ж) бы(х) потомъ кому тую суму пнзе(и) на ѿно(и) части записа(ла), тогда таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного пр[ава]л моцы и ме(с)тца мети не мае(т) и не може(т). И на то есми его м(л) па(н)у Васи(л)ю, Загоро(в)скому, ма(р)ша(л)ку е(г)ло] к(р) м(л) горо(д)ничому володимер(р)скому, дала се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печатю моею и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моеѣ. А при томъ бы(ли) и того добре сведоми и за про(з)бою моею печатю своею к сему моему листу приложити рачи(ли) и(х) м(л) ѿте(ц) Феѿдоси(и), владыка володимер(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), а кня(з) Дми(т)рен Козека, па(н) Фро(н)ць Крушь, па(н) Павѣ(л) Григорѣ(и)чи(н) Ора(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрьски(и), па(н) Андри(н) Романовски(и), па(н)ъ Гнево(ш) Стако(р)ски(и) а па(н) Ти(х)но Ора(н)ски(и), во(з)ны(и) повету Володимер(р)ского. Писа(н)ъ у Володимери лета божого нароже(н)я тисеча па(т)со(т) се(м)деса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, патогона(д)ца(т) дна. Я, Зофѣя, рукою своею писала.

81. Дарчий запис на суму грошей, дану Софією Загоровською Федору Петровичу Загоровському.

Акт від 20 січня 1571, № 97, 1.

Я, Алекса(н)дроваа Богдановича Загоро(в)скаа Зофѣа Ивано(в)на Жасла(в)ско(г)ло, вы(з)на[ваю] то си(м) мои(м) листомъ, кому буде(т) по(т)реба то(г)ло ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, (з)наючи з молодости ле(т) а и(ж) по се(с) ча(с) неѡ(т)ме(н)ную слу(ж)бу и скло(н)но(ст) ку себе братанича небо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моего пна Алекса(н)дра Загоро(в)ская (!) его м(л) пна Федора Пе(т)ровича Загоро(в)ского, которо(г)ло] вперѣ(д) хотечи ку себе ѡхо(т)не(и)шого и скло(н)не(и)шого учини(т), и (з) ласки а милости моее дала есми, даровала и си(м) листо(м) мои(м) да(р)ую и записую ему двести ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское на дво(х) часте(х) име(н)а моего Остро(в)цакого, мнѣ ѡ(т) небо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моего(г)ло листо(м) его м(л) записаного. Которую две части то(г)ло] име(н)я по животе моем к руко(м) свои(м) мае(т) па(н) Федо(р), взе(м)ши в то(и) суме дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) ли(ч)бы и монеты лито(в)ское, ве(д)ле листу запи(с)ного небо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моего мне даного, которы(и) есми ему до ру(к) его дала, в мо(ц) к рука(м) свои(м) по животе моем(м) взавши, з дворо(м), с пашнею дво(р)ною, и дво(р)ными по(л)ми, и сеножа(т)ми, з лю(д)ми, з дубровами, з ставы, з Миха(и)ловы(м) Куто(м), и зо (в)сими платы и доходы, и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) на(з)ваны або менованы бы(ти) могу(т), и зо вси(м), якъ са в себе тые две части ѡного име(н)а маю, будучи воле(н) та(м) прибавла(ти), ро(з)шира(ти), лю(д)ми ѡсаживати и пожи(т)ки ро(з)мн[...].жати якому хотечи в то(и) суме пнзе(и) у дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) // ѡ(т)дати, записати, ку своему ле(п)шому и ужиточне(и)шому ѡбе(р)нути, а бли(з)кие и кре(в)ные ма(л)жо(н)ка моего небо(ж)чика пна Алекса(н)дра Загоро(в)ского и те(ж) мо(ц)ю тую суму пнзе(и) дво(х)со(т) копа(х) гроше(и), ѡ(т) мене па(н)у Федору на дво(х) часте(х) ув Остро(в)цы поменены(х) записаную, никоторого затрудне(н)а пну Федору чинити не маю(т) ани буду(т) мочи. Але таа сума пре(д)речонаа двесте ко(п) гроше(и) при пану Федору вечно зостати мае(т), та(к) же те(ж) в ты(х) две части име(н)а моего поменено(г)ло] ни(х)то з бли(з)ки(х) пна ма(л)жо(н)ка моего и мои(х) вступоватиса, з моцы и де(р)жа(н)а его вы(и)мовати и никоторое переказы в де(р)жа(н)ю того име(н)а ему самому, жоне, и дѣте(м), и пото(м)комъ и(х) никоторыми причинами, в статуте записаными, и те(ж) причинами неправными чини(т) не маю(т) ани буду(т) мочи. А те(ж) и я вжо не маю и моцы мети не буду в то(и) суме пнзе(и) в дву(х)со(т) ко(п) гроше(и) на ѡны(х) дво(х) часте(и) Остро(в)ца никому иному з бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моего или и(х) и(н)ши(м) люде(м) ѡбчи(м) мимо его мл(с)ти ѡ(т)давати и записовати. А хота (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзе(и) на ѡбы(х) дву(х) часте(и) записала, тогды таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного права моцы и ме(с)ца мети не мае(т) и не може(т). И на то есми его м(л) па(н)у Федору Пе(т)ровичу Загоро(в)скому дала се(с) мо(и) ли(ст) по(д) печат(н)ю моею и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее. А при то(м) были и того добре сведомы и за про(з)бою моею печати сво(и) к сему моему листу приложити рачи(ли) и(х) мл(ст) ѡте(ц) Феѡдоси(и), вла-

208

208 зв.

дыка володиме(р)ски(и) и бересте(и)ски, па(н) Паве(л) Григо(р)єви(ч) Ора(н)ски(и)⟨,⟩ па(н) Василе(и) Мирови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и), па(н) Григоре(и) Семенович Ора(н)ски(и), па(н) Гнево(ш) Федорови(ч) Стако(р)ски(и). Писа(н) у Володимери ле(т) бо(ж)єго нароже(н)я тисеча па(т)-со(т) семдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, девѣтогона(д)ца(т) дня.

82. *Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінов, дарованийий його жінці Катерині Муховецькій.*

Акт від 20 січня 1571, № 130, 3.

- 118 зв. Я, Барто(ш) Витви(н)скии, чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) нинє(ш)-нимь и на пото(м) будучи(м), кому тоє ведати буде(т) належало, и(ж) я, до(з)навши стате(ч)ного а учтиво(г)о захова(н)я проти(в)ко себе ма(л)жонки моеє панєє Катєрины Муховецкое а хотачи тоє оказати єи, што са доброй, стате(ч)ной а по(ч)тиво(й) ма(л)жонце годи(т) оказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Витви(н)скии, даю да(р)уюю и ты(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жонце моеи панєи Катєринє Муховецкой имє(н)є моеє Хреновъ до єє живота зо вси(м) на все, то є(ст) наперед з дворо(м) моимъ, и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всеми лю(д)ми в томъ имє(н)ю моемъ Хренове, з и(х) по(л)ми, зо всеми сєножа(т)ми, в гаи, з дубровами, з млыны, ставы, сажавками и зо вси(м) кгрунтомъ, якъ са тоє имє(н)є Хрено(в) въ свои(х) граница(х) має(т), и те(ж) з стадомъ, и бы(д)ломъ, и з овцами, и з ынши(м) вшелаки(м) домо(в)ствомъ, єи даю и даруюю и ты(м) листо(м) моимъ єи до живота єє записую. Єсли па(н) бо(г) перепусти(т) на мене наперед смєрть, ни(ж)ли на єє, тогды она по животе мое(м) має(т) Хреново(м) владати и тоє де(р)жати и справовати во(д)лугъ того моего опису зо всеми пожи(т)ками до живота своего. С которого того именья тая ма(л)жонка моя пани Катєрина Муховецкая сыномъ мои(м) усимъ нє буде(т) ничого пови(н)на давати, о(д)но што з ласки своеє⟨,⟩ а (ш)то са дотыче(т) дочокъ мои(х), которые я маю с тою ма(л)жонкою своею, тогды она с того имє(н)я моего Хренова пови(н)на буде(т) оны(м) дочка(м) моимъ дати стате(ч)ное выхова(н)є и такову выпра(в)у, якую-мъ я да(л) до(ч)цє своєи ста(р)шо(и) па(н)нє Га(н)нє Овдовського, и такъ ховати и(х) буде(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) належи(т)⟨,⟩
- 119 Яко ж-ємъ то(т) ли(ст) мой въ кни(г)и земские володиме(р)ские увести да(л) на роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х), которые были справованы в року тисача пя(т)сотъ сє(м)деса(т) первого о тре(х) кроле(х) свѣта рѣ(м)ского⟨,⟩ и самъ єсми тоє пере(д) судо(м) земски(м) вы(з)на(л)⟨,⟩ А при то(м) были и того свєдоми и(х) м(л) панове па(н) Богдан(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)скии, судья зе(м)ски(и) володиме(р)скии, а па(н) Ива(н) Калусовски(и), су(д)я кпро(д)цки(и) володиме(р)скии, а па(н) Гаврило Яковицкии, по(д)судокъ зе(м)ски(и) володиме(р)скии, а панъ Со(л)та(н) Ставецкии, писа(р) земски(и) володиме(р)скии⟨,⟩ И проси(л) єсми и(х) м(л), верху написаныхъ пановъ, о приложе(н)є печатєи. И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчинили, печати свои приложили к сєму моему листу. А я, Ба(р)то(ш) Витви(н)скии, те(ж) печат(т) свою приложи(л) к сєму моему листу⟨,⟩ и рукою своею вла(ст)ною то(т) єсми ли(ст) мой по(д)писа(л). Писа(н) у Володимере лета бо(ж)єго нароже(н)я тисача пя(т)сотъ сє(м)деса(т) первого, м(с)ца генвара, два(д)цатого дня, в

суботу. В томъ листе рука литерами по(л)скими по(д)писана, Ба(р)тошъ Витви(н)ский, ренку властноу.

83. Дарчий запис Лева Александровича Сангушка на спадщині маєтки, даровані братові Романові Федоровичу Сангушку.

Акт від 23 червня 1571, № 159, 3.

Впис з книг городських від 27 січня 1571.

146

Я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), кня(з) Коше(р)ски(н), чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)томъ¹ нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того буде(т) потреба ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, будучи недо(с)таточны(м) в пото(м)стве мое(м)², ѿ(д)но то(л)ко ѿ(д)ного сына мое(г)ло| князя³ Григо(р)я в себе маю(ч)и, которо(г)ло|, е(ст)ли⁴ бы не доро(с)ши де(т) его а(л)бо хотя⁵ и доро(с)ши бе(з) пото(м)ства⁶, зъ се(г)ло| света⁷ па(н) бо(г) душу его до фалы свое(и) светое взя(ти)⁸ рачи(л), то(г)ды я, Ле(в) Але(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч) Коше(р)ски(н), будучи с повиновачо(и) крєвно(ст)ю бра(т)нею(,) и ѿ(д)носта(и)ны(м) ге(р)бомъ зъ его мл(ст)ю ве(л)мо(ж)ны(м)⁹ княземъ князе(м) (!) Романомъ Федоровичо(м) Са(н)кгушковичо(м)¹⁰, воеводою бря(с)ла(в)ски(м), ге(т)мано(м) дво(р)ны(м) Велико(г)ло| Кня(з)ства Ли(тв)ско(г)ло|, старостою житоми(р)ски(м), де(р)жа(в)цою¹¹ речи(ц)ки(м), и до(з)навши ку себе его м(л) великую ла(с)ку и мл(ст)¹² по вси часы живота моего, не будучи ни ѿ(т) ко(г)ло| намовены(и) ани примушоны(и), але то(л)ко с право(г)ло| умы(с)лу мое(г)ло|, по свое(и) добро(и) воли, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мой(м)¹⁴ записую его мл(с)ти князю Роману Федоровичу Са(н)кгушку, бра(т)у моему милому самому, дъте(м)¹⁵ и потомо(м) его мл(с)ти ве(ч)ными часы. име(н)я свое ѿ(т)чи(з)ные, которые ся¹⁶ мнѣ право(м) прирожоны(м) по ѿ(т)цу мое(м) сла(в)но(и)¹⁷ памє(ти) князю Алекса(н)дру А(н)дрєєви(ч)у Са(н)кгушковича Коше(р)скомъ¹⁸ достали, напе(р)ве(и) замокъ Камє(н) з ме(с)то(м), з дворы и (з) лєсы¹⁹, к нему прислухаючими, то е(ст) меновите дво(р) любче, з село(м)²⁰ и (з) лю(д)ми, село Глушъка, село Веде(р)ть²¹, село Вороко(м)ль, село Полицы. Которое име(н)є Камє(н) и (с) тыми всеми сєлы выше(и) поменеными, к тому за(м)ку Каменю при(с)лухаючими, лежи(т) в повѣте Володимє(р)ско(м), к тому зам(к)у Коше(р)²² з ме(с)то(м)ъ и (з) сєлы, к нему при(с)лухаючими, меновите стары(и) Коше(р), город Елецъ, Перевецє, Кгру(г)лє²³, Кра(с)носта(в)є и Тупалы, дво(р) Мезо(в), ку тому за(м)ку Кошеру²⁴ при(с)лухаючи(и), з село(м)²⁵, и село Черє(м)ша(н)ку, село Бо(р)здову, село Селище. Которы(и) замо(к) Коше(р)²³ з дворо(м) и (з) сєлы выше(и) поменеными лежи(т) в повѣти²⁶ Володимє(р)ско(м)⟨,⟩ и ку тому замо(к) Горохо(в)²⁷, лежачи(и) в повѣте²⁶ Лу(ц)комъ, з ме(с)то(м)²⁸ и з сєлы, к нему при(с)лухаючими, то е(ст) село Ра(т)чи(н), село Завидо(в), Волю Завидо(в)скую, село Сѡзе(р)ца, село Куты, село Ма(р)ковичи, дво(р) Конюхи, село(м) Ко(н)но(с)ки(м)²⁹, село Млыно(в), село Защито(в), село Белое Поле, село Стары(и) Горохо(в)²⁷, село Стары(и) Ста(в), село Зале(с)ца³⁰ з бояры и (з) и(х) име(н)ями, слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з) и(х) землями и всякими пови(н)ностями и роботами, и с платы грошовыми, и да(н)ми медовыми,

и (з) дя(к)лы житными и овсяными ³¹, и (в)сяки(ми) // иными пожн(т)ками, з ни(х) приходячими ³², яки(м)-ко(л)вѣ(к) имѣне(м) на(з)ваны(и) и поме-
ненны бы(ти) могу(т), с пашнями дво(р)ными, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з
боры, з лѣсы, з дубровами, з га(и)ми, зъ запу(с)ты, з болоты, з рѣ(ч)ками ³³,
и з рѣчищами, и з бобровыми гоны, и з ловы звери(н)ными и (з) пташъими,
з ³⁴ ставы, и (з) ставищи, з млыны и (з) и(х) вымѣ(л)ками, и (з) озеры, и
(в)сякими кгру(н)ты, ку ты(м) за(м)ко(м), дво(р)о(м) и села(м) прислухаючими,
яко ся ¹⁶ тые имѣ(н)я ³⁵, за(м)ки, дворы ³⁶ и села вышѣ(и) помененные сами в
собѣ ³⁶, в граница(х) и широкостя(х) ³⁷, обыходе(х), вла(ст)ностя(х) ³⁸
и пожн(т)ко(х) свои(х) маю(т), ничого на жа(д)ны(х) бли(з)ки(х), кре(в)-
ны(х) свои(х) не ѡ(с)тавуючи. И (в)же его мл(ст) кня(з) Рома(н), бра(т)
мо(и) милы(и) са(м) ³⁹, а ѣ(ст)ли бы на ѣ(г)ло мл(с)ти ⁴⁰ само(г)ло в оно(м)
часѣ па(н) бо(г) смѣ(р)тъ допу(с)ти(т) рачи(л), то(г)ды дѣти або пото(м)ки ⁴¹
его мл(сти) по животе сына моего князя ⁴² Григо(р)я, кгда бы сы(н) мо(и)
пото(м)ства по собѣ ³⁶ не зо(с)тави(л), во(л)ни буду(т) тые за(м)ки, дворы
и села вышѣ(и) помененные в мо(ц), и (в) дѣ(р)жа(н)ѣ, и вжива(н)ѣ ⁴³ свое взя-
ти, яко вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну свою, будучи воле(и) его мл(ст) са(м),
дѣти ⁴⁴ и потомки ⁴⁵ его мл(с)ти тые за(м)ки, дворы и села, люди, кгру(н)ты
вышѣ(и) помененные ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и на це(р)ковъ запи-
са(ти), прибави(ти), розшири(ти), розмъножи(ти) ⁴⁶ и, яко са(м) налѣпе(и)
розумеючи, во(д)лугъ налѣ(п)шого подоба(н)я свое(г)ло, тыми имѣ(н)ями
шафовати его м(л) са(м), дѣти и пото(м)ки его мл(с)ти ве(ч)ны(ми) часы. До
которы(х) пре(д)речоны(х) имѣне(и) вжо ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х)
мои(х) вступу ани то(г)ло по(и)скива(ти) и никоторое тру(д)ности и пере-
казы никоторыми причинами его мл(с)ти самому, дѣтемъ и потомком(м)
его мл(сти) делати не маю(т) ве(ч)ными часы. Которое постанове(н)ѣ мое
на се(м) мое(м) ли(с)те утве(р)жоное ⁴⁷ маѣ(т) бы(ти) при mocy заховано
уве(з)де у ко(ж)до(г)о права. И на то(м) да(л) его мл(сти) князю Рома(ну) Фе-
доровичу Са(н)кгушку, воеводе бря(с)ла(в)скому, ге(т)ману дво(р)ному
Велико(г)ло Кня(з)ства Литовско(г)ло, старосте житомн(р)скому, дѣ(р)-
жа(в)ди ⁴⁸ рѣчи(ц)кому, бра(т)у моему милому, се(с) мо(и) запи(с)ны(и)
ли(ст) з моею печатю и с по(д)писо(м) ⁴⁹ вла(ст)ное руки моеѣ. А при то(м)
бы(ли) и то(г)ло доб(р)ѣ сведоми пнове приятели мо(и) и(х) мл(ст) па(н)
Юре(и) Ти(ш)кови(ч) ⁵⁰, ро(т)мистръ его королевское мл(с)ти, па(н) Пе(т)ръ
Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) па(н) (!) Семѣ(н) Дро(з)де(н)ски(и),
па(н) Я(н) Вну(ч)ко а па(н) Станисла(в) Дѣ(р)жано(в)ски(и), которы(х) для
лѣпшого ⁵¹ тве(р)дости се(г)ло мое(г)ло постанове(н)я просил-омъ ⁵² ѡ прило-
же(н) (!) печате(и) к сѣму моему ли(с)ту. И(х) мл(ст) за про(з)бою // моею, 147
и будучи того добре сведоми, вчини(ти) и печат(и) свои(и) к се(му) моему
ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) у Камени лета ⁵³ ѡ(т) нароже(н)я
Исуса Хр(с)та, сына божо(г)ло ⁵⁴, тисѣ(ч)ного ⁵⁵ пя(т)со(т)но(г)ло се(м)де-
ся(т) пе(р)во(г)ло, м(с)ца ге(н)варя, ⁵⁶ два(д)ца(т) второ(г)ло дня (.) Ле(в)
Са(н)кгуш(ш)ко Коше(р)ски(и), вла(ст)ную руку.

У гродській книзі №967: ¹ мой(мъ) листо(мъ); ² мое(мъ); ³ княз; ⁴ если; ⁵ хот; ⁶ по-
то(мъ)ства; ⁷ свѣта; ⁸ взят; ⁹ ве(л)можны(мъ); ¹⁰ Са(н)кгушковичю(мъ); ¹¹ дѣ(р)жавцею;
¹² мл(ст) и ла(с)ку; ¹³ и дарую; ¹⁴ мой(мъ) ли(с)то(м); ¹⁵ дѣтемъ; ¹⁶ са; ¹⁷ сла(в)ное; ¹⁸ Коши(р)-
скомъ; ¹⁹ сѣлы; ²⁰ село(мъ); ²¹ Веде(р)тъ; ²² замокъ Коши(р); ²³ Коши(р), Городелецъ, Пере-
вѣсье, Кругле; ²⁴ Кошару; ²⁵ село(мъ); ²⁶ повете; ²⁷ Горухо(в); ²⁸ ме(с)то(мъ); ²⁹ з село(м)

Кониоски(мъ); ³⁰ Зале(с)ци; ³¹ овсАными; ³² приходАчими; ³³ реками; ³⁴ и з ставы; ³⁵ име(н)А, замки и; ³⁶ собе; ³⁷ широкостА(х); ³⁸ вла(ст)ностА(х); ³⁹ са(мъ); ⁴⁰ мл(с)тъ; ⁴¹ пото(мъ)ки; ⁴² кнзА; ⁴³ и в ужива(н)е; ⁴⁴ де(ти); ⁴⁵ потомъки; ⁴⁶ ро(з)множи(ти); ⁴⁷ утве(р)женое; ⁴⁸ державцы; ⁴⁹ по(д)писо(мъ); ⁵⁰ Ти(ш)кеви(ч); ⁵¹ лепшое; ⁵² просил-емъ; ⁵³ лѣта; ⁵⁴ бжего; ⁵⁵ тисА(ч)него; ⁵⁶ ге(н)варА.

84. Тестамент Федори Павлівни Яковицької,
даний чоловікові її Панькові.

Акт від 15 червня 1571, № 105, 1.

230

Во (и)ма бо(ж)е ста(н)са ку ве(ч)но(и) паме(ти). Я, Перѣфировна Па(н)ко(в)ая Федора Па(в)ло(в)на Якови(ц)кая, розумючи то, коли вси sprawy лю(д)ские с часомъ с памети лю(д)ское спльваю(т) и (в) забы(т)е прихода(т), а (з)влаща ведаю(чи), ижъ ко(ж)даа ре(ч) сме(р)тью са ко(н)чи(т), котораа бы на пи(с)ме не zostала, с паме(ти) лю(д)ское выходи(т), для того умыслила есми, абы(х) оста(т)ною волю свою и достаме(нт) мо(и) учинила ку ведомости во(б)е(ц) к(ж)дому члвку, и(ж) будучи мне о(т) бога, сотворителя неба и зе(м)ли, навежоно(и) хоробою, с которое розумѣючи, и(ж) жива быти не могу(,) але еще за целое памети и зупо(л)ного умыслу моего на се(м) достаме(н)те мое(м) оста(т)ную волю мою выписую, напе(р)ве(и) душу мою поручаю в мо(ц) и в опеку о(д)ному пра(в)дивому и несме(р)те(л)ному богу(,) а тѣло мое грѣшное ма(л)жено(к) мо(и) Па(н)ко мае(т) погresti во(д)лу(г) обычаю хреста(н)ского, гдѣ его вола буде(т). И к тому те(ж) мешкаючи намъ з ма(л)жо(н)комъ мой(м) пано(м) Па(н)ко(м) на то(м) свѣте ча(с) некоторы(и) замероны(и), а жа(д)ны(х) записо(в) есмо праме(ж)ку себе не ме(ли), што о(н) высвобожа(л) пене(з)ми сво(и)ми вло(с)ными ча(ст) име(н)А моего о(т)чи(з)ного у Яковичо(х) и наклады чини(л), то е(ст) што окупил ма(л)жоно(к) мо(и) Па(н)ко у да(д)ка мое(г)lo] пна Га(в)рила, // по(д)судка зе(м)ского повету Володиме(р)ского, в ча(ст)и име(н)А мое(г)lo] о(т)чи(з)ного у Яковичо(х), то за свои власные пенези соро(к) ко(п) гроше(и) да(л), на то о(т) него истоту мае(т). И, направляючи тую част мою, бо была спустошена, наложи(л) на многие по(т)ребы тое ча(с)ти моее по(д) мой(м) свѣдомо(м) што и [...] моее руки што другую сорок копъ гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы свои(х) те(ж) власны(х) пенезе(и), иш то те(ж) А, зоста(в)ши са после о(т)ца и ма(т)ки своее у сиро(т)стви, ме(ш)каю(чи) по чужи(х) рука(х), не маючи выхова(н)А слушного, задо(л)жила ся есми была некоторы(м) люде(м) добры(м) два(д)ца(т) копъ гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, zostала ви(н)на, ино ма(л)жоно(к) мо(и) Па(н)ко, пона(в)ши мене у ма(л)жо(н)ство и то(т) до(л)гъ мо(и) два(д)ца(т) ко(п) гроше(и) сво(и)ми те(ж) вло(с)ными пене(з)ми заплати(л), то е(ст) всего пнзе(и) его вло(ст)ны(х) сто копъ гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, чего А не мела ему чи(м) плати(ти), о(д)но (ж) тепе(р) оста(т)нез вли(ч)бы свои(х) своее ты(м) достаме(н)то(м) мой(м) ему, ма(л)же(н)ку пану Па(н)ку, в то(и) суме у сту копа(х) гроше(и) тую ча(ст) име(н)А мое(г)lo] у Яковичо(х), которую в рука(х) свои(х) де(р)жимо, даю и си(м) достаме(н)то(м) мой(м) записую з дворомъ мой(м), з лю(д)ми и зо(в)сими зе(м)лами, с по(л)ми, сеножа(т)ми, [...] з млынами, з гаи и зо(в)си(м), яко са таа ча(ст) моя в собѣ мае(т). И к тому те(ж), знаючи ку себе ма(л)жо(н)ка моего пна Па(н)ка великую приа(з)нь и захова(н)е, даю, дарую ему, ма(л)жо(н)ку моему пану Па(н)ку, три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское личбы

230 зв.

и си(м) даста(н)то(м) моимъ ему записую на то(и) же ча(с)ти мое(и), вы-
ше(и) поменено(и), у Яковича(х). Мае(т) ѿ(н), ма(л)жоно(к) мо(и) па(н)
Па(н)ко, в то(и) сумѣ пнзе(и) влосны(х) у сту копа(х), та(к) те(ж) и дарова-
ной сумѣ ему ѿ(т) мене у три(д)цати копа(х) гроше(и) тую ча(ст) име(н)а
моє(г)ло ѿ(т)чизного у Яковичо(х) зо вси(м) самъ де(р)жати и (в)живати и
кому хотечи заставити. А дети мои, з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) моимъ, сплю-
жонные, и ни(х)уго з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х), не ѿ(т)да(в)ши тоє
сумы ему супо(л)на, ста и три(д)цати ко(п) гроше(и), ничи(м) у тую ча(ст)
мою уступатиса и з моцы его брати не маю(т). А што те(ж) да(д)ко мо(и)
па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и) кгру(н)ту тоє части моеє // ѿ(т)чизное у Яко- 231
вичо(х) мне еще бы(л) не поступи(л), ѿ што листы упомина(л)ные з ураду
ему давано, та(к) те(ж) и спа(д)ки, которы(и) на мене право(м) прирожены(м)
пришли та(м) же у Яковичо(х), ѿ то те(ж) листы упомина(л)ные з ураду
да(д)ку моему пну Га(в)рилу, пну Ю(х)ну, пну Ласку Якови(ц)ки(м) дава-
но и ѿ ка(ж)дую бли(з)ко(ст) мою поручаю ма(л)жо(н)ку моему пану Па(н)-
ку доходи(ти) того право(м) и де(р)жать до лѣтъ дете(и) мои(х). Которы(х)
же дете(и) мои(х) ему, ма(л)жо(н)ку моему пану Па(н)ку, в опеку даю и
поручаю. А при то(м) были, и то(г)ло добре свѣдоми, и за прозбою моею
к тому даста(н)ту моему печати свои приложи(ли) его мл(ст) па(н) Ва-
силе(и) Гулеви(ч), во(и)ски(и) володима(р)ски(и), а па(н) Юре(и) Ми(ли)но-
ви(ч) Стриви(н)ски(и) < . > вра(д)никъ кнегини Николаевоє Раполо(в)ское
Голо(в)бски(и), а ѿте(ц) мо(и) духовны(и) Василе(и), по(п) голо(в)бски(и).
И на тве(р)дость того я, Федора, печат(т) свою приложила к тому моему
даста(н)ту. Писа(н) у Голо(в)ба(х) лета бо(ж)е(г)о нароженъа тисеча па(т)-
со(т) се(м)деса(т) пе(р)во(г)ло, м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)ло дна.

*85. Продажний запис на Роговицький маєток,
проданий Катериною Василівною Ружинською Іванові Вористському.*

Акт від 12 жовтня 1571, № 102, 1

Я, Яноваа Пано(в)скаа Катерина Васи(л)євна Ружи(н)скаа, чиню 221
явно и визнаваю симъ мои(м) листо(м) вси(м) нынишни(м) и на пото(м)
будучи(м)ъ, ко(ж)дому такому, хто бы то(г)ло по(т)ребова(л) або ѿ то(м)
ведати хоте(л), а(к) и котораа ча(ст) име(н)а моє(г)ло ѿ(т)чизного в Рогови-
ча(х) по животе ѿ(т)ца моего небо(ж)чика княз Васи(л)а Миха(и)ловича
Ружи(н)ско(г)ло ѿ(т) сестрѣ мои(х) рожоны(х) пнеє Федоры Во(и)ничовое
Боговитиновича, пнеє Ма(р)фы а ѿ(т) пнеє Де(м)ановое Мокре(н)ское, пнеє
Василисы Васи(л)єве(н), княже(н) Ружи(н)ски(х), право(м) прирожены(м)
з делу зостала и, (в)завши а тую ча(ст) то(г)ло име(н)а Рогови(ц)кого к
рука(м) свои(м)ъ, в моцы, вла(ст)ности, спско(и)но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жи-
ва(н)ю съвое(м) чере(з) ча(с) немалы(и) мела < . > И будучи ни (от) кого ничи(м)
в то(м) пренагабана, те(ж) жа(д)ными причинами, ма(л)жо(н)ку моему пну
Яну Пано(в)скому и никому иному тоє части моеє заводечи ани записуючи,
але а(ж) и до сего часу споко(и)не єє де(р)жачи и (в)живаю(чи), з некоторое
чие[и] намовы ани (з) жа(д)но(г)ло припуше(н)а, ѿ(д)но сама зъ вла(ст)но-
(г)ло умы(с)лу свое(г)о по свое(и) добро(и) воли не ѿбычає(м) статуту старого
Велико(г)ло. Кна(з)ства Лито(в)ского, яко пе(р)ве(и) стату(т) учи(л), и(ж)

не во(л)но было ко(ж)дому всего име(н)А своего прода(ти), але то(л)ко третью ча(ст), а две части в сумѣ пнзе(и) заставить было во(л)но, але по(д)лу(г) тоѣ во(л)но(с)ти поправки статуту нового, котораа вси(м) стано(м) и ѡбывате(л)е(м) (!) Великого Кнѣзства Лито(в)ского на прошло(м) ва(л)но(м) со(и)ме Бересте(и)скомѣ дана, уфалена и постанов(л)ена и ѡ(т) его кроле(в)ское мл(с)ти утве(р)жена, яко въ статутѣ зе(м)скомѣ в розделе семомъ у а(р)тыкуле вторемъ описано, и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ стано(в) шлахе(т)ски(х) не то(л)ко третью ча(ст) име(н)А свое(г)ло[о], але и все здо(и)мо(м) кому хоте(чи), ѡ(т) дете(и), пото(м)ковъ и бли(з)ки(х) свои(х) ѡ(т)далаючи, на ве(ч)но(ст) продати, записати(.) а та(к) а, заховываючи са во(д)лу(г) тоѣ во(л)ности не третью ча(ст) з дву(х) часте(и), але всю здо(и)момъ тую ча(ст) име(н)А моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого, никому ничи(м) не пе(н)ную ани заведеную, з дворомъ будованы(м), з лю(д)ми, зъ и(х) пови(н)ностями, з млыны и и(х) выме(л)ками, з ставы, ставищи, вода(ми) текучими // и болотами, по(л)ми и сеножа(т)ми, з гаи, зъ запусты, з дубровами з ловы пта(ш)ими, звери(н)ными и зо (в)сими кгру(н)ты, ку (д)вору и по(д)даны(м) належачими, такъ те(ж) зо (в)сими платы доходы и пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)ве ѡбычае(м), имене(м) або про(з)вище(м) названы е(ст) або и на(з)ванными бы(ти) могу(т), и зо (в)си(м) на (в)се, як(а) са таа ча(ст) моа име(н)А Рогови(ц)ко(г)ло[о] сама в себе в граница(х), в межа(х), ѡбыходе(х) и пожи(т)ка(х) свои(х) мае(т), ничо(г)ло[о] сама на себе, на мужа мое(г)ло[о], на дети и се(с)тры мои рожоны(и) и бра(т)ю мою стрые(ч)ную и ни на которы(х) бли(з)ки(х) и крвны(х) а повиноваты(х) мои(х) з роду ѡтца и ма(т)ки моеѣ не зоставуючи(.) та(к) и вси спа(д)ки(,) которыѣ бы ко(л)ве и яки(м)-ко(л)ве ѡбычае(м) и ѡ(т) ко(г)ло[о] ко(л)ве на мене або пото(м)ство мое та(к) при животе, як(а) и по животе мое(м) спасти мели, пану Ивану Вору(ст)кому за суму пе(в)ную пнзе(и), за ше(ст)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы и на ве(ч)но(ст) продала и заплату всю спо(л)на к рука(м) свои(м) въ его мл(с)ти взала(.) А тую всю ча(ст) то(г)ло[о] име(н)А моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого пе(р)вопомененому пану Ивану Вору(ст)кому зо всеми ре(ч)ми выше(и) поменеными зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)ѣ и вжива(н)ѣ его мл(с)ти поступила и подала, и листы де(л)чие, которыѣ-(м) на тую ча(ст) имениа моего Рогови(ц)кого в себе мела(,) его мл(с)ти ѡ(т)дала, и все право свое прироженое, на мене приналежащее, та(к) тоѣ части моеѣ вла(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное рогови(ц)кое ѡ(т), мене пану Ивану Вору(ст)кому на ве(ч)но(ст) проданое и тепе(р) зара(з) ему ѡ(т) мене поступеное, яко те(ж) и спа(д)ковое, естли бы коли припало, на самого пана Вору(ст)кого и все пото(м)ство его мл(сти) влила и влива(м) на ве(ч)ны часы, та(к) те(ж) естли бы па(н) Вору(ст)ки(и) або пото(м)ство его мл(с)ти по(д) сестрами моими або те(ж) потомство(м) ихъ кгру(н)ту а(л)бо чего-ко(л)ве в то(м) име(н)ю Роговича(х) бо(л)ше(и), ни(ж) таа ча(ст), ему ѡ(т) мене проданаа, в себе мае(т) або выноси(т), то(г)ды а пну Вору(ст)кому и пото(м)ству его мл(с)ти в то(м) право целое на вы(и)ска(н)ѣ такы(х) [...]

222 заховывамъ Во(л)ни и мо(ц)ни буду(т) того правомъ доходити // та(к), яко бы(х) а сама вла(ст)не(.) А а вже сама, му(ж) мо(и) и пото(м)ство мое и которыѣ бли(з)кие, кре(в)ные и повиноваты(и) мо(и) тоѣ части име(н)А Рогови(ц)кого пну Вору(ст)кому, ѡ(т) мене проданое, ничи(м) по(д) ни(м) самы(м) и пото(м)ство(м) его мл(с)ти по(и)скивати и никоторы(м) право(м)

доходить и никоторы(х) листо(в), записо(в) на то оказовати не маю(т) вечными часы, бо-мъ те(ж) та(к) мужу моему, я(к) и никому и(н)шому, жа(д)-ны(х) записо(в) на то не давала, а е(ст)ли бы якие-кольве записы и о(т)-ко(г)ло-ко(л)ве а на ако(м)-ко(л)ве ме(ст)цу измене(м) мои(м) справеные на то са показали(.) тогда таковые записы моцы никоторое мети и ни в которо(м) праве при(и)мованы и де(р)жаны быти не маю(т), яко таковые, о которы(х) а ничо(г)ло не ведаю, и ведати не хочу, и давати и(х) никому не маю. Которую (ж) продажу мою маю а на враде кгро(д)ско(м) воло(ди)-ме(р)ско(м) тепе(р) заразо(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) вызнати и дати записати(.) а пото(м) на рока(х) судовы(х) земьски(х) того (ж) повету тутош-не(г)ло Володимер(р)ского о(т) сего часу пе(р)вщи(х), которые напе(р)ве(и) до(и)ду(т) и сужоны буду(т), запи(с) вызна(н)а моего с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) земьски(х) перенести, вы(з)нати и дати записати маю и буду пови(н)на(.) А е(ст)ли бы в то(м) часе на мене, ни(ж) роки до(и)ду(т) и сужоны буду(т), па(н) бо(г) допусти(л) хоробу а(л)бо ча(с) сме(р)те(л)ны(и), та(к) те(ж) хо(ч) бы(х) жива и здорова была, а за акими-ко(л)ве причинами на ты(х) роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х) сама бы(ти) и оно(г)ло запису вы(з)на(н)а моего с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зе(м)ски(х) перенести, вы(з)нати, дати записати не могла, тогда са(м) па(н) Воры(ст)ки(и) або пото(м)-ство его мл(сти) хо(ч) жебы и бе(з) бы(т)ности моее во(л)нии и мо(ц)ни буду(т) то(т) запи(с) вы(з)на(н)а мое(г)ло с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) земьски(х) перенести и дати собе записа(ти), што вра(д) земьски(и) мае(т) о(т) ни(х) принати и то(г)ло запису и(м) не боронити, которы(и) запи(с) тако мочы(и) (?), яко бы(х) и а сама вла(ст)не очевисте то вызнала, захова(н) и де(р)жа(н) быти мае(т) вечне и навеки непорушн[е]. // И на то есми его мл(сти) па(н)у Ивану Воры(ст)кому дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) тое вечистое продажи моее з моею вла(ст)ною печатю а для лепшое мо(ц)ности сего моего листу просила есмы о приложе(н)е печате(и) и(х) мл(сти) пно(в) а приате(и) мои(х) его мл(сти) пна Богдана Костюшковича Хобо(л)товско(г)ло, су(д)ю зе(м)ского повету Воло(д)ме(р)ско(г)ло, а пна Федора Со(л)тана, писара земьского того (ж) повету Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, а бра(т)и моее кнз(а) Михала Ми(х)аловича, кнз(а) Стефана Федоровича Ружи(н)ски(х), а пана Романа Бо(г)дановича Бутети(ц)кого, што и(х) мл(ст) за про(з)бою моею очеви(ст)ною вчини(ти)а печати сво(и) к сему моему листу приложити рачили. Писа(н) у Володимер(р)и лѣта о(т) нароже(н)а Ису Хрыста, сына божего, тисача па(т)со(т) семьдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца априла, дев(а)то(г)ло дна.

222 зв.

86. Лист Софії Ляховської, що дає повноваження її братові Іванові Семеновичу Ляховському позиватися за половину спадщинного маєтку Порницька, відданого в заставу її матір'ю дядькові.

Акт від 16 червня 1871, № 123, 1.

Я, Миколаєва Сметаньчина Зофеа Семеновна з Лахова, признаю и чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)реба ведати або, чтучи его, слышати, и(ж) што ма(т)ка моя небо(ж)чица пни

247 зв.

Семеноваа Ляхо(в)скаа пни Зофеа зъ Збаража Поры(ц)кая име(н)е свое вла-
 (ст)ное матери(с)тоє небо(ж)чицы ма(т)ки моеє кнгни Федоровое Збара(ж)-
 ское кнгни Ба(р)бары, то єсть меновите половицу всего Порыцка, замъку,
 места и се(л), к тому за(м)ку Порыцкому приналежащи(х), на (и)мя Поры(ц)-
 ка Серє(д)него, Гриковичъ, Топилищъ, Переслави(ч), Ку[...]ковца, Гру-
 шовое, Трубокъ, Воробьи(н)ца, Самоволи[...] и Опочина, брату своему
 рожоному кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Збара(ж)скому и Поры(ц)кому
 в суме пнзе(и) у сту копа(х) гроше(и) заставила. Которое име(н)е Поры(ц)-
 кое бра(т) мо(и) рожоны(и) па(н) Ива(н) Семеновичъ Ляхо(в)ски(и) и я вес-
 полокъ з ни(м), брато(м) своимъ, яко властную бабизну и матери(з)ну
 свою по животе да(д)ка своего небо(ж)чика кнза Алекса(н)дра Федоровича
 Збара(ж)ского и Поры(ц)кого, та(к) тежъ по животе небожчицы ма(т)ки своеє
 248 пнее Семеновое Ляхо(в)ское // пнее Зофеи зъ Збаража Поры(ц)кое, хотачи
 у бра(т)и ншоє стрыєчное, сыно(в) небо(ж)чика кнза Алекса(н)дра, да(д)ка
 ншо(г)[o] выкупи(ти), кнзю Пє(т)ру, кнзю Алекса(н)дру и брату и(х) небо(ж)-
 чичу кнзю Янушу Алекса(н)дровичо(м) Збара(ж)ски(м) и Поры(ц)ки(м), а
 по сме(р)ти брата и(х), кнза Януша, неве(ст)це ншо(и) кнгни Янушово(и)
 Збара(ж)ско(и) Порыцко(и), кнегини Маруне з Ваганова, не(д)нокро(т)
 тую суму пнзе(и) ѿ(т)давали, ни(ж)ли и(х) мл(ст) кнзю Поры(ц)киє бра(т)а
 нша и невес(т)ка, [...] кнегина Янушова Збара(ж)скаа Поры(ц)каа, ты(х)
 пнзе(и) в на(с) брата а того име(н)а ншо(г)[o] баби(з)ного и материстого
 Поры(ц)кого на(м) поступи(ти) не хотели и не поступи(ли). А та(к) а, намо-
 ви(в)шиса в то(м) з брато(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) Семеновичомъ Ляховъс-
 ки(м), хотачи тоє име(н)е свое бабистое и материстое Поры(ц)кое выкупити
 и к рукамъ свои(м) мети, поручила (.) и дала є(с)ми мо(ц) зупо(л)ную тому
 брату моему, звы(ш) помененому пану Ивану Семеновичу Ляхо(в)скому,
 єму самому и тому, кого бы [...] подъ якимъ — ко(л)векъ часо(м) в то(и)
 речи и справе нашо(и) умоцованы(м) учини(л), кнза Пє(т)ра и кнза Алек-
 са(н)дра Збара(ж)ски(х) и Поры(ц)ки(х), бра(т)ю ншу стрыєчную и неве(ст)-
 ку ншу кнгни Янушовую Збара(ж)скую и Поры(ц)кую, кнгни Марину з
 Ваганова, ѿ тоє имене нше баби(з)ное и материстое ѿ половицу всего По-
 ры(ц)ка за(м)ку, места и се(л) (.) к тому за(м)ку Поры(ц)ком прислухаю-
 чи(х), выше(и) менєны(х), ку бра(н)ю пнзе(и) и ку праву по(з)вы позывати
 и всакими поступъками, ѿбронами правными а(ж) до ѿста(т)него сто(п)на
 в ка(ж)дого суду и права тоє вла(ст)ности ншоє половицы всего име(н)а По-
 ры(ц)кого (.) яко са выше(и) поменило, по(д) и(х) мл(ст)ю доходи(ти) и
 вы(и)скива(ти) а во (в)сакого права и суду, где бы са ко(л)векъ таа рєчь и
 248 зв. справа нша приточила во(л)ное мове(н)є зъ и(х) мл(ст)ю // кнзи Збара(ж)-
 скими и Порыцкими и (з) неве(ст)кою нашею кнегинею Янушовою Збара(ж)-
 скою и Поры(ц)кою ѿ тоє мети) зы(с)къ и (с)трату чере(з) судъ и (в)ска(з)
 суде(и)ски(и) и вradoвы(и) або те(ж) за апелацию чере(з) декре(т) єго
 кроле(в)ско(и) мл(с)ти в то(и) речи при(и)мовати и к тому вгодою и стано-
 ве(н)ємъ приате(л)ски(м) то ко(н)чити. И што-ко(л)векъ то(т) бра(т) мо(и)
 па(н) Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и) або [...], которы(и) на то установ-
 лєны(и) умоцованы(и) приате(л) є(г)[o] буд(д) чере(з) яки(и)-ко(л)векъ су(д)
 и право або за апелацию чере(з) декре(т) крола єго мл(сти) зыще(т) або
 утрати(т) а(л)бо те(ж) едначки(и) а вгодливы(м) приате(л)ски(м)ъ обы-
 чає(м), што в то(и) речи и справе ншо(и) зъ и(х) мл(ст)ю постанови(т), то я

все, яко ѿ(т) брата моего пна Ивана Ляхо(в)ско(г)ло, та(к) и ѿ(т) умоцованого в то(м) приятела его з удачно(ст)ю при(и)муючи, скро(м)не то на собе ѿ(т)носити, на томъ переставати и, ничи(м) того не зрушаючи, я сама, де(ти) и пото(м)ковѣ мо(и) ве(ч)ными часы ѿконча(ти) маѣ(м), та(к) то мо(ц)но де(р)жечи яко бы(х) а вла(ст)не ѿче(в)истѣ сама при все(и) то(и) справе на ко(ж)до(м) ме(ст)цу при братѣ мое(м) або при умоцовано(м) приятелю его была. И на то есми брату своему, пѣ(р)вопомененому пану Ивану Семёновичу Ляхо(в)скому, дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) а умоцованы(и) ли(ст) з моею печат(ю) (.) А при то(м) были, и того добре сведоми, и печат(и) свои за прозбою моею к тому моему вызнаному а умоцованому ли(с)ту приложити(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) во(и)ски(и) володимѣ(р)ски(и) па(н) Василѣ(и) Гулеви(ч) а кна(з) Дми(т)рь А(н)дрѣеви(ч) Козека. Писа(н) у Володимѣри лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) пѣ(р)вого, м(с)ца юна второгона(д)ца(т) дня.

*87. Дарчий запис Мануила Болобана Осекровского
на третину маѣтку Осекрова, даровану його жінці Марині.*

Акт від 14 січня 1577, № 183, 3.

Я, Ману(и)ло Болоба(н) Осе(в)ско(и), земени(н) повѣту Воло(ди)-^{194 зв.} ме(р)ского, вы(з)нава(м) са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)томъ, кому то(г)ло потреба буде(т) вѣдати, и(ж) з во(ли) а пре(з)ре(н)я бо(ж)его, и за радою ѿпекуна мое(г)ло его мл(сти) пана Миколая Дубро(в)ского и и(н)ши(х) приятелѣ(и) мои(х), и за ведомо(ст)ю брата мое(г)ло роженого пна Ивана Болобана взя(л) есми за себе в ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и) унуку его мл(сти) ѿ(т)ца Феодосиа вл(д)ки володимѣ(р)ско(г)ло и берестѣ(и)ского а дочку небо(ж)чика пна Миха(и)ла Некрашевича па(н)ну Марину, по которо(и) взял-е(м) у его мл(сти) владыки вѣна готовыми гро(ш)ми сто ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а у выправѣ ѿ(с)мѣдѣся(т) ко(п) гроше(и) та(к)-жо литовское ли(ч)бы. А та(к) я, у(з)на(в)ши по ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пне(и) Маринѣ учтиво(ст) ма(л)же(н)ства а до(б)рое и (с)кло(н)ное ку собѣ в ма(л)же(н)стве захова(н)ѣ а (с)правуючися в то(м) ве(д)ле права и ста(т)уту зе(м)ско(г)ло, запишую е(и), ма(л)жо(н)це свое(и) пне(и) Маринѣ, вѣно, внесе(н)ѣ еѣ в до(м) мо(и), готови(з)ну совито а выпра(в)у, кро(м) со-вито(сти), то е(ст) всего сумою двѣсте а ѿ(о)мѣдѣса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, записа(л) есми и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую на третѣ(и) ча(с)ти име(н)а моего ѿ(т)чи(з)ного Осекрова, которо(г)ло я тепе(р) в де(р)жаню е(г)ло, то е(ст) на (т)ретѣ(и) ча(сти) тоѣ половицы того име(н)я мое(г)ло Осекрова, которая на мене з делу ѿ(т) брата мое(г)ло пна Ивана при(и)де(т). Маѣ(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Марина при животе и по животе мое(м) туоу третюю ча(ст) половицы име(н)я мое(г)ло Осекрова в то(м) вѣне свое(м) у выше(и) меновано(и) сумѣ у дво(х)со(т) и у восмидѣся(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х) // де(р)жа(ти) и вжива(ти) з дворо(м), з лю(д)ми¹⁹⁵ тя(г)лы(ми) и ѿгоро(д)никами, с па(ш)нею дво(р)ною, с ко(н)ми, з бы(д)ло(м) и зо вси(м) ста(т)ко(м) и маѣ(т)но(ст)ю домовою, и зо вси(м) на все, яко са таа третяя ча(ст) в половицы мое(и) то(г)ло име(н)а моего Осекрова сама в собе, в пожи(т)ко(х) и доходѣ(х) свои(х) маѣ(ть). А е(ст)ли бы мене

ча(с) сме(р)те(л)ны(и) зашо(л), то(г)ды по животе мое(м) бра(т) мо(и) па(н) Ива(н) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) приятеле(и) мои(х) еє, ма(л)-жо(н)ки моеє, с третее ча(с)ти того име(н)я мое(г)ло, не ѡ(т)да(в)ши є(и) тоє сумы дву(х)со(т) и ѡ(с)мидеся(т) копъ гроше(и), не маю(т) и не могу(т) руша(ти), ани в нее ѡ(т)ъима(ти), и ничи(м) са в то вступова(ти) не буду(т) мочи, а(ж) пе(р)ве(и) ѡ(т)да(в)ши и заплати(в)ши є(и), ма(л)жо(н)це мое(и), тую суму двѣсте и ѡ(с)мьдеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), не вы(т)ручаю(чи) є(и) с тоє сумы внесе(н)я еє в до(м) мо(и) на(м) не(и) ничо(г)ло за де(р)жа(н)є и (в)жива(н)є то(г)ло име(н)я мое(г)ло, та(к) те(ж) естли бы за де(р)жа(н)я моего и за живота делу в то(м) име(н)ю мое(м) Ѡсекреве з брато(м) мой(м) пно(м) Ивано(м) не приня(л), то(г)ды по животе мое(м) бра(т) мо(и), не буде (ли) способны(и) ку ѡ(т)да(н)ю и ѡ(т)ложе(н)ю тоє сумы ѡписаное ма(л)жо(н)це мое(и), має(т) и винє(н) буде(т) бра(т) мо(и) з ма(л)жо(н)кою моею пнею Мариною, та(к), яко и зо (м)ною самы(м), де(л) в то(м) име(н)ю мое(м) Ѡсекрове учини(ти) и поро(в)нати, ве(д) же и по деле бра(т) мо(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки моеє пнее Марины не має(т) с тоє третее ча(с)ти име(н)я мое(г)ло Ѡсекрова руша(ти), а(ж) ѡ(т)да(в)ши и спо(л)на заплати(в)ши є(и) тую помененую суму пнзе(и) двѣсте и ѡ(с)мьдеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) пне(и) Марине се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю. А при то(м) бы(ли), и то(г)ло добре сведоми, и за про(з)бою моею печа(ти) свои к сему моему ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Микола(и) Ду(б)ро(в)ски(и), па(н) Ива(н) Ше(л)во(в)ски(и), па(н) Пе(т)рѣ Ко(л)мо(в)ски(и) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Писа(н) у Би(с)купичо(х) лѣта ѡ(т) нароже(н)я Ису(с) Хр(с)та сна божо(г)ло тисеча пя(т)со(т) се(м)деса(т) пе(р)-во(г)ло, м(с)ца ѡ(кте)бра, пе(р)во(г)ло дня.

88. *Дарчий запис Гнѣвоша Петровича Калусовського на маєтки, даровані його жінці Богдані.*

Акт від 21 січня 1571, № 100, 1.
(Текст наведено, є сумнівні місця)

- 213 Я, Гнево(ш) Петрови(ч) Калусо(в)ски(и), ви(з)наваю и явно чиню си(м) мой(м) листомъ нинешни(м) и на пото(м) будучимъ, кождому, кому бы того была по(т)реба ведати, и(ж) што з воли а ласки бжо(и) пона(л) єсми за себе в ма(л)же(н)ство до(ч)ку пна И(л)яша Богушевича Несве(ц)кого па(н)ну Богдану, по которо(и) вза(л) єсми посагу ѡ(т) ѡ(т)ца еє а теста своего пна И(л)яша Несве(ц)кого та(к) пнзѣми готовыми, яко и у выправе, ѡшацовавши сумою чоти(ри)ста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литовское, личечи по десе(т) пнзе(и) белы(х) у гро(ш). И по вси часы, ме(ш)каючи мне з нею у ма(л)-же(н)стве, дознавши по не(и) веру, цноту, покору пово(л)ности и почтивое захова(н)є и мл(ст) ма(л)жо(н)скую ку себе и (в)сак[...] // статечно(ст) пре(д)-речоное ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) Бо(г)даны И(л)яшовны Несве(ц)кого противку того почагу еє, которы(и) она з дому ѡ(т)ца свое(г)ло в до(м) она мо(и) внесла, и к тому з до(б)ро(и) воли а милости своеє ма(л)жо(н)ское, хотечи еє, жону мою милую, в то(и) же вере, цноте, покоре, пово(л)ности и по(ч)-тиво(м) захова(н)ю и милости ма(л)жо(н)ско(и) ку себе и всако(и) стате(ч)-
- 213 зв.

но(с)ти, яко и тепе(р) е(ст), мети и на пришлы(и) часы, то, е(ст)ли бо(г) со(т)ворите(л) допусти(л) впере(д) на мене, ни(ж) на ее, ча(с) сме(р)тны(и), о(т) дети(и) и бра(т)и и вси(х) бли(з)ки(х) мои(х) для всакое бе(з)печности жоне мое(и) Богдане упе(в)нене вчини(т) и (в) покою е(и) захова(ти), уживаючи во(л)ности своее шляхе(т)ское ве(д)ле по(п)равы стату (l) нового на со(и)ме ва(л)но(м) бересте(и)ско(м) [...] и(х) мл(сти) о(б)оего стану, та(к) же вси(х) стано(в) со(и)му належачи(х) и вси(х) посло(в) земски(х) Велико(г) [o] Кна(з)ства Ли(тв)ского уфаленое и о(т) господара его мл(сти) утве(р)жоное и (в) статут вписаны(и), и(ж) во(л)но ка(ж)дому име(н)а свое земские о(т)чи(з)ные, и материсты(е), и выслужоные, куплены(и) и яки(м)ко(л)векъ обычаемъ набыты(и) и на(з)ваные, не смотречи третє(и) части (<.) з дво(х) частє(и), я(к) перед ты(м) было в статуте обычаем(м) стародавны(м), але вси вздо(и)момъ, хто и(х) што мае(т), бу(д) те(ж) половицу або которую и(х) ча(ст), або оособно землю што хота о(д)но ве(д)ле добро(и) воли а мысли свое(и) о(т)дати, продати (<.) записа(ти), заставити, о(т) дете(и), о(т) бли(з)ки(х) о(т)дали(ти), по(д)ле обычаю своего ты(м) шафовати пе(р)вопомєнено(и) жоне мое(и) мило(и) Богдане по животе мое(м) оную суму пнзе(и) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и) ди(тв)ски(х) ли(ч)бы посагу ее не на третє(и), але на все(и) части име(н)я моего о(т)чи(з)ного в Ка(л)усове и Ве(р)би(ч)не, котораа мне з делу о(т) бра(т)и моее рожоное пна Ивана, су(д)и к(р)о(д)ского володимє(р)ского, и друго(г) [o] пна Ивана моло(д)шого Пе(т)ровичо(в) Колусо(в)ски(х) зостала, и к тому те(ж) прилучаючи к ты(м) часта(м) моимъ о(т)чизнымъ // и тую мою ча(ст) купленую, которую есми купи(л) о(т) брата мое(г) [o] стиречного (!) пна А(н)дрея Васи(л)евича Калусо(в)ского у Ве(р)би(ч)не, не будучи ни о(т) кого ничи(м) примушо(н) ани намове(н), оодно са(м) по свое(и) добро(и) воли по животе мое(м) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) пе(р)вопомєнено(и) Богдане, даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) запишу по(д) таки(м) обычаем(м), и(ж) она, зоставши удовою по животе мое(м) бу(д) заму(ж) не пошла або хоч бы пошла, то(г)ды мае(т) тую всю ча(ст) име(н)а мое(г) [o] Калусо(в)ского Ве(р)бичи(н)ского и купленую у Ве(р)би(ч)не з дворами, зь землями дво(р)ными, по(л)ми, сеножа(т)ми лю(д)ми и и(х) дворици, платы, доходы, з га(и), запустами, з дубровами, с че(р)тежами, з боры, лесы, з млыны, з ставами, и (з) ставищами, и всакими пожи(т)ки, яки(м)ко(л)ве именемъ названы або менєны брати (!) могу(т), и зо вси(м) на (в)се, што-ко(л)век то(и) части мое(и) калусо(в)ско(и) и ве(р)бичи(н)ско(и) и ку(п)лено(и) Ве(р)бичне выше(и) помєнено(и) приналежи(т), на себе де(р)жати и того всего а(ж) до живота своего, я(к) сама налєпе(и) розумею(чи) (<.) вживати. А дети, бра(т)а и некоторые бли(з)кие мо(и) ничи(м) ес(т) того рушати и никоторое тру(д)ности е(и) в томъ задава(ти) и жадьно(и) пер(к)зы в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю с тов(т) всеє части име(н)я моего Калусо(в)ского и Ве(р)бичи(н)ско(г) [o] чини(ти) не маю(т). А она те(ж), седечи на вдовье(м) сто(л)цы на то(и) части мое(и) або и поше(д)ши заму(ж), та(к) при животе, яко и по животе свое(м), тую суму пнзе(и) ве(р)ху помєнено(и) чотыриста ко(п) гроше(и) кому хотачи записа(ти), о(т)дати, даровати, а дети мо(и) або бли(з)кие, не о(т)давши тоє сумы ве(р)ху помєнено(и) оно(г)о име(и)я моего, ве(р)ху помєнено(г) [o], к рука(м) свои(м) бра(т)и и в то са уступовати не маю(т). И на то есми жоне мое(и) пе(р)вопомєнено(и) Бо(г)дане И(л)яшовне Несве(ц)кого да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д)

214

печа(т)ю моею и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки мое(и)⟨.⟩ А при томъ были, и
214 зв. того добре сведоми, и печат(и) свои за про(з)бою // к сему моему листу при-
ложи(ти) рачили и(х) мл(ст) в бозе велѣ(б)ны(и) отѣ(щ) Феодоси(и), его
мл(ст) владыка воло(д)ме(р)ски(и) и берестѣ(и)ски(и), па(н) Павѣ(л) Григо-
(р)ѣви(ч) Сѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи по(д)старости(и) воло(д)ме(р)-
ски(и), а па(н) Семѣ(н) Ласко[вич Черницкий]. Писа(н) у Володимѣ(ри)⟨.⟩ ле-
та божего нарoжена тисеча па(т)со(т) семьдесато(г)lo], м(с)ца дека(б)ра,
тридцатого дня⟨.⟩ Гнево(ш) Калусо(в)ски(и), вла(ст)наа рука.

89. *Дарчий запис Івана Романовича Сєнюти на третину маєтків,
даровану його жінці Ганні Хоболтовській.*

Акт від 13 січня 1576, № 177, 3.

184 Я, Ива(н) Романови(ч) Сєнюта, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м)
листо(м), кому где буде(т) то(г)lo] потреба ведати або, чтучи его, слышати,
нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), се(с) ча(с) и за(в)жды, што (ж) з воли
бо(ж)ее и дару его свто(г)lo] и за (з)ражение(м) его свтоє мл(сти) а (з) воли,
и любве, и милости моеє пови(н)ны хр(с)тия(н)ское, чинечи то по(д)ле закону
нишо(г)lo] хр(с)тия(н)ского, яко мнѣ, побожному и по(ц)тивому сыну зе(м)-
скому, приналежи(т), заховываючиса во все(м) по(д)ле приказана бо(ж)его,
пона(л) єсми за себе в ста(д)ло свтоє ма(л)же(н)ское ди(в)ку, до(ч)ку у его
мл(сти) пна Богдана Ко(с)тюшковича Хобо(л)то(в)ского, су(д)и зе(м)ско(г)lo]
повѣту Володимѣ(р)ского, па(н)ну Га(н)ну Богдано(в)ну Хобо(л)то(в)-
ского⟨,⟩ По которо(и) ди(в)це а до(ч)це его мл(сти) пна Богданови па(н)ны
Га(н)ны взя(л) єсми вѣна, посагу, гроше(и), готовы(х) и спо(л)на ѡ(т)лично-
ны(х), три(с)та копь гроше(и) лито(в)ски(х), а з осо(б)ливое еще ла(с)ки
его мл(сти) по(д)ле набо(л)шое мо(ж)ности его мл(сти) з дому и выправы в
золоти, в серебре, в ла(н)цуха(х), кле(и)нота(х) и пер(л)е(х), в шата(х), в
цыни, в мѣди, в конє(х) ездны(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухомы(х) ре-
ча(х), та(к)же досы(т) немало, ша(ц)уючи сумою за двесте копь гроше(и)
лито(в)ски(х), где ж-є(м)я, выше(и) поменены(и) Ива(н) Сєнюта, ѡбачи(в)ши
такую ла(с)ку и добродє(и)ство его мл(сти) мое(г)lo] мл(с)тиво(г)lo] пна и
добродєа ку себе его мл(сти) пна Бодана (!) Ко(с)тюшковича Хобо(л)товско-
го, су(д) и зе(м)ского повету Воло(ди)мѣ(р)ско(г)lo], и уважаю(чи) в себе
такіе пово(л)ности и дары его мл(сти) не мє(ш)шиє (!), и к тому видечи де(в)-
ку, до(ч)ку его мл(сти), па(н)ну Га(н)ну на (в)си(м) в любве, мл(сти) и
во (в)си(х) ѡбычає(х) цно(т)ливы(х), в наука(х), в нобо(ж)ности заховы-
ваючиса проти(в) мене яко ма(л)же(н)ка свое(г)lo], пово(л)не де(р)жачи мнѣ
веру, пра(в)ду по(д)ле приказаня бо(ж)его и милуючи мене ве(р)не и
пра(в)диве, я, узнавши то, уважи(в)ши таки прия(з)ни то(и) ла(с)каво(г)lo]
пна и добродѣя ѡ(т)ца моего мило(г)lo] и к тому мл(ст) ве(р)ную ма(л)жо(н)-
ки мое милоє па(н)ны Га(н)ны, яко ся выше(и) поменило, даю, да(р)ую и
184 зв. записую є(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) // па(н)не Га(н)не Богдано(в)не
Хобо(л)то(в)ского, проти(в) вєна, посагу гроше(и) готовы(х), та(к) и вы-
правы на третє(и) части вси(х) именє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), а меновите
в Хмєлєви, С(л)шаницы, Волоско(м) и и(н)ши(х) присє(л)ко(в), ку имє(н)ю
моему С(л)шаницы прислухаючи(х), и которы(х) бы(х) еще за право(м)

прирожоны(м) ѿ(т)чи(з)ны(м) и матери(с)ты(м) вы(и)ска(л), прикупи(л), выслужи(л) и яки(м) ко(л)вѣ(к) ѿбычае(м) набы(л) на все(м) то(м) всѣ(х) ты(х) имене(и) мой(х) выше(и) поменены(х) на третє(и) части, в зе(м)ля(х), в поля(х), сеножате(х), ду(б)рова(х), гаехъ(,) лесє(х), ставє(х), млыне(х) и выме(л)ка(х) и(х), слуга(х) путны(х), в люде(х) та(г)лы(х) и во всаки(х) плате(х), доходе(х), яко бы на тую третюю ча(ст) при(с)лухало ты(х) вси(х) имене(и) мой(х) выше(и) поменены(х) ѿ(с)мьсо(т) ко(п) гроше(и) лито(в)-ски(х). Во(л)на ѿна, ма(л)жо(н)ка моя милая па(н)на Га(н)на Богдано(в)на Хобо(л)то(в)ско(г)о, в ты(х) ѿсмисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) в ты(х) имене(и)я(х) мой(х) ѿ(т)чи(з)ны(х), ако са вы(ш)ше(и) поменило, в тую третюю ча(ст) по животе мое(м) на себе де(р)жати и (в)живати, ѿ(т)да(ти), дарова(ти), записа(ти), кому воля ее, ма(л)жо(н)ки моеє милое, буде(т) ты(м) шаффовати, на дети и пото(м)ство свое ѿ(с)тави(ти), ѿборочаючи по(д)ле во(ли) доброе и мы(с)ли свое(и), яко сама налєпе(и) розумеючи. А дети моеє, бра(т)я, кре(в)ные, пови(н)ные мое по мое(м) животе не маю(т) є(и) в то(м) жа(д)ное переказы в то(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю ее, ма(л)жо(н)ки моеє милое, па(н)ны Га(н)ны Богдановны никоторое переказы и тру(д)ности и поволока(н)я ку пра(в)у якому ж ко(л)вѣ(к) чини(т). С(д)но маєть то ма(л)жо(н)ка моя милая па(н)на Га(н)на споко(и)не до живота свое(г)о[о] на то(и) третє(и) ча(с)ти имене(и) мой(х), на селе(х)(,) дворе(х), присє(л)ка(х) и вси(х) дубрь мой(х), прислухаючи(х) ку то(и) третє(и) части, споко(и)не сєдети, а по животе мое(м) во(л)на ѿна на дети нши тоє вѣно, поса(г), ѿправу свою записа(ти) або и кому вола ее, ма(л)жо(н)ки моеє милое па(н)ны Га(н)ны, ѿбороча(ти) то во(д)ле воли а мысли своеє, яко сама налєпе(и) розуме(т) буде(т)(,) И на то є(с)ми є(и), ма(л)жо(н)ци мое(и) мило(и) па(н)не Ган(н)є Богдано(в)не Хобо(л)то(в)ско(г)о[о], да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) мою печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) руки моеє, яко (ж) и прито(м) бы(ли) и то(г)о[о] добре сведомы и(х) мл(ст) пнове а прияте(ли) нши сполє(ч)ные, то є(ст) его мл(ст) па(н) Пє(т)рѣ Хомє(к) Смородо(в)ски(и), па(н) Василє(и) Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), // па(н) Сава Ялови(ц)ки(и), по(д)судо(к) кремяне(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Привєредо(в)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и) по(д)старо(с)ти(и) воло(д)имє(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Борати(н)ски(и), па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисє(л) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Которые панове а прияте(ли) наши вы(ш)ше(и) поменєные за про(з)бою мою рачили то вчини(ти) и печа(ти) сво(и) приложи(ти) к сєму моему ли(с)ту. Писа(н) у Хобо(л)тове року бо(ж)єго нароже(н)я пє(р)вои тисєчи пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пє(р)во(г)о, м(с)ца дека(б)ра, три(д)цато(г)о[о] дня. Ива(н) Рома-
нови(ч) Сєн҃юта, рукою вла(ст)ною по(д)писал(л).

185

90. Дарчий запис Бартоша Вітвівського на маєток Хріново,
даний його дружині Муховицькій.

Акт від 20 січня 1571, № 98, 1.

Я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), // чиню явно ты(м) мой(м) листо(м) 209
нинєшни(м) и на пото(м) будучн(м), кому тоє ведати буде(т) належало, 209 зв.
иж-ємь а, дознавши статєчного а учтиво(г)о захова(н)а проти(в)ко себе
ма(л)жо(н)ки мое(и) пнєє Катєрины Мухове(ц)коє, а хотачи тоє ѿказати

е(и), што са добро(и) статечно(и) а по(ч)тиво(и) ма(л)жо(н)це годи оказати, тогда я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), даю, дарую и ты(м) листомъ мой(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и), пне Катерине Мухове(ц)ко(и), име(н)е мое Хрено(в) до ее живота зо вси(м) на все, то е(ст) наперѣ(д) з дворо(м) мой(м), и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всеми лю(д)ми в то(м) име(н)ю моемъ Хренове, и з(и) х(а) по(л)ми, зо всеми сѣножа(т)ми, з га(и), з дубровами, з млыны, з ставы, сажав(в)ками, зо вси(м) кгру(н)то(м) (. .) я(к) са тоз име(н)е Хреновъ во вси(х) граница(х) мае(т), и те(ж) стадо(м) и бы(д)ломъ, и з овцами, з ы(н)шимъ вшелякимъ домо(в)ство(м) даю, дарую и ты(м) листо(м) мой(м) е(и) до живота ее записую. Естли па(н) бо(г) препусти(т) на мене наперѣ(д) сме(р)ть, ни(ж)ли на ее, то(г)ды она по животѣ мое(м) мае(т) Хреново(м) волода(ти), тое де(р)жати и правовати во(д)лугъ того моего опису зо всеми пожи(т)ками до живота свое[го]. С которого то име(н)а таа ма(л)жо(н)ка моя пни Катерина Мухове(ц)каа сыно(м) мой(м) уси(м) не будетъ ничего повин(н)а давати, о(д)но што з ласки своее. А што са дотыче(т) дочо(к) мой(х), которы(х) я маю с тою ма(л)жо(н)кою моею, то(г)ды она с того име(н)а мое(г)ло Хренова пови(н)на буде(т) оны(м) дочка(м) мой(м) дати статечное выхова(н)е и такую выправу, якую-(м) я да(л) до(ч)це своее ста(р)шо(и) пне(и) Га(н)не Шводо(в)ско(и), и та(к) ховати и(х) буде(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) належи(т). Яко ж-е(м) то(т) ли(ст) мо(и) в книги земские володимер(р)ские увести да(л) на роко(х) судовы(х) земски(х), которы(и) были справованы в року тисеча па(т) * семьдеса(т) пе(р)во(г)ло о(т)ре(х) кроле(х) свата ры(м)ского, иле-(м) есми тое пере(д) судо(м) земскимъ вы(з)на(л). А при то(м) были и того добре сведомы и(х) мл(ст) пнове па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)а земски(и) володимер(р)ски(и) (. .) а па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и), су(д)а кгродски(и) володимер(р)ски(и), // а па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) земски(и) володимер(р)ски(и) (. .) а па(н) (. .) Со(л)та(н) Ставе(ц)ки(и), писа(р) земски(и) володимер(р)ски(и). И проси(л) есми и(х) мл(сти) ве(р)ху написаны(х) пно(в) о приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчинили, печата(и) сво(и) приложили к сѣму моему ли(с)ту. А я Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и) те(ж) печата(и) свою приложи(л) к сѣму моему ли(с)ту и рукою своею вла(ст)ною то(т) есми ли(ст) мо(и) по(д)писа(л). Писа(н) у Володимер(ри) (. .) лета бо(ж)его нароже(н)а тисеча па(т)со(т) семдеса(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)вара, два(д)цатого дня. Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), рука власна.

91. Декрет польського короля Жигимонта Августа
про права володимирських міщан.

Акт від 14 червня 1571, № 103, 1.
(Початковий вицвілий текст наведено пізніше, є неясні місця)

223 зв.

Жыкгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)ею мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), велики(и) кна(з) лито(в)скии, руски(и), пруски(и), мазовецки(и), жомой(т)ски(и) и ины(х) [...] деди(ч)ъ, озна(и)муемъ вси(м) вобе(ц) и ко(ж)дому зособна, кому того потреба ведати, и(ж) та(к), яко на року сѣ(м) нинешне(м), которы(и)

* Тобто на(т)сот

прише(л) з декрету и[...]шкоды, зе(з)на(л) тое межи сторонами, ниже(и) описаными, пре(з) на которые то мещане наши володимер(р)ские жаловалиса чере(з) умоцованыи свои пере(д) нами судовне на ве(л)мо(ж)ного Костетина Косте(н)тиновича, кнже (о)строзское, воеводу киевского, старосту нашо(г)ло] володимер(р)ского, при бы(т)ности его (ж) самого, што же о(т) него ура(д) за(м)ку Воло(ди)ме(р)ского мимо декре(т) на(ш) часу [...] про(ш)лого [...] бы(л) водле того(ж) нашего декрету бе(з) вины [...] мещане володимер(р)ские посажонные были выпущоны и кра(м)ницы и склепы и(х), которые презь ура(д) за(м)ку Володимер(р)ско(г)ло] запечатованые е(ст), засе о(т)печатованы бы(л)и. Тогда до то(г)ло] ура(д) замьковыи(и) того збрана(л)са выпол(л)ни(т) ку велико(и) кривде ты(х) то мещан(н). А на то ве(л)мо(ж)ныи(и) воевода и староста володимер(р)скии(и) поведат(л), же то, кро(м) злеще(н)а его и ведомости, шляхе(т)ныи(и) Ма(р)ти(н) Межи(н)скии(и), слуга его, вда(л)ся в рокъ на тую справу пере(д) судо(м) наши(м) [...] тые-то мещане, за декрето(м) равизоро(в) наши(х) были посажены на и(н)стыкгацые брата и(х), але и вша(к) же о(д)накъ оферова(л)са ве(д)ле декрету ншо(г)ло] тому всему росказа(т), досы(т) учини(ти) по(д)старостему своему володимер(р)скому [...] з радами ншими. Услышавши таковую пру (.) сторонъ преречоны(х), сказуемъ, иже бы то(т) же ве(л)мо(ж)ныи(и) воевода и старос(с)та // нашъ 224 володимер(р)скии(и) по(д) виною ншею крое(в)скою в чоты(р)е недѣли о(т) даты того декрету мещане володимер(р)ские з везе(н)а розказаль выпусти(т), кра(м)ницы и склепы ты(х) же мещан(н) жебы даль о(т)печатова(т) и речи, которые в ни(х) е(ст), жебы во(л)но бе(з) загомова(н)а вшелякого каза(л) выпусти(т), а с по(д)старостего своего зъ стороны шко(д), которые прето тые (ж) то мещане маю(т) кгды буде(т) што жеданыи(и), жебы справе(д)ливо(ст) учини(л). Ска(р)жилися те(ж) тые (ж) мещане володимер(р)ские чере(з) умоцованыи свои на того (ж) ве(л)мо(ж)ного воеводу и старосту своею и урадь его за(м)ку Володимер(р)ского, ж-ем и мои(х) приви(л)я, которые и(м) погорели[...] доходы, которые с пале(н)я и продава(н)а горельки в месте Володимер(р)ско(м) приходят, которы з стародавна место уживали и на по(т)ребы ме(с)ткие оборочаны быва(ли), по(д)старос(с)тии(и) и ура(д) того (ж) старосты ншо(г)ло] володимер(р)ского оды(и)муе и до замку Володимер(р)ского бере ку кри(в)де ты(х)-то мещан(н), а ве(л)мо(ж)ныи(и) воевода и староста впро(д) речоныи(и) поведат(л), и(ж) доходы вси, которые с пале(н)а и продава(н)а горел(л)ки прихода(т), не месту, але за(м)ку ншму Володимер(р)скому з да(в)ныи(х) часо(в) приналежат(л), которые доходы горел(л)ковыи ревизорове наши меж и(н)шиие доходы замьку Володимер(р)ского водле давного обычаю вписали. Мы то(г)ды, прослухавши таковую пру, и(ж) мещане нши володимер(р)ские жа(д)ного старого приви(л)ю пере(д) нами не показали на пожы(т)ки, которые з горел(л)ки прихода(т), ани те(ж) в ча(с) водле права по згоре(н)ю привилею на горел(л)ку и(н)шого привилею ншо(г)ло] собе и месту не (з)еднали, прото сказуемы, и(ж) доходы и пожи(т)ки с пале(н)а и продава(н)а горел(л)ки не месту, але старосте и за(м)кови ншему Володимер(р)скому ве(ч)ныи(х) часо(в) приналежат(и) маю(т). Што са дотыче(т) осмисо(т) ко(п) пнзе(и) ли(ч)бы и монеты ли(т)вское а которые тые(ж) то мещане володимер(р)ские мени(ли), жебы и(м) ме(л) вине(н) зоста(т) и не плати(т) за пе(в)ные презы(с)ки [...] судо(в)не, на то(м)-то старосте ншо(м) презы(с)каные, ме(ли) ска(з)уе(м), кгды(ж) [...] // мещане и умоцованыи и(х) 224 зв.

не посяза(ли) пере(д) судо(м) ншимъ жа(д)ны(х) презыско(в) судовны(х) проти(в) преречоному старосте ншому, то(г)ды ѿ(т) таковы(х) презыско(в) и пренагаба(н)а то(т) же староста мае(т) бы(ти) воле(н) и его пото(м)кове. А и(ж) тые (ж) мещане ска(р)жилися те(ж) пере(д) нами, и(ж) по(д)старости(и) и ура(д)ники за(м)ковые того-то преречоно(г)ло старосты нашо(г)ло, хота и не мелю(т) млыны нши(х) староства оного, то(г)ды ѿдна(к) пре(д)са мери ѿ(т) солодо(в) и збо(ж)а вшелako(г)ло, которое до ины(х) млыно(в) везу(т), ѿ(т) ни(х) беру(т), тогды сказуемы, же мещане нши володимер(р)ски [...] за то(т) ча(с), кгда млыны наши староства ншо(г)ло не мелю(т), ѿ(т) жа(д)ного иного збо(ж)а не повиновати буду(т) мери до за(м)ку ншо(г)ло давать, то(л)ко ѿ(т) солодо(в) [...], збо(ж)а, которое на то(т) ча(с), кгда не мелют млыны нши, буду(т) до ины(х) млыно(в) дава(т). Тоды во(л)ны буду(т) ѿ(т) дава(н)я меръ до за(м)ку ншого, вша(к) же ѿдна(к), кгда ктва(л)товна поводь водъ была, то(г)ды сказуемы, же тые (ж) мещане воло(д)мер(р)ские ви(н)ни буду(т) на кгвал(т) бегъчи ку оброне(н)ю и справозбудова(н)ю гребли и млына, а где бы пре(р)вала греблю вода, то(т) час повиноватеми буду(т) плото(в) поребны(х) а(л)бо хворосту и гною до заправки гре(б)ли навози(т). Што са дотыче(т) ты(х) шко(д) зе стороны бра(н)я ме(р), кгда в млыне(х) наши(х) не было млива, тогды межи сторонами шкоды на то(т) ча(с) поро(в)наны и ко(м)пе(н)суем, бо што са дотычет жидовъ ты(х), которые засели на кгру(н)те(х) места Володимер(р)ского, то(г)ды сказуе(м) ты(м) выроко(м) наши(м), и(ж) жидове вси, которы(х) домы засели на кгру(н)те места Воло(д)мер(р)ского, повиновати буду(т) ѿ(д)носить з стороны таковы(х) домо(в) и мае(т)ности(и) свои(х) на себе ѿ(д)носта(и)не бремона и пови(н)ности пода(т)ко(в) та(к) Речи Посполитое, яко и ве(с)кое, и за ни(х) те(ж) буду(т) бурмистрови и ра(д)цо(м) ѿ(т)поведа(т) и досы(т) чини(т) здана а(л)бо ресыкгнащые с домо(в) жидо(в)ски(х), котор [...] на кгру(н)те ме(ст)ско(м) лежа(ли), ни(г)де и(н)де не маю(т) бы(ти), ѿ(д)но пере(д) судо(м) во(и)то(в)ски(м) [...] ничи(м) места ѿно(г)ло та(к) же з стороны до(л)го(в), которы(и) бы бы(ли) записаны // на доме(х) жидо(в)ски(х), которые на кгру(н)те(х) ме(ст)ски(х) лежать, та(м) же, пере(д) судомъ ме(ст)ски(м) буду(т) ѿ(т)поведа(т). Е(ст)ли же бы на то жидове старода(в)ного приви(л)ю не мели, але з ыны(х) домо(в), которые бы на кгру(н)те ме(ст)ско(м) не лежали, та(м) же з стороны вси(х) ины(х) спра(в), которые бы яки(м)-ко(л)векъ имене(м), способо(м) могли быти менованы, та(к) судо(в)ными, яко и не судо(в)ными, ни(г)де и(н)де повиновати буду(т) жидове та(к) судо(в)не, яко и не судо(в)не ѿ(т)поведа(т) и усправе(д)ливитиса водле стародавно(г)ло звычайю, ѿ(д)но пере(д) судомъ старосты ншо(г)ло володимер(р)ского ѿ (бра)не то(р)гово(г)ло та(к) ска(з)уемы, же то(р)говое водле старода(в)ного звычайю староста на(ш) володимер(р)ски(и) ѿ(т) ка(ж)дого возу по грошу ѿ(д)ному бра(т)и буде(т), вша(к)же мещане вси воло(д)мер(р)ские ѿ(т)плаче(н)а такового торгвого (!) во(л)ны буду(т). Што са дотыче(т) апелаци(и) ѿ(т) во(и)то(в)ского и ла(в)ни(ц)кого суду, тогды водле старо(г)ло звычайю мае(т) ити до вы(ш)шого права, але ѿ(т) бу(р)мистра и раде(ц) володимер(р)ски(х), тогды апелация до нашо(г)ло старосты володимер(р)ского, а в небы(т)ности его до по(д)старосте(г)ло маеть ити. А и(ж) мещане нши володимер(р)ские ска(р)жилися пере(д) нами, и(ж) то(т) же ве(л)мо(ж)ны(и) староста на(ш) володимер(р)ски(и) и его по(д)старости(и) дае(т) до казни и весе(н)я замъко-

вого мещаны воло(д)ме(р)ские сажа(т), то(г)ды сказуемы и(ж) не мае(т) бо(л)ше(и) дава(т), сажа(т) староста нашъ володиме(р)ски(и) ани его по(д)-старости(и) а(л)бо ура(д)ники за(м)ку ншо(г)ло Воло(д)ме(р)ского жадного мещанина володиме(р)ско(г)ло до везеньа а(л)бо ка(з)ны за(м)ку ншо(г)ло Воло(д)ме(р)ско(г)ло, але е(ст) ли жебы ѿ чомъ виненъ мещани(н) володиме(р)ски(и) бы(л), то(г)ды ни(г)де и(н)де мае(т) бы(ти) дава(н) до везе(н)а, ѿ(д)но до ураду ме(ст)ско(г)ло, и то не пе(р)ве(и) але а(ж)бы бы(л) правомъ псре(д) урадомъ места оно(г)ло судо(в)не преконаны(и), ани меща(н) володиме(р)ски(х) староста на(ш) а(л)бо по(д)старости(и) его не буде(т) мо(г)чи с ка(з)ни ме(ст)ское брати а(л)бо ѿ(т)бывати. Што са дотыче(т) ѿпове(з)ники в месте, которые староста мени(т), же за(м)ку ншому Воло(д)ме(р)скому з старода(в)на приналежа(т) для пресыла(н)а ли(стов) // за(м)ковы(х), то(г)ды вод(л)е то(г)ло, яко пере(д) судо(м) нши(м) мени(л) умоцованы ты(х) мещана(н) володиме(р)ски(х), ска(з)уе(м), же повине(н) е(ст) бу(р)ми(ст)ръ с двема па(д)цами, во(и)тъ з двема ла(в)ники и два мещане ста(р)шие ме(с)та ншо(г)ло Воло(д)ме(р)ско(г)ло, го(д)ные веры, присагу телесную учини(т) водле права. И(ж) тые поезники з старода(в)на до места Воло(д)ме(р)ского приналежа(т), а не до за(м)ку, и те(ж), и(ж) ѿ(т) часу да(н)а и(м) листу ншо(г)ло в споко(и)но(м) вжива(н)ю ты(х)-то поезънико(в) были и яко тые поезники николи до за(м)ку не служи(ли), ѿ(д)но до места. Которую присагу пови(н)ни буду(т) вчини(т) впро(д) пречоные (!) мещане, ѿ(т)даты того декрету в шести недела(х) та(м) же пере(д) по(д)старости(м) места то(г)ло, урадо(м) замъку ншо(г)ло Володиме(р)ско(г)ло сказуемъ, те(ж), и(ж) те(н)же ве(л)можныи староста на(ш) володиме(р)ски(и) повине(н) буде(т) мещана(м) наши(м) володиме(р)ски(м) вси(м) и ко(ж)дому зособна, которы(и)-кол(в)е не буде(т) са ска(р)жи(т) пере(д) ни(м), с по(д)старостего и з ура(д)нико(в) свой(х) володиме(р)ски(х) справе(д)ливо(ст) слу(ш)ную вод(л)е права учини(т) [...] за тую мае(т)но(ст) и гу(м)на влохови Ганибелови, котораа е(ст) подана докторови Зикгму(н)тови Ка(р)касови в до(л)гу то(г)ло Ганибела сказуемы, и(ж) те(н) же до(к)то(р), е(ст)ли бы са ѿказа(л) которы(и) потомо(к) Ганибело(в), то(г)ды повинова(т) буде(т) то(т) же до(к)то(р) до(л)гу своего, што ему Ганибе(л) зоста(л), довести водле права, а е(ст)ли (ж) бы добра водле шацу(н)ку урадо(в)ного до(л)гъ превыша(л), то(г)ды то, што бы на(д)звышь было, на(д)дать повине(н) буде(т) ты(м)-то пото(м)комъ то(т) же до(к)то(р), ве(р)нути мо(щ)ю декрету то(ж) ншо(г)ло короле(в)ско(г)ло на зупо(л)не(и)шую веру то(г)ло все(г)ло нынешни(и) ли(ст) печат(т)ю нашою запечатованы(и). Да(н) въ Ва(р)шаве, в че(т)ве(р)гъ, пере(д) неделю сере(д)по(ст)ною, року па(н)ско(г)ло тисе(ч)но(г)ло па(т)со(т)но(г)ло св(м)десато(г)ло пе(р)вшо(г)ло. А кролева(н) (!) нашего чety(р)десато(г)ло второ(г)ло. В то(м) листу по(д)пи(с) руки е(г)ло пна Вале(н)те(н) Де(м)-би(щ)ко(г)ло, ка(н)цлера коро(н)ного.

225 зв.

92. Заставний запис Івана Івановича Ключьского,
який дав у заставу Гнєвошеві Семеновичу Рязанові Луковському
половину свого маєтку в Ключові до сплати боргу.

Акт від 10 січня 1577, № 172, 3.

Випис з книг гродських від 7 березня 1577.

174 Я, Ива(н) Іванови(ч) Ключ(с)ки(и), по(с)по(л) з жоною млею С(в)до(т)єю Ва(н)ковною Белосто(ц)ко(г)ло[о] явно чини(м) и вы(з)наває(м) сами на себе си(м) ншимъ ли(с)то(м) ко(ж)дому, хто бы ѿ то(м) веда(ти) хоте(л), си(х) часо(в) и на пото(м) за(в)жды, и (ж) ку ве(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе ншо(и) позычи(ли) и взя(ли) єсмо по(с)политыми руками ншими пе(в)ную суму пнзе(и) двѣсте ¹ копь гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, личечи у грошь по десе(ти) пнзе(и) белы(х) ² а по ше(сти)деся(т) гроше(и) в³ копу (.) у єго мл(сти) пна Гнєвоша Семеновича Рязана Луко(в)ского. Которую суму пѣнзе(и) двѣсте ⁴ ко(п) гроше(и) маемо и буде(м) ви(н)ни єго мл(сти) пну Гнєвошу ѿ(т)дати и заплати(ти) на ро(к) и де(н) ⁵ пе(в)ны(и) в недѣлю, всту(в)ши в по(ст) велики(и) в ты(и) де(н), а меновите на(з)бо(р) ярмарок володиме(р)ски(и), поча(в)ши ѿ(т) се(г)ло[о] ⁶ недавно минулою збору я(р)марьку ⁷ володи(м)е(р)ского, которы(и) бы(л) // в року се(м)деся(т) второ(м), а(ж) за ѿ(с)мь лѣ(т) по собѣ ⁸ идучи(х), которы(и) збо(р) я(р)марокъ володиме(р)ски(и) має(т) вже бы(ти) и припа(сти) в року ѿ(с)мьдесятомъ, ни(ч)и(м) и(н)ши(м), ѿ(д)но та(к) же готовыми грошми и таковою монетою, якая на ѿ(н)ча(с) в зе(м)ли ⁹ Воли(н)ско(и) ити будеть, та(м) же на ме(ст)цу пе(в)но(м) в то(м) име(н)ю мое(м) Ключ(с)ку. В которо(и) сумѣ пнзе(и) в дво(х)со(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) застави(ли) и в де(р)жа(н)є зара(з)о єсмо поступи(ли) ¹⁰ пну Гнєвошу Реза(н)у полови(ц)у всего име(н)я ншо(г)ло[о] ѿ(т)чи(з)ного в Ключ(с)ку во все(и) третє(и) ча(с)ти мое(и), которая на мене у ѿ(т)дѣле ѿ(т) бра(т) и моеє пно(в) Ма(т)фѣя а Бо(г)дана Івановичо(в) Ключ(с)ки(х) пришла и право(м) прирочены(м) спала (.) А меновите то є(ст) половину двора мое(г)ло[о], в которо(м) я са(м) мешкаю, ро(з)дели(в)ши все по половине, я(к) будова(н)я дво(р)ного, огорода(в), по(л) ѿремы(х) и нови(н), и ¹¹ вшеляки(х) проро(б)ковъ стары(х) и новы(х), и те(ж) полови(н)у сеножате(и) нши(х), па(ш)нѣ, то є(ст) сєвбы дво(р)ное, которая те(п)е(р) єсть в року се(м)деся(т) пе(р)во(м) на ро(к) се(м)деся(т) вторы(и) ѿзими(м) и яки(м) же ¹² ко(л)ве(к) збо(ж)ємъ на по(т)ребу ншу дво(р)ную засеяна, и (з) дерево(м) бо(р)тны(м), з ¹³ бчолами (.) и которыє бе(з) бчо(л), в ставу, и (в) млыне, ув озера(х), ничо(г)ло[о] на себе бо(л)ше(и) на(д) полови(н)у ¹⁴ во (в)семъ кгру(н)те ншомъ дво(р)номъ не зо(с)тавую(чи). А ку тому, которыє ¹⁵ служ(б)ы чотыри ¹⁶ люде(и), на зупо(л)ны(х) служ(б)а(х) ме(ш)каючи(х), на (и)мя по(д)даны(х) свои(х) Сєливона Самаровича, Я(р)мола Сєливановича, Ива(ш)ка Ванєля а Данила — вси(х) ¹⁷ ты(х) з дворищами зупо(л)ными добре ¹⁸ ѿсєлыми. А ку тому, и(ж) має(м) мѣти помѣру з бра(т)єю моею в кгру(н)те име(н)я ншо(г)ло[о] Ключ(с)кого и (с) тоє мѣры ^{18a}, на чо(м) бы люди мо(г)ли ѿсѣсти, што на мене при(и)ти має(т), третєє ча(с)ти мое(и) ¹⁹ то(г)ло[о] все(г)ло[о] полови(ц)у па(н)у Гнєвошу того (ж) часу скоро по помѣры ²⁰ маю пу(с)ти(ти). Має(т) па(н) Гнєво(ш) Семенови(ч) Реза(н) то(т) дво(р) нашъ Ключ(с)ки(и) з нами по половине во (в)се(м) кгру(н)те зе(м)ляно(м), и в будова(н)ю, и (в) па(ш)ня(х), в поля(х) в запу(с)тє(х), в боро(х) ²¹,

и (в) ²² дуброва(х), заросля(х) по всѣ роки тые ²³, та(к) те(ж) и тую чотыри слу(ж)бы люде(и) на себе де(р)жати и (з) и(х) по(л) ми и сеножа(т)ми, з роботами, платы, повозы, доходы, чи(н)шами, грошовыми, медовыми, ѿ(в)сяными и зо (в)сими пожи(т)ки якими-ко(л)векъ, имѣны могу(т) на(з)ваны або поменены бы(ти), зо (в)си(м) на (в)се, яко ся тая половина двора ншо(г)ло Ключо(с)кого и тая чотыри служобъ люде(и) сама в собе маеть // де(р)жа(ти) и вжива(ти) до ѿ(т)да(н)я ему самому. Або е(ст)ли бы в оно(м) часе на пна Гневоша па(н) бо(г) сме(р)ть допусти(т)ль (!)²⁴, то(г)ды тому, кому то будетъ право(м) приржоны(м) належа(ти), ни ѿ(т) кого ино(г)ло, ѿ(д)но ѿ(т) на(с) самы(х), тое сумы пнзе(и) на ро(к), в се(м) ли(с)те ншо(м) описаны(и). А е(ст)ли бы(х)мо е(му) на то(т) ро(к), в се(м) листе ншо(м) описаны(и), тое сумы пнзе(и) ѿ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) не ме(ли), то(г)ды па(н) Гнево(ш) тую половину ²⁵ двора ншо(г)ло Ключо(с)кого и тую чотыри служе(б) ²⁵ люде(и) мае(т) по выде(р)жа(н)ю ты(х) роко(в) рокъ ѿ(т) року де(р)жати до ѿ(т)да(н)я ему тое сумы пнзе(и), а бе(з) року нико(ли) в не(г)ло тое половины двора и кгру(н)ту и ты(х) люде(и) чоты(х) (!) слу(ж)бъ ²⁶ выкупова(ти) не мае(м), а(ж) на рокъ, меновите в се(м) ли(с)те ншо(м) описаны(и). В которо(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю его за по(с)тупле(н)емъ и пода(н)емъ нши(м) не мае(м) мы сами, дѣти, бли(з)кие и кре(в)ные нши в тую половину двора ншо(г)ло Ключо(с)кого ничи(м) ся вступова(ти) и ему переказы чинити, я(к) за ншо(г)ло живота и по нше(м) ²⁷ животе. Бра(т)я мои Ма(т)фе(и) ²⁸ и Бо(г)да(н) ни в чомъ ему переказы и трудоности делати ²⁹ ани ѿкупова(ти) бе(з) року и жа(д)ны(м) право(м) приржоны(м) по(д) ни(м) то(г)ло по(и)скива(ти) не маю(т) а(ж) до выде(р)жа(н)я оно(г)ло року, в се(м) ли(с)те ншо(м) описано(г)ло. А е(ст)ли ³⁰ бы(х)мо мы сами, дѣти, бли(з)кие, кре(в)ные нши, бра(т)я мо(и) Ма(т)фе(и) а Бо(г)да(н) мѣли ему в чо(м)-ко(л)-векъ кри(в)ду чинити, перека(з)у чиня(чи) в де(р)жа(н)ю его, то(г)ды я маю и буду повине(н) то все свои(м) коштомъ ѿчища(ти). А хто бы его ѿ (ш)то-ко(л)векъ до которого-ко(л)векъ суду кгру(д)ско(г)ло або до зе(м)ско(г)ло по(з)ва(л), то(г)ды я е(г)ло во все(м) за(с)тупова(ти) маю (.) А што ся дотыче(т) слу(ж)бы г(с)дръское вое(н)ное с того име(н)я мое(г)ло Ключо(с)ко(г)ло, с третее всее ча(сти), то(г)ды я са(м) ѿособоу своею за пна Гневоша за(с)тупова(ти) маю. А е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я его, бже ухава(и), погоре(н)я ѿгне(м) будова(н)я в дворе ³¹ мое(м) або е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я его мѣли ѿные по(д)данные мои про(ч) розы(и)ти, ³² то(г)ды я на не(м) то(г)ло жа(д)ны(м) право(м) по(и)скива(ти) и до жа(д)но(г)ло права поволока(ти) его не маю. А па(к)ли бы те(ж) пну Гневошу ув оно(м) часе, ни(м) ³³ ро(к) вы(и)де(т), пнзе(и) потреба вказовала ³⁴, то(г)ды ѿ(н) и воле(н), моце(н) буде(т) тую полови(н)у име(н)я моего застави(ти) (.) и ты(м) вси(м) ³⁵ право(м) пу(с)ти(ти) кому хочечи. А як (!) того, кому бы ѿ(н) пусти(л), во все(м) у ³⁶ ко(ж)до(г)ло права заступова(ти) и ве(д)ле ³⁷ сего ли(с)ту мое(г)ло всѣ ѿбоя(з)ки по(л)ни(ти) маю. А где бы(х) его заступова(ти) у которого-ко(л)ве(к) права, та(к) те(ж) и тое речи, в чо(м) бы ѿ(н) ѿ(т) кого (ж) ко(л)-векъ кри(в)ду мѣль ѿчищати и заступова(ти), та(к) те(ж) и слу(ж)бы г(с)дръское вое(н)ное за(с)тупова(ти) не хоте(ли) // и в чомъ-ко(л)векъ споко(и)ному де(р)жа(н)ю его перека(з) делаю(чи) и сему ли(с)ту ѿпису ншому досы(т) не вчини(ли) и его в чо(м)-ко(л)векъ на(р)уши(ли), то(г)ды маемо и ви(н)ни будемо за(р)уки г(с)дрю королю его мл(сти) на замо(к)

Воло(ди)ме(р)ски(и) двѣсти ³⁸ ко(п) гроше(и) заплати(ти). А заплати(в)ши на замо(к), пну Гневошу яко стороне укри(в)жоно(и) другую (ж) двѣсте ко(п) гроше(и) заплати(ти) *. А заплати(в)ши тые за(р)уки, пре(д)ся се(с) ли(ст) мо(и) и (в)сѣ а(р)тыкулы, в не(м)ѣ описаные, при mocy захованы и (в) ко(ж)до(г)ло[л] права де(р)жаны бы(ти) маю(т) (<,) И на то есмо па(н)у Гневошу Семенови(ч)у Рязану Луко(в)скому да(ли) се(с) на(ш) лис(т) по(д)ншими печа(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки мое(и) вла(ст)ное. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло[л] добре сведомы и(х) мл(ст) его мл(ст) кня(з) Григоре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), а его м(л) па(н) Пе(т)рь Ко(с)тю(ш)кови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), а е(г)ло[л] мл(ст) па(н) Семен Дро(з)де(н)ски(и), яко (ж) на очеви(с)тую про(з)бу нишу печа(ти) сво(и) приложи(т) рачи(ли) к сему нишому ли(с)ту. Писа(н) у Локачо(х), року бо(ж)е(г)ло[л], нароже(н)я тисеча пя(т)то(с)и се(с)деся(т) второ(г)ло[л], м(с)ца ма(р)та, че(т)ве(р)то(г)ло[л] дня, Ива(н) Иванови(ч) Ключи(и), рука вла(ст)ная.

У городській книзі № 936: ¹ двесте; ² бѣлы(х); ³ у; ⁴ пизе(и) двесте; ⁵ дѣ(н); ⁶ сего дня; ⁷ я(р)марку; ⁸ собе; ⁹ земля(х); ¹⁰ пустили; ¹¹ немае; ¹² немае; ¹³ зо; ¹⁴ подовицу; ¹⁵ немае; ¹⁶ чотыри слу(ж)бы; ¹⁷ всѣхъ; ¹⁸ и дсбре; ^{18а} помѣре; ¹⁹ моее; ²⁰ помири; ²¹ борехъ; ²² немае; ²³ тые роки; ²⁴ допусти(л); ²⁵ служо(б); ²⁶ чотыро(х) служо(б); ²⁷ нашомъ; ²⁸ Ма(т)фѣ(и); ²⁹ делати; ³⁰ если; ³¹ доворе(!); ³² про(ч)ся; ³³ ни(ж); ³⁴ указывала; ³⁵ всѣ(м); ³⁶ в; ³⁷ во(д)ле; ³⁸ двесте.

*93. Дарчий запис Катерини Іванівни Чорторизької
її чоловікові Петрові Загоровському на подвійну грошову суму
на третині маєтків.*

Акт від 7 січня 1577, № 164, 3.
Впис з книг городських від 20 серпня 1572.

156 зв.

Я, Васи(л)е(в)ая Пе(т)ровича Загоро(в)ская, ка(ш)таляновая зе(м)ли ¹ Бря(с)ла(в)ское, горо(д)ничая воло(ди)ме(р)ская, Катерина Ивано(в)на Чо(р)торы(с)ко(г)ло[л], вы(з)наваю и явно чиню ты(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) ² по(с)по(ли)те и ко(ж)дому зособна, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), ныне(ш)ни(м) ³ и на пото(м) будучи(м), и(ж) што его мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ка(ш)таля(н) ⁴ зе(м)ли Брясла(в)ское, горо(д)ничичи(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), пе(р)ве(и) ⁵ сего з воли а пре(з)ре(н)я бо(ж)его ⁶, беручи мене ѿ(т) еє мл(сти) кнгни ма(т)ки моеє кнгни Ивановоє Чо(р)торы(с)кое, кнгни А(н)ны Ку(з)ми(ч)ны Жеславьского, за себе в ма(л)же(н)ство светое, взя(л) по мне ѿ(т) еє мл(с)ти кнгни ма(т)ки моеє вѣна и посагу з ымене(и) ѿ(т)чи(з)ны(х) пне(з)ми ⁷ готовыми у ⁸ выправе две тисечи ко(п) гроше(и). Напроти(в)ку которо(г)ло[л] вѣна и внесе(н)я моего // его мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и), заховываючися в томъ во(д)ле обычаю права по(с)политого и ста(т)уту зе(м)ского, записа(л) мнѣ на (и)меня(х) свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) набыты(х), куплены(х), то е(ст) на (и)ме(н)ю Суходоле(х), Де(г)теве, Перева(л)ка(х), на дворе И(л)и(н)ско(м) и на (д)во(р)цы Тишкови(ц)кого, в повѣте Воло(ди)ме(р)ско(м) лежачи(х), и ⁹ к тому, што бы еще его мл(ст), зо мною, ма(л)жо(н)кою своею, мешкаю(чи), набыти и прикупи(ти) ме(л) або по бли(з)

157

* Далі текст у городській книзі втрачено

ки(х) его мл(сти), што спа(д)ко(в) спало на трете(и) ча(с)ти ты(х) имене(и) свои(х) совито чотыри тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы Ве(ли)кого Кня(з)ства Литовьско(г)о], личечи по десе(ти) пнзе(и) белы(х) у гро(ш), а в ¹⁰ копу по ше(с)т(и)деся(т) гроше(и) по(д) ты(м) обычае(м), и(ж) где бы на его ли(ст) пна ма(л)жо(н)ка мое(г)о] ча(с) сме(р)те(л)ны(и) напере(д) ¹¹ па(н) бо(г) допу(с)ти(ти) рачи(л), а де(ти)нши, которые бы па(н) бо(г) его мл(с)ти со мною мети да(л)⟨,⟩ похотели бы мне ¹² третью ча(ст) все(г)о] име(н)я во(д)ле запису его мл(с)ти выделить, то(г)ды, ѿ(б)варовываю(чи) его мл(ст), то, абы(м) я по ро(з)ницы в ко(ж)до(м) име(н)ю третее ча(сти) не мела, а тымъ бо(л)шого затру(д)не(н)я на ме(ш)канью свое(м) не (в)живала, по(з)волити ми его мл(ст) рачи(л) на ѿ(д)но(м) име(н)ю Суходоле(х) ѿсе(с)ти и зо(в)си(м) ¹³ в трете(и) ча(с)ти вси(х) ¹⁴ имене(и) ужива(ти). А е(ст)ли бы тое ¹⁵ име(н)е Суходолы за ѿную третью ча(ст) все(г)о] име(н)я своего его мл(сти) не (с)тояло, ино и(н)шими дворы, лю(д)ми, кгру(н)ты ставы, млыны и (в)сякими пожи(т)ки ку Суходоло(м) причиня(ти), яко бы при Суходоле(х) зупо(л)ная третья ча(ст) всего име(н)я мнѣ выровнана и выделена была ⟨,⟩ где бы те(ж) в Суходо(лех) с поро(в)на(н)я и ро(з)де(л)ку справе(д)ливого на(ш)лося бо(л)ше(и), ни(ж) третья ¹⁶ ча(ст) ѿ(т) вси(х) имене(и), то(г)ды то ку дво(м) ча(с)те(м) приве(р)нути⟨,⟩ на што его мл(ст) все запи(с) ¹⁷ свои(и) мнѣ да(ти) и на вряде ¹⁸ г(с)дрьско(м) кгру(д)ско(м) Воло(ди)ме(р)ско(м) до кни(г) то вы(з)нати рачи(л)⟨.⟩ В которо(м) записе его м(л) шире(и) а до(с)таточне(и) ѿколо того естъ выписано и доложено. А такъ я, до(з)навши ку себе ла(с)кавую мл(ст), зго(д)у и до(б)рое захова(н)е в ма(л)же(н)стве свето(м) ¹⁹ поменено(г)о] ма(л)жо(н)ка моего милого его мл(сти) пна Васи(л)я Пе(т)ровича Загоро(в)ско(г)о] а хотечи ты(м) и впере(д) его м(л) ку себе ласка(в)шого и ку доброму захова(н)ю в мл(с)ти ма(л)же(н)ско(и) ху(т)ли(в)шого зъедна(ти), не (з) жа(д)ное намовы а(л)бо принуше(н)я, ѿ(д)но я сама, по свое(и) добро(и) воли⟨,⟩ ѿное все ²⁰ внесе(н)е мое, мнѣ ѿ(т) его мл(сти) совете на трете(и) ча(с)ти имене(и) его мл(сти) записаное, и (с) тою совито(ст)ю, то е(ст)⟨.⟩ чотыри тисечи(чи) ко(п) гроше(и), его мл(сти) пну ма(л)жо(н)ку моему милому даровала(м) и симъ ли(с)томъ мои(м) да(р)ую и записую вечными часы, и ли(ст) его мл(с)ти // запи(с)ны(и) на тую суму пнзе(и) внесе(н)я мое(г)о] з совито(ст)ю чоты(ри) тисечи ко(п) гроше(и), на трете(и) ча(сти) име(н)я его мл(сти) записаную, ѿ(т) его м(л) мнѣ даны(и), которы(и) у ее мл(сти) кнгни, ма(т)ки моее, у схова(н)ю маю, вже уморила(м) и си(м) ли(с)то(м) мои(м) вечными часы умораю, та(к) и(ж) вже чере(з) се(с) мо(и) запи(с) жа(д)ное мощи мети и ни(г)де в ко(ж)до(г)о] праве(и) права при(и)мова(н) бы(ти) не мае(т)⟨,⟩ и не буде(т) мочи. И (в)же я сама, бра(т)я, се(с)тры мои и ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) мои(х), яко ѿное третее ча(сти) имене(и), мнѣ ѿ(т) его м(л) пна ма(л)жо(н)ка моего за внесе(н)е мое з совито(ст)ю в чотыро(х) тисеча(х) копа(х) гроше(и) записаное, так тое сумы пнзе(и) внесе(н)я мое(г)о] з совито(ст)ю чотыре(х) тисече(и) ко(п) гроше(и), ѿ(т) мене его мл(сти) доброво(л)не дарованы(х), у его мл(с)ти пана ма(л)жо(н)ка моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) его мл(сти) упомина(ти)ся и (в)то вступова(ти) ани жа(д)ны(м) способо(м) по(и)скива(ти) ве(ч)ными часы не маю(т) и не буду(т) мочи. Але во(д)ле се(г)о да(р)у и запису мое(г)о] доброво(л)но(г)о] маеть его мл(ст) па(н) ма(л)жо(н)ко(м) мо(и) са(м), пото(м)ки, бли(з)кие и

157 зв.

кре(в)ные его мл(сти) того внесе(н)я мое(г)ло¹ и (з) совито(ст)ю, ѿ(г) мене его мл(сти) даровано(г)ло²¹, та(к) тепе(р), за(в)жды, яко и пото(м) ве(ч)не и споко(и)не ужива(ти). И ты(м) его мл(сти) во(л)но буде(т), яко вла(ст)но(ст)ю своею во(д)лугъ во(ли) и приподоба(н)я свое(г)ло шафовати. ²² И на то(м) его мл(сти) па(н)у ма(л)жо(н)ку моему, па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)-скому, дала се(с) мо(и) даро(в)ны(и) запи(с)ны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки мое(и) ²³. А для лепшо(г)ло²⁴ утве(р)же(н)я се(г)ло¹ мое(г)ло¹ даровно(г)ло¹ запи(с)но(г)ло¹ ли(с)ту просила есми ѿ приложе(н)е печате(и) и(х) мл(сти) пно(в) шля(х)тъ люде(и) добры(х)⟨,⟩ пна Ждана То(м)ковича Копле(н)ско(г)ло¹, пна Григо(р)я Семеновича а пна Ю(х)на А(н)дрѣвичо(в) Ѡра(н)ски(х), пна Миха(и)ла Роса(л)ско(г)ло¹, а пна Васи(л)а Мирови(ц)кого, Ве(р)бьски(х)-Во(х)но(в)ски(х), а во(з)ного повѣту Володими(р)ско(г)ло¹ пна Де(м)яна Мокре(н)ского. И(х) мл(ст) то на мою про(з)бу учини(ти) и печа(ти) свои к сему моему даро(в)ному запи(с)ному ли(с)ту приложи(ти), а которы(и) и(х) мл(ст) уме(ли), и по(д)писатися руками своими рачи(ли). Писа(н) у Володими(р)и лета по наро(ж) ²⁵ Исус(с) Хр(с)тово(м) тисеча ²⁶ пя(т)со(т) се(м)деся(т) второ(г)ло¹, м(с)ца а(в)густа девятого(н)а(д)ца(т) дня⟨.⟩ Васи(л)евая Загоро(в)скаа Катерина Чо(р)то(р)ы(с)кая вла(ст)ною рукою⟨,⟩ Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и) вла(ст)ною рукою, Григоре(и) Ѡра(н)ски(и), вла(ст)ная рука, Ю(х)но Ѡра(н)ски(и), вла(ст)ная рука, Миха(и)ло Роса(л)ски(и), вла(ст)ная рука, Василе(и) Ва(н)ковичъ // Ве(р)бьски(и), рука вла(ст)ная, Де(м)я(н) Мо(к)ре(н)ски(и), во(з)ны(и) повѣту Воло(ди)ме(р)ско(г)ло¹, рука вла(ст)ная.

У городській книзі № 936: ¹ зе(м)лъ; ² всѣмъ; ³ нине(ш)ни(с); ⁴ ка(ш)талли; ⁵ перво; ⁶ бо(ж)ого; ⁷ пнзми; ⁸ и у; ⁹ и к; ¹⁰ у; ¹¹ упер(д); ¹² мнѣ; ¹³ (в)сѣ(м); ¹⁴ тр(и) (л) ча(с)ти всѣ(х); ¹⁵ е(ст)либы тоє; ¹⁶ третяя; ¹⁷ што все его мл(ст) запи(с); ¹⁸ въряде; ¹⁹ свтомъ; ²⁰ не-має; ²¹ даровано(г)ло; ²² шафовати; ²³ моеє; ²⁴ лепшого; ²⁵ лѣта по нароже(н)ю; ²⁶ тисеча.

94. Тестамент Лева Олександровича Сангушка.

Акт від 24 червня 1571, № 160, 3.

149 Во (и)мя светое живонача(л)ное неро(з)делимое тро(и)цы ѿ(т)ца и сына и светого дха станься. Аминь.

Я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), кня(з) Коше(р)ски(и), будучи зня(т) немалою хоробою а по(м)нечи на то, и(ж) кожды(и) чолове(к), та(к) хоры(и), яко здоровы(и), на ко(ж)ды(и) ча(с) сме(р)ти на себе певе(н) есть, прето е(ст) рѣ(ч) пови(н)ная ко(ж)дому хр(с)тия(н)скому члвку, абы за доброе памѣ(ти) свое(и) чере(з) запи(с) сво(и) жону, дѣти, до(м) и всю мае(т)но(ст) свою в добро(м) поря(д)ку зостави(л). А та(к) я, кна(з) Ле(в) Са(н)кгушко Коше(р)ски(и), поручаю напро(д) душу мою па(н)у богу всемогучому, уфаючи тому, же еє до фалы свое(и) светое приня(ти) рачить, а тело мое гре(ш)ное мае(т) бы(ти) поховано в манастыру Меле(ц)ко(м) заложе(н)я светого Николы. А што ся дотыче(т) ѿпеки, то(г)ды то чинечи за доброе памѣти и(з) доброе воли моеє, знаючи ку себе, поча(в)ши з мой(х) ле(т) молоды(х) а(ж) до сего ча(с)у, шириую зы(ч)ливость и мило(ст) его мл(сти) князя Косте(н)тина Косте(н)тиновича Ѡ(с)тро(з)ско(г)ло¹, воеводы кие(в)ско(г)ло¹, ма(р)ша(л)ка зе(м)ли Во(л)ы(н)ское, а та(к) же те(ж) не (м)не(и) брата мое(г)ло¹ кре(в)ного его мл(с)ти князя Романа Федоровича

Са(н)кгушковича, воеводи бра(с)ла(в)ско(г)ло, ге(т)мана дво(р)ного Ве(ли)ко(г)ло Кня(з)ства Лито(в)ского, старо(с)ты житоми(р)ско(г)ло, де(р)жа(в)цы речи(ц)кого, напро(д) па(н)у богу, а пото(м) его мл(сти) кнзю Ко(с)ге(н)тину Ко(с)ге(н)тиновичу Ѡ(с)тро(з)скому, воеводе кие(в)скому, и е(г)ло мл(сти) кнзю Рома(н)у Федоровичу Са(н)кгушку, воеводе бря(с)ла(в)скому, бра(т)у моему, в опеку жону мою кнгню Га(н)ну Николае(в)ну Ѡ(с)тико(в)ну и сына мое(г)ло князя Григо(р)я, и (к) тому вси име(н)я мои ѱ(т)чи(з)ные, которые право(м) прирожены(м) по ѱ(т)цу мое(м) небо(ж)чику сла(в)но(и) паме(ти) кнзю Алекса(н)дру А(н)дреевичу Са(н)кгушковича Коше(р)скомъ при(ш)ли, та(к) те(ж) набытые, и тые, ѱ которые право ве(с)ти меновите с пно(м) Ю(р)емъ Ѡ(с)тико(м), воеводою мъстисла(в)ски(м), старо(с)тою бря(с)ла(в)ски(м), и брато(м) его пномъ Григо(р)емъ Ѡ(с)тико(м), та(к) те(ж) с пно(м) Николае(м) Сопегою, воеводичо(м) новгоро(д)ски(м), почал-е(м), и к тому вси речи мое рухомые, золото, сребра, пе(р)ла, кле(и)ноты, кони, збро(и), шаты, ѱбема и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѱпекуно(м), выше(и) в се(м) те(с)таме(н)те мое(м) меновано(м), поручаю в мо(ц) и в шафова(н)е даю до того часу, а(ж) сы(н) мо(и) кня(з) Григоре(и) леть доросте(т). А кгда доросте(т) сы(н) мо(и) кня(з) Григоре(и) леть зупо(л)ны(х), // то(г)ды и(х) мл(ст) пнове ѱпекунове, яко его м(л) кня(з) Ко(с)тя(н)ти(н) Костя(н)тинови(ч) Ѡ(с)тро(з)ски(и), воевода кие(в)ски(и), та(к) те(ж) и его м(л) кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Санъкгушко, воевода бря(с)ла(в)ски(и), вси име(н)я и речи рухомые в цело(сти) пови(н)ни буду(т) сыну моему кнзю Григо(р)ю ве(р)нути в мо(ц) до де(р)жа(н)я и (в) шафова(н)е подати. А што ся дотыче(т) хова(н)я сына мое(г)ло кнза Григо(р)я того, мае(т), яко (ж) за про(з)бою моею то мнѣ ѱбеца(ти) рачи(л), его мл(ст) кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воевода бря(с)ла(в)ски(и), споло(м) з сыно(м) мои(м) кнземъ Федоро(м) хова(ти), звлаща в лете(х) детины(х) в ла(с)каво(и) а мл(сти)во(и) ѱпеце и науце его, маючи в дому свое(м), а к тому всѣ права, приви(л)я, ли(с)ты, тве(р)дости, которые су(т) на (и)ме(н)я мо(и) тые, маю(т) бы(ти) в схова(н)ю у дому у его мл(сти) князя Романа Федоровича, воеводы бря(с)ла(в)ского, до ле(т) сына моего князя Григо(р)я. А кгда сы(н) мо(и) ле(т) зупо(л)ны(х) доросте(т), повине(н) буде(т) его мл(с)ть кня(з) Рома(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воевода бра(с)лавски(и), бра(т) мо(и), ѱные вси ли(с)ты, права, привилеи и тве(р)дости ве(р)нути, пода(ти) сыну моему кнзю Григо(р)ю. А и(ж), яко ся выше(и) поменило, е(ст) ко(ж)ды(и) члвкъ сме(р)те(л)ны(и) и потреба, абы на при(ш)лые часы бачно(ст) ме(л), а для лепшее тве(р)дости, тые речи при(ш)лые пи(с)мо(м), ѱварова(л) и вмоцни(л). А та(к) я, кна(з) Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и), ни шиее (!) намовы, ѱ(д)но са(м) з доброе воли и (з) доброе целое паме(ти) моее, помнечи на то, иж-е(м) есть крвю брата(р)скою зда(в)на за(ц)ны(х) про(д)ко(в) ниши(х) дому Са(н)кгушкова зъ его мл(с)тю кнземъ Романо(м) Са(н)кгушковичо(м), братомъ мои(м), злучоны(и), и (в)живаючи ѱ(д)ного ге(р)бу, маючи бли(з)кое скре(в)ненъе межи собою, а што бо(л)шого знаючи еще, яко-(м) выше(и) помени(л), ку себе по (в)си часы упримую а при(и)мую и шириую ху(т) и мило(ст) брата моего его мл(сти) князя Романа, а по(м)нечи на то(т) до(м) Са(н)кгушко(в), абы ся не умне(и)шиваль, але и ѱ(в)ше(м) ся ро(з)множа(л) и ро(з)шира(л), маючи те(ж) и то пере(д) собою, иж-е(м) есть воле(н) ѱ(т)чи(з)ною своею и всею мае(т)но(ст)ю шафовати,

149 зв.

150 ω(т)да(ти), продати, даровати и кому хочечи водлу(г) воли свое(и) записа-
 ти, чо(г)о на(с) право посполитое, уфала со(и)му бресте(и)ского учи(т), хочу
 то теды мети, кабы то та(к), не ина(к) на вечные часы было, то е(ст) если бы
 па(н) бо(г) з воли по мое(м) животе и на сына моего // князя Григо(р)я, бу(д)
 ле(т) недоро(с)лого а(л)бо и доро(с)лого, сме(р)ть допусти(ти) рачи(л), та(к)
 и(ж) бы бе(з) пото(м)ства и не заве(д)ши никому записо(м) ани те(с)таме(н)-
 то(м) имене(и) свои(х), то(г)ды име(н)е мое Каме(н), замо(к) и место, дво(р)
 Любче з село(м)ъ, з людьми, село Глушка, село Веде(р)ть, село Вороко(м)ль,
 село Полицы, которое име(н)е Каме(н) и с тыми всеми селы, к нему належачи-
 мии, лежи(т) в повѣте Володимер(р)ско(м), ку тому замо(к) Коше(р) з мес-
 томъ, та(к)же лежачи(и) в повѣте Володимер(р)ско(м), з селы, ку нему при-
 (с)лухаючими и належачими, меновите село Коше(р) Стары(и), Городе-
 лець, Переве(с)е, Кра(с)носта(в)е и Тупалы, дво(р) мо(и) Мезо(в), ку Ко-
 шеру прислухаючи(и), и (з) селы, то е(ст) Мезово(м), с Чере(м)ша(н)кою, з
 Бо(р)зовою и (з) селищо(м), та(к) же те(ж) име(н)е мое, лежачое в повѣте
 Лу(ц)ко(м), Горохо(в), замо(к) и ме(с)то, и села, ку нему належачими, яко
 село Рачи(н), Завидо(в), Воля Завидовскаа, Озе(р)ца, Куты, Ма(р)ковичи,
 Дво(р), Конюхи, село(м) Коню(с)ки(м), село Млыновъ, Защито(в), Белое
 Поле, Стары(и) Горохо(в), Стары(и) Ста(в) и Зале(с)цы, которы(и) име(н)я
 вси, Каме(н)-замо(к) з место(м), з дворы и селы, Коше(р)-замо(к) з ме(с)-
 то(м), з дворы, з лесы, яко выше(и) в се(м) дестаме(н)те меновите достато(ч)-
 не описаны су(т), зо всеми пожи(т)ками и яко-ко(л)ве(к) меноваными и зо
 (в)сими кгру(н)ты, до ни(х) належачими, з бояры и (з) и(х) име(н)ями, зъ
 слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тя(г)лыми и да(н)ными, и зо (в)сими и(х) по-
 ви(н)ностями, с цы(н)шами грошовыми, жи(т)ными и ω(в)сяными, з болота-
 ми, и зо (в)сякими пода(т)ками, с пол(л)ми ораными и неораными, сеножа(т)-
 ми, з лесы, с пушами, з га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, и(з) заро(с)лями,
 з ловы звери(н)ны(ми), и пташъими, з озеры, з реками, ставы, ставищами,
 з млыны, и (з) и(х) выме(л)ками, и зо всемъ на (в)се, я(к) ся тые име(н)я
 в кгру(н)те(х), в широкости в обыходе(х) и в гранече(н)ю своемъ здавна
 маю(т), его мл(с)ти князю Роману Федоровича Са(н)кгушковича, воеводе
 бра(с)ла(в)скому, ге(т)ману дво(р)ному Велико(г)о| Кня(з)ства Лито(в)-
 ско(г)о|, старо(с)те житоме(р)скому, де(р)жа(в)цы речи(ц)кому, брату
 моему, даю, дарую ему самому и пото(м)комъ его мл(сти) си(м) мои(м) де(с)-
 таме(н)томъ в мо(ц), в де(р)жа(н)е и вжива(н)е ве(ч)ными часы записую,
 ничо(г)о| на жа(д)но(г)о| з бли(з)ки(х) мои(х) не оставуючи и ω(в)ше(м)
 то ω(т) ни(х) ω(т)даляючи на ве(ч)ные часы. А што ся дотыче(т) жоны моее
 кнгни Га(н)ны Миколае(в)ны Остико(в)ны, туо по животе мое(м) зо(с)та-
 вую на (и)ме(н)ю мое(м), лежачо(м) // в повѣте Слони(м)ско(м), на Косове.
 150 зв. Которое име(н)е маю(т) е(и) и(х) мл(ст) пнове опекунове выше(и) менова-
 ные по сме(р)ти мое(и) в мо(ц) до ожива(н)я и (в) де(р)жа(н)е подати зо
 вси(м), яко ся тое име(н)е само в собъ мае(т), то е(ст) место Косово з дворы,
 селы, ку нему при(с)лухаючими, з бояры и (з) и(х) име(н)ями, з слугами,
 и пу(т)ными и (з) людьми тя(г)лыми и да(н)ными и зо (в)сякими и(х) пови(н)-
 ностями, с цы(н)шами грошовыми, з дя(к)лы жи(т)ными и ω(в)сяными, и зо
 всеми кгру(н)ты, с пол(л)ми ораными и неораными, с пушами, з лесы, з
 га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, заро(с)лями, з ловы звери(н)ными и с пта-
 шими, з озеры, и (з) реками, ставы, и (з) ставищами, з млыны и (з) и(х) вы-

ме(л)ками, и зо всякими пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)векъ обычае(м) менованы-
мае(т) жона моя, кнгня Га(н)на Миколае(в)на Ѡ(с)тиковна, на томъ
име(н)ю мое(м) Косове до ско(н)ча(н)я живота свое(г)ло жити и оного во
всяки(х) пожи(т)ка(х) его ужива(ти), шафую(чи) припа(д)ками и пожи(т)-
ками, которые з него приходи(ти) буду(т), во(д)лугъ уподоба(н)я своего.
А по сме(р)ти е(и) мае(т) тое име(н)е мое Косово зо (в)си(м) ты(м), яко е(ст)
выше(и) ѱ(т) мене на де(р)жа(н)е до живота ма(л)жо(н)де мое(и) кнги Га(н)-
не Миколае(в)не Ѡ(с)тико(в)не в се(м) дестаме(н)те мое(м) описано, при(и)ти
и припа(сти) на сына мое(г)ло кнзя Григо(р)я до мощы и до де(р)жа(н)а
его на вечные часы. А е(ст)ли бы па(н) бо(г) з воли свое(и) светое в недрос-
лы(х) лете(х) на сына мое(г)ло кнзя Григо(р)я сме(р)ть допу(с)ти(л), то(г)-
ды тое име(н)е мое Косов(в), дво(р)я, ме(с)то и (з) иными двory и се(л)ми,
к нему належачими, зо вси(м), яко ся тое име(н)е Косо(в)ское в кгру(н)те(х),
в широкости и (в) обыходе(х) свои(х) мае(т) зо всякими, яки(м)-ко(л)векъ
обычае(м) могу(т) бы(ти) на(з)вано, с пожи(т)ками мае(т) при(и)ти и при-
па(сти) на его мл(с)ти пна Ю(р)я Ѡ(с)тика, воеводу мстисла(в)ского, старосту
бря(с)ла(в)ского, и на брата его пна Григо(р)я Ѡ(с)тика, и на пото(м)ки
и(х) мл(с)ти в мо(ц) и в де(р)жа(н)е ве(ч)ными часы. А што ся дотыче(т)
име(н)я мое(г)ло Лю(б)ча, которое я маю вечно(ст)ю ѱ(т) тещи мое(и) пне(и)
Га(н)ны Романо(в)ны, кня(ж)ны Любе(ц)кое, ино тое име(н)е мое Лю(б)че
зо вси(м) на все, яко ся само в собъ маеть, яко ча(ст), которую-(м) я ме(л)
на вечно(ст), та(к) и тую ча(ст), которую е(и) мл(ст) пни теща моя в суме
пнзе(и) мела ѱ(т) пна Ѡстафья Воловича, пна Тро(ц)кого, по сме(р)ти мое(и)
мае(т) бы(ти) ѱ(т) и(х) мл(с)ти пно(в) ѱпекуно(в) ее мл(с)ти пне(и) Га(н)не
Романо(в)не, кня(ж)не Любе(ц)ко(и), тещи мое(и), та(к) те(ж) и вси права,
приви(л)я на тое име(н)е Лю(б)че ве(р)нено. Которое име(н)е // зо всеми 151
его пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)векъ обычае(м) меноваными, и зо (в)сами
кгру(н)ты, яко ся в широкости и въ обыходе(х) свои(х) мае(т), зо всеми
селя, и (з) людьми тяглыми и да(н)ными и и(х) пови(н)ностями мае(т) ее
мл(ст) пни теща моя ве(ч)не де(р)жа(ти) тое име(н)е Любче, и во (в)си(х)
пожи(т)ка(х) оно(г)ло вжива(ти), и и(м) шафова(ти) во(д)лу(г) уподоба(н)я
своего, а до имене(и) мои(х) ѱ(т)чи(з)ны(х) вже ничо(г)ло ме(ти) не мае(т)
ве(ч)ными часы. А к тому те(ж) я, Ле(в) Але(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушко
Коше(р)ски(и), не (з) намовы чиеи, але з мило(с)ти кре(в)ное славно(г)ло
и за(ц)ного дому ншо(г)ло Са(н)кгушковичова, маючи на паме(ти) кнзя
А(н)дрея Григо(р)евича Са(н)кгушковича кове(л)ского, и(ж) есть бра(т)
и пови(н)ны(и) крвны(и) мо(и), претотоси(м) моимъ те(с)таме(н)то(м) ѱ(з)-
на(и)мую, и(ж), естли бы з допуще(н)я бо(ж)его сы(н) мо(и) кня(з) Григо-
ре(и) по мое(м) животе зшо(л) з сего свѣта в недорослы(х) лете(х) свои(х)
або те(ж) хотя бы и (в) дорослы(х), а без пото(м)ства и никому бы имене(и)
свои(х) де(с)таме(н)то(м) ани записами не заве(л) ани записа(л), то(г)ды
а ему записую, си(м) мои(м) тестаменто(м) даю и дарую ве(ч)ными часы
име(н)е мое, лежачое в повѣте Лу(ц)комъ, которое на мене по небо(ж)чи(к)у
славно(и) паме(ти) ѱ(т)цу мое(м) кнзю Алекса(н)дру Коше(р)скомъ спало,
меновите Переми(л), замо(к), и место, к нему належачие, яко Смо-
лево, и те(ж) боя(р)ские села Ве(р)бное, Гу(м)нища, Ѡ(б)чо и Во(л)ка зо
(в)сьми кгру(н)ты, яко ся тое име(н)е выше(и) менованое все само в себе,
в широко(с)ти и обыходе(х) свои(х) з давны(х) часо(в) мае(т), зо всеми по-

жи(т)ками, яки(м) бы колвекъ ѿбычае(м) менованы бы(ти) могли, ѿ(т)даляючи ѿ(т) ины(х) вси(х) бли(з)кихъ мой(х) и ничо(г)ло на ни(х) не заста-
вучюи, але во(д)лу(г) вы(ш)шо(г)ло писа(н)я моего в се(м) дестае(н)те мое(м)
тое име(н)е мое Переми(л)е зо (в)сими селы, к нему належачими, по сме(р)-
ти сына моего князя Григо(р)я мае(т) припасти на брата моего князя А(н)дрѣя
Кове(л)ского. А пото(м), если ему бо(г) да(ст) жону а з нею пото(м)ство,
то(г)ды на пото(м)ки его зо (в)сими кгру(н)ты, з лю(д)ми тяглыми, с чи(н)-
шами грошовыми, жи(т)ными и ѿ(в)саными, с по(л)ми, з сеножа(т)ми, з
лесаы, з дубровами, з га(и), зъ запу(с)ты и (з) зарослями, з озеры и реками,
з ставы и (з) ставищами, з млыны и и(х) выме(л)ками, жа(д)но(г)ло кгру(н)ту
а никоторы(х) пожит(к)ов). А што ся дотыче(т) по сме(р)ти мое(и) ѿ(т)пра-
вы и заплаты слуга(м) моимъ, ино я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко-
вича Коше(р)ски(и), назначил-о(м)ъ // на ѿособливо(м) ре(и)стре мое(м),
достаточне списано(м), меновите по чому и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове ко(ж)-
дому з слу(г) мой(х) на ѿ(т)праве заплати(ти) маю(т). До которого ре(и)стру
и руку свою по(д)писа(л) и печат(т) свою приложи(л). И ку тому за про(з)бою
моею до того (ж) ре(и)стру моего его мл(ст) па(н) Юре(и) Тишкеви(ч), ро(т)-
пристръ короля его мл(с)ти, будучи добре сведомъ воли мое(и), печат(т) свою
приложи(ти) рачи(л). Ѹ(з)на(и)мую те(ж) я, Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)-
кгушко Коше(р)ски(и), иж-е(м) дал(т) слuze и богомо(л)цу моему ѿ(т)цу
Семену, игумену при за(м)ку моемъ Горухо(в)скомъ, село мое Марковичи
на выхова(н)е. Которое село маю(т) ему по сме(р)ти мое(и) и(х) мл(ст) пнове
ѿпекунове до де(р)жа(н)я по(с)тупи(ти) и подати, а ѿ(н) до живота свое(г)ло
мае(т) тое село в де(р)жа(н)ю свое(м) мети и во вшеляки(х) пожит(к)а(х)
его уживати, а по его животе ѿпя(т) тое село Ма(р)ковичи мае(т) быти при-
ве(р)нено ку за(м)ку моему Горухо(в)скому. Ѹ(з)на(и)мую те(ж) я, Ле(в)
Са(н)кгу(ш)ко Коше(р)ски(и), в то(м) волю мою, и(ж) ко(н) мо(и) вороны(и)
туре(ц)ки(и) скоче(к) и ша(б)ля моя ѿправленная по(з)лотистая, которую
маю ѿ(т) Володимера Заболоцкого, по сме(р)ти мое(и) мае(т) быти дана его
мл(сти) князю Роману Са(н)кгушку, воеводе бря(с)лавскому, бра(т)у моему.
А што ся дотычетъ име(н)я моего Лушнова, которое на то(т) ча(с) де(р)жит(т)
па(н) Микола(и) Сопега, воеводи(ч) новгоро(д)ски(и), ино то и(х) мл(ст) пно-
ве ѿпекунове в не(г)ло право(м)ъ вы(и)скива(ти) маю(т). А е(ст)ли бы сы(н)
мо(и) в недоро(с)лы(х) лѣте(х) с то(г)ло свѣта зшо(л), то(г)ды тое име(н)е
Лушне(в) мае(т) бы(ти) ве(ч)не в де(р)жа(н)ю у тю(т)ки мое(и) е(и) мл(с)ти пни
Миколаевое Сопежиное, воеводичовое новгоро(д)ское, пнее Га(н)ны А(н)д-
рее(в)ны, кне(ж)ны Коши(р)ское. Каменицу мою у Ви(л)ни, которую кня(з)
Паве(л) Соколи(н)ски(и), по(д)комори(и) вите(б)ски(и), взя(в)ши кгвал-
то(м), до сего ча(с)у де(р)жит(т), и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове маю(т) то(г)ло
право(м) доходити. А што бы ся с права ѿказало князю Соколи(н)скому пла-
ти(ти), то маю(т) и(х) мл(ст) пнове ѿпекунове з ымене(и) мой(х) заплати(ти)
або сы(н) са(м) выкупи(т), кгда ле(т) доросте(т). Сребро мое, которое е(ст)
у жидо(в)ки городе(л)ское у Есковое неви(н)не забавленое, маю(т) и(х)
мл(ст) панове ѿпекунове право(м) вы(и)скива(ти), на которое е(ст) ре(и)стръ
с по(д)писо(м) руки небо(ж)чика Есковы. А тая вса справа ѿ тое сребро е(ст)
у слуги моего Ѹле(х) на Поря(д)нича. Име(н)а мои, которые су(т) в заставе,
яко Переме(л), Конюхи, Смолево и иные села мои, которые у кого-ко(л)векъ
су(т) заставленые, тые маю(т) и(х) мл(л) пнове ѿпекунове з доходи(в) и(н)-

ши(х) // во(л)ны(х) имене(и) мои(х) окупава(ти). А которые те(ж) села Лемешо(в) и Козяти(н) на кгру(н)те мое(м) горухо(в)ско(м) съли и су(т) в де(р)жа(н)ю его мл(сти) пна Миколая Сопега ку [...], ты(х) имене(и) маю(т) и(х) мл(ст) пнове опекунове право(м) доходити и, до(и)скавшии и(х), приве(р)нути до (и)ме(н)я мое(г)ло Горухова. Ку тому рече(и) мои(х) вси(х) рухомы(х), золота, сребра дал-о(м) реестрь, достато(ч)не списаны(и) с по(д)писа(н)емъ руки моее и с приложе(н)емъ печата(ти) свое(и), до ру(к) и(х) мл(сти) пно(в) опекуно(в). До которого те(ж) за про(з)бою моею, будучи добре ведо(м) воли моее, его мл(ст) па(н) Юре(и) Ти(ш)кеви(ч), ро(т)ми(с)трь короля его мл(сти), печата(т) свою приложи(ти) рачи(л). А иж-е(м) бы(л) пе(р)ве(и) секо учини(л) постанове(н)е с тещею моею ее мл(ст)ю кнгнею Па(в)ловою Соколи(н)скою, кне(ж)ною Га(н)ною Романо(в)ною Любе(ц)кою, та(к) и(ж) ми ее мл(ст) была Лю(б)че, имене(и) свое, ве(ч)не и пото(м)комъ мои(м) пу(с)тила. А я те(ж) на(и)ме(н)ю мое(м) Кошеру доживо(т)е ее мл(сти) бы(л) пусти(л), але и(ж) за доброво(л)ны(м) по(з)воле(н)емъ ее мл(сти) самое, которое ее мл(ст) пере(д) брато(м) мои(м) его мл(ст)ю кнзе(м) Романо(м) Федоровичо(м) Са(н)кгушковича, воеводою бря(с)ла(в)ски(м), учинила, то е(ст) мне Коше(р) пу(с)тила и свое(г)ло доживо(т)я на не(м) о(т)ступила. А я ее мл(сти) Лю(б)че за(с) пуцаю и ве(ч)не о(т) него о(т)ступую. А ее мл(ст) бы те(ж) и ли(с)ты мои, якие о(т) мене на (и)ме(н)е мое Коше(р) мела, то(г)ды тые листы моцы жа(д)ного права ме(ти) не маю(т) и до (и)ме(н)я мое(г)ло Кошара никоторыми причинами жа(д)ного права ани уступу мети не можеть. Яко (ж) я, кня(з) Ле(в) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и), достато(ч)не в се(м) тестаменте мое(м) остато(ч)ную волю свою, поря(д)не ко(ж)дую ре(ч) а(р)тикулами меновите росписа(в)ши и росправи(в)ши та(к), яко на то воля моя была, по(д)писал-е(м) рукою моею вла(ст)ною се(с) дестаменте(нт) мо(и) и приложил-о(м) до не(г)ло печата(т) свою. При чо(м) были и того добре сведомы пнове приятели мои и(х) мл(ст) па(н) Юре(и) Ти(ш)кеви(ч), ротми(с)трь его к(р) мл(л), па(н) Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и), па(н) Я(н) Вну(ч)ко и пань Стани(с)ла(в) Де(р)жано(в)ски(и). И (д)ля лепшее мо(ц)ности и тве(р)дости сего тестаменту моего за про(з)бою моею (>) печата(ти) свои к сему дестаменту моему приложити рачи(ли). А которые писа(ти) умею(т), то(г)ды и руки сво(и) вла(ст)ные по(д)писа(ти) рачи(ли) до се(г)ло тестаменту мое(г)ло. Писа(н) у Камени лѣта о(т) нароже(н)я сына божо(г)ло тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пе(р)вого, мца ге(н)вара, два(д)ца(т) третьего дня. Ле(в) Са(н)кгушко Коше(р)ски(и), рука вла(ст)ная. Юре(и) Ти(ш)кеви(ч) рукою вла(ст)ною, Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и) рукою вла(ст)ною, // Я(н) Внучекъ ре(н)ко вла(ст)но.

152 зв.

95. Дарчий лист Григорія Гнѣвошевича Киселя,
який дарує рухомі речі своїй жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 189, 3.
Випис з книг гродських від 14 лютого 1573.

Я, Григорє(и) Гнєвошеви(ч) Кисе(л), земени(н) зе(м)ли Во(л)ны(н)скоє, по(в)ѣту Во(л)о(д)име(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м)ъ на себе си(м) мой(м)ъ ли(с)томъ всѣмъ нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,

204 зв.

хто бы того потребова(л) або веда(ти) хоте(л), и(ж) з воли и пре(з)ре(н)я бо-
 (ж)его поня(л) есми за себе в ма(л)жо(н)ство свтоє пнюю Дороту Пе(т)ровну
 Не(м)ценовича, которая пе(р)ве(и) была за пано(мъ) Григо(р)емъ Ви(л)-
 ко(в)ски(м). А та(к) я, розумеючи ничо(г)ло на свете быти пев(н)ого члвкови,
 ѿ(д)но сме(р)ть, а не певе(н), коли година сме(р)ти члвкови зоста(ти) мае(т),
 прото, буду(чи) я на то(т) ча(с) в добро(м) здоро(в)ю ѿ(т) пна бога на все(х)
 чло(н)ка(х) мои(х), ники(м) не намове(н), ани звездонъ, ани примушо(н),
 ѿ(д)но са(мъ) своимъ з розумо(мъ) и свое(и) добро(и) волею; мешкаю(чи)
 мнѣ ча(с) немалы(и) в ма(л)же(н)стве свто(мъ) из ма(л)жо(н)кою моею ми-
 лою пнею Доротою Петровною, до(з)навши по не(и), ма(л)жо(н)це мое(и)
 мило(и), прия(з)нь ве(р)ную, мл(ст) ку собе хочечи застанови(ти), абы ма(л)-
 жо(н)ка моя по животе мое(м) ѿ(т) дете(и) мои(х)⟨,⟩ е(ст)ли бы ми и(х)
 па(н) бо(г) рачи(т) да(ти) з нею мѣти, и ѿ(т) брата мое(г)ло рожено(г)ло
 пна Яна Гневошевича Киселя, та(к) те(ж) и ѿ(т) и(н)ши(х) кро(в)ны(х),
 повиноваты(х), бли(з)ки(х) мои(х) ѿ ре(чи) рухомые якоє тру(д)ности не
 205 мѣ(ли) по животе мое(м), которые бы зоста(ти) мели ѿ(т) мала до велика, //
 ачь-ко(л)векъ и(х) мало, ѿ(д)но(ж) чинечи я досы(т) беглости а писа(н)ю
 таковы(х) ли(с)то(в) и записо(в), то е(ст) меновите тые речи мое все рухомые,
 гроши готовые, золото, серебро, шаты, пе(р)ла, кле(и)ноты, цы(н), мѣ(д),
 ры(н)штуно(к) вое(н)ны(и), па(н)цыри, шиша(ки) и уве(с) спря(т) домовы(и),
 кони е(з)дныє и не(з)дныє (!) з во(з)ники, збо(ж)е вшелякое, молоченое и
 немолоченое, бы(д)ло рогатое и нерогатое все а все рухомые речи ѿ(т) мала
 и до ве(ли)ка, яки(м)-ко(л)векъ имене(м) на(з)вано або поменены бы(ти)
 могу(т), тые вси речи рухомые мое даю, да(р)ую и си(мъ) листо(мъ) мои(мъ)
 записую е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Дороте Петровне Не(м)-
 ценовича. А дѣти, пото(мъ)ки мое, мнѣ з нею е(ст)ли па(н) бо(г) рачи(т)
 да(ти) мѣти, набытые, и бра(т) мо(и) пе(р)вопоменены(и), па(н) Я(н) Гне-
 вошеви(ч) Кисе(л), та(к) те(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х), крвны(х), повинова-
 ты(х), приятеле(и) мои(х) до ты(х) рече(и) рухомы(х), выше(и) в се(мъ)
 ли(с)те мое(мъ) меноваты(х), ничо(г)ло мети а никоторы(мъ) ѿбычае(мъ),
 пра(в)ны(мъ) и неправны(мъ), доходи(ти) не маю(т). И во(л)на е(ст) ма(л)-
 жо(н)ка моя милая пни Дорота Пе(т)ровна во(д)ле сего запи(с)ного ли(с)ту
 мое(г)ло ты(ми) речами рухомы(ми), ѿ(т) мене е(и) записаными, шафова(ти)
 и ку своему ле(п)шому а пожито(ч)не(и)шому ѿбороча(ти), якъ сама нале-
 пе(и) хоче(т) зрозуме(ти) буде(т), по животе мое(мъ) ве(ч)ными часы. И на
 то е(с)ми дал(а) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пане(и) Дороте Пе(т)ровне Не(м)-
 ценовича се(с) мо(и) вы(з)наны(и) и дарованы(и) ли(ст) под(а) печатю и (с)
 под(п)исю вло(ст)ное руки моеє. При то(мъ) были и того до(б)ре сведоми
 и печат(и) свои за про(з)бою моею к сему моему вы(з)нано(му) и даровано-
 му ли(с)ту и(х) мл(ст) пнове а приятели мои его мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)-
 рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) зе(мъ)ли Бря(с)лавское, город(н)ичи(и)
 володиме(р)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и),
 су(д)я зе(мъ)ски(и) повѣту Володиме(р)ского, па(н) Федо(р) Со(л)та(н)
 Бутяти(ц)ки(и), писа(р) земъски(и) повѣту Володиме(р)ского, па(н) Гне-
 во(ш) и па(н) Ива(н) Пе(т)ровичи Калусо(в)ские. Писа(н) в Ни(з)киничо(х)
 лета по нароже(н)ю Исуса Хр(с)та сына божо(г)ло тисеча пя(т)со(т) се(м)-
 деся(т) третє(г)ло, м(с)ца февраля, второгона(д)ца(т) дня. Григоре(и) Гне-
 вошеви(ч) Кисе(л) рукою вла(ст)ною под(п)иса(л).

Я, Григоре(и) Гнєвошеви(ч) Кисє(л), земени(н) зе(м)ли Во(л)ны(н)ское 200
повѣту Воло(ди)ме(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м) на себе си(м)
мои(м) ли(с)то(м) вси(м) ныне(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,
кто бы то(г)ло] потребова(л) або вѣдати хоте(л), и(ж) я з воли и пре(з)рєнья
бо(ж)его пона(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство свтоє пнюю Дороту Пе(т)ров-
ну Не(м)цєновича, которая пе(р)ве(и) была за пно(м) Григо(р)ємъ Виско(в)-
ски(м), и мешкаю(чи) мнѣ з нею в ма(л)же(н)стве а (з)наю(чи) а ве(р)ную
мл(ст) и учтливое захова(н)є єє ку собѣ ма(л)жо(н)ки моеє милое, нагоро-
жаю(чи) тоє(и) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), з мило(сти) доброе во(ли) моеє
даю, да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) по животе мое(м) запи(с)ую суму
пе(в)ную пнзе(и), то є(ст) пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)-
ское, личє(чи) по десе(ти) пенезє(и) белы(х) у гро(ш), а в ко(ж)дую копу по
ше(сти)дєся(т) гроше(и) ли(т)вски(х), на (д)ворє и на все(м) име(н)ю мое(м)
ѡ(т)чи(з)но(м) Ни(з)кини(ц)ко(м) и сєлици Конєвичо(х), ничи(м) никому не
завєдено(м) и не записано(м), в повѣтє Володимє(р)ско(м) лежачо(м), кото-
рое мнє з делу ѡ(т) брата моего рожоно(г)ло] пна Яна Гнєвошевича Кисєля
зостало. И те(ж) на ча(сти) мое(и) сєлици ншо(г)ло] посполито(г)ло]⟨.⟩ в
повѣтє Киевьско(м) лежачо(г)ло], которая ча(ст) ѡ(т) дя(д)ка мое(г)ло]
пна Петра и ѡ(т) брата мое(г)ло] рожоно(г)ло] пе(р)вопоменєно(г)ло] пна
Яна Кисєля, та(к) те(ж) и ѡ(т) брата мое(г)ло] стрые(ч)ного пна Александра
А(н)дрєєвича Дорогини(ц)кого на мене з делу при(и)ти має(т), по(д) таки(м)
способо(м), є(ст)ли бы па(н) бо(г) упере(д) на мене, ани (ж) на нєє, ма(л)-
жо(н)ку мою, сме(р)ть допустити рачи(л), то(г)ды ѡна, ма(л)жо(н)ка моя
милая пни Дорота, має(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) з будова(н)є(м)
дво(р)ны(м) и (з) землями дво(р)ными, па(ш)ными и непашными, з лю(д)ми
и и(х) роботами, з всякими платы и доходы, пожи(т)ками, с по(л)ми, з
сєножа(т)ми, з га(и), дубровами, з сєлицами Конєвичи, и зо (в)си(м) на все,
што-колвє на мене з делу Ни(з)киничо(х) ѡ(т) брата мое(г)ло] пна Яна и в
Конєвичо(х) пришло, єє часть мою сєлици кнє(в)ско(г)ло], которое з делу
ѡ(т) да(д)ка моего, пна Пе(т)ра Кисєля, и ѡ(т) брата мое(г)ло] рожоного пна
Яна а стрые(ч)но(г)ло] пна Алекса(н)дра // при(и)ти має(т) з кгру(н)тами 200 зв.
зєме(н)ными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с пушами, з лєсы, з дубровами, з дє-
рєво(м) бо(р)тны(м), з да(н)ю медовою и (з) ловы звери(н)ны(ми) и пта(ш)-
ными, з реки и з рє(ч)ками, з ловєньє(м) ры(б), з гоны бобровыми и зо вси(м)
на все, што-ко(л)вє(к) ку то(и) ча(сти) мое(и) з делу будє(т) належа(ти),
в то(и) сумє пнзе(и), звы(ш) поменєно(и), у пе(ти)со(т) копа(х) гроше(и),
а(ж) до живота свое(г)ло] на себе дє(р)жати и (в)жива(ти). А дє(ти) мои, ко-
торыє є(ст)ли бы мнє па(н) бо(г) з нею рачи(л) да(ти) мє(ти), бра(т)я и кото-
ры(и) бли(з)кие, кре(в)ные и повиноваты(и) мои во все тоє ничи(м) сєя всту-
пова(ти) и в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єє никоторое переказы чини(ти) ани
до жа(д)но(г)ло] права єє ѡ то позывати и тру(д)ности жа(д)ное задава(ти)
нє маю(т). А є(ст)ли бы дѣти, пото(м)ки мои, бра(т)я або которые-ко(л)вє
бли(з)кие, крєвные, повиноватыє мои чи(м) сєя ко(л)вє в то вступова(ти)

и якую-ко(л)ве в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю еє та(к) двора и име(н)я Ни(з)кини(ц)кого и селищъ Конєви(ц)кого и кие(в)ского на(д) се(с) запи(с) мо(и), е(и) ѿ(т) мене на то даны(и)⟨,⟩ перека(з)у чини(ти) або до якого-ко(л)ве права еє ѿ то по(з)вати и тру(д)но(ст) е(и) в то(м) задава(ти) мєли, то(г)ды таковы(и) ко(ж)ды(и), хто бы то з ни(х) ко(л)ве учини(л), має(т) и повинє(н) буде(т) заплати(ти) на замо(к) Воло(ди)ме(р)ски(и) закла(д)у пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, а стороне на(р)ушоно(и), то е(ст) ма(л)жо(н)це мое(и) пнє(и) Дороте, другую пя(т)со(т) копъ гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы. Которы(и) заклады вря(д) к(р)о(д)ски(и) володимє(р)ски(и) має(т) на ни(х) мо(ц)не ѿ(т)правити, а ѿныє заплати(в)ши тые заклады, которые бы в ни(х) упа(л), прє(д)ся ув оны(и) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и име(н)е мое Ни(з)кинич и селище Конєви(ц)кое и кие(в)ское ничи(м) ся вступова(ти) и в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю еє некоторое переказы чини(ти) ани до жа(д)ного права позва(ти), тру(д)ности жа(д)ное задава(ти) не маю(т), але во все(м) то(м) маю(т) ся захова(ти) во(д)ле сєго ѿписно(г)ло[л] ли(с)ту моего, которы(и) у ко(ж)до(г)ло[л] права при mocy захова(н) бы(ти) має(т), а(ж) до живота еє, ма(л)жо(н)ки мое(и) милоє пнєє Дороте. А по животе еє тєды тая сума пнзе(и) // пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), е(и) ѿ(т) мене дарованаа и записанаа, та(к) те(ж) и то(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и име(н)е мое Ни(з)кинич и селища Конєви(ц)кое и киевское, на чо(м) я е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пнє(и) Дороте, тую суму пнзе(и) записа(л) при дѣте(х) нши(х), которые е(ст)ли бы па(н) бо(г) мнѣ з нею рачи(л) дати мѣти, зоста(ти) маю(т). Ни(ж)ли е(ст)ли бы(х) я з нею дете(и) не мѣль або, имєвши, по себе и(х) не зостави(л), то(г)ды ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота во(л)на буде(т) кому хотячи тую суму пнзе(и) пя(т)со(т) копъ гроше(и) лито(в)ское личбы на то(м) дворе мое(м) Ни(з)киничо(х) и селищо(х) Конєви(ц)ко(м) и кие(в)ско(м) записа(ти), и кому бы то ѿна, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота, ѿ(т) себе записа(л), и (х)то бы то(г)ло[л] в де(р)жа(н)ю бы(л), то(г)ды тому бра(т)я, бли(з)кие и кро(в)ные, повиноватыє мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) тую суму пнзе(и) всю спо(л)на пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы ѿ(т)да(ти) и заплати(ти) а то(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и име(н)е мое Ни(з)кинич и селища Конєвичи и кие(в)ское к рука(м) свои(м) взя(ти), а не ѿ(т)давши и не заплати(в)ши тое сумы пнзе(и) пя(т)со(т) копъ гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, ничи(м) ся во все тое вступова(ти) не маю(т) по(д) тыми (ж) заклады, звы(ш) поменеными. А е(ст)ли бы те(ж) па(н) бо(г) на ма(л)жо(н)ку мою пнюю Дороту впере(д), ни(ж) на мене, допу(с)ти(ти) (!) ча(с) сме(р)те(л)ны(и), то(г)ды тая вся сума пнзе(и) пя(т)со(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ско ли(ч)бы, е(и) ѿ(т) мене дарованаа и записанаа, при (м)не зоста(ти) має(т). Которє сумы ни(х)то аникоторы(м) ѿбычає(м) у мене ся впомина(ти) и на (м)не по(и)скава(ти) не має(т), хо(ч) же бы (х)то и се(с) ли(ст) мо(и) в себе в рука(х) ме(л) и для лепшее в то(м) проме(ж)ку мене и ма(л)жо(н)ки моеє певности да(л) есми ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пнє(и) Дороте Петровне Не(м)ценовича се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печатю и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеє. При то(м) бы(ли) и то(г)ло[л] добре сведомы, печати(ти) свои за про(з)бою моею к сему мое(му) вы(з)наному ли(с)ту приложи(ли) и(х) мл(ст) пнове а приате(ли) мои его мл(ст) па(н) Василє(и) Пе(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) зє(м)ли Бра(с)ла(в)ское, горо(д)нич(и) воло(ди)ме(р)ски(и),

па(н) Бога(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) повѣту Воло(ди)ме(р)ского, па(н) Федо(р) Солта(н) Бутяти(ц)ки(и), писа(р) зе(м)ски(и) повѣту Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, па(н) Гнево(ш) и па(н) Ива(н) Петрови(ч)и Калусо(в)ские. Писа(н) в Низкинича(х) // лѣта по нароже(н)ю 201 зв. Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деса(т) третего, м(с)ца февралю, второ(г)ло(н)а(д)ца(т) дна. Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

97. Тестамент Стахея Дмитровича Стрив'язького.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.

Випис з книг городських від 20 березня 1573.

Во (и)мя о(т)ца, и сына, и свто(г)ло дха, свтыя живонача(л)ныя и не- 228
ра(з)делимая тро(и)ца, ами(н). Се я, ра(б) бжи(и) Стахе(и) Дми(т)рови(ч)
Стрив(я)жски(и), земени(н) повѣту Володими(р)ско(г)ло, будучи о(т) ба
милосе(р)дно(г)ло форобою навежо(н) и розумеючи, и(ж) ко(ж)дому чоло-
вѣку, на свѣте ме(ш)каючи, ничо(г)ло певне(и)шого не е(ст) на(д) сме(р)ть,
для чо(г)ло ко(ж)дому члву хре(с)тия(н)скому речи и справы свои на при-
шлые а пото(м)ныя часы на пи(с)ме по собе зоставова(ти) належи(т), кгда(ж)
и речи, справы лю(д)ские, бы те(ж) и налепше(и) на свте оказывалися с
часо(м) и споло(м) з лю(д)ми с памете(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и (в) забы(т)е
приходи(ти) бы муся(ли), где бы пи(с)мо(м) на при(ш)лые вѣки не о(з)наме-
ны и увге(р)жоны не бы(ли). Прото и я, хотечи са в то(м) таковы(м) же
способо(м) справи(ти) и захова(ти), не будучи ни о(т) ко(г)ло ничи(м) при-
мушо(н) ани намове(н), о(д)но са(м) по свое(и) добро(и) воли, з добры(м)
ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), за цело(г)ло розуму и доброе паме(ти) моее для
ведомо(сти) вси(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м) чиню се(с) мо(и)
те(с)таме(нт), о о(с)ело(ст) мою, то е(ст) меновите, // и(ж) што г(с)дрѣ ко- 228 зв.
ро(л) его м(л) по(л)ски(и) ве(ли)ки(и) кня(з) ли(тв)ски(и) Жикгимо(нт) Ав-
гу(ст) и дале(и), па(н) на(ш) мл(сти)вы(и), з сего свѣта зе(ш)лы(и), свтое и
славное памети, будучи в Па(р)цове, на со(и)ме, з ла(с)ки своее г(с)дрѣское
за ве(р)ные, цно(т)ливые и кривавые слу(ж)бы мои рачи(л) ми да(ти) чоты(ри)
волоки зе(м)ли пу(с)тое, лю(д)ми не о(с)елые, кгру(н)ту ме(с)та его м(л)
г(с)дрѣско(г)ло Воло(ди)ме(р)ско(г)ло, о чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дрѣски(и) с
по(д)писо(м) руки его м(л) г(с)дрѣское до небо(ж)чика пна Миха(и)ла Кози(н)-
ского, которы(и) в то(м) часе кгру(н)ты ме(с)та Воло(ди)ме(р)ско(г)ло на
волоки мери(л) и ревидова(л), мне да(ти) росказа(ти) рачи(л). За которы(м)
ли(с)то(м) и росказа(н)е(м) его м(л) г(с)дрѣски(м) па(н) Кози(н)ски(и) тые
чоты(ри) воло(ки) зе(м)ли на о(д)но(м) мѣстцу, меновите в рочищо(м) на
Стрив(я)жу, мне заве(л), пода(л), и в то мене увеза(в)ши, и ли(ст) сво(и)
увя(ж)чи(и) по(д) печатю своею и (с) по(д)писо(м) руки своее мне на то
да(л). А пото(м) его к(р) м(л), будучи на со(и) ме велико(м) ва(л)но(с)ки в
Лю(б)лине, на которо(м) зе(м)лю Во(л)ы(н)скую с кроле(в)ство(м) По(л)ски(м) и
и(з)една(чи)ти рачи(л), та(к) же з ла(с)ки своее г(с)дрѣское за про(з)бою
моею и на причину и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) ра(д) (!) и пно(в) посло(в)
зе(м)ски(х) та(к) сла(в)ное Коруны По(л)ское, яко и Велико(г)ло Кня(з)ст-
ва Ли(тв)ско(г)ло, тую пе(р)шую данину свою г(с)дрѣскую приви(л)е(м)

свои(м) на вечно(ст) по(т)ве(р)дити рачи(л), што я вжо ѿ(т) часу немало(г)ло, маю(чи) ве(ч)но(ст)ю в моцы, де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и владно(сти) мое(и)⟨,⟩ уважи(в)ши, в себе упри(и)мую зы(ч)ливо(ст), мило(ст) и ла(с)ку ѿ(т) брата мое(г)ло пна Якима Васи(л)евича, писаря к(р)о(д)ско(г)ло воло(ди)ме(р)ско(г)ло, ку собе з мило(сти) моее бра(т)ско(и) кре(в)ное и пови(н)ное, маю(чи) взгля(д) на вси ласкавые учи(н)но(сти) его, проти(в)ку мене ча(с)токро(т) вделаные, и не маю(чи) ничи(м) и(н)ши(м) ему, братови своему, то(г)ло нагороди(ти), по животе свое(м) даю, да(р)ую и си(м) те(с)таме(н)то(м) мой(м) тую ве(р)ную, по(ч)тивую а кривавую выслугу мою, воло(к) чотыри звы(ш) поменыны(х) на Стрѣвьяжи, зо вси(м) на все, я(к) ся сами в собѣ и в граница(х) свои(х) маю(т), ѿ(т)даляючи ѿ(т)о (в)си(х) бли(з)ки(х), крѣвны(х), повиноваты(х) мои(х) тому бра(т)у моему па(н)у Якиму Васи(л)еви(ч)у, ему самому, дѣте(м) и пото(м)ко(м) его зо вси(м) ты(м) право(м) и во(л)ностями, я(к) а са(м) де(р)жа(л), на вечно(ст) записую, я(к)же и всѣ ли(с)ты, тве(р)дости, которые есми в себе на то ме(л), то е(ст) меновите на(п)е(р)ве(и) ли(ст) к(р) е(г)ло м(л) // данины(?) в Па(р)цове, пото(м) ли(ст) увя(ж)чи(и) пна Миха(и)ла Кози(н)ско(г)ло, к тому цедулу князя его мл(сти) Романа Са(н)кгу(ш)ка, воеводы бря(с)ла(в)ско(г)ло, го(д)ное памяти причи(н)цу за мною до и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) посло(в) зе(м)ски(х) та(к) коро(н)ны(х), яко и Велико(г)ло Кня(з)ства Ли(тв)ского. А за тымъ приви(л)емъ по(т)ве(р)же(н)е его к(р) мл(сти) на тые волоки мои, мне диные, ему, брату моему, па(н)у Якиму Васи(л)еви(ч)у, есми да(л). А такъ мае(т) бра(т) мо(и) па(н) Юри(и) Васи(л)еви(ч), дѣти и пото(м)ки его тые чоты(ри) волоки зе(м)ли на себе де(р)жа(ти) и вжива(ти), на ни(х) ся будова(ти) и всякие пожи(т)ки собе з ни(х) при(в)лаща(ти) и ро(з)множа(ти) вечны(ми) часы и ча(с)у потреби своее. Воле(н) и моце(н) буде(т) бра(т) мо(и) па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч) тые чоты(ри) воло(ки) та(к) при животе, яко и по животе свое(м) кому хочачи ѿ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти), замени(ти), на це(р)ко(в) або на шпита(л) записа(ти) и ку своему ле(п)шому а пожиточне(и)шому ѿбе(р)нути, я(к) са(м) налече(и) розумеючи. А кре(в)ные, бли(з)кие и никоторые повиноватые мои тые чотыри волоки вже ся ничи(м) вступова(ти) а никоторы(ми) причинами по(д) брато(м) мой(м) пно(м) Якимо(м) Васи(л)евичо(м), де(т)ми и пото(м)ки его по(и)скупа(ти) не маю(т). И на то е(с)ми бра(т)у моему па(н)у Яки(му) Васи(л)еви(ч)у, писа(р)у гро(д)скому во(ло)диме(р)скому, да(л) се(с) мо(и) тестамае(нт) з моею печат(ю), с по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее. При которо(м) справова(н)ю то(г)ло тестамае(н)ту моего бы(ли), и того добре сведо(ми), и печат(и) сво(и) за про(з)бою мою к сему тестамае(н)ту моему приложи(ли), и руки сво(и) по(д)писали ѿ(т)е(и) мо(и) дхо(в)ны(и) свѣце(н)ни(к) ѿбыне(ж)ски(и) це(р)кви свтое пят(и)ницы Потапе(и), а па(н) Василе(и) Ва(н)кови(ч) Мирови(ц)ки(и) Ве(р)бьски(и)—Во(х)новьски(и)⟨,⟩ а па(н) С(л)е(х)но Поряд(н)и(ч) Защито(в)ски(и), а па(н) Стани(с)ла(в) Даме(н)ски(и). Писа(н) в Коша(р)у лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пят(и)со(т) се(м)деса(т) трете(г)о, м(с)ца ма(р)ца, шо(с)тогона(д)цать дня. Стахе(и) Дми(т)рови(ч) Стрѣвья(ж)ски(и) вло(ст)ною рукою по(д)писа(л). Потапе(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л), Василе(и) Ва(н)кови(ч) Ве(р)бьски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), С(л)е(х)но Поряд(н)и(ч) Защито(в)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), Стани(с)ла(в) Пе(т)рови(ч) Даме(н)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л)ъ.

Я, Ива(н) Вору(ст)ски(и), я(в)но чиню и вы(з)наваю на се(м) ли(с)те 197
мое(м) ко(ж)дому, кому бы того бы(ло) потреба вѣда(ти) або, чтучи се(с)
мо(и) ли(ст), слыша(ти), нине(ш)ни(м) и на пото(м) за(в)жды будучи(м),
и(ж) што е(с)ми купи(л) в пнеє Яновое Поко(в)ское Катерины Васи(л)евны
Ружи(н)ское ча(ст)ку всю име(н)я ее ѿ(т)чи(з)но(г)ло| в селе Роговичо(х) за
пе(в)ную суму пнзе(и) <, > Которая продажа ее меновите широко а достаточ-
не на ли(с)те ее, мне ѿ(т) нее дано(м), та(к) те(ж) и на выписе(х) врядовы(х),
с кни(г) кгро(д)ски(х) и зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) вынаты(х), написа-
на и доложона е(ст). И, буду(чи) я тоє ча(ст)ки ча(с) немалы(и) в споко(и)-
но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю, а тепе(р) на се(с) ча(с) не буду(чи) ни ѿ(т)
ко(г)ло| притиснены(и) ани те(ж) чере(з) кого намо(в)лены(и), ѿ(д)но са(м)
по свое(и) добро(и) во(ли) тую ча(ст)ку мою выше(и) помененую, купленую
вы(и)ме(н)ю Роговичо(х), з дворо(м) будованы(м), з лю(д)ми, и (з) и(х) по-
ви(н)ностями, з млыны и (з) и(х) выме(л)ками, з ставы, ставищи, водами
текучи(ми), и болотами, по(л)ми и сеножа(т)ми, з гаи, запу(с)ты, з дубро-
вами з ловы пташими и (з)вери(н)ными и зо всеми кгру(н)ты, к двору и
по(д)даны(м) належачими, та(к) те(ж) зо всеми доходы, платы и пожи(т)-
ки, яко ся тая ча(ст) сама в собѣ має(т) по(д)ле ты(х) ли(с)то(в), и зо (в)си(м)
ты(м) право(м) и мо(ц)ю, як а в пнеє Яновое Поко(в)ское купи(л), та(к) же
ничо(г)ло| не зо(с)та(в)уючи на себе, жону, дѣ(ти), пото(м)ки, бли(ж)ние и
повиновате мои, прода(л) есми на вечно(ст) князю Григо(р)ю Ивановичу
Ружи(н)скому за пе(в)ную суму пнзе(и) за се(м)со(т) ко(п) гроше(и) монеты
и ли(ч)бы ли(тв)ское, личечи по десе(ти) пнзе(и) белы(х) у гро(ш), и за-
пла(т)у всю спо(л)на до ру(к) свои(х) ѿ(т) его м(л) есми взя(л), а тую всю
ча(ст)ку того име(н)я мое(г)ло| куплено(г)ло| Роговни(ц)кого первопомене-
ному князю Григо(р)ю Ружи(н)скому зо всѣми ре(ч)ми выше(и) ѿписаными
зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)е и вжива(н)е его м(л) поступи(л)
и пода(л) и листы всѣ, которые е(с)ми ѿ(т) пнеє Поко(в)ское на (т)ую ча(ст)
ме(л), его м(л)сти ѿ(т)да(л) и все // и все (!) право, которое была пни Яно- 197 зв.
вая Поко(в)ская на мене чере(з) ли(с)ты сво(и) влила, я те(ж) тою (ж) мо(ц)ю,
которую е(с)ми са(м) ме(л), на е(г)ло| м(л)сти князю Григо(р)а вливаю. Має(т)
его м(л) кня(з) Григоре(и) Ружи(н)ски(и), жона, де(ти) и пото(м)ки его
м(л)сти тую выше(и) помененую ча(ст)ку, ѿ(т) мене его м(л)сти проданую
и заведеную, де(р)жа(ти) и вжива(ти) и во (в)се(м) ся во(д)ле ты(х) ли(с)-
то(в), мне ѿ(т) пни Поко(в)ское, ѿ(т) мене е(г)ло| м(л)сти даны(х), заховы-
ва(ти) и справова(ти) на ве(ч)ные часы. А я вже са(м), жона, дѣ(ти) и пото(м)-
ки мои, та(к) те(ж) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) тоє ча(с)ти
име(н)я Рогови(ц)кого, князю Григо(р)ю ѿ(т) мене проданое, ничи(м) по(д)
ни(м) самы(м) и пото(м)ство(м) его м(л)сти по(и)скива(ти) и никоторы(м)
право(м) доходи(ти) ли(с)то(в) ани записо(в) на то ѿ(т)казова(ти) ве(ч)не
не має(м). И на то е(г)ло| м(л) князю Григо(р)ю Ружи(н)скому да(л) се(с) мо(и)
вызнаны(и) ли(с)т) по(д) моею печатю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки

моєє. А для лепшого тве(р)дости се(г)[о]л моє(г)[о]л ли(с)ту проси(л) єсми
ω (п)риложе(н)є печате(и) пно(в)а приятеле(и) мои(х) и(х) мл(ст) пна Бо(г)да
на Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товско(г)[о]л, су(д)и зе(м)ско(г)[о]л володиме(р)-
ского, пна Васи(л)я Якови(ц)ко(г)[о]л, пана Романа Ма(р)ко(в)ского а пна
Де(м)яна Мокре(н)ского, во(з)ного повѣту Воло(ди)ме(р)ского. И(х) мл(ст)
на мою про(з)бу то вчини(ли) и печата(ти) сво(и) приложи(ли) к сєму моему
ли(с)ту. Писа(н) у Роговичо(х) року ω(т) нароже(н)є Ису(с) Хр(с)та тисєча
пя(т)со(т) се(м)деся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца маа, пє(р)вого дня. Ива(н)
Воры(ст)ски(и), рука вла(ст)ная.

*99. Межовий лист Феодосія, владыки Володимирського
і Берестейського, про відновлення старих меж і знаків
на Тишковицькому ґрунті.*

Акт від 20 січня 1577, № 205. 3.

Випис з книг городських від 14 жовтня 1576.

239 зв.

Я, Феодоси(и), з ла(с)ки бо(ж)єє вл(д)ка володиме(р)ски(и) и бере(с)-
те(и)ски(и), чиню явно и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому доб-
рому, кому буде(т) по(т)реба то(г)[о]л вѣда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти)
в се(и) вѣкъ и по (м)не будучи(и), и(ж) которы(и) кгру(нт) ω(т) име(н)я
Тишкови(ч) це(р)кви бо(ж)єє воло(ди)ме(р)ское заложє(н)я светое пречи(с)-
тое бы(л) приле(г)лы(и) ку име(н)ю кгру(н)ту пна Григо(р)я Гневошевича
Кисєля Ни(з)кини(ц)кому, ω которы(и) я кгру(нт) сугра(н) пє(в)ную а ве-
чи(с)тую и(с) пно(м) Григо(р)є(м) Гневошевичо(м) Кисєлє(м) и пото(м)-
ство(м) єго хотєчи мѣти и не хотєчи кгру(н)ту це(р)ковного чере(з) себє што
240 впусти(ти), але ве(д)ле бога и рєчи справє(д)ливое в то(м) поступи(л), // чи-
нєчи и доброво(л)нє с пно(м) Григо(р)ємъ Гневошевичо(м) Кисєлє(м) ро(к)
пєвны(и), выєха(н)ю на кгру(нт) приня(в)ши, маю(чи) при себе з обу(д)ву
сторо(н) люде(и) добры(х) приятеле(и) свои(х), на то(т) кгру(нт) выєха(ли)
єсмо, то па(к) я, Феодоси(и), вл(д)ка воло(ди)ме(р)ски(и) и берєсте(и)ски(и),
хотєчи старєє звєчистєє грани того кгру(н)ту Ти(ш)кови(ц)кого ведомы(м)
бы(ти), взя(в)ши по(д)даны(х) име(н)я це(р)кви бо(ж)єє воло(ди)ме(р)ское,
ω(т)чичо(в) тишкови(ц)ви(х), пыта(л) єсми, поки того кгру(н)ту за про(д)-
ко(в) мои(х) в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю своє(м) мє(ли). Которыє по(д)да-
ныє тишкови(ц)киє, будучи кгру(н)ту име(н)я Тишкови(ц)кого добре све-
домы, и поки того кгру(н)ту за про(д)ковь мои(х) в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю
своє(м) мє(ли), мнє знаки звєчи(с)тое суграни показали, ве(д)ле которы(х)
знако(в) по(д)даны(х) тишкови(ц)ки(х) по старо(и) суграни и межи з обу(д)-
ву(х) сторо(н) згодилися є(с)мо. Згоди(в)шися є(с)мо и на ве(ч)ныє часы
ты(х) стары(х) мє(ж) и знако(в), поко(л) была зе(м)ля це(р)ковная тишко-
ви(ц)кая, зна(ч)нє вечи(с)тє поправи(ли) и ко(п)цѣ межи зе(м)ли це(р)ков-
ное ти(ш)кови(ц)кое ω(т) име(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Кисєлева ω(т)
Ни(з)кини(ч) закопа(ли) и засыпа(ли), ω(т) межи звєчи(с)тое тишкови(ц)-
кое, ω(т) болота с пєты пє(р)вы(и) копє(ц) наро(ж)ны(и), а други(и) копє(ц)
на ро(ж)ны(и) во(д)лє старое (ж) грани проти(в) того (ж) ко(п)ца засыпа(ли)
у гости(н)ца, которы(и) иде(т) с Калусова до Русови(ч). Межи которыми
тыми двєма наро(ж)ными ко(п)цами для лє(п)шого знаку границы зако-

па(ли) и засыпа(ли) есмо копцо(в) ше(ст), а меновите ко(п)цо(в) вси(х) засыпаны(х) ѿ(с)мъ ѿ(т) име(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Гневошевича Киселя Ни(з)кини(ч), во(д)ле которо(г)ло[о] сего ро(з)езду и (з)годы ншоє и ко(п)цо(в) засыпаны(х) ме(ж) звечи(с)те по(п)равлены(х) я, Феодоси(и), вл(д)ка воло(ди)ме(р)ски(и) а бересте(и)ски(и), маю де(р)жа(ти), а поля и сеножа(ти) пна Григо(р)я Гневошевича Киселя ни(з)кини(ц)киє ничи(м) ся вступова(ти) и в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю є(г)ло[о] ему самому, пото(м)комъ его переказы чини(ти), тру(д)ности никторое задава(ти) я са(м) и по не(мъ) (?) будучие и(н)шиє епи(с)копы це(р)кви бо(ж)ее володime(р)ское не маю и не маю(т). Воле(н) є(ст) па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) и пото(м)ки є(г)ло[о] ве(ч)не по тые знаки, ко(п)цы засыпаные и межи починеные, де(р)жа(ти) и вживати яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) ѿ(т)чи(з)ны своеє и па(к)ли бы(х) я, Феодоси(и), вл(д)ка воло(ди)ме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), або по (м)не и(н)шиє епи(с)копы це(р)кви // бо(ж)ее воло(ди)ме(р)ское чере(з) тые ко(п)цы засыпаные и межи починеные в тую зе(м)лю ни(з)кини(ц)кую, в поля и в сеножа(ти) пна Григо(р)я Киселя вступова(ли) и в ве(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю его само(г)ло[о] и пото(м)ко(в) его переказу чини(ли) и тру(д)но(ст) которую задава(ли), то(г)ды я са(м) и по (м)не и(н)шиє епи(с)копы це(р)кви божеє воло(ди)ме(р)ское маю(т) и буду(т) пови(н)ни за(ру)ки заплатити г(с)дрю королю его м(л) двесте ко(п) гроше(и), а сторона стороне сто ко(п) гроше(и). А заплативши тые за(ру)ки, пре(д)ся па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) и пото(м)ки є(г)ло[о] тую зе(м)лю ни(з)кини(ц)кую по тые копцы засыпаные и межи починеные маю(т) де(р)жати и вжива(ти) яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) име(н)я свое(г)ло[о] ѿ(т)чи(з)ны(и) и на ве(ч)ные часы. И на то(м) да(л) пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) под(д) печат(ю) и с под(д)пис(ю) вла(ст)ное руки моеє. А при то(м) бы(ли) и, то(г)ло[о] добре сведоми, за ѿ(б)личною про(з)бою моею печат(и) сво(и)к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пнове а приятели мои его м(л) па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товски(и), суд(я) зе(м)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) Василе(и) Романови(ч)ь Калусо(в)ски(и) а па(н) Давы(д) Миха(и)лови(ч) Якови(ц)ки(и). Писа(н) в Ни(з)киничо(х) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) чет(ве)р(т)ого, м(с)ца июля, пятогона(д)ца(т) дня. Феодоси(и), еписко(п) воло(ди)ме(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), вла(с)на рука.

240 зв.

*100. Дільчий лист, даний Іваном Васильовичем Болобаном
Оскровським братові Манойлові з приводу поділу маєтків.*

Акт від 13 січня 1577, № 181, 3.

Випис з книг городських від 13 лютого 1575.

Я, Ива(н) Баси(л)єви(ч) Болоба(н) Ѡсекро(в)скии, я(в)но чиню и вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)то(м) тепе(р) и за(в)жды ко(ж)дому, хто бы ѿ то(м) вѣда(ти) хоте(л), и(ж) учини(л) есми ¹ по(с)танове(н)є и ве(ч)ны(и) де(л) з брато(м) мои(м) ста(р)ши(м) пномъ Мано(и)ло(м) Васи(л)єви(ч)о(м) Болобано(м) Ѡсекро(в)ски(м) ² ув о(т)чи(з)но(м) име(н)ю ншо(м), половини Ѡсекрова ³ приня(в)ши. Таковы(м) обычає(м) есмо ¹ ве(ч)ны(и) де(л) проме(ж)ку себе учини(ли). Напере(д) пля(ц) двора старо(г)ло[о] зоста(л)

мнѣ, Иванови, с ты(м) будова(н)ѣ(м), гри(д)ня стараа и клѣ(т) на пи(в)ни-
цы ⁴ и ѿгороды старые, а пну Мано(и)лови, бра(т)у мое(му), зо(с)тало ста-
ро(г)ло будова(н)я све(т)лица и клѣ(т), проти(в)ко не(и) ⁵ новы(и) домъ и
ѿгоро(д) на сели, маѣ(т) его ужива(ти) до року, брова(р) зо вси(м) ⁶ мѣ(ш)-
ка(н)ѣ ⁷ во(л)ное, маѣ(т) мѣти ⁸ в старо(м) дворе ѿ(т) року свето(г)ло ⁹ Ми-
ха(и)ла, руско(г)ло свята, а(ж) до ро(ку), а поля поѿраные и непоѿраные
по половици и сѣножа(ти) по половици ро(з)дели(ти) маѣ(м). Засѣя(в)ши
на зиму, маю да(ти) пну Мано(и)лови, бра(т)у своему, люде(и) до будо-
ва(н)я ув осени на чотыри неде(ли), а наве(с)ни, засѣя(в)ши, на (д)ругие чо-
тыри неде(ли). А люде(м) имена, которые ся па(н)у Мануилови Болобанови,
бра(т)у моему, зоста(ли) ¹⁰ на ншо(м) ¹¹ делу, то ѣ(ст) Паццута Малѣ(н)ко-
ви(ч) з бра(т)ѣю а Грицина и пустовное ¹² Стецо(в)ское дворицо ¹³, а дру-
гое пустовное ¹⁴ Жуко(в)ское дворище. А мнѣ, Ива(н)у, имена люде(и),
которые ся на ве(ч)но(м) делу зоста(ли) ¹⁵ ѿ(т) пна Ману(и)ла ¹⁶ Болобана,
брата мое(г)ло, то ѣ(ст) ¹⁷ Ра(д)ко, Ми(с)ко ¹⁸ и Я(ц)ко а пу(с)товное ¹⁹ Ива(н)-
ко(в)ское дворище ²⁰ Попо(в)ско(г)ло нада(н)я, маѣ(м) ужива(ти) во(д)ле ²¹
да(в)ного ужива(н)я, што все во(д)ле ²¹ се(г)ло по(с)танове(н)я ншо(г)ло
на ѿбе стороне мы сами, жоны и де(ти) и з бли(з)ки(х) нши(х) ве(ч)не де(р)-
жа(ти) маѣ(м) и буде(м) ви(н)ни. А ѣ(ст)ли ²² бы(х) я, Ива(н), кро(м) ведо-
мо(сти) ²³ брата мое(г)ло ²⁴ пна Мано(и)ла, хоте(л) тую ча(ст) ²⁵ име(н)я
мое(г)ло в Осекрѣве ²⁶ кому ѿ(б)чому за(с)тави(ти) або и на ве(ч)но(ст) ²⁷
прода(ти), то(г)ды никому ѿ(б)чому за(с)тавля(ти) або и на ве(ч)но(ст)
прода(ти) ²⁸ ани записова(ти) (<, >) не маю, то(л)ко пну Ману(и)лови Болоба-
ну ²⁹, бра(т)у мое(му). А ѣ(ст)ли ³⁰ бы(х) я са(м), жона або дѣти ³¹ мои з ³²
се(г)ло ли(с)ту ншо(г)ло де(л)чого в чо(м) же ко(л)ве(к) вы(с)тупи(ти) а се(с)
ве(ч)ны(и) де(л) взрушити ³³ ме(ли), то(г)ды ка(ж)ды(и) таковы(и), хто бы
то учини(л), буде(т) винѣ(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дрѣски(и) ³⁵ Володи-
ме(р)ски(и), сто ко(п) гроше(и), а па(н)у Мано(и)лови, бра(т)у моему, яко
стороне укри(в)жоно(и) ³⁶, другую сто ко(п) гроше(и) запла(ти) ³⁷ маю
и буду винѣ(н). А запла(ти)вши тыи ³⁸ за(р)уки, пре(д)ся се(с) мо(и) ли(ст) ³⁹
де(л)чи(и) ве(ч)не проме(ж)ку на(с) учинены(и) при зупо(л)но(и) мо(и) ⁴⁰
в ко(ж)до(г)ло права ве(ч)не де(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) маѣ(т). И на то(м)
да(л) пну Мано(и)лови Васи(л)ѣви(ч)у Болобану ѿсекро(в)скому ⁴¹, бра(т)у
моему, се(с) мо(и) ли(ст) ³⁹ по(д) мою печа(т)ю. А при то(м) бы(ли), и тому
до(б)ре сведоми, и на ѿчеви(с)тую про(з)бу мою печа(ти) сво(и) приложи(ти)
рачи(ли) и(х) мл(ст) ⁴² кня(з) Григоре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), а
па(н) Фѣдо(р) Васи(л)ѣви(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Богу(ш) Зая(ц) Лу-
ко(в)ски(и). Писа(н) ув Осекрѣве лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча ⁴³ пя(т)-
со(т) се(м)дѣся(т) че(т)ве(р)то(г)ло, мца июля ⁴⁴, два(д)цатого дня.

У градскій книзі № 920: ¹ѣсьми; ²ѿсекрѣвскимъ; ³ѿсекрѣове; ⁴пи(в)ници; ⁵нѣе;
⁶вѣсмъ; ⁷мѣ(ш)ка(н)емъ; ⁸мети; ⁹светого; ¹⁰зоста(ли); ¹¹вѣчномъ; ¹²пустовное; ¹³дворище;
¹⁴другое пустовное; ¹⁵зоста(ли); ¹⁶Мано(и)ла; ¹⁷ѣсть; ¹⁸Ми(с)ко; ¹⁹пустовное; ²⁰дво-
рище; ²¹ведѣле; ²²ѣтъли; ²³ведомостьи; ²⁴моего; ²⁵часътъ; ²⁶секрѣове; ²⁷вѣчностъ; ²⁸засъ-
тавляти ани продавати на вѣчностъ; ²⁹Болобанови; ³⁰ѣсли; ³¹дети; ³²зъ; ³³взрушити;
³⁴хъто; ³⁵господарски(и); ³⁶укривъжоно(и); ³⁷заплатити; ³⁸заплати(в)ши тые; ³⁹листь;
⁴⁰моцы; ⁴¹ѿсекрѣвскому; ⁴²млѣтъ; ⁴³тисеча; ⁴⁴мѣсеца.

*101. Дарчий лист Катерини Василівни Ружинської
на всю частину свого спадщинного маєтку в Ружині,
даровану її чоловікові Василеві Яковицькому.*

Акт від 17 січня 1577, № 193, 3.

Випис з книг гродських від 13 жовтня 1574.

Я, Я(с)коваа Васи(л)еваа Якововича Якови(ц)кая Катєрина Васи(л)ев- 213
на Ружи(н)ско(г)lo|, вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) листо(м) вси(м)
нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба
то(г)lo| вѣдати ¹ або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, буду(чи) в ма(л)же(н)-
стве за ма(л)жо(н)ко(м) мои(м) миль(мъ) пно(м) Васи(л)е(м) Я(с)ко(мъ)
Яковович(м) Якови(ц)ки(м), знаю(чи) и маю(чи) по вси часы ѿ(т) его,
ма(л)жо(н)ка мое(г)lo| мило(г)lo|, ве(ли)кую а ве(р)ную мл(ст) ку себе,
ма(л)жо(н)це его, што хотечи ему, ма(л)жо(н)ку моему, слу(ш)не нагоро-
ди(ти) з мл(ст) проти(в)ко мл(сти) показа(т), не буду(чи) ни ѿ(т) ко(г)lo|
ничи(м) принушена ани намовена, ѿ(д)но сама доброво(л)не и (з) добры(м)
ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), будучи во(л)ною шля(х)тя(н)кою, не обычае(м)
права ста(т)уту зе(м)ско(г)lo| старого, але во(д)ле ² обычаю по(п)равы ста- 213 зв.
то(г) к(р) мл(сти) утве(р)женое а в стату(т) теперешни(и) новы(и) принятое,
не третью ча(ст), але всю ча(ст) име(н)я мое(г)lo| ѿ(т)чи(з)ного в Ружине
з дворо(м), з лю(д)ми, по(л)ми, сеножа(т)ми, гаи, запу(с)ты, дубровами,
ставы, ставища(ми), з лесы, з боры, дерево(м) борнымъ, зо всеми ³ доходы
и пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)ве обычае(м) на се(с) ча(с) зову(т) и пото(м)
на(з)ваны бы(т) бы ме(ли), и зо (в)сими ³ речми и ста(т)ки домовыми, ни-
чо(г)lo| на себе и ни на ко(г)lo| и(н)шого не зо(с)тавую(чи), которая пра-
во(мъ) приржоны(м) на мене приходи(т), чо(г)lo| я есте(м) в де(р)жа(н)ю
и што еще на ча(ст) мою при(и)ти мае(т), ма(л)жо(н)ку моему мило ⁴ (!)
пе(р)вопомененому пну Васи(л)ю Я(с)ку Якововичу Якови(ц)кому даю,
да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) на ве(ч)но(ст) запи(с)ую, ѿ(т)даляю(чи)
ѿ(т) дете(и) мои(х), которые е(ст)ли бы(х) з ни(м) мела, ѿ(т) бра(т)и, се(ст)ръ,
кре(в)ны(х), повиноваты(х) и вси(х) ⁵ бли(з)ки(х) мои(х) вечными часы. Во-
ле(н) ма(л) жоно(к) мо(и) па(н) Василе(и) Я(с)ко Яковович Якови(ц)ки(и)
тую ча(ст) мою име(н)я Ружи(н)ско(г)lo|, ѿ(т) мене ему даровано(г)lo| и за-
писано(г)lo|, кому хотечи во(д)ле во(ли) и вподоба(н)я своего о(т)да(ти),
продати, замени(ти) и ку своему до(б)рому ѿбе(р)нути и ты(м), яко свои(м)
вла(ст)ны(м), шафова(ти), як(а) са(м) налепе(и) розумею(чи)⟨,⟩ И на то
есми ма(л)жо(н)ку мо(му) милому па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку Якововичу
Якови(ц)кому дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(ю). А при ⁶
то(м) были, и, того добре сведоми, и печат(и) свои ⁷ за ѿчеви(с)тою про(з)бою
моею к сему ли(с)ту моему приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тю(ш)-
кови(ч) Хобо(л)товски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и), па(н)
Кирикъ Е(н)кови(ч) Дриви(н)ски(и) ⁸, па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и) ⁹. Писа(н) у
Воло(д)имери⟨,⟩ лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)-
со(т) се(м)деся(т) че(т)ве(р)то(г)lo|, м(с)ца ѿ(кте)бра, второгона(д)ца(т) дня.

У гродській книзі № 938: ¹ведати; ²ве(д)ле; ³всѣми; ⁴милдо(му); ⁵всѣ(х); ⁶пѣри; ⁷своє; ⁸а па(н); ⁹Воры(ст) кни.

102. Дарчий запис Катерини Василівни Ружинської
на суму грошей, даровану їй чоловікові Василю Яковицькому.

Акт від 16 січня 1577, № 194, 3.

Випис з книг городських від 13 жовтня 1574.

- 215 Я, Васи(л)євая Я(с)ковая Яковови(ча) Якови(ц)кая Катерина Васи(л)євна Ружи(н)ского, вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) нинешни(м) и иа пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба того ведати або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) што которую суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы за внесе(н)е, которое я в до(м) ма(л)жо(н)ка мое(г)ло пна Васи(л)я Якововича Якови(ц)кого, пришо(д)ши за него в ма(л)же(н)ство, внесла, его мл(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) пе(р)-вопоменены(и) па(н) Василе(и) Я(с)ко Яковови(ч) Якови(ц)ки(и) на (и)ме(н)ю Якови(ц)ко(м) ча(сти) свое(и) мне записа(л)⟨,⟩ Ино я, маю(чи) ласку и мл(ст) ѿ(т) его мл(сти) ма(л)жо(н)ка мое(г)ло ми(г)ло ку себе, не будучи ни ѿ(т) ко(г)ло ничи(м) примущона ани намовена, сама доброво(л)не и (з) добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) свои(м) милую(чи) его м(л) ма(л)жо(н)ка свое(г)ло и то(г)ло запи(с)у его ѿ(т)ступую(чи) тою сумою пнзе(и) двема(с)ты копами гроше(и), мнѣ ѿ(т) не(г)ло записаны(х), его мл(ст) ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло да(р)ую и ѿны(и) запи(с) его м(л), ѿ(т) него мнѣ на то даны(и), си(м) тепере(ш)ни(м) ли(с)то(м) мои(м) касую и вниве(ч) ѿборочаю. Которы(и) вже мне само(и), дѣте(м) мои(м) е(ст)ли бы(х) з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) мои(м), мела, бра(т)и, се(ст)ра(м) и никоторы(м) кре(в)ны(м), бли(з)ки(м) и повиноваты(м) мои(м) служи(ти) и (в) ко(ж)до(г)ло права при(и)мова(н) и де(р)жа(н) никоторое моцы ме(ти) не мае(т), чо(г)ло я вже сама и тые вси, звы(ш) помененые, ничи(м) ся ему, ма(л)жо(н)ку мое(му) мило(му), ѿ то впомина(ти) и его ѿ то по(и)скива(ти) ани ку пра(ву) позыва(т) и никоторое труд(н)ости его в то(м) задава(т) не мае(м), але вже с ка(ж)ды(м) часо(м) ѿ то все ве(ч)не мо(л)ча(ти) мае(м). И на то е(с)ми па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку
- 215 зв. Яковови(ч)у // Якови(ц)кому, ма(л)жо(н)ку моему милому, дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(ю). А прито(м) бы(ли) и то(г)ло добре сведоми, и печат(и) сво(и) за очеви(с)тою про(з)бою моею к сему ли(с)ту моему приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и), па(н) Кири(к) Енъкови(ч) Дриви(н)ски(и) а па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и). Писа(н) у Володимери лета по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)ло, тисеча па(т)со(т) се(м)деся(т) чет(в)е(р)того, м(с)ца ѿ(к)тебра, второ(г)ло на(д)ца(т) дня.

103. Дарчий запис на суму грошей на третину маєтку,
яку Михайло Федорович Ружинський дарує своїй жінці.

Акт від 11 січня 1577, № 176, 3.

Випис з книг городських від 28 березня 1575

- 182 Я, Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и), вы(з)наваю и чиню я(в)но си(м) мои(м) ли(с)то(м) все(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)ло по(т)реба была ¹ вѣдати а(л)бо, чтучи его, слышати

се(с) мо(и) ли(ст), и(ж) што з воли а ласки бо(ж)ее и пре(з)ре(н)я его свто(г)ло² а зы(ч)ливости, порады приятеле(и), кре(в)ны(х,) мой(х) и хути вла(ст)ное³ мене самого поня(л) есми за себе в ма(л)же(н)ство па(н)ну Раину Федоровну Стако(р)ского, по которо(и) за вла(ст)ны(м)⁴ внесе(н)емь в до(м) мо(и) взя(л) есми я(к) готовою сумою пнзе(и), та(к) те(ж) в золоте, в серебре, в пе(р)ла(х), кле(и)нота(х) в шата(х), в цыни⁵, в меди и в ы(н)ши(х) реча(х) рухомы(х) того все(г)ло сумою двесте ко(п) гроши ли(ч)бы лито(в)ское. А та(к) я, маю(чи) ее, ма(л)жо(н)ку мою милую, ку(м)не, ма(л)жо(н)ку ее, во все(м) по(ц)тиве а ве(р)не заховалую, за што все милую(чи) ее, ма(л)жо(н)ку мою милую, в мило(с)ти⁶ а ве(р)ности ма(л)же(н)ско(и) мило(с)тиве заховати проти(в) то(г)ло внесе(н)я всего ее, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мой(м)⁷ е(и), ма(л)жо(н)це мое(и), записа(н)ую // на третє(и) ча(с)ти вси(х)⁸ имене(и) мой(х) о(т)чи(з)ных, которые на мене з делу (.) о(т) бра(т)и моее рожноое князя Стефана а князя А(в)рама Федоровичо(в) Ружи(н)ски(х) при(и)ти и спасти мае(т), то е(ст) меновите Ружиню⁹, Роговичо(х) и Твориничо(х), чотыри(с)та ко(п) гроше(и) литовское¹⁰ ли(ч)бы. Во(л)на она тое всее сумы, о(т) мене е(и) на (и)ме(н)я(х) мой(х) записаное, зо (м)ною спо(л)не в рука(х) свои(х) де(р)жа(ти) и ее вжива(ти). А е(ст)ли бы па(н) бо(г) вперед(д) на мене, ни(ж)ли на нее, ча(с) сме(р)те(л)ны(и)¹¹ допусти(ти) рачи(л), то(г)ды она, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Раина Стако(р)ского, по животе мое(м) во(л)на тую суму пнзе(и) звы(ш) мененую¹² кому хочечи о(т)дати, даровати и записати и яко вла(ст)но(ст)ю своею во(д)ле воли и подоба(н)я своего, яко сама на(и)лепе(и) розумеючи, шафова(ти). А дѣти¹³ мои, которы(и) мнѣ¹⁴ з нею па(н) бо(г) дати рачиль, не о(т)давши с тое сумы пнзе(и), ты(х) имене(и) мой(х), о(т) мене е(и) записаны(х), з моцы и де(р)жа(н)я ее або того, кому то она о(т) себе запише(т), вы(и)мова(ти), переказы и трудности никоторое чини(ти) не маю(т) по(д) закладо(м) на его короле(в)скую мл(ст) чоты(р)масты копами гроше(и), а на нее,¹⁵ ма(л)жо(н)ку мою, други(ми) чоты(р)масты копами гроше(и). Которы и(ж) ли(ст) сво(и) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), о(т) себе на то даны(и), маю и повинне(н) буду, ста(в)ши очеви(с)те на (в)ряде кгро(д)ско(м) володимер(р)ско(м) пере(д) судо(м) зупо(л)ны(м) кгро(д)ски(м), вы(з)нати и его до кни(г) кгро(д)ски(х) записа(ти), выпи(с) с кни(г) взя(в)ши, е(и) ма(л)жо(н)це мое(и), дати. И на то есми е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) пне(и) Раине Федоро(в)не Стако(р)ского, да(л) се(с) мо(и) ли(ст) вы(з)наны(и) з моею печат(ю). А при то(м) бы(ли), и того добре сведомы, и печат(и) сво(и) за очеви(с)тою а устною про(з)бою моею к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) пновеа приате(ли) нши па(н) Гнево(ш) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Ключо(с)ки(и) а па(н) Ива(н) Калусо(в)ски(и). Писа(н) в Ружиню⁹ лета¹⁶ по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его¹⁷, тисеча¹⁸ пня(т)со(т) се(м)деся(т) пято(г)ло, м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)ло дня.

182 зв.

У гродскій книзі № 920: ¹ то(г)ло была по(т)реба; ² свто(г)ло; ³ вла(с)ное; ⁴ вла(с)-нымь; ⁵ цыне; ⁶ мл(ст); ⁷ си(м) моймь ли(с)то(м); ⁸ всѣхъ; ⁹ Ружинью; ¹⁰ литовски(х); ¹¹ смертны(и); ¹² менованую; ¹³ дети; ¹⁴ которые мне; ¹⁵ ее; ¹⁶ лѣта; ¹⁷ бо(ж)ого; ¹⁸ тисеча.

104. Дарчий запис на дворище, яке Іван Васильович Болобая
Осекровський дарує своєму братові Манойлу.

Акт від 13 січня 1577, № 180, 3.
Впис з книг городських від 18 лютого 1575.

188 Я, Ива(н) Васи(л)єви(ч) Болоба(н) Осе(к)ро(в)ски(и), чиню я(в)но и со(з)нава(м) си(м) ли(с)то(м) мои(м), кому того вѣдати ¹ по(т)реба буде(т) або, чтучи его, слышати, и(ж) што которе дворисчо ² старое, на которо(м) небо(ж)чи(к) о(т)е(ц) мо(и) мешка(л) и мы з брато(м) по небо(ж)чику о(т)цу нишо(м) на не(м) ме(ш)ка(ли), которы(и) пля(ц), дворисча ³ з делу вечи(с)-то(г)ло и (з) стары(м) будова(н)е(м), с огороды, к нему належачими, во(д)ле ли(с)то(в) нши(х) де(л)чи(х) о(т) брата мое(г)ло милого ⁴ мне зо(с)тало. А и(н)шое будова(н)е на то(м) же дворищу та(к)же во(д)ле ли(с)то(в) де(л)чи(х) па(н) бра(т)у моему зо(с)тало. Я, зрозуме(в)ши, и(ж) пну бра(т)у моему е(ст) с ⁵ тру(д)ны(м), абы ся ⁶ ме(л) з оно(г)ло пля(ц)у старого, которе мнѣ ⁷ zostало, з будова(н)емъ свои(м) на и(н)ши(и) пля(ц) зноси(ти) а селити а к тому узна(в)ши зы(ч)ливую ла(с)ку и мило(ст) о(т) брата мое(г)ло ку собѣ ⁶ и взя(в)ши нагороду о(т) него слу(ш)ную за то оное дворище ², пля(ц) стары(и) з будова(н)е(м) и (з) о(г)ороды, ку нему належачими, и зо (в)си(м) на (в)се пну Мано(и)лу и бра(т)у моему по(с)тупую и да(р)ую вечно и непорушно, на которо(м) о(н) са(м), жона и дѣти его ве(ч)не мешка(ти) маю(т). А я са(м), кгды па(н) бо(г) ма(л)жо(н)ку и (з) нею //дѣти ме(ти) буду (!), до то(г)ло двоѣ ища, на которо(г)ло дворища вже ме(ти) де(ла) ⁷ не маю и не буду. А мне те(ж) во(л)но буде(т) где хотечи пля(ц) на двошо (!) ку будова(н)ю двора на ча(сти) ⁸ име(н)я брата моего уподоба(ти) ⁹ або те(ж) и по(д) вла(ст)ны(м) ¹⁰ по(д)даны(м) пна брата мое(г)ло. То(г)ды то мне во(л)но буде(т), а бра(т) мне то(г)ло борони(ти) никоторы(м) обычае(м) не мае(т). А где бы(х) я ¹¹ са(м) з себе або зъ якое намовы лю(д)ское ув оно(м) старо(м) пля(ц)у и в огороде(х), к нему належачи(х) ¹², о(т) мене бра(т)у моему по(с)тупленое, уступоватиса (,) ¹³ або якую шкоду и перека(з)у чини(ти) ме(л), то(г)ды буду повине(н) за(ру)ки на замо(к) г(с)дрьски(и) Володиме(р)ски(и) ко(п) три(д)ца(т) заплати(ти), а па(н)у брату моему або ма(л)жо(н)це и дѣте(м) ¹⁴ его другую ко(п) три(д)ца(т) заплати(ти) буду повине(н). А заплативши тые за(ру)ки, пре(д)ся се(с) мо(и) ли(ст) в ко(ж)дого права при mocy захова(н) и де(р)жа(н) бы(ти) мае(т) (.) И на то есми па(н)у бра(т)у моему да(л) се(и) ли(ст) мо(и) з моею печат(ю). А ку тому за очеви(с)тою про(з)бою моею и(х) мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкович(ч) Хобо(л)то(в)-ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) володимер(р)ски(и), а па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ воло(д)име(р)ско(г)ло мѣста ¹⁵, печат(и) сво(и) приложи(ти) рачи(ли) (.) А для лепшо(г)ло сведо(м)я и бо(л)шое тве(р)дости сего ли(с)ту мое(г)ло на вряде к(г)ро(д)ско(м) володимер(р)скомъ, ставиши очевиство, волю и со(з)на(н)е свое доброво(л)ное вы(з)на(в)ши, проси(л) есми, аби се(с) мо(и) ли(ст) в кни(г)и к(г)ро(д)ские вписа(н) и выпи(с) с кни(г) па(н)у бра(т)у моему да(н) бы(л). Писа(н) у Володимери року тисеча ¹⁶ пя(т)со(т) се(м)деся(т) пятого, м(с)ца фе(в)раля, ше(с)тогона(д)ца(т) дня.

У городській книзі № 920: ¹ ведати; ² дворище; ³ дворища; ⁴ немає; ⁵ немає; ⁶ себе; ⁷ никоторо(г)ло вжо дѣла мети; ⁸ ча(ст); ⁹ вподоба(н)я; ¹⁰ власны(м); ¹¹ А; ¹² належачи (м); ¹³ с; ¹⁴ дѣте(м); ¹⁵ во(и)тъ воло(д)име(р)скии; ¹⁶ тисеча.

105. *Заставний запис Івана Івановича Ключького і його дружини,
що віддали у заставу Гнівошеві Семеновичу Резановському
п'ять служб людей до повної сплати грошового боргу.*

Акт від 10 січня 1577, № 173, 3.
Випис з книг городських від 31 травня 1575.

Я, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), поспо(л) и(з) жоною моею **С**(в)до-
(т)єю Ива(н)ко(в)ною Белосто(ц)кого я(в)не чини(м) и вы(з)навае(м) сами 176 зв.
на себе симь нши(м) листо(м) ко(ж)дому, хто бы ѿ томь веда(ти) хоте(л),
си(х) часо(в) и на потомь завжды, и(ж) ку велико(и) а пи(л)но(и) потребе
ншо(и) позычили и взяли есмо посполиты(ми) руками ншими пе(в)ную суму
пнзе(и), па(т)деса(т) ко(п) и чотыри копы гроше(и) монеты и ли(ч)бы ли-
то(в)ское, личачи у гро(ш) по десети пнзе(и) белы(х) а по шестидеса(т) гро-
ше(и) у копу, у его м(л) пна Гневоша Семеновича Резановича Луко(в)ского.
Которую суму пнзе(и) па(т)деса(т) ¹ ко(п) и чотыри копы // гроше(и) маемо 177
и будемь пови(н)ни ² его м(л) пну Гневошу ѿ(т)дати и заплатити на рокь
и де(н) певны(и), на де(н) светое тро(и)цы, свта ³ руского, которое свато ⁴
припасти мае(т) в року тисеча па(т)со(т) семдеса(т) шостомь, ничимь и(н)-
шимь, ѿ(д)но такь же грошми готовыми и таковою монетою, якая на ѿ(н)
ча(с) в земли Волы(н)ско(и) ити и бра(ти) ⁵, такьжо ⁶ ме(ст)цу пе(в)номь
во (и)ме(н)ю мое(м) Ключ(с)ку. В которо(и) суме пнзе(и) у ты(х) петидеса(т)
ко(п) ⁷ гроше(и) и в чотыро(х) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) ⁸ заставили
и (в) держа(н)е зара(з) есмо поступили пну Гневошу Резановичу човеко(в)
чотыри на (и)ме Симона а Максима Пъчку ⁹, Ивана Тимошевича а Ко(н)дра-
та а (д)ворище патое Пусто(в)ское ¹⁰ во (и)ме(н)ю мое(м) ѿ(т)чи(з)номь
Ключ(с)ку ¹¹, которые сядя(т) на зупо(л)ны(х) служ(ж)ба(х) вси(х) ты(х) з дво-
рици зупо(л)ными, добре ѿсельми, пустили ¹². Мае(т) па(н) Гневошь Се-
менови(ч) Резанови(ч) тую па(т) служобъ ¹³ люде(и) на себе де(р)жати зъ ¹⁴
и(х) по(л)ми, сеножа(т)ми, з роботами, платы, повозы, доходы и зо (в)сими
пожи(т)ки якими-ко(л)векъ, имены могу(!) ¹⁵ на(з)ваны або поменены быти,
и зо всимь на все, яко се тая па(т) служобъ ¹⁶ люде(и) сама в себе мае(т)
де(р)жа(ти) и вживати до ѿ(т)да(н)я ему само(му) або, если бы в ономь часе
на пна Гневоша па(н) бо(г) сме(рт) допустити рачи(л) тогды тому, кому то ¹⁷
правомь прирожоны(м) належати буде(т) ¹⁸, ни ѿ(т) кого иного, ѿ(д)но ѿ(т)
на(с) самы(х) тое сумы пнзе(и) на рокь, в семь листе ншо(м) писаны(и), а
е(ст)ли бы(х)мо на то(т) рокь, в семь листе ншомь ѿписаны(и), тое сумы
пнзе(и) ѿ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) не мели, тогды па(н) Гнево(ш) ѿную
па(т) служобъ ¹⁹ люде(и) выше(и) поменены(х) мае(т) ѿ(т) того року до (д)ру-
гого року держати и (в)живати до ѿ(т)да(н)я его м(л) ѿ(т) на(с) самы(х) тое
сумы пнзе(и), а бе(з) року николи въ его м(л) ты(х) пати служобъ ²⁰ люде(и)
выкуповати не маемо, а(ж) на рокь менови(те) в се(м) листе ншомь ѿпи-
саны(и), в которо(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю его за поступле(н)емь и
пода(н)емь ншимь не маемо мы са(ми), // дети и бли(з)ки нши, в тую па(т)
служобъ люде(и) ничимь се вступовати и ему переказы чинити, якъ за
нашого живота и по нашомь животе. Бра(т)я моя Ма(т)фе(и) и Богда(н)
ни в чо(м) ему переказы и тру(д)ности делати ани ѿкуповати бе(з) року
жа(д)ны(м) правомь прирожоны(м) ²¹ по(д) нимь того по(и)скивати не

маю(т) а(ж) до выде(р)жа(н)я оного року, в семь листе ншо(м) описаного. А е(ст)ли бы(х)мо мы сами, дети и ²² бли(з)кие нши, кре(в)ные, бра(т)я мои Ма(т)фе(и) а Богда(н) мели ему в чомъ-ко(л)векъ кри(в)ду чинити, перека(зу) чинечи в де(р)жа(н)ю его ²³, тогда я маю и буду повинень ²⁴ то все своимъ коштомъ очищати. А хто бы его ѿ (ш)то-ко(л)векъ и до которого-ко(л)векъ суду кгро(д)ского або земского по(з)ва(л) с того име(н)я, ѿ(т) мене ему даного ²⁵, тогда я его во (в)семъ заступовати ²⁶ маю. А што се дотыче(т) слу(ж)бы г(с)дрское вое(н)ное, с то(г)ло име(н)я моего Ключ(с)кого, с третее всее части, то(г)ды я са(м) оособою своею за пна Гневоша заступовати мою(,) а е(ст)ли бы за де(р)жа(н)я его оныя по(д)даные мои выше(и) поменены мели про(ч) се розы(и)ти, тогда я на пну Гневошу того жа(д)ны(м) правомъ по(и)скивати и до жа(д)ного права поволокати не маю. А пакли бы ²⁷ пну Гневошу в ономъ часе, ни(м) рокъ вы(и)де(т), пнзе(и) потреба указывала ²⁸, тогда ѿ(н) воле(н) и моце(н) буде(т) тую па(т) службу ¹³ люде(и) заставити, с ты(м) всимъ ²⁹ правомъ пустити кому хочечи, а я и того, кому бы ѿ(н) пусти(л) во (в)семъ у ко(ж)дого права заступовати и по(д)ле сего листа моего вси ³⁰ обова(з)ки по(л)нити. А где бы(х) его заступовати у которого-ко(л)ве права, такъ те(ж) и тое речи, в чомъ бы ѿ(н) кри(в)ду ѿ(т) кого(ж) колве(к) мени(л) очищати и заступовати, такъ те(ж) и слу(ж)бу г(с)дрскую военную ³¹ заступовати не хотели и (в) чомъ-ко(л)векъ споко(и)ному де(р)жа(н)ю его перека(зу) делаючи, и сему листу ѿпису ншому досы(т) не (в)чинили и его в чо(м)-ко(л)векъ нарушили, тогда маемо и будемъ пови(н)ни ² заруки // г(с)дру королю его мл(с)ти на замокъ Володиме(р)ски(и) па(т)деса(т) ³² ко(п) и чотыри ³³ копы гроше(и) ³⁴ лито(в)ское ли(ч)бы ³⁵ заплатити а пну Гневош, яко стороне укри(в)жоно(и), другую па(т)деса(т) ³⁶ ко(п) и чотыри копы грош(и) заплатити ³⁷. А заплативши тые заруки, пре(д)ся се(с) ли(ст) нашъ и вси ³⁰ а(р)тыкулы ³⁸, в немъ описаные, при моцы захованы и в ко(ж)дого права держаны быти маю(т). И на то есмо пну Гневошу Семеновичу Резановичу Луко(в)скому дали се(с) ншь ли(ст) по(д) печата(т)ми ншими с по(д)писомъ руки моее вла(ст)ное. А для лепшого ведомости просили есмо и(х) мл(с)ти пно(в) его мл(с)ти князя Миха(и)ла Федорови(ча) Ружи(н)ского, его м(л) пна Яска Якововича Якови(ц)кого а его м(л) Семена Костюшковича Хобо(л)то(в)ского ѿ приложе(н)е печата(и) ³⁹ к сему листу. И(х) мл(ст) на про(з)бу ншу вчини(т) рачи(ли) и печати свои приложили. Писа(н) у Ключку м(с)ца мая, два(д)ца(т) деватого дня, року бо(ж)его нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семдеса(т) патого. Ива(н) Ключ(с)ки(и), рука вла(ст)ная ⁴⁰.

У гродській книзі № 920: ¹ пе(т)деса(т); ² ви(н)ни; ³ свята; ⁴ свято; ⁵ будет; ⁶ немає; ⁷ пе(т)деса(т) ко(п)а(х); ⁸ копа(х) ли(тв)ски(х); ⁹ Пъчку; ¹⁰ пустое; ¹¹ у Ключ(с)ку; ¹² немає; ¹³ служе(бь); ¹⁴ из; ¹⁵ могу(т); ¹⁶ пя(т) служебъ; ¹⁷ то буде(т); ¹⁸ немає; ¹⁹ служе(б); ²⁰ пяти служе(б); ²¹ прирожены(м); ²² немає; ²³ немає; ²⁴ винень; ²⁵ подданого; ²⁶ заступова(т); ²⁷ бы те(ж); ²⁸ служебъ; ²⁹ и ты(м) всь(м); ³⁰ всь; ³¹ г(с)дрское военное; ³² пя(т)деса(т); ³³ чтыри; ³⁴ грше(и); ³⁵ ли(ч)бы лито(в)ское; ³⁶ пе(т)деса(т); ³⁷ заплати(т); ³⁸ а(р)тыкулы; ³⁹ печати(и); ⁴⁰ вла(с)ная.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.

Випис з книг гродських від 25 серпня 1555.
(Датування не відповідає хронологічній послі-
довності)

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Ве(р)бська Вановскаа * Васи(л)євая Миро- 191
ви(ц)кая, вы(з)наваю тьмь мои(м) листо(м), которое име(н)е мое ѿ(т)чизное,
половину Ве(р)бо-Во(х)новъ, належало мнѣ в рука(х) свои(х) не (з) жа(д)-
ного поневоле(н)я, ѿ(д)но по доброе воли, знаючи якую собѣ приязнь и
доброе захова(н)е ма(л)жонка своего пна Васи(л)я Ва(н)ковича Миро-
ви(ц)кого [...] жону свою в добро(м) захова(н)ю и прия(з)ни ма(л)ж [...] 191 зв.
и мнѣ зычливо(ст) показывати рачи(т), я те(ж) [...] ма(л)жо(н)ку своємъ
па(н)у Васи(л)ю таковую добро [...] и ѿ(т)даю того име(н)я своего ѿ(т)чи(з)-
ного Ве(р)бо-Во(х) [...] на вечность, то е(ст) з дворомъ, и пашнею [...] и се-
ножа(т)ми, зо всимъ кгру(н)то(м), яко са то [...] // и ѿбыходе(х) свои(х)
мае(т). Воле(н) ѿ(н) буде(т) тую третью ча(ст) в то(м) име(н)ю Ве(р)бо(и)-
Вохно(в)ско(и) ѿ(т)дати, продати, заменить и ку своему ле(п)шому а пожи-
точне(и)шому ѿбе(р)нути, где похоче(т), а я вже ани бли(з)кие мои по сме(р)-
ти мое(и) не маю са в тую третью ча(ст) то(г)ло име(н)а моего Ве(р)бо(и)-
Во(х)но(в)ско(и) вступати на вечные часы. И (в)же тую третью ча(ст)
ма(л)жонок мо(и) па(н) Василе(и) Мирови(ц)ки(и) де(р)жати то ѿ(т) мене
вѣчне, воле(н) с ты(м) та(к) учинити, яко воля его буде(т), а што са дотыче(т)
дву часте(и) того (ж) име(н)я моего Ве(р)бо(и)-Во(х)но(в)ское на ты(м) есми
две ча(с)ти ѿсобливы(и) запи(с) дала, у которо(м) записе шире(и) а доста-
точне(и) ест ѿписано, на которы(х) я дву часте(х) за наклады его, што
ѿ(н) на тую ѿ(т)чи(з)ну мою наложи(л), по(д) моимъ сведомо(м), на [...] 191 зв.
записе свое(м) записала двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское. И при
томъ были и того добре сведомы его мл(ст) ѿте(ц) владыка володимер(р)ски(и)
и бересте(и)ски(и) Йѿсифъ а кна(з) Миха(и)ло Иванови(ч) Ку(р)цевича,
па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), су(д)и володимер(р)ски(и), а
дворане гдо(в)ьские, па(н) Семе(н), а па(н) Паве(л) Григо(р)єви(ч) СѢра(н)-
ские, а па(н) Петръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и)⟨.⟩ И просила есми
и(х) мл(с)ти ѿ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то вчини-
(ли), печата(ти) сво(и) к сему моему листу приложили, а на тве(р)до(ст)того
мое(г)ло листа и я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Ве(р)бська, и свою печата(т) есми
приложила к сему моему листу⟨.⟩ Писа(н)⟨.⟩ у Володимери⟨.⟩ лета бо(ж)е-
го нароже(н)я тисеча па(т)со(т) семъдеса(т) патого, м(с)ца августа, четве(р)-
тогона(д)ца(т) дня.

107. Тестамент Михайла Федоровича Ружинського.

Акт від 11 січня 1577, № 175, 3.

Во (и)мя ѿ(т)ца, и сына и (с)вето(г)ло дха, свтыя живонача(л)ныа и 179 зв.
неразделимыа тро(и)ца, аминь.

* Очевидно, Вохновскаа.

Се я, ра(б) божи(и) Миха(и)ло Федорови(ч) Ружи(н)ски(и), будучи
 окру(т)не а ве(л)ми шко(д)ливе, кромъ жа(д)ное причины бе(з)ви(н)не ѿ(т)
 Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича вла(ст)ными руками его зранены(м),
 которы(и), не маю(чи) до мене жа(д)ное причины, бе(з)ви(н)не мя та(к)
 окру(т)не а шко(д)ливе немилосе(р)дне не яко хре(с)тяни(н), але яко кацъръ
 зрани(л), змо(р)дова(л). С которого змо(р)дова(н)я и (з)ране(н)я не вѣдаю,
 е(ст)ли жи(в) буду, и розумеючи, и(ж) кождому чоловѣку, на свете мешкаю-
 чому, ничо(г)ло пе(в)не(и)шого не е(ст) на сме(р)ть, а (з)влаща и я самъ
 себе в та(к) великоѿ(к)рутно(м) зране(н)ю и (з)мо(р)дова(н)ю, которое
 мнѣ стало ѿ(т) оно(г)ло Миха(и)ла Во(и)нича пе(р)вопоменено(г)ло, здо-
 ро(в)я собѣ мети не тушу(?) и жи(в) быти не могу, а и(ж) ко(ж)дому чоло-
 вѣку хре(с)тия(н)скому речи а справы сво(и) на при(ш)лые а пото(м)ные
 часы на пи(с)ме по собѣ zostавовати належи(т), кгда(ж) речи а справы
 лю(д)ские, бы те(ж) и налепъшие на свете оказоватися с часо(м) и спо-
 ло(м) з лю(д)ми с памете(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и в забы(т)е приходи-
 (ти) бы муси(ли), где бы с пи(с)мо(м) на пришлые веки не ѿ(з)на(и)мены и ут-
 ве(р)жены не бы(ли), прото и я, хотечи ся в томъ таковы(м) же способо(м)
 справи(т) и захова(т), не будучи ни ѿ(т) кого ничи(м) примушо(н), ѿ(д)но
 са(м), по свое(и) добро(и) воли и (з) добры(м) ро(з)мысло(м) свои(м), за
 180 цело(г)о розуму и доброе памяти для ведомо(сти) вси(м) нинешни(м) и на по-
 то(м) будучи(м) чиню се(с) мо(и) те // стаме(нт). Напе(р)ви(и), е(ст)ли с
 то(г)ло та(к) велико(г)ло окру(т)ного зране(н)я и (з)мо(р)дова(н)я, ѿ(т) пна
 Во(и)нича Миха(и)ла мнѣ стало(г)ло, мене ча(с) сме(р)те(л)ны(и) по(с)тиг-
 не(т) (>, <) то(г)ды я то вы(з)нава(м) и ѿста(т)нею волею моею то утве(р)жае(м),
 и(ж) нищии(х) и(н)ши(х) ру(к), ѿ(д)но зъ его вла(ст)ны(х), то е(ст) ѿ(т) Ми-
 ха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича, зъ сего свѣта зы(и)ду, душу мою богу
 милосе(р)дному поручаю, а тѣло мое грѣшное зе(м)лѣ ѿ(т)даю, которое
 неха(и) буде(т) поховано в це(р)кви заложе(н)я свтое пречи(с)тое в Ружи-
 ню. А ѿбхо(д) а погре(б) тѣла моего с часо(м) до ко(н)че(н)я речи то(г)ло
 неви(н)ного, а окру(т)ного зране(н)я и (з)мо(р)дова(н)я моего, яко вже ро-
 зуемо, и(ж) жи(в) бы(ти) не могу, з домо(в)ства моего мае(т) быти ѿ(т)пра-
 вовано ве(д)ле баче(н)я и(х) мл(с)ти пно(в) ѿпекуно(в), то е(ст) меновите
 его мл(сти) ве(л)можно(г)ло князя А(н)дрея Ивановича Вишневе(ц)кого, вое-
 воды бра(с)ла(в)ского, пна Лазара Ивани(ц)кого, су(д)и кгро(д)ско(г)ло
 володими(р)ского, пна Гневоша Калусовско(г)ло а шурина мое(г)ло пна
 Гневоша Стахо(р)ского, которы(х) я не (з) жа(д)ное намовы лю(д)ское ани
 и(н)шое причины, але з вла(ст)ного умы(с)лу моего, знаю(чи) и(х) мл(ст)
 до себе ласкавыми пны и добродѣи, даючи и(х) мл(с)ти зупо(л)ную мо(ц),
 зы(с)къ и (с)трату то(г)ло неви(н)ного зране(н)я и (з)мо(р)дова(н)я мое(г)ло,
 ѿ(т) оно(г)ло Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича мне стало(г)ло, поручаю
 чо(г)о и(х) мл(ст) попира(ти) маю(т) до ѿ(с)та(т)него стопна права. Зле-
 цаю те(ж) и (их) мл(с)тя(м) ув опеку и (в) в оборону жону жону (!) мою Раину
 Федоровну Стахо(р)ского и дети мо(и), сына Але(к)сандра а до(ч)ки Федору
 и Бо(г)дану и тое дѣтя(т)ко мое, которы(м) жона моя Раина бремѣ(н)на хо-
 ди(т), е(ст)ли па(н) бо(г) з ла(с)ки свтое своее здоровое зроди(ти) е(и) дати
 рачи(т). И ѿ(д)ну ча(ст) имене(и) мои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) в Ружи(ню), в Рого-
 вича(х), и (в) Творинича(х), кро(м) ты(х) дво(х) ча(с)те(и), што-м кгда(ж) по-
 ня(л) за себе в ма(л)жо(н)ство звы(ш) помененую Раину, до(ч)ку пна Хве-

дора Стахо(р)ского, ѿпра(в)у веновную проти(в)ко внесе(н)я ее, што она в до(м) мо(и) внесла, суму пнзе(и) чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, вчини(л) и ли(с)то(м) мои(м) визна(н)ны(м) веновны(м) записа(л) и на (в)ряде кгро(д)ско(м) воло(ди)ме(р)ско(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) доброво(л)не то вы(з)на(л). И яко доброво(л)ное а устное вы(з)на(н)е мое, та(к) те(ж) и ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), ма(л)жо(н)це мое(и) ѿ(т) мене на то даны(и), в кни(г) кгро(д)ские записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в себе ма(л)жо(н)ка моя маеть. А што есми двѣ части в ты(х) име(н)я(х) мои(х) собе бы(л) во(л)ны(х) зостави(л) ино с ты(х) дво(х) ча(с)те(и) на половици, // то е(ст) на друго(и) ча(с)ти ма(л)жо(н)це мое(и) доживо(т)ного ме(ш)ка(н)я и вжива(н)я з ла(с)ки и мл(с)ти моее ма(л)жо(н)ское з дворо(м) всѣмъ, з лю(д)ми, зъ землями, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) и на все, яко ся тые име(н)я мо(и) в собѣ маю(т), кро(м) тое третее ча(с)ти, которую есми и(х) мл(с)тя(м) про(м) опекуно(м) до лѣ(т) dorosлы(х) дете(и) мои(х), сына моего пе(р)воро(д)ного Алекса(н)дра, дочо(к) Федоры и Богданы, которы(и) е(ст)ли бы уперѣ(д), ни(ж)ли ле(т) зупо(л)ны(х) дошо(л), умѣ(р). Ты (ж) которы бы дѣти мои по не(м) зоста(ли) и которы(м) або которы(и) к рука(м) свои(м) то мѣти належало, и(х) мл(ст) пнове опекунове проти(в)ко и(м) та(к) ѿному сыновни моему пе(р)воро(д)ному, яко и ты(м) вси(м), што ся звы(ш) поменило, ласкаве а мл(с)тиве заховатися, а тую ча(ст) имене(и) мои(х), которую и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ув опеку даю, ѿ(т)да(т) и по(с)тупи(ти) буду(т) рачи(ли), а по (в)сь тые часы, поко(л)ко и(х) мл(ст) пнове опекунове, и(х) мл(с)тя(м) ѿ(т) мене злеценую, ув опеце и (в) обороне свое(и) мѣти рача(т), ма(л)жо(н)це мое(и) ув оны(х) дво(х) частѣ(х), ѿ(т) мене е(и) записаны(х), вступова(ти) ся и переказы никоторое чини(ти) не маю(т). С которое ча(с)ти пожи(т)ко(в) ты(х) имене(и) мои(х) и(х) мл(ст) пнове опекунове, што буду(т) рачи(т) брат имѣ(т), ли(ч)бы никоторое чини(ти) не мають' и не буду(т) пови(н)ни, то(л)ко маю(т) и(х) мл(ст) се(ст)ре мое(и) рожно(и) кна(ж)не Га(н)не с ты(х) доходо(в) деся(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) дати и те(ж) того не заба(ча)ючи, абы ма(л)жо(н)ка моя с де(т)ми мойми не голодовала и не нага ани боса до лѣ(т) зупо(л)ны(х) dorosлы(х) дете(и) мои(х), з нею спложоны(х), яко ся звы(ш) поменило, та(к) в гумне, яко и на полю засеяное, кони е(з)дные, стадо сваре(п)е и ко(н)ское, бы(д)ло всякое и и(н)шие речи вси рухомые ѿ(т) мала и до ве(ли)ка и яки(м)-ко(л)ве(к) ѿбычае(м) на(з)ваны бы(ти) маю(т), е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) Райне Федоровне Стахо(р)ского, да(л), дарова(л) и си(м) те(с)таме(н)то(м) мои(м) записа(л). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) Райне Федоровне Стахо(р)ского и и(х) мл(с)тя(м) пно(м) опекуно(м) звы(ш) поменины(м) се(с) мо(и) те(с)таме(н)т з моею печатю. При которо(м) чинен(ню) того тестама(н)ту мое(г)ло бы(ли), и то(г)ло добре сведомы, и за ѿчеви(с)тою а устною про(з)бою моею печати сво(и) к сему тестама(н)ту моему приложи(ти) и руки сво(и) под(н)иса(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ма(т)фе(и) и па(н) Бога(н) Клю(с)кие а па(н) Ма(т)фе(и) Стахо(р)ск(и) и благоче(ст)ные свеще(н)ники, то е(ст) ѿте(ц) Ма(т)фе(и), священъни(к) це(р)кви свето(г)ло Николы с Тури(н)ска, а ѿте(ц) Миха(ило), свеще(н)ни(к) це(р)кви свтое По(к)ровы с Клю(с)ка // Писа(н) у Ружиню лѣта по нароже(н)ю Иису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пято(г)ло, м(с)ца ѿ(к)тебра, третѣ(г)ло дня. Ма(т)фе(и) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Бог-

180 вв.

181

да(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Ма(т)фе(и) Стахо(р)ски(и) рукою вла(ст)ною, по(л)скою литернею, Ма(т)фе(и) Николи(н)ски(и) Тури(с)жи(и) [!], рука вла(ст)ная, Миха(и)ло Покро(в)ски(и) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная.

108. Продажний запис Григорія Олександровича Волчка Жасковського на половину сіл Хмелева і Підгаєць, продану Андрієві Залонському.

Акт від 7 січня 1577, № 166, 3.

161 Я, Григоре(и) Але(к)са(н)дрови(ч) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)ло[о] веда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) есми прода(л) име(н)я мои вла(ст)ные ѿ(т)чи(з)ные, ѿ(т) брата мое(г)ло[о] пна Прокопа Во(л)чка Жаско(в)ского ѿ(т)деленые, лежащие в повѣте Володи(м)е(р)ско(м)ъ, на (и)мя половину села Хмелева и половину села По(д)гае(ц), зо (в)сею вла(ст)но(ст)ю и право(м) мои(м) дедичны(м) то все, што на мене з розде(л)ку в ты(х) име(н)я(х) ѿ(т) брата моего приходи(т) и(х) мл(с)ти па(н) у Стани(с)ла(в)у Хмеле(в)скому и бра(т)у его мл(с)ти па(н)у А(н)дрею Зало(н)скому, жона(м), дѣте(м), пото(м)ко(м), кривны(м) и близки(м) и(х) мл(с)ти за пе(в)ную суму пнз(и), за три // тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, ли(че)чи в ко(ж)ды(и) грош по десе(ти) бѣлы(х) пнзе(и), а в копу по ше(сти)деся(т) гроше(и) лито(в)ски(х), на ве(ч)ные часы, вечне и ничимъ навеки непорушне, то е(ст) з дворо(м) мои(м) Хмеле(в)ски(м) и с па(ш)нями дво(р)ными в ты(х) выше(и) менены(х) име(н)я(х), с по(л)ми, з сеножа(т)ми, з реками, з ставы спу(ст)ными и не(с)пустными, з млыны и зѣ и(х) выме(л)ками, з млынищами, з сажа(в)ками, з лесы, з гаи, з дубровами, з боры, з сады, з ловы звери(н)ными, пташиными и ри(б)ными, з бояры пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з) и(х) служ(ж)бами, подачками и роботами, з да(н)ми грошовыми, медовыми, зѣ жи(т)ными и ѿ(в)сяными и зо (в)сякими пожи(т)ки и доходы якими-ко(л)векъ, имени могу(т) названы и поменены бы(ти), и зо вси(м) с ты(м), я(к) ся тые име(н)я сами в себе, в граница(х), кгру(н)те(х), в широкостя(х), ѿбыходе(х) и пожи(т)ко(х) свои(х) маю(т) и яко с про(д)ко(в) мои(х) и за де(р)жа(н)я моего были и с чи(м) ся мне в о(т)деле ѿ(т) брата мое(г)ло[о] пна Прокопа Во(л)чка зоста(ли), и зо вси(м) на все ничего собѣ самому и, е(ст)ли ме(т)и буду жону, жонѣ, дѣте(м), пото(м)комъ и никому с кре(в)ны(х), бли(з)ки(х) и далеки(х) мои(х) не зоста(в)уючи. Которая сума пнзе(и) три тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское ѿ(т) пна Станислава Хмелевѣско(г)ло[о] а пна А(н)дрея Зале(н)ского за тые име(н)я мои выше(и) мененые спо(л)на мене дошла и до ру(к) мои(х) есми ее взя(л) и тые име(н)я, половину Хмелева и половину По(д)гае(ц), в мо(ц), в де(р)жа(н)е, спра(в)у и ужива(н)е и(х) м(л) пну Станиславу Хмеле(в)скому а пну А(н)дрею Зало(н)скому пода(л) и поступи(л). Которые име(н)я выше(и) помененые па(н) Станисла(в) Хмеле(в)ски(и) а па(н) Андрє(и) Зале(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)ки и кре(в)ные, бли(з)кие и далекие и(х), а(л)бо кому бы ко(л)векъ и(х) мл(ст) яки(м) право(м) завели вжо не ѿбычае(м) статуту старого, але во(д)ле уфалы и постанове(н)я со(и)му бересте(н)ского, не менуючи третее части и дво(х) частє(и), але все здо(и)мо(м) маю(т) де(р)жати и и(х) уживати на веч-

ные часы, буду(чи) во(л)ни тые име(н)я ѿ(т)да(ти), прода(ти), даровати, за-
 писа(ти), заменить, на це(р)ковь ѿ(т)каза(ти) и ку лепшому а пожиточному
 своему ѿборочати, я(к) сами налече(и) розуме(ти) будутъ. А я са(м) и,
 е(ст)ли ми да(ст) бо(г) мети жону, жона, дѣти, пото(м)ки и ни(х)то с крѣв-
 ны(х), бли(з)ки(х) и далеки(х) мои(х) в тые име(н)я на вечные часы вступова-
 тися не маю(т), // але па(н) Стани(с)ла(в) Хмеле(в)ски(и) а па(н) А(н)дре(и) 162
 Зале(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)ки, кре(в)ные, бли(з)кие и далекие
 и(х) тые име(н)я, половину Хмелева и По(д)гае(ц), де(р)жати и (в)жива(ти),
 яко вла(ст)ную ѿ(т)чи(з)ну свою, мають. А е(ст)ли бы(х) я са(м) чере(з)
 себе або чере(з) кого с кре(в)ны(х) мои(х), бли(з)ки(х) и далеки(х), якую
 переказу и тру(д)но(ст) пну Стани(с)лаву Хмеле(в)скому а пану А(н)дрею
 Зало(н)скому в споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и ужива(н)ю свое(м) ты(х) име-
 не(и), половину Хмелева и половины По(д)гае(ц), та(к) прав(н)ны(м), яко
 и неправны(м) ѿбывае(м) чини(л) и задава(л), повине(н) буду за(р)уки за-
 плати(ти) г(с)дрю королю его мл(сти) три тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы
 лито(в)ское и па(ну) Стани(с)лаву Хмеле(в)скому и пну А(н)дрею Зало(н)-
 скому, яко стороне укри(в)жоно(и), другую три тисечи ко(п) гроше(и)
 ли(ч)бы лито(в)ское. Ѡ которые за(р)уки во(л)но буде(т) па(ну) Стани(с)-
 лаву Хмеле(в)скому и па(ну) А(н)дрею Зало(н)скому та(к) до вря(д)у зе(м)-
 ско(г)lo|, яко и до кгр(д)ско(г)lo|, до которого-ко(л)вѣ(к) повѣту похочу(т)
 мене по(з)вати, на которы(и) таки(и) ко(ж)ды(и) позо(в) яко на року за-
 вито(м) повине(н) буду стати и ѿ(т)казыва(ти) и в(справе)дливитися в не-
 заплаче(н)ю ты(х) за(р)укъ по(д) другими такими (ж) за(р)уками, яко вы-
 ше(и) в се(м) ли(с)те мое(м) су(т) положоные, не вымо(в)ляючиса форобою,
 по(с)лугую Речи По(с)по(ли)тое вое(н)ною и ниякими причинами прав(в)-
 ными и неправ(в)ными, на(д)то е(ст)ли бы те(ж) па(н) Стани(с)ла(в) Хмеле(в)-
 ски(и) и па(н) А(н)дре(и) Зале(н)ски(и), прав(в)уючися ѿ якую тру(д)но(ст)
 и перека(з)у споко(и)ного де(р)жанья своего в ты(х) име(н)я(х) свои(х)
 выше(и) поменены(х) зо (м)ною што шкодова(ти) ме(ли), то я все на голое
 вырече(н)е слова пна Стани(с)лава Хмеле(в)ского и пна А(н)дрея Зале(н)-
 ско(г)lo| повине(н) буде(т) заплати(ти) па(ну) Стани(с)ла(в)у Хмеле(в)ско-
 му и па(ну) А(н)дрею Зале(н)скому. А заплативши тые за(р)уки и шкоды,
 пре(д)ся се(с) мо(и) ли(ст) во вси(х) словете(х), а(р)тикуле(х) и ѿбвязко(х)
 увезде, в ко(ж)дого права при mocy зупо(л)но(и) захова(н) быти маеть. И на
 то я, Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), да(л) есми па(ну) Стани(с)лаву
 Хмеле(в)скому а па(ну) А(н)дрею Зало(н)скому все(ч)ное продажи мое(и)
 се(с) мо(и) ли(ст) з печат(ю) моею и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее
 по-русски(и), а на тве(р)до(ст) сего ли(с)ту моего проси(л) е(с)ми и(х) мл(с)ти
 пано(в) его мл(сти) пна Лаврина Ивани(ц)ко(г)lo|, пна Петра Ко(с)тюшко-
 вича Хобо(л)товского, пна А(н)дрея Романо(в)ско(г)lo|, // пна Семѣна 162 зв.
 Дро(з)де(н)ского, пна Па(в)ла Ѡра(н)ского, пна А(м)брожо(г)lo| Ѡ(в)лу-
 че(м)ского ѿ приложе(н)е печате(и) к тому ли(с)ту моему. И будучи и(х)
 мл(ст) то(г)lo| добре сведоми, на очеви(с)тую про(з)бу мою печат(и) сво(и)
 приложи(ти) рачили к тому моему ли(с)ту. Писа(н) у Володимери лѣта
 ѿ(т) нароже(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)lo|, тисеча пят(т)со(т) се(м)де-
 ся(т) пятого, м(с)ца декабра, пе(р)вого дня. Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)-
 ски(и) рукою вла(ст)ною.

109. Підтвердний запис Михайла Васильовича Дубницького
на віддачу сіножати до церкви святих апостолів
панові Браславському.

Акт від 9 січня 1577, № 171, 3.

171 зв.

Я, Миха(и)ло, Васи(л)єви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) ме(с)та єго кро-
ле(в)ское мл(сти) Володимер(р)ского, сознава(м) ты(м) мои(м) ли(с)то(м)
вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, кому бы ѿ то(м) нине и на пото(м)ные
часы ведати належало, и(ж) што єго мл(ст) па(н) Василе(и) Пе(т)рови(ч)
Загоро(в)ски(и), кашталя(н) бря(сла)вски(и), ма(р)шало(к) єго к(р)
мл(сти), горо(д)ничи(и) воло(ди)ме(р)ски(и), за певны(м) и слущны(м) пра-
во(м) ку це(р)кви свѣты(х) апосто(л) у Воло(ди)мери(,) з кгру(н)то(м)
по(д)месте(м) єго к(р) мл(сти) Володимер(р)ски(м) ѿзли пере(д)ме(ст)я Зава(л)-
ского и Запя(т)ни(ц)кого, а(з) другое стороны, на(д) рекою, луго(м) лежа-
чи(м)(,) яко ся то(т) кгру(нт) са(м) в себе и (в) граница(х) свои(х) має(т)(,) ѿ(т)
часу немало(г)lo де(р)жачи єго мл(ст) сєножа(т), межи сєножа(т)ми
моими во(р)чи(н)скими лежачую, ѿную сєножа(т), пе(р)во сє(г)lo будучи
при єго мл(сти) г(с)дри пну ншо(м) свтє паме(ти) зєшло(м) Жикгимо(н)те
Авгу(с)те у Ва(р)шавє в року прошло(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) вто-
ро(м), мнѣ до рукъ мои(х) пу(с)ти(ти) рачи(л), а я ѿ(т)мену за тую сєно-
жа(т) звы(ш) менєную єго мл(сти) пну Бря(сла)вскому та(к) же много
сєножате(и) або поле(м), ро(л)єю по(д) ме(с)ко(м) (!) г(с)дрьски(м) Володи-
ме(р)ски(м) дати ѿбвєзала(л)єся, яко(ж) пото(м) в року про(ш)ло(м) тисєча
пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), м(с)ца сє(н)тебра, че(т)ве(р)то(г)loна(д)-
ца(т) дня, буду(чи) в Шу(м)ску на послuze вє(н)но(и) то(г)lo постаноє(н)я
ва(р)ша(в)ского я, утве(р)жаючи ѿсобливы(м) ли(с)то(м) мои(м) по(д) печ-
а(т)ю моею и (с) по(д)писо(м) моеє руки и те(ж) за ѿчеви(с)тою про(з)бою
моею печат(т)ми и(х) мл(сти) пновѣ за(ц)ны(х) люде(и) запечатованы(и) и
руками и(х) мл(сти) по(д)писаны(и), которы(и) я таковы(и) єго м(л) пну
Бря(сла)вскому ѿ(т) мене Шу(м)ску даны(и) ли(ст) во вси(х) а(р)тикула(х)
и слова(х), в не(м) описаны(х), и си(м) тепєрєшни(м) листомъ мои(м) ут-
ве(р)жаючи во(д)лугъ ты(х), та(м) в то(м) ли(с)тє вси(х) ѿписаны(х) сло(в)
а не иначе(и) ку є(г)lo мл(сти) пну Бря(сла)вскому заховатися, и по(л)-
нити то все по(д)ле ты(х) ѿбвє(з)ко(в), яко є(ст) в не(м) подоста(т)ку напи-
сано, буду повинє(н). А яко-(м) ся та(м) в Шу(м)ску ты(м) ли(с)то(м) мои(м)
ѿписа(л) єго мл(сти) пну Бря(сла)вскому ѿную ѿ(т)мену в року прошломъ
тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), в понєдѣло(к), м(с)ца ѿ(к)тебра, де-
сєтого дня ѿ(т)да(ти), тєды тому по(с)тановє(н)ю и опису моему я досы(т)
чинячи за ѿную сєножа(т), ѿ(т) єго мл(с)ти мнѣ вжє ѿ(т) часу немалого
пущеную, а межи сєножа(т)и моими во(р)чи(н)скими лежачую сєножа(т)
172 мою во(и)товьскую всю ѿ(т) мала до велика ничо(г)lo єє // на себе, на жо-
ну, дѣти, и пото(м)ство мое не ѿ(с)тавую(чи), за ме(с)то(м) Воло(ди)ме(р)-
ски(м) лежачую боками и ко(н)цами, то є(ст) ѿ(д)ны(м) боко(м) зъ стороны
полу(ч)ное (!) ѿзли сєножате(и) пна Ивана Сєнюты и попо(в) володимер(р)-
ски(х) Пя(т)ни(ц)кого и Васи(л)євско(г)lo, а ко(н)це(м) ѿ(д)ны(м) ѿ(д)
всходу со(н)ца ѿ(б) межу з сєножа(т)ю попа Миха(и)ло(в)ского воло(ди)-

ме(р)ского Гораина, а ѿ(т) стороны полуде(н)ное боко(м) ѿ(з)ли сеножа(ти) г(с)дрьское за(м)ку Воло(ди)ме(р)ско(г)ло| и по(д)ле сеножате(и) плербана воло(ди)ме(р)ского и ме(л)ни(ц)кое его мл(сти) пна Стани(с)лава Кграе(в)-ского, сто(л)ника зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старостего туто(ш)не(г)ло| воло(ди)ме(р)ско(г)ло|, а ѿ(с)та(т)ни(м) ко(н)це(м) ѿ(т) заходу слнца ѿ(з)ли дороги, которою е(з)да(т) з Миха(и)ловца мимо це(р)кви свято(г)ло| Иѿана, яко-(м) в небе(т)но(сти) его м(л) пна Бря(с)ла(в)ского за ли(с)товны(м) поруче(н)емъ его мл(сти) врядо(в)не пере(д) вознымъ повѣту Володими(р)-ского пно(м) Яско(м) ѿра(н)ски(м) при стороне шля(х)те люде(и) добры(х) пну Ю(х)ну и пну Миха(и)лу ѿра(н)ски(х) у вра(д)но(ст) врядника его мл(сти) суходо(л)ского пна Собе(сти)яна Мако(в)ско(г)ло| в то(г) выше(и) менены(и) поне(д)ло(к) м(с)ца ѿ(к)тебра десято(г)ло| дня подаль и то на (в)ряде г(с)дрьско(м) в за(м)ку Володими(р)ско(м) ста(в)ши ѿчеви(с)те пере(д) пно(м) Васи(л)емъ Якови(ц)ки(м) на то(т)ча(с) на ме(ст)цу его мл(сти) пна Стани(с)лава Кграе(в)ского, сто(л)ника по(д)ля(ш)ского, по(д)старо(с)-того воло(ди)ме(р)ско(г)ло|, будучи(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) со(з)на(л), та(к) и тепе(р) си(м) ли(с)то(м) мой(м) до рукъ его мл(сти) пна Бря(с)ла(в)-ског(о) само(г)ло| ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ѿную сеножа(т) пускаю и пу(с)тил-е(м) вечне и навеки непору(ш)не. Мае(т) его мл(ст) па(н) Бря(с)-ла(в)ски(и) за ѿную сеножа(т) между сеножа(т)ми моими во(р)чи(н)скими (,) мнѣ ѿ(т) его мл(сти) даную (,) ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ве(д)ле права и ли(с)то(в) свои(х) тую сеножа(т) во(и)товъскую, ѿ(т) мене его мл(сти) пу-щеную, а при во(з)но(м) повѣту Володими(р)ско(г)ло| пну Я(с)ку ѿра(н)-ско(м) и при шля(х)те звышъ менено(и) до владзы вряднику его м(л) пну Мако(в)скому, в небе(т)но(с)ти его мл(с)ти ѿ(т) мене поданую, за си(м) ли(с)то(м) мой(м) де(р)жа(ти) и ее, яко самъ налече(и) розумеючи, в ты(х), яко е(ст) выше(и) описано, граница(х) вжива(ти). А я са(м), жона, дѣти пото(м)ки, ща(д)ки и бли(з)кие мои в тую сеножа(т) вечными часы вступова- (ти)ся и пото(м) в де(р)жа(н)ю его м(л) и пото(м)комъ его мл(сти) тое сено- жа(ти) за си(м) ли(с)то(м) де(р)жачи(м) никоторое переказы и трудности чини(ти) не мае(м) и не буде(м) мочи (,) а е(ст)ли бы(х) то меную(чи)ся бы (т) бли(з)ки(м) тое сеножати по(д) его мл(с)тю пномъ бря(с)ла(в)скимъ або на пото(м)ные часы по(д) пото(м)ки его м(л) ѿное сеножа(ти) де(р)жачи(ми) право(м) по(и)скивал) або ку пра(в)у ѿ то до суду яко(г)ло|-ко(л)векъ позы- вал), // тогда я а по животе мое(м) жона, дѣти и пото(м)ки мои и ко(ж)ды(и) таковы(и), мае(т)но(ст) мою де(р)жачи(и), будемъ пови(н)ни в ко(ж)до(г)ло| такового права свои(м) вла(ст)ны(м) коштомъ и накладо(м) ѿчища(ти) и и(х) мл(ст) за(с)тупова(ти) и во все(м) то(м), яко е(ст) в то(м) ли(с)те мое(м) в слова(х) и а(р)тыкула(х) его достато(ч)не описано, буду повине(н) и ѿбвезуюся досы(т) учинено(м) тому запису моему статечне до чо(г)ло| жону, дѣти и пото(м)ство мое и ко(ж)дого такового, хто бы мае(т)но(ст) мою лежа- чую и рухомую по животе мое(м) на себе де(р)жа(л), та(к), яко и себе само- (г)ло|, по(д)даю ку его мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, дѣтемъ и пото(м)комъ его м(л) и ко(ж)дому такому ѿную сеножа(т) ты(м) способо(м), яко е(ст) ѿ то(м) в се(м) ли(с)те выше(и) описано, де(р)жачи(м), а не иначе(и), на вечные часы захо(в)ывати. А где бы(х) я, а по животе мое(м) дѣти мои и те(ж) ко(ж)ды(и) таковы(и) пото(м)ко(к) мо(и), мае(т)но(ст) мою по животе мое(м) де(р)жачи(и), то(т) тепере(ш)ни(и) ли(ст) запи(с) мо(и) чи(м)-ко(л)векъ

172 зв.

и (в) яко(м)-ко(л)векъ по(н)кте наруши(л), таковы(и) ко(ж)ды(и) его мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, а по животе его мл(сти) дѣте(м) и пото(м)комъ его мл(сти) тую сеножа(т) за си(м) листо(м) мой(м), его мл(сти) пну Бра(с)ля(в)-скому даны(м), де(р)жачи(м), закла(д)у яко пе(в)но(г)ло до(л)гу тысячу ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы заплати(ти) буде(т) повине(н). Ѡ кото(ры)и закла(д), если бы(х) са(м) за живота мое(г)ло або по животе мое(м) пото(м)ство мое, мае(т)но(ст) мою на себе де(р)жачие, ѡ(т) его мл(сти) пна Бря(с)ла(в)ского або ѡ(т) ты(х), хто бы ѡную сеножа(т), ѡ(т) мене его м(л) пну Бря(с)ла(в)скому пушоную, де(р)жа(л), до которого-ко(л)векъ права и суду зе(м)ско(г)ло и кгро(д)ского и яко(г)о (ж) ко(л)векъ бы(л) по(з)ва(н), ино за пе(р)вши(м) по(з)во(м) и на пе(р)вшо(м) року, яко на завитомъ, бы те(ж) таковы(и) ѡ то позо(в) на два або на три дни складаючи) мнѣ або пото(м)ству моему, мае(т)но(ст) мою по животе мое(м) де(р)жачи(м), ку усправе(д)ливе(н)ю пере(д) судомъ ѡчеви(с)то чере(з) возно(г)ло яко(г)ло-ко(л)векъ або па(к) и заѡ(ч)не мнѣ в дому мое(м), а на ѡ(с)танок), хотя и в госпoде, где бы(х) стоя(н)е свое мѣль, ѡ то позо(в) бы(л) положо(н), та(к) же те(ж) в дорозе кгде-ко(л)векъ мнѣ або пото(м)ству моему таковы(и) позо(в) бы(л) бы нада(н). То(г)ды не закладаючися мы жа(д)ными причинами пра(в)ными и неправными, ли(с)ты короле(в)скими, привиле(и)ми и во(л)ностями ани те(ж) хоробою зложною и ни(г)де ся не ѡ(т)зываючи у ѡно(г)ло суду за таковы(м) ѡчевисте на(м) даны(м) або заѡ(ч)не, яко-(м)ъ выше(и) помени(л), положоны(м) право(м) ста(ти) и ѡны(и) закла(д) поменены(и) тысячу ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) яко пе(в)ны(и) до(л)гъ его м(л) пну Бря(с)ла(в) // скому я са(м), а по животе мое(м) пото(м)ство мое его м(л) або пото(м)ству е(г)ло м(л), тую сеножа(т) де(р)жачи(м), кро(м) всяки(х) вымово(к) и на(и)дова(н)я причинъ, згола ничи(м) ся не заслоняю(чи), платити и выроку судовому во все(м)ъ досы(т) чини(ти) пови(н)ни буде(м) и стане(м) ли або не (с)тане(м) за таковы(м) по(з)во(м) пере(д) судом, то(г)ды ко(ж)ды(и) таковы(и) су(д), до которого ѡто бы(ли) бы есмо ты(м) способо(м), яко е(ст) ѡ то(м) выше(и) ѡписано, позвани, не даю(чи) на(м) вступова(ти) в право, буде(т) моце(н) ѡны(и) закла(д) тисечу ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) на ко(ж)до(м) з на(с) то(т) выпи(с) и ли(ст) мо(и) наружаючо(м) вырокомъ <, > свои(м) всказа(ти) и зара(з), а не по роко(м), не (д)баю(чи) на ли(с)ты г(с)дрьские ани на жа(д)ные и(н)шие ли(с)ты, которые е(ст)ли бы-(м), гамуючи тую ѡ(т)пра(в)у, звы(ш) менены(и) су(д), на (м)не сделаную, або па(к) по животе мое(м) пото(м)ство мое на мае(т)но(ст) мою де(р)жачие, та(к)-же е(ст)ли бы ли(с)ты, с ка(н)цляри(и) его к(р) мл(сти) або ѡ(т)ку(л) ину(л) ѡде(р)жа(в)ши, до таково(г)ло суду приноси(ли) <, > то(г)ды то су(д) на (с)торону ѡ(т)ложивши, заразо(м), кромѣ всякое фо(л)кги и ѡмешка(н)я, на мае(т)но(сти) мое(и) лежачо(и) и рухомо(и) <, > а (в) недоста(т)ку мае(т)но(сти) на ѡсобе мое(и), а по животе мое(м) на ко(ж)до(м) таково(м) пото(м)ку мое(м), мае(т)но(ст) мою де(р)жачо(м), а тому ли(с)ту, запису моему досы(т) не чинячо(м), то ѡ(т)правова(ти) моце(н) и воле(н) буде(т). А за(п)лативши ѡны(и) закла(д), пре(д)ся се(с) ли(ст), запи(с) мо(и) за(в)жды на ко(ж)до(м) ме(ст)цу и (в) ка(ж)до(г)ло права при моцы де(р)жанъ и захова(н) бы(ти) мае(т). И на то даю его м(л) пну Бря(с)ла(в)скому се(с) мо(и) ли(ст) з моею печат(ю) и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее. А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми а за ѡчеви(с)тою про(з)бою моею печат(и) сво(и) к сему моему

ди(с)ту приложи(ти) рачи(ли) пнове а приатели мои его м(л) па(н) Лаври(н) Ивани(ц)ки(и), па(н) Тимо(ш) Пузо(в)ски(и), па(н) Ща(ст)ны(и) Мухаве(ц)-ки(и), па(н) Тимофе(и) Сбу(х) Воцати(н)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Павло-ви(ч) Сра(н)ски(и).

110. Уступний запис Марини Гризнянки Жданової Колонтаєвої на маєток Низкиничі, який вона дарує синові Гнівошеві Киселю.

Акт від 18 січня 1577, № 201, 3.
Випис з книг гродських від 9 лютого 1576.

Я, Марина Три(з)на(н)ка Ждановая Коло(н)таєвая, зема(н)ка г(с)дрьс- 226
кая повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)ло, чиню я(в)но и вы(з)наваю сама на себе
доброво(л)не ты(м) мой(м) ли(с)то(м), кому бы то(г)ло по(т)реба была ве-
да(ти) або, чтучи, слыша(ти), нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што
небо(ж)чи(к) пе(р)ши(и) ма(л)жоно(к) мо(и) земени(н) г(с)дрьски(и) зе(м)ли
Во(л)ны(н)ское повѣту Волод(и)ме(р)ско(г)ло па(н) Гнево(ш) Ти(х)нови(ч)
Кисе(л), взя(в)ши мене за себе в ста(д)ло свтоє ма(л)же(н)ское а до(з)нав-
ши те(ж) по (м)не, ма(л)жо(н)це свое(и), ве(р)ное а цно(т)ливое захова(н)є
ку собе в ма(л)же(н)стве свто(м), и те(ж) наппротивку внесе(н)я моего в до(м)
сво(и) да(л), дарова(л) и ли(с)то(м) свои(мъ) бы(л) записа(л) мнѣ, ма(л)жо(н)-
це свое(и), на третє(и) ча(сти) име(н)я свое(г)ло ѿ(т)чи(з)но(г)ло, у повѣте
Володиме(р)ско(м) лежачо(г)ло, Ни(з)киничо(х) пе(в)ную суму пнзе(и), чо-
тыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литовское. А и(ж) по сме(р)ти то(г)ло
ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя сы(н) мо(и), земени(н) зе(м)ли
Во(л)ны(н)ское повѣту Волод(и)ме(р)ско(г)ло па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч)
Кисе(л), дорос(ши) лѣ(т) свои(х) а будучи ѿ(т)чичо(м) то(г)ло име(н)я свое-
(г)ло Ни(з)кини(ц)кое, мене ѿ то про(з)ба(ми) своими жада(л) и проси(л),
абы(м) а тоє име(н)є его Ни(з)кини(ц)кое, ѿ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, єму
по(с)тупила, где (ж) а за жада(н)є(м) его тоє име(н)є его Ни(з)кини(ц)кое,
ѿ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, та(к) те(ж) и тую третюю ча(ст), мне ѿ(т) небо(ж)-
чика ма(л)жо(н)ка мое(г)ло у вене записаную, з опеки и вла(д)ности свое(и) 226 зв.
// тому сыну своему пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю доброво(л)не по-
ступила, ни(ж)ли(м) у не(г)ло того вѣна ѿписано(г)ло чотыро(х)со(т)
ко(п) гроше(и) на то(т) ча(с) была не взяла. А так ѿ(н), тоє име(н)є свое
Ни(з)кини(ц)кое ѿ(т) мене вз(а)вши, а чинечи во все(м) досы(т) ли(с)ту и
ѿпису небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка мое(г)ло а ѿ(т)ца свое(г)ло и пови(н)ности
своеє сыно(в)ское, не чинечи мне в то(м) жа(д)ное кривды, мене за то про(з)-
бами своими ужива(л) и проси(л). Прото я, видечи по то(м) сыну свое(м),
по па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю, и дозна(в)ши по не(м) великую
скло(н)но(ст) и мило(ст) и те(ж) ве(р)ное а дно(т)ливое захова(н)є ку собе
за про(з)бами его тоє усє у вєно свое, чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы
лито(в)ское, ѿ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя а
ѿ(т)ца его на (и)ме(н)ю Ни(з)кини(ц)ко(м) вла(ст)но(м), на третє(и) ча(сти)
мне ѿписаное, тому сыну своему па(н)у Григо(р)ю Киселю ѿпу(с)тила и его
ты(м) вєно(м) свой(м) дарвала и си(м) теперешни(м) ли(с)то(м) мой(м) ты(м)
вєно(м) свой(м) да(р)ную и ѿписую тоє все вѣно свое ѿ(ш)ше(и) менєное,
чотыри(с)та ко(п) гроше(и), єму ѿ(т)пускаю. И вже ся его ве(ч)ны(ми) часы

вырекаю, яко я сама за живота своего, та(к) те(ж) по животе мое(м), дочки мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) на сыну мое(м) па(н)у Григо(р)ю Киселю по(и)скива(ти) ани его ѿ то до жа(д)но(г)ло[о] права позыва(ти) и вшеляки(м) ѿбычае(м) то(г)ло[о] вена мое(г)ло[о] на сыну мое(м) по(и)скива(ти) не маю(т) ве(ч)ными часы. Яко (ж) я на то(т) ча(с) ли(с)то(в) ты(х) веновны(х) сыну своему па(н)у Григо(р)ю не ѿ(т)дала с ты(х) причи(н), ж-е(м) и(х) на то(и) теперешне(и) угороде свое(и) при себе не мела, тогда, тогда сыновы своему па(н)у Григо(р)ю Киселю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ѿписую, и(ж) тые ли(с)ты и ѿписы мои веновные, ѿ(т) ма(л)жо(н)ка моего небо(ж)чика пна Гневоша Киселя даные, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю. И все право свое, мнѣ ѿ(т) него на то даное и записаное, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю и вниве(ч) ѿборочаю. чаю. И(ж) вже в ка(ж)до(г)ло[о] права я(к) тепе(р) при животе мое(м), та(к) и по животе мое(м) нигде у каждо(г)ло[о] права mocy ани вла(д)ности жа(д)ное мѣти не маю(т). Але яко а сама живота свое(г)ло[о], та(к) те(ж) дочки мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) якъ при животе и по животе мое(м) то(г)ло[о] вѣна мое(г)ло[о], чотыро(х)со(т) ко(п) гроше(и), которыми е(с)ми сына своего пна Григо(р)я Киселя даровала, по(и)скива(ти), яко на не(м) само(м), та(к) на жоне и дѣте(х) его по(и)скива(ти), не маю(т) // . А е(ст)ли бы(х) а, прбачи(в)ши сего доброво(л)но(г)ло[о] ѿпису мое(г)ло[о] за живота свое(г)ло[о], та(к) по животе мое(м) бли(з)кие, повиноватые мои за ты(ми) ли(с)ты веновными чере(з) се(с) запи(с) мо(и) сыну моему па(н)у Григо(р)ю Киселю або ма(л)жо(н)це и дѣте(м) его хоте(л) бы якую тру(д)но(ст) чини(ти) або тые ли(с)ты и ѿписы вына(и)дова(ти) и ѿ то его до якого (ж) ко(л)ве(к) права позыва(ти), то(г)ды ко(ж)ды(и) уря(д), углену(в)ши в се(с) доброво(л)ны(и) ли(с)ты и ѿпи(с) мо(и) ты(х) ли(с)то(в) и ѿписов(в), ѿ(т) кого бы са ко(л)ве(к) показати) ме(ли), у права за слухныи при(и)мова(ти) не мае(т). И (х)то бы за тыми ли(с)ты то(г)ло[о] вѣна доходи(ти) хоте(л), повине(н) буде(т) заплати(ти) за(р)уки на (в)ря(д) тамошни(и), до которого по(з)ва(н) бы(л), двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а стороне жалобливо(и), сыну моему па(н)у Григо(р)ю Киселю, другую двѣсте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское. И вси шкоды и наклады его, которы(и) бы на то наложи(л), совито ѿправи(ти) буде(т) повине(н). А поплати(в)ши тые за(р)уки, пре(д)ся то(т) ли(с)т мо(и) при mocy свое(и) у ко(ж)до(г)ло[о] права захова(н) быти мае(т). И на то я, Марина Тры(з)на(н)ка Коло(н)таеваа, дала е(с)ми сыну своему па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с) мо(и) вызнаны(и) даровны(и) ли(с)т по(д) моею печат(ю). А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми люди за(ц)ные земляне г(с)дрьские повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)ло[о], то е(ст) его м(л) па(н) Я(н) Лвови(ч), земени(н) г(с)дрьски(и) повѣту Виле(н)ского, а па(н) Ива(н) Иванови(ч) Жине(в), а па(н) Ива(н) Васи(л)еви(ч) Три(з)на, а па(н) Каспо(р) А(н)дрееви(ч) Во(л)ы(н)цеви(ч) < . > И просила е(с)ми и(х) мл(сти) ѿ приложе(н)е печати(и). И(х) мл(ст) за вла(ст)ною а ѿчеви(с)тою про(з)бою моею печат(и) свои к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) на Ро(с)и у дво(р)цы Во(л)чко(в)ско(м), лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца февраля, ѿ(с)мо(г)ло[о] дня.

111. Продажний запис Івана Михайловича Ляховського
на частину маєтку Колпитов, продану Семену Козинському.

Акт від 8 січня 1577, № 167, 3.

Випис з книг гродських від 4 червня 1576.

Я, Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), а я, Иванова Дчжу- 163
синая Ляхо(в)ская Пела(г)на А(н)дрѣвна Ко(л)пыто(в)ского, вы(з)на-
ває(м) сами на себе и явно чини(м) си(м) ншимъ тепере(ш)ни(м) листо(м)
нынешни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того по(т)реба буде(т) вѣда(ти)
а(л)бо, чтучи его, слыша(ти), и(ж) єсмо ча(ст) свою во (и)ме(н)ю Ко(л)пы- 163 зв.
тове, котораа //ся мнѣ, Иваново(и) Дчжусино(и), ѿ(т) сестръ мои(х) рожо-
ны(х) пнеє Якимовое Лине(в)ское пнеє Ѡрины, та(к) те(ж)ъ и ѿ(т) пнеє
Гавриловоє Кози(н)ское пне(и) Марины по небо(ж)чику ѿ(т)цу ншо(м) пну
А(н)дрєю Ко(л)пыто(в)ско(м) в Ко(л)пытове з делу ровного на вечно(ст)
зостала, тую ча(ст) прода(ли) єсмо на ве(ч)но(ст) и зара(з) по(с)тупили в
мо(ц) и (в) де(р)жа(н)є, пода(ли) его мл(с)ти пну Семену Кози(н)скому за
пє(в)ную суму пнеє(и), то є(ст) за чотыриста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и моне-
ты лито(в)ское, з ча(ст)ю двора Ко(л)пыто(в)ско(г)о[о] и з пашнею дво(р)-
ною, по(л)ми, сеножа(т)ми дво(р)ными, та(к)же з лю(д)ми тяглыми и нетяг-
лыми, с по(л)ми, сеножа(т)ми, дубровами, з лесами, заро(с)льми, з ставы,
ставищами, ѿзеры, болоты и реками, платы и роботами зо (в)сими и(х)
пожи(т)ки и доходы, малыми и ве(л)икими, ничо(г)ло[о] на себе, на пото(м)ки,
кровные и бли(з)кие нши не зоставуючи. Которую ча(ст) ншу в Ко(л)пы-
тове, ѿ(т) на(с) купленую, его мл(ст) па(н) Семе(н) Кози(н)ски(и) са(м),
жона, дѣти и пото(м)ки его мл(сти) зо всимъ на все, яко ся тая ча(ст) сама
в собѣ має(т), споко(и)нє, бе(з) жа(д)ное тру(д)но(сти) и переказы часы ве(ч)-
ными де(р)жа(ти) и вжива(ти) и (в)сякие доходы и пови(н)ности на себе бра-
ти) маєт. А мы сами, де(ти) и пото(м)кове, бли(з)ки(и) кре(в)ные и повино-
ватые нши в тую ча(ст) ко(в)пытовъскую вступова(ти)⟨,⟩ и ниякое переказы
и тру(д)ности его мл(сти) самому, жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) его мл(сти)
чини(ти) не має(м) и mocy ме(ти) не буде(м) вечными часы. А где бы(х)мо
мы сами, де(ти), пото(м)ки, кровные, бли(з)кие и повиноватые нши его
мл(сти) пну Семену Кози(н)скому, жонє, дѣтє(м) и потомько(м) его мл(сти)
такъ в де(р)жа(н)ю, яко и во вси(х) пожи(т)ка(х), к то(и) ча(сти) належачи(х),
якую переказы и тру(д)но(ст) чини(ти) мели, то(г)ды мы сами, де(ти), по-
то(м)ки, кро(в)ны(и) и бли(з)кие нши и ка(жд)ы(и) таковы(и), которы(и)
бы ся. во(д)лу(г) сего ли(с)ту ншо(г)ло[о] споко(и)нє заховати не хоте(л)
и чи(м)-ко(л)вєкъ яки(и) а(р)тику(л) в не(м) ѿписаны(и) наруши(л)⟨.⟩
его мл(сти) пну Кози(н)скому самому, жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) его мл(с)-
ти пови(н)ни буде(м) напере(д) за(р)уки запла(ти)ти) чотыри(с)та ко(п)
гроше(и), а заплативши заруку, пре(д)ся се(с) ли(ст) на(ш) при mocy захо-
ва(н) у каждо(г)ло[о] права зупо(л)но(г)ло[о] и де(р)жа(н) бы(ти) маєт. И на то
єсмо да(ли) его мл(с)ти пну Семену Кози(н)скому се(с) на(ш) ли(ст) з наши-
ми печа(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки моеє вла(ст)ное Ивана Дчжусы. А при
то(м) бы(ли) и то(г)ло[о] добре сведоми и(х) мл(ст) пнове а приятели нши па(н)
Григоре(и) Бо(л)ба(н) Ро(с)то(ц)ки(и), писа(р) зе(м)ски(и) кремьяне(ц)ки(и),
па(н) Миха(и)ло Дчжуса. Ляхо(в)ски(и), // ѿте(ц) мо(и), па(н) Бо(г)да(н) 164

Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), бра(т) мо(и), а па(н) Паве(л) Ко-зи(н)ски(и), а па(н) Я(н) ворона Бороти(н)ски(и). Которые пнове выше(и) менены за очеви(с)тою а устною про(з)бою ншою и печа(ти) свои до се(г)ло ли(с)ту ншо(г)ло приложи(ти) рачи(ли). Писа(ну)у Ляхове лета нароже(н)я бо(ж)ею тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца мая, второгона(д)-ца(т) дня. Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляховски(и) рукою вло(с)ною.

*112. Продажний запис Егора і Поланії Грончевських
на всю частину маєтку, яку вони продають братам Поланії
Федору і Богушу Дривинським.*

Акт від 17 січня 1577, № 196, 3.

Випис з книг городських від 8 липня 1576.

218 зв.

Я, Езофъ Кгро(н)че(в)ски(и), а я, Пола(н)я Васи(л)евна Дриви(н)ско-
(г)ло Езофовая Кгро(н)че(в)ская, чини(м) я(в)но и вы(з)навае(м) са(ми) на
себе си(м) ли(с)то(м) ншимъ ко(ж)дому, кому то вѣда(ти) належи, се(с) ча(с)
и на пото(м) завжды, и(ж) которая ча(ст) име(н)я Дривиня, в повѣте Воло-
219 (ди)//ме(р)ско(м) лежачо(г)ло, на мене, Пола(н)ю, матери(с)тая з делу
равно(г)ло ѿ(т) бра(т)и моее пна Федора и пна Богуша Васи(л)евичо(в)
Дриви(н)ски(х) по сме(р)ти ѿ(т)ца ншо(г)ло пна Васи(л)я Дриви(н)ско(г)ло
приходила або при(и)ти бы мела. А та(к) мы тую ча(ст) име(н)я звышь по-
менено(г)ло продамо есмо во(д)ле обычаю права ста(т)уту тепере(ш)него
зе(м)ьского уфалы со(и)му бересте(и)ско(г)ло не ѿ(д)но третюю ча(ст) тое
ча(с)ти своее, але все оголу(м) за певную суму пизе(и), за сто золоты(х)
монеты и ли(ч)бы по(л)ское, и(х) мл(с)ти па(ну) Федору а пану Богушу Ва-
си(л)евичо(м) Дриви(н)ско(м), бра(т)и моее, Пелагино(и), а швакгро(м)
моимъ, Езофовы(м), самы(м) и(м), жона(м) и дѣте(м) и(х), то е(ст) з дворо(м)
и (з) будова(н)е(м) дво(р)ны(м), та(к) же з кгру(н)то(м) земли(м), з лю(д)-
ми тяглыми, подворищны(ми) и огоро(д)ники, и(х) платы, роботами и (в)ше-
лякими пови(н)ностями, з кгру(н)ты зе(м)лены(ми), с по(л)ми, сеножа(т)ми,
дубровами и запусты, як з новинами, че(р)тежами, проробками, ставы, ста-
вищи и зо(в)си(м) на (в)се та(к), яко таа ча(ст) во (и)ме(н)ю Дривиню на
на(с) належа(ти) мела и при(и)ти, ничо(г)ло сами на себе, на дети, и крѣв-
ны(х), бли(з)ки(х), пото(м)ко(в), повинованы(х) свои(х), не зо(с)та(в)уючи
ани вы(и)муючи, ѿ(д)но привлащаю(чи) тую ча(ст) свою зо (в)си(м) на все
па(н)у Федору а па(н)у Богушу Дриви(н)ски(м), и(м) самы(м), жона(м),
дѣте(м), кре(в)ны(м), потомько(м), повиноваты(м), и(ж) вечне и на ве(к)
веко(м) непорушно, яко (ж) заразо(м) за тую ча(ст) име(н)я всю зупо(д)ную
запла(т)у спо(л)на, сто золоты(х) по(л)ски(х), ѿ(т) ни(х) есмо взя(ли), а
и(м) то вечне по(с)тупи(ли) и пу(с)кае(м), та(к) же и ли(с)т) запи(с)ны(и),
которые(м) Езофъ Кгро(н)че(в)ски(и) ѿ(т) жоны своее пнее Пола(н)е на
(т)ую ча(ст) име(н)я дарованы(и), и выпи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) крем-
не(ц)ки(х) со(з)на(н)я па(н)у Федору и па(н)у Богушу ѿ(т)да(ли) и ве(ч)не се
с тое ча(сти) вырекае(м). И е(ст)ли бы еще яки(и)-ко(л)ве(к) ли(с)т) в на(с)
або в кого и(н)шо(г)ло ку переказы и(м) показа(ти) ме(л), то вже тые ли(с)-
ты ко(ж)ды(и) си(м) ли(с)то(м) нши(м) уморае(м) и (в)ниве(ч) ѿборочае(м) и
в ко(ж)дого права при(и)мова(н) бы(ти) и mocy ме(ти) не маю(т), то(л)ко

па(н) Фьедо(р) а па(н) Богу(ш) Дриви(н)ские тую ча(ст) Дривиня, которую е(с)мо и(м) ве(ч)не прода(ли), маю(т) во(л)не вже на себе де(р)жа(ти), вжива(ти) и всякие пожн(т)ки собе с того при(в)лаца(ти), ω(т)да(ти), прода(т), дарова(т), замени(ти) на це(р)ков а(л)бо на шпита(л)е ω(т)да(ти) и записа(ти), куды хочечи во(д)ле подоба(н)я и мы(с)ли своеε ωбе(р)ну(ти) и шафова(ти) вечными и непору(ш)ны(ми) часы. А мы вжо сами и пото(м)ки, кривные, близкие, повиноватые нши в то са вступова(ти), переказы // и тру(д)но(сти) 219 зв. имь чини(ти) не мае(мъ). А где бы(х)мо се пото(м) ме(ли) в то чи(м)-ко(л)вє вступова(ти) и якую тру(д)но(ст), перека(з)у и пренагаба(н)є и(м) самы(м) и пото(м)комъ и(х) чини(ти), то(г)ды пови(н)ни будє(м) за(р)уки на вря(д), пере(д) которы(и) бы са то приточи(т) мело, соро(к) копъ гроше(и) ли(тв)-ски(х), а стороне на(р)ушоно(и) другую соро(к) копъ гроше(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) и всъ наклады и шкody на (с)ловорече(н)є и(х) ω(т)ложи(ти), вперє(д) в жа(д)ное право з ни(ми) не (в)ступуючи(,) а то заплати(в)ши а ω(т)ложивши, прє(д)ся за си(м) ли(с)то(м) нши(м) ве(ч)ное мо(л)ча(н)є мае(м) мѣти, не вына(и)дую(чи) в томъ собе ку помочи свое(и) жа(д)ны(х) причи(н) ани ωборо(н) пра(в)ны(х) и непра(в)ны(х), та(к)жо дѣти, кро(в)-ные и пото(м)ки нши, яко (ж) утве(р)жаю(чи) ты(м) лепє(и) мы и(х) мл(с)ти тую прода(ж)у ншу и се(с) ли(ст) запи(с)ны(и), ставши на (в)рядє к(г)ро(д)-ско(м) воло(д)имє(р)ско(м), єсмо вы(з)на(ли) и записа(ти) да(ли). Которы(и) запи(с) во(л)но и(х) мл(сти) будє(т) пно(м) Дриви(н)ски(м) и до кни(г) зє(м)-ски(х) при бы(т)ности ншо(и) перєнє(с)ти. И на то єсмо па(н)у Федору а па(н)у Богушу Васи(л)євичо(м) Дриви(н)ски(м) да(ли) се(с) нашъ вы(з)-наны(и) листь з ншими печат(м)и и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки моеε, Езофовы К(г)ро(н)чє(в)ского, по-по(л)ски(и). А при то(м) бы(ли) и за ωче-ви(с)тою про(з)бою ншою печат(и) свои к сєму ли(с)ту ншому, будучи того до(б)ре сведо(ми), приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) пнове а приатели нши па(н) Сємє(н) Ла(с)ко Чє(р)нъчи(ц)ки(и) а па(н) Григорє(и) Сєменови(ч) ωра(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ воло(д)имє(р)ски(и). Писа(н) у Дривини лєта по нароже(н)ю Исуса Хр(с)та, сына божо(г)о[о], тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца июня, шосто(г)о дня. Езофъ К(г)ро(н)чє(в)ски(и) руку свою вла(ст)ную по(д)писа(л).

113. Лист, за яким Станіслав Граєвський віддає Григорію Жасковському суму грошей в обмін на став, відданий в заставу.

Акт від 20 січня, 1577, № 203, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григорє(и) Во(л)чко жа(с)ко(в)ски(и), ω(з)на(и)мую си(м) мой(м) 234 ли(с)то(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, будучи по(т)ребє(н) пнзє(и), допу(с)тил-є(м) єго м(л) па(н)у Стани(с)ла(в)у К(г)риєвському, сто(л)-нику зє(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старо(с)тєму воло(д)имє(р)скому, ставо(м) єго м(л) Радови(ц)ки(м), которы(и) єго м(л) за де(р)жа(н)я свое(г)о[о], купи(в)ши тоє имє(н)є Радовичи в року про(ш)ло(м) па(н)ско(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пато(м)ъ, застави(л) и посыпа(ти) рачи(л) к(г)ру(н)ту свое(г)о[о], сєножатє(и) зали(ти) имє(н)я моего Жаско(в)ско(г)о[о], бєрєго(м)

гаю Липо(в)ца до ко(н)ца заля(т) ставо(м) врочищо(м) (?), зна(ч)не усыпа-
но(г)ло при на(с) и (з) ведомо(стю) а (з) го(д)ны(м) постанове(н)емъ и(х)
мл(сти) пно(в) приятеле(и) нши(х), то е(ст) пна Ивана Ляхо(в)ского, пна Фе-
дора Ка(л)усо(в)ско(г)ло, пна Да(х)на Федоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)-
ско(г)ло. За которы(и) замено(к) взял-е(м) у его м(л) двѣсте ко(п) гроше(и)
ли(тв)ски(х), по десе(ти) пнзе(и) бѣлы(х) у гро(ш) лича(чи). Мае(т) его м(л)
па(н) Стани(с)ла(в) Кграе(в)ски(и), жона и пото(м)кове его м(л) або в ко(г)ло
се(с) ли(ст) мо(и) буде(т) того зали(в)ку во(л)не яко свое(г)ло вла(ст)но(г)ло
кгру(н)ту ужива(ти), во(д)ле нале(п)шо(г)ло уподоба(н)я свое(г)ло ты(м)
шбороча(ти) ве(ч)ными часы, а и(ж) бы за копе(ц) усыпаны(и) дале(и) то(г)ло
зали(в)ку ѿ(т) его м(л) не было и мне шкоды зато(п)ле(н)емъ сеножате(и).
То(г)ды во(л)но буде(т) его укгру(н)това(ти) на ров(н)е то(г)ло ко(п)да
ку кгру(н)ту моему, яко его м(л) налепе(и) похоче(т), яко бы(х) я в зато(п)-
ле(н)ю сеножате(и) мой(х) на(д) тое по(с)танове(н)е ставо(м) Радови(п)ки(м)
шкоды не ме(л). А е(ст)ли бы за копе(ц) и тое по(с)танове(н)е и по(з)волне(н)е
нише ставо(м) Радови(ц)ки(м) его м(л) па(н) Кграе(в)ски(и) с пото(м)ками
своими сеножа(т) кгру(н)ту жаско(в)ско(г)ло мне самому або пото(м)ка(м)
мои(м) зали(ти) ме(л), то(г)ды то(т), хто бы то вчини(л) де(р)жечи тое име-
(н)е Радови(чи), // мае(т) и повине(н) буде(т) за(р)уки, ниже(и) в се(м) ли(с)те
ншо(м) написанье, за(п)лати(ти) а, заплати(в)ши прѣ(д)ся за(р)уки, прѣ(д)ся
того да(л)шо(г)ло зали(в)ку уступи(ти), а воду в таково(и) мѣре де(р)жа(ти),
яко бы вода дале(и) не за(ли)вала ку кри(в)де и шкоде мое(и) и пото(м)-
ко(м) мой(м). А я и пото(м)ки мои в то(т) ста(в) его м(л) Радови(ц)ки(и)
ничи(м) са вступова(ти) и я(к) его м(л) самому, та(к) и потомко(м) его м(л)
в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю в то(м) ста(в)у никоторое переказы чини(ти)
не мае(м) и споко(и)не са в то(м) ве(д)ле то(г)ло тепере(ш)не(г)ло постано-
ве(н)я, ничи(м) се(г)ло ли(с)ту мое(г)ло не на(р)ушаю(чи), захова(ти)
мае(м) ве(ч)ными часы. А е(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або по-
то(м)ко(в) нши(х) то(г)ло постанове(н)я проме(ж)ку себе де(р)жа(ти) не
хотела и чи(м)-ко(л)ве тое по(с)танове(н)е наруши(т) мела и до права ѿ то
по(з)вана была, тогды для пруд)шое справе(д)ливо(сти) не до зе(м)ско(г)ло,
але до кгро(д)ско(г)ло суду воло(ди)ме(р)ско(г)ло роко(м) завиты(м) за
две неде(ли) мае(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ванная сторона мае(т) и буде(т)
пови(н)на за пе(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м), не вымо(в)ляючися
форобю, слу(ж)бою г(с)дрьскою зе(м)скою, вое(н)ною и никоторы(ми)
и(н)шими причина(ми) пра(в)ны(ми) и непра(в)ны(ми), ѿ(т) люде(и) вы-
мы(ш)лены(ми), ку пра(в)у ста(ти) и на (в)ряд) кгро(д)ски(и) воло(ди)-
ме(р)ски(и) пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) за(р)уки, а стороне
нарушоно(и) другую пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), же на(к)ла-
ды и шкоды, кро(м) всако(г)ло доводу и присяги, ѿ(д)но на рече(н)е слова
за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)ве з на(с)
с то(г)ло по(с)танове(н)я чи(м)-ко(л)ве вы(с)тупи(л), заплати(ти) мае(т).
А вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) то все, я(к) за(р)уки, та(к) на-
клады и шкоды стороне на(р)ушоно(и) на (с)тороне вы(с)тупно(и) мае(т)
и буде(т) ме(ти) мо(ц) склада(н)я роко(в) заплате пра(в)ны(х) зара(з) ѿ(т)-
прави(ти). А по заплаче(н)ю зару(к), накладо(в) и шко(д), прѣ(д)ся тое
тепере(ш)нее по(с)танове(н)е ве(ч)не а неѿ(т) ме(н)не з обуд)ву сторо(н)
де(р)жано быти мае(т). И на то(м) да(н) его мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у

Кграе(в)скому, сто(л)нику зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старо(с)тему воло(ди)ме(р)скому, се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(ю) и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моее. А при то(м) бы(ли) и того добре сведоми и за очеви(с)тою а устною прозбою моею к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пнове е(д)начи нши зобопо(л)ные: па(н) Ива(н) Ляхо(в)ски(и), па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), па(н) Да(х)но Федорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при печате(х) и(х) м(л) пно(в) е(д)начо(в) его м(л) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)товски(и) та(к)же за (п)ро(з)бою моею печат(т) свою к сему мое(му) // вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(л). Писа(н) у Ляхове лѣта по нароже(н)ю Иису(с) Хр(с)та, сына божо(г)ло, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца июня, де(с)ато(г)ло дня. Григоре(и) Во(л)чко Жа(с)ко(в)ски(и), рука вла(ст)ная. 235

114. Межовий запис Григорія Волчка Жасковського на розмежування угідь сусідніх поміщиків.

Акт від 20 січня 1577, № 204, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), о(з)на(и)мую си(м) мои(м) ли(с)то(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)ло была по(т)реба веда(ти) або, чтучи, слыша(ти), и(ж) што которая ро(з)ница была мне о(т) име(н)я и кгру(н)ту мое(г)ло жа(с)ко(в)ско(г)ло у пе(в)но(г)ло врочища на (и)мя Ли(с)и(х) Я(м) о(т) име(н)я и кгру(н)ту радови(ц)ко(г)ло его м(л) пна Стани(с)лава Кграе(в)ского, сто(л)ника зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старо(с)тего воло(ди)ме(р)ско(г)ло, же по(д)даные нши приро(б)ками свои(ми) нема(л)ую ро(з)ницу чини(ли) межи нами, не маю(чи) певны(х) гране(и) межи тыми выше(и) поменены(ми) име(н)ями ншими, ино приводечи поко(и) ве(ч)ны(и) и поме(ш)ка(н)е сусе(д)ское // межи собою а не хотечи до да(л)ши(х) накладо(в) и заводу пра(в)но(г)ло ся вытега(ти), зволи(в)шися обычае(м) прияте(л)ски(м) межи собою, взя(ли) е(с)мо до того розе(з)на(н)а и поме(р)кова(н)я и утве(р)же(н)я гране(и) имене(и) наши(х), абы за ты(м) споко(и)не ка(ж)ны(и) свое(г)ло ужива(л), и(х) мл(сти) пно(в) а приятеле(и) нши(х) зобопо(л)ны(х) то е(ст) пна Ивана Семеновича Ляхо(в)ско(г)ло, пна Федора Калусо(в)ско(г)ло, пна Да(х)на Федоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)ского, абы и(х) мл(ст) выслуха(в)ши доводо(в) по(д)даны(х) нши(х) наста(р)ши(х), которые бы во(д)ле пна бога и справе(д)ливо(сти) свтое ведомо(ст) яконапе(в)не(и)шую да(ли) и(х) мл(сти) выше(и) поменены(м) пно(м) приятеле(м) ншимъ. А што бы са и(х) мл(ст) наслушне(и)шо(г)ло здало, абы межи нами по(с)танови(ли) кграни посыпа(ли), на то(м) з obu сторонъ рекли е(с)мо добры(м) рыце(р)ски(м) а цно(т)ливы(м) слово(м) де(р)жати, яко(ж) и(х) мл(ст), выеха(в)ши, ме(р)кова(ти) рачи(ли), абы згода такая дошла ку ве(ч)но(и) згоде не з ублизе(н)емъ, але с прияте(л)ски(м) умилова(н)е(м) и покое(м) з обе(ю)х сторо(н), яко (ж) грани посыпа(ли), поча(в)ши о(т) ста(в) у Радови(ц)ко(г)ло, на(д) которы(м) копе(ц) значны(и) всыпа(н), выше(и) врочища О(л)ша(н)ки, которые в кгру(н)те радови(ц)ко(м) здавна лежи(т), де(р)жечи кгру(нт) жаско(в)ски(и) ку гаю моему Липо(в)цу по лево(и) стороне, а кгру(нт) радови(ц)ки(и) его м(л) пна Кграе(в)ского 237 зв.

ю право(и) стороне. Которы(х) копцо(в) и пе(в)ны(х) гране(и) всыпано досы(т), вна(ч)не пе(т)на(д)ца(т), ѿде(н) за (д)руги(м) по кгру(н)те знале(з)-ку (л) и(х) м(л) ѿ(д)ною стороною, а(ж) до ско(н)че(н)я границы князя Але(к)-са(н)дра Поры(ц)кого кгру(н)ту име(н)я его м(л) Клопочи(н)ско(г)ло. На которо(м) ско(н)че(н)ю кгрунто(в), яко на ѿ(с)та(т)не(и) пете, гра(н) та-ко(ж) зна(ч)ная всипана у болота Тресте(н)ца, где князя Поры(ц)кого гра-ница пришла за кгру(н)то(м) его м(л) пна Кграе(в)ско(г)ло радиви(ц)ки(м), што межи собою де(р)жа(ти) и трима(ти) маемо ве(ч)ными часы. Мы сами и пото(м)ки нши, ничи(м) то(г)ло тепере(ш)него постанове(н)я не на(р)ушаю-чи), а е(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або пото(м)ко(в) нши(х) то(г)ло постанове(н)я проме(ж)ку себе де(р)жати не хотела и чи(м)-ко(л)ве тое по(с)танове(н)е наруши(т)(>), в скаже(н)ю яко(г)ло конца або переѿра- (н)ю границы и чере(з) грани(цу) чи(м) ся ко(л)ве в кгру(нт) вступова(ти) мела и до права ѿ то позвана была, тогды для пруд(д)шее справе(д)ливости не до зе(м)ско(г)ло, але до кгро(д)ско(г)ло суду воло(ди)ме(р)ского роко(м) завиты(м) за (д)ве недели мае(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ванная сторона мае(т) и буде(т) пови(н)на за пе(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м), не вымовляючися форобою, слу(ж)бою г(с)дрьскою, // зе(м)скою, воє(н)ною и никоторы(ми) инши(ми) причина(ми), пра(в)ными и непра(в)ны(ми), ѿ(т) люде(и) вымышлеными, ку праву ста(ти) и на вря(д) кгро(д)ски(и) воло- (ди)ме(р)ски(и) за(р)уки двесте ко(п) гроше(и) лит(в)ски(х), а стороне на- (р)ушоно(и) другую двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), же кква(лт), наклад- ды и шкоды, кро(м) всако(г)ло доводу и присаги, ѿ(д)но на рече(н)е слова за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кокро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)ве з на(с) с того постанове(н)я чи(м)-ко(л)ве вы(с)тупи(л), заплати(ти). А вря(д) кгро(д)- ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и) то все, як заруки, та(к) кква(лт), наклады и шко- ды стороне нарушоно(и) на стороне вы(с)тупно(и) мае(т) и буде(т) ме(ти) мо(ц), кро(м) склада(н)я роко(в) заплате правны(х), зара(з) ѿ(т)прави(ти) и грани(цу), где бы была запсована, зася каза(ти) направити, которая ве(д)ле то(г)ло тепере(ш)него постанове(н)я и по заплаче(н)ю зарукъ, кква(лт)у, накладо(в) и шко(д) ве(ч)не а неѿ(т)ме(н)не з обудву сторонъ де(р)жана бы(ти) мае(т). И на то(м) да(л) его мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у Кграевъскому, сто(л)нику зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старостему воло- (ди)ме(р)скому, се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(я)ю и с по(д)- пи(с)ю вла(ст)ное руки моее. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло до(б)ре сведоми и за ѿчеви(с)тою а устною про(з)бою моею печат(и) свои к сему моему вы(з)- наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пнове е(д)начи нши зобе- по(л)ные, па(н) Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и), па(н) Федо(р) Ка(л)усо(в)- ски(и), па(н) Да(х)но Федорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при печате(х) и(х) мл(сти) пно(в) едначо(в) его м(л) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тюшко- ви(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) та(к)же за про(з)бою моею печат(я)ю свою к сему моему вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(л). Писанъ у Ляхове лѣта по нароже(н)ю Ису(с)у Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шосто(г)ло, м(с)ца июня, десято(г)ло дня. Григоре(и) Во(л)чко Жаско(в)- ски(и), рука вла(ст)ная.

238

115. Тестамент Григорія Івановича Ружинського.

Акт від 14 січня 1577, № 186, 3.

Богъ са(м) навѣ(ш)ши(и) и ѡтѣ(ц) вси(х) неха(и) будѣ(т) радителе(м) 198
 су(м)неня моего в ко(ж)до(и) справе мое(и), кгда (ж) всякие справы лю(д)-
 ские, што ся ко(л)векъ на светѣ з ними дѣе(т), которые не бываю(т) на пи(с)ме
 зоставованы, тѣды по смѣ(р)ти в пото(м)ны(х) часе(х) с памѣ(ти) в люде(и)
 позосталы(х) сплываю(т) и (в) забы(т)ѣ приходя(т). И (д)ля то(г)ло пи(с)мо
 е(ст) вына(и)дено, на которо(м) люди звы(к)ли ѡста(т)нюю волю свою зо(с)-
 тавля(ти) и по (с)мѣ(р)ти свое(и) люде(м) по себе позо(с)талы(м) ку ведо-
 мо(сти) носи(ти). Прото и я, Кгригоре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), не буд-
 дучи на се(с) ча(с) ѡ(т) бга створителя ве(ли)кою хоробю с пригоды наве-
 жоны(и), // в которо(и) бли(з)ша ми естъ смѣ(р)ть, ни(ж)ли живо(т), умы(с)- 198 зв.
 ли(л) есми еще за доброе памѣ(ти) до(м) сво(и) расправити и на се(м) те(с)-
 тамѣ(н)те всю волю свою ѡзна(и)ми(ти). А то по(д) ты(м) способо(м) ѡ(з)на(и)-
 мую, и(ж) што е(с)ми поня(л) за себе в ма(л)же(н)ство де(в)ку въ его мл(сти)
 пна Ивана Ше(л)вовъско(г)ло па(н)ну Богда(ну), по которо(и) взя(л) есми
 в о(т)ца ее и в до(м) мо(и) вне(с)ъ въна готовых пя(т)деся(т) ко(п) гроше(и),
 а у выправе в золоте, в сере(бр)ѣ, в пе(р)ла(х), в шата(х), в коне(х), в бы(д)ле
 и (в) в ы(н)ши(х) многи(х) реча(х) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское (ж) ли(ч)бы.
 А то ѡсобливе иж-е(м) до(з)на(л) по не(и) при (з)луче(н)ю нишо(м) в ста(д)ло
 свтоѣ ма(л)же(н)ское(,) учтивоѣ в стане пане(н)ско(м) захова(н)ѣ, та(к)
 те(ж) и по (в)си часы жи(т)я мое(г)ло] з нею въру, цноту и пово(л)ные слу(ж)-
 бы проти(в) мене, ма(л)жо(н)ка свое(г)ло], ни(ж)ли бы(л) есми еще и до
 си(х) часо(в) е(и) яко за тую суму, которую она в до(м) мо(и) уне(с)ла, ѡпра-
 вы не (в)чини(л), та(к) те(ж) и цно(т)ливо(г)ло] проти(в)ко мене захова(н)ѣ
 ее мл(ст)ю моею не нагороди(л). А та(к) тепѣ(р), хота е(с)ми хо(р), але зу-
 по(л)ную памѣ(т) маю(чи), не будучи ники(м) намо(в)лены(и), ѡ(д)но са(м)
 по свое(и) добро(и) воли записую жоне мое(и) мило(и) Бо(г)данѣ Ивано(в)нѣ
 Ше(л)во(в)ского тую по(л)тораста ко(п) гроше(и), которую е(с)ми по не(и)
 взя(л), з совито(ст)ю, то е(ст) триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, на
 (и)ме(н)я(х) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), на Ружи(н)и, на Твориничо(х) и на ча(сти)
 мое(и) рогови(ц)ко(и), которую е(с)ми купи(л)(,) И е(ст)ли на мене бо(г)
 со(т)ворите(л) допу(с)ти(т) ча(с) смѣ(р)те(л)ны(и), тѣды жона моя милая
 Богдана маѣ(т) тѣѣ выше(и) помененные име(н)я мои в то(и) сумѣ, ѡ(т) мене
 е(и) на се(м) ли(с)те мое(м) записано(и), де(р)жа(ти) и вжива(ти) до лѣ(т)
 дете(и) мои(х). А де(т)и мо(и), доро(с)ши лѣ(т), буду(т) ли хоте(ти) тѣѣ
 име(н)я мо(и) яко ѡ(т)чи(з)ну свою до ру(к) свои(х) взати, тѣды первѣ(и)
 ма(т)це свое(и) маю(т) тую всю суму спо(л)на три(с)та ко(п) гроше(и) запла-
 ти(ти), то(г)ды на то(т) ча(с) тѣѣ выше(и) помененные име(н)я в ма(т)ки своеѣ
 побра(ти). А бра(т)я мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) некоторыми причи-
 нами ани право(м) ѡпеку(н)ски(м) с то(г)ло] запи(с)у мое(г)ло] ее рушати
 не маю(т). Ѥсобливе те(ж) памѣтаю(чи) я учтивоѣ, ве(р)ное захова(н)ѣ и
 пово(л)ные службы ее проти(в)ко мене, ма(л)жо(н)ка моего, // умысли(л) 199
 есми е(и) то мл(ст)ю моею на(го)роди(ти), прото вси речи мои рухомые, золото,
 серебро, пе(р)ла, шаты, цы(н), мѣдъ, гроши готовые и на до(л)зе(х) и к тому,
 што нерухомыми ре(ч)ми бываѣ(т) называно, то естъ кони, бы(д)ло, и што-

ко(л)векъ е(ст) в дому мое(м) о(т) мала до велика, то все запи(с)ую, даю и да(р)ую жонѣ мое(и) мило(и) Бо(г)данѣ Ивано(в)нѣ Ше(л)во(в)ского, о(т)да-ляючи то о(т) дете(и) и о(т) бли(з)ки(х) мои(х) на ве(ч)ные часы. И на то е(и) зо(с)тавую се(с) мо(и) тестае(нт) по(д) моею печат(ю). А при то(м) бы(ли), и то(г)ло добре сведо(ми), и за про(з)бою моею устною печат(и) свои до се(г)ло те(с)таме(н)ту мое(г)ло приложи(ти) рачили брат(я) мои кня(з) Стефа(н) Федорови(ч), кня(з) Дми(т)ре(и) Иванови(ч) Ружи(н)ские, па(н) Стани(с)ла(в) Рокгу(л)ски(и), па(н) Миха(и)ло Лине(в)ски(и). Писа(н) у Твориничо(х) лѣта о(т) нароже(н)я Исуса Хр(с)та тисеча пя(т)со(т) се(м)-деся(т) пятого, м(с)ца се(н)тебра, два(д)ца(т) о(с)мого дня.

116. Продажний запис Яцька Фалелійовича Марковського на продаж поля Станіславу Рогульському.

Акт від 13 січня 1577, № 179, 3.

Випис з книг гродських від 15 червня 1576.

- 186 Я, Я(ц)ко Фалелиєви(ч) Ма(р)ко(в)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю на се(м) ли(с)те мое(м), кому буде(т) потреба то(г)ло вѣдати, нине и на по-то(м) завжды, и(ж) я ни (з) яко(г)ло принуше(н)я ани те(ж) будучи о(т) ко(г)ло намо(в)лены(и), о(д)но по свое(и) добро(и) во(ли) и за по(з)воле-н)емъ пнеѣ ма(т)ки свое(и) Фалелиевоѣ Ма(р)ко(в)скоѣ пнеѣ Га(н)ны Кисе-ле(в)ны и са(м) те(ж), маю(чи) лета зупо(л)ные и на(д) стату(т) писаные, прода(л) есми на огоро(д) поля ншо(г)ло по(с)по(ли)то(г)ло, которое те-пе(р) держа(л) Хлу(с), еще мнѣ з брато(м) мои(м) неро(з)де(л)ного, лежа-чого проти(в) двора пна Рокгу(л)ского Ма(р)ко(в)ского, с части своеѣ вла(ст)ное, почавши о(т) дороги, которая иде(т) о(т) Пя(с)кова в село а(ж) до Ста(в)раза(н), о(т) огорода по(д)дано(г)ло моего того (ж) Хлуса до ко(п)цовъ, которы(х) усыпа(л) есми о(т) поля, минувши дво(р) пна Рок-гу(л)ско(г)ло, за пе(в)ную суму пнзе(и) три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) на ли(ч)бу лито(в)скую пну Стани(с)ла(в)у Року(л)скому,) // и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти пне(и) Катерине Ве(н)кгли(н)ского и пото(м)ко(м) и(х) на вѣ(ч)ные часы и вже-(м) я оную суму всю спо(л)на до ру(к) свои(х) взя(л). Во(л)но и(х) мл(л) буде на то(м) поли, о(т) мене продано(м), будова(н)я и пожи(т)-ки, якие воля и(х) буде ро(з)множа(ти) и те(ж) даровати, прода(ти) и кому хотечи записати. А я са(м) чере(з) себе и чере(з) приятели(и), слу(г) и по(д)-даны(х) свои(х) в то(м) переказы 'никторое' чинити не маю вечными часы. И е(ст)ли бы при ро(з)де(л)ку ншо(м), кгда се буду з брато(м) мои(м) пно(м) Миха(и)ло(м) ты(м) име(н)емъ нши(м) Ма(р)ковичами делити, оное поле, которое я па(н)у Рокгу(л)скому прода(л), в ча(с)т) брата моего по(и)ти мело, теды я пна Рокгу(л)ского або пото(м)ковъ и(х) мл(сти) в то(м) заступова-ти), а бра(т)у своему за тоѣ поле свои(м) вла(ст)ны(м) поле(м) нагороди(ти) повинне(н). А где бы за яки(м) упоро(м) я оно(г)ло поля, о(т) мене продано-го пну Рокгу(л)скому, о(т) брата свое(г)ло пна Миха(и)ла оборони(ти) и во(д)ле се(г)ло опису досы(т) вчини(ти) не мо(г)ъ,) теды на о(н) же ча(с) зара(з) и(н)ши(и) огоро(д) свои(и) вла(ст)ны(и), которы(и) ми ся о(с)тане(т) проти(в) двора пна Рокгу(л)ского та(к) до(л)ги(и) и широки(и), по(с)тупи-ти) повинне(н) буду, и што бы его мл(ст) на томъ огороде на якое будова(н)ѣ
- 186 зв. лито(в)скую пну Стани(с)ла(в)у Року(л)скому,) // и ма(л)жо(н)це его

наложити ме(л), теды я за оные шкоды и на(к)лады, кромь доводу, о(д)но на сло(в)ное рече(н)е совито заплатити повине(н) буде(т)у (!). А если бы(х) якъ огорода поступити, где се его мл(с)ти подобати буде(т), та(к) те(ж) оны(х) шко(л) и на(к)ладо(в) нагородити не хоте(л), теды маю и повине(н) буду его мл(с)ти оные пнзи три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) и (в)сь шкоды и наклады за и(х) мл(сть), што бы наложи(ти) ме(ли), все совито заплати(ти) пере(д) ты(м) урядо(м), пере(д) которы(и) буду по(э)ва(н), заруки три(д)ца(т) ко(п) гроше(и) заплатити повине(н) буду, яко (ж) я вже, маю(чи) заразо(м) на то(т) ча(с) при себе пнюю ма(т)ку свою, пнюю Фалелиевую Ма(р)ко(в)скую, и и(х) мл(ст) князя Стефана Ружи(н)ского, а пна Романа Ма(р)ко(в)ско(г)о[о], а во(з)но(г)о[о] повѣту Володимер(р)ского пна Де(м)яна Мокре(н)ского, оное поле заве(д)ши и закопа(в)ши, в мо(ц) и в де(р)жа(н)е пну Рокгу(л)скому пода(л). Яко (ж) я сую продажу и се(с) ли(ст) мо(и) на (в)ряде кгро(д)ско(м) володимер(р)ско(м) маю са(м), ста(в)ши очеви(с)то, до кни(г) вы(з)нати и за(с)ть (?) // на пе(р)ши(х) роко(х) судовы(х) зе(м)-ски(х) володимер(р)ски(х), которые ся напе(р)ве(и) судити почну(т). Та(к)-же се(с) ли(ст) мо(и) и выпи(с) кгро(д)ски(и) пере(д) судо(м) зе(м)скимъ вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) вписа(ти) да(ти) маю. А где бы(х) за якими потребами на перши(х) роко(х) судовы(х) зе(м)ски(х) ста(ти) и се(г)о[о] ли(с)ту и выпи(с)у кгро(д)ского оубьявити пере(д) судо(м) зе(м)ски(м) не мо(г), теды пну Рокгу(л)скому або тому, кому его (мл) то поручи(т), во(л)но буде(т) се(с) ли(ст) мо(и) и выпи(с) кгро(д)ски(и) со(з)на(н)я мое(г)о[о] и, кро(м) бы(т)я моего оповеда(в)ши, пере(д) судо(м) земьски(м) в книги зе(м)ские записати дати и выпи(с) с кни(г) себе взяти. И та(к)-то его мл(сти) мо(ц)но буде и ве(ч)не по(и)ти мае(т), яко бы и очеви(с)тое со(з)на(н)е мое было пере(д) судо(м) зе(м)скимъ. И на то(м) да(л) и(х) мл(сти) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) моею печатю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ное руки моег и за очеви(с)тою про(з)бою моею пни ма(т)ка моя, и(х) мл(ст) ве(р)хомене-ные особы его мл(ст) кня(з) Стефа(н) Ружи(н)ски(и), па(н) Рома(н) Ма(р)ко(в)ски(и) а во(з)ны(и) повѣту Володимер(р)ского па(н) Де(м)я(н) Мокре(н)ски(и) до се(г)о[о] ли(с)ту мое(г)о[о] печатю сво(и) приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Ма(р)ковича(х), року о(т) нароже(н)я сына бо(ж)его тисеча пя(т)-со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца июня, пато(г)о[о] на(д)ца(т) дня. Яцко Ма(р)ковски(и) рукою своєю вла(ст)ною по(д)писа(л).

187

117. Свідчення Яна Львовича і його жінки Федори Гнівошевної в тому, що ними одержано від брата Федори Григорія Гнівошевича Киселя посаг за Федорою, і вони більше ні на що не претендують.

Акт від 15 січня 1577, № 188, 3.

Я, А(н) Лвови(ч), земени(н) г(с)дрь ски(и) повѣту Виле(н)ско(г)о[о], а я, Федора Гневошо(в)на Киселе(в)на, ма(л)жо(н)ка є(г)о[о] мл(сти) пна Яна Львовича, сознаваемо и я(в)но чинимо доброво(л)не си(м) ншимъ вы(з)наны(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бы то(г)о[о] по(т)реба была вѣда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), ныне(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з во(ли) божее а пре(з)ре(н)я его свтое мл(сти) вступи(в)ши и о(т)давшиса и о(т)-

202 зв.

да(в)ши се (!) на(м) з собою в ста(н) свты(и) ма(л)же(н)ски(и). При кото-
ро(м) ѿ(т)дава(н)ю его м(л) па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) по (м)не,
Федоре Гневоше(в)не Киселе(в)не, яко по се(ст)ри свое(и) рожоно(и), вено
до ру(к) нши(х) да(ти) рачи(л) зы (и)мене(и) свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х) Ни(з)-
кини(ц)кого, в повѣте Воло(ди)ме(р)ско(м) лежачо(г)о[о], и зы (и)ме(н)а
свое(г)о[о] киевско(г)о[о], сча(сти) моея належачо(и), Федоре, межи се(ст)ра-
мя мо(и)ми пнею Га(н)ною а пнею Мариною, во(д)ле права по(с)полито(г)о[о]
и (с)та(т)угу зе(м)ского, на(с) вси(х) тре(х) с тое че(т)ве(р)тое ча(с)ти вы-
венова(л) // и выправи(л). И мне, выше(и) мененому Яну Лвовичу, и мне,
Федоре Гневошовне Киселе(в)не, ма(л)жо(н)це его мл(сти), до ру(к) нши(х)
поса(г)у дати рачи(л) сто ко(п) готовы(х) гроше(и). А у выправе яко в зо-
лоте, в сере(бре), в пе(р)ла(х), в шата(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухо-
мы(х) реча(х) другую сто копъ гроше(и) ли(ч)бы и монеты ли(тв)ское, то
е(ст) все(г)о[о] двѣсте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). Прото я, выше(и) мене-
ны(и) Я(н) Лвови(ч), и я, Федора Киселе(в)на, взя(в)ши ѿ(т) пна Григо-
(р)я Киселя то(т) поса(г) и слу(ш)ную а достаточную выпра(в)у зы (и)мене(и)
ѿ(т)чи(з)ны(х), то е(ст) двѣсте ко(п) гроше(и), и маючи мы во все(м) ѿ(т)
не(г)о[о] досы(т), си(м) тепере(ш)ни(м) ли(сто)м нши(м) пна Григо(р)я Кисе-
ля в то(м) упе(в)няе(м) и описуе(м), и(ж) вже его мл(ст) мене, Федору Кисе-
ле(в)ну, яко се(ст)ру свою рожоную, зы (и)мене(и) свои(х) ѿ(т)чи(з)ны(х)
с ча(с)ти, мне належачое, достаточне выправи(л) и вывенова(л) и во(д)ле
пови(н)ности своее брата(р)ское на(м) досы(т) за все вчини(л), и(ж) вжо,
Яко а са(м), Я(н) Лвови(ч), та(к) те(ж) я, Федора Киселевна, ма(л)жо(н)ка
его мл(сти), а де(ти) и пото(м)ки нши, которые е(ст)ли на(м) да(ст) бо(г)
ме(ти) рачи(т), жа(д)ного и(н)шого вѣна ани ча(сти) належачое на (и)ме-
(н)я(х) его ѿ(т)чи(з)ны(х), на (и)ме(н)ю его Ни(з)кини(ц)ко(м) у повѣте Воло-
(ди)ме(р)ско(м) лежачо(м), и на (и)ме(н)ю Киевско(м), по(и)скива(ти) и
доходи(ти) не мае(м), яко на само(м) пну Григо(р)ю, та(к) и на ма(л)жо(н)-
це и пото(м)ко(х) его ве(ч)ными часы, яко на само(м) пну Григо(р)ю чого
и(н)шого яко(г)о[о] бо(л)шо(г)о[о] пасагу (!) и вѣна доходи(ти), та(к) и жа(д)-
ное тру(д)ности ему в то(м) чини(ти) не мае(м). А е(ст)ли бы(х) я, Я(н) Лво-
ви(ч), або я, Федора Гневошо(в)на Киселе(в)на, де(ти) и пото(м)ки нши,
пробачи(в)ши се(г)о[о] доброво(л)ного ли(с)ту и опи(с)у ншо(г)о[о], ме(ли)
бы ся яко(г)о[о] и(н)шого поса(г)у и бо(л)шого вѣна або ча(сти) ѿ(т)чи(з)ные
вы (и)ме(н)я(х) его упомина(ти) и по(и)скива(ти) и якую-ко(л)ве(к) пере-
ка(з)у и тру(д)но(ст) пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю чини(ти), и
ѿ то его до права позыва(ти), и якую (ж) ко(л)ве шкоду задавати мели,
тогда, ко(л)ко бы(х)мо кро(т) якую перека(з)у вчини(ли), то(л)ко кро(т)
заруки на г(с)дря короля е(г)о[о] мл(сти) пови(н)ни буде(м) двѣсте ко(п)
гроше(и) литовски(х) а стороне нарушоно(и) па(н)у Григо(р)ю Киселю
другую двѣсте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). А поплагивши и ко(л)кокро(т)-
тые за(р)уки, пре(д)ся и пото(м) вечны(ми) часы то(т) ли(ст) на(ш) у кож-
до(г)о[о] права при mocy зупо(л)но(и) захова(н) бы(ти) мае(т). И на то я,
Я(н) Лвови(ч), и я, Федора Гневоше(в)на Киселе(в)на, да(ли) есмо е(г)о[о]
мл(сти) // его мл(сти) !) // па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю се(с)
на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печат(т)ми своими и (с) по(д)пи(с)ю руки
моее вло(ст)ное, Яна Лвовича, пи(с)мо(м) руски(м). А при то(м) бы(л)и
и того су(т) добре сведоми лю(ди) за(ц)ные, земляне его к(р) м(л) пнове а

приятелі мой кня(з) Жикгимо(нт) и Гедрой(т), по(д)старо(с)ти(и) мо(с)товски(и), а па(н) Микола(и) Брезі(н)ски(и), по(д)старости(и) минко(в)ски(и), а па(н) Степа(н) Сасы(н) Скрыба(ч), которы(є) за ѿчєви(с)тою и устною про(з)бою ншою, буду(чи) того добре сведо(ми), печат(и) свои к сєму нашому вы(з)наному ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) на Росью в дво(р)це Во(л)чко(в)ско(м) лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) сємдєся(т) шо(с)того, м(с)ца июля, дєсятого(г)л[о]л дня. Руки по(д)пи(с) в того ли(с)та пна Яна Лвовича пи(с)мо(м) руски(м) ты(ми) словы по(д)писаны є(ст). Я(н) Лвови(ч), рукою вло(ст)ною по(д)писа(л).

118. Лист опікунів дітей Василя Яковицького Щолухи, що віряє чоловікові Полонії Шолушівни пану Холмовського управління спадщинним маєтком до повноліття її брата Івана Шолушича.

Акт від 16 січня 1577, № 192, 3.

Я, Федо(р) Петрови(ч) Загоро(в)ски(и), я, Давы(д) Миха(и)лови(ч), 211
а я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)киє, ѿпекуны дете(и) небо(ж)чика пна Васи(л)я Якови(ц)кого Щолухи, со(з)наває(м) и я(в)но чинимь ты(м) ли(с)то(м) нши(м), и(ж), з воли а прє(з)рє(н)я бжо(г)л[о]л змови(в)шися, сами є(с)мо з собою всь за ѿ(д)но приятє(л)ми и пови(н)ны(ми), и(х) де(в)ку небо(ж)чика пна Шолушину па(н)ну Полонєю выда(ли) є(с)мо у ста(н) малжо(н)ства свето(г)л[о]л за пна Бо(г)дана Ждановича Хо(л)мовского, земени(на) повєту Берєстє(и)ского, а ижь посагу готового яко ѿсиротѣло(и) па(н)нє на то(т) ча(с) нѣ(т) ничого, ѿ(д)но ѿ(т)чи(з)на и(х) у Яковича(х), дво(р) з лю(д)ми, кгру(н)ты и зо (в)шєлякими пожи(т)ки, к тому двору належачими, таки(м) ѿбычаємь и способо(м) заховываючися во (в)сємь ѿбычає(м) права посполитого и ста(т)уту зє(м)ского до ле(т) зупо(л)ны(х) ѿ(т)чича вла(ст)ного, сына пна Шалушина Івана, // брата рожного ѿны(х) дево(к) пна Шалушины(х), 211 зв.
та(к) па(н)ны Га(н)ны, яко и ма(л)жо(н)ки пна Хо(л)мо(в)ского па(н)ны Полонєи, ни(м) ѿны(и) ѿ(т)чи(ч) вышє(и) поменєны(и) па(н) Ива(н) Шолуши(ч) лє(т) свои(х) зупо(л)ны(х) до(и)дє, па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) звы(ш) прєрєчоны(и) з ма(л)жо(н)кою своєю прєрєчною па(н)ною Полонєєю має(т) у дворе самь мє(ш)кати на то(т) ча(с), яко вла(ст)ны(и) ѿ(т)чи(ч), люди и и(х) службы, цы(н)ши, роботы и (в)шєлякие пови(н)ности, па(ш)ню дво(р)ную, а звлаща тепєрєшнего ча(с)у у гумно увєзєную, ро(з)дєли(в)ши на трое две ча(с)ти вшєлякого збо(ж)я, ѿкро(м) третєє ча(с)ти, єму и жонє єго належачєє и выдєленєє, и тє(ж) зо вшєлякими пожитки, того имєнья никому нє ѿста(в)уючи ани вы(и)муючи, дє(р)жати и (в)живати и на вшєляки(и) пожито(к) ѿборочати, яко сами налепє(и) розумєючи, має(т). То тє(ж) варуємо, абы на при(ш)лы(и) ча(с) тоє имє(н)є звы(ш) поменєнєє ѿ(д) пна Хо(л)мо(в)ского ни (в) чомь шкоды жа(д)ное нє понєсло. Кгды (ж) посагу або выправы на то(т) ча(с), яко в сирот(с)тєє ѿста(в)шися, и(м) по смє(р)ти ѿ(т)ца и(х) нє было, яко сє пє(р)вє(и) поменило, ничи(м) статуту нє ѿ(т)ступуючи, має(т) па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) четвє(р)тую ча(ст) на нєго имєнє прєрєченого Якови(ч) на четвє(р)то(и) части то имє(н)я посагу або выправы жоны своєє и тє(ж) тоє па(н)ны Га(н)ны, сєстры, жоны єго во(д)лє ва(ж)нос-

ти и шацу(н)ку, кгда бра(т) и(х) а шури(н) пна Хо(л)мо(в)ского похоче(т) ли, доше(д)ши ле(т) свои(х), о(т)ложивши суму пнзе(и), яко буде(т) тая четве(р)тая ча(ст) ве(ч)ностью ошацованая, пану Хо(л)мо(в)скому, зятю своему, и те(ж) свести (?) его, а сестре свое(и) па(н)не Га(н)не тую четве(р)тую ча(ст) о(т)да(в)ши, имь суму пнзе(и) к рука(м) своимь за се, яко о(т)чи(ч)у, мети мае(т). А где бы не хоте(л) сумою пнзе(и), яко буде(т) во(д)ле статуту обраховано и ошацовано, та(к) па(н)у Хо(л)мо(в)скому, яко и пань-не Га(н)не, о(т)ложи(т) и о(т)да(т) не хотель, то(г)ды во(л)но буде(т) и(м) тую четве(р)тую ча(ст), та(к) жоне его, яко и па(н)не Га(н)не право(м) нале-жачую, на себе де(р)жати и (в)живати. Похочу(т) ли те(ж) тую че(т)ве(р)тую част продати, тогды во(л)но имь буде(т) ты(м) шафовати, яко право(м) при-рожены(м) на ни(х) спало. А што се дотычеть тепере(ш)него року се(м)де-ся(т) шосто(г)ло, пашня озимая, ако и ве(ш)няя и те(ж) да(в)ного збо(ж)я старого, яко се выше(и) поменило, две ча(с)ти того всего збо(ж)я маеть бы(ти) выделено на потребу шурина его пна Ивана Шалушича и на сестру его па(н)ну Га(н)ну, ма бы(т) на пожито(к) и(х) ове(р)нено, та(к) те(ж) и бы(д)ла две части на тые дети, а третя ча(ст) па(н)у Хо(л)мо(в)скому и жоне его. А при то(м) бы(ли) и то(г)ло добра (л) сведомы и(х) мл(ст) пнове а приятели нши его мл(ст) па(н) Федо(р) Со(л)та(н), писарь зе(м)ски(и) володиме(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Янови(ч) Загоро(в)ски(и) а па(н) Ва-силе(и) Пе(т)рови(ч) // Сема(ш)ко, па(н) Ю(х)но Яковови(ч) Якови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Кусти(ц)ки(и), па(н) Семень, па(н) Авра(м) Пузо(в)ские. До которого листу мы, опекуны, спо(л)не всь печати свои приложили и, руки свои по(д)писа(в)ши, то(т) ли(ст) на(ш) пну Хо(л)мо(в)скому и мал-жо(н)це его дали. Писа(н) у Загорове лета бо(ж)его наро(же)нья тисеча пя(т)соть семдесят шостого, м(с)ца се(н)тебра, два(д)ца(т) третего дня. Федо(р) Загоровски(и), рука вла(ст)ная. Давы(д) Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на. Тихно Щастьновичь Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на.

212

119. Дільчий запис про поділ спадщинних маєтків між братами Солтанами.

Акт від 15 січня 1577, № 191, 3.

208 Мы, бра(т)а рожонаа, и мы, ниже(и) помененые Бо(г)да(н), су(д)я зе(мь)ски(и) речи(ц)ски(и), Федо(р), писа(р) зе(м)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и), Пе(т)рь, Ива(н), Паве(л) Со(л)танове, вы(з)навае(м) и я(в)но чини(мь) ты(м) нши(м) ли(с)то(мь) ныне(ш)ни(мь) и на пото(мь) будучи(мь), хто бы
208 зв. то(г)ло по(т)ребова(л) и вьда(ти) о то(мь) хоте(л) // и, читаю(чи) его, слы-ша(л) и(ж) што по сме(р)ти о(т)ца ншо(г)ло небо(ж)чика зе(ш)лого живота его пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана зо(с)талиса по не(м) име(н)я его мл(сти), у повьте Кие(в)ско(м) о(к)оло О(в)ручо(г)ло лежачие, то е(ст) име(н)е Белоковровичи по половине с пно(мь) Романо(м), име(н)е Я(т)ковичи, име(н)е Давы(д)ковичи на реце Уши и Че(р)ниговцы на реце Норине по поло-вине с пно(мь) Ивано(мь) Гри(ц)ковичо(мь) Ши(ш)кою, с ты(м) же пно(мь) Ивано(мь), звы(ш) рече(н)ны(мь), и с пано(мь) Романо(м), ча(ст) име(н)я у Вела(в)ску, к тому те(ж) у повьте Воло(ди)ме(р)ско(мь) лежачое, ча(ст) име(н)я те(ж) с пно(мь) Ивано(м) Гри(ц)ковичо(м) Ши(ш)кою и с пно(м)

Романо(мъ) на (и)мя Бутятичи, тыми часы за (з)воле(н)емъ вси(х) на(с), во-
 лею ѿ(д)носта(и)ною звы(ш) имени рече(н)ые яко бра(т)я рожонаа, зъеха-
 (в)ши(са) ту(т) на ѿ(д)но мѣ(ст)це до ѿ(в)руч(о)го по добро(и) во(ли) ншо(и),
 ни ѿ(т) кого ничи(м) не принуужоны ани намовеные, взе(мъ)ши то пере(д)
 себе и баче(чи) по ины(х) люде(х), паметая(чи) те(ж) при(ш)лы(и) ча(с),
 хотечи поср(о)дку себе яко бра(т)я рожочаа мл(ст) ме(ти) и впоко(и) веч-
 ны(и) захва(ти) а на (с)вое(м) вла(ст)но(м) мае(т) ко(ж)ды(и) пере(с)тава(ти),
 не даю(чи) то(г)го ни на ко(г)го, ѿ(д)но на(п)род(д) на бга а пото(м) сами на
 свое поровна(н)е брата(р)ское кому бы са што налеле(и) виде(ло), намо-
 ви(в)шиса и наради(в)шиса з собою, з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) и (з) баче(н)-
 не(мъ), што бы са с поро(в)на(н)я спо(л)но(г)го ншо(г)го брата(р)ского,
 што ниже(и) ѿписано е(ст), кому са што ѿ(с)тало де(р)жа(ти), то ка(ж)ды(и)
 з на(с) ве(ч)ными часы мае(т)⟨,⟩ Мне, Бо(г)да(н)у, ѿ(т) бра(т)и моее(з)с(т)ало-
 са село Я(т)ковичи з лю(д)ми и(з) и(х) службами, а мне, Федору, ѿ(т) бра(т)и
 моеи zostалося ча(ст) име(н)я Бутяти(ч) з лю(д)ми и (з) и(х) слу(ж)бами,
 лежащее в пове(т)е Воло(ди)ме(р)ско(мъ), ѿ(т) пна Ивана Григо(р)евича
 Ши(ш)ки а ѿ(т) пна Романа, к тому те(ж) еще ровную(чи), до того(ж) име-
 (н)ечка прида(ли) мне и(х) мл(ст) пнове бра(т)я у ча(сти) вела (в)ско(и) дву(х)
 члвко(в) на (и)мя Ивана Мы(н)ку а Ивана При(с)трала, которые дани по-
 ви(н)ни дава(ти) в ко(ж)ды(и) г(о)д по(л)торы ка(ди) меду, на(мъ), тре(м)
 бра(т)и — Пе(т)ру, Ивану, Павлу — зо(с)талоса село Белокоровичи з лю(д)-
 ми и (з) и(х) службами, которые ѿте(ц) на(ш) небо(ж)чи(к) па(н) Федо(р)
 Сте//цкови(ч) Со(л)та(н) ме(л) ув о(т)дѣле по половине ѿ(т) брата свое(г)го 209
 ро(д)но(г)го небо(ж)чика пна Богдана Сте(ц)ковича, и у то(м) име(н)ю Бе-
 локоровича(х), в половине ншо(и), ѿ(с)тровы ѿ(б)рубные — к на(м), ѿсоб-
 ные ѿ(т) пна Романа Бо(г)дановича, брата ншо(г)го, то е(ст) ѿстро(в)
 Забо(р)е и (в) дуброве а(ж) до ре(ч)ки, которая иде(т) посере(д) се(ли)ща
 старого Белокоро(в)ско(г)го, и та(м) за(с) за ре(ч)кою у Судереви с ты(м)
 жо брато(м) наши(м) пномъ Романо(м) Богдановичо(мъ) в острове Бере(з)-
 но(м) и в Закру(ж)и по половине, к тому те(ж) и(х) мл(ст) пнове бра(т)я
 прида(ли) еще на(м) же тре(мъ) к тому име(н)ю Белокоровичо(м), ровную-
 (чи) платы и доходы, село Давы(д)ковичи на реце Уши, Кгру(з)ли и Че(р)-
 ниго(в)цы, на реце Норине. Которые име(н)я ѿте(ц) на(ш) небо(ж)чи(к)
 па(н) Федо(р) Со(л)та(н) ме(л) ув о(т)дѣле ѿ(т) братанича свое(г)го пна Ива-
 на Григо(р)евича Ши(ш)ки по половине, к тому еще у ча(сти) Вела(в)ско(и),
 члвка ѿ(д)но(г)го Ивана Ме(л)никовича, которы(и) дае(т) ка(д) меду пре(с)-
 но(г)го, к тому еще у ме(с)те С(в)ру(ц)комъ дворища ѿ(т)цо(в)ские и дво(р)
 брата нашо(г)го небо(ж)чика пна Стрета Со(л)тана, Ко(т)ло(в)щина про-
 зываемое⟨,⟩ с по(л)ми и сеножа(т)ми коло мѣста С(в)ру(ц)кого. А та(к)
 у ты(х) во вси(х) звы(ш) поменены(х) селе(х) свой(х), которые право(мъ)
 приржоны(мъ) на на(с) по ѿ(т)цы ншо(м) пну Федору Сте(ц)кови(ч)у
 Со(л)тану спа(ли) и до ру(к) ниши(х) при(ш)ли, ро(з)ровнавши есмо межи
 собою, яко са выше(и) поменило, и уважи(в)ши в ни(х) платы и доходы на
 пя(т) ча(с)те(и) по(д) ты(мъ) обычае(мъ), и(ж) на(мъ) тре(м) бра(т)и —
 Пе(т)ру, Ива(н)у, Па(в)лу Со(л)таномъ — по(с)тупи(ли) ве(ч)ны(мъ) роз-
 де(л)комъ и(х) мл(ст) пнове бра(т)я — па(н) Бо(г)да(н), па(н) Федо(р) —
 село Белокоровичи и Давы(д)ковичи, Че(р)ниго(в)цы и ѿ(д)ного члвка у
 ча(сти) вела(в)ско(и), у дворище, у ме(с)те С(в)ру(ц)комъ и дво(р) брата

ншо(г)[о] пна Стрета с по(л)ми, з сеножа(т)ми, Ко(т)ловщина, яко са выше(и) поменило межи на(с), бра(т)и своеє, у ровны(и) де(л) на трое. А мы и(х) мл(сти) пано(м) бра(т)и свое(и) — Богда(н)у, Федору — по(с)тупи(ли) и вечны(мъ) розде(л)ко(мъ) село Я(т)ковичи и ча(ст) бутяти(ц)кую у ча(сти) велавско(и) дво(х) члвко(в) ко(ж)дому зособна, яко са выше(и) поменило. Которые звы(ш) мененыє име(н)я нши уже си(мъ) вечны(мъ) ро(з)де(л)ко(мъ) до ру(к) свои(х) бере(мъ) ве(ч)не и ро(з)деляє(мъ), кожды(и) ѿди(н) ѿ(д)ному вечне по(с)тупи(л) звы(ш) поменены(и) се(ла), // яко ся выше(и) в се(м) ли(с)те ншо(мъ) помени(ло) зо(в)сими пови(н)ны(ми) и(х) платы и пожи(т)ки, и(з) люд(ми), з селы и присе(л)ками зо(в)сими кгру(н)ты, з селищами, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з дерево(м) бо(р)тны(мъ), з боры и ду(б)ровами, пашны(ми) и непашны(ми), з лесеы и (з) заросльми, з реками, з ставы и (з) ставищами, з ре(ч)ками и(з) болотами, з ловы пташими и (з) вери(н)ны(ми), з бо(б)ровыми гоны и зо(в)сими и(х) пожи(т)ка(ми), кому е(ст) што у кото(р)омъ има(н)ю нале(ж)но и яки(сь) бы ко(л)ве имене(мъ) и про(з)ви(с)ко(м) прозвано бы(ти) мело, во вси(х) обыходе(х) и граница(х) ка(ж)до(г)[о] име(н)я ничо(г)[о] на себє, на жоны, на дѣ(ти), пото(мъ)ки и ща(д)ки нши не ѿ(с)та(в)уючи. Ко(ж)ды(и) з на(с)ъ то, што ся пе(р)ве(и) в се(м) ли(с)те ншо(мъ) поменило и по(с)танови(ло), вечне и, кому ся што з ро(з)де(л)ку ншо(г)[о] доброво(л)ного брата(р)ского зо(с)тало, де(р)жа(ти) має(т) вечно и непору(ш)но ншимъ жона(мъ) и дѣ(т)е(мъ) и пото(мъ) будучи(мъ) нши(мъ) ща(д)ко(мъ). И во(л)но буде(т) ко(ж)дому свою ча(ст) име(н)я прибави(ти), розшири(ти), ѿ(т)да(ти), прода(ти) и дарова(ти), записа(ти), кому хотя и ку своему лепшому и пожиточному ѿбе(р)нути, яко са(мъ), налєпе(и) розумею(чи). А тому тє(ж), што которы(и) дворе(ц) Пя(т)ковичи ѿ(т)ца нашъ небо(ж)чи(к) па(н) Федо(р) Сте(ц)кови(ч) Со(л)та(н) записа(л) и дарова(л) ма(л)жо(н)це свое(и) а ма(т)це нашо(и) пне(и) Богдане Суринов(не). А она тє(ж) записа(ла) та(к) же и даровала двум(ъ) сыно(мъ) свои(мъ), бра(т) и ншо(и) — Ива(н)у, Павлу Со(л)таномъ). До того дво(р)ца Пя(т)кови(ч) мы сами и пото(мъ)кове нши уступовати ся и переказы жа(д)ное пре(д)речоны(мъ) бра(т) и свое(и) чини(ти) не має(мъ). Але тая бра(т)я нши, Ива(н), Паве(л) Со(л)танове, то(т) звы(ш) поменены(и) дворе(ц) Пя(т)ковичи споко(н)не и ве(ч)не де(р)жа(ти) и вжива(ти) маю(т) во(д)ле тє(с)тамє(н)ту и записа(в) ѿ(т)ца ншо(г)[о] и во(д)ле тє(с)тамє(н)ту ма(т)ки ншое, и(м) на то дано(г)[о]. Которое за(с)тановє(н)є мы, ве(р)ху помененыє Со(л)танове, ве(ч)не по(с)танови(ли) и си(мъ) листо(мъ) нши(мъ) утве(р)ди(ти) и утве(р)жає(мъ) на ве(ч)ные часы. А (х)то бы з на(с) сєє постановє(н)є нше и се(с) ве(ч)ны(и) ро(з)дело(к) на(ш) хотє(л) яки(ми) вымы(с)лы и способы розо(р)вати або зрушати, та(к) пра(в)ными и причинами, яко и неправными, таковы(и) упор(ны) и зрушите(л) сєго ро(з)де(л)ьку и постановє(н)я ншо(г)[о] повинє(н) буде(т) за(р)уки заплати(ти) на г(с)дря короля // е(г)[о] мл(сти) три(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы ли(тв)ское, а стороне нарушоно(и), бра(т)и свое(и), та(к) вси(м), яко и ѿ(д)ному, кого бы з на(с) было на(р)ушоно, повинє(н) будєть другую три(с)та ко(п) гроше(и) заплати(ти) ли(ч)бы ли(тв)ское, шкоды и на(к)лады на рече(н)є слова ѿбражоно(и) стороне повинє(н) будє(т) за(п)лати(ти). И, заплати(в)ши тые звъ(ш)помененыє за(р)уки и (в)сю шкоду добре ѿправи(в)ши, пре(д)ся се(с) доброво(л)ны(и) ѿпи(с) на(ш) во все(м) вцале захова(н) и де(р)жа(н) бы(ти) має(т) ве(ч)не у ко(ж)-

до(г)ло] права и на ко(ж)до(мъ) ме(ст)цу, яко (ж) то(г)ло] застанове(н)я и ро(з)де(л)ку ншо(г)ло] вечи(с)того, прише(д)ши сами ѡбли(ч)не и доброво(л)не, на(с), пя(т) брато(в), имены выше(и) рече(н)ые, пере(д) вря(д) г(с)дръски(и) ѡвру(ц)ки(и), до кни(г) за(мъ)ковы(х) со(з)нали ѡ(в)ру(ц)ки(х), и се(с) ро(з)дъло(к) сво(и) ве(ч)ны(и) ѡповедали, и до кни(г) записа(ти) дали. То те(ж) варуемо, заховываю(чи)ся во все(м) во(д)ле права по(с)политого и (с)та(т)уту зе(мъ)ско(г)ло], и(ж) то(т) запи(с) на(ш) с кни(г) кгр(о)дски(х) С(в)ру(ц)ки(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зе(мъ)ски(х), которые напро(д) в зе(мъ)ли Кие(в)ско(и) буду(т) сужоны и (с)правованы, мае(мъ) то з кгр(о)ду до кни(г) зе(мъ)ски(х) перене(с)ти и то(т) ро(з)дело(к) на(ш) ве(ч)ны(и) пере(д) судо(мъ) зе(м)ски(мъ) кие(в)ски(мъ) ѡповедати, е(ст)ли може(м) на ѡ(н) ча(с) вси, а не можи(мъ) бы(т) на ѡ(н) ча(с) вси, но и ѡди(н) бра(т) ѡповеда(ти) в суду може(т). То(г)ды буде(т) та(к) мо(ц)но и ве(ч)но, яко мы вси ѡ(б)личне стоя(чи) пере(д) судо(мъ) зе(мъ)скимъ Кие(в)ски(мъ), сознали и ѡповеда(ли). Што ся те(ж) дотыче(т) ѡ брата ншо(г)ло] пна Федора, и(ж) ѡ(н) мае(т) ѡ(т) на(с) бра(т) и з ро(з)де(л)ку вечи(с)то(г)ло] име(н)е, в повѣте Володиме(р)ско(мъ) лежачое, выше(и) мененое имене(м) Бутятичи, то те(ж) ему во(л)но буде(т) самому, яко бы(х)мо и (в)си со(з)на(ли), ста(в)ши ѡ(б)ли(ч)не, до кни(г) зе(мъ)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зе(мъ)ски(х) пришлы(х) то(т) ро(з)дело(к) сво(и) перене(сти) и до кни(г) то собе да(ти) записа(ти) во(д)ле ста(т)уту. И на то е(с)мо яко брата рожонаа, имены звы(ш) рече(н)ные, то(т) ли(ст)на(ш) де(л)чи(и) вечно(г)ло] розде(л)ку ншо(г)ло] да(ли) межи себе по(д) печа(т)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ны(х) ру(к) нши(х). А при то(мъ) бы(ли) и того ро(з)де(л)ку ншого вечно(г)ло] добре сведоми и(х) мл(ст) пнове а приятели нши па(н) Богуфа(л) Па(в)ша, по(д)судо(к) зе(м)ски(и) кие(в)ски(и), па(н) Ива(н) Григо(р)ѡви(ч) Ши(ш)ка, // а па(н) Гапо(н) Васи(л)ѡви(ч) дѣ(д)ко, которые за ѡчеви(с)тою про(з)бою ншо(г)ло] печа(ти) сво(и) споле(ч)не з ншими печа(т)ми к сему ншому де(л)чому ли(с)ту и доброво(л)ному опису приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) ув Овручо(мъ) лѣта бо(ж)его нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)того, м(с)ца ѡ(кте)бра, два(д)ца(т) третего дня. То е(ст) по(д)пи(с) ру(к): Богда(н) Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Федо(р) Солта(н), рука вла(ст)ная, Пе(т)ръ Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Ива(н) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука, Паве(л) Со(л)та(н) рукою вло(с)тною.

120. *Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на маєток Колпитов, який вона дарує своєму чоловікові Гаврилові Козинському.*

Акт від 9 січня 1577, № 168, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, дѣвка пна А(н)дрея Ко(л)пыто(в)ско(г)ло], ма(л)жо(н)ка его м(л) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мой(м) листо(м), вси(м) вобе(ц) и ко(ж)дому зособна, нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), кому то(г)ло] бы по(т)реба была ведати, кгда (ж) ведомо(ст) вси(х) вобе(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивые станы ма(л)же(н)ские поспо(ли)те з да(р)у и пре(з)ре(н)я бо(ж)его походя(т). Я тогда за таковы(м) ѡбва-

рова(н)емъ и волею бо(ж)ею и (з) волею, учтивы(м) стара(н)е(м) пна дя(д)ка мое(г)ло[мил(г)ло], пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зе(м)ско-го кремене(ц)кого, и до то(г)ло[належачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) приятеле(и), яко-(м) есть дана и пришла у ста(н) светы(и) ма(л)жо(н)ски(и) за мое(г)ло[ма(л)жо(н)ка пна Гаврила Кози(н)ско(г)ло]. И ме(ш)каю(чи) з ни(м) в то(м) стане свето(м) ма(л)же(н)ско(м), по(з)нала-(м) проти(в)ку себе великое доброде(и)ство, ве(р)ное а по(ц)тивное и ла(с)кавое захова(н)е а на(д)то всеста-те(ч)ную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)же(н)скую то(г)ло[преречоного ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[пна Га(в)рила Кози(н)ско(г)ло]. И хочяти то ему пово(л)но(ст)ю и слу(ж)бами моими, яко тое в стане ма(л)же(н)скомъ зо вшеля-кою учтиво(ст)ю пристои(т) нагорожа(ти), а ты(м) еще бо(л)шую // ла(с)ку и мило(ст) ма(л)же(н)скую его ку себе на (в)си пото(м)ные чсы позы(и)ска-ти) и при(с)пособити, не будучи ѿ(т) не(г)ло[ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[ми-лого, на то намовена ани примушона, ѿ(д) но сама ро(з)мысли(в)шися на то добре, по свое(и) добро(и) воли а (з) мл(сти) упри(и)ме ве(р)ное ма(л)же(н)-ское, звлаща ведаючи то, и(ж) ве(д)ле права по(с)полито(г)ло[и уфалы со(и)-му бересте(и)ского ко(ж)ды(и) ста(н) шляхе(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своею во(д)ле воли и подоба(н)я своего шафовати е(ст) воле(н), даю, да(р)ую и си(м) нинешни(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ма(л)жо(н)ку моему мило-му пну Га(в)рилу Кози(н)скому записую име(н)е мое ѿ(т)чи(з)ное и у Ко(л)-пытове, всю третюю ча(ст) свою, котораа ся мнѣ zostала, Гаврилово(и) Ко-зи(н)ско(и) Ма(р)и, ѿ(т) сестрѣ мои(х) рожоны(х), пне Якимовое Лине(в)-ское а ѿ(т) пне Ивановое Дчжусиное Ляхо(в)ское Пола(г)ны А(н)дрее(в)ны Ко(л)пыто(в)ско(г)ло по небо(ж)чику ѿ(т)цу ншо(м) пну А(н)дрю Ко(л)пыто(в)-скомъ в Ко(л)пытове з делу ро(в)ного на ве(ч)но(ст)е zostала. Тою всею ча(ст)ю мужа мое(г)ло[мил(г)ло[Гаврила даю, дарую з двора(м) и с па(ш)-нею дво(р)ною, с по(л)ми и сеножа(т)ми дво(р)ными, з лю(д)ми тяглыми и ѿгоро(д)ники и (з) и(х) роботами, с платы и (з) доходы, з лесами и (з) дубровами, ставы и ставищами, з га(и)ми и (з) запустами, форощами ѿзе(р)-ми, ѿзе(р)цами, ничо(г)ло[на себе не zostавую(чи), и зо всякими пожит-ками, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) на(з)ваны бы(ти) могу(т), ѿ(т) мала и до ве(л)ика, яко ся тое име(н)е в себе мае(т), ему само(му) и его дѣте(м) и вси(м) пото(м)комъ его на ве(ч)но(ст), хотя бы(х) з ни(м) пото(м)ство мела або, чого бже вхова(и), и не мела. Мае(т) ѿ(н) тую всю ча(ст) име(н)я мое(г)ло[Ко(л)пыто(в)ско(г)ло[на себе де(р)жати и (в)жива(ти), буду(чи) во все(м) воле(н) ѿ(т)да(ти), прода(ти), даровати, прибави(ти) и ро(з)шири(ти) и кому хотечи яки(м)-ко(л)ве(к) право(м) записа(ти) и ку ле(п)шому а пожит-оч(н)е(и)шому своему ѿбороча(ти) и ты(м) шафова(ти), яко вло(ст)но(ст)ю своею, во(д)лу(г) во(ли) и умы(с)лу своего такъ тепе(р), при мое(м) животе, яко и по животе мое(м), я(к) ж-е(м) все право и вла(д)но(ст), которое мнѣ на то право(м) приржоны(м) и ве(ч)но(ст)ю служило, на пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка мое(г)ло[вливаю и сама ся з него вырекаю и на то никоторое мощи не зо(с)таваю, ѿ(т)даляю(чи), тую всю ча(ст) мою всего име(н)я Ко(л)пытова со вси(м) с ты(м), якъ ся выше(и) поменило, ѿ(т) сестрѣ мои(х) рожоны(х), пне С(р)ины А(н)дрее(в)ны Ко(л)пыто(в)ско(г)ло Якимовое Лине(в)ское а се(ст)ры моеѣ пне Пола(г)ны А(н)дрее(в)ны Ко(л)-пыто(в)ско(г)ло[Ивановое Дчжусиное, и ѿ(т) пото(м)ства и(х), и вси(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ѿбеего рожаю, му(з)ского

и же(н)ско(г)ло стану, кому бы то о(д)но спа(д)ко(м), право(м) прирочены(м) по мое(м) животе належало. Не мае(т) ся ни(х)то ины(и) в тую всю ча(ст) ко(л)пыто(в)скую, што о(т) мене ма(л)жо(н)ку мое(му) // милому, па(н)у 166
Гаврилу Кози(н)скому, чере(з) се(с) нине(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) е(ст) дарова-
но и записано, ничи(м) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м)
способо(м) и обычае(м) по мое(м) животе по(и)скива(ти) и доходи(ти), але
то все по животе мое(м) вечне при не(м) и пото(м)комъ его зоста(ти) мае(т),
што чере(з) се(с) нинешни(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), на то о(т)
мене ма(л)жо(н)ку моему милому, па(н)у Га(в)рилу Кози(н)скому, добро-
во(л)не даны(и), за(в)жды, уве(з)де и на ко(ж)до(м) ме(ст)цу в ко(ж)дого
права, яко до(с)тато(ч)ны(и) во все(м) цело и ненарушено, при(и)мова(н),
де(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) мае(т) вечными а непору(ш)ными часы. А при
томъ бы(ли) и то(г)ло добре сведомы пнове а приятели ниши кня(з) Дми(т)-
ре(и) Ружи(н)ски(и), па(н) Семе(н) Дро(з)де(н)ски(и), а па(н) Ива(н) Сщо(в)-
ски(и), а па(н) Паве(л) Кози(н)ски(и). И за устною про(з)бою моею печат(и)
свое приложи(ти) рачили к сему моему вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала
пну ма(л)жо(н)ку моему мило(му), па(н)у Гаврилу Кози(н)скому, се(с) мо(и)
ли(ст) з моею печат(ю) и с печат(и)ми ты(х) о(с)объ за(ц)ны(х) выше(и) помене-
ны(х). Писа(н) у Ко(л)пытове року по нароже(н)ю Ису(с) Хр(с)товы(м) ти-
сеча пя(т)со(т) се(м) деся(т) шо(с)того, м(с)ца ноя(б)ра, третего дня.

*121. Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на рухоме майно,
дароване їй чоловікові Гаврилові Козинському.*

Акт від 9 січня 1577, № 169, 3.

Випис з книг городських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, де(в)ка пна А(н)дрея Ко(л)пыто(в)ско(г)ло, ма(л)жо(н)ка 167
его мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню явно и вы(з)наваю си(м)
мои(м) ли(с)то(м) вси(м) вобе(ц) и ко(ж)дому зособна, нинешнимъ и на по-
то(м) будучи(м), кому бы то(г)ло по(т)реба была веда(ти), кгда(ж) ведомо(ст)
вси(х) вобе(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивые станы ма(л)жо(н)ские по(с)-
полите з да(р)у и пре(з)ренья бо(ж)его походя(т). Я то(г)ды за таковы(м)
обварова(н)емъ и волею бо(ж)ею и (з) волею, учтивы(м) стара(н)е(м) // пна 167 зв.
дя(д)ка мое(г)ло мило(г)ло пна Григо(р)я Бо(л)баса Ро(с)то(ц)кого, писаря
зе(м)ского кремьяне(ц)кого, и до того належачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) прияте-
ле(и), яко и е(ст) дана и при(ш)ла у ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и), за
мое(г)ло мило(г)ло ма(л)жо(н)ка пна Га(в)рила Кози(н)ского, мешкаю(чи)
з ни(м) в то(м)-то стане свто(м) ма(л)же(н)ско(м), по(з)нала-(м) противку
себе великое доброде(и)ство, ве(р)ное, по(ч)тливое а ла(с)кавое захова(н)е,
а на(д)то всестатечную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)же(н)скую преречено(г)ло
ма(л)жо(н)ка мое(г)ло пна Гаврила Кози(н)ского, хотечи то ему во(л)но(ст)ю
и слу(ж)бами моими, яко е(ст) в стане ма(л)же(н)ско(м), зо вшелякою учти-
во(ст)ю при(с)той(т) нагорожа(ти), абы-(м) еще бо(л)шую ла(с)ку и мл(ст)
ма(л)жо(н)скую его ку себе на (в)си пото(м)ные часы позы(с)ка(ти) и при-
способи(ти), не будучи о(т) не(г)ло, ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло, на
то намовена ани примушена, о(д)но сама ро(з)мы(с)лившися на то добре по
(с)вое(и) добро(и) во(ли) а (з) мл(с)ти упри(и)ме ве(р)ное ма(л)жо(н)ское

и ведаючи то, и(ж) ве(д)ле права по(с)политого и уфалы со(и)му бересте(и)-ско(г)ло ко(ж)ды(и) ста(н) шляхе(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своею во(д)ле во(ли) и подоба(н)я свое(г)ло шафова(ти) есть воле(н), даю, да(р)ую и си(м) нине(ш)-ни(м) ли(с)томъ мой(м) запи(с)ны(м) записую ма(л)жо(н)ку моему милому па(н)у Гаврилу Кози(н)скому уве(с) поса(г) и (в)несе(н)е мое, та(к) пни (!) готовые, я(к) золото, серебро, пе(р)ла, шаты, цену, мѣ(д), кони е(з)дные и стадные, бы(д)ло великое и малое и (в)сякие иные речи о(т) мала и до ве(ли)ка, ничо(г)ло не вы(и)мую(чи), ему самому, его дѣте(м) и вси(м) пото(м)-комъ будучи(м), и(х) сча(д)ко(м) на вечно(ст) и навеки непору(ш)но, хотя бы-(м) з ни(м) пото(м)ство мела, а(л)бо, чо(г)ло боже вхова(и), и не мела, о(т)даляючи тое все внесе(н)е мое о(т) сестрь мои(х) рожоны(х), пане Сурины Якимовое Лине(в)ское а пнее Пола(г)ны Ивановое Дчусиное, и вси(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х), обо(г)ло рожаю, му(з)ско-го и же(н)ско(г)ло стану, кому бы то о(д)носпа(д)ковы(м) право(м) приро-жоны(м) по мое(м) животе належало. Не ма(т) ся ни(х)то ины(и) в то(т) поса(г) и выпра(в)у мою, што о(т) мене пну ма(л)жо(н)ку моему милому чере(з)-се(с) нине(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) е(ст) даровано и записано, ничи(м) уступова(ти) и того право(м), никоторы(м) ины(м) спосо(б)о(м) и обыча(м) по мое(м) животе по(и)скива(ти) и доходи(ти)⟨,⟩ хотя (ж) мене тое все не до(ш)ло, але е(ст) у захова(н)и вря(д)ника мое(г)ло милого пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зе(м)ского кремьяне(ц)ко(г)ло, за ведомо(ст)ю и по(з)воле(н)емъ и(н)ши(х) опекуно(в) чере(з) его мл(ст) пна Але(к)са(н)дра 168 Жоравни(ц)ко(г)ло, // клю(ч)ника лу(ц)кого, а пна Васи(л)я Гулевича, во(и)ско(г)ло воло(д)име(р)ско(г)ло, у захова(н)е его мл(с)ти есть дано, в чо(м), де(и), те(ж) не мнѣ(и) знаю(чи) я проти(в)ку себе ла(с)ку и упре(и)-мую мл(ст) ма(л)жо(н)ка моего мило(г)ло пна Гаврила Кози(н)ско(г)ло, але и вшеляки(м) обыча(м) на(д) то еще доброде(и)ства и милост(е) его ма(л)же(н)ская мене опережаетъ. У которо(и) мл(с)ти и ла(с)це его я бо(л)-ше(и), ни(ж) в чо(м) ино(м) коры(с)тячи и постерегаючи то(г)ло, абы на пото(м)ные часы, е(ст)ли бы па(н) богъ, которы(и) всѣмъ ла(ц)но вла(д)не(т), коро(т)кости часу сме(р)ти на мене допу(с)ти(ти) рачи(л) а где бы(м), чо(г) бже ухава(и), и не о(с)тави(в)ши з ни(м) пото(м)ства своего, змерети мела, тогды тую всю ма(т)но(ст) мою, которая е(ст) у захова(н)и, яко се выше(и) поменило, ея усю у дя(д)ка мое(г)ло пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)ко(г)ло, писаря зе(м)ско(г)ло кремьяне(ц)кого, до ру(к) свой(х) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Гаврило Кози(н)ски(и) взя(ти) ма(т). А где бы што с ты(х) ма(т)носте(и) мои(х) его мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка мое(г)ло мило(г)ло, не дошло, то(г)ды во(л)но его мл(сти) буде(т) пну ма(л)-жо(н)ку моему то(г)ло все(г)ло право(м) доходи(ти), та(к) тепе(р), при живо-те мое(м), яко и по мое(м) животе, якож-ем все право и вла(д)но(ст), кото-рое мене на то право(м) прирожоны(м) служило, на пна Га(в)рила Кози(н)-ско(г)ло, ма(л)жо(н)ка моего милого, вливаю и сама ся з не(г)ло вырекаю и на то никоторе(и) мощи не зо(с)тавую, о(т)даляючи то все, я(к)ся выше(и) поменило, о(т) сестрь мои(х) рожоны(х), пнее Сурины А(н)дрее(в)ны Ко(л)-пыто(в)ского Якимовое Лине(в)ское а се(ст)ры мое(е) пнее Пола(г)ны А(н)-дрее(в)ны Ко(л)пытовъско(г)ло жъ Ивановое Джусиное, о(т) пото(м)ства и(х) и вси(х) бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) обо(г)ло рожаю, му(з)ского и же(н)ско(г)ло стану, кому бы то о(д)но спа(д)ковы(м)

право(м) пригожоны(м) по мое(м) животе належало, не мае(т) ся ни(х)то
ины(и) в то вступова(ти), што ѿ(т) мене ма(л)жо(н)ку моему милому пну
Га(в)рилу Кози(н)скому чере(з) се(с) нине(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) е(ст) дано
и записано, ничи(м) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м)
способо(м) по мое(м) животе по(и)скива(ти) и доходи(ти), але то все вечно при
не(м) и пото(м)ко(х) его зостати мае(т), што чере(з) се(с) нине(ш)ни(и) запи(с)
и ли(ст) мо(и) вызнаны(и), на то ѿ(т) мене па(н)у ма(л)жо(н)ку моему па(н)у
Гаврилу Кози(н)скому даны(и), уве(з)де у ко(ж)дого права яко до(с)та-
то(ч)ны(и) во (в)се(м) цело и ненару(ш)не, де(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) мае(т)
вечными и непорушными часы(,) А при то(м) бы(ли) и того добре сведо-
ми пново а приятели нши кня(з) Дмитръ Ружи(н)ски(и), па(н) Семё(н)
Дро(з)де(н)ски(и), па(н) Ива(н) Сщо(в)ски(и) а па(н) Кози(н)ски(и). И за
у(ст)ною про(з)бою моею печата(ти) свои(и) приложи(ти) рачили // к сему 168 зв.
моему вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала пну ма(л)жо(н)ку моему мило-
му пну Гаврилу Кози(н)скому се(с) мо(и) ли(ст) з моею печата(т)ю и с пе-
ча(т)ми ты(х) ѿсо(б) за(ц)ны(х) выше(и) поменены(х). Писа(н) у Ко(л)пытове
року по нароже(н)ю Исус(с) Хр(с)тово(м), тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) шо(с)-
того, м(с)ца ноя(б)ра, третего дня.

*122. Заставний запис Гаврилової Яковицької Марини Василівни
Яничинського, Івана та Петра Гавриловичів Яковицьких,
за яким названі особи, позичивши у Данила Карповича Попеля
суму грошей, віддали йому в заставу Яковицький маєток
до сплати грошового боргу.*

Акт від 14 січня 1577, № 182, 3.
Впис з книг гродських від 9 листопада 1576.

Я, Гаврилова Якови(ц)каа, по(д)судковая зе(м)ская повѣту Воло(ди-) 191 зв.
ме(р)ского Марина Васи(л)евна Я(н)чи(н)ского, а я, Ива(н), а я, Петръ
Гавриловичи Якови(ц)киє, вы(з)навае(м) сами на себе си(м) ли(с)то(м)
нши(м), и(ж) ку ве(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе ншо(и) споле(ч)но(и) // 192
позычи(ли) и, своими руками ѿ(т)личи(в)ши, взя(ли) есмо у его мл(сти)
пна Дани(л)я Ка(р)повича Попела, наме(ст)ника купечо(в)ско(г)lo], и в
ма(л)жо(н)ки его мл(сти) пнеє На(с)та(с)и пе(в)ную суму пнзе(и) — сто
ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы ли(тв)ское, личечи в ко(ж)ды(и) гро(ш)
по десе(ти) пнзе(и) бѣлы(х), а в то(и) суме пнзе(и), в сту копа(х) гроше(и)
лито(в)ски(х), застави(ли) есмо и зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)є и
(в)жива(н)є и(х) мл(сти), пода(ли) и поступи(ли) всю ча(ст) име(н)я ншого
Якови(ц)кого, котораа на на(с) прислухае(т), з лю(д)ми по(д)воришными,
ѿгоро(д)никами, с платы, роботами, слу(ж)бами, доходы, пожи(т)ки и (в)ся-
кими и(х) пови(н)ностями, с по(л)ми, з сеножа(т)ми, с па(ш)нами, на на(с)
засеаными, з ставо(м) тоє ча(сти) ншое, што на на(с) приходи(т), и (з) ло-
ве(н)не(м) в не(м) ры(б), з гаи, дубровами и зо (в)сякими пожи(т)ками, к
то(и) ча(сти) ншо(и) приналежащими, яки(м)-ко(л)ве обычае(м) и имене(м)
на(з)ваны е(ст) и могу(т) бы(ти). И я(к) мы сами тую ча(ст) де(р)жа(ли),
вжива(ли), ничо(г)lo] на себе не зоставуючи ани вы(и)муючи, маю(т) и(х)
мл(ст) тую всю ча(ст) име(н)я ншо(г)lo] Якови(ц)кого в то(и) суме пнзе(и),

в сту копа(х) гроше(и) ли(тв)ски(х), роко(м) певны(м) поча(в)ши, ѿ(т) сего дня и ча(су) м(с)ца ноя(бра) девято(г)ло[о] дна, а(ж) до (д)ня свта паме(г)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына божо(г)ло[о], в ро(ку) божо(м) тисачно(м) пя(т)со(т)но(м) се(м)деся(т) семо(м) на себе де(р)жати и вжива(ти) и всякие пожи(т)ки, к то(и) части нашо(и) прислухаючиє, собе при(в)лаща(ти) и яко хотечи ты(м) вси(м), яко свои(м) вла(ст)ны(м), шафовати, та(к) те(ж) и кому то хотя в то(и) суме пнзе(и) таки(м) же право(м) и таковою мо(ц)ю, яко сами ѿ(т) на(с) маю(т), застави(ти) до часу и року пє(в)но(г)ло[о], то є(ст) до (д)ня свта паме(т)ки нарожения Ису(с)а Хр(с)та, сына божего, яко са звы(ш) поменило. На которы(и) рокъ на де(н) свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына божо(г)ло[о], пови(н)ни буде(м) его мл(с)ти пну Дани(л)ю Ка(р)повичу и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти пнє(и) Наста(с)и або тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло[о] якови(ц)ко(г)ло[о], ѿ(т) на(с) и(х) мл(с)ти заставленую и поступленую, в то(и) суме застави(ли) и в ко(г)ло[о] бы то(г) ли(ст) на(ш) бы(л), тую суму пнзе(и), сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), готовыми гро(ш)ми до ру(к) и(х) мл(с)ти ѿ(т)да(ти), а тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло[о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(с)ти ѿкупи(ти). А пакли бы(х)мо и(х) мл(с)ти на то(т) рокъ и де(н) ѿписаны(и) тоє сумы пнзе(и) ста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) не ѿ(т)да(ли), а тоє ча(с)ти име(н)я ншо(г)ло[о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(сти) не ѿкупи(ли), то(г)ды и(х) мл(ст) и то(т), кому // бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) застави(ли) и в ко(г)ло[о] бы се(с) ли(ст) на(ш) бы(л), маю(т) тую ча(ст) име(н)я ншого якови(ц)кого до (д)руго(!) року, та(к)же до (д)ня свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына бсжє(г)ло[о], яко ся звышъ поменило, и пото(м) з року в рокъ таковы(м) жо роко(м) пє(в)ны(м) на себе де(р)жа(ти) и вжива(ти), ажъ до ѿ(т)да(н)я тоє всеє сумы пнзе(и) ста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). А мы промє(ж)ку роковъ, то є(ст) бє(з) року ѿписаного свта паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та сына божо(г)ло[о] тоє ча(сти) име(н)я ншо(г)ло[о] Якови(ц)кого у его мл(сти) пна Дани(л)я а ма(л)жо(н)ки его мл(сти) ани в то(г)ло[о], кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло[о] Якови(ц)кого в то(и) суме пнзе(и) застави(ли), в де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и(х) тоє ча(сти) име(н)я ншо(г)ло[о] Якови(ц)кого сами чере(з) себе, бли(з)ки(х) кре(в)ны(х) и повиноваты(х), приятеле(и), слу(г) и по(д)даны(х) нши(х) ничи(м) са вступова(ти), жа(д)ное тру(д)ности, переказы, прєнагаба(н)я задавати и чини(ти) не має(м), але еще є(ст)ли бы са и(х) мл(с)ти ѿ(т)ко(л)-ко(л)вє за де(р)жа(н)я и(х) мл(сти) тоє ча(сти) име(н)я ншо(г)ло[о] Якови(ц)кого якие кри(в)ды и шкоды у кгру(н)тє(х) землены(х) и яки(х)-ко(л)вє пожи(т)ка(х), к то(и) части ншо(и) приналежащи(х), дея(т) мє(ли), то(г)ды мы вси(м) накладо(м) и кошто(м) свои(м) за ѿбосла(н)є(м) и(х) буд(д) врядовне або неврядов(в) не в то(м) заступовати и борони(т) в кодого(!) права и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу то все и(х) мл(с)ти ѿчища(ти) має(м) и пови(н)ни буде(м). И где бы(х)мо в которо(м) року тую ча(ст) ншу якови(ц)кую хоте(ли) въ и(х) мл(сти) або и в то(г)ло[о], кому бы и(х) мл(ст) ѿ(т) себе єє за(с)тави(ли), выкупи(т), то(г)ды пере(д) ты(м) роко(м) на выкупе(н)є, в се(м) ли(с)тє нашо(м) ѿписаны(м), пере(д) свято(м) паме(т)ки нароже(н)я Ису(с)а Хр(с)та, сына бо(ж)єго, має(м) его мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу и ма(л)жо(н)це є(г)ло[о] мл(сти) пнє(и) На(с)та(с)и к тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) ншу Якови(ц)кую за(с)тави(ли), за д̄ неде(ли) врядовне да(т) зна(т). Та(к) те(ж) слу(ж)бу г(с)дрьскую,

зв(м)скую, вое(н)ную с тоє ча(с)ти име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого, не беручи с ты(х) по(д)даны(х), и(х) мл(с)ти ѿ(т) на(с) за(с)тавлены(х), выря(д)у которого накладо(м) и ко(ш)то(м) своя(м), за и(х) мл(ст) служи(т) має(м) и буде(м) пови(н)ни. И те(ж) за все будова(н)є, што бы ко(л)вє его мл(ст) // 193 па(н) Даниле(и) и ма(л)жо(н)ка его мл(сти) або и то(т), кому и(х) мл(ст) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого ѿ(т) себе застави(ли), на то(и) ча(с)ти для мешка(н)я або приє(з)ду свое(г)ло, спрата(н)я збо(ж)я и ро(з)множе(н)я вшеляко(г)ло г(с)дрьства, та(к) з гає(в), запу(с)то(в), дубровь, име(н)я Якови(ц)кого ча(сти) ншое, яко и з ы(н)ши(х) посторо(н)ни(х) име(н)є(и) и кгру(н)то(в), дерево(м) хворо(с)то(м) и якими-ко(л)вє ре(ч)ми, ку будова(н)ю належачими, прибудова(ти) ме(ли), при выкупе(н)ю и по выкупеню тоє ча(сти) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого во(л)де зна(и)де(н)я приятельє(и) нши(х) з обапо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти заплати(ти) має(м) и буде(м) пови(н)ни. А є(ст)ли бы(х)мо заплати(ти) не хотє(ли), то(г)ды и(х) мл(сти) то все, яко свое вла(ст)ное, побрати волно. А што ся дотычє(т) то(г)ло теперешнє(г)ло засєя(н)я нашо(г)ло на пола(х) тоє ча(сти) ншое якови(ц)кое, яко те(ж) што бы и пото(м) и(х) мл(ст), за де(р)жа(н)я свое(г)ло, за ѿра(в)ши, засєя(ли), то(г)ды маю(т) и(х) мл(ст) яко теперє(ш)нєє засєя(н)є нше, та(к) те(ж) и то, што бы и(х) мл(ст) засєя(ли) на поля(х) тоє ча(с)ти ншое яко(г)ло -ко(л)вє збо(ж)я, та(к) при выкупе(н)ю, яко и по выкупе(н)ю все на себе, яко вла(ст)но(ст) свою, пожа(в)ши, побра(ти) и ку пожи(т)ку свое(му) привлаща(т). А мы яко того всего, што ся в сє(м) ли(с)тє ншо(м) звы(ш) помєни(ло), та(к) и ты(х) людє(и) его м(л) на пну Дани(л)ю Ка(р)пови(ч)у и ма(л)жо(н)цє его м(л) и тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого ѿ(т) себе за(с)тави(ли), если бы про(ч)сєя розошли, та(к) при выкупе(н)ю, яко и по выкупе(н)ю тоє ча(сти) ншое якови(ц)кое ничи(м) по(и)скива(ти), сумы за то вы(т)руча(т) и сє(г)ло запи(с)у ншо(г)ло ничи(м) на(р)уша(т) и (з) него вы(с)тупова(т) не має(м) и не будє(м) мочи. А є(ст)ли бы(х)мо чи(м)-ко(л)вє хо(ч) ув о(д)но(м) наме(н)шо(м) по(н)кте сє(с) запи(с) на(ш) наруши(ли) и (з) него вы(с)тупи(ли), тогды во(л)но буде и(х) мл(сти) к тому, кому бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого застави(ли), до вря(д)у кгро(д)ского володимє(р)ского на (д)вє неде(ли) на(с) по(з)ва(ти). А мы, будучи по(з)ваны, бу(д) вси три ѿсоби, або двє, або которая-ко(л)вє з на(с) ѿ(д)на, має(м) и буде(м) пови(н)ни за пє(р)шими по(з)вы, бу(д) слу(ш)нє або неслушнє, на то(т) ро(к), яко на завиты(и), пєрєд(м) врядо(м) кгро(д)ски(м) володимє(р)ски(м), бу(д) зупо(л)ны(м) або и незупо(л)ны(м), ста(т), року и по(з)ву ничи(м) не (з)биваю(чи), // закла(д)у на вря(д) кгро(д)ски(и) володи(мє)рски(и) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), а є(г)ло мл(сти) пну Дани(л)ю и ма(л)жо(н)цє его мл(сти) Наста(с)и або кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) име(н)я ншо(г)ло Якови(ц)кого застави(ли), другую сто ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х). И вси наклады и шкody на речє(н)є слова и(х) мл(сти), кро(м) всако(г)ло доводу и присаги, заплати(ти) и ѿ(т)ложи(т) має(м) и буде(м) пови(н)ни, што все вря(д) кгро(д)ски(и) володи(мє)рски(и) має(т) мо(ц)нє ѿ(т)прави(ти) на и(н)шо(м) име(н)ю нашо(м), зостави(в)ши и(х) мл(ст) при то(и) заставє ншо(и) вцалє, а(ж) до ѿ(т)да(н)я и заплачє(н)я и(х) мл(с)ти тоє сумы пнзє(и), позычєное и (д)ля лєпшое мо(ц)ности то(г)ло нашо(г)ло запи(с)у. Має(м) мы тую за(с)таву ншу и сє(с) ли(ст) на(ш), ста(в)ши

193 зв.

на (в)ряде за(м)ку г(с)дрьського володиме(р)ского, сего (ж) дня заразо(м) вы(з)на(т) и до кни(г) кгро(д)ски(х) да(т) записа(т). И на то е(с)мо его мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу Попелю и ма(л)жо(н)це его мл(сти) пне(и) На(ста)сья дали се(с) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) печат(т)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ных ру(к) нши(х) Ивана а Пе(т)ра Гавриловичо(в) Якови(ц)ки(х). При то(м) были, и того добре сведоми, и за о(че)ви(с)тою а устною про(з)бою ншою печати сво(и) к сему ншому вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и) а па(н) Миха(и)ло О(ра)н(с)ки(и). Писа(н) у Володиме(р)и лѣта по нароже(н)ю Исуса Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисача пя(т)со(т) се(м)деса(т) шо(с)того, м(с)ца ноабра, девятого дня. Ива(н) Гаврилови(ч) Якови(ц)ви(и) рукою вла(ст)ною, Пе(т)ръ Га(в)рилови(ч) Якови(ц)ки(и) рукою вла(ст)ною.

*123. Уступний запис Федора і Богуша Дривинських,
які передають записаний на них маєток у володіння свого батька,
поки той житиме, а після його смерті успадкують,
залишаючи мачусі тільки рухомі речі.*

Акт від 17 січня 1577, № 197, 3.

- 220 Я, Фе(д)о(р), а я, Богу(ш) Васи(л)євичи Дриви(н)ские, вы(з)навае(м) сами на себе ты(м) нши(м), ли(с)то(мъ) ко(ж)дому, кому бы то належало вѣда(ти), тепе(р) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) што его мл(ст) па(н) о(т)е(ц) на(ш) па(н) Василе(и) Федорови(ч) Дриви(н)ски(и) выда(л) и вы(п)сажи(л) дочо(к) свои(х) а се(ст)рѣ нши(х) у ма(л)же(н)ство за и(х) мужо(в), то е(ст) се(ст)ру нашу Соломонию на пна Пе(т)ра Я(ц)ковича А(н)дру(з)ско(г)о[о], а О(в)до(т)ю за пна Прокопа Степановича Гуля(л)ни(ц)кого, а Стефа(н)ю за пна Миха(и)ла Семеновича, обывателя ме(с)та Воло(д)име(р)ско(г)о[о], Залу(з)ко(мъ) (?), а На(с)та(с)ю за пна Тимона Васи(л)євич(а) Дубни(ц)кого. Ты(х) чотыро(х) дочо(к) свои(х) а се(ст)рѣ нши(х) выда(в)ши и выпра(в)у всю достато(ч)не о(т)давши, о(д)е(р)жа(л) его мл(ст)о(т) ты(х) чотыро(х) дочо(к) // 220 зв. свои(х) а се(ст)рѣ нши(х) ли(с)ты урядовые на вырече(н)е то(г)о[о] име(н)я ншо(г)о[о] спо(л)но(г)о[о] на(м), сыно(м) его мл(сти), на ве(ч)но(ст), а его м(л) на ты(х) ча(ст)ках, о(т) се(ст)рѣ нши(х) выречены(х), до живота его мл(сти) ме(ш)ка(н)е ве(ч)ное. А и(ж) тые вырече(н)я и записы о(т) ты(х) чотыро(х) се(ст)рѣ нши(х) звы(ш) поменены(х) на(м) яко о(т)чичо(м) то(г)о[о] име(н)я тые записы належа(ли), его мл(ст) па(н) о(т)е(ц) на(ш), будучи чоловѣко(м) в лете(х) зо(ш)лы(и) и не хотячи ты(х) ли(с)то(в) у себе хова(т), рачи(л) его мл(ст) на(м) тые вси ли(с)ты, нале(ж)ные тому име(н)ю ншому, до ру(к) нши(х) о(т)да(ти). А кгда (ж) его мл(ст) тую всю спра(в)у дочо(к) свои(х) а се(ст)рѣ нши(х) на(м) на ве(ч)но(ст) належа(ч)ую о(т)да(л), мы те(ж), в то(м) бачечи ла(с)ку его мл(сти) пна о(т)ца ншо(г)о[о], о(б)ва(р)уемь его мл(сти) ты(м) ли(с)то(мъ) нши(м) тое доброво(л)ное мешка(н)е до живота его мл(сти) з ма(л)жо(н)ко (!) его м(л) а мачехою ншою пнею Ми(л)кою Бо(г)да(н)о(в)ною Лидухо(в)ско(г)о[о]. Воле(н) его мл(ст) на то(и) ча(сти) свое(и), на которо(и) дво(р) стары(и) с по(л)ми и сножа(т)ми, з лю(д)ми, на (и)мя Давыда, на цѣло(м) дворици Пе(т)раша, на цѣло(м) дворици и зо всими и(х) пови(н)ностями, та(к)же до живота свое(г)о[о] споко(и)не седе(ти) и

ужива(ти) маєт. А по животе его мл(ст) має(т) тоє име(н)є, кгру(нт) в целости, до ру(к) нши(х) и пото(м)ко(в) нши(х) прє(и)ти и спа(с)ти. А што ся дотыче(т) пне(и) ма(л)жо(н)ки є(г)л[о] мл(сти) а пнеє мачохи ншое пнеє Ми(л)ки, которая, є(ст)ли бы по животе его мл(сти) зостала, то(г)ды не має(м) є(и) мл(с)ти жа(д)но(г)л[о] ути(с)ку в рєча(х) є(и) рухомы(х), которые на то(т) ча(с) при па(н)у ѿ(т)цу ншо(м) єсть, чини(ти) не має(мъ). Але має(т) пни мачоха нша, пни Ми(л)ка, тые вси рухомые рєчи, бы(д)ло вшелякое, што на то(т) ча(с) при па(н)у ѿ(т)цу нше(м) є(ст), та(к)же и па(ш)нїи вшелякое, в гу(м)не спратаное, и на по(ли) ѿзимое, и на ве(с)ну, которая бы по ѿ(т)цу нше(м) засиана зостала, полови(цу) має(т) пни Ми(л)ка с ты(ми) де(т)ка(ми) своими на себе доброво(л)не побрати, яко (ж) и то єсмо ѿбачи(ли), абы є(и) мл(ст) не та(к) ры(х)ло скор(б) (?) по сме(р)ти пна ѿ(т)ца ншо(г)л[о] с то(г)л[о] дому ншо(г)л[о] ѿ(т)цо(в)ского зо (в)сими тыми рухомыми рєчами своими (<, > во(н) вы(и)ти мєла. Але поволи(ли) єсмо є(и) мл(сти) ча(с)у змєшка(ти), за чи(м) бы сз за всеми тыми рєчами своими вырумова(т) мєла с того дому ншо(г)л[о] ѿ(т)цо(в)ского за ше(ст) неде(л) ѿ(т) то(г)л[о] ча(с)у зы(и)штья ѿ(т)ца ншо(г)л[о] з сєго свѣта. А є(ст)ли бы бы(х)мо его мл(с)ти пну ѿ(т)цу ншому або и по сме(р)ти его мл(сти) пне(и) мачосє ншо(и) якую перека(зу) и тру(д)ность чинити мєли // и чи(м)-ко(л)вє в то сз вступова(т) мє(ли), та(к)же и по животе его м(л) пне(и) мачосє ншо(и) до ты(х) ше(сти) неде(л) споко(и)но(г)л[о] вырумова(н)я не допусти(ли) и чи(м)-ко(л)вє(к) то(г)л[о] заборони(ли), то(г)ды пови(н)ни будє(м) за(р)уки запла(ти) на замо(к) Володимє(р)ски(и) пя(т)дєся(т) золоты(х) по(л)ски(х), а стороне на(р)ушно(и), пану ѿ(т)цєви и пне(и) ма(л)жо(н)цє его мл(сти) и ты(м) сыно(м) его м(л), другу ю пє(т)дєса(т) золоты(х) по(л)ски(х) и вси шкоды и наклады на прирєчє(н)є слова которо(г)л[о] з ни(х), ѿ(к)ро(м) присаги и доводу, и(х) мл(с)ти запла(ти)ти має(м) и будє(м) пови(н)ни. И на то єсмо да(ли) его мл(сти) па(н)у ѿ(т)цєви ншєму, пну Васи(л)ю Федорови(ч)у Дриви(н)скому, то(т) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) с печат(м)и ншими и с по(д)писо(м) мєнє, Федора Дриви(н)ско(г)л[о], руки моєє по-ру(с)ки(и). При чо(м) бы(ли), и то(г)л[о] добрє свєдомы, и за устюно про(з)бою ншою печат(и) свои приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Лаза(р) Лавренови(ч) Ивани(ц)ки(и), су(д)а кгру(д)ски(и) володимє(р)ски(и), па(н) Семє(н) Ласкови(ч) Чє(р)нъчи(ц)ки(и) а па(н) Василє(и) Ва(н)кови(ч) Вє(р)бъски(и). Писа(н) у Дривини лєта по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)това, сына божого, тисєча пя(т)со(т) сє(м)-дєса(т) сємо(г)л[о], м(с)ца гє(н)варя чє(т)вє(р)то(г)л[о] дня. Фєдо(р) Васи(л)є-ви(ч) Дриви(н)ски(и), вла(ст)наа рука.

221

*124. Заставний запис Миколая Лисаковського,
який віддав у заставу свій Устилузький маєток
Стефанові Андрійовичу Збаразькому
до виплати йому грошового боргу 11 червня 1577.*

Акт від 17 червня 1571, № 124, 1.

Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), каштала(н) любачо(в)ски(и), созна- 249 зв.
ваю ты(м) мой(м) листо(м) нинєшнїи(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,
кому того по(т)рєба будє(т) вєдати або, чтучи его, слыша(ти), што (ж) ку

пи(л)но(и) а ве(ли)ко(и) потребе мое(и) позычи(л) и взя(л) есми у велемо(ж)-ного пна его мл(сти) кнза Стефана А(н)дреевича Збара(ж)ского, воеводы тро(ц)кого, пе(в)ную суму пнзе(и), то е(ст) тысячю золоты(х) по(л)ски(х), личачи ко(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)цати гроше(и) по(л)ски(х), а в кожды(и) грошь по(л)ски(и) по ѿ(с)ми пнзе(и) белы(х), в которо(и) же то суме пнзе(и) поменено(и) застави(л) есми его мл(ст) име(н)а моего Устилу(з)ского люде(и) мои(х) вла(ст)ны(х) служобъ десе(т), то е(ст) ко(ж)дную меновите в семь листе ѿписа(в)ши на (и)мя. Кас[...] де(р)жить полула(н)о(к) и ѿгоро(д), с того дае(т) гроше(и) ѿ(с)мьна(д)ца(т), Ра[...] де(р)жить полула(н)окъ, с того дае(т) ци(н)шу гроше(и) двана(д)ца(т), Лавринъ де(р)жить по(л)тора полула(н)ка, дае(т) ци(н)шу гроше(и) два(д)ца(т) и два, Фе(д)ко Дашкови(ч) держитъ по(л)тора полула(н)ка, дае(т) гроше(и) ѿ(с)мьна(д)ца(т), Фе(д)ко Риболов(в) держитъ полула(н)о(к), дае(т) гроше(и) двана(д)ца(т), Левко Дашкови(ч) держитъ по(л)тора полула(н)ка, дае(т) гроше(и) два(д)цать[...]. Мици(к) де(р)жить по(л)тора полула(н)ка дае(т) гроше(и) ѿ(с)мьна(д)ца(т). Тишко Кушне(р) ци(н)шу дае(т) копу гроше(и) и чоты(ри) гроши и не повинне(н) ничего робити, то(л)ко кушне(р)ство, [...] ыпи(н) де(р)жить полула(н)о(к), дае(т) гроше(и) двана(д)ца(т). Шелестови(ч) держитъ полула(н)о(к), дае(т) гроше(и) двана(д)ца(т). Тыє вси поменены(и) пови(н)ни в ты(и)де(н) по три дни роби(ти), ѿкро(м) Ти(ш)ка Кушнера. Которие (ж) то лю(д)и мои име(н)я Устилу(з)ского мае(т) его мл(ст) кна(з) воевода тро(ц)ки(и) почати де(р)жать и во владность свою взяты з року и дня пе(в)но(г)ло ѿ(т) светое тро(и)цы свата ри(м)ско(г)ло, которое тепе(р) бли(з)ко приходи(т) в нине(ш)не(м) року тисеча па(т)со(т) семьдесе(т) пе(р)вомъ, м(с)ца июня, двана(д)цатого дня, то е(ст) на два роки до такового жъ свята ры(м)ско(г)ло светое тро(и)цы, которое вжо свато будетъ в року тисеча па(т)сотъ семьдесе(т) третемъ и, де(р)жачи // его мл(сти) в моцы свое(и) тыє лю(д)и, ѿ(т) мене заставлены(и), мае(т) его мл(ст) и(х) судити, радити и ко(ж)дого ви(н)ного водлу(г) выступу и(х) кара(ти) и на ни(х) вины брати никоторо(х) стари(х) звычаев и пошлыны не упушаючи, а нови(н) не уставляючи. А в ты(х) дву(х) роко(х) я самъ, де(т)и, бли(з)кие, кро(в)ные и повиноватые мои в тыє лю(д)и е(г)ло мл(сти), ѿ(т) мене за(с)та(в)лены(и) и выше(и) имени пописаны(и), ници(м) са уступова(ти) и никоторое переказы чини(ти) не маю(т) и тоє сумы пнзе(и) тисечи золоты(х) по(л)ски(х) межи роко(в) и по року на(з)начоно(м) не мае(м) его мл(сти) ѿ(т)дава(ти) ани того име(н)а моего Устилу(з)ского люде(и) е(г)ло мл(сти), ѿ(т) мене заставлены(х), з моцы его мл(сти) брати не маю, то(л)ко на то(т) де(н) и рокъ, в семь листе ѿписаны(и), то е(ст) на де(н) светое тро(и)цы, кгда два роки вжо спо(л)на до(и)дуть. А тыє пнзи тисечю золоты(х) по(л)ски(х) не маю никому иному ѿ(т)да(т), ѿ(д)но до ру(к) самому е(г)ло мл(сти) кнзю Стефану А(н)дреевичу Збара(ж)скому, воеводе тро(ц)кому, а е(ст)ли (ж) на его мл(ст) в то(м) часе па(н) бо(г) сме(р)ть допустити рачи(л), тогда пне(и) ма(л)жо(н)це его мл(сти) пне(и) Настазе(и) Миха(и)ловне, кнжне Мьстисла(в)ско(и), або сыну его мл(сти) кнзю Пе(т)ру Збара(ж)скому, воеводичу Тро(ц)кому, або те(ж) кому бы то ѿ(т) его мл(сти) на тастаме(н)те записано было, тую суму пнзе(и) тисечю золоты(х) по(л)ски(х) пе(р)ве(и) ѿ(т)дати. То(ж) тыє лю(д)и мои в мо(ц) свою взати маю на то(т) ро(к) поменены(и) и, (в) се(м) листе мое(м) выше(и) ѿписаны(и), а не ина(к)шо(ю) монетою его мл(сти) ты(х) пнзе(и)

ω(т)давати маю, ω(д)но монетою по(л)скою. А пере(д) ты(м) роко(м) и дне(м),
 выше(и) на(з)начоны(м), маю его мл(с)ти па(н)у воеводе тро(ц)кому ω(з)на(и)-
 мити за ше(ст) неде(л) и тую суму позычоную до ру(к) его мл(сти) дати маю.
 А где бы(х) а самъ або дети мо(и) и хто (ж) ко(л)векъ з близки(х), кре(в)-
 ны(х) и повиноваты(х) мои(х) межи ты(х) дву(х) роко(в) в тые люди, ω(т)
 ме(н)е его мл(с)ти заставленые, чи(м) са ко(л)векъ вступовати и в де(р)-
 жа(н)ю его мл(сти) переказу якую чини(ти) ме(л), не ω(т)да(в)ши тисечи
 золоты(х) по(л)ски(х), та(к) те(ж) естли бы з mocy и де(р)жа(н)а его мл(с)ть
 выби(л) або е(ст)ли бы те(ж) по выде(р)жа(н)ю ты(х) дву(х) роко(в) тое сумы
 пнзе(и) выше(и) мененое на то(т) ро(к) и де(н) на свтую Тро(и)цу // в року
 тисеча па(т)со(т) семьдеса(т) третемъ его мл(с)ти пну воеводе самому, ма(л)-
 жо(н)це або сыну его мл(сти) не ω(т)да(л) и не заплати(л), то(г)ды его мл(ст)
 са(м), ма(л)жо(н)ка або сы(н) его мл(с)ти тые люди, ω(т) мене заста(в)леные,
 име(н)а моего Устилу(з)ского, выше(и) имени ωписаные, зъ землами и(х)
 и со вси(м) на все, та(к) те(ж) со всакими пожи(т)ками де(р)жати и (в)жи-
 вати мае(т) а(ж) до други(х) дву(х) таковы(х) же роко(в) на таки(и) же
 рокъ и де(н). А хто бы-ко(л)векъ якую кри(в)ду в забира(н)ю кгру(н)то(в)
 ты(х) по(д)даны(х) име(н)я мое(г)lo Устилу(з)ского за де(р)жа(н)а его мл(с)-
 ти [чинил, то(г)ды его мл(ст) мае(т) того борони(ти), яко вла(ст)ности своее,
 а я завжды, и ко(л)ко кро(т) буде(т) того по(т)реба, за ωбосла(н)е(м) его
 мл(с)ти або вра(д)ника его мл(сти) ωчищати и в ко(ж)до(г)lo права засту-
 повати маю и буду повине(н). А е(ст)ли бы(х) не ωчисти(л) або е(ст)ли бы у
 его мл(сти) хто право(м) по(и)скива(л), то(г)ды буду повине(н) его мл(сти)
 и(н)шое име(н)е свое в то(и) же суме пнзе(и) заставити, где е(г)lo мл(ст)
 са(м) похоче(т) (.). Та(к)же и слу(ж)бу вое(н)ную с того име(н)а служи(ти)
 повине(н) буду. А е(ст)ли бы те(ж) за де(р)жа(н)а его мл(сти) тые люди з
 допущене(н)а бо(ж)его ωгне(м), поветрие(м), во(и)ною або яко (ж) ко(л)векъ
 зубожоны и знищоны бы(ли) або пре(ч) пошли, тогды его мл(ст) в то(м)
 ничо(г)lo шкодовати не мае(т) ани и(х) буде(т) по(и)скивати, але спо(л)на
 тую суму пнзе(и) тисечу золоты(х) по(л)ски(х) ω(т)дати и заплати(ти) по-
 вине(н) буду водлу(г) того запису моего. А где бы(х) те(ж) я самъ, де(ти)
 мо(и) або хто з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) въ яко(м)-ко(л)ве(к)
 а(р)тыкуле чи(м)-ко(л)векъ са спротива(л) або его бури(ти) и касовати
 хоте(л) и тому ωпису досы(т) не вчини(л), то(г)ды повинен буду заруки
 заплати(ти) на г(с)дра корола его мл(ст) тисечу золоты(х) по(л)ски(х) (.) а
 стороне, то е(ст) его мл(с)ти кнзю Стефану А(н)дрезевичу Збара(ж)скому, вое-
 воде тро(ц)кому, другую тисечу золоты(х) по(л)ски(х), а на су(д) зе(м)ски(и)
 воло(ди)ме(р)ски(и) па(т)со(т) золоты(х) та(к)же по(л)ски(х), а, заплативши
 тые вси заруки, пре(д)са при супо(л)но(и) mocy се(с) запи(с) мо(и) у ко(ж)-
 дого права де(р)жа(н) бы(ти) мае(т). А е(ст)ли бы те(ж) в то(м) часе па(н)
 бо(г) на мене сме(р)ть допусти(ти) рачи(л), то(г)ды де(ти), бли(з)кие и по-
 то(м)ки мои во (в)се(м) са маю(т) // и буду(т) пови(н)ни заховати проти(в) 251
 его мл(сти) во(д)лугъ сего запису моего, ничи(м) его не ω(т)ступуючи,
 ве(д)же е(ст)ли бы в то(м) часе его мл(сти) то(г)lo якаа по(т)реба была
 тые люди кому иному застави(ти), то его мл(с)ти во(л)но будетъ кому хо-
 те(ч)и заставити по(д) ты(м) же способо(м) и в то(и) же суме пнзе(и), яко ω(т)
 мене его мл(сти) заставлено ест. И на то(м) его мл(сти) да(л) се(с) мо(и)
 запи(с) по(д) моего печатю и с по(д)писа(н)емъ вла(ст)ное руки моее. А ку

твѣ(р)дости того моего листу проси(л) есми ѿ приложе(н)е печатѣ(и) люде(и) добры(х) земанъ повету Володимѣ(р)ского и(х) мл(с)ти пана Лена(р)та Кгу(р)ского, пна Семѣна Богушевича Пузо(в)ско(г)ло а пна Ти(х)на А(н)д-реевича Ора(н)ского, возного повету Володимѣ(р)ского, и и(х) мл(с)ть на ѿчевистую прозбу мою то вчинити и печати свои приложити рачили к сему моему листу. Писа(н) у Устилузе (.) лета бо(ж)его нароже(н)я тисеча пать-сотъ семьдѣсать пе(р)вого, м(с)ца июня, одинадѣцато(г)ло дня. Микола(и) Лысаковѣски(и), кашталянъ любачовѣски(и), рукою своею.

*125. Заставний запис родини Курцевичів,
що дала Михайлові Дубницькому в заставу
маєток до часу сплати грошового боргу.*

Акт № 113, 1 (дата залита чорнилом).

- 234 Я, кня(з) Миха(и)ло Ку(р)цѣви(ч), и я, Полонѣя, кнѣ(ж)на Че(т)вѣ(р)-
тѣ(н)ская, ма(л)жо(н)ка его, и мы, сыны, и(х) мл(с)ти, кня(з) Алекса(н)дро,
кня(з) Федо(р) а кня(з) Ко(с)те(н)ти(н) Ку(р)цѣвичы, визнаваемъ сами на
себе си(м) наши(м) ли(с)то(м), кому буде(т) по(т)реба то(г)ло ведати, и(ж)
ку велико(и) а пи(л)но(и) погребѣ ншо(и) спо(л)но(и) позычили и взяли
234 зв есмо руками нашими у пна Миха(и)ла // Дубницко(г)ло, во(и)та воло(д)и-
ме(р)ского, и (в) жоны е(г)ло пнез Томилы Данило(в)ное сто ко(п) гроше(и)
ли(ч)бы лито(в)ское, личачи в кожды кгрош) по десети пнзе(и) белы(х), и
(в) то(и) сумѣ пнзе(и) заве(ли) [...] е(с)мо [...] си(м) листо(м) нши(м) и заво-
ди(м) и зара(з) въ мо(ци) и во вла(д)но(ст) подаѣ(м) и по(с)тупуѣ(м) пну
Дубни(ц)кому и жоне [...] половицу села Ягодна з людми а по(д)даными
ншими та ѿсѣлыми тя(г)лыми и з огоро(д)никами, з дворищами пусто(в)-
скими, с по(л)ми, з сновожа(т)ми и ко(р)чмою, з [...] и зо вси(м) на (в)се, яко
се тоѣ име(н)ѣ нше, половица села Ягодна, сама в себе, в широ(с)ти, кгру(н)-
тѣ(х) и во (в)си(х) пожитка(х) и доходе(х) свои(х) маѣт, ничего та(м) в поло-
вицы то(г)ло села Яго(д)на и во вси(х) пожи(т)ка(х) то(г)ло име(н)я ншо(г)ло
на на(с) не зо(с)тавую(чи) ани вы(и)муючи. А то все есмо пну Миха(и)лу Дуб-
ницко(му) до рукъ подали и по(с)тупили роко(м) пе(в)ны(м), то е(ст) ѿ(т)
боже(г)ло нароже(н)я близко пришлое свято в року теперешне(м) тисеча
пя(т)со(т) ѿ(с)мьдѣсято(м) до року зупо(л)ного до [...] свята божо(г)ло на-
роже(н)я, которое будетъ в року [...] тисеча пя(т)со(т) ѿ(с)мьдѣсятъ пе(р)-
вомъ [...] ѿ(т) року до друго(г)ло року, та(к) и(ж) па(н) Дубницки(и), жо-
на и пото(м)ки его або то(т), кому бы то ѿ(н) ѿ(т) себе заве(л) и застави(л)
оное име(н)ѣ ншое Яго(д)но половицу [...] зо вси(м) на (в)се, ничо(г)ло ти(мъ)
на на(с) не вы(и)муючи ани zostавую(чи), роко(м) пе(в)ны(м) ѿ(т) божо(г)ло
нароже(н)я свята менованого до року и та(к) ѿ(т) року до року а(ж) до
ѿ(т)да(н)я зупо(л)ного [...] на ро(к) тоѣ сумы пнзе(и) ста ко(п) грше(и) [...] споко(и)не де(р)жати и яко свое(и) вла(ст)но(ст) ужива(ти) [...] и во(л)ни
буду(т) а(л)бо то(т), кому бы то ѿ(н)и в то(и) же сумѣ за(с)тави(ти) мо(ц)ни и
во(л)ни буду(т). А мы вси и никоторое з нас сами и ни(х)то з дете(и), бли(з)-
ки(х), кро(в)ны(х), пови(н)ны(х) и слу(г) наши(х), та(к)же и ѿ(б)чи(х)
ѿ(с)объ пну Дубницкому, жоне, дете(м) и потомъкомъ его або тому, кому бы
235 то ѿ(н) в то(и) сумѣ за(с)тави(л), в оно(мъ) // име(н)ю ншо(м), половицы

Яго(д)на, в люде(х), поля(х), сеножате(х), ко(р)чмы, в мыте ниякое кры(в)-ды, шкоды, переказы и трудности чинити и задавати не маемъ, але и овше(м) ѿ(т) всяко(г)ло(у) права позыва(н)я, кгва(л)ту, кри(в)дь и шко(д), та(к) вси, яко никоторие-ко(л)ве з на(с) вла(ст)ны(м) гршмъ ко(ш)то(м) и накладо(м) нши(м) пна Дубни(ц)кого, жону и пото(м)ко(в) его и того, кому бы то онъ в оно(и) суме ѿ(т) себе застави(л), и ко(ж)дого де(р)жачо(г)ло(у) боронити, очищити, ѿсвобожати в ону с то(г)ло(у) име(н)я мы сами съвои(м) ко(ш)то(м) служити и заступовати и то (в)се и ко(ж)дую ре(ч) засобна зы(с)тити и по(л)нити по(д) закладо(м) на пна Дубни(ц)кого, жону, дете(и) и пото(м)ковъ его, и то(г)ло(у), кому бы то ѿ(н) застави(л) двема сты копами грше(и), тому досы(т) чинити буде(м) и маемъ, дети и пото(м)ки нши пови(н)ни буду(т). Маеть па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), жона, дети и пото(м)ки его и то(г), кому бы то ѿ(н) ѿ(т) себе заставилъ тоє име(н)е ншо, половицу села Яго(д)на, зо (в)сими лю(д)ми та(м) ѿсельми зъ и(х) зе(м)лями, с платы, с по(л)ми, з сеножа(т)ми, з дубровами, с пусто(в)щинами, съ ко(р)чмою, з мыгомъ, с пущами и зо (в)сими, яко се тоє име(н)е < . > ншо, половина села Яго(д)на, само в собе и (в) пожи(т)ка(х) свои(х) мае(т) де(р)жати и (в)живати, лю(д)ми робити, я(к) сами похочу(т), и (в) повозы и(х) посылати в пуша(х) и (в) дуброва(х) нши(х) тамошни(х) всякое дерево на будова(н)е и на (д)рова на свою потребу рубати и брати и до име(н)я своего доброво(л)не вывозити и кому хочечи то все во(л)ны буду(т) в то(и) же суме пнзе(и) завести и заставити таковымъ же роко(м) и по(д) таковыми (ж) ѿбвоя(з)ки, выше(и) в се(м) листе ншмъ ѿписаными, до то(г)ло(у) часу, а(ж) бы(х)мо тую суму пнзе(и) сто копь грше(и) лито(в)ски(х) на рокъ, в се(м) листе ншимъ ѿписаны(и), пану Дубни(ц)кому, жоне и пото(м)ко(м) его або тому, кому бы то ѿ(н) ѿ(т) себе застави(л), ѿ(т)дали и спо(л)на заплатили. А безъ року меновано(г)ло(у), то е(ст) межи // роками, яко се выше(и) поменило, оно(г)ло(у) имения ншо(г)ло(у) Яго(д)на и всего, што ку нему належи(т) в нихъ окупати тру(д)ности, переказы и шкоды никоторое в деръжанью и(м) чинити не маемъ по(д) ты(м) же закладо(м) на пна Дубни(ц)кого и пото(м)ко(в) его двемасты копами грше(и) лито(в)скихъ. А естли бы за де(р)жа(н)я и(х) люди нши с то(г)ло(у) села розышлисе про(ч), то(г)ды мы того на ни(х) вечъне по(и)скивати не маемъ и не буде(м) мочи и ве(ч)ное мо(л)ча(н)е ѿ то мети мае(м) по(д) таки(м) же закладо(м) двемасты копами гроше(и) А кгды на ро(к) в се(м) листе ншо(м) менованы(и) похоче(т) в ни(х) тоє име(н)е ншо окупити, тогды мы тую суму сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) монетою доброю по(л)скою або лито(в)скою, на которо(и) бы они перестати хотели, ни(г)де и(н)де, то(л)ко на пе(в)но(м) мѣстѹ в дому и(х) у Володимери або в Дубнико(х) имъ до рукъ ѿ(т)дати и заплатити мае(м), кому всему досы(т) чинити и то и(м) зыстити во(д)ле сего ли(с)ту запису нашо(г)ло(у) пови(н)ни буде(м) по(д) ты(м) же закладомъ и ѿбвоязъки выше(и) ѿписаными. Кгде бы(х)мо тому всему досытъ не вчинили и чимъ-ко(л)векъ се(с) ли(ст), запи(с) нашъ нарушили або тоє име(н)е ншое ѿ(д)но або што ѿ(т) него пожи(т)ко(в), не ѿ(т)давши сумы та(к) на рокъ, яко и межи роками, ѿ(т)няли, шкоду и переказу в чомъ-кольвекъ имъ та(м) чинили, то(г)ды буде(м) пови(н)ни пну Дубни(ц)кому, жоне и пото(м)комъ его и тому, кому бы то они ѿ(т) себе заставили тую суму совито, то е(ст) двесте копь гроше(и) лито(в)скихъ, и заклад поменены(и) за(п)латити и вси шкоды и наклады и(х), которые бы они для

235 зв.

то(г)ло, ѿпъравуючи ся ѿ то з нами, наложили, бе(з) жа(д)ное присеги доводу и(х), ѿ(д)но на голое слово и(х), заплатити и нагородити и ѿ (ш)тѣ ѿ (в)се во(л)но буде(т) пну Дубни(ц)кому, жоне и пото(м)ко(м) его и тому, кому бы то ѿни заставили, на(с) позывати ку праву та(к) до его королевское милости, альбо суду на(д)во(р)ного, альбо тежь до суду земьского, альбо кгро(д)ского володима(р)ского, и до которого (ж) кольвекъ в раду иного повету, бу(д) зупольного або и незупо(л)но(г)ло, рокомъ завиты(м) позвати. А мы, ѿ(т)ступуючи в томъ во (в)семъ права посполитого и повету своего за перьвши(м) позовомъ и ни пе(р)вшимъ року, яко на завитомъ, такъ пере(д) его короле(в)скою милостю, яко пере(д) судо(м) земьски(м) або кгро(д)ски(м) володима(р)ски(м) и пере(д) всяки(м) в радомъ ино(г)ло повету стати и, ничи(м) року и позву не збиваючи, и(м) во (в)се(м) во(д)ле сего запису и ѿбвязко(в) ншихъ усправе(д)ливитисе мае(м) и буде(м) пови(н)ни. А его короле(в)ская мило(ст) и вра(д) кожды(и) таковы(и), хотя стане(м) або и не станемъ, те все во(д)ле сего ли(с)ту запису ншо(г)ло ѿ то совито(ст), закла(д) и шкodu и(х) на на(с) и добра(х) наши(х) всказывати и ѿ(т)праву мо(ц)но во (в)се(и) суме вказано(и), зара(з) не покладаючи жа(д)ны(х) роко(в) на (и)ме(н)яхъ нши(х), и(м) вчинити мае(т) и моце(н) будетъ. И на то есмо пну Дубни(ц)кому дали се(с) нашъ листь по(д) нашими печатъми и с по(д)писа(н)емъ рукъ наши(х), хто писати вмее(т). А при то(м) были, и то(г)ло добре сведоми, и за прозбамы ншими печати свои к сему ншому листу приложити рачили и(х) милость ѿте(ц) Феодосе(и), з воли боже(и) епископъ володима(р)ски(и) и бересте(и)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Костюшко-ви(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зе(м)ски(и) володимерьски(и), па(н) Павель Григо(р)еви(ч) Ѡра(н)ски(и) Писа(н) у Володимери лета божего нароже(н)я тисеча пя(т)со(т) ѿ(с)мьдесято(г)ло¹, м(с)ца декабря, двадцать второго дня.

126. Дарчий запис Олени Тимофійвни Кисілівни на суму грошей на маатку, який вона відписує своєму чоловікові.

Акт № 21, 1, дата відсутня.

- 28 Я, Бо(г)дановая Ко(с)тюшковица Хобо(л)то(в)ско(г)ло, су(д)иная повету Володима(р)ско(г)ло Ѡлена Тимофее(в)на Киселе(в)на, вы(з)наваю симъ мой(м) листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)ло вѣдати або чгучи, слышати, нинешне(м) и на пото(м) будучимъ, и(ж) што пе(р)ве(и) сего даровала и записала есми его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)я зе(м)скому повету Володима(р)ско(г)ло, суму пнзе(и) сто и ѿсмьдеса(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, 28 зв. ѿправы свое(и) вено(в)но(и), которую есми мѣла ѿ(т) перьво(г)ло мужа // моего пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, и(ж) ѿ(н) мнѣ на третє(и) части име(н)я свое(г)ло въ Яковича(х) тую суму пнзе(и) напро(т)иву внесе(н)я мое(г)ло, што е(с)ми вла(ст)не в до(м) его ѿ(т) ѿ(т)ца мое(г)ло внесла, записал, на што ли(ст) сво(и) вы(з)наны(и) вено(в)ны(и) по(д) печатю своею и по(д) сведо(м)емъ и печатъми люде(и) до(б)ры(х) мнѣ да(л). Которы(и) я ли(ст)

¹ Мабуть помилка, лист писаний у 1570 р.

его, та(к) те(ж) и сво(и) ли(ст) вы(з)наны(и) его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану дала, ни(ж)ли тые ли(с)ты у его мл(с)ти ма(л)же(н)ка мое(г)ло[о] зо (в)сею мае(т)ностью ншою, с привилями и(н)шими многими ли(с)ты по(т)ребными тое ѿсени прошлое в дому ншомъ в Хобо(л)тове, а(к) (!) домъ ншъ згоре(л), погорели. Которое погоре(н)е листо(в), привиле(в) его мл(ст) ма(л)жено(к) мо(и) на враде за(м)ку г(с)дрьского володима(р)ского ѿпеда(л) и (в) книги за(м)ковые записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в себе мае(т). А и(ж) тые ли(с)ты, якъ то(т), которы(и) я на ѿпра(в)у вена свое(г)ло[о] ѿ(т) мужа мое(г)ло[о] пе(р)шого пана Миха(и)ла Якови(ц)кого мѣла, та(к) те(ж) и мо(и) вла(с)ны(и) ли(ст), ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану ѿ(т) мене на то(м) даны(и), погорели, я, утве(р)жаючи то во(д)лу(г) пе(р)шого записа(н)а мое(г)ло[о], и тепе(р) тую суму пнзе(и), сто и ѿсмыдеса(т) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, вена моего, мнѣ ѷ(т) пе(р)шого мужа мое(г)ло[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого на третє(и) части име(н)я его въ Яковича(х) записа(н)о(г)ло[о], ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану даю, дарую и симъ ли(с)то(м) мой(м) записую ве(ч)ными часы. Мае(т) его мл(с)ть ма(л)жо(н)ка мо(и) па(н) Бога(н) в то(и) суме пнзе(и) въ сту и ѿ(с)мидеса(т) копа(х) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы третью ча(ст) всего име(н)я мужа мое(г)ло[о] пе(р)вшо(г)ло[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого в Яковичохъ з дворо(м), з лю(д)ми, зе(м)лами, по(л)ми, сѣножа(т)ми, гаи, залусты, з дубровами, з млыномъ, зѣ ставо(м) и зо всими платы, доходы, пожит(т)ки то(г)ло[о] име(н)я ма(л)жо(н)ка моего пе(р)шого пна Ми//ха(и)ла Якови(ц)кого, и зо (в)симъ на (в)се, я(к) са тое име(н)е его само(г)ло[о] в себе, въ граница(х) и пожит(т)ка(х) свои(х) мае(т), чо(г) му(ж) мо(и) перъши(и) пнѣ Миха(и)ло Якови(ц)ки(и) в де(р)жанию и (в)жива(н)ю бы(л) и што я по животе его де(р)жала, на себе де(р)жати и (в)живати и кому хотєчи ѿ(т) себе тую суму пнзе(и) на то(и) третє(и) части то(г)ло[о] име(н)я мужа моего пе(р)шого именє(м) пе(р)вопоменєного ѿ(т)да(ти), даровати и записа(ти) и во(д)ле воли свое(и) тымъ, яко вла(ст)ны(м) своимъ, шафовати и ку своему ле(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому ѿбе(р)нути, якъ самъ налепе(и) розумєючи. И на то є(с)ми его мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моему пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зе(м)скому повету Володима(р)ско(г)ло[о], дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печат(т)ю. При то(м) были, то(г)ло[о] добре сведомы и печати сво(и) за про(з)бою мою к сєму моему ли(с)ту приложили па(н) Ива(н) Пе(т)рови(ч) Калусовъски(и), су(д)я к(г)ро(д)ски(и) володима(р)ски(и), а панъ Якимъ Васи(л)єви(ч), писа(р) к(г)ро(д)ски(и) володима(р)ски(и), а бра(т) мо(и) па(н) А(н)дрѣ(и) Ти(х)нови(ч) Кисель, а па(н) Семє(н) Ласко Че(р)ничи(ц)ки(и), Писа(н)⟨.⟩ у Воло(д)и(мє)ри.

127. Свідчення Андрія Олександровича Сангушковича, старости Володимирського, про встановлення межі між володіннями панів Радовицьких і Ляховських.

Акт від січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1576.

Я, А(н)дрє(и) Алекса(н)дрови(ч) Са(н)кгушовича, староста воло(ди)ме(р)ски(и), смотрели єсмо того дела, просили мене з obu сторо(н) пнове Ляхо(в)ские, А(н)дрє(и) а Семє(н), а пнове Радови(ц)кие, Дани(л) а Пе(т)рѣ, 195 зв.

иже бы(х) промежи ими справе(д)ливости досмо(т)ре(л) ѿ зе(м)лю, и я-мъ на тую зе(м)лю выеха(л), и пнове Радови(ц)киє повели на(с) // бере(г) леса и привели к ставу Щенюти(н)скому, а ѿ(т)тола повели пнове Ляхови(ц)киє по(д)руго(и) стороне того (ж) леса и приве(ли) к дороге жасковско(и). И тамъ есмо пытали: «Которое сведо(м)е маєте, и(ж) бы то была зе(м)ля ваша, поку(л) есте на(с) ѿ(б)водили?» Сѣни с обу сторо(н) сведо(м)я не мели, ни(ж)ли Радови(ц)киє да [...] приса(г)у Ляхо(в)ски(м), иже [...] приса(г)ли на то(м), я(ко) справне завели и Ляхо(в)ские за присагу са инали, а на пото(м) з обу сторон при(ш)ли на (з)году, и мы промежи ими знашли пано(м) Ляхо(в)ски(м) я(к)бы третья ча(ст) того леса, ѿ которы(и) же ѿни проме(ж) себе спо(р) мели, а пно(м) Радови(ц)ки(м) якъ бы две доли, и казали е(с)мо грани положити и закопы и закопати, почо(н)ши ѿ(т) Щенюти(н)ского ставу, пе(р)вы(и) зако(п) на березе ѿколо бере(з)ки, а други(и) закопъ ѿ(з)ле дороги. А ѿ(т) ты(х) закопо(в) грани вси [...] ѿ(т) ты(х) грани(ц) просто чере(з) лесъ и могилы, котораа (ж) могила по(д) лесо(м), а ѿ(т) тоє могилы промежи леса и поля чере(з) дуброву просто к дорозе радови(ц)ко(и) < . > а чере(з) дорогу к межи старо(и) которую (ж) мели между пре(д)ки и(х) здавна промежи себе, а тою межею а(ж) до дороги жаско(в)ско(и) < . > А таа дорога жаско(в)скаа дели(т) и(х) по леву Радови(ц)ки(м), а по праву Ляхо(в)скимъ а(ж) до границы княз Фе(д)ка Пору(ц)кого. А в ставу Щенюти(н)ско(м) пномъ Радови(ц)кимъ уступу не(т) пото(л), поко(л) вода за(л) [...] А што буде(т) сухо(г)ло болота, < , > то и(м) по половине, и которы(и) грани есмо положили и закопы закопали. А (х)то бы з ни(х) хоте(л) тыє грани або закопы руши(ти), то(т) має(т) за(п)лати(ти) // бра(т) брату десе(т) ко(п) гроше(и), а тыє грани заса має(т) поправи(ти). А при то(м) бы(л) кня(з) Алекса(н)дро Фе(д)кови(ч) Пору(ц)ки(и), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Боке(и) < . > а па(н) Сенюта, горо(д)нич(и) воло(ди)ме(р)ски(и), а па(н) Ивашко Якови(ц)ки(и), а па(н) Фе(д)ко, а па(н) Ми(х)но Ласковичы, а па(н) Куди(н) Дриви(н)ски(и), а па(н) Кня(з)ки(и). А про ле(п)шую справедливость я, кня(з) А(н)дре(и) Алекса(н)дрови(ч), староста воло(ди)ме(р)ски(и), а кня(з) Алекса(н)дро Фе(д)кови(ч), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Боке(и) печати есмо свои приложили к сему ншому листу. Писа(н) у Володи(!) маа пе(р)вы(и) де(н), и(н)диктъ трети(и).

196

128. Заставний запис Миколая Лисаковського на маєток, відданий до сплати грошового боргу Серафену Гостирадовському.

Акт від 4 жовтня 1569, № 19, 3.

16

Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), каштала(н) любаче(в)ски(и), ѿзна(и)мую и чиню явно всимъ посполите самъ на себе симъ мой(м) листо(м), кому то(г)ло по(т)реба буде(т) ведати або, чтучи его, слышати, што (ж) вза(л) и позычилъ есми ку велико(и) а пи(л)но(и) по(т)ребе свое(и) у служебника ве(л)мо(ж)ного княжати его мл(с)ти княз Романа Са(н)кгушковича, воеды(!) бра(с)ла(в)ского и вени(ц)кого, старосты житоме(р)ского, де(р)жавцы речи(ц)кого, у пна Серафѣна Кгостирадо(в)ского ѿ(с)мьсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) < . > ли(ч)бы и монеты польское < . > И (в) то(и) сумѣ пнзе(и) застави(л) есми ему люди мои семъна(д)ца(т) чловеко(в) вы (и)ме(н)ю мое(м) Гно(и)не,

никому ни в чѣмъ не заведеные, на (и)ма Ка(р)па, Во(и)га, Се(р)геа Ра(д)ка, Слешка, Малышку, Гарасима, За(н)ка, Ле(в)ка, Го(р)ка, А(н)дре(и)ца, Микола(и)чую, Ма(р)ти(и)ца Хорочена, Ла(в)рена Череченя, Троана и Ивана Подоленина с по(л)ми, зъ сѣножа(т)ми, з дворищи пусто(в)скими, ставомъ, и з млыно(м), и(з) его выме(л)ками, з боры, лѣсы, с платы грошовыми и дохо//д(ы) ѿ(в)саными, з да(н)ю медовою и зо (в)сими пожи(т)ками, якоко(л)ве названными, з роботами и зо (в)сими и(х) пови(н)ностями, ничего на себе не зоставуючи. И ку тому те(ж) в то(и) же сумѣ выше(и) поменено(и) ве(с)полокъ с тыми (ж) лю(д)ми моими гное(н)скими застави(л) есми пану Серафѣну Кгостирадо(в)скому десе(т) чоловеко(в) люде(и) мой(х) таглы(х) вы (и)ме(н)ю мое(м) Моги(л)не на (и)мя Сре(х)ва Барана, Наумовича, Богдановича, Гричинича, Мороза, Сме(л)ка Барана, Та(ц)ка, Воловаа, Ку(р)яна, такъже с по(л)ми, зъ сѣножа(т)ми, з боры, лѣсы, платы грошовыми и ѿ(в)саными и з да(н)ю медовою, и (з) и(х) роботами и повиноватостами, зо всимъ с ты(м), я(к) я самъ на себе де(р)жа(л) и вжива(л), ничего с того на себе не зоставуючи до року пе(в)ного бли(з)ко при(ш)лого свата бо(ж)его нароже(н)а, которое мае(т) бы(ти) в року тепере(ш)немъ тисача па(т)(!) ше(ст)десать девато(м). Яко (ж) есми вжо тые лю(д)и мо(и), в семъ ли(с)те выше(и) помененые, въ Гно(и)не и (в) Моги(л)не, ѿ(т) сего дна во(в)то(р)ка м(с)ца, а(в)густа два(д)ца(т) трете(г)о дна пну Сарафѣну поступилъ в моцъ и в де(р)жа(н)е пода(л).) А поступилъ те(ж) есми ему властного пола моего, которое на (д)во(р) мо(и) пашуть для сѣа(н)я пашни сто и два(д)ца(т) день поля а сѣножати на (д)вадѣца(т) косаро(в) в томъ имению мое(м) Моги(л)не.) А што которые сѣножати мо(и) вы (и)ме(н)ю мое(м) Гно(и)не, што на дво(р) мо(и) кошовали ты(и) вси, па(н) Серафи(н) мае(т) на себе косити и уживати, на которы(и) рокъ,) И повинене(н) буду тую суму пнзе(и) ѿсѣмсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) на враде г(с)дрско(м) в замъку Володиме(р)ско(м) пну Серафѣну або тому, ко(г)ло ѿ(н) с ты(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ту(т) до Володимера на то(т) ро(к) божее нароже(н)е прише(т), ѿ(т)дати и заплати(ти) маю грошми готовыми монетою по(л)скою, грошъми и полугрош(к)ами // по(л)скими, а не лито(в)скими. То(ж) тые люде мои у Гно(и)не и (в) Моги(л)не к рука(м) свои(м) взати.) а не заплати(в)ши ему тое сумы пнзе(и), я самъ, вра(д)ники, слуги и ни(х)то з бли(з)ки(х) мой(х) ничи(м) вступовати не мае(м), з моцы и де(р)жа(н)я его ты(х) люде(и) вы(и)мовати.) але во все(м) са ку нему споко(и)не захова(ти).) А е(ст)ли бы(х) на то(т) рокъ бо(ж)его нароже(н)а ты(х) пнзе(и) ѿсмисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ему не ѿ(т)да(л) и ты(х) люде(и) свои(х) в него не выкупи(л), ѿ(н) мае(т) ты(и) люди мои ве(д)ле то(г)ло ѿпису моего а(ж) до року бо(ж)его нароже(н)а, которое свато мае(т) бы(ти) тисача па(т)со(т) семъдесато(м), ничи(м) с того листу мое(г)ло не выступуючи, де(р)жати и (в)жива(ти).) А я бе(з) року и межи роко(в) ты(х) люде(и) мой(х) у Гно(и)не и (в) Моги(л)не не маю в него окупова(ти), то(л)ко на ро(к) и де(н) бо(ж)его нароже(н)а. А е(ст)ли бы(х) або двема то(г)ло року похиби(л).) ты(х) пнзе(и) ему не ѿ(т)да(л).) а люде(и) свои(х) в него не выкупи(л).) ты(г)ды ѿ(н) мае(т) ты(и) люди мо(и) ро(к) ѿ(т) року до зупо(л)ное заплаты на ро(к) певны(и) ѿписано е(ст) споко(и)не де(р)жати и (в)живати, роботы роби(ти), пашни сеяти, сѣножати коси(ти), платы и (в)сакіе доходы ве(д)ле пови(н)ности(и) и(х) на себе бра(ти), суди(ти) и радити, пересуды брати и винами кара(ти), а та(к) и(х) самы(х)

16 зв.

17

и кгру(н)ту мое(г)ло] вживати, я(к) я са(м) де(р)жа(л) и (в)жива(л)⟨.⟩ А е(ст)ли бы(х) а, не заховываючиса в то(м) во(д)лугъ опису моего а не ω(т)-давши ему тоє сумы пнзе(и) + ωсмисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) + в тыє люди, поля и сеножати, в лесы, боры и (в) млы(н) на Тур(и) чи(м)-ко(л)ве(к) уступовати або врадни(к) слуги або хто-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) мои(х) якую переказу, приправуючи его ку шкоде и накладу, чини(ти) ме(л)⟨.⟩ а ω(н) бы, што позываю(чи) мене до (п)рава, в то(м) собе шкочу и (в)грату неви(н)не прина(л)⟨.⟩ то(г)ды а маю и повинне(н) буду г(с)дру королю его мл(сти) на замо(к) Володиме(р)ски(и) заруки заплатити — па(т)-со(т) ко(п) гроше(и), а пану Серафъну, яко стороне // ωбражено(и), заруки — другую па(т)со(т) ко(п) гроше(и) — заплати(ти), и вси шкоды и наклады его бе(з) жодного права и доводу, то(л)ко на рече(н)а слова его ему запла-ти(ти) и за то досы(т) учинити⟨.⟩ А заплати(в)ши ты(и) заруки, и вси шкоды, и наклады его, пре(д)са па(н) Серафъ(н) у кожного права и на ко(ж)домъ ме(ст)цу ве(д)ла того ли(с)ту моего захова(н) быти має(т)⟨.⟩ А, чоґо бже ухава(и), часу сме(р)те(л)ного, тоґды дети або бли(з)кие, кре(в)ные и повиноваты(и) мо(и) або то(т), кому бы тыє име(н)а ω(т) мене злецены бы(ли), маю(т) пе(р)ве(и) тую суму пнзе(и) ωсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) пну Серафъну заплати(ти) и во всемъ заховати и во(д)ле того листу, моего запи-сного по(д) ты(м) же ωбова(з)ко(м) и заруками, ничи(м) с того листу моего не выступуючи, то(ж) тым лю(ди) к рукамъ свои(м) взати. А, чоґо те(ж) бже ухава(и) до того року, на пна Серафъна часу сме(р)те(л)ного, тоґды а або дети и бли(з)кие мои або то(т), кому ты(и) име(н)а ω(т) мене злецены буду(т), маю(т) на то(т) ро(к) в семь листе выше(и) поменены(и) ма(л)же(н)ци его пне(и) Га(н)не и дете(м) его ту(т), в за(м)ку г(с)дръскомъ Володи-ме(р)скомъ тую суму пнзе(и) ωсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ω(т)дати и заплати(ти) монетою по(л)скою, грошъми и полугрошъками по(л)скими, а не лито(в)скими. А е(ст)ли бы ω(т) сусе(д)о(в) ωбапо(л)ны(х) або ω(т) кого-ж)-ко(л)векъ ты(м) име(н)амъ Гну(и)ну и Моги(л)ну деалиса якие кри(в)-ды, то(г)ды а або вра(д)ни(к) мо(и) ве(р)бъски(и) борони(ти) и в ко(ж)дого права пна Серафъна заступовати має(м)⟨.⟩ та(к) те(ж) слу(ж)бу г(с)дръскую, вое(н)ную с ты(х) имене(и) мои(х), ему ω(т) мене заведены(х)⟨.⟩ Гно(и)на и Моги(л)на я самъ служити и заступовати маю. А е(ст)ли бы которы(и) чоло-ве(к) мо(и) заста(в)ны(и) за де(р)жа(н)а его с ты(х) имене(и) мои(х) Гно(и)-на и Моги(л)на вте(к) про(ч), то(г)ды а, дети и бли(з)кие его, выноваты(и) мои то(г)ло] по(и)скивати не має(м) и при ω(т)дава(н)ю тоє сумы вы(т)руча-ти пнзе(и) за то не має(м). То(л)ко повинне(н) буду // ве(д)ле того листу моего запи(с)ного тую суму ωсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ω(т)дати и заплати(ти). А што бы те(ж) ω(н) де(р)жечи ты(и) име(н)а мо(и) пашни собе засея(в) або жатую в гу(м)не постави(л), ста(т)ку, конє(и), бы(д)ла, прибави(л), тоґды и по по ω(д)да(н)ю ему тоє сумы пнзе(и) во(л)но ему буде(т) пашню свою пожати и жатую пашню з гумна и вси ста(т)ки свои(и) ако вло(ст)но(ст) свою к ру-ка(м) свои(м) взати и с ты(х) имене(и) мои(х) до име(н)а своего або где похо-че(т) тыми лю(д)ми моими доброво(л)не вывез(ти). А я самъ, ани вра(д)ни(к), ани (х)то з бли(з)ки(х) мои(х) того ему борони(ти) не маємъ по(д) тыми(ж) заруками выше(и) менеными, яко (ж) есми то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) на враде земъско(м) повету Володиме(р)ского ωповеда(л) и до кни(г) земъ-ски(х) записа(ти) да(л)⟨.⟩ И на то даль есми пану Серафъну Кгостирадо(в)-

скому то(т) мо(и) ли(ст) з мою печат(т)ю и с по(д)писомъ вла(ст)ное руки моее по по(л)ску написано. А при том были и то(г) [о] добре сведоми его мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товъски(и), су(д)а земъски(и) повету Володимер(р)ского, а па(н) Федо(р) Ставе(ц)ки(и), писа(р) земъски(и) повету Воло(д)име(р)ского ж. И для ле(п)шое тве(р)дости до того моего листу проси(л) есми и(х) мя(с)ти ѿ приложе(н)е печате(и), которые за пр(з)бою мою печат(т)и сво(и) приложи(ти) рачили к тому моему признаному ли(с)ту. Писа(н) у Ве(р)бо(и) лета бо(ж)его нароже(н)а тиса(ч)а па(т)со(т) ше(ст)деса(т) деватого, м(с)ца а(в)густа, два(д)ца(т) трете(г) [о] дна.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Андрусский (Андруский) Петр Яцкович**, 2, 123.
Андруско Соломонья Дрвинская, 123.
Белостоцкого Овдотья Ивановна, *див.* Ключская.
Берестского Александра, *див.* Осекровская.
[Битенская] Шфросиня Федоровна, жінка Радка Б., 22, 23.
[Битенского] Вовдотья дочка Радка Б. 22, 23.
[Битенского] Матрена дочка Радка Б. 22, 23.
Битенский Радко Гневошевич, землянин землі Волинської пов. Володимирського, 22, 23.
Бобицкий Яцко, 87, 89.
Боговитинович Михайло Войнич, 107.
[Боговитиновича] Марфа (Василевна) княжна Ружинская, 85.
Богуш, підкоморій любельський, 62.
Бокий (Бокей) Печихар Гаврило, суддя земський пов. Луцького, 39, 47, 62, 127.
Бокий Печихвостский Ян, 72, 127.
Болбас Ростоцкий Григорей, писар земський крем'янецький, урядник Марії Колпитовського 111, 120, 121.
Болобан Осекровский Василей, 24.
Болобан Осекровский Иван Василевич, 87, 99, 104.
Болобан Осекровский Мануйло Василевич, землянин пов. Володимирського, 87, 100, 104.
Борзобогатие Крадецкие (Иван, Степан, Иляш) Олеховичи — брати Марії Олехівни Борзобогатої, 19.
Борзобогатого Мария Олехиовна *див.* Лесотинная.
Боротинский, *див.* Ворона.
Борятинский Михайло, 89.
Брезинский Миколай, підстароста минковський, 117.
Брянславский, 109.
[Бутетицкая] Ганна, жінка Оникія Б., 9, 34.
Бутетицкий Грицкович, 2.
Бутетицкий Онйкей Богданович, 9, 34.
[Бутетицкий] Роман [Богданович], 9, 34, 85.
Бутетицкий Солтаи, *див.* Солтан.
[Бутетицкого] Макгдалена } дочки Оникія та
[Бутетицкого] Олена } Ганин, 9, 34.
- Вакгленская Катерина Якубовна**, 43.
Ванель Ивашко, підданий Івана Ключського, 92.
Ванкович Иван, 10, 11.
Василевич Яким — писар гродський замку Володимирського, 20, 22, 23, 30, 45, 97, 126.
Василей, піп полголовський, 84.
Василей, *див.* Гулевич В.
Василевский, піп володимрський, 109.
Вейкглинского Катерина, 116.
Вербовская (Вербская) Евдокия Юревна, *див.* Мировицкая.
Вербский Василей Ванкович, 3, 20, 93, 123.
Вилковский Григорей, перший чоловік Дороти Немценовича, 95, 96.
Витвинский Бартош, 13, 14, 17, 82, 90.
Витвинская (Витвицкая) Катерина Мухавецкая, жінка Бартоша, 82, 90.
Витвинский Томаш, 113, 114.
[Витвинского] Ганна, 80.
Вишневецкий Андрей Иванович, князь, воєвода браславський, 107.
Владислав Иосиф, священик володимирський і берестейський, 106.
Внучко (Внучек) Ян, 83, 94.
Войнич Михайло, *див.* Боговитинович.
Войтехович Стаислав, *див.* Голко.
Воловай, 128.
Волович Григорей, староста мстибогівський і мельницький, 17.
Волович Остафей пан Троцкий, підканцлер Великого Князівства Литовського, 38, 94.
Волинецьвич Каспор Андреевич, 110.
Волчко, Олексей, 79.
Волчко Жасковский Григорей Александрович, 79, 108, 113, 114.
Волчко Прохор, *див.* Жасковский.
Волчко Жасковский, Прокоп, 108.
Вористсткий (Ворисцкий) Иван, 9, 24, 34, 35, 71, 78, 79, 85, 98, 101, 102.
Ворисцкого Любка, *див.* Шпаковская.
Ворона Боротинский Ян, 111.
Воютинський Гаврило Зброхович, 10, 11.

- Ганибел, італієць, 91.
 Гарасим, дворовий чоловік, 128.
 Гарабурда Михайло, писар литовського короля, староста свіслоцький, 62.
 Гаплич Шпановский Іван, війський луцький, 33, 40.
 Гдраиска Огренка Василева, 32.
 Гедройт, підстароста мостовський, 117.
 Гладская Маря Федорова, 32.
 Голко Станислав Войтехович, небіж Щастного Волковича Луковського, 25, 26, 27, 28.
 Голко Войтех, 27.
 Голкова Войтехова Ганна Ванковна, мати Станіслава Г., 27, 28.
 Гораин, піп володимирський, 18, 109.
 Гостекій Ярофей, 20.
 Горюстай Остафей, воеводич новгородський, 55.
 Гричук, дворовий чоловік, 79.
 Грицина, піддаан, 100.
 Гриничя Тирин, 76, 128.
 Гулевич[а] Затурецькіє Василей Федорович, війський і підстароста володимирський, 15, 16, 20, 31, 38, 84, 86, 121.
 Гулевич Григорей, хоруижий землі Волинської, 33.
 Гулевич Іван Михайлович, збирач податків 9, 31, 34, 41, 67.
 Гулевич Роман, 47.
 Гулевичовна Настася Романовна, 47.
 Гулевичова Романо́вая Полагія Матясовна Су-ропятовна, 47.
 Гулялицький Прокоп Степа́нович, землянин пов. Володимирського, 3, 123.
 Гулялицька Овдотя, *див.* Дривинського.
 Давид, 123.
 Дамейский (Доменский) Станислав, служебник Лева Сангушка, 36, 50, 65, 68, 97.
 Даменская Огафья Станиславовая, сестра Мих. Ружинського, 65.
 Данило, підданий Івана Ключьського, 92.
 Дашкович Левко, 124.
 Дашкович Федко, підлеглий чоловік, 124.
 Дембицкий Валентин, канцлер коронний, 91.
 Держановский Станислав, 83, 94.
 Дьдко Гапон Василевич, 119.
 Дмитрович Стахей, 8, 12.
 Довойно Станислав Станиславович, воевода, по-лоцький, 49, 51.
 Долматович Дмитр, 6.
 Дорогуніцкий Александр Андреевич, двоюрід-ний брат Григорія Киселя, 96.
 Дривинский Базиліус Янкович, писар і секретар королівський, 30.
 Дривинский Богуш Василевич, 112, 123.
 Дривинский Василей Федорович, батько Полані, Епістимі, Богуша, Федора, Євгеія, 2, 3, 7, 15, 16, 123.
 Дривинский Єнько Федорович, 69.
 [Дривинский] Євгеий [Василевич], 7.
 Дривинский Кирик Янкович, служебник Єнька Федоровича Дривинського, 44, 69, 101, 102.
 Дривинский Кудин, 127.
 [Дривинский] Михайло Семенович, чоловік Епістимі Дривинської, 6.
 [Дривинский] Федор [Василевич], 7, 112, 123.
 [Дривинская] Анастася, 123.
 Дривинская Епестимія Василевна, 7.
 [Дривинского] Овдотя, 3, 123.
 [Дривинская] Соломонія, 2.
 [Дривинская] Стефанія, жінка Михайла Семеновича, 123.
 Дривинського (Дривинського) Ганна, 39.
 Дрозд[ь], Грицко, боярин, 79.
 Дрозденский Богдан, 47, 73.
 Дрозденский Михайло Іванович, 10, 11.
 Дрозденский (Дроздовский) Семен, 38, 83, 92, 94, 108, 120, 121.
 Дубницкая Анастася *див.* Дривинская.
 Дубинцкий Михайло Василевич, віт володимирський, дяк державної канцелярії 12, 22, 23, 29, 45, 46, 53, 54, 78, 104, 109, 112, 123, 125.
 Дубницкая Томила Даниловна, *див.* Гопелевича.
 Дубинцкий Тимош Василевич, 123.
 Дубровский Миколай, опікун Мануїла Осекровського, 24, 47, 75, 87.
 Дчжуса Ляховский Богдан Михайлович, 111.
 Дчжуса Ляховский Іван Михайлович, брат Богдана, 111.
 Дчжуча Ляховский Михайло, батько Івана та Богдана, 111.
 [Дчжуса] Марія, дочка Дчжуси Михайла *див.* Козинская Гаврилова.
 [Дчжуса] Орна, дочка Дчжуси Михайла, 111.
 Дчжусина Івановая Ляховская Полагія Андреевна Колпатовского, 111, 120, 121.
 Еловна Федора, жінка Дмитра Долматовича, па-сербиця Андрія Киселя, 6.
 Ескова, городельський єврей, 94.
 Есковая, жінка Ескова, 94.
 Жасковский Волчко Якимович, 106.
 Жасковский Прохор Волчкович, суддя володимирський, 19, 79.
 Жасковский Федор Якимович, 1, 18.
 Жасковский Яким, 127.
 Жикгимонт, князь, 117.
 Жикгимонт Август (1548—1572), король польський і великий князь литовський. Останій з династії Ягеллонів у Польщі, 8, 91, 97, 109.
 Жннев Іван Іванович, 110.
 Жоравницький Александр, ключник луцький, 121.
 Жоравницкая Ганна Марковая, сестра Любки Федорівни Ворисцького, 32.
 Заболоцкий Володимер, 94.
 Загоровская Василева Петровича Катерина Івановна Чорториского, 93, 95.
 Загоровская Олеховая Островецкого, 29.
 Загоровская Александра Богдановича Зофья Івановна Жеславского, 77, 80, 81.

- Загоровский Александр, 77, 80, 81.
 Загоровский Васильей Петрович, королівський маршалок, каштелян землі Браславської, володимирський городничий, 33, 41, 55, 75, 77, 80, 93, 95, 96, 109.
 Загоровский Михайло Янович, 118.
 Загоровский Петр Богданович, королівський маршалок, 4, 5, 17, 32, 40.
 Загоровский Федор Петрович, 81, 117, 118.
 Залонский (Заленский) Андрей, 108.
 Занко, тяглий чоловік, 79, 128.
 Збаражская Настася Михайловна, княжна Мстиславская, 124.
 Збаражская Янушова Пориккая, княгиня Маруна (Марина) з Ваганова, 86.
 Збаражская Федорова Барбара, княгиня, 86.
 Збара(з)ский Александр Александрович, князь, 17, 114.
 Збаражский (Збаразский) Пориккий Александр[о] Федорович, князь, 1, 86.
 Збаражский Миколай Андреевич, староста крем'янецький, 39.
 Збаражский Петро, син воеводи троцького, 86, 124.
 Збаразский Станислав Война, 71, 72.
 Збаражский Стефан Андреевич, воевода троцький, 124.
 Збаражский Обинезский Януш Александрович, князь Пориккий, 17, 69, 86.
 зе Зборова Петро, воевода саидомирський, 62.
 Золотолинский Илья, 36, 37.
 Иваницкий Гаврило Богушевич, 27.
 Иваницкий Лаврин Богушевич, чоловік Мотрони Семенівни, 3, 7, 13, 14, 25, 26, 30, 108, 109.
 Иваницкий Семен Грицкович, батько Мотрони 1, 30.
 Иваницкий Олехно Грицкович, дядько Мотрони Семенівни, брат Семена, 30.
 Иваницкий Лазар Лавренович, судья гродський володимирський, 107, 123.
 [Иваницкий] Грицко, дід Лавріа I., 30.
 Иваницкого Лавриновя Богушевича Матрена Семеновна Иваницкая, 30.
 Иванчук, тяглий чоловік, 79.
 Ивилецкий Эроним, писар королівський, скарбник ясонський, 49, 51.
 Иляш, брат Прокопа Гуляницкого, 3.
 Иосиф *див.* Владислав.
 Калусовский Андрей Василевич, 41, 42, 88.
 Калусовский Васильей Романович, 32.
 Калусовский Гневош Петрович, 41, 42, 47, 56, 57, 58, 73, 76, 88, 95, 96, 103, 107.
 Калусовский Иван Петрович (молодший) 88.
 Калусовский Иван Петрович, судья володимирський гродський 9, 15, 16, 25, 26, 27, 28, 30, 34, 41, 47, 70, 82, 88, 90, 95, 96, 103, 122, 126.
 Калусовский Лаврин Богушевич
 Калусовский Федор Василевич, возний пов. Володимирського, 9, 24, 34, 41, 42, 65, 68, 71, 100, 113, 114.
 Каркас Зигмунт, доктор, 91.
 Карп[о], дворовий чоловік, 128.
 Кгострадовский Серафен, 128.
 Кграевская Галена Станиславовна, *див.* Ляховская.
 Кграевский Станислав, дворянин, стольник землі Підляської, підстароста володимирський, 35, 38, 61, 63, 64, 70, 71, 72, 109, 113, 114.
 Кгрончевская Езофовя Полаия Василевия Дривинского, 112.
 Кгрончевский Езофъ, 112.
 Кгрушевский Ян, орендар негневицький, 13, 14.
 Кгурский Леиарт, 124.
 Киверецкий Андрей, 37, 38.
 Кисел Андрей Тихнович (Тимофеевич), землянин пов. Володимирського, перший чоловік Марини Тризнянки, 110.
 Кисел Александр, 96.
 Кисел Григорей Гиевошевич, землянин пов. Володимирського, 44, 47, 89, 95, 96, 99, 110, 117.
 Кисел Епимах, брат Григорія, 44.
 Кисел Петр[о] Тихнович (Тимофеевич), городничий вітебський, 39, 40, 44, 96.
 Киселевна Ганна, 117.
 Кисел Тимофей Долгиницкий, 6.
 Кисел Ян Гневошевич, брат Григорія, 95, 96.
 Киселевна Олена Тимофеевна, *див.* Хоболтовская.
 Киселевна Федора Гневошевна, жінка Яна Львовича, 117.
 Киверецкий Андрей, 37.
 Кипи(еви), *дав. в.*, Стаиислав, 78.
 Кирдей Олизар, маршалок королівський, 79.
 Клюский Иван Иванович, 92, 105, 68, 103.
 Клюский Иван Федорович, 10, 11, 68, 103.
 Клюский (Клюйский) Богдан Иванович, 92, 105, 107.
 [Клюский] Матфей, 38, 92, 105, 107.
 [Клюского] Ганна (Иваиовна), 10, 11.
 [Клюского] Овдотя Ванковна Белостоцкого, 92, 105.
 Князкий, 128.
 Ковелский, *див.* Санкгушко Андрей.
 Козека (Козика, Козька) Дмитрей Андреевич, 13, 14, 19, 61, 63, 67, 76, 79, 80, 86.
 Козинский Гаврило, 120, 121.
 Козинский Михайло Тихнович, маршалок королівський, каштелян луцький, городничий володимирський, 8, 12, 17, 29, 48, 97.
 Козинский Павел, 111.
 Козинский Семен, 35, 43, 111.
 Козинская Гаврилова Марина, сестра Івана Джуси Ляховського, 111.
 Козинского Барбара, *див.* Ярославовича.
 Козинская Михайловая Мария Юревна Голшанского, каштелянка луцька, 49, 50, 51.
 Колмовский Петр, 87.
 Колонтаева Ждановая Марина Тризнянка, землянка пов. Волковийського, 110.

- Колпитовская Орина *див.* Линеvская.
Колпитовский Андрей, 111, 120.
Колпитовский Яков Иванович, 40, 73.
Колпитовская Маря (Андреевна), жінка Гаврила
Козинського, 31, 120, 121.
Колпитовская Полагна Андреевна Иванова
Джжусиная Ляховская, 31.
[Колпитовского] Федора, *див.* Летинская.
Кондрат, підлеглий чоловік, 105.
Копленский Ждан Томкович, 29, 32, 44, 78, 93,
101, 102.
Користенский Павел Федорович, 6.
Костюшко Петр, 37.
Кошерский Лев, *див.* Сангушко.
Кошерский Александр, *див.* Сангушко.
Курпский Андрей Михайлович, князь, 62.
Круш[ь, ъ] Фрону (Фронек), 61, 75, 77, 80.
Курцевич[а] Дмитр[ей] Василевич, 67, 74, 75.
Курцевич Васил[ей], князь 67.
Куревича Наталя Василевна, *див.* Семенова.
Курцевич Костентин, 125.
Курцевич[а] Михайло Иванович, князь, 20, 75,
106, 125.
Куревича Федор Михайлович, 64, 125.
Куревичовая Василева Марина Шимковна, 67.
[Кустицкая] Ганна, *див.* Солтановая Федоровая.
[Кустицкая] Олена, 57.
Кустицкий Макар, 54, 57.
Кустицкий Михайло, 118.
Кушнер Тишко, 124.
Лаврин (Лаврен), підлеглий чоловік, 124.
Лвович Ян, землянин пов. Володимирського,
110, 117.
Левко, дворовий чоловік, 128.
Лесота Александро, чоловік Марії Олехновни
Борзобогатого, 19.
Лесотиная Александровая Маря Олехновна Бор-
зобогатого Красенского, 19.
Летинский Иван Ванкович, землянин пов. Воло-
димирського, 24, 73, 76.
Летинский (Литинский) Иван Яцкович (Яцько-
вич), 10, 11, 47, 73, 76.
[Летинская] Федора, дочка Якова Колпитов-
ського, 73.
Летинская Скгнежка Яновна з Тернова (Тарнов-
ская), 76.
Лисаковский Миколай, каштелян любачівський,
124, 128.
Лидуховского Милка Богдаиовна, 123.
Линеvская Якимовая Орина Андреевна Колпи-
товского, 31, 111, 120, 121.
Линеvский Война Василевич, дiвер Орины 31,
43, 61.
Линеvский Матуш, зять Василя Болобана Осек-
ровського, 24.
Линеvский Михайло, 115.
Линеvский Яким, чоловік Орины Колпитовсько-
го, 31, 40.
Луковский Богущ Заяц, 100.
[Луковский] Ванко, 27.
[Луковского] Гаина Ванковна, сестра Щастно-
го, 25, 26.
Луковский Щастий Волкович (Ванкович), зем-
лянин пов. Холмського, 25, 26, 27, 28.
Луцкий, 29.
Ляскович Михно, 127.
Ляскович Федко, 127.
Ляховская Галена Кграевская з Кгрибова (з
Кграва), жінка Ивана Ляховського, 13, 14, 17.
Ляховская Семенова Зофея з Збаража Порич-
кая, 86.
Ляховский Андрей, 127.
Ляховский Иван Семенович, землянин пов. Во-
лодимирського, 13, 14, 17, 63, 86, 113, 114.
Ляховский, Семен, 1, 127.
Любецкого (Любецкая) Ганна Романовна, княж-
на, *див.* Остикова.
Львович Ян, землянин пов. Володимирського,
117.
Маковский Собестян, суходольський урядовець
(урядник), 109.
Максим, боярин, 79.
Малинский Михайло Сло, маршалок королів-
ський, 36.
Маленкович Пацюта, підлеглий, 100.
Марковская Василева Маря Федоровна Олиза-
ровская, 35.
Марковская Фалелиева Ганна Киселевна, жін-
ка Яцька Фалелiйовича Марковского, 116.
Марковский Михайло, 116.
Марковский Василей, батько Романа, 35.
Марковский Роман Василевич, 35, 43, 98, 116.
Марковский Фалелiй Львович, 6, 18, 35.
Марковский Яцко Фалелиевич, 116.
Мартин, боярин колоновський, 79.
Матеевский Каспор, князь, 62.
Матеевский Станислав, князь, 62.
Мацевский, Микола, син старости спiшського,
староста оделановський, 62.
Матфей Никулинский Туринский, священник,
церкви св. Миколи з Туринська, 104, 107.
Межинський Мартин, слуга князя Острозького,
91.
Мелникович Ива, підлеглий, 119.
Миколаичая, дворова, 128.
Микулицкий Василей Олехнович Мелешко[вич],
18, 19, 21, 67, 89.
Милянович Юрий Щастнович, *див.* Остривин-
ский.
Миневич Кондрат, 50.
Миневич Иван, 50.
Миневич Матфей, 50.
Минка Иван, 119.
Миско, підлеглий, 100.
Минчич Грицко, тяглий чоловік, 79.
Мировицкая Василева Евдокия Юревна Верб-
ская Вохновская, 74, 106.
Мировицкий Вербский — Вохновский Василей
Ванкович, 9, 25, 26, 27, 34, 59, 60, 81, 93,
97, 106.

- Михайло (Михайло Покровский Кюсюк), священник церкви св. Покрови, 107.
- Михайловский, *див.* Горани.
- Мокренская Демянова Василиса Василевна княжна Ружинская, 85.
- Мокренский Демян, возний пов. Володимирського, 93, 98, 116.
- Мухавецкая Катерина, *див.* Витвинская.
- Мухавецкий Щастний, 109.
- Некрашевич Михайло, 87.
- [Некрашевич] Марина [Михайловна], 87.
- Немцеювича Дорота Петровна, жінка Григорія Киселя, 95, 96.
- Несвєцкого Богдана Иляшовна, 88.
- Несвєцкий Иляш Богушевич, 88.
- Нестерова, підлегла, 60.
- Николинский Туринский, *див.* Матфей.
- Обух Воцатинский Тимофей, 109.
- Обинезкий Сяко Федорович, 2.
- Овлучемский Амброжій, 108.
- Овдовского Ганиа, дочка Бартоша Вітвінського, 82.
- Окорский Иван Семенович, 31.
- Окорский Юрий Семенович, 31.
- Олеская Богушева Олена Веремовского, опікунка Тимофія Черневського, 78.
- Олеский Василей Богушевич, землянин землі Холмської, син Олени Веремовського, 78.
- Олеский Семен Богушевич, землянин землі холмської, син Олени Веремовського, 78.
- Олехно, порядник зашитовський, 33, 97.
- Олшанского Мария Юревна, *див.* Козинская.
- Оранский Григорий Семенович, 81, 93, 112.
- Оранский Лаври Семенович, 15, 16.
- Оранский Михайло Павлович, 109, 122.
- Оранский Павло (Павел) Григоревич, дворянин підстароста володимирський, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 33, 45, 64, 70, 77, 79, 80, 81, 88, 108.
- Оранский Семен Григоревич, дворянин, 15, 16, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30.
- Оранский Тихно Андреевич, возний пов. Володимирського, 43, 59, 77, 80, 124.
- Оранский Яско, 109.
- Оранский Юхно Андреевич, 93, 109.
- Осекровский Иван Болобанович, небіж Василя, 24.
- [Осекровская] Анна Овдотя Александра Берестського, жінка Івана Болобановича, 24.
- Остафей, князь, *див.* Ружицкий О.
- Остик Григорей, брат Юрія Остика, воеводи мстиславського, 94.
- Остик Юрей, воевода мстиславський, староста браславський, 94.
- Остик Миколай, 38.
- Остинкова Миколаєва княжна Ганна Романовна Любецкого, 38, 94.
- Остиковна Ганна Миколаєвна, *див.* Санкгушкова.
- Остривинский Юрей Милинович, урядник княж-ни Миколаєвої Раполовської в Головбах, 52, 84, 94.
- Острозский Костентин Костентинович, князь, воевода київський, маршалок, староста володимирський, 48, 91, 93.
- Ощовский Иван, 120, 121.
- Ощовский Микита, 40.
- Паша Богуфал, підсудок земський Київський, 119.
- Павлович Василей, 47.
- Павлович Михайло, підстароста володимирський, 9, 30, 34, 48.
- Павлюкова вдова, 59.
- Панко Перфирей, 84.
- Панковая Перфиревна Федора Павловна Яковичская, 84.
- Пановская Янова Катерина Василевна Ружинская, 85.
- Пановский, Ян, 85.
- Патрикей, *див.* Радогощкий.
- Петраш, 123.
- Печихар Гаврил, *див.* Бокій.
- Пьча Максим, підлеглий, 105.
- Подольнин Иван, дворовий, чоловік, 128.
- Подгороденская Маря, жінка Романа Марковського, 35.
- Подсенковский Мартин, конюший троцький, підсудок земський пов. Ковельського, 49, 51.
- Поковская Янова Катерина Василевна Ружинская, 98.
- Покровский Кюсюк Михайло, 107.
- Попель Данило Карлович (пан Данилей), староста купечівський, 78, 122.
- Попелева Настася, жінка Данила П., 78.
- Попелевича Томила Даниловна, жінка Михайла Дубницького, 45, 46, 125.
- Пюрицкий Александр Александрович, князь, *див.* Збарзский.
- Пюрицкий Александр[o] Федкович, *див.* Збарзский.
- Пюрицкий Федко, 127.
- Пюрицкий Януш, *див.* Збарзский.
- Поряднич Олехно, слуга Лева Олександровича Сангушка, 94.
- Потапей, обинезкий священник, 97.
- Привередовский Михайло Григорович, підстароста володимирський, 6.
- Привередовский Василей Григоревич, 6, 89.
- Пристрал Иван, підлеглий, 119.
- Пузовский Аврам, 118.
- Пузовский Василей, 35.
- Пузовский Семен Богушевич, 35, 118, 124.
- Пузовский Тимош, 74, 109.
- Путошинский Иван, возний Луцького повіту, 40.
- Пятницький, піп володимирський, 109.
- Радко, дворовий чоловік, 100, 129.
- Радовицкая Ганна Василевна, 70, 71, 72.
- Радовицкая Марина Василєвая Порвачецкого, 70, 71, 72

- Радовицкая Тихновая Катерина Славская — жінка Тихна Радовицького, 63, 71.
- Радовицкий Данил, 127.
- Радовицкий Денис, 1.
- Радовицкий Василий Васильевич, землянин пов. Володимирського, 61, 63, 64, 70, 71, 72.
- Радовицкий Иван, 64, 71.
- Радовицкий Илья Грицкович, 73.
- Радовицкий Петр, 127.
- Радовицкий Роман, 64, 71.
- Радовицкий Тихно Васильевич, 61, 63, 64, 70, 71, 72, 78.
- Радовицкий Василь, батько Василя, Івана, Романа, Тихна, 70, 72.
- Радогоцкий (Радогощкий) Богдан Патрикей, 36, 37.
- Раполовская Николаевна Голо(в)бская, княгиня, 84.
- Раполовский Николай Ярославович, 52.
- Резан[ович] Луковский Гневош Семенович, 92, 104.
- Риболович Никон, 50.
- Рикалская Олена Васильевна Радовицкаго. 64, 70.
- Рикальский Павел, 64.
- Рогачевский Яцко Федорович, 4, 5.
- Розинский Думитр Иванович, 6.
- Рожк[о] Давид, боярин, 7, 9.
- Рокгульский (Рокульский) Станислав, 115, 116.
- Роман, 119.
- Романовский Андрей, 77, 80, 108.
- Росалский (Вербский — Воховский) Михайло Иванович, 9, 34, 60, 74, 81, 93.
- Рудкгер, 61.
- Ружинская Василиса Васильевна, *див.* Мокренская.
- Ружинский Аврам, брат Стефана і Михайла Федоровичів Ружинських 103.
- Ружинская Ганна
- Ружинский Александр, син Михайла Федоровича Ружинського, 107.
- Ружинская Богдана, дочка Михайла Федоровича, 107.
- Ружинская Марфа Васильевна, *див.* Боговитиневича.
- Ружинская Марии Федоровая, княгиня, 66, 68.
- Ружинский Григорей Иванович, князь, 65, 92, 98, 100, 115.
- Ружинский Василь Михайлович, 85.
- Ружинский Дмитрей Иванович, князь, 65, 115, 120, 121.
- Ружинский Михайло Михайлович, 66, 85.
- Ружинский Михайло Федорович, князь, 33, 65, 68, 103, 105, 107.
- Ружинский Остафей, князь, 65, 76.
- [Ружинского] Райна Федоровна Стахорского, жінка Михайла Федоровича, 103, 107.
- Ружинский Стефан Федорович, 65, 71, 72, 85, 103, 115, 116.
- Русалский, *див.* Росалский.
- Русинова Марина, жінка Андрія Киселя, 6, 117.
- Самарович Селивон, підданий Івана Ключьского, 92.
- Сангушко[вич] Александр Андреевич князь Кошерский, батько Лева С., 83, 94.
- Сангушко[вич] Андрей Александрович, брат Лева, староста володимирський, 127.
- Сангушкович Андрей Григорьевич Ковелский, 64, 94.
- Сангушко[вич] Григорий, князь, син Лева С., 83, 94.
- Сангушко Кошерский Лев Александрович 33, 36, 37, 38, 40, 50, 83, 93.
- [Сангушко] Федор (Лвович), син Лева, С., 94.
- Сангушко[вич], князь, воевода браславський, гетьман дворний Литовського князівства, староста житомирський, орендар річицький, 4, 5, 69, 83, 94, 97—128.
- Сангушковича Львовая Александровича Кошерская Ганна Николаевна Остиковича, 38, 94.
- [Свинуская] Федора Федоровна, жінка Михайла Свинюського, 4, 5.
- Свинуский Михайло Михайлович, 4, 5, 43.
- Сасын Скрыбач Степан, 117.
- Сельвинович Ярмола, підданий Івана Ключьского, 92.
- Семашко Александро Богданович, підкоморій володимирський, 38.
- Семашко Василей Петрович, 118.
- Семен, священник при Горохівському замку, 94.
- Семеновича (Семеновая) Ивановая Наталя Васильевна Курпевича, 67.
- Семенович Михайло, міщанин м. Володимира, 123.
- Сенюта Иван Романович, городничий володимирський, перший чоловік Марії Олехнівни Борзобогатою, 19, 89, 109, 127.
- Сербин Хорохоринский Михайло Федорович, підкоморій луцький, 37, 39.
- Скоблей Андрей Омелянович, 59.
- Славская Катерина, *див.* Радовицкая.
- Сметачиная Николаевна Зофея Семеновна з Ляхова, 86.
- Соколинский Павел, князь, підкоморій вітебський, 94.
- Соколинская Павлова, *див.* Остикова.
- Сокульник Богдан, 40.
- Солтан Богдан Стецкович, суддя річинський, брат Федора С., 53, 54, 119.
- Солтан Иван, 53, 54, 119.
- Солтан Богдан, 112.
- Солтан Павел, 53, 54, 119.
- Солтан Петро, 54, 119.
- [Солтан] Роман Богданович, 119.
- Солтан Федор Стецкович Бутятницький, писар земський володимирський, батько Богдана, 15, 16, 24, 53, 54, 56, 57, 58, 64, 70, 71, 72, 82, 85, 90, 95, 96, 118, 119, 128.
- Солтан[овая] Федоровая (Ганна Макаровна Кустицкаго), 9, 34, 53, 54, 56, 57, 58.
- Сопега Миколай, син воеводи новгородського, 94.

- Сопежина Миколаєва Ганна Андрєєва, княжна Коширская, тітка Лева Сангушка, 94.
 Ставецкий Оникей (Оникий) Богданович, 10, 11.
 Ставецкий Роман Богданович, 56, 57, 58.
 Ставецкий Солтан, *див.* Солтан Федор.
 Ставецкий Федор, *див.* Солтан Федор.
 [Ставецкого] Ганна, *див.* [Клюского].
 Стахей, 12.
 Стась, 60.
 Стахорский Гневош Федорович, 77, 80, 81, 107.
 Стахорский Матфей, 107.
 Стахорский Хведор, 107.
 Стахорского (Стахорского) Раина Федоровна, *див.* (Ружинского).
 Стривяжский (Василевич) Стахей Дмитрович, землянин, пов. Володимирського, 97.
 [Стривяжский] Василевич Яким, писар гродський володимирський, брат Стахея, 97.
 Стривяжский Юрей, 97.
 Суриновна Богдана, мати братів Солтанів, 119.
 Татариничі — Нестерова, Тишко, Харко, челядь, 60.
 Тарло, 62.
 Гарновский Ян, землянин землі Холмської, 76.
 Тимошевич Иван, 105.
 Тишкевич (Тишкович) Юрей, ротмістр короля, 83, 94.
 Тишко, дворовий чоловік, 60.
 Тишко, боярин, 79.
 Тихно, *див.* Радовицкий.
 Тризна Иван Василевич, дворовий чоловік, 110.
 Туличовский, *див.* Чуватович.
 Федкович Александро, 127.
 Федор, *див.* Загоровский
 Федорович Дахно, 113, 114.
 Феодосей (Феодосий), священник, владика володимирський і берестейський, 22, 23, 33, 41, 42, 45, 53, 54, 64, 74, 77, 78, 80, 81, 87, 88, 99, 125.
 Харко, дворовий чоловік, 60.
 Хлус, підданий Марковського, 116.
 Хмелевский Григорий, 79.
 Хмелевский Станислав, 108.
 Хоболтовский Богдан Костюшкович, суддя земський пов. Володимирського, 17, 18, 21, 24, 55, 82, 85, 89, 90, 95, 96, 98, 99, 104, 126, 128.
 Хоболтовская Богдана Костюшковича Олена Тимофеевна Киселевна, жінка Богдана Хоболтовського, 21, 122.
 Хоболтовского Ганна Богдановна, 89.
 Хоболтовский Павел Григоревич, суддя володимирський, дворянин, 106.
 Хоболтовский Петр[o] Костюшкович, 33, 37, 38, 59, 83, 92, 101, 102, 108, 113.
 Хоболтовский Семен Григоревич, суддя володимирський, дворянин, 106.
 Хоболтовский Семен Костюшкович, 105.
 Холмовский Богдан Ждан, землянин пов. Берестейського, 118.
 Хомек Смородовский Петр, 89.
 Хорохоринский, *див.* Сербин.
 Хорочєи[ъ] Мартин[єц], дворовий чоловік, 129.
 Цатковский, іноземець, 24.
 Черечєи[ъ] Лаврен, дворовий чоловік, 129.
 [Черневская] Магдалєна (Павловна), 43.
 [Черневская] Катєрина Якубовна, жінка Павла 35, 43.
 [Черневская] Раинка (Павловна), 43.
 Черневский Павло Ядкович, служебник Михайла Свинуського, 4, 5, 35, 43.
 Черневский Тимофей Григоревич, землянин пов. Володимирського, 78.
 Черничий (Черниций) Семен Ласко[вич], 3, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 88, 112, 123, 126.
 Черничького Маря, жінка Лавріна Семеновича Оранського, 15, 16.
 Четвертенский Януш Матфєєвич, князь, 33.
 Чорториска Иванова Федоровича Ани Кузминича Жєславского, княжна, невістка Александра Чорторийского, 55, 93.
 Чорторийский Александр Федорович, князь, воевода волинський, 32, 35.
 Чорторийский Иван Иванович, син княгині Иванової Федорової Чорторийської, 55.
 Чорторийский Юрей Иванович, син княгині Иванової Федорової Чорторийської, 55.
 Чорторийский Иван, брат Олександра Ч.
 Чуватович Хацко Туличовский, возний пов. Володимирського, 9, 34, 73.
 Шєлвовский Иван, 43, 115.
 Шєлвовского Богдана (Ивановна), дочка Івана Шєлвовського, 87, 15.
 Шимкович Ян, маршалок і писар, 8, 23.
 Шишка Иван Григоревич (Грицкович), 119.
 Шишка Семен Иванович, 53, 54, 56, 57, 58.
 Шмойло, єврей володимирський, 9, 34.
 Шолуха, 118.
 [Шолушина] Ганна, 118.
 Шолушиная Полонєя, жінка Холмовського, 118.
 Шолушич Иван, 118.
 Шпаковская Павлова Любка Федоровна Ворисцкого, жінка підсудка володимирського, 32.
 Шпаковский Павло (Павел) Олєхнович, підсудок земський пов. Володимирського, 4, 5, 17, 21, 24, 32.
 Шпаковский Павел Семенович, 2.
 Шпановский *див.* Гаплич.
 Шуйский, мається на увазі Петро — Гурій Скопін — Шуйський, боярин (пом. 1564) або його син Иван Петрович (пом. 1587) боярин і воевода, радник царя Федора Івановича, 8.
 Яков, *див.* Колпитовский.
 Яковицкий Василь Яско Яковович, 98, 101, 102, 109, 118.
 Яковицкий Гаврило Иванович, підсудок земський, пов. Володимирського, 39, 55, 60, 70, 71, 72, 82, 84, 90.
 Яковицкая Гаврилова Маринна Василєвна Янчинского, 39, 122.

Яковицкий Давид Михайлович, 99, 118.
Яковицкая Василевая Ясковая Якововича Катерина Василевна Ружинского, 101, 102.
Яковицкий Ивашко (Иван) Гаврилович, 122, 127.
Яковицкий Михайло, перший чоловік Олени Кисілівни, 21, 126.
Яковицкий Панко, 84.
Яковицкий Петр Гаврилович, 122.
Яковицкий Тихно Щастнович, землянин пов. Володимирського, 59, 60, 74, 118.
Яковицкий Щастний, 59, 60.

Яковицкий Яско (Ляско) Яковович, 84, 105.
Яковицкий Юрей Яковович, 59.
Яковицкий Юхно Яковович, 118.
Яковицкий Юхно Иванович, 35, 59, 60, 84.
Яловицкий Сава, крем'янецький підсудок, 89.
Янчинского Марина Василевна, *див.* Яковицкая Гаврилова, 60.
Ярославович Миколай, чоловік Барбари Михайловни Козиського, 48, 49, 51, 52.
Ясмонский, скарбник, 49, 51.
Яцко, підлеглий, 100.
Юхвицкий Тихон Щастнович, 74.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- Андруз, 2.
- Белое Поле, село замку Горохівського пов. Луцького, 34, 83.
- Белева (Белова) гора, 32.
- Белокоровничи, селище Белокоровское, село, маєток, 119.
- Берестейский повіт, 118.
- Березн[ий]: в острові Березном, 119.
- Биличи, 32.
- Бискупичи, 87.
- Бобичи, імене Бобицкое, 39, 71.
- Борздова, Борзова, село Коширського замку, 83, 94.
- Бринев, село Земенського монастиря, 55.
- Буг, річка, 20, 55.
- Бутятичи, Бутятичи, маєток, пов. Володимирського, 9, 10, 11, 34, 53, 54, 56, 57, 58, 119.
- Варшава, 62, 91, 109.
- Ведерть, село, 83, 94.
- Велавско, пов. Овруцького, 9, 10, 11, 34, 119.
- Великое Князство Лнтовское, 30, 32, 35, 38, 41, 42, 53, 69, 70, 73, 85, 88, 93, 94, 97.
- Вербино, імене Вербичанское (Вербиченское), 41, 42, 47, 48.
- Вербое-Вохновское, Вербне-Вохновское, Вербное, Вербая, 47, 74, 94, 106.
- Вилко, місто, 94.
- Виленский повіт, 110, 117.
- Вицковский пляц, 79.
- Вицковский ставок, 79.
- Воиковичи, 39.
- Воинин маєток, 4, 5, 43.
- Волинь, Волинская земля, 53, 54, 92, 94, 96, 97, 105, 110.
- Волка, село замку Перемильського, 94.
- Волковицкий повіт, 110.
- Володимир, место Володимирское, замок Володимирский 1—3, 9—13, 17—38, 41, 42, 44—46, 48, 52—56, 59, 64—69, 71—81, 85, 86, 88, 91—93, 97, 100—102, 104—106, 108—109, 122, 123, 125, 127, 128.
- Володимирский замок, 9, 13, 17, 20—26, 32—34, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 68, 71—73, 91, 92, 100^{*} 108, 111, 112, 116, 117, 119, 124, 126, 128.
- Волоское імене, 89.
- Воля Завидовская, село Горохівського замку Луцького пов. 83, 84.
- Ворокомль, село, 83, 94.
- Воробьинець, 86.
- Ворчин, маєток, 46.
- Ворани, *див.* Орани.
- Гида, ставок в том селі великом, што єго Гидюю прозивают, 79.
- Глушка, село, 83, 94.
- Гнойно, 128.
- Головби, 52, 84.
- Городелец, Городелець, село замку Коширського, 65, 83, 94.
- Горохов, Горуховский замок, пов. Луцького, 83, 94.
- Горечов, село Земенського монастиря, 55.
- Гриковичи, 86.
- Грунская гать, 29.
- Грушова, 86.
- Гулевичи, 31.
- Гулянники, 3.
- Гумница замку Перемиського, 94.
- Давидковичи, маєток, на р. Уши, 119.
- Дегтев, 77, 80, 93.
- Двор, село замку Горохівського, 94.
- Дворща, 61.
- Дорогиничи, 6.
- Дривин, маєток в пов. Володимирському, 7, 112, 123.
- Дубники, 46, 125.
- Дюгтев, *див.* Дегтев.
- Єрна, 49, 51.
- Жасковичи (Жашковичи), маєток, 1, 61, 72.
- Жасковский став, 79.
- Жуковское дворище, 100.
- Заборе, острів, 119.
- Завалское предместье (м. Володимира), 109.
- Завидов, село Горохівського замку Луцького пов., 83, 94.

Загоров, 118.
 Закруже, 119.
 Залесца, село замку Горохівського, пов. Луцького, 83, 94.
 Запятницькое предместьє (м. Володимира), 109.
 Засмолок, передмістя м. Володимира, 18.
 Затурци, 31.
 Зацитоу, село замку Горохівського, пов. Луцького, 33, 83.
 Земно, село Земенського монастиря, 55.
 Иванковское дворище, 36.
 Иваничи, Иванковское дворище, 30, 100.
 Илинский двор, 93.
 Исаики, маеток, 6.
 Калусов, Калусовское имене, 47, 75, 88, 99.
 Камен[ь], маеток, Каменское место, 38, 50, 83, 94.
 Кгругля, село замку Коширського, 83.
 Кгрузли на р. Норині, 119.
 Кневский повет, 96, 119.
 Клопочинское имене, 114.
 Кляйск, имене Кляюнское, 37, 92, 105.
 Колпитов, Колпитевский двор, 31, 40, 111, 120, 121.
 Ковелский повет, 49.
 Козятин, 94.
 Колоная, маеток, 79.
 Коноухи, Коноуское село, двір замку Горохівського, пов. Луцького, 33, 40, 83, 94.
 Коневичи, Коневичское селище, 96.
 Кортани, 29.
 Косово, Косовское место, маеток, місто 38, 67, 94.
 Корсов, маеток, 67.
 Котловица, двір, 119.
 Кошар, Кошар, грунт Кошерский, земля Кошерская, Кошерский замок, 50, 83, 94, 97.
 Кошар Старин, село, 83, 94.
 Красноставе, село замку Коширського, 83.
 Кремянецкий повет, 2, 67.
 Кутн, село, маеток замку Горохівського Луцького пов., 33, 40, 83, 94.
 Лазков[о], маеток, пов. Володимирського, 15, 16, 23, 25, 26, 27, 28.
 Летин, Лесин, маеток, 73, 76.
 Лемешов, село, 94.
 Линевец, 15, 16.
 Липовец, гай, 113, 114.
 Лиси Ями, урочище, 114.
 Лозка, 37.
 Локачи, 92.
 Лукьяновское дворище, 36.
 Луцкий замок, 38, 71.
 Луцкий повет, 3, 39, 40, 83, 94.
 Луччина сеножать, 37.
 Луцк, 61, 63.
 Лушнев, маеток, 94.
 Люблин, 97.
 Людки, 27.
 Любче, Любеч, 38, 83, 94.
 Ляхов, маеток, 1, 13, 17, 61, 63, 111, 113, 114.
 Малая Вербная, маеток, 12.
 Марков, село Земенського монастиря, имене Марковское, 35, 55.
 Марковичи, село замку Горохівського, 35, 43, 83, 94, 116.
 Матеево, 62.
 Мезов, село, двір Коширського замку, 83, 94.
 Медвежье врочище, 50.
 Мелецкий монастир, 94.
 Менчичи, Земенського монастиря, 55.
 Милувиши, двір, 33.
 Мисуличи, 79.
 Михайловец, 36, 69, 109.
 Михайлов Кут, 81.
 Млинов, село замку Горохівського, пов. Луцького, 33, 83.
 Могилно, маеток, 129.
 Низкиничи, имене Низкиницкое, кгрунт Низкиницкий, 44, 95, 96, 99, 110, 117.
 Новгородок, 52.
 Норин, річка, 119.
 Новоселки, село Новоселское, маеток, 20, 75.
 Обенеж, маеток, 69.
 Обчо, село замку Перемильського, 94.
 Овруцкий повет, 9, 10, 11, 34.
 Овруцкий замок, 53.
 Овруцкое место, Овруч: ув Овручом, 119.
 Озерца, село Горохівського замку, 83, 94.
 Олшаница, маеток, 89.
 Олшанка, урочище, 114.
 Околоновский ставок, 79.
 Орочин, 86.
 Орани, Ворани маеток пов. Володимирського, 15, 16, 22, 25, 26, 27, 28.
 Осекрово: ув Осекрове, у Секрове; имене Осекровское, 24, 87, 99, 100.
 Островец, имене Островецкое, 77, 80, 81.
 Охновское (Вохновское) имене, 59.
 Парцов, 8, 23, 97.
 Перевалки, 77, 80, 93.
 Перевеселе, село замку Коширського, 83, 94.
 Перемил, замок Перемилский, 38, 94.
 Переславичи, 86.
 Пинский мост, 29.
 Плисков, 35.
 Плужнское поле
 Подгаец, село, маеток, 79, 108.
 Повалов[о] дворище, 18.
 Подляшская земля, 113, 114.
 Полское крелвство, 97.
 Полици, село, 83, 94.
 Порицк Середний, 86.
 Порицк, маеток, замок Порицкии, 1, 61, 63, 86.
 Порярки, 79.
 Прибиполе, 37.
 Простоноги, борок, 37.
 Пустовское дворище, 79, 105.
 Пясков, маеток, 116.
 Пятковичи, двір, 119.

- Радовичи, имене Радовицкое, кгрунт Радовицкии, 1, 37, 61, 63, 70, 71, 72, 73, 79, 143, 114.
- Радовицкии став, 113.
- Радошино, 47, 64.
- Ратчин, село замку Горохівського Луцького пов., 83, 94.
- Рєбреница, річка, 37.
- Роговичи, село, имене Роговицкое, 85, 98, 103, 107.
- Рось[є] 110, 117.
- Ружин, имене Ружинское, 66, 68, 101, 103, 107, 115.
- Русовичи, 99.
- Самоволя, 86.
- Светчин став, 37.
- Свинухи, Свиноухи, масток, 4, 5.
- Селяще, село замку Кошерського, 83.
- Селпо, 32.
- Сенютин, 79.
- Серебренка, річка, 37.
- Сестрятин, масток, 67.
- Слонимский повет, 94.
- Смолево, село Перемильського замку, 94.
- Ставразани, 116.
- Старин Городелец[ь], село, 94.
- Старии Горохов, село замку Горохівського Луцького пов., 83, 94.
- Старии Кошар, село, 50.
- Старии Став, село замку Горохівського Луцького пов. 83, 94.
- Степовское дворище, 100.
- Стилуг, на березі Буга, 20.
- Стривяж, 12, 97.
- Судерев[о], 119.
- Суходоли, 75, 77, 80, 93.
- Сух[ая] Воля, 50.
- Сушично, 69.
- Твориничи, 103, 107, 115.
- Тивунов огород, 18.
- Тышковичского двóрец, 93.
- Тышковичи, село Земенского монастыря, имене Тышковицкое, 55, 99.
- Тристенец, болото, урочище, 1, 114.
- Топилищи, 86.
- Трубки, 86.
- Тупали, село замку Кошерського, 83, 94.
- Турейск, Турйиск, 37, 107.
- Туря, річка, 129.
- Упит, Шадовской волости, 38.
- Устилуг, имене Устилузское, 124.
- Уха? на реце Уши, 119.
- Фалимичи, 13, 17.
- Фривин, *див.* Дривин.
- Хмелев, масток, 79, 89, 108.
- Хмелевский став, 79.
- Хмелевский двор, 108.
- Хоболтов, имене Хоболтовское, 21, 89, 126.
- Холмская земля, 76, 78.
- Холмский повет (Хелмский), 25, 26, 27, 28, 78.
- Хренов, 82, 90.
- Чернев[о], масток, 78.
- Черемшанка, село замку Кошерського, 83, 94.
- Черниговци на р. Норині, 119.
- Чернчичи, 15, 16.
- Чигири, 6.
- Чорториск, масток, 55.
- Шадовская волость, 38.
- Шумск, 109.
- Шюршнивка, 37.
- Щенютин, Щенятин, масток, 13, 17, 61, 63.
- Щенютинский став, 128.
- Ягодно, село, 125.
- Яковичи, имене Яковицкое, 21, 59, 60, 84, 102, 118, 122, 126.
- Ятковичи, Ясковичи, 119.
- Яцковское дворище, 36, 79.
- Яцковская сажавка, 79.

СЛЮВНИК МАЛОЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

бачене — міркування, погляд;
беглость — здібність, мистецтво;
бремона — тягар, податок, повинність;
вальний (сойм) — головний;
варовати — зміцнювати, *юр.* забезпечити, *заст.* остерігатися;
вбозевелебний — *заст.* в бозі преподобний;
вдови столець: *на вдовьем столцы сядечи*; час (півроку), протягом якого вдова не має права одружитися вдруге; *пол.* на wdowim stolcu, *нім.* Witwenstuhl, Witwensitz;
вбрити (*грунту*) — витиснення, захоплення;
вимелки — помол, плата за помол;
вина (врядовая) — штраф;
виналазок — вмисел, домовлення;
виправа — витлумачення, пояснення;
вирумовати — виганяти, усувати;
виступная (сторона) — *юр.* вина; *виступати* — витискувати, вкидати;
везене — зарубок, засік; дотримання; в'язниця;
в'єно, вено — придане; подарунок жінці від чоловіка після весілля, запис маетка на жінку; дар від батька або родичів нареченій на користь її майбутнього чоловіка;
вескии — маєтковий, поміщицький;
вливати (*право*) — передавати комусь;
влох — італієць;
вморити *див.* уморати;
вшак — адже, хіба, вірно, звичайно, проте;
городники — той, що будує міські стіни й мости;
готовизна — запас, готівка;
громниці — день стрітення господнього, за християнськими віруваннями;
дєльчий (*лист*) — дільчий, що стосується поділу;
держала: держали своєє светое, влада, держава, володіння;
долєкглий — прикрій;
долєкглость — прикрість, кривда;
дотичет — стосується;
дякло: *дякли житними и овсяними*, податок, повинність;
еднач — спільник, однодумець;

жирувати (*зичливость*) — користуватися, послуговуватися;
житочнини: *не житочна вила дочкам*: вигідний, корисний;
забавлений (*на винє*) — затриманий, зволікальний;
заведений — обманутий;
завитий (*рок*) — сповнений, завершений;
завод: *до заводу правного ся вштегати* — вдаватися до судового заходу;
загодненє — узгодженість;
зраженє — образа;
зайштьє, заштьє — сутичка, подія;
закопи — рови під фортецею;
залівок — залите водою місце;
запис — акт, що містить у собі зобов'язання або надання прав;
запусти — нерубані ліси;
зарука — грошова сума, яку в результаті судового процесу одержувала сторона, що виграла, від противної, коли та виявила *опір* при вступі власника у ирисудженє йому володіння;
застанок — зупинка;
зацний — шановний, гідний;
зведон — обізнаний, спокушений;
звєчнєстє — вічно;
звлаца — особливо, головним чином;
згола — цілком, зовсім, одним словом;
здоймом, вздоймом — повністю, разом;
зистити — придбати;
злєцєний — доручений;
злєцєнє — доручення;
зуближенє — образа, правопорушення;
индикт — літочислення за 15-літтями, заведене в 313 р. за Костянтина Великого, візантійського імператора;
интерцєзє — передшлюбний запис про умови приданого; деякі винятки або обмеження в дарчих і дільчих записях;
инстикгацє — настоювання, переслідування судом;

исти́зна — горі́вка, наявність чого-небудь;
каме́ниця — кам'яний будинок;
кац'я́р — еретик, розкольник;
квіт — розписка;
комяга — дерев'яний човен;
копець — нашіп з землі ч пагорбок для позначення меж земельної власності;
лави́ники — уповноважені особи в селах, які повинні були оглядати ті збитки і шкоди, що селяни завдавали один одному, і свідчити про це на суді, за що одержували гроші;
лик — число, велика кількість;
литость — співчуття;
личби чинити — зводити рахунки;
мерзятка: у мерзятце бити — бити у ворожих стосунках, пол. *mierzątka*, огнда, прикрість;
меновите — власне;
месопусти — м'ясниці, пол. *mięsopust*;
мишаки — коні сірої масті;
моц — 1) повноваження, пленіпотеція; 2) сила, значення;
навгол — огулом;
налазок, зналазок — домовленість, згода, ухвала;
наклади — утримання;
нарожний — наріжний, що на розі;
на сиром корени — на необжитому місці;
новина — земля, вперше поорана;
обвароване — огляд, обміркування;
обваровати — оглянути, обміркувати;
обел — повністю, цілком;
обелвечне — навіки віків;
обиход — межа якої-небудь ділянки землі або маєтку, показана на всьому протязі;
обослане — повідомлення;
овде — там;
ознаймити — оголосити;
окрутне, окрутком — жорстоко;
опатруючи — забезпечуючи;
оправа виювная — запис чоловіка жінці третини нерухомої маєтності взамін внесеного жінкою приданого;
отдаляти — відчужати, позбавляти права когось на щось;
откаска: у в откассе бити, погроза, залякування;
отвога — відгалуження, річковий рукав;
отправа — виконання судового вироку; **отправу учинити на имени** — утримати що-небудь з маєтку;
очевисте — очевидно;
очищати — звільняти;
ошацоване, шацунок — оцінка;
ошацовати — оцінити;
ощеп — спис;
пенное — обтяжне боргами;
переливати — передавати;
перенагабане див. пренагабане — переслідування, турбування, спонукання до чогось;
перекказа — перешкода, утруднення;
пляц — ґрунт, пустир, поле;

ноборца — збирач податків;
новолность — покірність, поблагливість, уступність;
подвезатися — зобов'язуватися;
подворищине (люди) — двіри, дворові;
позискати — домогатися;
поискивати — домогатися;
поняти в малженство — одружитися;
поправа (статуту) — виправлення;
поряднич — розпорядник;
посполите — звичайно, взагалі;
потребныи — листи потрібними — звичний;
право — закон, право, тяжба, судовий процес;
презиски, презискание — все, що придбано внаслідок виграного; в суді процесу;
претити — стримувати, погрожувати, журитися;
прив'янок див. в'яно;
привиле — згода;
приспитовати — в достатку наситити;
прислухати — належати, залежати, слухатися;
прислухающий — належний, залежний;
причина — привід, почин, клопотання;
причицца — привідця;
прокуратор — опікун;
простиком — навпростець;
путний — той, що завідує князівськими прибутками;
рацца, рядца — радник при міському суді;
рез: резое дванадцат один подле другою, як одно тие волоки зайти и досеанути могли — ділянка землі невизначеного обширу;
ресикгнация — вид продажного запису, коли один спадкоємець, отжежений боргами, яких не в змозі виплатити, продає іншому спадкоємцеві свій маєток;
ринштук военний — військове спорядження;
розезиане — розгляд, дізнання;
розне(ти) — розділити;
розказати — наказати;
роки
р. статутові — термін грошової сплати від часу виграного процесу;
р. судові — термін судочинства земського суду;
р. завитие — визначений термін; термін **явчи** в суд на позив (3 дні);
рукоданий — вручений;
сажавка — ставок;
сверепя — кобила;
сегнет;
служба — певна ділянка землі, яку обробляє селянин, виконуючи за неї селянські повинності або сплачуючи гроші;
служба езная — кінна служба;
служебник — слуга;
сваденшин — найзручніший, найспритніший;
совито — вдвоє більше;
спрят домовий — хатні речі;
справовати — справляти, виконувати повинність, управляти;

спуст: з спустами ставовими; з ставковими стоками;
спустний став — став із шлюзами;
стирта — скирта;
тивун — адміністративна особа в Великому Князівстві Литовському, що управляла князівськими маєтками, судила, збирала податки, а в селах наглядала за порядком;
тяглий — оброчний, податковий;
тягивное (срібло) — волочене;
трафунок — випадок, пригода, невдача;
увезати — увести в володіння;
увязчий лист — лист, що дає право на володіння маєтком;
узичити — наділити, ссудити, позичити;
уморати, уморити — погашати (борги), виплачувати, касувати;
умоцований — уповноважений;

учинност — прислужність, готовність до послуг, добродійство;
упоминальний лист — напутливий, настановчий лист;
упренивати, уприимовати — бути прихильним;
урядовие — офіційно, за службовим обов'язком;
усказ — наказ, вирок, документ для одержання грошей;
уставичне — безперервно;
уставляти — встановлювати;
уступовати — втручатися, віднімати (*про нерухоме майно*);
уфаючи — надіючись, покладаючись;
фоллга — послаблення, полегшення;
цинш, чиш — оброк, податок, що платиться з землі чи маєтності, відданої у володіння;
чертеж — підсічний ліс;
шафовати — постачати, розпоряджатися, завідувати, роздавати.

SUMMARY

«Volynian Charters of the 16-th Century» is the latest volume of the series «Monuments of the Ukrainian Language», published in Kyiv since 1961. It contains selected documents from manuscript record books of the 16-th century land courts of the town of Volodymyr (now Volodymyr Volyns'kyj) which was an important political and cultural center of the medieval Ukrainian land of Volyn'.

The published texts include different types of documents and charters: wills (testamenta), gifts (donatio), sales agreements (venditio), promissory notes (obligatio), dower records (dotalitium), inheritance settlements (divisio), conveyance (cessio), and assignments and releases (commutatio). These materials comprise a significant source for studies of both written and spoken Ukrainian of that time. They also are a resource for assessment of the contemporary social, legal and cultural milieu in Ukraine and early modern Eastern Europe.

The language of the documents is rich in colloquial words and expressions and also includes legal terms and formulas, various elements of social terminology in general.

The present edition features an introductory article, transcriptions of documents, annotations and commentary, indices of place and personal names and a glossary of infrequently used words. The introduction offers a historic-linguistic interpretation of the texts and commentaries on the legal character of the documents. The book is intended for philologists and linguists, historians of Eastern Europe, including Ukraine and the Polish-Lithuanian Commonwealth, legal historians, ethnologists and university instructors and students.

«Monuments of the Ukrainian Language»
A Series published by the National Academy
of Sciences of Ukraine
The Potebnja Institute of Philology
The Ukrainian Language Institute
The Institute of Ukrainian Archeography

* Pamva Berynda's Slavonic-Ruthenian Lexicon. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1961, XXXVIII + 272 pp.

Lexicon of Lavrentij Zyzanij, Synonymy Slavenorosskaja. (16-th and 17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1964, 202 pp.

* Ukrainian Charters of the 15-th Century. V. Rusanivskij (ed.), Kyiv, 1965, 163 pp.

* The Register Book of Documents From Zhytomyr From the Late 16-th Century (1582—1588), M. Bojchuk (ed.), Kyiv, 1965, 191 pp.

P. Bilec'kyj-Nosenko, Dictionary of Ukrainian. (19-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1966, 421 pp.

* I. Uzhevyeh's Slavonic Grammar. (17-th century), I. Biloded et Je. Kudryts'kyj (eds.), Kyiv, 1970, XXVI + 312 + 114 pp.

Klementij Zinovijiv, Poems. Parables. (16-th and 17-th century), I. Cheniha et al. (eds.), Kyiv, 1971, 391 pp.

Latin Lexicon of Je. Slavyneč'kyj and Slavic-Latin Lexicon of Je. Slavyneč'kyj and A. Korec'kyj-Satanovs'kyj. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1973, 541 pp.

Charters of the 14-th Century. M. Peshchak (ed.), Kyiv, 1974, 255 pp.

Official and Vernacular Language of the 18-th Century, V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1976, 415 pp.

* Meletij Smotryc'kyj's Grammar. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1979, 502 + 111 pp.

* Lavrentij Zyzanij's Slavonic Grammar. (16-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1980, 180 + 55 pp.

Official Language of Volyn' and Central Ukraine (Naddniproshchyna) of the 17-th Century. V. Nimchuk et al. (eds.), Kyiv, 1981, 315 pp.

Medical and Home Advisor of the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1984, 127 pp.

* Kljuch Rozuminija (The Key of Understanding) of Ioanikij Galjatsovs'kyj. (17-th century), I. Chepiha (ed.), Kyiv, 1985, 445 pp.

* A Book of Municipal Acts of Loxvycja From the Second Half of the 17-th Century. O. Mashtabej et al. (eds), Kyiv, 1986, 222 pp.

* Personal Letters From the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1987, 173 pp.

* Myxajlo Luchkaj's Slavo-Ruthenian Grammar. P. Lyzanets' (ed.) Kyiv, 1989, XV + 178 + 191 pp.

The Register Book of the Chamberlain Court of Kyiv (1584—1644) H. Borjak et al. (eds.), Kyiv, 1991, 359 pp.

ЗМІСТ

1. Угода між Олександром Федоровичем Збараським і Денисом Радовицьким про розмежування їх володінь. 25 травня 1540	17
2. Запис Петра Яцьковича Андрузького на суму грошей на третині маєтку його жінці Соломонії. 10 березня 1557	17
3. Віновий запис Прокопа Степановича Гуляницького на сорок коп грошей і рухомі речі, дані його жінці Овдотії. 7 березня 1560	18
4. Дарчий запис Михайла Михайловича Свинюського на маєток Войнин, що відписується служебникові Павлові Яцьковичу Черневському. 30 жовтня 1560 р.	19
5. Дарчий лист Михайла Свинюського, даний Павлові Черневському на маєток Войнин. 30 жовтня 1560.	20
6. Привілковий запис Дмитра Долматовича, даний його дружині Федорі Єлвіні. 1 червня 1561.	21
7. Уступний запис Єпестимії Василівни Дрвинської на частину спадщинного маєтку, від якого вона відмовилась на користь батька і братів. 26 липня 1562.	22
8. Повноважний лист Жигмонта Августа володимирському городничому Михайлові Козинському щодо дарування чотирьох волок землі Стахею Дмитровичу в нагороду за боротьбу з московським військом. 19 серпня 1564.	23
9. Тестамент Оникія Бутетицького 7 грудня 1564.	23
10. Привілковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні. 7 грудня 1564.	24
11. Привілковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні. 7 грудня 1564.	26
12. Уважний лист Михайла Тихновича Козинського, щодо видачі Стахею Дмитровичу за його військові заслуги чотирьох волок землі. 10 березня 1565 р.	27
13. Запис Івана Семеновича Ляховського його дружині Гелені Граевській на суму грошей на третині маєтків Ляхова і Щенятина. 17 квітня 1565.	28
14. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського його жінці Гелені. 17 квітня 1565.	29
15. Привілковий запис Лавріна Семеновича Оранського на суму грошей на третій частині маєтку, яку він дарує своїй жінці Марії Черницькій. 2 травня 1566.	30
16. Підтвердження Семена Григоровича Оранського, що його син Лаврін записав своїй жінці Марії Черницькій суму грошей на третині маєтків, одержаних від батька. 2 травня 1566.	31
17. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського, даний його дружині Гелені на суму грошей на третині маєтків у Ляхові і Щенютині. 10 червня 1566.	33
18. Продажний лист Фалелія Львовича Марковського на ділянку землі, яку він продає Богданові Костюшковичу Хоболтовському. 13 вересня 1566.	35
19. Віновий запис Марії Олеховни Борзобогатого. 18 грудня 1566.	35
20. Борговий запис Михайла Івановича Курцевича, даний Ярофею Гостському. 9 січня 1567.	36
21. Привілковий запис Богдана Костюшковича Хоболтовського його жінці Олені Тимофіївни Кисілівні на суму грошей на третині маєтку. 18 січня 1567.	37
22. Продажний запис Радка Гнівошевича Битенського на частину маєтку в Оранях, продану братам Оранським. 20 січня 1567.	38

23. Уступний запис Радка Гнівошевича Битенського на маєток Лазково, який він уступає братам Оранським. 20 січня 1567. 39
24. Заставний лист Васня Болобана Осекровського, який віддав у заставу за 80 коп грошей панові Дубровському маєток дочок Івана Осекровського, ввірений йому в опіку. 30 січня 1567. 40
25. Запис Щасного Волковича Луковського на продаж і заставу частини свого маєтку Лазкова братам Оранським. 8 квітня 1567. 42
26. Продажний запис Щастного Ванковича Луковського на дві частини маєтку Лазкова, віддані колись у заставу братам Оранським. 8 квітня 1567. 44
27. Уступний запис Станіслава Войтеховича Голка, який зрікається частини лазковського маєтку на користь панам Оранським. 18 квітня 1567. 46
28. Уступний запис Станіслава Голка, даний панам Оранським. 18 квітня 1567. 47
29. Підтвердження дяка королівської канцелярії Михайла Васильовича Дубницького, що король дав пану Михайлові Тихновичу Козинському 15 волок ґрунту під м. Володимиром. 17 травня 1567. 48
30. Дарчий запис Мотрони Семенівни Іваницької її чоловікові Богушевичу Іваницькому на маєток. 18 червня 1567. 49
31. Дарчий запис Орини Андріївни Колпитовської її чоловікові Якимові Линецькому на повне і нероздільне володіння маєтком Колпитовим. 16 лютого 1568. 51
32. Продажний запис Павлової Шпаковської, яка продала свою спадкову частину маєтку у Біличах князю Олександрю Чорторизькому. 23. травня 1568. 52
33. Заставний запис Лева Сангушовича Кошерського на маєток, даний в заставу Іванові Гапличу Шпановському до часу сплати його грошового боргу 5 серпня 1568. 53
34. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького. 3 вересня 1568. 57
35. Продажний, застава і уступний запис Романа Васильовича Марковського, даний Павлові Яцьковичу Черневському на половину маєтку Марковичів. 30 жовтня 1568. 59
36. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка Кошерського на три дворища, даровані Станіславу Доменському 15 грудня 1568. 61
37. Межова угода між панамі Кляйськими і Михайлом Єлом Малинським щодо розмежування володінь. 16 грудня 1568. 62
38. Віновий запис Ганни Миколаївни Остиковичівни на суму грошей на маєтках, яку вона дає чоловікові Левкові Сангушовичу. 11 травня 1569. 64
39. Продажний запис Миколи Андрійовича Збарзького на частину маєтку в Бобичах, що продається Гаврилові Яковицькому та його жінці. 20 травня 1569. 69
40. Заставний запис Івана Гаплича Шпановського, який дав у заставу Якову Івановичу Колпитовському свій маєток до повної сплати свого боргу. 5 липня 1569. 71
41. Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського, даний стрічним братам Гнівошу та Іванові на Вербищенську частину маєтку. 25 серпня 1569. 73
42. Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського на землю, продану братам Гнівошу та Іванові Калусовським. 25 серпня 1569. 76
43. Тестамент Павла Черневського. 19 вересня 1569. 78
44. Продажний запис Григорія Гнівошевича Киселя на маєток, проданий Петрові Тимофійовичу Киселю. 9 жовтня 1569. 80
45. Угода, за якою Михайло Дубницький, замість того, щоб вернути своїй жінці Томилі Данилівні грошовий борг, заповідає їй своє Володимирське войтовство. 13 жовтня 1569. 81
46. Дарчий запис Михайла Дубницького його жінці Томилі Данилівні на маєтки Дубники і Ворчин. 13 жовтня 1569. 82
47. Віновий запис Івана Петровича Калусовського дружині Наєстасії на суму грошей з третини маєтків. 6 листопада 1569. 83
48. Підтвердний запис Михайла Павловича на ґрунт під м. Володимиром, належний дочці небіжчика Козинського, який купив його у Михайла Павловича. 24 листопада 1569. 84
49. Дарчий запис Барбари Михайлової Козинської на речі, даровані її чоловікові Миколаю Ярославовичу. 30 грудня 1569. 85
50. Уступний запис Лева Олександровича Сангушка на чотирнадцять волок ґрунту, які він дає своєму службовикові Станіславу Доменському, за що той має пожиттєво служити військову службу. 14 грудня 1569. 86

51. Дарчий запис на рухоме майно, дане Барбарою Михайлівною Козинською її чоловікові Миколаєві Ярославичу. 20 грудня 1569. 87
52. Дарчий запис Михайла Ярославича Раполовського на фольварок, який він дарує своєму службеникові Юрію Щастновичу Миляновському за вірну службу. 10 січня 1570. 89
53. Дарчий запис Федора Солтана на дві третини маєтку Бутятичів, відданих дружині Ганні замість грошового боргу. 12 січня 1570. 90
54. Віновий запис на третину маєтку Бутятичі Володимирського повіту, даний Федором Солтаном його дружині Ганні. 12 січня 1570. 92
55. «Лист упоминальний межі князят Чарторьжскими», писаний суддею Богданом Костюшковичом Хоболтовським до князя Чорторизького, щоб вернув княгині Івановій Федорівні Чорторизькій незаконно присвоєні ним маєтки. 30 січня 1570. 94
56. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині на третину рухомого майна. 12 квітня 1570. 95
57. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині Ганні на третину свого маєтку. 12 квітня 1570. 96
58. Заставний запис Федора Солтана його жінці Ганні на дві частини маєтку в Бутятичах, даних їй в заставу до сплати грошей. 12 квітня 1570. 98
59. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на половину Охновської частини Яковицького маєтку, продану двоюрідним братам Юрію і Яцькові Яковицьким. 5 червня 1570. 100
60. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на маєток, проданий його дядькові Гаврилові Івановичу Яковицькому. 8 червня 1570. 102
61. Уступний лист на маєток, даний Василем Радовицьким панові Станіславу Граєвському в нагороду за вірну службу. 18 червня 1570. 103
62. Приятельська угода між Курпським і Матієвськими щодо мирного володіння землями і маєтками, без чвар і кривд. 20 червня 1570. 105
63. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького на частину маєтку, проданого панові Граєвському. 1 липня 1570. 106
64. Угода між Павлом Рикальським та Оленою Рикальською з одного боку, і дворянином Граєвським з другого боку, «а якою подружжя Рикальські поступаються Граєвському ґрунтом, що мав входити до віна Олени Рикальської. одержавши від нього в своїй конторі речі. 6 серпня 1570. 108
65. Уступний запис Михайла Федоровича Ружинського його сестрі й зятю на частину спадщинного маєтку. 4 жовтня 1570. 111
66. Дарчий запис Марії Федорової Ружинської синові Михайлові на частину маєтку в Ружині. 4 жовтня 1570. 111
67. Розписка Михайла Федоровича Ружинського в тому, що він отримав від своєї матері у володіння частину маєтку в Ружині. 4 жовтня 1570. 112
68. Присяжний запис Івана Семеновича Войського і Наталії Василівни Курцевич про те, що вони зобов'язуються братові Наталії Василівни князю Дмитрові, коли він дійде літ, виділити четверту частину рухомого й нерухомого майна з її спадщини. 4 жовтня 1570. 113
69. Дарчий запис Романа Федоровича Сангушка на суму грошей з маєтку, дану службенику його Єнькові Федоровичу Дривинському та його синові Кирикові. 7 жовтня 1570. 114
70. Продажний запис Марини Василівни Радовицької на третину свого віна, продажу панам Граєвським. 20 жовтня 1570. 116
71. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького і Катерини Славської на Радовицький маєток, проданий пану Граєвському. 21 жовтня 1570. 117
72. Продажний запис Ганни Василівни Радовицької на частину маєтку, продану Граєвському. 21 жовтня 1570. 119
73. Тестамент Івана Яковича Летинського його дружині та дітям. 16 грудня 1570. 121
74. Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської Вохнович на частину маєтку, дану її чоловікові Василеві Ванковичу Мировицькому. 6 січня 1571. 123
75. Межова угода Михайла Івановича і Дмитра Васильовича Курцевичів, дана Василеві Петровичу Загоровському. 8 січня 1571. 124
76. Мінова угода, за якою Іван Ванкович Летинський відписує своїй дружині півмаєтку замість того, щоб сплатити їй грошовий борг. 12 січня 1571. 125

77. Дарчий запис Олександрової Богдановичевої Загоровської на маєток, записаний їй у віні чоловіком Олександром Загоровським. 15 січня 1571.	127
78. Угода Тимофія Черневського і його опікунів, за якою його маєток передається новому опікунові — майбутньому тестеві Данилові Попелю, з дочкою якого він заручився. 15 січня 1571.	128
79. Дільчий запис Прохора Волчка щодо поділу спадщинними маєтками з братом Григорієм. 15 січня 1571.	131
80. Дарчий запис Олександрової Богдановича Загоровської на третину грошей і маєтків, яку вона дарує Олександрові Загоровському. 15 січня 1571.	136
81. Дарчий запис на суму грошей, дану Софією Загоровською Федору Петровичу Загоровському. 19 січня 1571.	138
82. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінов, дарований його жінці Катерині Муховецькій. 20 січня 1571.	139
83. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка на спадщинні маєтки, даровані братові Романові Федоровичу Сангушку. 22 січня 1571.	140
84. Тестамент Федори Павлівни Яковицької, даний чоловікові її Панькові. 22 березня 1671.	142
85. Продажний запис на Роговицький маєток, проданий Катериною Василівною Ружинською Іванові Вористському. 9 квітня 1571.	143
86. Лист Софії Ляховської, що дає повноваження її братові Іванові Семеновичу Ляховському позиватися за половиною спадщинного маєтку Порицька, відданого в заставу її матерію дядькові. 12 червня 1571.	145
87. Дарчий запис Мануїла Болобана Осекровського на третину маєтку Осекрова, даровану його жінці Марині. 1 жовтня 1571.	147
88. Дарчий запис Гнівоша Петровича Калусовського на маєтки, даровані його жінці Богдані. 30 грудня 1571.	148
89. Дарчий запис Івана Романовича Сенюги на третину маєтків, даровану його жінці Ганні Хоболтовській. 30 грудня 1571.	150
90. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хріново, даний його дружині Муховицькій. 1571.	151
91. Декрет польського короля Жигимонта Августа про права Володимирських міщан. 1571.	152
92. Заставний запис Івана Івановича Ключького, який дав у заставу Гнівошеві Семеновичу Рязанові Луковському половину свого маєтку в Ключові до сплати боргу. 4 березня 1572.	156
93. Дарчий запис Катерини Іванівни Чорторизької її чоловікові Петрові Загоровському на подвійну грошову суму на третині маєтків. 19 серпня 1572.	158
94. Тестамент Лева Олександровича Сангушка. 23 січня 1573.	160
95. Дарчий лист Григорія Гнівошевича Киселя, який дарує рухомі речі своїй жінці Дороті Петрівні. 12 лютого 1573.	165
96. Дарчий запис Григорія Гнівошевича Киселя на спадщинний маєток, дарований його жінці Дороті Петрівні. 12 лютого 1573.	167
97. Тестамент Стахея Дмитровича Стрив'язького. 16 березня 1573.	169
98. Продажний запис на Роговицький маєток, проданий Іваном Вористським Григорію Івановичу Ружинському. 1 травня 1574.	171
99. Межовий лист Феодосія, владики Володимирського і Берестейського, про відновлення старих меж і знаків на Тишковицькому ґрунті. 15 липня 1574.	172
100. Дільчий лист, даний Іваном Васильовичем Болобаном Осекровським братові Манойлові з приводу поділу маєтків. 20 липня 1574.	173
101. Дарчий лист Катерини Василівни Ружинської на всю частину свого спадщинного маєтку в Ружині, даровану її чоловікові Василеві Яковицькому. 12 жовтня 1574.	175
102. Дарчий запис Катерини Василівни Ружинської на суму грошей, даровану її чоловікові Василю Яковицькому. 12 жовтня 1574.	176
103. Дарчий запис на суму грошей на третину маєтку, яку Михайло Федорович Ружинський дарує своїй жінці. 22 березня 1575.	176
104. Дарчий запис на дворище, яке Іван Васильович Болобан Осекровський дарує своєму братові Манойлу. 16 лютого 1575.	178
105. Заставний запис Івана Івановича Ключького і його дружини, що віддали у заставу Гнівошеві Семеновичу Резановському п'ять служб людей до повної сплати йому грошового боргу. 29 травня 1575.	179

106.	Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської на третину маєтку Вербно-Вохновського, даний чоловікові її Василеві Мировицькому. 14 серпня 1575.	181
107.	Тестамент Михайла Федоровича Ружинського. 3 жовтня 1575.	181
108.	Продажний запис Григорія Олександровича Волчка Жасковського на половину сіл Хмелева і Підгаець, продану Андрієві Залонському. 1 грудня 1575.	184
109.	Підтвердний запис Михайла Васильовича Дубницького на віддачу сіножаті до церкви святих апостолів панові Браславському. 9 січня 1576.	186
110.	Уступний запис Марини Гривзянки Жданової Колонтаєвої на маєток Низкиничі, який вона дарує синові Гнівошеві Киселю. 8 лютого 1576.	189
111.	Продажний запис Івана Михайловича Ляховського на частину маєтку Колпитов, продану Семену Козинському. 12 травня 1576.	191
112.	Продажний запис Єгора і Поланії Грончевських на всю частину маєтку, яку вони продають братам Поланії Федору і Богушу Дривинським. 6 червня 1576.	192
113.	Лист, за яким Станіслав Граєвський віддає Григорію Жасковському суму грошей в обмін на став, відданий в заставу. 10 червня 1576.	193
114.	Межовий запис Григорія Волчка Жасковського, про розмежування угідь сусідніх поміщиків. 10 червня 1576.	195
115.	Тестамент Григорія Івановича Ружинського. 28 вересня 1576.	197
116.	Продажний запис Яцька Фалелійовича Марковського на продаж поля Станіславу Рогульському. 15 червня 1576.	198
117.	Свідчення Яна Львовича і його жінки Федори Гнівошевної в тому, що ними одержано від брата Федори Григорія Гнівошевича Киселя посаг за Федорою, і вони більше ні на що не претендують. 10 липня 1576.	199
118.	Лист опікунів дітей Василя Яковицького Шолухи, що ввіряє чоловікові Полонії Шолушівні пану Холмському управлінню спадщинним маєтком до повноліття її брата Івана Шолушича. 23 вересня 1576.	201
119.	Дільчий запис про поділ спадщинних маєтків між братами Солтанами. 23 жовтня 1576.	202
120.	Дарчий лист Марії Гаврилової Козинської на маєток Колпитов, який вона дарує своєму чоловікові Гаврилові Козинському. 3 листопада 1576 р.	205
121.	Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на рухоме майно, дароване її чоловікові Гаврилові Козинському. 3 листопада 1576.	207
122.	Заставний лист Гаврилової Яковицької Марини Василівни Янчинського, Івана та Петра Гавриловичів Яковицьких, за яким названі особи, позичивши у Данила Карповича Попеля суму грошей, віддали йому в заставу Яковицький маєток до сплати грошового боргу. 9 листопада 1576.	209
123.	Уступний запис Федора і Богуша Дривинських, які передають записаний на них маєток у володіння свого батька, поки той житиме, а після його смерті успадкують, залишаючи мачусі тільки рухомі речі. 4 січня 1577.	212
124.	Заставний запис Миколая Лисаковського, що віддав у заставу свій Устилузький маєток Стефанові Андрійовичу Збаразькому до виплати йому грошового боргу. 11 червня 1577.	213
125.	Заставний запис родини Курцевичів, що дала Михайлові Дубницькому в заставу маєток до часу сплати грошового боргу. 22 грудня 1580.	216
126.	Дарчий запис Олени Тимсфіївни Кисілівни на суму грошей на маєтку, що вона відписує своєму чоловікові.	218
127.	Свідчення Андрія Олександровича Сангушковича, старости володимирського, про встановлення межі між володіннями панів Радовицьких і Ляховських. 1 травня 3 індікту.	219
128.	Заставний запис Миколая Лисаковського на маєток, відданий до сплати грошового боргу Серафену Гостирадовському.	220
	Іменний покажчик	224
	Географічний покажчик	232
	Словник малозрозумілих слів	235
	Summary	238

Наукове видання

ВОЛИНСЬКІ
ГРАМОТИ
XVI ст.

Упорядник

Задорожний Василь Богданович
Матвієнко Антоніна Михайлівна

Художній редактор *Г. О. Сергєєв*
Оформлення художника *Ж. Г. Присяжної*
Технічний редактор *Т. С. Березяк*
Коректор *І. В. Точаєнко*

Подано до складання 15.09.93. Підп. до друку 05.10.94.
Формат 70×90/16. Літ. гарн. Вис. друк. Ум.-друк. арк.
18,14. Ум. фарбо-відб. 18,14. Обл.-вид. арк. 19,82.
Зам. В—2228.

Видавництво «Наукова думка». 252601, Київ 4, вул. Терещенківська, 3.

Віддруковано з матриць Головного підприємства республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкіта» в Жовківській книжковій друкарні. Видавництво Отців Василян «Місіонер». 290019 Львів, вул. Б. Хмельницького, 36. Зам. № 149.